

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

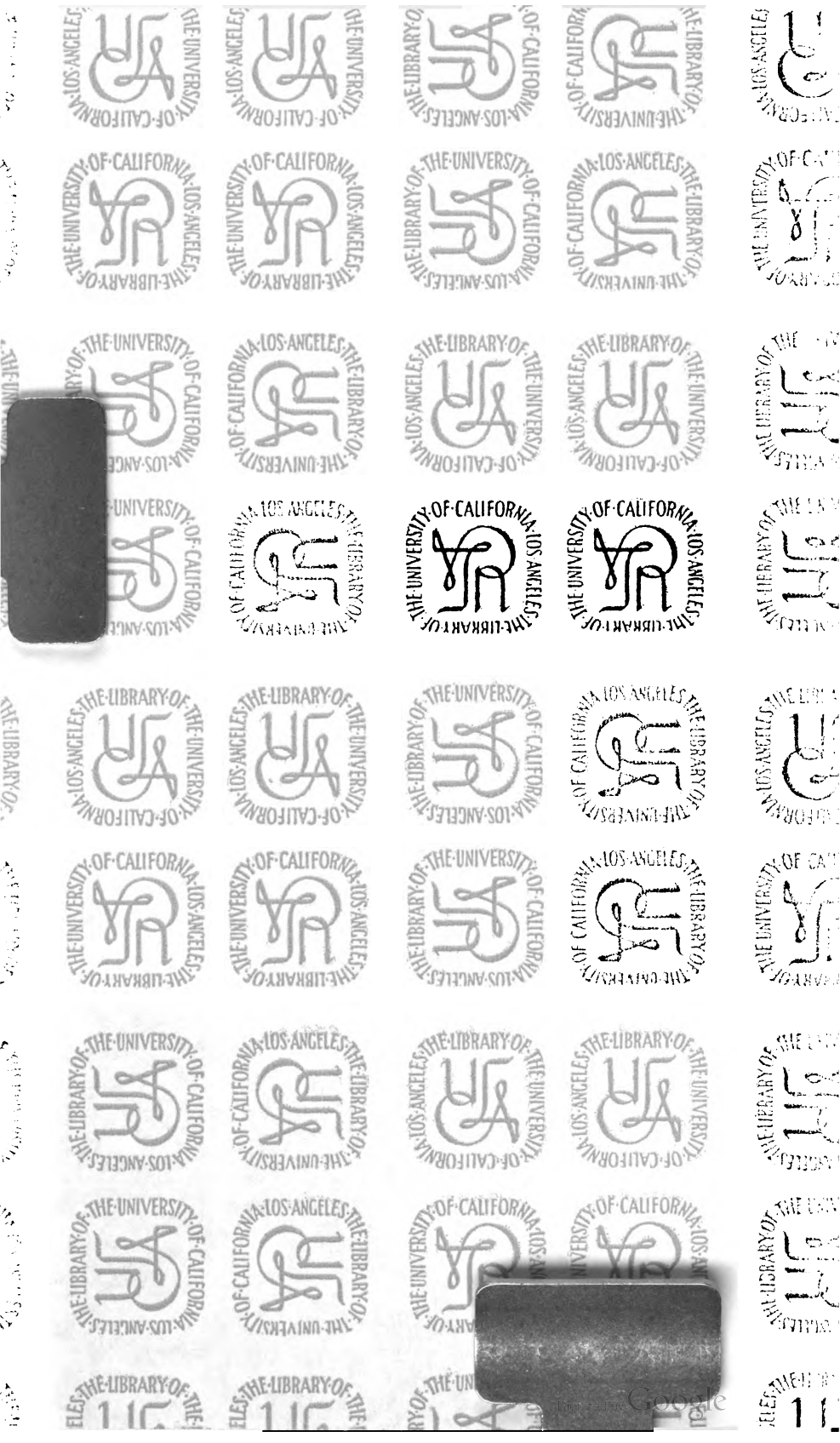
We also ask that you:

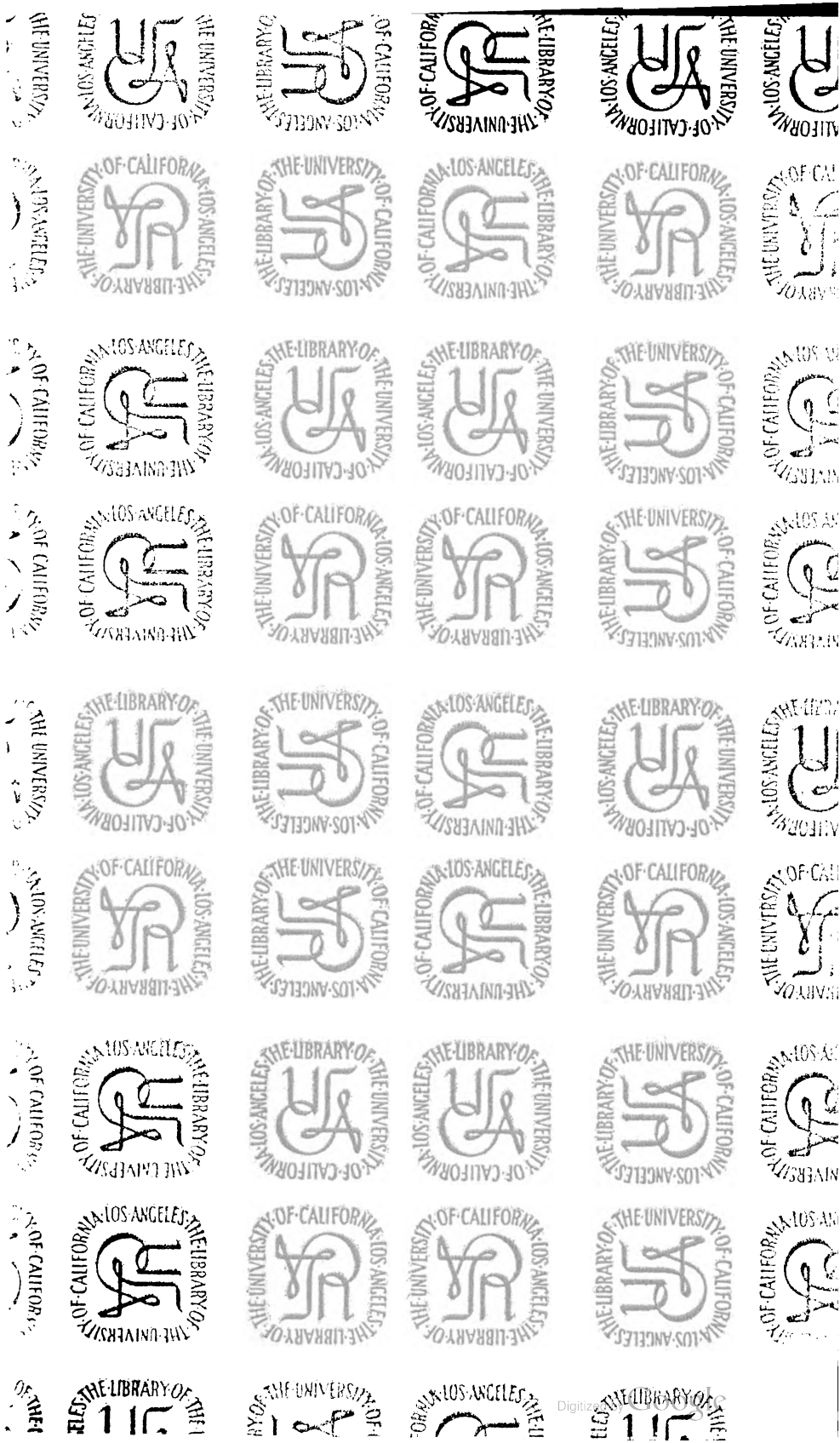
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

C. IVLII SOLINI

COLLECTANEA RERVM MEMORABILIVM.

RECOGNOVIT

TH. MOMMSEN.

BEROLINI

IN AEDIBVS FRIDERICI NICOLAI
(G. PARTHEY.)

1864.

74392

ALPHABETICALLY BY NAME
HOMERUS 1871-1872

PA
6696
55
1864

BIBLIOTHECIS
GVELFERBYTANAE . LEIDENSI . PARISINAE

QVARVM BENIFICIO
TRES SOLINI OPTIMI CODICES FVERVNT SIMVL DOMI APVD EDITOREM
ET DVM LIBELLVS EXCVDITVR MANSERVNT

GRATO ANIMO

EDITOR BEROLINENSIS

C. Iulii Solini haec duo nomina confirmantur Auctoris nomina. omnium librorum consensu, praenomen *Gaii* solis libris familiae secundae et tertiae, ut possit esse ab interpolatione: magis tamen est, ut vere antiquum credamus. quinam fuerit et unde oriundus ignoratur, nisi quod libri ordinis secundi et tertii *grammatici* officium ei tribuunt sane probabiliter. nam suspicatus quidem est Valerius (ad Dionem 74, 8) auctorem huius libelli esse nominatum a Dione (72, 12. 74, 2) Iulium Solonem infimae dignitatis senatorem caesum Severi iussu a. 193, unde profectus Dodwellus (tam in Hudsoni geogr. Graec. min. t. II diss. praemissae p. 71 sq. quam in *hist. crit. de la rép. des lettres* vol. 14, Amstelædami 1717, p. 37 sq.) Adventum cui opus inscriptum est credidit esse Oclatinum Adventum consulem ordinarium a. 218: at illam opinionem refellit cognominis diversitas, in quo apud Dionem vix potest erratum esse (v. Reimarus ad Dionem 74, 8), hanc parum commendat cognomen nequaquam rarum. sane scholasticum hominem arguit libellus universus scriptoris eius, qui totum se libris neque iis multis mancipavit nec quidquam umquam ipse conspicatus expertusve sit: neque indigna tali auctore praecipua admiratio fascium domum professoris pulsare veritorum (p. 31, 22). at de ea re neque quidquam certo sciri potest nec multum interest.

Magis refert quaerere de aetate, qua scripsit Solinus. De Solini aetate. vixisse eum aliquantum ante Theodosium II (401—450) inde apparet, quod classis primae libri ducti sunt ab

exemplo scripto *studio et diligentia d. n. Theodosii invictissimi principis*, qua de subscriptione et universe de ingenio imperatoris illius librarii luculenter egit Otto Jahn (in actis soc. Saxon. a. 1851 p. 342 sq.). eodem redit, quod ex scriptoribus aetatis certae, quos Solino usos esse constat, antiquissimus est Augustinus in commentariis de civitate dei scriptis c. a. 426, cum nomine eum eorum qui extant nemo citarit ante Priscianum. nam Capellam fuerunt quidem nuper, qui ad tertium saeculum revocarent, sed neque eius opinionis argumenta satis certa protulerunt et ipsa Solini expilatio auctoris praeterea quod sciamus a quinto demum saeculo adhibiti parum ei favet. quare cum quinto saeculo Solini liber iam pervulgatus fuerit, a feliciore autem litterarum Latinarum aevo tam rerum eius exilitas quam sermonis infantia abhorreat, hoc restat quaerendum, utrum saeculo tertio probabilius adscribatur an quarto. quorum equidem illud praetulerim. Byzantium ibi tantum nominari (p. 23, 11. 78, 8), non Constantinopolim neque ullum adesse vestigium provinciarum divisionis Diocletianae et Constantinianae, etsi non flagitat, ut in opere compilato, tamen suadet ut auctor vixerit ante Constantinum. suadet idem praenomen, siquidem vere habuit auctor, quarto saeculo iam rarens. christianae religionis praeterea vestigia adsunt nulla: nam quam quodammodo eo referas narrationem de pomis cinerescentibus Sodomii et Gomorrae (p. 172, 14) originis omnino Iudaicae, eius notitia iam invenitur non solum apud Iosephum (bell. Iud. 4, 8, 4), sed etiam apud ipsum Tacitum (hist. 5, 7). denique citari ut testem sermonis Latini Solinum a Prisciano facit, ne nimis recentem illum habeamus: quamquam verum est similiter ibi citari non solum Ulpianum et Vegetium, sed etiam Marcellinum, videnturque omnino auctores in scholis Byzantiis lectitati et explanati, quorum e numero Solinum fuisse crediderim, apud Priscianum interdum se insinuasse inter testimonia auctorum antiquiorum et vere receptorum. quae omnia licet

singula infirma sint, tamen coniuncta vix admittunt, ut ad quartum saeculum Solinum detrudamus. — Argumenta autem, quibus docti quidam viri demonstravisse sibi visi sunt Solinum scripsisse saeculo tertio vel certe post secundum, diligenter examinata infirma inveni omnia. nam quod Dodwello (in Hudsoni geogr. Graec. 2, 71) in mentem venit Artaxerxem Hierichuntis expugnatorem (p. 171, 17) intellegendum esse eius nominis regem Persarum, contra quem bellum gessit Severus Alexander, equidem quo pertineat parum credibilis illa de Hierichunte narratio non magis scio quam Salmasius, hoc scio neque a Solino usquam talia citari sua aetate gesta neque Artaxerxen illum attigisse Palaestinam. deinde quod ex loco p. 225, 20 Salmasius in prolegomenis effecit Persas Solinum scribere *quondam Parthos nominatos esse* itaque vixisse eum aliquantum post Severum Alexandrum, hoc argumentum nec per se satis firmum totum evanuit, postquam melioribus libris collatis vocabulum quod est *quondam*, in quo tota res vertitur, patefactum est proficisci ab interpolatore: unde iam apparet Persarum Parthorumque nomina Solinum non aliter usurpare ac usurparat Plinius. gravius sane indicium praebet locus p. 202, 9, ubi referens Pliniana (6, 54) de sericis matronarum vestibus addit nunc etiam viros iis uti: nam holosericis certe primus Romanorum usus esse fertur Elagabalus (218—222) teste biographo (c. 26 cf. vita Sev. Alex. 40; vita Tac. 10; Dio 43, 24), licet subsericae etiam viris antea in usu fuisse videantur nec diu observatum sit senatusconsultum a. p. C. 16 factum (Tac. ann. 2, 33; Dio 57, 15), ne veste serica viri uterentur (Sueton. Calig. 52; Dio 59, 26; Becker in Gallo 3, 156). his adde quae auctor scribit de camelis post translationem in peregrina loca facile morbos trahentibus (p. 201, 12), de circi spectaculis equorum (p. 194, 9), denique, si placet, senilem temporum quae fuerunt admirationem et sui aevi obiurgationem, quo exempli causa nemo nascatur non

minor parentibus suis (p. 25, 19): habebis sane labentis saeculi indicia nec dubia nec pauca magisque digna Valeriani et Gallieni temporibus quam Antoninorum, ut tamen ad certiora progredi vix liceat propter ipsam auctoris incredibilem exilitatem.

Solini liber chorographia.

Scripsit autem Solinus sub indice *Collectaneorum rerum memorabilium* (nam hunc neque alium ullum libello ab eo inscriptum esse infra docebitur) chorographiam ita comparatam, ut in singulis locis non tam ad utilia et scitu necessaria attenderet quam ut ipse ait, ad memorabilia, quo quid significet, exponit satis accurate in praefatione. ordinem locorum sequitur eum, ut primum proponat Europam incipiens ab urbe et Italia cum insulis (c. 1—6), post has Graeciam cum Thessalia Macedonia Thracia insulisque Graecis (c. 7—11), mox Pontica et Scythica (c. 12—19), porro Germaniam Galliam Britanniam Hispaniam (c. 20—23) percensens; deinde enarret Africam a Mauretania ad Aegyptum (c. 24—35); finiat denique in Asia, describens Arabiam et Syriam (c. 33—37), Asiam minorem (c. 38—45), Assyriam Indiam Parthiam (c. 46—56). — Nostra maxime interest scire, unde sua habuerit auctor. norunt autem philologi vel ii qui Solinum numquam evolverunt pleraque quae tradat proficisci ex Plinii naturae historia. cuius adhibuit primum libros geographicos sive, ut inscripsit Plinius, de sitibus gentibus maribus (3—6), deinde librum de homine (7) librosque de animalibus (8—11), item de arboribus, sed de solis peregrinis (12. 13), deinde de gemmis (37), reliquis tam de arboribus Italicis fructiferis silvestribusque quam aliis omnibus aut rarissime adhibitis aut omnino omissis. id quod accurate convenit cum ipsius auctoris praefatione p. 4, 1—8, nisi quod gemmae ibi non nominantur nisi in recensione interpolata. caput autem de homine p. 17, 3—33, 7 excerptum maxima ex parte ex Plinii libro septimo adiecit urbis descriptioni, animalia et arbores in suis quaeque patriis terris enarravit (cf. p. 17, 4). — Iam Plinii na-

Auctores a Solino adhibiti.

Solinus quid habuerit ex Plinio.

turae historia cum extet integra, epitomen hanc docti viri hodie fere contemnunt nec sine causa. nam sane perparvum interest scire quibus artibus saeculi tertii scholasticus Plinium quasi scriptorem iusto simpliciorum loqui docuerit tumide et perplexe et insipide, cuius si placet exemplum luculentum considerare, expende quid effecerit ille p. 121, 17 — 122, 18 ex Plinianis 5, 3 *). nec magis persequendi sunt ridiculi magistrelli errores, qui ne verba quidem recte separare valuerit et ex iis quae sunt *ab Delo* et *ad Dirim* apud Plinium (4, 67. 5, 13) procuderit portenta nominum *Abdelum oppidum* (p. 85, 9) et *Addirim montem* (p. 124, 11): qui cum Plinius (4, 13) *in Achaia novem montium notissimum Scioessam esse* scribat, non solum ipsam Scioessam inde faciat *locum novem collium* (p. 61, 15), sed etiam statim nescio quid garrire incipiat de nemorum eius opacitate: denique qui cum Plinius (37, 46) scribat Neroni principi allatam esse electri glebam xiii pondo, deceptus ambiguitate lineae quae numeros distinguit tam simplices quam millenarios, effecerit inde donum missa esse Neroni electri tredecim milia librarum. quid quod p. 100, 1 verba *gens beatissima*, quae ne intellegi quidem possunt sic ut nos ea edidimus et omnino edidit ipse auctor, fortuito remanserunt corrupta ex iis quae eum Plinii locum, unde quae sequuntur Solinus desumpsit, proxime praecedunt: *genus sepulturae beatissimum*. sane quae omnia dominatur Nemesis per hunc epitomatores admissum ultus est Theophrastum aliosque auctores plurimos non multo melius aliquando tractatos a Plinio, sicut deinde rursus vindictam Plinii exegit de Solino per Capellam Isidorumque, inventorem illum insulae si

---

*) Ibi regia Antaei certamenque cum Hercule et Hesperidum horti. adfunditur autem aestuarium e mari flexuoso meatu, in quo draconis custodiae instar fuisse nunc interpretantur. amplectitur intra se insulam, quam solum e vicino tractu aliquanto excelsiore non tamen aestus maris inundant. extat in ea et ara Herculis nec praeter oleastros aliud ex narrato illo aurifero nemore.

diis placet Teode creatae ex Solinianis p. 231, 2 [*proxima*]t eode[m nomine], hunc repertorem fluvii Oscori inde oriundi, quod apud Solinum p. 96, 12 *montes Moschorum*, id est τῶν Μόσχων, *Phasidem fundunt*. talia non praetereunda quidem sunt, cum et auctoris et saeculi indoles inde pateat: omnia vero huius generis percensere cum nec prosit neque iuvet, talis auctoris insectationem et ex tali hoste triumphum iis relinquimus, qui muscas venantur quosque nullius unquam victoriae puduit.

Utilitas Plinianorum apud Solinum ad crisis Plinianam.

Omnino huius generis quae sunt tres partes libelli implent, a nobis ne obruant utiliora, distincta adscriptis paragraphis Plinianis quae Solinianis respondent, neque ulli unquam usui futura nisi ad fundandam librorum Plinianorum emendationem. in qua quod adhuc Solinus suum locum non tenuit, habet excusationem propter contextum Solini ipsius nunc demum satis stabilitum: iam vero hac eius recognitione instituta spero fore ut Plinii editores futuri diligentius Solinum adhibeant. hic tres tantum locos adscripsi monstraturos, quid adhuc ex Solino Plinius proficere possit. 3, 50 verba in omnibus hodie notis Plinii libris sic corrupta: *Pisae ... ortae a Pelope Pisisque sive a Teutanis Graeca gente* (nam quam eius loci explicationem proposuit Salmasius in Solin. p. 43, ea mihi quidem non probatur) ex Solino p. 35, 2 sic emendantur: *ortae a Pelopidis*. 37, 71 lectio librorum adhibitorum ab Hermolao Barbaro et Iacobo Dalecampio: *qui non omnino virides nascuntur, quoniam vino et oleo meliores fiunt* adhibito Solino p. 98, 17 defenditur refutaturque hodie recepta cum reliquorum librorum tum codicis Bambergensis: *qui tamen viri(de)s nasci videntur, quoniam oleo meliores fiunt*. 37, 164 similiter Solinus p. 45, 12 solus stat cum Dalecampiana editione, quae habet *fulminibus et typhoni* contra librum Bambergensem, in quo est *fascinationibus*, et reliquos, in quibus est *fulminibus et tonitribus*. — Ex his luculenter apparet utilitas libelli Soliniani non tam ad emendanda verba Plinii quam ad leges recognitionis stabilien-

das. simul vero denuo intellegitur, quantum damnum fecerimus amisso libro Vesontino sive Chiffletiano, quem Dalecampius adhibuit: nec quidquam magis optandum est quam ut futuro Plinii editori nisi ipsius illius libri vetusti, tamen apographi eius copia fiat eiusque causa libri scripti vel recentissimi quique diligenter examinentur.

Sed ut redeamus ad Solinum, habet is praeter Pliniana etiam alia. inter quae ex Melae chorographia quae excerpserit, eodem loco habenda sunt atque excerpta Pliniana nec futuro Melae recognitori negligenda, quamquam propter ambitum multo minorem minoris sane utilitatis. — Contra quae de suo adiecit aut a se excogitata aut ex vulgari plebeiaque rerum notitia desumpta, a nobis signata nomine auctoris, iis nihil omnino proficimus: bonum factum quod haec sunt perpauca. — Sed restant ea quibus adscripsimus aut ignoti auctoris notam aut Pliniani loci aucti, digna sane quae omni cura expendantur, id quod deinceps facilius fieri poterit seiunctis his ab excerptis Plinianis meris, quibus antea quodammodo sepulta iacebant. nec tamen hoc praesto omnia illa, quibus notae supra dictae appositae inveniuntur, vere proficisci ab auctore deperdito. imo multa eorum aut ita vulgaria sunt, ut etiam ab infimae aetatis, modo Romanae scholastico proferri potuerint libro adhibito nullo, aut derivata videntur ex ipsis Plinianis modo temere auctis ex ingenio, modo memoriae lapsu detortis et confusis. exempli causa in loco de Gauloe insula p. 145, 16—19 cum de scorpionibus terrae Gauloensis iactu necandis apud Plinium grammaticus legisset, facile de suo addere potuit ibi serpentem vivere nullum, similiterque iudicanda est narratio de Garamantum venere p. 146, 2 — 10. etiam quae de lasere narrat p. 141, 3 sq. pleraque desumpta esse ex Plinii de ladano relatione recte observavit Salmasius p. 249. potuerunt haec etiam inventis Solinianis excerptisve Plinianis adiudicari et debuerunt fortasse: modestius tamen visum est, cum praesertim non commentariorum conscribendorum, sed aucto-

Solinus quid sumpserit ex Melae.

Solinus quid adiecerit de suo.

Solinus quid habuerit ex auctoribus deperditis.

rum in margine laudandorum officium mihi sumpsissem, quibuscunque locis Soliniana longius discederent a Plinianis possetque cogitari de alio auctore adhibito, iis apponere notam auctoris ignoti. sed ut demas quaecunque ita in hunc librum illata sunt futilia et vulgaria, restant non pauca omnino petita ex auctore auctoribusve hodie deperditis nequaquam spernenda.

Chronicorum de-
perditorum frag-
menta servata
apud Solinum.

In hisce veris auctorum reliquiis apud unum Solinum servatis maxime enitent laciniae chronicorum optimae aetatis, quorum tamquam indicem proponit tabula subiecta locorum Solinianorum non desumptorum ex Plinio, in quibus extat adnotatio temporis ad chronographorum consuetudinem accommodata *).

---

*) Omisimus locos de Alexandro magno nato u. c. 385 M. Fabio Ambusto T. Quintio Capitolino cos. (p. 237, 1) et de Alexandria condita Ol. 112 L. Papirio Sp. f. C. Poetelio C. f. cos. (p. 164, 14), cum hi magis videantur proficisci ab interpolatore et in annis quoque indicandis non parum abhorreant a reliquis in tabula compositis, maxime eo, quod in priore annus numeratur non numeratione Catoniana, sed corrupta, qualis solet inveniri apud auctores aetatis labentis.

<i>post Troiam captam</i>	<i>Olym- piade</i>	<i>ante et post urbem conditam</i>	<i>regnante</i>		
.	.	.	.	inter Ogygum } anni 600 . .	p. 83, 17 cf. 12
2	.	.	.	et Deucalionem }	
4	.	.	.	Aeneas in Italiam advectus . .	p. 38, 3
7	.	.	.	Lavinium conditum	p. 38, 1
272	.	anteu. c. 160	Agrippa Silvio Tiberini f.	Aeneas obiit postquam regnavit cum Lavinio a. 3, solus a. 2	p. 38, 8 sq.
.	.	.	.	Homerus	p. 187, 6
.	.	.	.	inter Homerum } anni 138 . .	p. 187, 17
408	1	.	.	et Hesiodum }	
.	1	.	.	Olympiacum certamen restitutum	p. 11, 11
433	7, 1 (al. Ol. 6-12)	.	.	ab Iphito	
.	.	.	.	Hesiodus	p. 187, 17
.	.	.	.	Roma condita	p. 11, 1 sq.
.	.	.	Romulo a. 17	bellum inter Laconas et Argivos	p. 62, 13
.	22	.	.	Thyris	
.	27	.	.	Perdicca primus rex Macedoniae	p. 72, 17
.	29	.	.	Tatius (imo Numa) moritur . .	p. 10, 4
.	31	.	.	Arion victor in certamine Siculo	p. 62, 2
.	33	.	.	Abdera a Clazomeniis restituta	p. 76, 15
.	35	.	.	Lygdamis victor Olympiis pancratio	p. 22, 1
.	41	.	.	Tullus Hostilius moritur . . .	p. 10, 10
.	45	.	.	Ancus Marcius moritur	p. 10, 13
.	45	.	.	Massilia condita	p. 47, 22
586	46	.	Anco Marcio	Cyrenae conditae a Battio . .	p. 140, 11
.	49	.	Tarquinio Prisco	Polymestor Milesius stadio vincit	p. 26, 2
604	49	.	.	Milo floruit	p. 23, 1
.	50	.	.	ludi Isthmii restituti	p. 64, 1
.	58	.	.	bellum inter Alyatten et Astyagen	p. 95, 21
.	58	.	.	Sibylla Cumana	p. 38, 15
.	.	.	.	Orestis ossa inventa Tegeae . .	p. 25, 21
.	.	.	.	Croesus captus Sardibus a Cyro	p. 30, 13
.	.	.	Bruto cos.	Pythagoras advectus in Italiam	p. 85, 4
.	.	u. c. 302	.	decemviri creati	p. 12, 5
.	.	u. c. 489	.	bellum Punicum primum	p. 12, 6
.	.	u. c. 535	.	bellum Punicum secundum . . .	p. 12, 7
.	.	u. c. 604	.	bellum Punicum tertium	p. 12, 8
.	.	u. c. 662	.	bellum sociale	p. 12, 8
.	.	.	M. Antonio P. Do-	Carthago restituta postquam	p. 132, 1
.	.	.	labella cos.	eversa est anno 102	
.	.	u. c. 710	A. Hirtio C. Pansa	Caesar Augustus consul creatus	p. 12, 9
.	207	u. c. 801	cos. C. Pompeio Gallo, Q. Veranio cos.		p. 11, 17

His adiungenda sunt alia non pauca ita comparata, ut licet epochae ibi mentio non fiat, alia originis ex opere chronographico indicia item certissima prae se ferant. eius generis sunt quae Solinus affert de Sibyllis et de populorum in imperio maris successione (p. 38, 14 — 39, 5 cf. p. 54, 3), item insigniora de regibus Romanis (p. 9, 22 — 10, 20) et Macedonum (p. 72, 4 — 74, 2 cf. p. 69, 10), maxime autem quae tradit nec pauca nec sane vulgaria de urbium populorumque originibus ipsius Romae p. 6, 1 — 9, 21. 11, 1 — 12, 3, plurimorum oppidorum Italiae p. 34, 4 — 38, 14. 42, 3 — 13, quorum non nisi minimam partem Plinius suppeditavit, Sardiniae 18, 22 — 19, 4. 50, 12 — 51, 5, Africae 121, 13 — 15. 131, 13 — 132, 17. 140, 11 — 14. 142, 14. 15, inter quae eminet de Carthagine condita restitutaque narratio plena et perfecta, denique similes, sed minus insignes loci de Corsica p. 49, 10 et de Sicilia p. 54, 4 — 8, de Dardanis et Massilia p. 47, 15 — 22, item solitarii quodammodo de Abdera p. 76, 15 — 18, Apamea Phrygiae p. 185, 6 — 8, Tarso et Pompeiopoli Ciliciae p. 179, 19 — 180, 2. 181, 15 — 18. profecta haec esse ex iisdem chronicis, unde sunt loci epocham habentes, inde etiam confirmatur, quod tam de Sibyllis locus quam de Macedoniae regibus, denique urbium complurium origines olympiadem adiectam habent. — Addi poterunt quae de viris litteris claris apud Graecos proponuntur maxime p. 31, 18 — 22. 55, 12 — 16. 83, 11. 184, 19 — 185, 5, nisi quod haec pauca sunt et vulgaria. — Magis exquisitae sunt, quamquam non multae, quae originem produnt ex annalibus Romanis narrationes de expeditione a. 501 (p. 139, 14), de primis praetoribus Siciliae Sardiniaeque (p. 52, 13), de bello Cretico Metelli (p. 25, 24 — 26, 5), quibuscum iungendae sunt dinumerationes temporum p. 12, 4 — 17 factae ad annum urbis conditae ratione Catoniana. — Minus certum est, etsi non prorsus improbabile, ex tali opere chronographico etiam ea venire, quae prodidit Solinus

de anni maxime Romani mutationibus ab antiquissimo tempore ad Caesarem Augustum doctrina nequaquam exili p. 12, 18 sq.

Chronici hi libri bonae aetatis et optimae notae fuerint necesse est, ut quae de eo per Solinum supersunt iure magni faciamus. qua de fragmentorum horum indole et natura ut qui Solinum legent paucis commonefaciamus, res videtur postulare. — Omnino quidquid inde profertur solidam et plenam doctrinam prodit. anni numerantur regum Romanorum CCXLI (p. 12, 1), cum septem regum anni (37+43+32+24+37+42+25) collecti efficiant annos CCXL; quos numeros inter se conciliandos esse per interregnum annum inter Romulum et Numa interpositum iisque contineri antiquissimam huiusce epochae dinumerationem docui in chronologia p. 138 sq., quamquam propter arbitrarias editorum Solini numerorum immutationes de numeris ab eo prolatis tum non potui non falli. notabilis autem quae intercedit discrepantia inter reliquos antiquiores annorum regum Romanorum laterculos et Solinianum ut hunc ad auctorem minime recentem referamus multo magis postulat. — Deinde ubi ab urbe condita annos auctor numerat, numeri sunt Catoniani veri, quales non reperiri solent in chronicis aetatis labentis (v. librum citatum de chronologia p. 130). — Porro cum quaerere de singulis rebus in chronicorum fragmentis traditis non sit huius loci, velim tamen comparentur quae Solinus affert in ipso libri principio de urbis Romae nomine cum iis quae habent Servius (ad Aen. 1, 273) et Festus (p. 266 v. Romam coll. p. 220 v. Palatium), citantes inter alios eos ipsos auctores quos citat Solinus Agathoclem rerum Cyzicenarum scriptorem et Heraclidem Lembum Oxyrhynchium sane ne apud Graecos quidem pervulgatos. item quem ponit annum Carthagini conditae p. 132, 11 omnino non differt ab eo, quem in suis chronicis repperit Velleius 1, 12, 5. denique quae de Polycle fabulatur p. 34, 9 a Rothio

Chronicorum
Solinianorum
utilitas.

probabiliter revocata sunt ad Dionysii Halicarnassensis de *πολιτεία* quadam narrationem a Solino auctoreve eius male intellectam. vel sic constabit, id quod quo magis res diligenter expendentur, eo magis confirmatum iri persuasum habeo, hunc rivulum turbidum quidem et exilem tamen derivari ex vasto flumine doctrinae aetatis Augustae versarique nos hic in media eruditione Varroniana Verrianaque. — Denique idem apparet ex recensu eorum auctorum, qui in Solinianis illis operis chronographici reliquiis citantur. sunt autem hi: Graeci *Agathocles* (Müller fragm. hist. 4, 290) p. 6, 12; *Apollodorus* p. 11, 3; *Eratosthenes* p. 11, 3; *Heraclides* (Müller 3, 167) p. 6, 8; *Silenus* (Müller 3, 100) p. 9, 1; *Zenodotus* (Müller 4, 531) p. 36, 3. item Latini *M. Antonius* p. 37, 10; *Bocchus* p. 27, 3. 37, 8. 38, 22; *M. Cato* 'in oratione senatoria' p. 132, 5, opere non indicato p. 33, 12. 35, 9; *Cincius* p. 11, 1; *C. Coelius* p. 42, 6; *Cosconius* p. 38, 1; *Gellius* p. 7, 13; *Hemina* p. 37, 3. 38, 4; *Lutatius* p. 11, 2; *Nepos* p. 11, 2; *Pictor* p. 11, 2; *Pomponius Atticus* p. 11, 4; *Sextius* p. 35, 10; *L. Tarruntius* p. 9, 16; *M. Tullius* p. 11, 4; *Varro* p. 9, 7, quibus adde si placet *Praenestinos libros* p. 36, 4. quorum ut et Graecos mittamus et eos, de quibus aliunde non constat: *M. Antonium* (quem Servius ad Aen. 12, 753 citat per Solinum opinor), fortasse Gniphonem; *C. Coelium*, diversum omnino a notissimo scriptore *L. Coelio Antipatro*, fortasse eundem quem citant Strabo 5, 3, 3 p. 230 et Servius ad Aen. 10, 145; *Cosconium*, qui vix potest fuisse citatus a Varrone 6, 36. 89; *Sextium* distinguendum a philosophis Sextiis sectae Pythagoricae; *Bocchum* denique, de quo mox dicetur, restant rerum scriptores aetatis liberae rei publicae probatissimi quique *Pictor*, *Cincius* sive verus sive simulatus, *Cato*, *Hemina*, *Gellius*, *Lutatius* (cf. C. I. L. 1 p. 389), item recentiores *Varro* *Cicero* *Tarruntius* (v. chronol. meam p. 146) *Atticus* *Nepos*: nec quisquam laudatur quem post Nepotem vixisse constet. quocum optime convenit non solum quod res quae afferuntur descendent fere ad Augustum, sed maxime

Auctores a chronorum Solinianorum scriptore adhibiti.

quod loco insigni p. 11, 17 traditur anno u. c. secundum Catonem 801, id est p. Chr. 49, actis publicis adnotatam esse olympiadem ccvii. quem annum potissimum cur chronographus posuerit nulla causa apparet, cum praesertim ludi saeculares celebrati essent biennio ante p. Chr. 47, nisi ponas eum eo fere tempore librum edidisse. quae de chronicorum horum aetate opinatio ita omnibus numeris satisfacit, ut equidem non dubitem edita ea esse imperante Claudio. nec fortasse ipsum auctoris nomen apud Solinum desideratur. nam cum appareat ex scriptoribus qui ab eo laudantur in chronographicis certorum quos supra recensui nullum ipsorum chronicorum auctorem haberi posse nec magis quae de incertis quatuor primis afferuntur ullam eiusmodi suspicionem moveant, longe diversa est ratio Bocchi. is enim non solum citatur ter, cum sit omnium minime illustris, sed citatur etiam non tam ad rem aliquam a paucis traditam vel controversam probandam quam de rebus apud chronographos omnes relatis et fere tralaticiiis, ut sunt aetas Sibyllae Delphicae p. 38, 22 et Polymestor Olympionica p. 27, 3. Bocchus autem hic Solinianus haud scio an sit Cornelius Bocchus is, quem inter auctores Latinos recenset Plinius in indicibus l. 16. 33. 34. 37 quemque citat cum propter gemmas quasdam Hispanicas omnes (37, 24. 97. 127) tum ad originem Sagunti declarandam conditi secundum Bocchum a Zacynthiis anno cc ante excidium Troiae (16, 216). haec adnotatio licet mire conveniat cum Solinianis, tamen Bocchi apud Plinium relata cum omnia pertineant ad Hispaniam neque omnia locum habere potuerint in opere chronographico, magis putarim Plinium eiusdem viri libro diverso fortasse de admirandis Hispaniae usum esse. — Hoc denique facile apparet chronicorum auctorem scripsisse Latine hominibusque urbanis, cum locorum indicationi vel praecipuam et tanquam exegetae curam impendat et ubi aedificium antiquum commemorat addere soleat, quid pro eo eodem loco nunc sit (v. p. 7, 8 — 10, 20).

Chronica Soliniana edita imperante Claudio.

Chronicorum Solinianorum auctor Bocchus.

Chorographia
deperdita adhi-
bita a Solino.

Quamquam autem eorum quae leguntur apud Solinum non petita ex Plinio Melave pleraque et eximia fere omnia ex chronicis illis de quibus diximus oriunda videntur esse, tamen collectaneorum auctor quartum praeterea librum adhibuerit necesse est, nimirum chorographiam aliquam, in qua orbis terrarum variaque in eo mira percenserentur: cuius generis exempla suppeditabunt Sicula p. 53, 1 — 20. 55, 17 — 58, 22. 59, 19. 20; Cretensia p. 80, 10 — 14. 81, 3 — 82, 6. 12. 13; Britannica fere universa p. 112 — 115. haec ita solent comparata esse, ut de finibus uniuscuiusque terrae vulgaria tradantur, curatius tractentur naturae miracula eaque quae cum mythologia coniuncta sunt, ut exempli causa Ulixis vestigiaprehenduntur in Caledonia (p. 112, 11) et Olisipone (p. 116, 9), in Orestide enarratur fuga Orestis (p. 70, 14 — 22), Icosium Mauretaniae constitutum esse narratur ab Herculis comitibus viginti (p. 128, 7 — 11). Euhemerismi indicium prae se fert iudicium de Amphione p. 65, 10 aliaque. denique eodem referemus physica pauca de mundi natura p. 169, 3. 4. 174, 18 — 175, 2, maxime de mundi natali p. 157, 21. 22. 163, 20 — 164, 5 annoque magno p. 168, 4 — 6. — In hac operis parte etsi plura leguntur vulgaria et contemnenda, tamen non desunt, quae rerum accuratam notitiam prodant, ut exempli causa quae produntur de vocabulis Cretico p. 81, 17 et Syriaco p. 180, 8, item quae narrantur de Sardinia p. 50, 9 sq. comparata cum Sallustianis (hist. fr. 2, 2 Dietsch.). — Auctores in fragmentis his chorographicis consentaneum est citari longe rarius quam in chronographicis; citantur autem duo soli Varro et Granius Licinianus, et ille quidem quinquies, semel adiecto libri titulo *de litoralibus* p. 81, 13, quater simpliciter p. 63, 8. 66, 11. 130, 21. 165, 13, qui quattuor loci versantur omnes in fontium fluminum marium nominibus et miraculis enarrandis videnturque omnino ex eodem opere desumpti esse omnes. nec diversum fuit, id quod multi iam observarunt (v. Ritscheli in egre-

Varronis de lito-
ralibus librorum
apud Solinum
fragmenta.

gio commentario de litteratura Varroniana mus. Rhen. 6, 534), opus illud *de litoralibus* ab eo, quod sub titulo Varronis *de ora maritima* Servius laudat (in Aen. 1, 108. 111. 5, 19. 8, 710), duos id pluresve libros comprehendisse significans, quorum aliquem fuisse conicias librum *de aestuariis* citatum ab ipso Varrone (9, 26). aliis denique nec paucis huius ordinis locis Varroniana proferri sine nomine auctoris consentaneum est. — De Granio Liciniano autem infra dicetur.

Restant denique apud Solinum originis incertae alia minora fere et ita comparata, ut cum narratio ipsa aperte ex Plinio Melave pendeat, tamen apud Solinum quaedam inveniantur, quae non leguntur apud illos neque addi potuerunt, nisi ab homine sane erudito cuique ad partem certe earum copiarum quibus ipsi usi sunt Plinius et Mela, non minus aditus pateret. de quibus ita disputabitur, ut simul complectamur totam quaestionem de eorum, quae Plinianis adiecta inveniuntur apud Solinum, ratione et origine. quo referendae sunt primum iis, quae Plinius Melave referunt sine auctore, adscriptae auctoritates *Archelai* regis p. 206, 16; *Crispi* p. 50, 10; *Democriti* physici p. 17, 9. cf. p. 50, 5; *Homeri* p. 68, 1. 69, 1; *Iubae* regis p. 133, 17. 206, 17; *Metrodori* p. 45, 11; *Theophrasti* p. 97, 18; *Zoroastris* p. 45, 9. 177, 10. quamquam verum est haec aut omnia aut pleraque admodum suspecta esse et conturbata. nam ut Punicos libros p. 155, 3 constat non alios esse quam ipsius Iubae regis simul citatos, ita non magnam fidem habebimus Solino p. 133, 17 ea quae Plinius scribit se audivisse referenti ex eodem Iuba, vel Theophrastum citanti de ea re quae nec dixit is nec facile dicere potuit, nec pro Plinii Myrsilo Crispum laudanti, quamquam huius loci similia vere videtur Sallustius posuisse in historiis. Metrodori porro allegatio etsi per se suspicione caret, tamen quid vetat in tali auctore cogitare de confusione, cum Plinius in libro de gemmis Metrodorum saepenumero citarit? reliqua denique aut facillime similiter explicantur aut vulgaria

Soliniana reliqua non Pliniana: item quo consilio additamenta haec non Pliniana Plinianis interposita sint, quaeritur.

B*

sunt. — Aliis locis item adscripta repperiuntur praenomina a Plinio omissa: ut p. 23, 21 Cn. Pompeio et C. Vibio; p. 23, 24 M. Messallae; p. 32, 24 M. Fulvio Flacco (qui tamen Plinii auctori Valerio Maximo 8, 15, 12 dicitur Quintus, ut Valerius de consule a. 517, Solinus Solinive auctor de patre eius consule a. 490 cogitasse videatur); p. 129, 3 L. Domitio Ahenobarbo. alibi tempus definitur, ut Metrodorus p. 30, 2 dicitur vixisse temporibus Diogenis cynici confundente scilicet scriptore Metrodorus Scepsium et Atheniensem (v. Salmas. p. 36): item ad narrationem de Orestis ossibus inventis p. 25, 20 olympias adiecta est. Denique aliis locis quae Plinius breviter indicarat explicantur augmenturve: ita Deli nominibus a Plinio simpliciter relatis apud Solinum p. 83, 20 subicitur Asteriam insulam dici a cultu Apollinis, Lagiam et Cynethonem a venatibus. ita p. 140, 8 Plinio inferente Tritoniam paludem Pallantian appellari Calimacho Solinus narrat Minervam in ea se speculatam esse. denique cum Plinius 4, 16 sic scribat de agro Laconico: *oppida Taenarum, Amyclae, Pherae, Leuctra: et intus Sparta, Therapnae, atque ubi fuere Cardamyle, Pitane, Anthia, locus Thyreae, Gerania, mons Taygetus, amnis Eurotas*, eadem plane oppida recensentur apud Solinum p. 62, 4—16, nisi quod omittuntur Pherae et Gerania, eodemque fere ordine, transpositis tantummodo Leuctris et Cardamyle: sed nudis nominibus Plinii adduntur res memoratu dignae memoranturque ad Amyclas causa interitus silentium, ad Leuctra pugna, ad Spartam aedis Castorum aliaque, ad Therapnen Diana, ad Pitanen Arcesilas ibi natus, ad Thyreas pugna inter Laconas et Argivos. similem rationem inter Pliniana et Soliniana persequi licet usque ad p. 63, 7. — Quae qui probe expenderit, simul universam Soliniani operis naturam et originem tenebit. pendet quidem collectanea tota a Plinio nec solum materiam inde pleramque traxerunt sed etiam quodammodo operis formam: at exhibent Pliniana non qualia primum

Plinii naturae
historia ad cho-
rographiae for-
mam redacta et
aucta.

prodierunt qualiaque nos ea legimus, sed aucta subinde maxime ex chronicis illis libris, deinde ex Mela alteraque deperdita cosmographia. ita factum est, ut ea quoque Soliniana, quae non leguntur apud Plinium, tamen inter Pliniana repperiantur sic inserta, ut eodem nexu et quasi eodem spiritu contineantur (vide inter alia multa p. 19, 12 — 14. 21, 20 — 22, 4), denique etiam in iis, quae non petita sunt ex Plinio quem habemus, tamen plerumque statim appareat, cui loco Pliniano additamentum de quo agitur olim adiectum fuerit. veniunt autem ab hac Plinii recognitione non tantum additamenta de quibus proxime egimus minora, sed etiam sumpta ex Mela quaeque superius ex operibus chronographico et chorographico deperditis repetivimus. — Apparet praeterea Plinianum illum velut continuatorem taedio opinor laboris oppressum non pervenisse ad eum quem sibi proposuerat finem. nam cum opus ita instituisset, ut geographicis maximam partem ex Plinio sumptis insereret suis locis excerpta selecta ex Plinianis libris reliquis aliisque auctoribus, et in Plinio substitit post librum undecimum, qui est de arboribus externis, omissis reliquis excepto ultimo de gemmis, et Mela non usus est post p. 206, 17, chorographia altera uti desiit p. 208, 15, denique opus chronographicum cum initio in parte quae est de Roma et Italia insulisque Italicis, item in enarranda Graecia et Macedonia assidue compilavisset et origines urbium regumque ordines staminibus suis non indiligenter intexuisset, a capite fere decimo reposuit nec nisi raris locis postea inspexit. ita evenit, ut opus licet non formosum superne, tamen non plane contemnendum, in piscem desinat maenis potius quam nullis adnumerandum.

Extitit igitur post Plinium, qui eius naturae historiam ad chorographiae formam redigeret et ita redactam excerptis aliorum auctorum chorographorum et chronographorum ampliaret. hoc ut indagemus superest, utrum Plinianam hanc chorographiam integram teneamus an qui

Chorographiae
Plinianae epitomas
fecisse Solinum.

extat Solini libellus eius tantummodo sit epitome. hoc ut statuamus, suadet sane universa Soliniani libelli condicio. nam qui Plinium ita auxit homo non indiligens, quamquam non eadem diligentia per universum operis decursum usus, et multae lectionis, cur idem tam multa a Plinio relata sustulerit vix intellegitur. denique mira inaequalitas libelli modo minima ponentis, modo maxima negligentis epitomen ni fallor tanquam digito monstrat. sed non opus est coniecturis, cum adsint probationes certae, licet adhuc non satis intellectae, unde efficias eum librum, quem nos habemus inscriptum Solini nomine, olim extitisse forma longe maiore et ampliore. — Notum est reperiri apud Appuleium in floridis (2, 12) locum de psittaco Pliniani (10, 117. 119.) et Soliniani (p. 211, 18 — 212, 13) omnino simillimum. de qua similitudine ut facilius iudicetur, tres locos omnes composuimus ad ordinem Plinianum, reliquorum auctorum ordine indicato numeris adscriptis.

Ex chorographia Pliniana excerpta apud Appuleium.

PLINIUS:

APPVLEIVS:

SOLINVS:

India hanc avem mittit, psittacem vocat

¹⁾ Psittacus avis Indiae
.....

¹⁾ Sola India mittit avem psittacum

viridem toto corpore

²⁾ color psittaco viridis
.....

²⁾ colore viridem

torque tantum miniato in cervice distinctam.

³⁾ sola cervice distinguitur
... cervicula eius circulo mineo velut aurea torqui ... cingitur.

³⁾ torque puniceo.

capiti eius duritia eadem quae rostro.

⁴⁾ ... capitis eadem duritia quae rostri.

⁴⁾ caput .. tam valens,

hoc, cum loqui discit, ferro verberatur radio: non sentit aliter ictus.

⁵⁾ cum sermonem nostrum cogitur aemulari, ferrea clavicula caput tunditur, imperium magistri ut persentiscat ....

⁵⁾ ut, si quando ad discendum plagis sit admonendus (nam studet ut quod homines loquatur), ferrea clavicula sit verberandus.

cum devolat, rostro se excipit, illi innititur levio-remque ita se pedum infirmitati facit.

⁶⁾ rostri prima duritia: cum in petram quampiam concitus altissimo volatu praecipitat, rostro se velut ancora excipit.

⁶⁾ rostri tanta duritia est, ut cum e sublimi praecipitat in saxum, nisu se oris excipiat et quodam quasi fundamento utatur extraordinariae firmitatis.

PLINIVS:

APPVLEIVS:

SOLINVS:

.....⁶⁾ verum ad disciplinam
verbum addiscere (picas) humani sermonis facilior
negant posse quam quae ex est psittacus glande qui
genere earum sunt quae vescitur
glande vescantur

et inter eas facilius quibus⁹⁾ et cuius in pedibus ut
quini sint digiti in pedi- hominis quini digituli nu-
bus merantur.

ac ne eas quidem ipsas
nisi primis duobus vitae
annis.

latior his est lingua.

⁷⁾ discit autem statim *pul-*
lus usque ad duos aetatis
suae annos, dum facile os
uti conformetur, dum te-
nera lingua uti convibre-
tur; senex autem captus *et*
indocilis est et obliviosus.

¹⁰⁾ *lingua latior quam cete-*
ris avibus: eo facilius verba
hominum articulant.

⁸⁾ inter nobiles et ignobi-
les (psittacos) discretionem
digitorum facit numerus:
qui praestant, quinos in
pedes habent digitos, ce-
teri ternos.

⁷⁾ dum *in pullo* (*al.* pullus)
est atque adeo intra alte-
rum aetatis suae annum,
quae monstrata sunt et ci-
tius discit et retinet tena-
cius: paulo senior *et obli-*
viosus est et indocilis.

⁹⁾ *lingua lata multo*que
latior quam ceteris avibus:
unde perficitur, ut *arti-*
culata verba penitus elo-
quatur.

Appuleius et Solinus cum pendeant uterque ex solo Plinio, tamen mire inter se consentiunt non solum in locutionibus, quae absunt a Plinio, et in enuntiatorum ordine diverso a Pliniano, sed etiam quae de picis Plinius scribit pari errore referunt ad eos de quibus proxime Plinius egit psittacos, ut aut alter alterum expilaret necesse sit aut ambo communem auctorem qui nunc non extat. iam vero Appuleius auctor aetatis Antoniniana quominus pendeat a Solino, impedit cum Soliniani libri universa indoles sermoque ab secundo saeculo nimium quantum abhorrens, tum quod plenior est narratio Appuleiana quam Soliniana, a qua abest caput Appuleianum quod supra fecimus octavum. contra Solinum haec adscivisse ex Appuleio censuit Salmasius (p. 713) non magis probabiliter: nam cum per totum librum Solinus Plinio se manciparit totusque sit in eo ita ampli-

ficando et ita perturbando, ut caput de psittacis picisque amplificatum et perturbatum esse modo vidimus, denique locus de psittaco extet apud eum inter solita excerpta Pliniana et in ea quidem operis parte, quae Pliniana tota est, hunc de psittaco locum Solinum petiit ivisse ab Appuleio, quem praeterea attigit nusquam, nonne prodigiosum est vel potius ineptum? accedunt vestigia paullo obscuriora, sed non minus certa, maxime in capitibus quae nos fecimus Solini primum et quartum, locutionum Plinianarum ibi retentorum a Solino, ubi eas mutavit Appuleius. quare cum harum opinionum neutra probari possit, non restat nisi tertia pendere tam Appuleium quam Solinum ab auctore hodie deperdito Plinii et epitomatore et amplificatore.

Ex chorographia Pliniana excerpta apud Ammianum.

Idem plane dicendum est de Ammiano scriptore saeculi quarti exeuntis, quem hodie solent recensere inter Solini expilatores parum considerate. vera ratio ut perspiciatur, subiecimus locum Ammiani 31, 2, 14. 15 quaeque ei respondent cum apud Solinum p. 92, 6 sq. tum apud Melam Pliniumque. agit Ammianus de Neuris Budinis Gelonis Agathyrsis Melanchlaenis Anthropophagis magnoque post hos deserto: idem ordo est apud Solinum, nisi quod omittit hic Budinos et Melanchlaenas: iidem denique populi nominantur alii apud Plinium (qui etiam Budinorum meminit 6, 88) alii apud Melam (apud quem mentio fit Melanchlaenarum 2, 1, 13), sed ordine diverso.

MELA 2, 1, 13:

Geloni hostium cutibus equos seque velant, illos reliqui corporis, se capitum.

PLINIVS:

Geloni perquam feri, qui detractis peremptorum hostium cutibus indumenta sibi equisque tegmina conficiunt, bellatrix gens.

AMMIANVS:

SOLINVS:

Geloni ad hos proximi. de hostium cutibus et sibi indumenta faciunt et equis suis tegmina.

MELA 2, 1, 10:

Agathyrsi ora artusque pingunt: ut quisque maioribus praestat, ita magis aut mi-

Gelonis Agathyrsi conlimitantur interstincti colore caeruleo corpora simul et crines, et humiles quidem

Gelonis Agathyrsi conlimitantur caerulo picti, fucatis in caerulum crinibus, nec hoc sine differentia: nam

MELA:

nus, ceterum
iisdem omnes
notis et sic,
ut abluī ne-
queant.

MELA 2, 1, 13:

apud Anthro-
pophagos ip-
sae etiam epu-
lae visceribus
humanis ap-
parantur.

PLINIVS 6, 53:

Anthropophagi Scy-
thae insident huma-
nis corporibus ves-
centes.

PLINIVS 6, 53:

ideo iuxta vastae so-
litudines . . .

PLINIVS 6, 53 — 54:

. . . deserta cum belvis
usque ad iugum in-
cubans mari quod vo-
cant Tabim. nec ante
dimidiam ferme lon-
gitudinem eius orae
quae spectat aesti-
vum orientem inha-
bitatur illa regio.
primi sunt hominum
qui noscantur Seres.

AMMIANVS:

minutis atque raris, nobi-
les vero latis fucatis et den-
sioribus notis.

post hos Melanchlaenas et
Anthropophagos palari ac-
cepimus per diversa, huma-
nis corporibus victitantes.

quibus ob haec alimenta
nefanda desertis finitimi
omnes longa petiere ter-
rarum.

ideoque plaga omnis orienti
aestivo obiecta, usque dum
venitur ad Seras, inhabita-
bilis mansit.

SOLINVS:

quanto quis anteit, tant
propensiore nota tinguitur
ut sit indicium humilitatis
minus pingi.

post Anthropophagi, qui-
bus execrandi cibi sunt hu-
mana viscera.

quem morem impiae gentis
adiacentium terrarum prodiit
tristissima solitudo, quas
ob nefarium ritum finitimae
nationes profugae relique-
runt.

ea causa est, ut usque ad
mare quod Tabin vocant
per longitudinem eius orae,
quae aestivo orienti obia-
cet, sine homine terra sit
et immensa deserta, quoad
perveniat ad Seras.

Adnotationes pleraeque Ammiani et Solini cum paene
ad verbum consentiant, tamen apparet alia Ammiano,
alia Solino propria esse: denique quae de Neuris uter-
que tradit, plane diversa sunt. patet igitur neque a
Solino pendere Ammianum neque Ammianum a Solino,
sed tam hunc quam illum petisse haec ex commentario
deperdito, qui Plinium Melamque iam ita fere exhibuerit
contaminatos, ut apparent apud Solinum eumque fere
rerum ordinem constituerit, quem tam Ammianus quam
Solinus presse secuti sunt. — Addam ex multis alium

locum, unde idem perspiciatur in Ammianis his Solinianisque eiusdem libri duas epitomas superesse inter se diversas:

PLINIVS 9, 107—116:

has (conchas) ubi genitalis anni stimularit hora, pandentes se quadam oscitatione impleri roscido conceptu tradunt,

gravidas postea niti partumque concharum esse margaritas pro qualitate roris accepti:

si purus influxerit, candorem conspici,

si vero turbidus, et fetum sordescere: eundem pallere caelo minante conceptum.

ex eo quippe constare caeli quietis maiorem societatem esse quam maris,

inde nubilum trahi colorem aut pro claritate matutina serenum.

AMMIANVS 23, 6, 85—88:

margaritae repperiuntur in testis marinis robustis et candidis permistione roris anni tempore praestituto conceptae. cupientes enim velut coitum quandam humores ex lunari adspergine capiunt densius oscitando.

exindeque gravidulae edunt minutas binas aut ternas, vel uniones ideo sic appellatas, quod evisceratae conchulae singulas aliquotiens pariunt, sed maiores.

idque indicium est aetherea potius derivatione, quam saginis pelagi hos oriri fetus et vesci,

quod guttae matutini roris iisdem infusae claros efficiunt lapillos et teretes, vespertini vero flexuosos contra et rutilos et maculosos interdum.

SOLINVS 53, 23—28:

conchae sunt, in quibus hoc genus lapidum (margaritae) requiritur, quae certo anni tempore luxuriante conceptu sitiunt rorem velut maritum, cuius desiderio hiant: et cum maxime lunares liquuntur aspergines, oscitatione quadam hauriunt humorem cupitum.

sic concipiunt gravaeque fiunt.

de saginae qualitate reddunt habitus unionum:

nam si purum fuerit, quod acceperint, candicant orbiculi lapillorum,

si turbidum, aut pallore languent aut rufo innubilantur.

ita magis de caelo quam de mari partus habent.

denique quotiens excipiunt matutini aëris sōmen, fit clarior margarita, quotiens vespere, fit obscurior

PLINIVS:

si tempestive satientur, grandescere et partus.

si fulguret, comprimi conchas ac pro ieiunii modo minui, si vero etiam tonnerit, pavidas ac repente compressas quae vocant physemata efficere, specie modo inani inflatas sine corpore: hos esse concharum abortus.

Post alia:

concha ipsa cum manum videt comprimit sese . . . . . inter scopulos maior pars invenitur, in alto quoque comitantur marinis canibus.

Post alia:

in Britannia parvos atque decolores nasci certum est.

AMMIANVS:

minima autem vel magna pro qualitate haustum figurantur casibus variatis.

concussae vero saepissime metu fulgurum inanescunt aut debilia pariunt aut certe vitiis diffluunt abortivis.

capturas autem difficiles . . . . . illa efficit ratio, quod frequentari sueta litora propter piscantium insidias declinantes, ut quidam coniciunt, circa devios scopulos et marinorum canum receptacula delitescunt.

quod genus gemmae etiam in Britannici secessibus maris gigni legique, licet dignitate dispari, non ignoramus.

SOLINVS:

quantoque magis hauserit, tanto magis proficit lapidum magnitudo.

si repente micaverit coruscatio, intempestivo metu comprimuntur clausaeque subita fermidine vitia contrahunt abortiva, aut enim perparvuli fiunt scrupuli aut inanes.

Post alia:

piscantium insidias timent conchae: unde est, ut aut inter scopulos aut inter marinos canes plurimum delitescant.

Post alia:

dat et India margaritas, dat et litus Britannicum.

Etiam de Nilo mirabilia apud utrumque relata (Amm. 22, 15, 3—13; Solin. 32, 1—16) qui inter se contulerit, item repperiet pendere utrumque a Plinio, sed ita, ut Ammianus habeat a Solino praetermissa, ut mentionem etesiarum (Amm. § 7 = Pl. 5, 54), nomina septem ostiorum (Amm. § 10 = Pl. 5, 64), denique Nilum non *fluere*, sed *ruere* Plinii § 54 totidem verbis repetere Ammianum § 9, cum apud Solinum § 7 sit *ruere* Nilum potius quam *manare*. cf. item Amm. § 12, Pl. § 57, Sol. § 12. 13. nec magis rarus est in his consensus inter Ammianum et Solinum etiam in iis quae non habet aliterve habet Plinius: ita Ammianus § 8 et Solinus § 2

praeter Iubam Punicos libros citant, quorum non meminit Plinius: ita *controversi spiritus* sunt tam apud Ammianum § 7 quam apud Solinum § 10 non petiti ex Plinio. — Denique reliqua quoque Soliniana et Ammiana qui inter se compararit, eandem ubivis inter ea rationem intercedere deprehendet.

Chorographiam
Plinianam edi-
tam videri impe-
raute Hadriano
Piove.

De Granio Lici-
niano.

Quare cum Solini librum ipsum supra viderimus non antiquiorem esse saeculo tertio, nunc addendum est ipsum opus, quod in breve contraxit quodque chorographiam Plinianam nuncupavimus, iam in hominum manibus fuisse aetate Antoniniana teste Appuleio eius aetatis scriptore. scripta autem est chorographia ea non ante Hadrianum, cum inter auctores quos laudat inveniatur Granus Licinianus bis citatus nomine Granii p. 44, 18, Liciniani p. 37, 12, iam ex ignobili celebratus propter historiarum reliquias nuper litteris restitutas. cuius de aetate operibusque quaestio admodum perplexa cum hoc loco retractari non debeat, tantum breviter significabimus deprehensa esse in Liciniani reliquiis Londinensibus certa aetatis aut Hadrianae aut Hadriano posterioris indicia, maxime Olympiei quod fuit Athenis ab Hadriano absoluti significationem non obscuram: mihi autem et Granios Licinianum et Flaccum diversos videri nec interpolatum Liciniani opus ab auctore aetatis posterioris. quae si vera sunt, inde colligemus Plinianam chorographiam, quam in compendium redegit Solinus, conscriptam esse saeculo secundo imperante Hadriano aut Antonino Pio. — Auctor libri quem breviavit si quidem nomine laudatur a Solino, non potest esse nisi ipse Licinianus: nulla tamen causa fuit, cur nomen poneret. eodem iure et fortasse meliore coniciat quis chorographiam illam alteram deperditam una cum Pomponiana ab auctore huius libri adhibitam ad Plinium augendum fuisse Liciniani, utpote qui in reliquiis eius operis praeter Varronem solus citetur (p. xviii). sed de ea quoque coniectura dicendum erit non satis apparere, cur Solinus, qui nec Melam nec ipsum Plinium usquam verbo

memoret, alterius operis chorographici auctorem ponere debuerit nec tales rationes, quales de Boccho supra attulimus, praesto esse de Liciniano. — Sed mittamus haec: omnino enim quaestio de chorographia illa Pliniana huius nostrae opellae terminos excedit. nam ei ut satisfiat, ante omnia diligenter circumspiciendum erit, quid ex illo opere multum sane lectitato a saeculo inde secundo praeter Solinum alii auctores servarint: nec quaestio ea cohibenda erit intra Appuleium et Ammianum. Macrobius cum inter Solini expilatores rettulit Bernhardus, hoc tantum testatum voluit ne Vossius quidem suum legisse se, nedum Macrobius: sed disputationem de anno Romano, qualis legitur tam apud Solinum quam apud Censorinum in libro edito a. p. Chr. 238 et Macrobius scriptorem saeculi quinti, post alios ego docui (in chronol. p. 19) ita comparatam esse, ut tres quos habemus enarratores pendeant ab auctore communi: quem quominus statuamus fuisse eum qui Plinium ad chorographiae formam recensuit aetate Hadriana nihil videtur ob stare. nam ad Varronem quidem semper ea res redibit tanquam auctorum auctorem: nec tamen crediderim Censorinum Solinum Macrobius ipsos legisse Varronis volumina supra suae aetatis modulum docta. — Denique de quibus per hos annos saepe disputaverunt critici Pliniani additamenta vetusta ad septimum potissimum Plinii librum (7. 55. 73. 74. 91. 122. 123), re magna certe ex parte Plinianis nullo modo inferiora, sed in uno tantum alterove codice, maxime in Vesontino Chiffleti neque ibi nisi ad marginem reperta, proclive est repetere ab illa tanquam altera eaque aucta Plinii editione, cum praesertim qui hanc curavit eum librum Plinii de homine sedulo retractasse etiam ex Solino constet.

Chorographiam
Plinianam qui-
nam praeterea
usurparint.

Sed redeamus ad Solinum. ad quem quae pertinent ex antiqua aetate ut absolvamus, restat, ut pauca addamus de iis qui eum ipsum, non auctorem eius expilarunt. constat autem Solini librum talem fere, qualem

De auctoribus
antiquis Solini
expilatoribus.

hodie habemus, lectum esse et expilatum a quinque auctoribus Augustino Capella Prisciano Servio Isidoro*). Misso autem *Servio*, qui paucissima tantum et sub Solini fere nomine inde videtur in suum librum transtulisse, videamus de quattuor reliquis. et *Priscianus* quidem in institutionibus grammaticis scriptis saeculo vi ineunte pluribus locis diserte citat Solinum: praeterea periegesi Dionysianae Latine a se versae (nam de auctore satis constat) quae adiecit, paucissimis exceptis (v. 185—187 de Didone; v. 556 de Proconeso; v. 772 de Byzantio) omnia petiit ex Solino. — Similiter *Isidorus* Hispalensis († c. 636) in libro de natura rerum Solinum citat nominatim. eundem in etymologiis etsi ex operis instituto auctores non adscribit, tamen multis locis pendere ex Solino cum propter alia argumenta certum est tum quod interdum ita erravit, ut ipsa Solini verba ante oculos eum habuisse pateat. sic 14, 3, 32 ex Solini loco p. 96, 11: *Heniochorum montes Araxen, Moschorum Phasidem fundunt* haec effecit: *habet et flumina magna Oscorum Phasidem atque Araxen*; quem errorem Isidorus, si hoc loco Solini auctorem Plinium neque ipsum Solinum secutus esset, nequaquam commisisset. adhibuit tamen Isidorus praeter Solinum etiam ipsum Plinium et saepe ita, ut in eodem capite miscuerit Pliniana et Soliniana. — Eadem fere ratione *Marcianus* Capella. *Capella* auctor aetatis incertae, nisi quod constat eum scripsisse ante a. 498 (cf. Rossi inscr. christ. U. R. I p. 476), commentariorum suorum sextum ita concinnavit, ut modo Plinium, modo Solinum, initio magis illum, in fine

*) Doctores ecclesiasticos Hieronymum Ambrosium Augustinum iisdem fere verbis saepe mutuatos esse sententias Solini in vita eius editioni (Viennae 1520) praemissa scribit Iohannes Camers; meminisse Solini ex patribus Hieronymum Ambrosium Augustinum posuit Camertem opinor secutus Ger. Io. Vossius (de hist. lat. l. III s. v.), quem deinde Fabricius aliique exscripserunt. certos vero locos Hieronymi Ambrosiive ex Solino desumptos cum nemo demonstrarit, ego quoque nullos novi neque fateor multum quaesivi.

hunc potius expilaret neque praeter hos in hac quidem operis parte auctorem alium adhiberet: qua de re in universum recte nuper exposuit Frid. Lüdecke (de Marciani. Capellae libro sexto. Gottingae 1862 p. 13 sq.). nec desunt apud Capellam errores ex ipsius Solini verbis male lectis explicandi. ita cum Solinus p. 229, 7 scripsisset: *habitari etiam addit Aethiopiae adusta Trogodytarum et Ichthyophagorum nationibus*, Capella 6, 702 *abdit* legens pro eo quod est *addit* vel *addita* (hoc enim habent libri plerique) inde fecit: *habitantur etiam abdita Aethiopiae et adusta Trogodytarum et Ichthyophagorum gentibus*, sicut observavit Lüdecke (l. c. p. 31). item p. 231, 2 cum scripsisset Solinus: *tertia* (insula) *huic proximat eodem nomine*, quae respondent Plinianis 6, 204: *ab ea in vicino eodem nomina minorem*, Capella 6, 702 male iungens *proxima teodem nomine* sic locum expressit: *tertia Teode*, sicut observavit Salmasius (exerc. Plin. p. 927 B) et breviter nos supra iam tetigimus. — Denique Augustinus in commentariis de civitate dei saeculo quinto ineunte editis similiter coniunctos adhibuit Plinium Solinumque. nam quae rettulit duobus locis ex *gentium historia* (16, 8, 1. 21, 6, 1) seu *curiosiore historia* (16, 8, 1; cf. 21, 7 extr.) sive *historia non factorum et transactorum, sed manentium locorum* (21, 5, 2), eorum quae priore loco (16, 8, 1) leguntur, aperte descripta sunt ex Plinii naturae historiae libro septimo (§ 15—30) ita, ut saepe ipsa verba Plinii retineantur, cum Solinus eadem aut non habeat (ut locum de androgynis) aut aliter referat (ut locum de Monocolis p. 208, 2 aliaque): contra quae secundo loco (21, 5, 1) referuntur, ea vel in ipso rerum ordine (qui secundum Solinum est 5, 18. 29, 4. 7, 2. 13. 32, 35. 35, 8. 37, 16. 21. 45, 18. 52, 49) fere Solini libellum sequuntur omniaque haec apud Solinum redeunt, cum quaedam, ut loci de asbesto et de pomis Sodomorum, apud Plinium non adsint. quam ob rem etsi fieri potest, ut Augustinus non Solinum adhibuerit, sed eum quem is epitomavit, tamen magis cre-

Augustinus.

Plinius et Solinus labente aetate simul plerumque adhibiti.

diderim volvisse eum ea quae nos habemus Plinii Solinique volumina. — Notabilis autem est coniuncta haec Pliniani et Soliniani librorum usurpatio, qualis non solum obtinuit extrema litterarum Latinarum aetate, sed etiam ad medii aevi incipientis grammaticos videtur propagata esse: certe Dicuil monachus Scotus saeculi noni incipientis cum narrationem compilat ex Plinio fere et Solino, tralaticiam quandam horum auctorum coniunctionem scholasticam secutus videtur esse. Byzantiorum autem grammaticorum in scholis Solinum lectum esse et explanatum quamquam non traditur, tamen eo ducit cum quod Theodosius II eum manu sua descripsit tum quod Priscianus eo utitur tanquam sermonis Latini teste idoneo. ita non magis mirabimur quam nobis gratulabimur eum ad nos pervenisse integrum pluribusque ut mox videbimus exemplis. per litterarum autem tenebras Solinus nunquam legi desiit, utpote qui suis fabellis senescentia tempora oblectaret, eloquentiae, ut ipse ait, bratteis saeculi infantiam relevaret, propter ingenium denique nemini unquam molestus esset. quantopere autem ab eius aetatis hominibus expetitus et lectitatus sit, maxime per Gallias et Germanias, donec in oblivionem abiret bonis litteris resuscitatis, codicum qui superest copia paene immensa satis ostendit: ostendet etiam melius opinor si cui unquam placuerit in fabellis carminibusque Romanicis et Theotiscis vestigia rimari Solini. sed haec iis relinquimus quorum sunt: nos ad nostra redimus.

Libri Solini perfecti ab eodem archetypo omnes iam passim corrupto.

Secundum ea quae traduntur in praefatione libri altera (vide huius ed. p. 233) cum Salmasius tum si qui praeter eum in crisin Solinianam inquisiverunt hoc persuasum habuerunt edita esse auctore vivo duo exempla, alterum ei subreptum imperfectum etiamtum, alterum vero ab eo recognitum et perpolitum, duplicisque huius editionis variam lectionem in librorum qui hodie extant modo discrepantiis modo dittographiis adhuc superesse. quae libelli originatio satis mira et omnino sine exemplo redarguitur vel argumento omnium simpli-

cissimo et certissimo quod complures mendae nequaquam ab auctore profectae in libris qui extant ad unum omnibus insederunt, quarum quasdam subieci.

p. 40, 19 *vicies quadragies novies centena*] scr. $\overline{XX}$ $\overline{XLIX}$
sive *vicies quadraginta novem milia*.

p. 220, 4 *L*] scr. *DL*.

p. 226, 2 *XXXX*] scr. *XXX*.

Qui numeri corrupti cum inveniantur in libris Solinianis hodie notis omnibus, genuini autem legantur cum apud Plinium quem his locis Solinus exscripsit tum apud Capellam qui his locis exscripsit Solinum, demonstrant omnino illos non ex duobus ipsius auctoris archetypis proficisci, sed ex eodem exemplo aliquantum posteriore et subinde depravato. adde praeter ea, quae infra ponentur inter propria libri Parisini p. LVI, similia haec:

p. 46, 17 *desint si*] scr. *si desint*.

p. 63, 6 *ille herculis pugnae hic plane clara*] scr. *ille Herculis pugna, hic Pane clara*.

p. 76, 21 *hemus*] scr. *Aenus*.

p. 84, 10 *uergant* LGHSP¹ (quod defendit Oudendorpius ad Appul. met. 9, 179), *inuertant* AP²] scr. *mergant*.

p. 92, 7 *aestatis*] scr. *statis*.

p. 113, 8 *dum non tenent vel delinet*] scr. *Dumnoni tenent*.

p. 124, 12 *hammonis*] scr. *Hannonis*; similiter 230, 2.

p. 156, 15 *ignari*] scr. *gnari*.

p. 159, 6 *omnia*] scr. *omina*.

p. 168, 1 *pranctheam* vel *practheam*] scr. *Panchaiam*.

p. 196, 9 *pl.* vel *p.*] scr. *P. Licinii*.

p. 219, 5 *thracia*] scr. *Rachia*.

p. 228, 17 *adfirmant*] scr. *adfirmat*.

Qui errores aut omnes aut certe plerique omnino non sunt auctoris licet inscitissimi, sed librariorum. accedunt his glossemata quaedam licet non multa originis antiquissimae:

p. 20, 21 *M'*. (vel *M.*) *Curius* adscriptum habuit in

c

archetypo communi *maximus curio*, cuius vestigia diversae codicum familiae diversa servant.

- p. 44, 15 *cicadae apud Reginos mutae nec usquam alibi* [quam apud Reginos (vel Regio) *cicadae mutae*] libri omnes.
- p. 125, 15 *natu maximus ducit agmen, aetate proximus cogit* [sequentes] libri omnes.
- p. 132, 13 *aliquantisper* [ignobilis] *humilis et languido statu* libri, nisi quod interpolati dederunt *humili*.
- p. 176, 1 *in ipso* [Eufrate] *alveo* libri, nisi quod interpolati quidam emendarunt *Eufratis*.

Index operis et
codicum inscrip-
tiones et sub-
scriptiones.

Antequam autem accedamus ad quaestionem disceptandam de codicum generibus variam eam et implicatam, quae de libri indice, de rubricis, de capitum numeratione tradenda sunt ita praemitemus, ut quae de codicum ratione mox demonstrabuntur ad haec expedienda interim anticipemus. — Ex primi ordinis libris eorum qui hodie superest praestantissimus Heidelbergensis habet inscriptum: *Iulius Solinus Aduento sal.*, subscriptum: *Iulius Solinus explicit feliciter. studio et diligentia domni Theodosii inuictissimi principis* conveniuntque fere alii huius ordinis libri paulo meliores, ut Parisini 6813. 6833, nisi quod in hoc titulus additur ipsius libri tam post praefationem quam ante subscriptionem *de memorabilibus*. neque ullum codicem novi cum hac subscriptione Theodosiana, qui non sit aut primae familiae aut cum hac familia contaminatus. in alia tamen discedit Bernensis inscribens: *C. Iulius Solinus Constantio suo sal.*, subscribens: *Iulius Solinus explicit feliciter*, omisso nomine Theodosii, nomine autem eius, cui liber inscriptus est, nescio qua temeraria interpolatione mutato. operis titulum cum huius ordinis codices bonae notae reticeant, in eorum locum succedit qui scripsit a. 825 Dicuil huius classis libro usus nostris et antiquiore et meliore, qui sic citat perpetuo: *Iulius Solinus in collectaneis*. denique

Aldhelmus, Dicuilo antiquior annis fere cl, Solini libro usus classis primae potius quam secundae*), ubi plenissime (p. 323) sic citat: *Iulius Solinus in collectanea rerum memorabilium*. — Secundae classis ex libris quos totos collatos habui, cum Guelferbytanus initio truncatus sit, a Basileensi autem rubro scribenda omnia absint, unus qui habet inscriptionem Leidensis tantummodo praescribit: *Solinus Aduento salutem*; pro subscriptione, quae cum extrema libri parte ex Leidensi excidit, non adest nisi *explicit* in Guelferbytano, *explicit liber* in auctario Leidensis (l). extant tamen alii huius generis codices saeculi item decimi cum inscriptione pleniore. ita in Parisino 6831 legitur initio: *Iulii Solini collectio rerum memorabilium*, fine: *explicit liber Solini*. item in libris quattuor inter se simillimis saeculi x omnibus Parisinis duobus 7230. 7230 A Leidensi Voss. Q. 29 Monacensi 6384 sic subscribitur: *expl(icit) f(e)l(iciter) G. Iuli Solini grammatici*: nam quod in Monacensi adiectum est in fine subscriptionis vocabulum quod est *polyystor*, id sciscitanti mihi respondit Halmius a manu esse recentiore. — Denique classi tertiae interpolatae adiecta praefatio sic scribit (p. 233, 21): *erit igitur operi isti titulus 'Polyhistor': nam quem in exordio designaveram, scilicet 'Collectanea rerum memorabilium' cum his quae improbavimus placuit oblitterari*. unde prae-

---

*) Pauca quae ex Solino affert Aldhelmus etsi hoc ostendunt eum librum habuisse non tertiae classis, tamen utrum is ex prima an ex secunda fuerit non definiunt: definit tamen ni fallor quae refert (p. 328 ed. Giles) de volumine manu imperatoris Theodosii scripto et subscripto. nam etsi hoc volumen Prisciani esse scribit, non Solini, scilicet emendatorem Prisciani Theodorum confundens cum Solini scriptore Theodosio, quem errorem expenderunt Otto Jahn in actis soc. Saxon. 1851 p. 342. 358 et Martinus Hertz in praef. Prisciani vol. 1 p. viii, tamen in eum non incidisset, nisi novisset tam subscriptionem Theodori Priscianeam quam Theodosii Solinianam. haec autem cum non offendatur nisi in libris Solini classis primae, sequitur ut eius generis fuerit ab Aldhelmo usurpatus.

scribitur in libris huius ordinis Parisino 6810 Sangalensi Angelomontano: *C. Iuli Solini sive grammatici Polyhistor ab ipso editus et recognitus*, subscribitur in duobus his: *feliciter liber perscriptus C. Iulii Solini sive grammatici polyhistor ab ipso editus et recognitus*. praeterea quae adiciunt ad inscriptionem iidem duo libri: *de situ orbis terrarum et de singulis mirabilibus quae in mundo habentur*, quae redeunt in deterioribus quam plurimis, cum absint a Parisino, postea addita videntur. Parisini autem subscriptio haec est perpetuo scripta eadem manu eodemque tempore: *explicit fl. C. Iuli Solini siue grammatici. || Iulius Solinus explicit feliciter studio et diligentia on. (scr. D. N., domini nostri) Theodosii inuictissimi principis. || feliciter liber perscriptus C. Iulii Solini siue grammatici polyistor ab ipso editus et recognitus*, quae subscriptio aperte tergemina est composita ex tribus trium classium subscriptionibus, ut incipiat secundae, sequatur primae, claudat tertiae classis, tanquam is cuius haec est recensio hoc velut testimonium esse voluerit negotii perfecti librorum diversae originis inter se conferendum. — Ex auctoribus autem aetatis Romanae libellum hunc tres tantum nomine citant, quorum Servius (ad georg. 2, 215) et Isidorus (de rer. nat. 40, 1) solum Solini nomen ponunt, tertius Priscianus in institutionibus grammaticis auctorem quidem item solo cognomine appellat, sed praeterea septem locis ex octo quibus eum citat libri indicem adscribit sic: *in collectaneis vel polyhistore* semel (1, 28); *in collectaneis* item semel (10, 50); *in memorabilibus* quater (2, 61. 5, 15. 6, 15. 18, 213); semel denique *in admirabilibus* (6, 44). — Testimoniis his inter se collatis efficitur veram libri inscriptionem esse *collectanea rerum memorabilium*; eo enim ducunt diversa licet via tria trium familiarum testimonia indidemque recte explicatur, cur a Prisciano liber citetur bis *collectaneorum*, quater *memorabilium* titulo, nam in *admirabilibus* omnino error est sive librarii sive ipsius Prisciani. *Polyhistoris* autem titulum secundarium ex-

pendemus ubi de origine et aetate interpolationis disceptabitur.

Rubricae utrum sint ipsius auctoris an alterius, non definitio. illi opinioni codices magis favent, qui quamquam in rubricis admodum variant et ita fere, ut si quid in textu mutatur vel transponitur, quod ad rubricam quoque perveniat, ea mutatio vel transpositio statim etiam ad rubricam transferatur, tamen patet rubricas tali in universum forma, qualem exhibent libri nostri, iam in communi eorum archetypo extitisse. contra ut perfectas esse ab ipso auctore negemus, facit primum inepta et subabsurda operis divisio vel hoc pessimo auctore indigna, deinde barbarismi minime Soliniani, ut c. 13 *flumen Histrum* casu primo, denique quod rubrica c. 1 verba exhibet *de allectorio lapide* aperte oriunda ex vitio antiquissimo p. 22, 23 *alectorius* pro *alectoria usus*, ut rubricae factae videantur ad librum iam subinde depravatum, non ad auctoris archetypum. quamquam opponi potest non tam, quod loco citato Parisinus liber cum in ipsa oratione tum in rubrica verum habet (nam qui eum scripsit cum coniectura ductus errorem deprehendisse videatur, debuit sane eum tollere utroque loco), quam quod propter continuam rubricarum ex ipso libro emendationem fieri potuit, ut depravatio illa orta primum in ipsa oratione inde in rubricam quoque postea inferretur. utut est, rubricas exhibere maluimus in appendice p. 239—246 coniunctas quam ut leguntur in libris suo quaeque capiti praescriptae: non quasi constaret de earum origine posteriore, sed quod ex ipsa oratione, quam perverse interdum interrumpunt et conturbant, eximuntur nullo libri damno, aliqua autem eorum qui in talia inquirent utilitate: certe de coniunctis longe facilius et certius iudicium erit. restituimus autem quantum fieri potuit rubricas archetypi additionibus posterioribus collocatis aut in parenthesi aut in subnotatione. — Ipsi operi indicem capitum non praeponunt nisi libri tertii ordinis, ex nostris Parisinus (a quo tamen et ipso index

Rubricae.

hic una cum praefatione altera initio afuit nec nisi postea adiectus est eadem tamen manu) et Angelomontanus. a quibus abstinuimus, cum consentiant plane cum eorundem codicum rubricis sparsis. — Denique extat index plane diversus factus ad librum aliquem classis tertiae cum in codd. Parisino 7230 et Leidensi publ. 113 tum, sed postea adiectus manu recentiore, ante Leidensem optimum. praescriptum est in duobus illis (nam in tertio deficit principium): *indiculus capitulorum* (nam hoc significat *cct.* Parisini libri, *cap'* Leid. 113) *Iuli Solini rerum collectarium infra scriptarum sic*, subscriptum in iisdem: *explc. indiculum c.* (c. om. Leid. 113) *Iuli Solini collectarium rerum memorabilium feliciter*, in Leidensi meliore: *explicit indiculus capit.* *Iuli Solini collectaneum rerum memorabilium.* quem etsi cur ederemus causa nulla fuit, tamen visum est speciminis loco caput inde extremum infra adscribere*).

Capitum nume-
ratio.

Ut in rubricis ita discedunt tres familiae in capitum numeratione. nam secunda familia capita non numerat, prima tam in Heidelbergensi quam in Bernensi capita numerat LXIII, scilicet ut ex his capitum initiis sex et quinquaginta, quibus hodie utimur, non agnoscantur duo (c. 36. 41), accedant autem capita alia novem (c. 11, 3. 15. 19. 24. 26. 30; 19, 2. 9; 54, 12). tertiae denique Angelomontanus Sangallensis Parisinus pariter (omissis scilicet horum duorum librorum erroribus minoribus neque ad summam rem pertinentibus) capita exhibent LVII bipartito eo quod nobis undecimum est, ut in duobus primis c. XII incipiat ab 11, 14, in Parisino autem ad 11, 3. 15 adnotetur c. XII. XIII, deinde vero ad 12, 1

*)

SINVS PERSICVS ET ARABICVS

I Gens Carmanie II De his quarum odio habent III Parthia
IIII Babilonia V Omnia ora oceani VI De Trogloditis et Ictuofagis
VII Nomina insularum in oceano Atlantico constitutarum VIII Gorgadas
VIII Hesperidum insulae X Fortunate XI Embrion insula
XII Iunonia insula XIII Nivaria XIII Ganaria.

caput numeretur non XIV, sed XIII. unde similis divisio venit in editiones nostras, quarum antiquissimae descendunt ex eius generis codicibus. habet autem haec res per se minima tamen eam utilitatem, ut trium familiarum diversitatem vel inde deprehendas.

Porro adnotandum est in secundi ordinis libris primariis duobus Leidensi vetusto et Guelferbyitano offendi numerationis cuiusdam ad marginem factae reliquias has:

Stichometriae
vel similis numerationis indicia.

(praecedunt versus libri Leid. 2295)

CCXXX in margine ad <i>etiam mitiorque</i> p. 138, 9	L
(medii sunt versus 87)	
CCXL in margine ad <i>habentur</i> p. 143, 13	L
(medii sunt versus 11)	
CCXLVIII in margine ad rubr. <i>garamantum oppidum</i> c. 29, 1	L
(medii sunt versus 53)	
CCLX in margine ad <i>edunt</i> p. 146, 23	L
(medii sunt versus 50)	
CCLXX in margine ad <i>uisa sunt</i> p. 150, 4	G
(medii sunt versus 502)	
çx in textu ad <i>apud indos</i> p. 182, 12	L
(medii sunt versus 258)	
CCCXXX in margine ad <i>terminus</i> rubr. c. 49	LG

Numeros hos ita comparatos esse ut ad eandem unitatem redigi nequeant, quivis intellet periculo facto. nec multo melius res procedit, ubi cola et commata ambitus inaequalis ita numerari conicias. in medio igitur relinquimus, quid significant hi numeri et num quid pertineant ad antiquorum librariorum stichometriam. visa tamen est res digna quae non silentio praetermitteretur, sed indicaretur, ut similibus numerationibus in lucem protractis aliquando illustretur.

Denique ut colligamus omnia, quae Solino adhaerent et coniuncta sunt cum quaestione de codicum eius origine et diversitate, repperiuntur versus hexametri viginti duo subiuncti in codicibus quibusdam Solini col-

Halieuticon
principium ad
Solinum adscriptum.

lectaneis. cuius generis codices a me amicisve excussi sunt quattuor, familiae secundae unus Parisinus 6831 (A) saec. X, tertiae tres: Parisinus 6810 (B) noster saec. item X, Parisinus 4873 (C) saec. XII, in quo tamen non supersunt nisi huius carminis v. 1—5 reliquis cultro resectis, Vaticanus Regius 1478 (D) saec. XV, quem descriptum esse deprehendi ex Parisino 6810. his accedit quintus Autunensis seminarii saec. XI (*cat. des bibl. des dép.* 1 p. 22) tam similis Parisini 6810 et Vat. Regii 1478, ut sine dubio item descriptus sit ex antiquo illo Parisino. ex quattuor illis primus praescribit *uersus peracti operis*, alter inscriptione caret, in tertio legitur: *item C. Iulii Solini poliistor ponticon*, in quarto: *item Gai Iulii Solini siue garamanti ponticon*. ex editoribus, de quibus videndus Wernsdorfius (poet. Lat. min. 1, 153), Pithoeus omnino usus est libro hodie Vaticano. Salmasius cum carmen afferat sicut repperit ‘in exemplari regio vetustissimo ad finem Solini’, intellegit sine dubio optimum regium suum sive Parisinum 6810, sed quod ait ibi praescribi *incipit eiusdem ponticon* erratum est videturque memoria lapsus confudisse Parisinos 4873 et 6810. ceterum cum in solo Parisino 6831 versus hi paginam finiant desecto folio quod proxime sequebatur, facile conicias ex hoc pendere codices reliquos: quae tamen coniectura eo refutatur, quod carmen in codice 6810 proponitur longe emendatius neque iis emendationibus petitis ex coniectura. iam cum duo vetusti libri carmen hoc ad Solinum quidem adiungant, sed nequaquam ei tribuant, confirmatur omnino, quod dudum intellexit Wernsdorfius, casu tantum id ad Collectanea adhaesisse neque ullam fidem habendam esse confictae inscriptioni librorum recentiorum. placuit tamen ex halieuticis nescio cuius poetae carmine splendido sane et omnino supra ingenium minime ingeniosi hominis Solini reliquum hoc principium subiungere cum quattuor illorum librorum varia lectione.

1 Tethya marmoreo fecundam pandere ponto
 2 et salis aequoreas spirantis molle catervas
 3 quaeque sub aestifluis Thetis umida continet antris
 4 coeptantem, Venus alma, fove. quae semine caeli
 5 parturiente salo divini germinis aestu,
 6 spumea purpureis dum sanguinat unda profundis,
 7 nasceris e pelago placido dea prosata mundo.
 8 nam cum prima foret rebus natura *creandis
 9 in foedus conexasuum, ne staret inerti
 10 machina mole vacans, tibi primum candidus aether
 11 astrigeram faciem nitido gemmavit Olympo.
 12 te fecunda sinu Tellus amplexa resedit
 13 ponderibus librata suis, elementaque iussa
 14 aethereas servare vices. tu fetibus auges
 15 cuncta suis: totus pariter tibi parturit orbis.
 16 quare, diva, precor, quoniam tua munera parvo
 17 ausus calle sequor, vitreo de gurgite vultus
 18 dextra prome pios et numine laeta sereno
 19 Pierias age pande vias. da Nerea molli
 20 pacatum gaudere freto votisque litata
 21 fac saltem primas pelagi libemus harenas.
 22 vos quoque, qui resono colitis cava Tempea coetu

. . . . .
 Iam pergentes ad codicum propagines et affinitates
 aestimandas incipiemus ab eo ordine, quem dico primum
 mutilorum, cum eius tanquam nota primaria sit hiatus, quo

Codicum ordo
 primus mutilo-
 rum.

Vv. sic: 1. 2. 13. 3. 14. 4. 15. 5. 16. 6. 17. 7. 18. 8. 19. 9. 20. 10.
 21. 11. 22. 12 *ordinat* A   1 tethia C, tithya B, tithia A, ticea D
 || fecundam] BD, fecit clam A, fecit dea C || pondere A   2 equo-
 reus A; aequorei *Pithoeus* || spirantis B || mole libri   3 thetis om C.
 4 coeptantem uenus] BD, ceptante menus A, ceptante meniis C
 || quae om. AC || somine A   5 in aestu deficit C   8 creandis]
coniecit, non legit Salmasius, profundis libri   9 in foedus] insidiis A
 10 cauans A || candidus] BD, candidit A || aer D   13 librata] A,
 fundata BD; *idem hemistichium ex Ovidio metam.* 1, 12 attulit *Burm.*
 || iussa] uisa A   14 aetherias BD || augens libri   17 calles equo
 ruit hinc de A   18 dextera libri || lumine D   19 da] cla A
 || uerea D   22 coetu] cytu AB, cyta D

Dicuil.

locus a p. 229, 8 *tionibus quorum* ad p. 230, 7 *stagnis mades* xxv huius editionis versuum interceptus est, paenultimo scilicet codicis archetypi folio deperdito. huius ordinis libri hodie noti licet a reliquis ordinibus aetate vincantur (nullus enim illorum saeculum undecimum superat), tamen descendunt ex libro saeculi minimi octavi. *Dicuil* enim monachus ex Hibernia oriundus ad opusculum *de mensura orbis terrae* scriptum a. 825 Solini librum huius ordinis adhibuerit necesse est: nam et locum illum citat similiter hiantem et aliis plurimis locis significat a suo Solini exemplo ea afuisse quae absunt a codicibus ordinis primi. ita afferens locum p. 113, 3—6 praetermittit quae de navibus vimineis interponunt codices reliqui a nobis relata p. 234, 21—24. item si novisset ea quae nos edidimus p. 234, 26—p. 235, 26, non negasset c. 7, 3 ‘in libris auctorum’ memorari oceani septentrionalis insulas, de quibus propterea affert relationem ‘alicuius presbyteri*’) religiosi’. denique lectiones *Dicuilinae* ita consentiunt cum codicibus ordinis primi, ut saepe iis communes sint gravissimae quaeque corruptelae (e. c. p. 123, 9 *violare* pro *uiliore*; p. 136, 8 *oculorum* glossema vocabulo *orbium* in Bernensi huius generis libro superscriptum, a *Dicuilo* in orationem receptum; p. 175, 15 *uias* pro *uluas*), aliis vero locis *Dicuili* Soliniana immunia esse reperiantur ab erroribus huic ordini propriis (ut p. 155, 3 *hoc* — 4 *tradidisse* om. libri cl. I, habet *Dicuil*; item p. 155, 16 *tigrin* vel *tigrim* libri illi, *nigrum* *Dicuil* recte), sicut par est codices nostros saeculi XI vinci locis non paucis a *Dicuilino* libro saeculi ad minimum octavi. — Repraesentant autem ordinem hunc in hac editione praeter *Dicuilum* codices Heidelbergensis, nobis *h*, et hoc inferior Bernensis, nobis *Bern.*, plerumque consentientes, quem consensum notavimus *H*: ad quos accedit ex con-

---

*) Nam sic habent libri tam Parisinus quam Dresdensis editioque Walckenaeriana: male Letronnius ex *presbytero* fecit *probum*.

taminatis Sangallensisq̄ liber, nobis S, deductus ex codicibus duobus primae familiae altero, altero tertiae. cumque de ratione quae inter tria haec exempla intercedit dictum sit in subsidiorum elencho, iam tractanda est hoc loco quaestio longe difficilior de universi codicum generis in crisi Soliniana vi et proprietate. est autem id nisi optimum omnium, certe simplicissimum. habet quidem et ipsum sibi propriam interpolationem, sed ita comparatam, ut facillime deprehendatur. cuius generis emblemata maiora coniuncta exhibuimus p. 238, unde apparet pleraque adscita esse ex Isidori originibus. his iungendae lectiones hae:

Codicum ordinis
primi interpolationes.

lectio vera:	lectio falsa:
p. 50, 10 <i>ichnusam</i>	<i>ichnus</i>
p. 86, 14 <i>LXXX</i>	<i>LXX</i>
p. 96, 12 <i>Moschorum</i>	<i>oschorum</i>
p. 128, 12 <i>Amsiga</i>	<i>Siga</i>

in quibus libri hi Soliniani a ceteris ita discedunt, ut consentiant cum Isidoro, videnturque itaque ex Isidoro his quoque locis interpolati. adnotabo praeterea interpolationes hasce minores, sed quae pertineant ad codicum horum naturam aperiendam:

lectio vera:	lectio falsa:
p. 25, 27 <i>vi amnica</i>	<i>biennio</i>
p. 64, 8 <i>Isthmon</i>	<i>stenon</i>
p. 71, 13 <i>Athamaniam</i>	<i>emathiam</i> propter 69, 20
p. 90, 14. 15 in enumerandis ostiis Nili adscribitur ad <i>ac deinde.</i>	<i>quintum</i> est pro <i>nam</i> , <i>sextum</i> illud habet etiam <i>Dicuil</i>
p. 124, 2 <i>Anatim</i>	<i>tanaim</i>
p. 128, 6 <i>nec ab Icosio taciti redeamus</i>	<i>est et oppidum icosium</i>
p. 146, 1 <i>Garamantici Aethiopes matri- monia privatim nesciunt</i>	<i>garamanticis omnibus uenus</i> <i>est uulgalis</i>
p. 180, 11 <i>tumet vere</i>	<i>autumno et uere ... tumescit</i>
p. 187, 20 <i>Cremutius auctor est</i>	<i>notum est</i>
p. 200, 4 <i>Apollini Didymaeo</i>	<i>apollini delio</i>
p. 206, 2 <i>torrentur calore</i>	<i>torrentes habent calores</i>
p. 208, 17 <i>homine decesserit</i>	<i>decesserit.</i>

Archetypi huius familiae librarium apparet fuisse et neglegentem hominem et male doctum, qui interdum quae non intellexeret temere aut deleret aut iis substitueret

nisi veriora certe faciliora. quaestio autem sane anceps, num idem commata quaedam culpa sua omiserit an quae ab huius classis libris absunt, Solino abiudicanda sint omnia, rectius infra disceptabitur. omnino denique tenendum est primae familiae per se antiquissimae exempla hodie nota esse nulla saeculo XI vetustiora, nec dubium errorum illorum et interpolationum non exiguum partem sublatum iri reperto huius familiae libro aliquo, quod in suo genere aequet principem secundae familiae Leidensem vetustum. ita interpolationes illae Isidorianae fieri potest, ut post nonum demum saeculum hanc familiam invaserint: nam has an habuerit liber Dicuilius, non constat.

Codices ordinis
secundi.

Secundi codicum ordinis primarius testis est Leidensis saeculi noni nobis *L*, secundarii Guelferbytanus *G* saec. X et Basiliensis *B* saec. XIV, item ex contaminatis Parisinus *P* saec. X perpetuo tamquam duplicem recensionem exhibens familiae secundae alteram, alteram tertiae. de singulis libris cum dictum sit in subsidiorum laterculo, hic videamus de genere. quod proxime coniunctum esse cum eo de quo modo diximus ostendunt loci permulti in codicibus et primi et secundi ordinis similiter corrupti, vera lectione servata in solis libris classis tertiae.

lectio vera cl. III:

p. 9, 16. 11, 18. 103, 21. 130, 3 prae-
nomina adsunt

p. 11, 10 *Eleus*
p. 21, 9 *Zoroastrem*
p. 29, 11 *xc et duo*
p. 36, 11 *a Lyctiis*
15 *Terinam*
p. 37, 18 *a nutrice*
p. 38, 24 *Herofilén*
p. 41, 5 *visendo*
p. 65, 16 *apud Thebas*
p. 78, 12 *a Flaviopoli*
p. 81, 1 *Crates*
12 *Idu est*

lectio falsa cl. I. II:

praenomina omissa sunt

filius eius
zoroastren socratem
xxx et duo
sallictiis cl. II, a sallictiis cl. I
cerinam
a nutrice caieta
herifilen
uisenno
apud thebas isdem thebis
a fluuio poli
cretes
id est

lectio vera cl. III:

- p. 82, 2 *adymnum colunt*
 14 *phalangio*
 p. 104, 12 *dulce*
 p. 108, 3 *Vistla*
 p. 113, 4 *nonnisi*
 p. 114, 5 *attanatis*; scr. at *Tanatus*
 p. 116, 11 *in minium*
 18 *frons*
 p. 117, 15 *Fortunatae*
 p. 120, 19 *regi mente*
 p. 127, 22 *septuagesimo secundo*
 p. 136, 15 *ut in editis maribus . . . ge-*
nerandi spem morsu detrun-
cent
 p. 145, 20 *Nigri*
 p. 146, 18 *quidnam inperitet*
 p. 150, 12 *Nigrim*
 p. 167, 9 *codex*
 p. 177, 13 *subnexus . . . . . abortivae* (cf.
 p. LXI)
 p. 192, 10 *Neocaesaream*
 p. 195, 13 *furvo*
 p. 196, 2 *Arbelitis*
 p. 199, 7 *Panda*
 p. 201, 20 *feris* quod requiritur legit in-
 terpolator substituens *bes-*
tiis
 p. 205, 7 *liii*
 p. 217, 1 *antihones* (scr. *Antichthones*)
 p. 226, 4 *Babitae*

lectio falsa cl. I. II:

- adymnum colunt adymnum*
sphalangio
duce
uiscla
nisi
attanus
in minium imminuunt
fons
fortunae
regente
secundo
ut expositos mares . . . trun-
catos mordicus priuent tes-
tibus
tigri
quiddam imperite
tigrim
cortex
omissa
in eo cesaream
fuluo
abelitis
pada
feri
liiii, quod legit etiam *Dicuil*
easchites, quod legit etiam
Dicuil
carbile siue barbitae, quod
 legit iam *Capella*

At cum de communi aliquo primi et secundi generis auctore loci hi dubitare non sinant, tamen loci alii per-multi certissima ratione probant archetypum classis secundae librum immunem etiamtum fuisse a vitiorum, quae primam occuparunt, longe plurimis et gravissimis. habuit folium paenultimum, quod ex archetypo classis primae vidimus excidisse (p. xli); interpolationum porro neque Isidorianarum neque earum quas praeterea p. xliii composuimus in huius classis libris vestigium reperitur

ullum. denique permultis locis secunda familia sola
verum servavit contra duas reliquas consentientes in
falso:

lectio vera cl. II:		lectio falsa cl. I. III:	
p. 8, 1	<i>Potitios</i>	<i>poetitios</i>	
p. 9, 23	<i>Caeninensibus</i>	<i>caninensibus</i>	
p. 20, 5	<i>aegre parti</i>	<i>aegre pati</i>	
p. 23, 2	<i>Tarquini Prisci</i>	<i>turquini superbi prisci</i>	
p. 30, 23	<i>semper absolutus</i>	om.	
p. 32, 3	<i>ex Cypria legatione</i>	<i>ex curia legatione</i>	
21	<i>navis a frigia</i>	<i>nam uisa frigia</i>	
p. 36, 13	<i>a Dorensibus</i>	<i>a boriensibus</i>	
p. 42, 6	<i>Aeetae</i>	om.	
p. 49, 6	<i>enaream</i>	<i>lenariam</i>	
p. 51, 4	<i>Iolaum</i>	<i>iolaum creat cl. I, iolaum cre-</i> <i>tensem cl. III</i>	
p. 56, 15	<i>inpudice</i>	<i>pudice</i>	
p. 61, 8	<i>scrupulus</i>	<i>scopulus</i>	
15	<i>cioessa (scr. Scioessa)</i>	<i>cloessa</i>	
18	<i>est et Taenaron</i>	om.	
p. 68, 3	<i>rege</i>	<i>reges</i>	
p. 71, 11	<i>oppugnandum impetium</i>	<i>oppugnatum</i>	
p. 80, 14	<i>non stipata</i>	<i>constipata</i>	
p. 83, 19	<i>Asteria</i>	<i>austeria</i>	
p. 93, 4	<i>ora agentes</i>	<i>ora gentes</i>	
p. 104, 18	<i>ad Bactros</i>	<i>a bactris</i>	
p. 110, 5	<i>nec difficulter</i>	<i>nec indifficulter</i>	
p. 140, 16	<i>cccc</i>	<i>ccc</i>	
p. 141, 2	<i>a loco</i>	<i>alio loco</i>	
5	<i>aestatis tempore</i>	<i>statuto tempore</i>	
p. 172, 10	<i>artifici</i>	<i>artificio</i>	
p. 177, 17	<i>echites</i>	<i>echidnes</i>	
p. 179, 16	<i>Amani</i>	<i>amaniti</i>	
p. 186, 11	<i>amburit</i>	<i>adurit</i>	
p. 190, 4	<i>fontibus</i>	<i>pontibus</i>	
p. 198, 6	<i>Lapiri</i>	<i>capiri sive cipiri</i>	
p. 210, 10	<i>tubarumque concinentum</i>	om.	
p. 216, 6	<i>porraceo</i>	<i>purpuraceo</i>	
p. 223, 4	<i>eus ea</i>	<i>ausea</i>	

Nihilominus genus hoc codicum licet praeclarum ad-
misit et ipsum interpolationem eamque et antiquissimam
et omnino memorabilem. non tam intellego locos non

ita multos, ubi horum librorum princeps falsis coniecturis supplementisque indulsit:

lectio vera cl. I. III:

- p. 6, 15 *proprium Romae nomen, verum tamen vetitum publicari*
 p. 10, 3 *anno quinto quam ingressus fuerat. Cf. Madvig lat. Sprachl. § 276 not. 6*
 p. 24, 9 *proconsuli Surae*
 p. 27, 19 *cerni*
 p. 43, 17 *abicit*
 p. 74, 16 *et parere*
 p. 102, 9 *de fetu universo*
 p. 195, 13 *caricis*
 15 *fellitanda*

lectio falsa cl. II:

- proprium romae nomen et verum magis, quod numquam in uulgum uenit, sed anno quinto postquam ingressus fuerat*
proconsuli syriae
secerni
amittit
om.
defectu uniuersae uiae
cicatricis
uellicanda

quam commata quaedam quae absunt a primae classis libris. inter haec primum merito locum obtinent addita-
 menta duo ad caput de Britannia *navigant autem — abstinent et a Calidoniae — nulli* p. 234, 21 — 235, 26. Codicum ordinis
secundi interpolaciones.
 quae cum inveniuntur in codicibus classis secundae tertiaeque, desint autem in libris ordinis primi, poterit iure dubitari, utrum haec Solini sint in classis primae archetypo casu consiliove omissa an interpolatoris. illam opinionem qui tenebit, eo tuebitur, quod prioris loci auctor potest citari Plinius 4, 104: *Britannos vitilibus navigiis corio circumsutis navigare* quodque alterius ambitus aequiparat fere eum, quem in classe prima desiderari vidimus propter folium paenultimum ex archetypo excisum (p. xli), ut ex simili causa hunc quoque defectum repetas: sermonem denique arguet esse plane Solinianum. haec autem quamquam gravia sunt, tamen obstant argumenta contraria ponderis longe maioris. — Primum loci illi cum desint in classe prima, in secunda ita adsunt, ut vel inde pateat eos e margine in textum venisse. nam prior locus ibi ubi debuit, id est p. 113, 5 inter *navigabile* et *idque* cum inseri non posset, nisi ut pro vocabulo quod est *idque* aliud substitueretur, cum-

que eam ob causam qui illum locum adiecit simul pro vocabulo *idque* scribi inssisset *freti latitudinem*, in secundae classis libris et substituta haec *freti latitudinem* et id quod tolli debuit *idque* iuxta exhibentur, ut clare appareat archetypum primarium consensisse cum familia prima, ea autem quae leguntur inter *navigabile* et *idque* ibi fuisse in margine. similiter alterum comma ita scriptum, ut insereretur ibi ubi insertum est in classe tertia inter *dies nullus* (sic enim interpolator legit) et *ultra Thylen* p. 114, 4, in classe secunda extat quidem, sed neque certo loco neque suo. nam in plerisque huius classis libris locum nactum est ante *circuitus* p. 114, 6, in uno vero eoque perbono Parisino 7230 ante *transitum* p. 114, 13 et cum neutri aptum sit, ita inculcatur, ut sententiarum ordinem plane pessumdet. nam verbis *a Calidoniae* — *nulli*, quae est vera interpolatio a nobis edita p. 234. 235, praescribitur in libris secundae classis omnibus *nullus ut ortus iunctus sit et occasus*, ex quibus *ut* — *occasus* minor glossa est adiecta ab interpolatore Solinianis quae praecedunt, *nullus* autem vocabulum ideo tantum ab eo repetitum est, ut post hoc vocabulum p. 114, 4 additamentum inserendum esse librario indicaret. — Deinde libros ordinis primi quamquam negligentia librarii multis locis pessumdedit, tamen data opera commata quaedam inde resecta esse vix credibile: casu autem haec omissa esse nequeunt, cum si vere sunt Solini, eum qui ea omisit necessario dicendum sit ea propter sequentia mutavisse. — Tertium argumentum offert locus de Hibernia p. 234, 12—20 *puerpera* ... *nitella* illis de quibus agimus per omnia ita similis, ut eum eiusdem auctoris esse vix negari queat: quod enuntiatum cum subministrent soli codices classis tertiae sescentis locis interpolati, hoc quidem loco plenum Solinum nobis exhibere eos solos quis credet? imo probabilius longe sic statuemus interpolationis in margine coeptae potiora quaedam vel in classem secundam se insinuasse ante, quam tota textum invaderet eam-

que quae nobis tertia est familiam efficeret. — Porro eiectionis iis quae nos eiecimus p. 114, 4 non solum quae leguntur et ante et post ea ita coeunt, ut utraque respondeant Plinianis 4, 104, quae hic exscripsit Solinus, cum eiectionum illorum apud Plinium vestigium nullum sit, sed etiam narratio universa iam longe melius sic cohaeret. nam retentis illis quae delevimus Solinus agit primum de insula Tyle, deinde de insulis inter Caledoniam et Tylen Ebudibus Orcadibusque, mox iterum de Tyle marique ultra eam: deletis autem et duplex de Tyle narratio tollitur et ordo perversus a Tyle redeundi ad Ebudes et Orcades. — Denique ut mittamus quae sustulimus a nemine eorum qui Solinum exscripserunt adhibita esse, conficit rem locus Isidorianus 14, 6, 2—4, ubi non solum vestigium nullum extat illius de Ebudibus et Orcadibus relationis (nam quae de his habet Isidorus, sumpsit ex Orosio Ethicove), sed etiam Solinianorum de Tyle legitur compendium hoc: *Tyle ultima oceani inter septentrionalem et occidentalem plagam ultra Britanniam, a sole nomen habens, quia in ea aestivum solstitium sol facit et nullus ultra eam est dies. unde et pigrum et concretum est eius mare.* quae ita petita sunt ex Solinianis iis de quibus agimus, ut verba *ultra Tylen* male coniunxerit Isidorus cum praecedentibus *nullus dies*, non cum sequentibus *accipimus pigrum et concretum mare*. at ipsa illa verba *nullus dies* et *ultra Tylen* cum in recensione aucta separentur multis interiectis, apparet Isidorum non hanc habuisse, sed breviorē, id est hanc esse Solini. — Quamobrem cum iam constet familiam hanc secundam duobus certe locis additamenta recepisse, ex eo genere quod classem tertiam occupavit totum, in suspicionis communionem trahuntur etiam reliqui loci, qui adsunt quidem in classibus secunda et tertia, sed absunt a prima. sunt autem hi fere:

p. 10, 8 (Numa) *sepultus sub Ianiculo*.

p. 19, 15 *ea propter capitale, si pars alterutra noceatur*.

D

- p. 54, 19 *mirum hoc est: nec illud minus quod in illa
feroentis naturae pervicacia mixtas ignibus
nives praefert et licet vastis exundet incendiis, apicis canitie perpetua brumalem detinet faciem. ita invicta in utroque violentia
nec calor frigore mitigatur nec frigus calore dissolvitur.*
- p. 164, 14 *condita autem Alexandria est duodecima centesimaque olympiade, L. Papirio Sp. f. C. Poetelio C. f. consulibus Romanis haud longe
ab ostio fluminis Nili, quod Heracleoticon alii, alii Canopicon appellant.*

Quattuor haec commata non agnita libris classis primae *) accedente in tertio etiam Dicuilo quamquam reliqui suis locis, potest omnino debetque etiam iis status quaestio moveri. nam consensu librorum secundae tertiaeque classis contra primam non satis ea defendi modo vidimus. magis movet, quod quarti enuntiati extrema pars desumpta videri potest ex Plinio 5, 64: (ostio) *proximo Alexandriae Canopico* et post alia: *Naucratis, unde ostium quidam Naucraticum nominant quod alii Heracleoticum, Canopico cui proximum est praeferebant.* at primum id ipsum incertum est: nam quod apud Solinum habemus ostium Nili Alexandriae proximum appellari et Canopicum et Heracleoticum, verum sane et pervulgatum (Strab. 2, 1, 33 p. 85; Ptolem. 4, 5, 10; Diodorus 1, 33), hodie certe apud Plinium non legitur neque unquam apud eum ita videtur lectum esse, quamquam voluisse id ipsum dicere Plinium vix dubium est **). deinde, ut maxime haec ex Plinio

*) Habet quidem tertium Bernensis, sed ni fallor ex contaminatione.

**) Locus omnino corruptus probabiliter ad eam sententiam, quam requirit non tam Solinus quam ipsa res, emendabitur ita, ut comma *quod alii Heracleoticum* ex eo loco ubi nunc est ante *Canopico* cui transponatur post verba *proximo Alexandriae Canopico*. scilicet supplevit illud Plinius inserique iussit post prius *Canopico*, sed

descendant, eodem Plinio etiam interpolatorem usum esse supra docuimus. ut autem haec a Solino abiudicemus, argumenta suadent minime spernenda. commata integra ubi in aliis libris comparent, in aliis desunt neque hi adnumerari possunt libris ad epitomae formam accedentibus, id quod in Solinianorum classem primam nequaquam cadit, qui aliquem rei criticae usum habent non negabunt probabilius multo quam de omissione cogitari ibi de emblemate: nam veri hiatus oriuntur aut exemplo ob casum aliquem hianti aut oculis librarii a vocabulo ad vocabulum simile aberrantibus produnturque fere per laesam orationis continuitatem. deinde nihil est in locis supra relatis quod non recte tribuas auctori reliquorum emblematum: certe qui addidit locum de Alexandro Magno nato M. Fabio Ambusto T. Quintio Capitolino cos. citatoque Nepote p. 237, 1—4, facile adscribere potuit simillima his de condita Alexandria. *consules* autem *Romani* vel infra Solinum sunt nec placet magnopere id quod est *partem noceri*, quamquam non infrequens aliis auctoribus plebeiis (v. Oudendorp ad Appuleii met. 1, 7 p. 40), tamen non Solinianum, cum p. 189, 17, ubi in vulgatis editionibus item legitur *noceri eas*, libri probi omnes dativum ponant. quare haec quoque magis pro insitiis habuerim et paenitet fere quod remanserunt.

Quod si secundae classis archetypus liber maiora illa emblemata admisit, profecto non mirabimur quibusdam locis licet non multis etiam in minoribus erroribus classes secundam tertiamque consentire, cum veram scripturam servet prima:

vera lectio cl. I:

- p. 77, 1 *aroteres scythae*
 p. 81, 4 *fixit* Isidorus, *finxit* cl. I
 p. 94, 4 *iasone*

falsa lectio cl. II. III.

- aratores scythae*
iunxit
iaso

errore eius qui ei a manu erat insertum est ante secundum. quod si ita se habet, Solinus certe emendata sua non desumpsit ex Plinianis inde a prima editione ita ut nunc circumferuntur corruptis.

D*

vera lectio cl. I:

- p. 120, 9 *suspensius*
- p. 132, 11 *DCLXXVII*
- p. 154, 17 *ad meridiem* Dicuil solus
- p. 155, 13 *specu* Dicuil, *spetita* H
- p. 161, 5 *intra* Dicuil solus
- p. 161, 14 *ad opem salute non qualibet*
more Solini, cui non qui-
libet saepe ponitur pro
eximio
- p. 167, 11 *maxima*
- p. 168, 7 *papinio*
- p. 172, 18 *speciem*
- p. 179, 2 *anthracites*
- p. 183, 16 *toto*
- p. 222, 20 *offendit g. caesarem*

falsa lectio cl. II. III:

- suspensius altius* cl. II, *sus-*
pensus altius cl. III
- DCCXXVII*
- a meridie*
- specie*
- inter*
- ad opem salutarem non qua-*
libet
- maxima altitudo* cl. II, *ma-*
xima altitudine cl. III
- p. aponio* cl. III, *p. apronio*
cl. II
- specimen*
- anthracias*
- tertio*
- offendi speravit c. caesarem*
cl. II, *asperavit offendit g.*
caesarem sive asperavit c.
caesarem offendit cl. III

Ita quamquam secundi generis libros in universum duces esse maxime fidos deprehendi, tamen his quoque ne mancipemus nos, omnino cavendum est.

Codicum ordo
tertius interpola-
torum.

Tertium librorum ordinem, id est interpolatorum (nam licet codices Solinianos ab interpolatione immunes proprie habeamus nullos, tamen hi de quibus iam agimus libri reliquis recte opponuntur a potiori ducto hoc nomine), ex iis quos adhibuimus accuratissime et plenissime repraesentat Angelomontanus saeculi decimi:

Codices cl. III
contaminati. De
eorum dittographiis.

ad crisin tamen eandem vel etiam maiorem utilitatem praebent duo libri eiusdem aetatis intermedii quodammodo inter ordines primum et tertium alter, alter inter primum et secundum, Sangallensis et Parisinus. habent enim optimi quique huius ordinis libri eam proprietatem, ut duplicis unusquisque recensitionis non pauca vestigia servet maxime dittographiis. ex qua ipsa re intellegitur praecipuas lectiones huic ordini proprias in textum venisse ex margine neque ita orationem inva-

dere potuisse, ut priorem recensionem universam exturbarent. duplicium illarum lectionum quaedam in omnibus huius ordinis libris insident: ita p. 219, 12 quod pro commate *nulli aut ante diem aut per diem somnus* interpolator reposuit: *noctis partem quieti destinant, lucis ortum vigilia anteverunt* extat in huius classis libris omnibus. ita p. 149, 19 pro Soliniano *albis maculis superspersa* cum substitutum sit *stellatam candidis maculis*, Parisinus coniungit utrumque, Sangallensis et Angelomontanus exhibent lectionem interpolatam, sed retento praeterea ex priore vocabulo *superspersa*. similiter p. 180, 4 pro *Choaspi* cum interpolator dederit notio-rem sibi *Hydaspi*, Parisinus rursus habet utrumque, Sangallensis *hycodaspi*, Angelomontanus *choydaspi*, ex ^{hyd}*coaspi* uterque. denique in loco de pipere p. 237, 5 — 25 utraque recensio in tertiae classis libris exhibetur perturbata, sed perturbatione diversa. quod si in Angelomontano geminationes hae raro tantum offenduntur, fecit id diligentia et doctrina librarii, quem perpetuo deprehendimus tradita emendantem, ut persaepe ubi Sangallensis lectionem exhibet leviter corruptam, Angelomontanus substituat coniecturam ad eandem similemve corruptelam factam:

- p. 64, 7 *dispescens* rel., *discens* S, *desciscens* A.
- p. 90, 9 *acutius* rel., *autius* S, *cautius* A.
- p. 203, 7 *etesias patitur* LGH, *etesias potitur auras* P, *et aestas potitur auras* S, *et aestatis potitur auris* A. ad *etesias* interpolator adscripsit *auras*: hinc turbae sensim progredientes.
- p. 216, 18 *antequam temeritas ... fidem panderet* rel., *antequam temeritas fides panderetur* S, *antequam temeritate fides panderetur* A.
- p. 233, 13 *circumferunt* P recte, *et reum ferant* S, *et referant* A.

Eiusmodi librarium consentaneum est cavisse sibi ab

absurdis contaminationibus eorum quae delenda essent cum substitutis et constantissime consilium interpolatoris executum talem fere nobis exhibere Solinum qualem interpolator exhiberi voluit. longe frequentiores dittographiae sunt in Sangallensi:

p. 117, 17 *dianio* H, *chiano* vel *chanio* AP, *diano achanio* S.

p. 148, 7 *modico tantum* AP, *modicoque* H, *modicoque tantum* S.

p. 207, 18 *nullo* H, *nilo* A, *nilo nullo* S.

In Parisino autem lectiones reperiuntur fere perpetuo geminae modo in textum receptae utraque modo in textu altera, altera eadem manu ad marginem perscriptae, ut liber instar sit duorum codicum inter se diversissimorum. subieci pauca exempla, cum quaevis fere huius editionis pagina talia suppetat, ex iis, ubi utraque lectio iuxta legitur in orationis perpetuitate:

p. 51, 15 *intereant facie ridentium* cl. I. II, *uelut ridentum facie intereant* A, *intereant facie ridentium uelut ridentium facie intereant* P.

p. 61, 12 *memoriae bonum perimit* cl. I. II, *memoriae bonum interficit* A, *memoriam interficit bonum perimit* P.

p. 61, 14 *nec alter alius* cl. I. II, *tertius nemo* A, *nec alter alius tertius nemo* P.

p. 68, 18 *nam olympum* — p. 69, 9 *consecratum* hoc loco cl. I. II, post p. 72, 3 *litorali* SA; illo loco prima duo verba, hoc comma integrum exhibet P.

p. 69, 16 *meliboea in hoc pede computatur* cl. I. II, *meliboea istic habetur* F hoc loco vices faciens codicis A, *in hoc pede computatur melibia istic habetur* P.

p. 75, 8 *insiliunt defunctorum rogos coniugum* cl. I. II, *defunctorum insiliunt maritorum rogos* A, *insiliunt defunctorum insiliunt maritorum rogos coniugum* P.

Coniunctum est cum hac huius classis origine, ut optimos quoque eius libros eodem iure dicas et contaminatos et interpolatos: servant scilicet praeter interpolationem etiam alterius recensiois vestigia, nimirum eius codicis, ad quem interpolatio adscripta fuit, neque eiusdem omnes. nam Sangallensis pars prima fere usque ad c. 11 in iis, quae non veniunt ab interpolatione, aperte pendet ex libro classis primae Heidelbergensis simillimo, quocum consentit tam in erroribus (v. p. 8, 5. 12, 10. 58, 3. 64, 8. 81, 10) quam in defectibus (p. 10, 8. 19, 5. 54, 19 — 55, 4. 57, 10) etiam iis quos explet Bernensis. deinde fere a c. 12 constantius librarius mancipavit se interpolatori fitque codex similimus Angelomontani. — Parisinus contra n. 6810 quodammodo geminus cum altera ex parte principatum obtineat inter interpolatos, ex parte altera pendet ex libro classis secundae tali fere, quales sunt Leidensis vetustus et Parisinus 7230 A*), id est descripto ex exemplo familiae secundae, sed in margine et inter versus adscriptas habente lectiones familiae interpolatae. fuit autem archetypus ille liber perbonus Leidensique vetusto aut aequiparandus aut etiam anteposendus, ut per hunc parentem Parisinus quibusdam locis eximia habeat et plane singularia, sicut mox videbimus. ne autem credas quae sunt in margine Parisini (nobis *P*²) ex interpolata recensione proficisci, ex altera lectiones in textum receptas (nobis *P*¹), repperi alterius utrius familiae lectiones, ubi non in textu leguntur iuxta positae, modo hoc modo illo loco relatas nullo delectu. — Non recte igitur fecit Salmasius, cum editionis suae fundamentum esse voluit hunc librum omnino contaminatum quique etiam alia certissima duplicis vel adeo triplicis originis indicia prae se ferat. nam et librarius in adnotatione

Sangallensis
origo secunda
ex cl. I.

Parisini origo
secunda ex cl. II.

*) Propius ad Parisinum 7230 A accessisse videtur archetypus Parisini 6810 quam ad Leidensem nostrum; certe p. 113, 8, ubi Leidensis legit *dum non*, Parisini 6810. 7230 A habent lectionem magis corruptam *dudum non*.

expressa a nobis p. 236 quae videtur translata et ipsa ex archetypo, ita provocat ad *codicem vetustum verae fidei*, ut inde intellegatur archetypi scriptori plurium copiam fuisse: et praefationem alteram, quae non reperitur nisi in libris ordinis tertii, habet quidem Parisinus a prima manu scriptam, sed in folio praemisso quaternioni primo, qui quaternio incipit ita ut incipere solent libri ordinis secundi: et in libro extremo cumulavit librarius non duarum tantum, sed omnium trium familiarum subscriptiones (p. xxxvi), licet primae vestigia in lectionibus rarissime (cf. p. 66, 6) deprehendas. sed habet tamen Salmasius, quo excusetur: nam negari non potest complures locos in reliquis omnibus libris corruptos in solo Parisino *) modo in textu modo ad marginem legi aut emendatos aut emendatae lectioni proximos, ut sunt hi:

Parisini libri
propria.

	corrupta lectio:	lectio Parisini:
p. 11, 10	<i>ifitus</i> (vel <i>picus</i>) <i>filius eius</i> cl. I. II, <i>istius eleus</i> cl. III	<i>ifitus eleus</i>
p. 22, 23	<i>alectorius</i>	<i>alectoria usus</i> . Cf. rubr. p. 239, 3
p. 37, 17	<i>leucotiam</i> vel <i>leocotiam</i>	<i>leucosiam</i>
p. 96, 15	<i>gensclitheron</i> vel <i>gensclithon</i>	<i>gesolithron</i> ; verum est <i>gesclithron</i>
p. 112, 12	<i>manifestaturu</i>	<i>manifestat ara</i>
p. 121, 8	<i>progressus</i>	<i>progressos</i>
p. 135, 3	<i>dilaniatus</i> cl. I. III, <i>lancinatus</i> cl. II	<i>dilancinatus</i> cum Aldhelmo
p. 142, 9	<i>apollinis</i>	<i>apellis</i>
p. 164, 9	<i>undique</i> , id quod legit iam Isidorus	<i>indique</i>
p. 170, 5	<i>radia</i> (<i>india</i>) <i>abnuir</i>	<i>radi abnuir</i>
p. 190, 15	<i>pugnam tam malam pugnam</i> L, <i>pugnatum mala pugna</i> H, <i>tam malam pugnam</i> SA	<i>pugnatam malam pugnam</i>
p. 214, 7	<i>materia</i>	<i>materiae</i>
p. 215, 14	<i>omnem</i>	<i>omne</i>

*) Asseclas excipio Parisini 6810 emendatores Leidensis vetusti et Parisini alterius 7230 A. ita legit p. 112, 12 *manifestat ara* uterque,

ut huius codicis librarius necesse sit aut adhibuerit libros nostris meliores aut mira sollertia felicitateque auctorem emendarit aut denique fecerit utrumque. de coniecturis autem eo magis cogitare licebit, quod locis non paucis idem librarius similiter verba emendare voluit successu minus felici:

	traditur:	Parisinus legit:
p. 34, 12	<i>ioui</i>	<i>ibi</i> , fortasse vere
p. 57, 2	<i>aetna</i>	<i>henna</i>
p. 70, 14	<i>Thessaliae</i> (vel <i>Thessali</i>) <i>Epi- rotae</i>	<i>thessali et epirotae</i>
p. 81, 18	<i>dulcem</i>	<i>ducem</i>
p. 113, 8	<i>dum non</i> (debuisset esse <i>Dum- noni</i>)	<i>dudum non</i>
p. 119, 7	<i>myrteum</i> lectum Isidoro	<i>myrtoum</i>
p. 148, 18	<i>parua</i>	<i>nulla</i>
p. 155, 18	<i>indigentes</i> vel <i>inde gentes</i> (de- buit esse <i>indigetes</i>)	<i>indigenae</i>
p. 160, 15	<i>populatis uitalibus</i>	<i>populatus uitalia</i>
p. 171, 17	<i>successit Hierichus</i>	<i>successit macherus</i> , emenda- tione petita ex Plinio 5, 72
p. 209, 18	<i>cum</i>	<i>quocum</i>

Sane librarius qui ut hanc recensionem perficeret tres trium ordinum codices contulit quique offendit in *populati* vocabulo passive usurpato et pro Hierichunte ex Plinio arcem Machaerum substituit, aliis locis verum invenire et potuit et debuit: sicut p. 168, 11 similiter *Panchaiam* pro *Prancthea* repperit scriba libri Sangallensis coniectura non minus aperta quam vera. nec dubito quominus pleraque ex iis quae supra rettuli vere veniant ex emendatione. sunt tamen quaedam, quae talem explicationem vix admittunt, maxime p. 96, 15. 135, 3; quibus accedit lectio marginis Parisini p. 90, 15 *stenonstoma* non vera, sed quae mire convenit cum Ammiano. denique Halieuticon fragmentum non Solinianum, sed cum Solinianis traditum cum in reliquis libris qui quidem

---

p. 22, 23 *alectorio* (sic) *usus* margo Par. 7230 A. sed in singularibus hisce tam plenitate quam bonitate lectionum uterque cedit Parisino 6810: ita p. 11, 10 *iftus eleus* in hoc solo extat.

hodie noti sunt admodum corruptum sit, in hoc solo legitur fere emendatum neque ex ingenio, sed tractum a meliore exemplo. qua propter sic mihi rem animo informo auctorem huius recensiois virum doctum saeculi fere noni ut in aliis omnibus ita etiam in libris quos sequeretur deligendis curiosum nactum esse codices iis quos habemus non in summa re sed in paucis minoribusque fere emendatiores et tam his libris usum quam coniecturis textum suum constituisse.

Sed ut redeamus ad classem interpolatam universam, iam patefactum est unde sumenda sit ea quam interpolator ponere voluit lectio: servant eam codices Parisinus Sangallensis Angelomontanus plerumque omnes tres, interdum vero duo soli vel adeo singuli (ut e. c. solus P eam exhibet p. 145, 1) et ita, ut omnes, maxime duo primi subinde aut ad lectionem deflectant familiae diversae aut, id quod saepius fit, duarum familiarum lectiones coniungant. quare nisi adsumptis libris ordinum primi et secundi quid huic classi proprium sit certa ratione non discernas. quae omnia cum explicari omnino nequeant nisi lectiones has in marginem primum, deinde in orationis tenorem admissas esse statuamus, quodammodo de totius generis vi et natura praeiudicium faciunt, quod iam videndum est num confirmetur ipsis his lectionibus consideratis et expensis.

Interpolationes
cl. III minores.

Sunt autem interpolationes de quibus agimus generis duplicis: nam aut substituuntur verbis Solinianis alia ad sententiam non diversa locutionibus tantummodo immutatis aut adiciuntur res a Solino praetermissae. et illarum quidem interpolationum minorum quaenam ratio sit, evidentissime apparabit subiectis exempli loco iis quaeprehenduntur in brevi capite vigesimo nono:

p. 144, 9 *inaestuet* cl. I. II, *aestuet* SA.

algore inhorrescat cl. II, *algurescat* cl. I,
alguine horrescat SA; fuit fortasse olim
algu inhorrescat.

10 *tam brevi curriculo* cl. II, *in tam brevi cur-*

riculo (articulo Bern.) cl. I, *in articulo temporis* SAP¹.

p. 144, 11 *dissonam* cl. I. II, *dissonam sui* SAP.

15 *caelesti* cl. I, *et caelesti* cl. II, *a caelesti* SA.

18 *incalescere* cl. I. II, *excandescere* SP².

20 *incanduerunt* cl. II, *incanduerit* cl. I, *inca-
luit* SA, *inclaruit* P¹.

p. 145, 1 *hiemales* cl. I. II, *glaciales* SA.

2 *ut hauriri etiam a sitientibus non queat*
cl. I. II et SA, *ut fluorem suum prohibeat
hauriri* P¹.

3 *calet* cl. I. II, *calescit* SAP.

9 *dissoluta est* cl. I. II, *interiit* SA.

15 *prona ad humum cornua* cl. I. II, *prona in
(ad P) humum cornua et obnixa* SAP.

Huius generis amplificationis et immutationis quaevis pagina offert exempla complura, cum perpauci sint loci in hac recensione in brevius contracti, ut p. 153, 8 verbis Solini ex Plinio fere desumptis *a Canopo . . . sepulto in ea insula quae ostium Nili facit* interpolator substituit *a Canopo . . . ibi sepulto*. de illis autem vix erit qui aliter iudicet in universum ac iudicavit emendator libri Leidensis, qui ubi primam eius generis lectionem (p. 4, 11) ad marginem rettulit, subscripsit ei: *glosa est*. rem abunde declarat comparatio auctorum antiquorum cum eorum quos Solinus compilavit tum qui Solinum compilarunt: nam paucissimis locis exceptis cum libris generis primi secundique faciunt contra tertium. ita ut paucis defungar p. 86, 15 commati *ut altior aestimetur quam unde imbres cadunt* ad verbum fere desumpto ex Mela classis tertiae libri substituunt *ut nubes supervadat*; p. 111, 16 quae leguntur *Pannonia viro fortis et solo laeta* totidem fere verbis repetit Isidorus, cum libri interpolati SAP longe discedant: *dehinc Pannonia* (vel *Pannoniae*) *viro fortis (fortes) solo plano uberique* (vel *ubertoque*); p. 112, 16 *pecua nisi interdum* citat Priscianus in institutionibus ad verbum ut exhi-

bent classes prima et secunda neque agnoscit quae addunt libri interpolati *ibi et aestate*. unde iam Salmasius p. 1178: *in priore editione*, inquit, *Solinus non res tantum, sed ipsa paene ubique Plinii verba usurpaverat, ut ex sescentis locis verum esse scimus: in posteriore res retinuit, verba immutavit*, recte omnino, ubi pro priore editione substitueris libros sinceros, pro posteriore interpolatos. illam de duplici editione opinionem praeter alia vel maxime refutat, quod qui aetate Romana Solinum compilaverunt ad unum omnes (nam in censum non veniunt loci solitarii nec satis certi ut Isidorianus allatus ad p. 93, 10) stant cum libris ordinum duorum primorum contra tertium: illos omnes qui usos esse credat editione priore ab ipso auctore reiecta, is ridendus magis erit quam refutandus.

Interpolationes
cl. III maiores.

Pergimus ad interpolationes maiores, quas composuimus p. 233—237, ex parte iam admissas, sicut supra exposuimus, in familiam secundam, in tertiam vero receptas omnes. eae ita comparatae sunt, ut post ea quae supra de earum parte diximus, de toto genere non multa dicenda restent. praefatio altera primum habet inscriptionem eandem quae est in priore *Advento* absurde, cum ex ipsa extrema pateat utramque editionem duobus diversis dedicari: unde codices duo infimae notae Ambrosianus C. 246 inf. saec. XIII et Parisinus Lat. 11206 saec. XV alteram praefationem inscribere maluerunt *Herennio oratori*. deinde quod ait auctor praefationis librum antea editum esse *impolitum* et *scabrae informitatis*, nunc vero *inchoatae rei summam manum imponi*, omnino index est et quasi quaedam praedicatio et commendatio minorum de quibus modo egimus interpolationum, ut his damnatis actum sit de praefatione quoque *operis recogniti*. quid quod mutatio indicis, qui ex *collectaneis rerum memorabilium* iam fit *polyhistor*, plane eundem prae se fert auctorem, qui per totum librum vocabula vocabulis mutavit. est autem ea mutatio non minus absurda quam retentum nomen *Adventi*: *Polyhistoris* enim appellatio non libro.

convenit, sed libri auctori, neque aliter usurpatum invenitur antiqua aetate, maxime de Cornelio Alexandro appellato Polyhistore cum aliis tum Plinio, a quo interpolator vocabulum videtur sumpsisse. denique in eadem praefatione commendata additamenta maiora, *quae ad incrementum cognitionis accesserunt cura longiore*, sane perpauca nec tanto hiatu digna habent multa quae offendant. Britannica supplementa omnium primaria cur abiudicanda sint Solino, supra iam p. XLVII sq. docuimus. nec magis eiusdem esse longam de hebeno narrationem p. 237, 11—25 ostendit loci Pliniani, quem hoc loco Solinus exscripsit, comparatio cum recensione utraque: nam eorum, quae altera addit, apud Plinium vestigium nullum invenitur. denique omnino interpolatoris est, non ipsius auctoris, quod locum de cinnamo a Solino ad caput de Aethiopia relatum et ibi retinuit et paucis immutatis in capite de Arabia iteravit (p. 236, 10—23). quocum recte comparabitur locus de monte Olympo a Solino collocatus in capite de Thessalia, ab interpolatore translatus inter Macedonica. — Ita quae in hoc librorum ordine adiecta mutatave reperiuntur qui non unum tantum alterumve locum inspexerit, sed universum genus diligenter consideraverit, omnia a Solino quominus abiudicanda sint non dubitabit.

Sed quo magis constat hosce libros in summa re fide carere utpote sedulo et perpetuo interpolatos, eo diligentius cavendum est, ne quae habent bona sibi propria simul contemnantur et neglegantur. nam supra iam docuimus non solum hanc librorum familiam verum servasse in locis permultis (p. XLII. XLIII) cum classe secunda contra primam, item in locis quibusdam (p. XLVII) cum prima contra secundam (eiusmodi enim consensus vel ex ipsa quam haec classis subiit contaminatione repeti potest), sed etiam non paucis locis, ubi classes duae potiores eodem errore errant, deteriore hanc solam verum exhibere (p. XLIV). quid quod extat locus p. 177, 13, ubi quaedam verba omissa a classibus duabus melioribus

Codicum cl. III
utilitas.

et in sola tertia servata ita defenduntur a Plinio Priscianoque ut ea a Solino abiudicare non sustinuerim. denique quamvis interpolatorem a coniecturis non abstinuisse probabile sit et pravarum quoque quaedam licet perpauca exempla inveniantur (ut p. 122, 19 *Rutulorum* pro *Autolorum*), tamen qui vel solos locos speciminis loco supra propositos examinarit, recensionem hanc sine libro a reliquis nostris diverso eoque perbono perfici potuisse omnino negabit.

Interpolationis
origo et aetas.

Superest ut inquiramus in interpolationis originem et aetatem. quod si testimonia externa circumspicimus, Priscianum quidem, cum in institutionibus scriptis ante a. p. C. 526 plerumque citet Solini librum sub nomine primitivo, semel praeterea afferre vidimus (p. xxxvi) etiam secundarium Polyhistoris cum interpolatione arte coniunctum. at huic testimonio cave nimium tribuas: nam quos habemus codices Prisciani et ex eodem Theodori libro omnes descendunt nec superant saeculum nonum suntque vel antiquissimi eorum glossis iam additamentisque referti, ut cum ex septem locis, quibus Priscianus operis titulum ponit, Polyhistoris inscriptio uno solo ibique secundarie tantum citetur, hanc ab interpolatore proficisci iure suspicere. quare non opus est eo confugere ut statuamus Polyhistoris fuisse nomen secundarium in scholis grammaticorum Byzantium Solini libro inditum, quod aut ex scholastica traditione aut ex hoc ipso Prisciani loco sibi notum interpolator cupide arripuerit, ut suam editionem Graeca elegantia intitularet. — Sed magis quam testimonium illud non tam Prisciani quam eius librariorum vetustatem interpolationis demonstrat librorum interpolatorum condicio quos vidimus descendere ex archetypo originis propriae et longe optimo: quid quod uno loco p. 226, 4 glossemate carent, quod occupavit non solum primae et secundae classis libros, sed etiam eum quo usus est Capella, ut vel ea propter interpolatio et ipsa credenda sit perantiqua. — Codices quibus continetur si quidem iis adnumerabimus Leidensem

partem eius continentem in capite de Britannia, accedunt ad saeculum nonum. — Ab externis his ut pergamus ad rationes interpolandi et res additas expendendas, similis interpolatio in hoc certe litterarum Latinarum genere quod quidem equidem sciam praeterea extat nulla. primum ubi quaerimus quo consilio interpolator tot locos mutarit, aperte non hoc egit, ut difficilia explicaret, sed magis ut auctori etsi suoapte ingenio a putidis sermonis elegantibus minime abhorrenti tamen tanquam nondum satis compto et ut ipse in praefatione ait 'impolito' adhuc calamistros inureret et 'scabrae informatiis prodictionem' novis argutiis 'extingueret', maxime vero ut suam orationis copiam ostentaret. nam persaepe quae reposuit nec meliora nec faciliora neque exquisita reconditave magis sunt. quam quae delevit, sed tantummodo alia, ut grammaticum aliquem deprehendere tibi videare pueros exercentem exercitio vocabula substituendi pro vocabulis. orationem autem in tali negotio cum debeamus exprimere ipsius auctoris, non mirum est in interpolationibus tam maioribus quam minoribus sermonem deprehendi plane Solinianum et, ut ipse Solinus sui simia est et quarum in verbis sententiisque elegantiarum ei copia est eas identidem legentibus obtrudit, ita hunc hominem invenit sui admiratorem et imitorem, ut rariora quae apud eum leguntur pleraque repetas ex Solino genuino*). unde magna cautione opus est, si quis ex sermone iudicare velit de interpo-

Interpolationis
consilium et
ratio.

*) Conferantur exempli causa *ambitio tergorum bubulorum* p. 234, 22 et *ambitio extimae cutis* p. 172, 19; *mediale* p. 237, 17 et p. 109, 17; *in crassitudinem extuberari* p. 236, 14. p. 237, 14 et p. 152, 4; *honorari deponens* p. 237, 25 et p. 32, 9. 42, 1; *candicare* p. 234, 18 et p. 46, 3. 169, 12. 200, 9. 221, 12; *nitella* p. 234, 20 et p. 116, 11 sensu tamen aliquantum diverso. alia interpolatori propria: *porro esse de loco* p. 235, 12 expressum fortasse ex Vergilio Aen. 6, 711 (nam etiam in interpolationibus minoribus deprehenditur interdum color Vergilianus, ut p. 180, 11), *compercere* p. 235, 23, *Pomona* pro fructuum proventu p. 235, 21, *ubertus* pro ubere p. 234, 9 aetatem vix accuratius definient.

Auctores ab
interpolatore
citati.

lationum aetate: quamquam ex meo quidem iudicio quae interpolator posuit non multo deteriora sunt Solinianis genuinis et vix usquam offendes in interpolatis barbarismos ab aetate Romana infima scilicet abhorrentes. — Tutiora indicia praebent auctores, quorum copiam apparet fuisse interpolatori, resque ab eo allatae. et primum Plinii historiam naturalem, quam Capellam quoque et Isidorum una cum Solino versavisse excerpta eorum ostendunt saepe mixta ex Plinianis et Solinianis, adhibuit etiam interpolator, nam inde habuit locum de vimineis navigiis p. 234, 21. deinde citat Aristotelem p. 235, 9, falso tamen, cum apud eum haec non legantur, legantur contraria. multo maioris momenti est locus de anno natali Alexandri Magni p. 237, 1, quem affert interpolator ex Nepote, scilicet ex eius chronicis, ab alio nemine auctorum quos habemus relatus (v. in ed. Nepotis Rothiana p. 179) et omnino genuinus. nam et annus quem prodit u. c. 400 = Ol. 106, 3 nisi verus, tamen vero Ol. 106, 1 proximus est nec consulum nomina ibi relata ullo alio, qui quidem hodie supersit, loco tam plena et perfecta leguntur: in anno autem urbis conditae quod erravit non Nepos, sed qui Nepotem exscripsit, numerum ponens CCCLXXXV pro CCCC, eiusmodi errores constat aetatis infimae auctoribus omnibus communes esse et fere sollemnes (v. chronol. Rom. meam p. 130). quare licet minime sequatur ipsa Nepotis chronica adhibuisse interpolatorem, certe hoc sequitur interpolationem originis esse minime recentis. — Ad res ubi accedimus, sunt quaedam quae Christianum auctorem prodere videntur, ut *gentilia vota* p. 234, 15, *detestabilis sacrorum ritus* p. 234, 4 de hostiis humanis, *commoveri in feminam* p. 235, 7 locutione aetatis maxime christianae. sed talia facile fallunt nec nego etiam paganum hominem haec scribere potuisse. — Linguae Graecae aliquem usum prodit adnotatio de insula Planasia p. 233, 29. plus fortasse momenti habet additio ad locum de Blemyis p. 236, 5 aperte inde orta,

Interpolator
num Christianus.

Blemyes inter-
polatoris.

quod interpolator bene norat Blemyas degentes in Aethiopia nec sane capite truncos, quorum captivos ab imperatore Probo missos Romam urbani homines mirati sunt (Vopiscus Prob. 17 coll. Aurel. 33; Zosimus 1, 71) et quibuscum etiam post Probum saepe actum bellatumque est ad aetatem usque Iustiniani (Mamertinus genethl. Maximiani 17, 4; Prisci exc. 11 p. 153 ed. Bonn. cum nota Valesii; Olympiodori exc. p. 465 ed. Bonn.; Procop. bell. Pers. 1, 19; C. I. Gr. n. 5072): denique Blemyes hi cum interfecerint c. a. 373 in Arabia ad oram maris Rubri Pharanitarum eremitas quadraginta mox relatos inter sanctos (Tillemont *hist. des emp.* 5, 106; *mém. eccl.* 7, 573), memorantur etiam a Christianis auctoribus cum Graecis tum Latinis, ut Sulpicio Severo (dial. 1, 22). — Quod autem non solum locos de cinnamo, quod pro Aethiopia tribuit Arabiae, et de pipere interpolator retractavit, sed adiunxit narrationem de hebeno Indiae nescio unde petitam, convenit aetati inter Romanam nostramque intermediae sollicite quaerenti de mercium ex oriente advectarum natura et origine. — Denique intulit capiti de Gallia lacus Brigantini laudes, laetos campos Norici subalpini, cogitans opinor de Iuvavensibus, planitiem Pannoniae cum fluviis Dravo et Savo. item de Hiberniae incolis narrat non pauca, quorum quaedam ex Plinio petita esse vidimus (p. LXVII), alia de fructuum proventu et de feminarum usu communi componi poterunt quodammodo cum iis quae de Caledoniis scribit Dio (76, 12; cf. Caes. bell. Gall. 5, 14), pleraque vero non leguntur praeterea apud quemquam et auctorem prae se ferunt Hiberniae pergnarum. itaque cogitationi statim subeunt monachi illi Scoti ex patria insula Hibernia ab sexto inde saeculo excurrentes in continentem, Columbanus Brigantiae moratus per triennium eiusque discipuli sociique. quorum ut constat de studiis Vergilianis, ita fieri potest, ut horum aliquis Solinum recensuerit eaque in margine scholia addiderit, quorum deinde particula illata est in familiam secundam, uni-

Interpolatoris
Britannica simili-
liaque.

versa farrago in tertiam. neque quidquam inter insiticia haec extare puto, quod aut infra hanc aetatem sit aut supra. nam quae ex illo tempore ad nos pervernerunt, persaepe continent testimonia veterum aliunde ignota: sic plane similiter codices Prisciani quidam deteriores neque in suo genere Solinianis de quibus agimus comparandi referunt locum Alfii Aviti (ad 4, 29 p. 134, 3 Hertz) poetae vetusti et parum in vulgus noti*). quod si eius aetatis sunt, quam modo definivimus, id est sexto fortasse saeculo conscriptae, glossae hae non ita spernendae sunt ut merito spernuntur vulgares post Romanam aetatem adiectae, sed a lexicographis certe expendendae: eaque inter alias causa me movit, ut quarum mihi copia fuit eas in hac editione exhiberem omnes.

Editionis consilium.

Auctores Solini comparati.

Pergo ad exponendam huius editionis rationem et condicionem. — Crisis Solinianae vel maximum adiumentum positum est in comparandis locis aliorum veterum auctorum cum iis, quos ante oculos habuit Solinus vel potius auctor Solini, tum iis, qui ex Solini auctore ipsove Solino fluxerunt. prioris ordinis locos ad marginem interiorem adscripsi a me enotatos, magnopere adiutus in ea inquisitione cum doctrina et industria Salmasii tum accuratis indicibus, quos Otto Schneider adiecit ad Plinii editionem Silligianam. quod si quid praetermisi, operam huic rei impendens non indiligentem, sed subitariam, velim excusent ii qui supplebunt. longe pleraque certe ad suum auctorem revocata sunt itaque effectum, ut et certius et commodius utare scriptore eo, cuius usus nullo loco non pendeat ex quaestione

---

*) Conferri poterunt praeterea glossa illata in Velleii librum Mur. bacensem ex opere paucis lectitato Aemilii Surae (v. quae dixi in mus. Rhen. novo 16, 282) quaeque habentur similia in Plinii historiae naturae libris supra iam obiter commemorata (p. xxix), ut adnotatio ad 7, 55 in uno Chiffletiano et ad marginem quidem reperta, quam vetustam esse patet, Plinii esse non credo Detlefseno Ulrichsioque (mus. Rhen. nov. 18, 232. 528).

auctoritatis. ceterum circumscripta est haec inquisitio, ut supra dixi, voluminibus Plinii senioris et Melae. — Eorum vero auctorum, qui expilarunt aut opus, cuius Compilatores Solini comparati. epitomen Solinus confecit, Appuleii et Ammiani, aut ipsam epitomen Solinianam, Augustini Capellae Prisciani Isidori Aldhelmi Bedae locos ea diligentia eoque iudicio quibus pollebat conghesserat Carolus Ludovicus Roth Basileensis. quibus ego ita usus sum, ut singulos denuo exigerem et reicerem non desumptos ex Solino, qui inter adnotatos a Rothio utpote in opera inchoata erant non pauci, procul habendos omnino a crisi Soliniana. nam id quod supra (p. xxxii) significavi, qui Solinum usurparunt auctores fere omnes Augustinus Capella Isidorus Dicuil denique, quamvis Plinii librum nacti epitoma Soliniana facile carere potuisse videantur, tamen perpetuo fere simul adhibuerunt Plinium et Solinum, ut eiusdem commatis saepe alteram partem ad hunc, alteram ad illum revoces. unde magna cautione opus est in excerptis illis recte aestimandis et ad suum quodque locum referendis, id quod in Capella diligenter fecit Frid. Lüdecke libello supra p. xxxi citato. — Ceterum vix opus est monere, quanta sit auctoritas et utilitas horum utriusque generis testimoniorum, a quibus non solum iudicium de libris in universum vel maxime pendet, sed etiam multis locis lectio emendatur (v. p. xxxiii) vel confirmatur. quamquam ne ab his quidem Solini libris antiquissimis afuerunt errores, sicut constat de Capelliano ex p. 226, 4, suspicere etiam de Isidoriano ex p. 164, 9. editiones autem ne fallerent neve, id quod saepe factum est, lectiones vulgo admissae, sed auctoritatis incertae ex alio auctore in alium propagarentur, quantum potui cavi, adhibitis etiam in Mela Ammiano Capella editorum futurorum amicorum meorum subsidiis criticis. desideravi tamen apparatus pleniorum et certiorum maxime in Plinio et in Isidoro.

Post antiquissima illa scripturae Solinianae testimo- De codicum di-
nia succedunt libri scripti. ante omnia curandum fuit, visione et elec-
tione.

E*

ut in tanta librorum copia, quantam testantur bibliothecae maiores omnes, maxime Gallicae Germanicaeque, primum genera recte constituerentur, deinde in suo quique genere optimi dignique qui ordinem ducerent conferrentur accurate. et de generibus decum esse existimo: quas enim de iis leges posui, iis reguntur codices saeculo XII antiquiores quos novi ad unum omnes. neque ignorarunt Solinianorum librorum tria genera saeculi X grammatici, sicut similem libelli Ciceroniani de senectute condicionem eos optime novisse et ad eam notitiam crisin exercuisse nuper demonstravi (v. acta acad. Berol. 1863 p. 10 sq.): nam pariter ac Catonis maioris extant Solini codices non pauci ea aetate collati cum libro uno vel adeo duobus familiae diversae. recentiores autem libri cum magna ex parte descripti sint ex codicibus eiusmodi varia lectione instructis, necessario accidit, ut in iis tres illae familiae plerumque contaminarentur. — Magis anceps res fuit ex generibus illis tribus optimos quosque seligere nec potuit in ea re, maxime in auctore minime digno, propter quem orbis terrarum peragretur, nihil dare casui. equidem primum hanc mihi legem posui ut in singulis classibus codices adhiberem non plus binos, cum longe plurium copia mihi esset. hoc enim me docuerunt ii quorum in hac re apud me valet auctoritas, codicum generibus recte distinctis pauca in unoquoque exemplaria sufficere inutilibusque adscitis utilia non adiuvari, sed obrui cum ingenti prudentis lectoris taedio, imprudentis autem ad inanes ariolationes invitatione, ut quodammodo simplex desidia laude digna videri incipiat prae hoc desidia genere id agendi quod nihil est. selegi itaque ex prima familia Heidelbergensem et Bernensem, ex secunda, quae omnium maxime abundat exemplis antiquis et accuratis, Leidensem vetustissimum et Guelferbytanum, ex tertia Angelomontanum et Sangallensem. accessit his Parisinus 6810 Iani instar biceps et altera quidem facie secundam, altera tertiam, utram-

que autem optime repraesentans, propter singularem suam non dico bonitatem, sed indolem dignus visus, qui totus conferretur. inter pares usus sum praesertim parabilioribus iisque quos collatos habebam a Rothii industria tam gnava quam docta, denique iis qui primi oblati sunt: nec tamen in iis libris, quos postea vel ipsos versavi vel per specimina inde missa exploravi, quidquam repperi, cur illius electionis paeniteret. hoc vellem mihi contigisset, ut primae classis praeter Heidelbergensem alterum codicem nactus essem nisi eo vetustiore, certe aequae intemeratum, id quod de Bernensi dici non potest: itaque solos fere ex iis quorum mihi copia non fuit desideravi cum Casinatem librum tum multo magis Burdigalensem Eliae Vineti. quamquam multum ne ex tali quidem teste Solinum profecturum fuisse Dicuili cum Heidelbergensi consensus satis ostendit. hoc autem omni cura egi, ut librorum selectorum lectionem exhiberem certam et plenam, qua in re me adiuvit, quod ex septem libris illis quattuor habui ab Rothio non tantum collatos, sed quodammodo descriptos exemplaribus quattuor editis ad illos emendatis, tres reliquos donec liber excuditur domi tenui. variam lectionem in tantam molem excrevisse, quantam margines monstrant, ne mihi quidem placet, sed non potuit evitari: supervacaneis autem ne liber oneraretur, vulgatam scripturam, quae est fere Salmasiana, ne iis quidem minime paucis locis attuli, ubi expelli debuit nullo ex melioribus libris cum ea consentiente.

Ita materia parata accessi ad orationem constituentem. id officium in Solino hoc proprium habet, quod totum consistit in eligenda ex traditis lectione vera, coniectandi autem fines tam anguste pateant, ut paene verear, ne iis haec mea opella parum probetur, qui auctorum recognitiones aestimare solent ad numerum locorum emendatorum sine exemplo. certe quamquam non desunt loci in omnibus libris pariter corrupti (specimen dedi supra p. xxxiii), tamen ego novi nullum ex

De coniecturis.

auctoribus Latinis profanis, qui eius generis tam paucos habeat: neque ullo opinor certiore documento constat id quod fere de auctoribus omnibus verum est libros nostra aetate superstites descendere omnes ex eodem exemplo non perantiquo nec parum corrupto, non cadere in Solinum, sed eum ad nos pervenisse traditione duplici ex archetypis duobus redeuntibus ad exemplum antiquissimum non omni menda immune, sed tamen fere emendatum et ab auctoris libro proxime remotum. proclivem denique in tali praesertim auctore errorem, ut quae ipse peccavit librario imputata tollas, cavere quidem volui reliquique propterea vel talia, qualia leguntur p. 100, 1. 185, 20. 202, 20 *) omnino apud scriptorem vel modicae bonitatis intolerabilia, sed tamen fortasse sic edita a Solino: vereor tamen, ne quibusdam locis ut p. 27, 8. 164, 9, fortasse etiam p. 168, 1 praeter rationem emendatorem egerim. turbae autem inde nullae orientur, cum asteriscus coniecturas distinguat et lectores moneat, ne inconsulto lectioni confidant. — In electionis autem negotio, in quo res est universa, primum tenendum est non tam singulorum codicum lectiones, quam familiarum componendas esse itaque ubi duo ordines et tertii pars consentiunt, huius reliquos libros non esse audiendos. quamquam interdum aliter statuendum est, scilicet in magna erroris proclivitate: ut p. 59, 16 verum *haemachates* pro *achate* legitur in solo Guelferbytano, cum praecedens *odorem* tam in Leidensi quam in duabus aliis classibus primam syllabam absorberit; item p. 66, 6 *leleges* servant Heid. et Paris. soli, cum in reliquis abierit in *leges*. sed haec rarissima sunt et fere singularia, nam variae lectiones paullo graviores ubi existunt, semper fere ita comparatae sunt, ut aut ex tribus classibus duae contra unam stent aut quot classes sunt, tot item sint variae lectiones. et ut pri-

Codicum singularium lectiones relectae.

*) Ibi interpolata lectio per se longe praestat, cum praesertim undique secus redeat apud Solinum p. 140, 19 et apud Capellam, v. Oudendorp ad Appuleii metam. 1, 22 p. 92.

mum videamus de illo genere diversitatis, quamquam
 ex tribus classibus nulla neque propriis laudibus caret
 neque propria interpolatione, tamen patet ex iis quae
 supra exposuimus tertiam data opera pessumdatam esse
 perpetua fraude. quas interpolationes deprehensas cum
 ex consensu classium primae et secundae in contrarium,
 tum ex sua indole et natura, licet magna ex parte ne
 a Salmasio quidem reiectas, quippe qui maxime secutus
 sit librum huius generis Parisinum, nos constanti con-
 silio expulimus neque ab hac lege, ut in adiectis omis-
 sis mutatis non interpolatos sequeremur, sed sincerio-
 res, nisi paucissimis locis discessimus, ubi auctorum
 loci comparati ita suaderent. sed longe minus expedita
 res est, ubi non interpolatio grassata est, sed librariorum
 negligentia. nam quod simplicissimum foret, ut ex tri-
 bus testibus duo consentientes semper vel fere semper
 tertium vincerent, id supra vidimus lectionum naturam
 nequaquam admittere: licet enim saepissime duae clas-
 ses in lectione vera consentiant contra tertiam, tamen
 vidimus item multis locis iisque a coniecturae suspicione
 omnino alienis e contrario duos testes fallere, tertium
 verum dicere. ita ut exempla quaedam repetam ex
 supra prolatis, p. 146, 18 *quiddam* (sive *quidam*) *impe-*
rite cl. I. II male, recte cl. III *quidnam imperitet*; p. 32, 3
in curia cl. I. III male, recte cl. II *in cypria*; p. 77, 1
aratores cl. II. III male, recte *aroterres* cl. I: ut neces-
 sario statuendum sit antiquissimo tempore, id est sae-
 culo fere octavo libros Solinianos contaminationem sub-
 iisse ab ea, quae tribus nostris familiis innixa a saeculo
 inde decimo coepit, omnino diversam. illa qualis fuerit
 cum demonstrari nequeat, qualis esse potuerit patefacit
 schema subiectum.

Interpolationes
expulsae.

Classium dua-
rum contra ter-
tiam consensus
quam saepe fal-
lat.

<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> A { integer neque interpolatus quidnam imperitet cypria aroteres </div> </div>		
<hr/>		
<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> B { mutilus neque interpolatus quidam imperite curia aroteres </div> <div style="text-align: center;"> C { integer cum interpolationibus in margine quidnam imperitet cypria aroteres </div> </div>		
<hr/>		
D	E	F
archetypum cl. I	archetypum cl. II em. ex C	archetypum cl. III em. ex C
mutilus remansit	lacunae suppletæ ex C	lacunae suppletæ ex C
interpolationes nullæ	interpolationum particula recepta	interpolationes receptæ omnes
quidam imperite	quidam imperite	quidam imperite
curia	cypria	curia
aroteres	aroteres	aroteres

Descenderunt ex communi omnium nostrorum librorum archetypo *A* ad Solini aetatem proxime accedente libri duo *BC**) summopere diversi, alter *B* mutilus folio paenultimo amisso, integer alter *C*, ille ab interpolationibus alienus, hic glossas additamentaue ea de quibus supra vidimus ad marginem habens, praeterea corrupti diversa ratione. ille autem mutilus *B* saeculo octavo pro illorum temporum condicione satis notus videtur fuisse et saepe descriptus esse, integer autem *C* diu latuit. quo invento saeculo fere nono ex tribus exemplis de mutilo illo sumptis unum *D* mansit in suo statu, unde originem trahunt classis primæ libri, duo alia *EF*, quæ classem secundam et tertiam generaverunt, emendata sunt ad librum *C*, sed diversæ. nam qui scripsit librum *E*, textum diligenter emendavit, glossas autem sprexit et additamentorum partem: contra codicis *F* librarius glossas libri *C* suo exemplo religiose intulit omnes.

*) Licet etiam, si magis placet, classium secundæ et tertiæ diversitatem ita explicare, ut archetypa utriusque emendata sint ad exempla duo ex libro *C* ducta inter se diversa.

ita error communis classibus primae et secundae redit ad codicem *B*, emendatus est ex *C* in *F*, in *E*, cum pariter emendari posset, remansit: error communis classibus primae et tertiae item redit ad *B*, emendatus est ex *C* in *E*, remansit in *F*: contra errores communes classibus secundae et tertiae, qui sunt perpauci, veniunt ex *C* illati inde in libros inde emendatos *EF*. — Ad crisin autem hoc inde efficitur ubi duae classes contra unam stant, ibi lectiones magis ponderandas esse quam numerandas et licet in re pari duos testes potius secuti simus quam singularem, tamen in talibus iudicium semper ambiguum manere.

Denique aliis locis iisque minime paucis tres reperiuntur trium familiarum lectiones. quae diversitas ut recte percipiatur, apponere visum est primum locos quosdam selectos ex iis, ubi una ex tribus familiis verum servavit reliquis duabus corruptis diverse, tum locos quosdam, ubi tres classes tres habent corruptelas diversas. et verum quidem servavit familia prima sola locis inter alios his:

Classium trium
lectiones tres
diversae.

- p. 16, 25 *hominum* cl. I, *hominum materna* cl. II, *materna* cl. III; glossa *materna* videtur profecta non ex communi librorum archetypo, sed ex libro quem supra p. LXXII fecimus *C*.
- p. 77, 16 *criu metopon cum contra* cl. I, *crium metapontum contra* cl. II, *criu (eriu) metapon cum contra (citra)* cl. III.
- p. 122, 16 *spectanda nimirum ingenio loci* cl. I, *spectandum nimirum ingenio loci* cl. II, *ita spectando loci ingenio* cl. III.
- p. 125, 5 *aspersi* cl. I, *expersi* cl. II, *perspersi* cl. III.
- p. 180, 11 *reliquis anni temporibus* cl. I cum Isidoro, *reliqua amnis* cl. II, *reliqua parte anni* cl. III.
- p. 210, 5 *feritate* cl. I cum Plinio et Isidoro, *ferocitate* cl. II, *ferocia* cl. III.

ribus et adiaphoris maxime secutus sum Leidensem, vellem etiam constantius, quam factum esse video.

Restat, ut de editionis huius origine quaedam addam: nam vel ea habuit sua fata. consilium ceperant Solini recognoscendi eodem tempore Carolus Ludovicus Roth Basileae et Gustavus Parthey Berolini: mox vero hic de Rothii consilio certior factus quae ad eam rem pararat Rothio sponte dono obtulit. quae Rothius ita accepit, ut si quid sibi accidisset, collectaneorum suorum Solinianorum Partheium heredem faceret. quare Rothio morte immatura nec necessariis eius solis lugenda paulo post defuncto († a. 1860 Iul. 16) redierunt ad Partheium Soliniana non solum sua sed etiam Rothiana, praeclarum sane futurae editionis fundamentum. tractare igitur coepit Partheius Solinum, quem superadderet tot auctoribus utilibus magis quam bonis et propterea vulgo spretis, restitutis autem sua industria suaque in minimos quosque et debiles infra classem classicos indulgentia et quasi caritate: iamque editionem fere absolverat, cum de eius consilio et instrumento quid sentirem ex me quaesivit. ita ut obsequerem homini amico et familiari, in eam rem inquirere coepi cumque ei significassem apparatus nondum satis plenum mihi videri nec per eum liquere de fundamento editionis Salmasianae bonamque me spem habere de libris Parisinis et Leidensibus, quos tum non noramus nisi ex catalogis editis Salmasioque, obsecutus mihi est amicus meque rogavit, ut in instrumento augendo et in textu recognoscendo se adiuvarem: quod me facturum esse recepi. deinde vero opera procedente intelleximus tam in parvis rebus quam in magnis unum esse debere operis magistrum, itaque evenit, ut ego ex structore fierem architectus, amicus autem editoris persona deposita redemptor. patet tamen ex hac narratione si quid profecerunt litterae auctore diu neglecto iam ad libros scriptos exacto, eius meriti laudes non tam mihi deberi, qui postremam tantum et fere

subitariam operam Solino impendi, sed Carolo Ludovico Rothio et Gustavo Partheio, qui hanc editionem suis laboribus fundaverunt.

Indices tres auctorum a Solino citatorum, locorum a Solino compilatorum vel ex Solino desumptorum, denique nominum rerumque praecipuarum ut adicerentur curavit Partheius.

BEROLINI

m. Martio a. 1864.

ELENCHVS SVBSIDIORVM.

I. AVCTORES ANTIQVI A SOLINO COMPILATI VEL
SOLINIANORVM COMPILATORES.

MELAE chorographiam citavi secundum codicem primum Vaticanum 4929 saec. XI, quem Partheii in usum post Presselium (cf. mus. Rhen. nov. 2, 153) denuo diligentissime contulit a. 1858 Adolphus Michaelis.

PLINII naturae historiam adhibui secundum editionem Silligianam maiorem. Leidensem tamen librum primum (Voss. fol. n. 4 saec. IX, Silligio *A*, v. praef. eius vol. 1 p. v) ipse denuo cum cura contuli.

APPVLEII florida.

AMMIANI rerum gestarum libros adhibui ratione habita collati diligenter ab Aemilio Huebnero libri hodie primarii Vat. 1874.

AVGVSTINVS de civitate dei.

MARCIANI CAPELLAE librum sextum de geometria, qui solus continet excerpta ex Solino, adhibui ratione habita codicum Reichenaviensis hodie Carlsruhensis n. 73 saec. XI optimi et Darmstadiensis n. 2168 (olim Coloniensis n. 193) item saec. XI, quos libros accuratius quam a Koppio factum est collatos habui a Francisco Eyssenhardt.

PRISCIANI periegesis (Wernsdorf poet. min. vol. v p. 265 sq.).

PRISCIANI institutiones grammaticae ad ed. Martini Hertzii.

ISIDORVS de natura rerum ad ed. Gust. Beckeri.

ISIDORI originum sive etymologiarum adhibui editiones
Arévalianam et Ottonianam. neutra tamen sufficit.

ALDHELMi epistolam ad Acircium adhibui secundum ed.
in eiusdem operibus quam curavit Giles Oxonii 1844.

BEDAE historia ecclesiastica (opp. ed. Giles vol. II).

SCHOLIA **LYCANI** etsi praetermitti potuerunt et fortasse
debuerunt, ea enim quae citant Solinum recentissima
sunt, tamen quae inde afferri solent perpauca, ego
quoque attuli secundum ed. Weberianam.

II. CODICVM ORDO PRIMVS

MVTILORVM.

DICVIL cum et multos locos ex Solino afferat et paucis
exceptis non immutatos (quamquam subinde quaedam
omisit vel aliunde inseruit ut p. 112, 10, leviter etiam
interpolavit quae non intellexeret ut p. 155, 7), codi-
cis instar est et huius quidem ordinis (v. p. XLII). usur-
pavi editionem Letronniam (Parisiis 1814) ratione
habita solius codicis Parisini 4806 saec. X notati a
Letronnio nota A et a me quoque nuper inspecti: nam
Parisinus alter Letronnii saec. XV omnino ex illo
descriptus est. praeterea Walckenaerianam editionem
(Paris. 1807) ad eosdem codices factam non adhibui:
adhibui a Partheio olim collatum codicem Dresden-
sem D. 182 (cf. ad itinerarium Antonini praefatio-
nem Partheii Pinderique p. XVIII) aetate Parisino non
multum recentiore et certe eo nomine utilem, quod
apud Letronnium Parisini libri lectiones non satis ac-
curate referuntur.

H: indicat codices Heidelbergensem et Bernensem con-
sentientes.

h: *Heidelbergensis* saec. XI, Heidelbergae translatus Ro-
mam (ubi fuit sub nomine Vaticani Palatini n. 1568),

Roma Parisios, iam Parisiis relatus Heidelbergam, diligentissime excussus a Rothio. continentur libro f. 1—82 Solinus, f. 83—145 *a* Florus, f. 145 *b*—151 *b* caput Orosii de situ orbis, cuius deficit pars extrema. citat eum sub nomine schedarum Palatarum Salmasius (v. eum ad 1, 77 p. 27 *b*; ad 27, 11 p. 228 al.), in praefatione testatus tres se usurpasse Palatinos libros, unum antiquissimum, alterum mediae vetustatis, tertium (eum opinor quem alibi appellat Freheranum) infimae et in charta scriptum, sed ex optimo aliquo exemplari desumptum, ut conicias Heidelbergensem librum esse Salmasii primum, Freheranum autem ex Heidelbergensi descriptum. hic liber quamquam non caret vitiis sibi propriis (ita p. 143, 19 quaedam omittit), tamen omnium huiusce classis librorum quos quidem novi et antiquissimus est et purissimus.

Bern.: *Bernensem* n. 170 fol. saec. XII, olim 'Petri Danielis Aurel. 1569', contulit item Rothius pari diligentia. ubi Heidelbergensis cum reliquis libris omnibus vel certe plerisque consentit, Bernensi proprios errores suppressi*). praeter errores hos huic proprios, qui sunt non pauci, adsunt item interpolationes, ut p. 3, 3 in ipsa inscriptione ex *Advento* fecit *Constantium* (v. p. xxxiv), p. 198, 10 pro *nientibus* Heidelbergensis corrupto ex *montibus* substituit *collium prominentiis*, p. 217, 16 pro *lichni navibus* corrupto ex *nili nauibus* posuit *ligni nauibus*, p. 218, 18 pro *Germania*, quod ex *Carmania* corruptum est, emendavit *Arabiam*. adsunt etiam contaminationis cum codice classis tertiae indicia non multa, sed certa, maxime in dittographiis 25, 27 (*biennio*

*) Speciminis causa apposui lectiones cod. Bern. a me omissas in primis paginis decem: p. 3, 16 *remotus* — p. 4, 10 *iniuriosum* (quod tamen olim videtur fuisse etiam in Heid.); 23 *effugiant* — p. 7, 14 *tracone*; 25 *conceptum* — p. 8, 17 *archades* — p. 9, 23 *canensibus* (quod adnotari debuit).

Heid., *ui amnica* rel., *ui annica biennio* Bern.). 39, 5 (*sui cui*). 60, 12 (*erifsan penicusan erupusan finicusan* Bern., quod suo loco adnotare neglexi). 61, 2 (*suopte*, supra *o* scr. *a*). quamobrem etiam aliis locis, ubi Bernensis ab Heidelbergensi discedit et ad familiam tertiam deflectit, ut 25, 25. 37, 15. 18. 52, 9 (*fattetur tenebris*) 54, 19 — 55, 4 ad hanc eum correctum esse apparet, cum aliis locis, ut p. 57, 10, dubium restet, utrum ea quae habet Bernensis veniant ex codice familiae primae emendatiore quam est Heidelbergensis an ei illata sint ex libro originis diversae. sed in summa re paucissima tantum exhibet Bernensis a sua familia aliena, ut videatur descriptus ex libro aliquo eius ordinis vetusto et fide digno, qui tamen paucis locis maxime in parte prima ad marginem adscriptam haberet lectiones petitas ex codice generis tertii. — Verum ubi Bernensis servavit solus, ut 22, 2 *licdamis* pro *licdamus*, 27, 8, nisi hoc loco Bipontinae lectionem corrigere oblitus est Rothius, *fonteio* pro *pompeio*, id factum est aut coniectura aut casu.

III. CODICVM ORDO SECVNDVS.

L: *Leidensis* Voss. Q. 87 saec. IX eximia Leidensis bibliothecae praefecti Pluygersii benivolentia ad nos transmissus Berolinum ibique dum sub prelo liber est retentus diligenter a nobis excussus est. folio extremo labem passo manca sunt capita 52, 45 et 52, 54: deficit liber p. 215, 15 in verbis *admittit perspi*, sed amissa explevit manus posterior (vide infra l). — F. 81 legitur in margine: *Vuarmundus humilis sacerdos S.* ..... — Venit ex bibliotheca aliqua Aurelianensi ad Petavium; nam in fine adscriptum est instrumentum de hoc volumine commodato a. 1481, in quo nominatur 'Samson Cormeneau doctor universitatis Aureliē. et canonicus eiusdem ecclesiae'

F

(nomen ecclesiae erasum est) inveniturque praeterea f. 8. 91 inscriptum '*Petau. Aurelii*'. hic igitur sine dubio codex est optimus Petavii, quem ab Ios. Mercero quodam loco inspectum citat Salmasius ad c. 27, 12 p. 229 quemque praeterea novit ex collatione Petri Danielis Aurelianensis (v. Salmasii praef. sub finem).

— Codex est omnium quorum nobis copia fuit et antiquissimus et praestantissimus, scriptus a librario accurato et docto quam emendatissime. — Emendavit librum manus saeculi fere decimi ad codicem quem ipsa dicit *vetustum* (v. ad p. 68, 18 et p. 236 in nota) simillimum Parisini 6810 (nobis *P*) neque tamen eundem, nam paucis quibusdam locis Leidensis manus altera aut deflectit ad familiam primam (ut legit p. 24, 22 *pretiosos*; p. 26, 11 *coit*; p. 29, 10 super *enituit* posuit *re*) aut posuit familiae tertiae lectiones a Parisino praetermissas (ut p. 136, 15). in lectionibus autem longe plerisque, etiam iis quae praeterea non inventae sunt nisi in uno codice Parisino (ut 112, 12 *manifestat ara*; 142, 9 *apellis*) Leidensis emendator conspirat cum libro Parisino (cf. p. LVI not.). ego cum Parisinum librum nactus emendatore Leidensi supersederi posse intellexissem, has secundae manus emendationes fere suppressi, quasque rettuli lectiones cum nota *L*², eae sunt fere emendationes manus primae (v. p. LXXXV): quod si quaedam ex illis remanserunt, eas satis distinguit aut quod ibi adiectum est de manu recentiore testimonium aut consensus cum lectionibus notatis *P*.

G: *Guelferbytanus* Gudianus 163 (Ebert catal. 831 p. 156) saeculi X. contulit primum Gustavus Parthey a. 1860 Berolinum sibi missum a Bethmanno bibliothecae praefecto, deinde denuo missum ab eodem dum editio haec sub prelo est domi habui et iterum contuli totum. — In prima pagina legitur: *iste liber est ecclesie sancti Launomari*, id est S. Lomer oppidi Blois, provenitque igitur ex eadem ipsa bibliotheca, cujus olim fuit liber

nunc Parisinus 6810 infra recensendus. subscribitur in eadem pagina: *ex bibliotheca Mazarina Gabriel Nau-
daeus*. — Deficientibus quaternionibus duobus primis incipit hodie p. 30, 20 a verbis *Cato princeps*: praeterea folium paenultimum lacerum est. — Codex scriptus multo negligentius praecedente neque adeo immunis ab interpolationibus sibi propriis (ita expulit deponens *honorari* p. 32, 9; cf. p. 42, 1. 237, 25) tamen satis utilis est et interdum emendatior etiam Leidensi, ut p. 59, 16 (ubi solus verum servavit). 79, 5. 121, 14. 235, 15, denique eo commendatur, quod caret lituris, id quod rarum est in codicibus Solinianis antiquioribus, itaque saepe ea proponit quae erasa sunt e Leidensi.

B: Basileensis F. II. 33 saec. XIV membr., quem excussit diligentissime Rothius a 1859. perierunt folia quattuor, quibus continebantur p. 81, 16 *religiosissime* — p. 98, 11 *inueniuntur* et c. 22, 16 sive p. 234, 14 *homine* — p. 131, 9 *incremento*. codex ut aetatis est recentis, ita vitiis scatet neque a contaminatione alienus est: nam quibusdam locis praeter suae classis lectionem etiam interpolatam exhibet (v. p. 14, 6. 8. 28, 7). quod tamen ita rarum est, ut ubi aut *L* aut *G* deficit ubique inter se discrepant, non sine utilitate hunc codicem adhibuerim. plenam tamen varietatem non dedi et huic libro proprios errores suppressi omnes, ut de eius lectione ex silentio nequaquam coniectura capienda sit. descriptus autem est ex archetypo tam a Lugdunensi diverso quam a Guelferbytano; nam facit modo cum *L* contra *G* e. c. p. 32, 9. 22. 23. 63, 14, modo cum *G* contra *L* tam in bonis lectionibus, ut p. 59, 16. 79, 5. 235, 15, quam in erroribus p. 31, 16. 71, 14.

1: Leidensis *L pars extrema* scripta saec. XIII, quae incipit p. 212, 6 *paulo*. idem de hoc supplemento dicendum quod dictum est de libro Basileensi similiterque id adhibuimus.

F*

IV. CODICVM ORDO TERTIVS
INTERPOLATORVM ET CONTAMINATORVM.

- S:** *Sangallensis* n. 187 saec. X. excussit Rothius a. 1859, qui adnotavit citare hunc librum 'venerandae vetustatis' nuper ex bibliotheca Sangallensi sibi impetratum Vadianum contra Camertem (Sangalli 1521) c. 4. 10.
- A:** *Angelomontanus* sive bibliothecae monasterii Engelberg Unterwaldensis signatus n. I. 4. 15, saec. X. excussit eum eodem anno Rothius. foliis duobus excisis desiderantur hodie p. 67, 10 *qui eos* — 69, 21 *res est*, item p. 181, 20 *et Pamphylium* — 183, 20 *Phrygia ab*.
- F:** *Florentinus* Laurentianus plut. XX sin. n. 2, olim ecclesiae S. Crucis, saec. XI vel XII, Partheio iubente collatus a Theodoro Heysio. simillimus Angelomontani sed multo magis corruptus non adhibitus est nisi ubi hic deficit. secunda manus adscripsit lectiones codicum classis secundae, quas omisi.
- P:** *Parisinus* 6810 saec. X, continens post Solinum 'libellum de vita et moribus imperatorum breuiatum ex libris Sexti Aurelii Victor a Caesare Aug. usque ad Theodosium'. praefatio altera cum indice capitulorum scripta est manu eadem in folio solitario praefixo primo quaternioni, qui quaternio incipit a praefatione genuina. contuli Berolini, quo codex missus est nostra causa a bibliothecae imperatoriae praefectis et magno nostro commodo tamdiu retentus, quamdiu prela editio exercuit. — Initio legitur '*iste liber est ecclesie sancti Launomari*' fuitque igitur in eadem bibliotheca Blesensi, unde venit supra recensitus Guelferbytanus. hic est quem Salmasius 'optimum regium' appellat quemque praecipuum suae editionis fundamentum esse voluit. nos lectionem manus primae diligenter rettulimus receptis etiam variis lectionibus omnibus quas eadem manus inter versus vel ad marginem adscripsit; contra correctiones manus recentio-

ris factas ad codicem familiae secundae vulgarem neque ullo nomine memorabiles suppressimus omnes vel certe plerasque; nam in aetatis diversae adnotationibus paucarum saepe litterarum distinguendis difficile est, ne oculi calamusve subinde fallant.

Numeri^{1 2} adiecti ad codicis notam significant lectionem notatam¹ primum scriptam fuisse, alteram notatam² aut ad marginem adscriptam aut emendationis loco substitutam esse ab eadem manu. ubi codicis cuiusdam lectio indicatur cum nota prioris aut posterioris neque adicitur lectio alterutra, haec consentit cum editione.

* *asterisco* notavimus locos emendatos coniectura.

] in varia lectione indicanda distinguit verba recepta in textum.

In variam lectionem non admisi orthographica, nisi quod in nominibus propriis praesertim rarioribus etiam ad talia attendi. ubi rettuli variam lectionem, retinui ut par erat librorum barbarismos, ita tamen ut ubi plurimum librorum scriptura referenda esset in ipsa lectione consentientium, dissentientium vero in orthographia, hanc raro notarem. ita ubi *quae* attuli ex libris pluribus, fieri potest, ut in horum quibusdam legatur *que*, et sic deinceps. aliquoties talem diversitatem ita indicavi, ut *h* litteram modo positam modo omissam parenthesi circumscriberem, libris inter *y* et *i* fluctuantibus post *y* insererem (*i*). talia neminem opinor fallent.

LIBRI EXAMINATI NEQVE ADHIBITI.

I. CLASSIS PRIMAE.

1) *Casinas n. 391* (841) saec. XII teste Wattenbachio (Mon. Germ. SS. 7, 795): undecimi autem dixerunt qui nostra causa inde sumpta specimina perpauca miserunt Durieu et Detlefsen. de inscriptione et subscriptione non constat, lectiones autem quas novimus omnino codicem vindicant huic classi. dignus est qui conferatur, cum propter aetatem ut in hac familia satis vetustam tum propter lectiones quasdam singulares, ut p. 4, 3 *quaeque*; p. 8, 5 *muscarum*; p. 18, 15 *salonis*; p. 19, 14 *dein imminet ex*; p. 26, 5 *salaminam*; p. 27, 10 *LX*; p. 27, 14 *exeunte classe*.

2) *Parisinus n. 6813* saec. XII (sed deficiunt inter f. 10 et 11 p. 77, 11 *praeit* — p. 136, 19 *detur* neque omnia scripta sunt manu eadem) scriptus opinor in Germania (nam initio legitur: *sassonia aluerstat ciuitas. bodanū pat. analt castrum*). examinavi ego. inscriptione caret, subscriptum: *Iulius Solinus explicit feliciter studio et diligencia domini Theodosii inuictissimi principis*. desunt item p. 164, 14—18 et p. 229, 8 sq. quae non habet haec classis. denique lectiones plane sunt eius.

3) *Parisinus n. 6833* (antea Bigotianus 340; in ipso libro praeterea legitur: *istum librum legauit māgr Iohā Gruelli Ebroicēn*) saec. XII. inspexi ego. post praefationem legitur: *Iulius Solinus de memorabilibus incipit feliciter*; in fine: *Iulius Solinus de memorabilibus explicit feliciter. studio et diligentia domni Theodosii inuictissimi principis*. contuli speciminis causa c. 22 nec rep-

peri codicem diversum ab *H* nisi locis his: p. 112, 16 *pecora*; 20 *obluniunt*; p. 114, 6 *fretu* ut *h*; 16 *circumitus*; p. 115, 16 *mage* ut Bern.

4) *Vaticanus Regius n. 1643* saec. XIII. contulit iussu Partheii Detlefsen integrum. inscribitur: *incipit Solinus de mirabilibus mundi et de situ terrarum*; sub-scribitur: *explicit Solinus de m. m. et d. s. t.* liber non tam contaminatus (nam non adsunt in capite de Britannia interpolationes et ne hiatus quidem ingens p. 229, 8 sq. expletus est) quam multis propriis erroribus inquinatus et omnino vel Bernensi, nedum Heidelbergensi longe inferior.

5) *Leidensis publ. 68* saec. XIII. habuimus Berolini. descriptus videtur esse ex Bernensi, quocum et in lectionibus consentit et in epistula praemissa pro Advento inscripta Constantio.

6) *Parisinus 5719* saec. XIV. inspexi ego. inscriptus est ante praefationem: *incipit Solinus de mirabilibus sive memorabilibus mundi*; post praefationem: *Gai Iulii Solini cognomento poliphistoris de mīr sive de mēm mundi liber incipit studio et diligentia Theodosii imperatoris*; subscriptio fere periit. praeter Polyhistoris nomen quantum vidi librarius ab interpolatione abstinuit et familiae primae codicem neglegenter, sed simpliciter expressit.

7) *Vaticanus 1934* saec. XV ineuntis. specimina misit Detlefsen. subscriptio Theodosiana adest.

Ad huius maxime generis librum repertum in bibliotheca Dominicalium Burdegalensium Elias Vinetus editionem suam (Pictavii 1554. 8) castigavit, quamquam etiam alterum habuit ex eadem bibliotheca recentiorem et secundum ea, quae de eo refert Vinetus, classis tertiae. subscriptum fuit in vetustiore illo: *Iulius Solinus explicit feliciter studio et diligentia domini Theodosii invictissimi principis*; continuat praeter Solinum Florum

et Eutropium, quos pariter ad eundem librum Vinetus recensuit. quod si quis in hunc librum inciderit, inventum ne supprimito.

II. CLASSIS SECVNDAE.

1) *Parisinus 7230 A* antea Noalliensis saec. X incip.; '*Waldiaudus clericus hunc librum scripsit*' (cf. praef. Partheii et Pinderi ad itin. Anton. p. xiv). specimina misit Detlefsen. liber perbonus, sed Guelferbytano nostro (v. p. 35, 6) ita simillimus, ut vix quidquam ex hoc proficiatur. subscriptionem, quae eadem est in hoc libro et in tribus qui sequuntur, rettulimus p. xxxv. secunda manus in hoc quoque pariter ut in *L* nostro, sed tantum usque ad medium circiter, adscripsit lectiones familiae interpolatae eas ipsas fere, quae leguntur in *P* nostro (ut e. c. p. 52, 3 *aut molliunt* et p. 114, 6 *euripo*, quae ex nostris *P* habet solus, in hoc codice leguntur supra versum). Cf. p. lvi not.

la 2) *Parisinus 7230* saec. X; '*liber sancti Dionisii*', quam originem testantur praeterea praescriptum '*praeceptum Dagoberti de fugitivis ad ecclesiam sancti Dionysii*' et index rerum pretiosarum in fine perscriptus cum titulo '*hec accepit Odo rex de thesauro sancti Dyonisii*'. specimina misit item Detlefsen. liber item bonus, sed Leidensi fere gemellus nec raro inferior, praeterea mutilus et madore situque corruptus. propriam habet liber interpolationem de insulis Hiberniae alio ac in reliquis loco in textum receptam, qua de re supra p. xlviii egimus. subscriptionem rettulimus p. xxxv, item de indiculo huic libro praescripto diximus p. xxxviii.

3) *Leidensis Voss. Q. 29* saec. X; in fine legitur: ΔΩΔΩC. ΖΡΗΠCΗΤ, id est *Dodo scripsit*. habui Bero lini. liber bonus ad instar Guelferbytani. subscriptionem supra p. xxxv rettuli.

4) *Monacensis 6384* sive *Frisingensis 184* saec. X. habuimus Berolini. simillimus omnino et tribus prioribus et *Guelferbytano*. subscriptio item legitur supra p. xxxv.

5) *Parisinus 6831* saec. X, antea P. Pithoei et Iac. Aug. Thuani. inspexi ego. inscriptionem supra p. xxxv proposui. in fine carmina habet solus ex hac classe (v. p. xl). hoc libro usus est Bongarsius (v. p. xcii).

6) *Leidensis publ. 113* saec. XI. habui Berolini. adest indiculus idem qui est in *Parisino 7230*. ut aetate ita bonitate a praecedentibus longe distat.

7) *Parisinus 7231* saec. XII.

8) *Parisinus 6811* saec. XIII, dono datus a D. Gothofredo fratribus Puteanis.

9) *Parisinus 6817* saec. XV.

10) *Parisinus 6835* saec. XV.

11) *Vaticanus Regius 1534* saec. XV exeuntis, habens quidem et Polyhistoris inscriptionem et praefationem interpolatoris, praeterea vero non tertiae classis, sed secundae.

Eiusdem generis fuit codex Iusti Lipsii saec. XII, quo praecipue usus est Delrius in editione (*Antverpiae 1572*) curanda (cf. Delrius in praefatione et Lipsius in epist. quaest. 3, 21), nequaquam eximius nec fortasse diversus a *Leidensi publ. 113*.

III. INTERPOLATI ET CONTAMINATI.

Romanus Sessorianus n. 16 saec. X (?) vel XI. egit de eo Prellerus (*Zeitschrift für Alterthumswissenschaft 1847* p. 209 sq.): specimina misit Reifferscheid. repraesentat recensionem interpolatam plenam cum praefatione utraque, eximium autem nihil habere visus est. *Autunensis* n. 39 saec. XI secundum ea quae de eo dicuntur in catalogo bibliothecarum publicarum quae

sunt in provinciis Gallicis 1 p. 22 omnino descriptus ex Parisino 6810 (v. supra p. xl).

Leidensis Voss. Q. 56 saec. XII, antea Melch. Theve noti. habuimus Berolini. liber contaminatus ex classe prima et secunda. illam in textu sequitur satis accurate adestque additamentum ei proprium ad p. 115, 12, item subscriptio Theodosiana corrupta (unde etiam inscribitur: *incipit tractatus Iulii Solini de memorabilibus mundi editus mandato Theodosii principis*), sed accesserunt in capite de Britannia quae addit classis secunda, ita ut p. 114, 14 post *perinde dies nullus*, quod retentum est ex ordine primo, transitus fiat ad secundum: *dies adeo conductus* et quae sequuntur. tertiae classis vestigium repperi tantum hoc, quod p. 167, 14 post *contrahunt* non repetitur quidem locus de cinnamo, sed tamen inseruntur haec: *est et cinnamomum*.

Monacensis 4611 sive Benedictoburanus n. 111 saec. XII. habuimus Berolini. liber Angelomontano comparandus, sed ei inferior.

Monacensis 14632 sive Ratisponensis	} examinavit Halmius: sunt exempla non satis emendata recensionis in- terpolatae.
S. Emmerami G, 16 saec. XII.	
Monacensis 17207 sive Scheftlariensis	
207 saec. XII.	
Monacensis 17208 sive Scheftlariensis	
208 saec. XII.	

Parisinus n. 4873 saec. XII vel XIII. inspexi ego, specimina sumpsit Detlefsen. inscribitur ante praefationem interpolatoris: *incipit liber poliistor Iulii Solini*, ante praefationem alteram: *incipit Iulii Solini collectio rerum memorabilium*. recensionem exhibet interpolatam ita, ut ex classe secunda multa servet.

Dresdensis J. 43, antea monasterii Altzelle, saec. XIII. excussit totum Partheius. est ex genere Angelomontani similiumque, sed longe deterior.

Leidensis publ. 124 saec. XIII. habuimus Berolini. deest praefatio utraque, sed tam inscriptio et subscrip-

tio quam lectiones librum adsignant familiae interpolatae.

Vaticanus Regius 1478 chartaceus saec. XV, in fine Solini habens subscriptum nomen Iohannis Nobleti, initio sic notatus: *Io. Camerarii de Dalburg episcopi Wormatiensis*, praeterea: *Nu. 203 N. P. 1656* et infra: *volumen CC^m non Petauianum*. enotavit inde Detlefsen subscriptionem Solinianam, quae triplex est pariter ac in Parisino nostro 6810, una cum versibus (cf. p. XL), qui item in hoc libro subscriptionem excipiunt quorumque causa paulo diligentius commemoravi librum praeterea plane inutilem, ut qui descriptus videatur ex Parisino 6810.

Constat denique de permultis libris maxime saec. XIV et XV eos esse ordinis huius propter nomen polyhistoris praefationemque duplicem, ut de Parisinis 1702 (anni 1396). 4917 (saec. XIII). 6814. 6815. 6816. 6836. 7594. 11206; Parisino Navarrensi 6; Vaticano 1933; Bononiensi universitatis n. 73 sive aul. II. A. 115; Patavino universitatis n. 1234; Florentino Laurentiano plut. 66 n. 19: de quibus omnibus sperandum est, ne cui tam vacet, ut in eos accuratius inquirat.

Restant libri quorum copia quidem nobis non defuit, sed qui tam exiguum de se spem facerent, ut in iis ne id quidem tempus me aliosve terere vellem quo opus fuisset ad familiam explorandam. sunt autem fere hi saec. XIV vel XV omnes: Parisini 6832. 6834. 6843; Parisini *Notre Dame* 258 et *S. Germain* 1389; Lugdunenses publ. 13 et Voss. Q. 11, item Geeliani catalogi n. 415. 510; Vindobonenses n. 249. 250 catalogi Endlicheriani; Monacenses Lat. 327. 5339; Darmstadiensis 737; Florentinus Laurentianus plut. 29 n. 35; Perusinus cod. D n. 32 et si qui sunt eius generis alii. denique de bibliothecis insignioribus

iis quae non pervestigatae sunt huius editionis causa, maxime de Bruxellensi, de Gallicis praeter Parisinam, de Anglicis, de Hispanicis, de Mediolanensi et Neapolitana et Italiae minoribus quae rescivimus ex catalogis editis scriptisve quorum copia fuit, ea nullam abditae thesauri nobis suspicionem moverunt: quamquam fortasse operam non omnino perdet qui examinabit Bruxellis libros n. 10066. 10862. 18679; in oppido Montpellier cod. H. 121; in oppido S. Mihiel codicem n. 80; Londini Harleianos n. 2604. 2645. 3859. 5373, Burneianum n. 256; Bononiae in bibliotheca universitatis n. 186 librum recentem, sed ob similitudinem inscriptionis cum Parisino 6831 aliquo examine non prorsus indignum; Florentiae in Laurentiana codicem n. 209 olim S. Marci ex hereditate Nicolai de Nicolis saeculi XI. — Sprevimus item editiones cum notis adscriptis virorum doctorum Frid. Lindenbrogii (ad ed. Basil. a. 1557, hodie bibliothecae Gottingensis; cf. Lessing opp. ed. Lachmann. 11, 302); Iac. Bongarsii (ad ed. Vineti a. 1554, hodie bibliothecae Bernensis W. 35) usi libro Pithoeano, quem ex iis quae ex Bongarsianis enotavit Rothius intellexi esse librum Parisinum 6831; ignoti cuiusdam (ad ed. Iunt. a. 1526, hodie bibl. senatoriae Lipsiensis rep. I. 8. 89). — Excerpta Soliniana cum non raro offendantur in libris scriptis, eorum quae examinavi, ut quae leguntur in Guelferbytanis Gud. 133 (saeculi X) et Aug. 8, in Vindobonensi n. 891 sive Endlicheri n. 420, in Basileensi apud Haenelium p. 549, in Monacensi 14714 sive Ratisponensi S. Emmerami G. 98, in Parisino n. 6817, ea neque aetate vincunt libros integros neque ullius usus sunt. Gudiani libri modo memorati excerpta descendunt ex codice familiae interpolatae multis denuo temere mutatis a breviatore. nec magis quaesivi aut epitomen hexametricam Solinianam scriptam saec. X, quam a Marquardo Frehero habuit Salmasius (v. eius exerc. p. 20. 25 al. et Vossius de hist. lat. l. III s. v. Solini), eam ipsam fortasse, quam sub nomine Theodo-

rici cuiusdam recenset index bibliothecae Bruxellensis (cod. 8891 saec. XII; cod. 10712 item saec. XII) incipientem verbis *Auribus aut oculis non totus*, aut eam quam 'Solini de miraculis' confecisse se scribit Petrus Diaconus saeculo XII (Mon. Germ. SS. 7, 795, ubi in nota citatus liber scriptus bibliothecae Casinatis Solinum exhibet integrum, non epitomatum). multo minus curavi quae apud auctores qui vixerunt post saeculum nonum, ut apud Iohannem Sarisberiensem, Guidonem Ravennatem, alios repperiuntur excerpta ex Solino. — Editiones denique, quamquam earum non paucas collatas inveni inter Rothiana una cum collectaneis de ipsis bibliophilo magis quam critico commendandis, omisi omnes. pauci enim hodie credent anonymo, Dodwello opinor (*hist. crit. de la république des lettres* Amstelaedami 1717 vol. 14 p. 1—37), multis ut solet verbis editionem Solini principem commendanti suadentique ad eam normam ut Solinus denuo recenseatur. sane neque haec nec quas usurpavi reliquae quidquam continent, quod non sit in libris scriptis iis quos adhibuimus nec sit erratum. neque omnino quisquam ex editoribus idoneum apparatus criticum sibi comparavit praeter Salmasium, qui quibus libris praecipue usus est, eos ipsos nos denuo adhibuimus. nam cum antiquissimae editiones factae essent ad libros vulgares ex genere contaminatorum, qui Solinum recognorunt saeculo decimo sexto Ioh. Camers (1520), Elias Vinetus (1554), Martinus Delrio (1572) singulis fere libris ita se addixerunt, ut ex scripto libro et vulgata nescio quam hybridam recensionem efficerent. addi his potest Mariangelus Accursius, qui in diatribis (Rom. 1524 fol.) Solinum multis locis castigavit usus libris Vaticanis et Palatinis suoque, sed pessimis omnibus. his magis instructus Salmasius (1629) cum doctrinae tum librorum copia tamen et ipse non ea qua par est constantia Solinum recognovit neque indicavit in commentario nisi variam lectionem quae sibi potior videretur. post

Salmasium autem Solinus neglectus fere iacuit, nisi quod Oudendorpius in Appuleio adnotando saepe usus est libris Solini Leidensibus diligenter a se collatis (v. de collectaneis eius in Solinum catalogus Leidensis Geelanus p. 173 n. 577). at hisce omnibus hodie facile carebimus, nisi quod editionibus Salmasianis, quarum citavi alteram Traiectinam a. 1689, sua utilitas et sua laus deinceps etiam constabit propter commentarios, opus doctrinae molestae quidem saepe, sed tamen perfectae et incomparabilis.

CORRIGENDA.

- p. 5 adn. v. 2 pro *H* lege *h*.
p. 8, 2 adde in marg.: cf. Pl. 10, 79.
p. 10, 8 *sepultus* s. *I.* insiticism videtur, v. praef. p. XLIX sq.
p. 19, 15 *ea propter* — *noceatur* insiticism videtur, v. praef. p. XLIX sq.
p. 54, 19—55, 4 *mirum* — *dissolvitur* insiticism videtur, v. praef. p. L sq.
p. 70, 3 lineolas || dele.
p. 87, 3 a fine: quoquo eant *SA*.
p. 87, 6 pro *Maeoti* scr. *Maeotis*.
p. 164, 14—18 *condita* . . . *appellant* insiticism videtur, v. praef. p. L sq.
p. 207, 26 (*conf.* 12) *auct.* dele.
p. 209, 1 pro *PL.* scr. *IGN*.
p. 220 adn. v. 6 lege: iudicatur *h*.
-

C. IVLII SOLINI
COLLECTANEA RERVM MEMORABILIVM
SIVE POLYHISTOR.

1

C. IVLII SOLINI

2

COLLECTANEA RERVM MEMORABILIVM.

3

SOLINVS ADVENTO SALVTEM.

4 Cum et aurium clementia et optimarum artium 1
 5 studiis praestare te ceteris sentiam idque oppido ex-
 6 pertus de benivolentia tua nihil temere praeceperim,
 7 reputavi examen opusculi istius tibi potissimum dare,
 8 cuius vel industria promptius suffragium vel beni-
 9 gnitas veniam spondebat faciliorem. liber est ad con- 2
 10 pendium praeparatus, quantumque ratio passa est ita
 11 moderate repressus, ut nec prodiga sit in eo copia
 12 nec damnosa concinnitas. cui si animum propius in-
 13 tenderis, velut fermentum cognitionis magis inesse
 14 quam bratteas eloquentiae deprehendes. exquisitis 3
 15 enim aliquot voluminibus studuisse me inpendio fa-
 16 teor, ut et a notioribus referrem pedem et remotis
 17 largius inmorarer. locorum commemoratio plurimum
 18 tenet, in quam partem ferme inclinatio est universa

De operis inscriptione vide praefationem.

3 solinus aduento salutem] *LSAP*, iulius s. a. sal. *H*, c. iulius so-
 linus constantio suo salutem *Bern.*, om. *B* 6 praeceperim] *LBP*,
 praeciperem *S*, perceperim *H*, percipere me *A* 7 istius tibi pot.]
 huius potissimum *S* 9 spondeat *P* 11 in ea sit *A* 12 ani-
 mam *h* || proprius *S* 13 inesse] *HSA*, ei inesse *LBP* 14 eloq.
 br. *AP* || deprehendis *A* 16 ut et a notioribus a m. 1 in *litura*
repositum in *L*, id quod aliis locis similiter accidit || a om. *S* 18 quam
 partem] *LBP*, qua parte *HSA*

1*

materies. quorum commemnisſe ita viſum eſt, ut in- 1
 clitos terrarum ſitus et inſignes tractus maris, ſervata 2
 orbis diſtinctione, ſuo quaeque ordine redderemus. 3
 4 inſeruimus et pleraque differenter congruentia, ut ſi 4
 nihil aliud, ſaltem varietas ipſa legentium faſtidio me- 5
 deretur. inter haec hominum et aliorum animalium 6
 naturas expreſſimus. addita pauca de arboribus exo- 7
 ticis, de extimarum gentium formis, de ritu diſſono 8
 5 abditarum nationum, nonnulla etiam digna memoratu, 9
 quae praetermittere incurioſum videbatur quorumque 10
 auctoritas, quod cum primis induſtriae tuae inſinuatum 11
 velim, de ſcriptoribus manat receptiſſimis. quid enim 12
 proprium noſtrum eſſe poſſit, cum nihil omiſerit anti- 13
 quitatis diligentia, quod intactum ad hoc uſque aevi 14
 permaneret? quapropter quaero, ne de praeſenti tem- 15
 pore editionis huius fidem libres, quoniam quidem ves- 16
 tigia monetae veteris perſecuti opiniones univerſas 17
 6 eligere maluimus potius quam innovare. ita ſi qua 18
 ex iſtis ſecus quam opto in animum tuum venerint, 19
 des velim infantiae meae veniam. conſtantia veritatis 20
 7 penes eos eſt quos ſecuti ſumus. ſicut ergo qui cor- 21
 porum formas aemulantur, poſtpositis quae reliqua 22
 ſunt, ante omnia effigiant modum capitis, nec prius 23
 lineas deſtinant in membra alia, quam ab ipſa ut ita 24
 dixerim figurarum arce auſpiciuſ faciant inchoandi, 25
 nos quoque a capite orbis, id eſt ab urbe Roma 26
 principiuſ capesſemus, quamvis nihil ſuper ea doc- 27

1 commemniſſe] *LBP*, meminiſſe *HSA* 2 inſignis *h* 3 quo-
 que *H* 5 uarietas ſaltim *A* 7 et lapidibus *poſt arb. ins. AP*
 10 que *om. S* 11 quod — 12 uelim] quod ante omnia dimittere in-
 pectus tuum uelim *AP²*, itaque in *mg. m. 2. L praeciſbens*: gloſa eſt
 13 p. n. e. p.] afferre nouum poſſumus *A*, adferre nouum poſſimus *P²*
 14 amiserit *S* 14 intantum *S* 16 libris *S* 17 uniuerſas *om. P*
 19 in animum tuum uenerint] *LBSP¹*, in animum uenerint *H*, acce-
 peris *AP²* 20 conſtantia] *HSAP¹*, nam conſtantia *LBP²* 21 ergo]
LBHP, ergo hi *SA* 22 poſtpositis q. r. ſunt *om. P¹*, add. *P²*
 25 arte *BA* 26 a *om. LP* 27 quamuis] quamlibet *A*.

1 tissimi auctores reliquerint, quod in novum praeco-
 2 nium possit suscitari, ac supervacuum paene sit re-
 3 legere tramitem decursum tot annalibus. ne tamen 8
 4 prorsus dissimulata sit, originem eius quanta valemus
 5 persequemur fide.

1 doct. a. r.] reliqui fecerint auctores doctissimi *P²* ¶ in *supra v. L*
et supra v. H 1 2 nouum praeconium] *BHSA*, nouum nostrum prae-
 conium *LP¹*, praeconium subitum *P²* 3 nec *S* 5 prosequemur *H*
 ¶ explicit prologus *A*

- 1, 1 Sunt qui videri velint, Romae vocabulum ab 1 ign.
 Euandro primum datum, cum oppidum ibi offendis- 2
 set, quod exstructum antea Valentiam dixerat iuventus 3
 Latina, servataque significatione inpositi prius nominis, 4
 Romam graece Valentiam nominatam. quam Arcades 5
 quoniam habitassent in excelsa parte montis, deriva- 6
 tum deinceps, ut tutissima urbium arces vocarentur. 7
 2 Heraclidi placet, Troia capta quosdam ex Achivis in 8
 ea loca ubi nunc Roma est devenisse per Tiberim, 9
 deinde suadente Rome nobilissima captivarum quae 10
 his comes erat, incensis navibus posuisse sedes, instru- 11
 3 xisse moenia et oppidum ab ea Romen vocavisse. Aga- 12
 thocles scribit, Romen non captivam fuisse, ut supra 13
 dictum est, sed Ascanio natam Aeneae neptem appel- 14
 4 lationis istius causam fuisse. || traditur etiam proprium 15 PL. 3, 65
 Romae nomen, verum tamen vetitum publicari, quo- 16
 niam quidem quo minus enuntiaretur caerimoniarum 17
 arcana sanxerunt, ut hoc pacto notitiam eius aboleret 18

v. 1 sunt — 5 nominatam: *similia Atteius apud Serv. Aen. 1, 273 et ex historia Cumana Fest. p. 266 v. Romam.* || 8 Heraclidi *cf. Müller fr. hist. Graec. 3 p. 168* || 12 Agathocles *cf. Müller fr. hist. Graec. 4 p. 290.*

3 extraneum *A* 6 in exc. p. m. hab. *A* 6 7 diriuatum *SA*
 8 archiuis *h* 10 capitauarum *S* 11 eis *h* 11 12 instruxisse]
 struxisse *H* 12 romén *cum apice L ut infra p. 7, 20 megalén* || uo-
 casse *h* 13 14 ut s. d. est fuisse *A* 14 ascanio] *HSA*, ab as-
 canio *LBP* 16 uerum tamen uetitum (uentitum *S*)] *HSA*, et ue-
 rum magis quod numquam in uulgum uenit sed uetitum *LB et ita,*
sed et uerum magis et sed supra versum, P 17 enuntiarentur *S*,
 inclaresceret *A*, inclarescerent *P*² 18 sanxerint *S*

FL. 1 fides placitae taciturnitatis, Valerium denique Sora- 1, 5
 2 num, quod contra interdictum eloqui id ausus foret,
 3 ob meritum profanae vocis neci datum. inter antiquis- 6
 4 simas sane religiones sacellum colitur Angeronae, cui
 5 sacrificatur ante diem XII k. Ian.: quae diva praesul
 6 silentii ipsius praenexo obsignatoque ore simulacrum
 7 habet.

IGN. 8 ¶ De temporibus urbis conditae ambiguitatum quae- 7
 9 stiones excitavit, quod quaedam ibi multo ante Romu-
 10 lum culta sint. quippe aram Hercules, quam voverat si
 11 amissas boves repperisset, punito Caco patri Inven-
 12 tori dicavit. qui Cacus habitavit locum, cui Salinae 8
 13 nomen est: ubi Trigemina nunc porta. hic, ut Gel-
 14 lius tradit, cum a Tarchone Tyrrheno, ad quem le-
 15 gatus venerat missu Marsyae regis, socio Megale
 16 Phryge, custodiae foret datus, frustratus vincula et
 17 unde venerat redux, praesidiis amplioribus occupato
 18 circa Vulturum et Campaniam regno, dum attrectare
 19 etiam ea audet, quae concesserant in Arcadum iura,
 20 duce Hercule qui tunc forte aderat oppressus est. Me- 9
 21 galen Sabini receperunt, disciplinam augurandi ab eo
 22 docti. suo quoque numini idem Hercules instituit aram, 10
 23 quae maxima apud pontifices habetur, cum se ex Ni-
 24 costrate, Euandri matre, quae a vaticinio Carmentis
 25 dicta est, immortalem conperisset. consaeptum etiam,

1 placidae *H* 2 eloqui id] *LB*, eloquii id *S*, eloquium *H*, id elo-
 qui *AP* 5 XII k̄m iānrum *L* similiterque ceteri libri 6 ipsius] *HSA*,
 istius *LBP* 8 de t. u. c. pro rubrica *LBHS*, fortasse recte; om. versu
 vacuo relicto *P* ¶ ambiguitatem *A* 10 cultura *A* ¶ sint *BP*, si..
*L*¹, sit *L*²*HSA* ¶ aram (harum *h*) hercules (herculis *A*)] *HSA*, ante
 aram herculis (-les *P*) *LBP* ¶ nouerat *P*¹, em. *P*² 12 dictavit *S*
 13 14 gellius] *LBP*, cellius *HSA*; male Coelius edd. nec quicquam huc
 pertinet locus Strabonis 5, 230 14 tradidit *S Bern.* ¶ ad *S*. ¶ thar-
 cone *LBS*. ¶ ..terrhenō *L*¹ 15 missus *S*, iussu *h*, missu missa
Bern. 16 frige libri 17 reduxit *B* (ex redux' commate pro nota
 accepto) *A* 18 19 attr. et. ea aud.] adtractat (attrectat *P*) etiam
 ea *AP* 20 tum *HS* ¶ ad.era.t *L* ¶ est om. *A* 22 dicti *S*, edocti *H*

- intra quod ritus sacrorum, factis bovicidiis, docuit Po- 1 ^{ign.}
 titios, sacellum Herculi in Boario foro est, in quo ar- 2
 1, 11 gumenta et convivii et maiestatis ipsius remanent. nam 3
 divinitus neque muscis illo neque canibus ingressus 4
 est. etenim cum viscerationem sacricolis daret, *Myia- 5
 grum deum dicitur inprecatus, clavam vero in aditu 6
 reliquisse, cuius olfactu refugerunt canes: id usque 7
 12 nunc durat. aedem etiam, quae Saturni aerarium fer- 8
 tur, comites eius condiderunt in honorem Saturni, quem 9
 cultorem regionis illius cognoverant exitisse. iidem 10
 13 et montem Capitolinum Saturnium nominaverunt. ca- 11
 stelli quoque quod excitaverunt portam appellaverunt 12
 Saturniam, quae postmodum Pandana vocitata est. 13
 pars etiam infima Capitolini montis habitaculum Car- 14
 mentae fuit, ubi Carmentis nunc fanum est, a qua 15
 14 Carmentali portae nomen datum. Palatium nemo du- 16
 bitaverit quin Arcadas habeat auctores, a quibus pri- 17
 mum Pallanteum oppidum conditum: quod aliquamdiu 18
 Aborigines habitarunt, propter incommodum vicinae 19
 paludis, quam praeterfluens Tiberis fecerat, profecti 20
 15 Reate postmodum reliquerunt. sunt qui velint a 21
 balatibus ovium mutata littera, vel a Pale pastorali 22

v. 16 Palatium — 18 conditum *compilavit Isidorus* 15, 3, 5.

1 ouicidiis *L*¹ 1 2 potitios] *L*¹*P*, poticios *B*, poetitios *L*²*HS*,
 poeticios *A* 2 sacellum] *HSA*, hoc sacellum *LBP* || bouario *A*
 3 conuiuii et] *LBAP*, conuiuiae *S Bern.*, conuiiae *h* || remanet *S*,
 remanerent *A* 5 sacricolis daret] *LBA*, sacrificolis daret *P*, sa-
 crificii (sacricii *Bern.*) litaret *HS* 5 6 myagrū *LA*, onagrū *B*,
 miagrū *HS*, migarū *P* et sic super v. *B* 6 clauam *S*, clauim *H*
 7 olfactu] *HSA*, olfactum *LBP* || refugerunt *A* 8 ediam *S*
 9 honore *LBP* 10 agnouerant *A* || idem *LBAP*, item *HS* 11 ca-
 pitolium *SA* 12 excitauerat *A* 13 uocata *H* 14 15 carmentae
 sive -te libri, sed ae *L* in litura; Carmenti *Salm.* 15 ubi] ubi et *A*
 16 datum] *LBH*, datum est *SAP* 17 arcades *A* 18 conditum
 om. *L* solus ex nostris 19 aborigine *SA* || habitarunt] *LS Bern.*,
 habitauerunt *hA*, habitatum *BP* 20 propter fluens *H*

IGN. 1 dea, aut ut Silenus probat a Palantho Hyperborei
 2 filia, quam Hercules ibi compressisse visus est, no-
 3 men monti adoptatum.
 4 Sed quamquam ista sic congruant, palam est pros- 1, 16
 5 pero illi augurio deberi gloriam Romani nominis, ma-
 6 xime cum annorum ratio faciat cardinem veritati: nam, 17
 7 ut adfirmat Varro auctor diligentissimus, Romam con-
 8 didit Romulus, Marte genitus et Rea Silvia, vel ut
 9 nonnulli Marte et Ilia: dictaque primum est Roma
 10 quadrata, quod ad aequilibrium foret posita. ea in- 18
 11 cipit a silva quae est in area Apollinis, et ad super-
 12 cilium scararum Caci habet terminum, ubi tugurium
 13 fuit Faustuli. ibi Romulus mansitavit, qui auspicato
 14 murorum fundamenta iecit duodeviginti natus annos,
 15 XI k. Mai., hora post secundam ante tertiam plenam,
 16 sicut L. Tarruntius prodidit mathematicorum nobilis-
 17 simus, Iove in piscibus, Saturno Venere Marte Mer-
 18 curio in scorpione, Sole in tauro, Luna in libra con-
 19 stitutis. et observatum deinceps, ne qua hostia Pari- 19
 20 libus caederetur, ut dies iste a sanguine purus esset,
 21 cuius significationem de partu Iliae tractam volunt.
 22 idem Romulus regnavit annos septem et triginta. de 20
 23 Caeninensibus egit primum triumphum, et Acroni regi
 24 eorum detraxit spolia, quae Iovi Feretrio primus sus-
 25 pendit et opima dixit. rursum de Antemnatibus trium-
 26 phavit, de Veientibus tertio. apud Caprae paludem
 27 nonis Quintilibus apparere desiit.

v. 1 Silenus Müller fr. hist. Gr. 3, 100. || 26 apud — 27 desiit
 ex Solino in collectaneis citant ad Lucan. 1, 197 scholia codicis Wit-
 tiani vix aetatis antiquae.

1 palantho] palanto *H*, palanthē *S* || yperbone *h*, yperbore *Bern*.
 4 ita *P* 5 r. n. gl. *AP* 8 rea] *S*, rhea *LAP*, hrea *H*, hera *B*.
 9 est om. *A* 10 11 incipit a] in cipria *H* 15 plenam] *LBP*², vel *H*,
 om. *SAP*¹ 16 lucius] *SAP* et in litura m. 2 *L*, om. *BH* || tarrun-
 tius *LS*, terentius (*suprascr.* taruncius) *B*, arruntius *HP* || prodit *h*
 18 in ante libra om. *S* 21 patu *h* || iliae] die *A* || tractum *H*
 22 annis *h* 22 23 de caeninensibus] *L*, de caeniensibus *P*¹, de-
 cem mensibus *B*, decaninensibus *SHA*, de caninis *P*² 26 caprae]
LHS, capre *A*, capriae *P*¹, capree *BP*² 27 conparere *P*¹ || de-
 siuit *A*.

- 1, 21 Ceteri reges quibus locis habitaverunt dicemus. 1 1GN.
 Tatius in arce, ubi nunc aedes est Iunonis Monetae: 2
 qui anno quinto quam ingressus urbem fuerat a Lau- 3
 rentibus interemptus est. septima et vicesima olym- 4
 piade hominem exivit. Numa in colle primum Quirini 5
 nali, deinde propter aedem Vestae in regia quae adhuc 6
 ita appellatur: qui regnavit annis tribus et quadra- 7
 22 ginta: sepultus sub Ianiculo. Tullus Hostilius in Ve- 8
 lia, ubi postea deum Penatium aedes facta est: qui 9
 regnavit annos duos et triginta, obiit olympiade quinta 10
 23 et tricesima. Ancus Marcius in summa sacra via, ubi 11
 aedes Larum est: qui regnavit annos quattuor et vi- 12
 24 ginti, obiit olympiade prima et quadragesima. Tar- 13
 quinius Priscus ad Mugoniam portam supra summam 14
 novam viam: qui regnavit annos septem et triginta. 15
 25 Servius Tullius Esquilinus supra clivum Urbium: qui 16
 26 regnavit annos duos et quadraginta. Tarquinius Su- 17
 perbus et ipse Esquilinus supra clivum Pullium ad 18
 Fagutalem lacum: qui regnavit annos quinque et vi- 19
 ginti. 20

v. 2 Tatius — 5 exivit ex Solino in collectaneis vel polyhistore
citāt Priscianus 1, 28; *item ex Solino in collectaneis idem* 10, 50;
 Tatius hominem exivit ex Solino in memorabilibus *idem* 18, 213;
 postquam Tatius hominem exivit ex Solino *idem* 18, 174.

1 q. h. dic. loc. A || habitauerunt libri, habitauerint Salm. 2 aedes
 (aedis) est] HS Prisc., est aedes LBAP 3 quam] HSAP Prisc.,
 postquam LBP² 4 interemptus est] L Prisc., interemptus BSA Bern.
 et h ex corr., interfectus .. ante corr. h 5 exiuit] HAP Prisc., qui
 propter hoc vocabulum citat, exiuit L, exiuit BS 4 septima — 5 exiuit
 haec verba suo loco mota esse, cum pertineant ad Numam, vidit Brücke-
 rus hist. Rom. p. 521, at ibi ubi nunc leguntur reperit ea iam Priscianus;
 auctor collocavit vel certe collocare debuit post sub Ianiculo 5 pr. in
 colle h 6 quae] qui S 7 qui om. H 8 sepultus sub Ianiculo
 om. HS || tullius LBH 11 et XLma LBP 12 annis hS || III et
 xxx (x una expuncta) P 14 primus h 15 VIII et xxx A 16 servi-
 lius H || esquilinus] LBhP, esquilinis SA, esquilinus Bern. || supra
 clivum — 18 esquilinus om. P 16 urbium] LBH ut Liv. 1, 48,
 orbium S, olbium A 17 et xxx LB 18 esquilinus L, esquili-
 nius Bh, esquilinis SA, esquilinus Bern. 19 fagutalem] A, facu-
 talem LBP, fagudalem S, facudalem H. || annis HSA

IGN. 1 Cincio Romam duodecima olympiade placet con- 1, 27
 2 ditam: Pictori octava: Nepoti et Lutatio, opiniones
 3 Eratosthenis et Apollodori comprobantibus, olympia-
 4 dis septimae anno secundo: Pomponio Attico et M.
 5 Tullio olympiadis sextae anno tertio. conlatis igitur
 6 nostris et Graecorum temporibus invenimus incipiente
 7 olympiade septima Romam conditam, anno post Ilium
 8 captum quadringentesimo tricesimo tertio. quippe cer- 28
 9 tamen Olympicum, quod Hercules in honorem atavi
 10 materni Pelopis ediderat, intermissum Iphitus Eleus
 11 instauravit post excidium Troiae anno quadringente-
 12 simo octavo. ergo ab isto numeratur olympias prima.
 13 ita sex mediis olympiadibus interiectis, quibus sin-
 14 gulis anni quaterni inputantur, cum septima coeptante
 15 Roma condita sit, inter exortum urbis et Troiam cap-
 16 tam iure esse annos quadringentos triginta tres con-
 17 stat. huic argumento illud accedit, quod cum C. Pom- 29
 18 peius Gallus et Q. Veranius urbis conditae anno octin-
 19 gesimo primo fuerint consules, consulatu eorum
 20 olympias septima et ducesima actis publicis anno-
 21 tata est. quater ergo multiplicatis sex et ducentis
 22 olympiadibus erunt anni octingenti viginti quattuor,
 23 quibus de septima olympiade adnectendus primus an-
 24 nus est, ut in solidum colligantur anni octingenti vi-
 25 ginti quinque. ex qua summa detractis quattuor et
 26 viginti annis olympiadum retro sex, manifeste anni
 27 octingenti et unus reliqui fient. quapropter cum 30

1 duodecim *S* 2 nepote *A* || et lucatio *BA*, educatio *H* (et
 educatio *Bern.*) || opiniones] *HSA*, opinionem *LBP* 10 iftus
 eleus] *P*¹, istius eleus *A*, picus filius eius *HS*, iftus filius eius *LP*²,
 istius (*mg.* picus) filius herculis *B* 12 isto] *BHAP*, ifto *LS*
 15 sit] sit sic *P* 16 xxxiii] *LBP*, triginta et tres *SA*, xxx.ii *H*
 17 accedit *S* 18 quintus] *SAP*, *om. LBH* || uerannius *S* || a. u. c. *A*
 20 olimpiadis *h* || vi^{ta} *P* 21 multiplicandis *S* 23 de septima olym-
 piade] *LBP Bern.*, septima olympiade *Ah*, septima olympiadis *S*
 23 24 est primus annus *S Bern.*, est unus annus *A*, primus annus *h*
 24 solido *LBP* || anni *om. A* 26 sex] rex *S*¹, res *S*² 27 uno *S*
 hic et alibi pro notis numeralibus vocabulis perscriptis casu non suo

- octingentesimo primo anno urbis conditae ducente- 1 **IGN.**
 sima septima olympias computetur, par est Romam 2
 septimae olympiadis anno primo credi conditam. 3
- 1, 31 In qua regnatum est annis ducentis quadraginta 4
 uno. decemviri creati anno trecentesimo secundo. 5
 primum Punicum bellum anno *quadringentesimo octo- 6
 gesimo nono, secundum quingentesimo tricesimo quinto, 7
 tertium sexcentesimo quarto, sociale sexcentesimo sexa- 8
 32 gesimo secundo. ad *A. Hirtium et C. Pansam con- 9
 sules anni septingenti decem: quorum consulatu Cae- 10
 sar Augustus est consul creatus, octavum decimum 11
 annum agens: qui principatum ita ingressus est, ut 12
 vigilantia illius non modo securum, verum etiam tu- 13
 33 tum imperium esset. quod tempus ferme solum re- 14
 pertum est, quo plurimum et arma cessaverint et in- 15
 genia floruerint, scilicet ne inertis iustitio langueret 16
 virtutis opera, bellis quiescentibus. 17
- 34 Tunc ergo primum cursus anni perspecta ratio, 18
 quae a rerum origine profunda caligine tegebatur. nam 19
 ante Augustum Caesarem incerto modo annum con- 20
 putabant, qui apud Aegyptios quattuor mensibus ter- 21
 minabatur, apud Arcadas tribus, apud Acarnanas sex, 22
 in Italia apud Lavinios tredecim, quorum annus tre- 23
 35 centis septuaginta quattuor diebus ferebatur. Romani 24

2 computatur *H* 2 computetur — 3 olympiadis *om. P* 4 5 *CCXLI LP*, ducentis *XL-I. A*, *CC-LX-una H*, ducenti quadraginta uno *S*, eodem errore ac *p. 11 v. 27*, *CCXLIII B* 6 primo punico bello *SA* || *CCCLXXXVIII (octauo A) modo notis modo litteris libri* 7 secundo *SA* 8 tertio *S*, tercio *A* 8 9 *DCLXXII LBP* 9 a. ante hirtium *om. libri, nisi quod ab aulo pro secundo ad Bern.* || hirtiū. *L*, hircio *H* || *C.] om. B solus* || pansa. *L*, pansa *H* 9 10 consul.. *L*, consulibus *H* 10 *DCXX LA*, *DCXX B*, sexcenti decem *HS*, *DCXX P* 11 et consul cr. est *A* 12 principatu *S* 13 illius] *HSA*, eius *LBP* 15 primum *H* 16 floruerunt *BA* || ne *om. h* || iustitio (*a supra o*) *S* 18 annu] *LBP*, annui *HSA* || ratio] *HSA*, ratio est *LBP* 19 aegebatur *S* 20 incerto modo] *incontomo h* 22 arcades *A* || carnanas *LBP*, acarnanos *A*, arcanas *H* 23 annis *A* 24 quattuor] *HSA*, et quattuor *LBP*

IGN. 1 initio annum decem mensibus computaverunt a Martio
 2 auspicantes, adeo ut eius die prima de aris Vestalibus
 3 ignes accenderent, mutarent veteribus virides laureas,
 4 senatus et populus comitia agerent, matronae servis
 5 suis cenas ponerent, sicuti Saturnalibus domini: illae
 6 ut honore promptius obsequium provocarent, hi quasi
 7 gratiam repensarent perfecti laboris: maximeque hunc
 8 mensem principem testatur fuisse, quod qui ab hoc
 9 quintus erat Quintilis dictus est; deinde numero de- 1, 36
 10 currente December sollemnem circuitum finiebat intra
 11 diem trecentessimum quartum: tunc enim iste numerus
 12 explebat annum, ita ut sex menses tricenum dierum
 13 essent, quattuor-reliqui tricenis et singulis expediren-
 14 tur. sed quoniam ratio illa ante Numam a lunae 37
 15 cursu discreparet, lunari computatione annum perae-
 16 quarunt, quinquaginta et uno die auctis. ut ergo 38
 17 perficerent duodecim menses, de sex mensibus su-
 18 perioribus detraxerunt dies singulos, eosque quinqu-
 19 ginta istis et uno diebus adnexuerunt, factique quin-
 20 quaginta septem divisi sunt in duos menses, quorum
 21 alter viginti novem, alter viginti octo dies detinebant.
 22 sic annus habere quinque atque quinquaginta et tre- 39
 23 centos dies coepit.
 24 Postmodum cum perspicerent temere annum clau-
 25 sum intra dies quos supra diximus, quandoquidem
 26 appareret solis meatum non ante trecentessimum sexa-
 27 gesimum quintum diem, abundante insuper quadrantis

1 in initio *h* 2 diei *S* || de *om.* *H* || uectigalibus *A* 3 accede-
 rent *P* 7 profecti *h* 8 fuisse test. *h* || qui] quia *h* || ab] ad *BA*
 10 circuitum] *LBP Bern.*, circiter *HSA* 11 tricesimum *S* 13 14 ex-
 pedirentur] *LBP*, experirentur *S*, expertirentur *H*, explicarentur *A*
 14 a *om.* *HS* 14 15 luna et cursu *S* 17 18 sup.] prioribus *AP*²
 19 uni *A* || adnexerunt *S*, adiunxerunt *BP*¹ 21 uiginti nouem
 alter *om.* *S*, alter uiginti octo *om.* *A* || dies detinebant] *LBHP*¹, dies
 detinebat *S*, diebus agebatur *AP*² 24 perspiceret *S* 26 apparet *hSA*,
 appareret *Bern.* || tric. *L*

- particula, zodiacum conficere decursum, quadrantem 1 109.
 illum et decem dies addiderunt, ut ad liquidum an- 2
 nus diebus trecentis sexaginta quinque et quadrante 3
 constaret, hortante observatione imparis numeri, quem 4
 1, 40 Pythagoras monuit praeponi in omnibus oportere. unde 5
 propter dies impares diis superis et Ianuarius dicatur 6
 et Martius: propter pares Februarius quasi ominosus 7
 41 diis inferis deputatur. cum itaque haec definitio toto 8
 orbe placuisset, custodiendi quadrantis gratia a di- 9
 versis gentibus varie intercalabatur, nec umquam ta- 10
 42 men ad liquidum fiebat temporum peraequatio. Graeci 11
 ergo singulis annis undecim dies et quadrantem de- 12
 trahebant, eosque octies multiplicatos in annum no- 13
 num reservabant, ut contractus nonagenarius numerus 14
 in tres menses per tricenos dies scinderetur: qui anno 15
 nono restituti efficiebant dies quadringentos quadra- 16
 ginta quatuor, quos embolismos vel hyperballontas 17
 43 nominabant. quod cum initio Romani probassent, 18
 contemplatione numeri parilis offensi neglectum brevi 19
 perdiderunt, translata in sacerdotes intercalandi po- 20
 testate: qui plerumque gratificantes rationibus publi- 21
 canorum pro libidine sua subtrahebant tempora vel 22
 44 augebant. cum haec sic forent constituta, modus- 23
 que intercalandi interdum cumulator, interdum fieret 24
 imminuitur, vel omnino dissimulatus praeteriretur, non- 25

§ 44. 45: horum compendium apud Ammianum 26, 1, 12. 13.

1 conficeret *S* 3 trecentis *LXV* diebus *A* 6 diis] diebus *AB*¹, diis *B*²
 8 diis] diebus *AB*¹, diis *B*² || deputantur (n *expuncta*) *P*¹, scribitur *P*²
 || diffinitio *LB* 9 orbi *H* 9 10 aduersis *P* 13 14 nouum refe-
 rebant (*suprascr.* uel reseruabant) *h* 14 ut *om.* *S* 16 nouo *h*
 || *cccxlvi* *P* 17 embolismos] *BHP*¹, embolismos *A*, embolismos *L*,
 embolimeos *S*, enboleuia *P*²; cf. *Stephani lex. s. v. ἐμβολιμός* 18 in
 initio *LP* 19 par. num. *P* || offensi] *LBH*, offensione *SA*, *om.* *P*
 19 20 perd. breui *H* 20 in] inter *S* 20 interkalendi *A* 21 ora-
 tionibus *H* 21 22 publicorum *A* 24 interdum ante cum. *om.* *H*
 24 25 inm. fieret *AP* 25 dissimulantes *A* || praeteriret *P*²

109. 1 numquam accidebat, ut menses qui fuerant transacti
 2 hieme, modo aestivum modo autumnale tempus inci-
 3 derent.
 4 Itaque Caesar universam hanc inconstantiam, in- 1, 45
 5 cisa temporum turbatione, composuit, et ut statum
 6 certum praeteritus error acciperet, dies viginti unum
 7 et quadrantem simul intercalavit: quo pacto regradati
 8 menses de cetero statuta ordinis sui tempora deti-
 9 nerent. ille ergo annus solus trecentos quadraginta
 10 quattuor dies habuit: alii deinceps trecentenos sexa-
 11 genos quinos et quadrantem. et tunc quoque vitium
 12 admissum est per sacerdotes. nam cum praeceptum 46
 13 esset, anno quarto ut intercalarent unum diem, et
 14 oporteret confecto quarto anno id observari, ante-
 15 quam quintus auspicaretur, illi incipiente quarto in-
 16 tercalarunt, non desinente. sic per annos sex et tri- 47
 17 ginta cum novem dies tantummodo sufficere debuis-
 18 sent, duodecim sunt intercalati. quod reprehensum
 19 Augustus reformavit, iussitque annos duodecim sine
 20 intercalatione decurrere, ut tres illi dies, qui ultra
 21 novem necessarios temere fuerant intercalati, hoc
 22 modo possent repensari. ex qua disciplina omnium
 23 postea temporum fundata ratio est.
 24 ¶ Verum cum et hoc et multa alia Augusti tempo- 48
 25 ribus debeantur, qui paene sine exemplo rerum po-
 26 titus est, tanta et tot in vita eius inveniuntur adversa,
 27 ut non sit facile discernere, calamitosior an beatior
 28 fuerit. primum quod apud avunculum in petitione 49

1 accidebat L 1 2 hieme tr. A, hi transacti-eme P¹ 4 caesar] L,
 caesar (*suprascr.* gaius) B, c. caesar P, gaius caesar SA, augustus
 caesar H, a. ziu (*suprascr.* lius) cesar Bern. || constantiam A 6 acc.
 error HS || uno S 7 simul om. h 9 tricenos sex. HS 11 et]
 sed P² || tunc] tum HS 13 esset] esse S || ut om. P 17 cum
 novem] octo cum (cum s. v.) S, cum viii B || modo om. A 18 quod
 reprehensum] LBHS, quod deprehensum P, quem deprehensum A
 19 formavit A 21 fuerant] fuerunt L¹B 25 26 potitus est]
 potius est S, potuissent A, positus est B.

- magisterii equitum praelatus est ei Lepidus tribunus, 1 PL.
 cum quadam auspantium coeptorum nota: mox trium- 2
 viratus collegium prae gravi potestate Antonii: Phi- 3
 lippensis, inde proscriptionis invidia: abdicatio Pos- 4
 tumi Agrippae post adoptionem, deinde desiderio eius 5
 insignis paenitentia: naufragia Sicula: turpis ibi in spe- 6
 lunca occultatio: seditiones militum plurimae: Peru- 7
 sina cura: detectum filiae adulterium et voluntas par- 8
 ricidalis: nec minore dedecore neptis infamia: incu- 9
 satae mortes filiorum et amissis liberis non solus or- 10
 bitatis dolor: urbis pestilentia, fames Italiae, bello 11
 Hillyrico angustiae rei militaris, corpus morbidum, 12
 contumeliosa dissensio privigni Neronis, uxoris etiam 13
 Tiberii cogitationes parum fidae, atque in hunc mo- 14
 dum plura. 15
- 1, 50 || Huius tamen suprema quasi lugeret saeculum, pe- 16 PL. 7, 33
 nuria insecuta est frugum omnium: ac ne fortuitum 17
 quod acciderat videretur, imminetia mala non dubiis 18
 51 signis apparuerunt: nam Fausta quaedam ex plebe 19
 partu uno edidit quattuor geminos, mares duos, fe- 20
 minas totidem, monstruosa fecunditate portendens fu- 21
 turae calamitatis indicium: || quamlibet Trogus auctor 22 PL. 7, 34
 adfirmet, in Aegypto septenos uno utero simul gigni: 23
 || quod ibi minus mirum, cum fetifero potu Nilus non 24 PL. 7, 33
 tantum terrarum sed etiam hominum fecundet arva. 25
 52 || legimus Cn. Pompeium Eutychidem feminam Asia ex- 26 PL. 7, 34
- 2 3 triumviratus] triumviri fassus *h*, triumviratus fassus *Bern.*
 5 agyrpe pt (*i. e. praeter*) *S* || dein *A* 6 ibi] ibus *S* 10 mor-
 tis *BA* || solum *SA* 12 hyllirico *LBP*, illyrico *S*, yllirico *A*, il-
 lirico *H* 13 etiam *reliqui*, etiam et *P*; uxoris et Tiberi cogitationes
Plin., quae male intellexit *Solinus* 14 tiberiⁱ *L* 17 insecuta *A*
 || fortuitu *H* 19 plebe] plenae *A* 20 21 f. totidem] *HSA*, totidem-
 que f. *LBP* 21 22 ind. f. c. *HS* 22 trocus *S*, trogos *h* 23 uno
 utero septenos *A* || gigni] edi *P*² 24 linus *S* 25 hominum] *HS*,
 materna *A*, hominum materna *LBP*; in librorum nostrorum communi
archetypo materna *glossae loco superscriptum fuit* 26 legimus sane *AP*
 || eutychidem] *S*, eutichidem *AB*, euticidem *H*, euthigidem *LP*¹,
 euthyidem *P*² || asiae *A*

PL. 1 hibitam, quam constabat tricies enixam, cum viginti
2 eius liberis in theatro suo publicasse.

SOL. 3 || Unde competens hoc loco duco super hominis 1, 53
4 generatione tractare. etenim cum de animalibus quae
5 digna dictu videbuntur, prout patria cuiusque admo-
6 nebit simus notaturi, iure ab eo potissimum ordiemur,
7 quod rerum natura sensus iudicio et rationis capa-
8 citate praeposuit omnibus.

IGN. PL. 7, 9 || Itaque ut Democritus physicus ostendit, || mulier 54
63-65 10 solum animal menstruale est, cuius profluvia non
11 parvis spectata documentis inter monstrifica merito
12 numerantur. contactae his fruges non germinabunt, 55
13 acescent musta, morientur herbae, amittent arbores
14 fetus, ferrum robigo corripit, nigrescent aera, si quid
15 canes inde ederint in rabiem efferabuntur, nocituri mor-
16 sibus quibus lymphaticos faciunt. parva haec sunt. 56
17 bitumen in Iudaea quod Asphaltites gignit lacus adeo
18 lentum molitiae glutinosa, ut a se nequeat separari,
19 enimvero si abrumpere partem velis, universitas se-
20 quetur scindique non potest, quoniam in quantum
21 ducatur extenditur. sed ubi admota fuerint cruore
22 illo polluta fila, sponte dispergitur, et adplicita tabe
23 deducitur paulo ante corpus unum, fitque de tena-
PL. 28, 77 24 citate conexas contagione partitio repentina. || habet 57
25 plane illud in se solum salutare, quod avertit sidus

v. 9 mulier — 22 dispergitur *compilavit Isidorus* 11, 1, 140. 141.

2 eius] ei A || publicauisse P 4 generationem L 7 rerum] fe-
rarum H 7 8 capacitati S 9 ostendit] insinuat AP² 11 12 mon-
strifera (uel monstrifica *marg.*) h 13 arescent A, acrescent P², aces-
scent H 14 robigo] PL¹, rubigo L² *rel.* 14 15 si qui canes *Isi-*
dorus 16 lipistaticos h 17 quod *om. P recte fortasse* || asphaltites] LP,
asfaltites BHSA || gignit lacus] uocatur gignit lacum H 18 nequeant P
19 uelis] molieris H 19 20 sequeretur S, sequitur P 21 ad-
monita S 22 discerpitur sponte A, id est discerpitur P² || adpli-
cita] LP, applicita BA, adplicata S, applicata H 23 deducitur BS
25 in se] LBAP, inde hS, *om. Bern.*

Helenae perniciosissimum navigantibus. || ceterum ipsae 1 PL. 28, 82
 feminae, quibus munus est necessitatis huius, quamdiu 2
 sint in sua lege, non innocentibus oculis contuentur: 3
 1,58 aspectu specula vitiant, ita ut hebetetur visu fulgor 4
 offensus, et solitam aemulationem vultus extinctus 5
 splendor amittat, faciesque obtunsi nitoris quadam 6
 caligine nubiletur. 7
 59 || Mulierum aliae in aeternum steriles sunt, aliae mu- 8 PL. 7, 57
 tatis coniugiis exuunt sterilitatem, nonnullae tantum 9
 semel pariunt, quaedam aut feminas aut mares sem- 10
 per. || post annum quinquagesimum fecunditas omnium 11 PL. 7, 61
 conquiescit: nam in annum octogesimum viri generant, 12
 sicuti Masinissa rex Mathumannum filium septuage- 13
 simum et sextum annum agens genuit, Cato octoge- 14
 simo exacto ex filia Salonis clientis sui avum Uti- 15
 60 censis Catonis procreavit. || compertum et illud est, 16 PL. 7, 48.49
 quod inter duos conceptus cum intercessit paululum 17
 temporis, uterque residet, sicut in Hercule et Iphicle 18
 apparuit fratre eius, qui gestati eodem onere, inter- 19
 61 vallis tamen quibus concepti fuerant nati videntur: et 20
 de Proconnesi ancilla, quae e duplici adulterio ge- 21
 minos edidit, utrumque patri suo similem. || hic Iphi- 22 IGN.
 cles Iolaum creat, qui Sardiniam ingressus, palantes 23
 incolarum animos ad concordiam eblanditus, Olbiam 24

1 ipsae om. S 2 necessitas L 3 sint] LBSP Bern., sunt hA
 || contuetur HS 4 aspectu] L¹BP, aspectus L²HSA || spicula H
 || hebetur L¹A 5 offensus] LAP, offensis B, infensus HS 6 ob-
 tunsi] libri omnes 9 coniugis L¹ || sterelitate S, sterilitatem B
 11 fecunditatis h 13 sicuti] HSA, si c LP, sicut B || manissa L¹B
 || mathumannum] LSP¹, matumannum B Bern., mathymannum A, ma-
 tumannari h, mathemanum P² 14 agens] gerens A 15 salonis] BSA
 ut Plin. 7, 61, saloni L, saloni HP 18 dercule P² || ificle] LHSP,
 ifite (suprascr. hificle) B, ifide A 19 eadem S 20 uiderentur h
 21 proconensi LBP (cf. 37, 7); proconesia SA, froconesia H || e om. HS
 22 23 ificles] L²P, eficles L¹B, ifides A, ificle HS 23 hiolaum LHS
 24 animus S || ad cordiam h || obliam A

- IGN. 1 atque alia Graeca oppida extruxit. Iolenses ab eo
 2 dicti sepulcro eius templum addiderunt, quod imita-
 3 tus virtutem patruī malis plurimis Sardiniam libe-
 4 rasset.
- PL. 7, 42 5 || Ante omnia subolem cogitantibus sternutatio post 1, 62
 6 coitus cavenda, ne prius semen excutiat impulsus re-
 7 pentinus, quam penetralibus se matris insinuet umor
- PL. 7, 41 8 paternus. || quod si naturalis materia haeserit, decimus
 9 a conceptu dies dolore gravidas admonebit. iam inde
 10 incipiet et capitis inquietudo, et caligine visus hebe-
 11 tabitur: ciborum quoque fastidiis stomachi claudetur
- PL. 11, 181 12 cupido. || convenit inter omnes, corda primum ex uni-
 IGN. 13 versa formari carne, || eaque in diem quintum et sexa-
 14 gesimum crescere, dein minui: at ex ossibus spinas:
- PL. 7, 41 15 ea propter capitale, si pars alterutra noceatur. || plane 63
 16 si corpusculum in marem figuretur, melior est color
 17 gravidis et pronior partitudo uteri, denique a qua-
 18 dragesimo die motus. alter sexus nonagesimo primum
 19 die palpitat et concepta femina gestantis vultum pal-
 20 lore inficit, crura quoque praepedit languida tardi-
 21 tate. in utroque sexu cum capilli germinant, incom- 64
 22 modum maius est: fitque pleniluniis auctior aegritudo,
 23 quod tempus etiam editis semper nocet. cum salsio-
 24 res escas edit gravis, unguiculis caret partus. at
 25 cum prope ad uterum liberandum venerint momenta

1 iolenses *HS* 2 eius *om. H* 6 impulsus — 8 paternus *ante*
 5 ante omnia — 6 excutiat *P* 6 pulsus *A* 7 penetralibus *S*
 || umor] *LSP* 7 8 pat. humor *A* 8 naturalis] *LBhP¹*, natalis *SAP²*
Bern. 9 doloris *P²* 10 11 caliginem u. hebetabit *A* 11 clauderetur *S*
 14 ex ossibus — 15 noceatur *ante* 12 conuenit — 14 minui
 (at *om.*) *P* 14 minui at] minuat *A*, minui ac (*superscr.* minutas) *B*
 15 ea propter — noceatur *om. HS* || capitale si] *A*, cupitales sed *B¹*,
 capitales sed *B²*, capital est si *L²P*, cupitales secundum *L¹* 16 color
 mel. est *H* 18 motus est *H* || sextus *A* 19 die *om. A* 22 ple-
 nilunis *S*, pleni luminis *h* 23 edidis *S* 24 unguiculis] *SAB²*
cum Plin., unguiculis *P*, ungulis *LB¹H* 25 uenerit *S*, uenerunt *P*

2*

- maturitatis, enitenti spiritum retinere plurimum con- 1 PL.
gruit, quoniam quidem letali mora oscitatio suspendit 2
puerperia. 3
- 1, 65 ¶ Contra naturam est in pedes procedere nascentes, 4 PL. 7, 45
quapropter velut aegre parti appellantur Agrippae. 5
ita editi minus prospere vivunt et de vita aevo brevi 6
66 cedunt. denique in uno M. Agrippa felicitatis exem- 7
plum est, nec tamen usque eo inoffensae, ut non plura 8
adversa pertulerit quam secunda: namque misera pe- 9
dum valitudine et aperto coniugis adulterio et aliquot 10
67 infelicitatis notis praeposteri ortus omen luit. ¶ feminis 11 PL. 7, 69
perinde est infausta nativitas, si concretum virginal 12
fuerit, quo pacto genitalia fuere Corneliae, quae editis 13
Gracchis ostentum hoc piavit sinistro exitu liberorum. 14
- 68 ¶ Rursum necatis matribus natus est auspicator: 15 PL. 7, 47
sicut Scipio Africanus prior, qui defuncta parente, 16
quod excisus utero in diem venerat, primus Roma- 17
69 norum Caesar dictus est. e geminis, si remanente 18
altero alter abortivo fluxu exciderit, alter qui legi- 19
70 time natus est, Vopiscus nominatur. ¶ quidam et cum 20 PL. 7, 68
dentibus procreantur, ut Cn. Papirius Carbo et *M'. 21
Curius, Dentatus ob id cognominatus. ¶ quidam vice 22 PL. 7, 69
dentium continui ossis armantur soliditate, qualem 23
71 filium Bithynorum rex Prusias habuit. ¶ ipsum den- 24 PL. 7, 71

1 enitenti] *L*¹*B Bern.*, enitentis *L*²*SAP*, enitens *h* 2 suspendia *A*
3 puerperitia *S* 5 aegri *P* ¶ parti *LP*, partus *B*, pati *HSA*
6 de uita aevo] uita *P*² 6 7 breui cedunt] *L*¹*SP*¹, breui recedunt
*L*²*H*, procedunt breui *B*¹, decedunt breui *B*², breuiori decedunt *AP*²
7 in — 8 ex. est (est ex. *h*)] unum marcum agrippam (a. m. u. *P*²)
inuenimus beatum *AP*² et sic *P*² praescripto i. = id est, *supra v. L.*
9 namque et *A* 10 adulterio et] adulterio *H* ¶ aliquid *HS* 11 prae-
poster] retrouersi *AP*² et *gl. L* 14 grecis *A* ¶ hoc om. *H* 15 rur-
sum om. *H* ¶ natus] *LBHP*¹, ortus *SAP*² et *gl. L* 17 excisus]
exciso *A* 18 remanente *S* 20 est om. *S* 21 22 m curius *B*,
m. curio *LHP*, maximus curio *S*, maximus marcus curius *A*; in *lib-*
rorum nostrorum archetypo videtur fuisse m. curius adscripta glossa maxi-
mus curio 22 cogn.] cogn. est *h* ¶ uice] et *H* 23 dicentium con-
tinuo *S*

- PL. 1 tium numerum discernit qualitas sexus, cum in viris
 2 plures sint, in feminis pauciores. quos cynodontas
 3 vocant, quibus gemini procedunt ab dextera parte,
 4 fortunae blandimenta promittunt: quibus ab laeva,
 5 versa vice.
- PL. 7, 2, 3 6 || Nascentium vox prima vagitus est: laetitiae enim 1, 72
 FL. 7, 72 7 sensus differtur in quadragesimum diem. || itaque unum
 8 novimus eadem hora risisse qua erat natus, scilicet
 PL. 7, 79 9 Zoroastren, mox optimarum artium peritissimum. || At
 10 Crassus, avus eius quem rapuerunt bella Parthica, quod
 11 numquam riserit Agelastus cognominabatur. inter 73
 12 alia Socratis magna praeclarum illud est, quod in
 13 eodem vultus tenore etiam adversis interpellantibus
 FL. 7, 80 14 perstitit. || Heraclitus et Diogenes Cynicus nihil um-
 15 quam de rigore animi remiserunt, calcatisque turbi-
 16 nibus fortuitorum adversus omnem dolorem vel mi-
 17 sericordiam uniformi duravere proposito. Pomponium 74
 18 poetam consularem virum numquam ructuasse habetur
 19 inter exempla: Antoniam Drusi non spuissse percee-
 PL. 7, 78 20 lebre est. || nonnullos nasci accepimus concretis ossi-

v. 2 quos — 3 procedunt compilavit Isidorus 11, 3, 7.

2 quos] hos *HS* 2 3 cynodontas] *S*, *KTNODONTAC P*, *KINO-
 NODONTAC (T supra I) L*, *kinoante B*, *cinodontas A*, *cinosden-
 tes h*, *cinodontos H² Bern.* 3 quibus] *A recte* (quibus in dextera
 parte gemini superne, a canibus cognominati *Plin.*), et quibus *LhSP*,
 ex quibus *B*, ec quibus *Bern.* 4 ad leua *S*, a leua *H* 8 qua] qui *h*
 || nat. er. *H* || scilicet *om. S* 9 zoroastrem *A*, zorastren *socrates S*,
 zoroastrem (zoroastren *P*, zoroaustrem *B*) socratem *LBHP*; Socrates
ex margine archetypi in utramque codd. familiam venit. 9 10 at crassus]
AP, crassus *B*, crassus (*suprascr. aulus*) *L*, aulus crassus *H*, aulus
 grassus *S* 10 rapuerant bellu *h¹*, rapuerant bella *h²* 11 farege-
 lastus *A* 12 est illud *A* 16 uel] et *AP* 17 uniforme d. pre-
 posito *S* 18 consulem *h* || ructuasse] *BS*, ructasse *L*, ructasse
HAP 19 inter] *s. v. L, om. B* || antonian *S*, antian *H* || spuissse]
 spreuissse *h* 20 nasci accepimus] *LBP*, n. accipimus *HS*, accipi-
 mus n. *A*

- bus, eosque neque sudare consuesse neque sitire, ||qua- 1 IGN.
 lis Syracusanus *Lygdamis fertur, qui tertia et trice- 2
 sima olympiade primus ex Olympico certamine pan- 3
 cratii coronam reportavit; cuiusque ossa deprehensa 4
 sunt medullas non habere. 5
- 1, 75 ||Maximam virium substantiam nervos facere cer- 6 SOL.
 tissimum est, quantoque fuerint densiores, tanto pro- 7
 pensius augescere firmitatem. || Varro in relatione pro- 8 PL. 7, 81
 digiosae fortitudinis adnotavit, Tritannum gladiatorem 9
 natura Samnitum fuisse, qui et rectis et transversis 10
 nervis non modo crate pectoris, sed et manibus can- 11
 cellatis et brachiis omnes adversarios levi tactu ac 12
 76 paene securis congressionibus vicerit. eius filium, mi- 13
 litem Cn. Pompeii, pari modo natum, ita sprevisse 14
 hostem provocantem, ut inermi eum dextera et su- 15
 peraret et captum digito uno in castra imperatoris 16
 sui reportaret. || Milonem quoque Crotoniensem egisse 17 IGN.
 omnia supra quam homo valet: etiam hoc proditur 18
 quod ictu nudae manus taurum fecit victimam eum- 19
 que solidum qua mactaverat die absumpsit solus non 20
 gravatim. super hoc nihil dubium: nam factum elo- 21
 77 gium extat. victor ille omnium certaminum obiit. 22
 ||sane *alectoria usus traditur, qui lapis specie cry- 23 PL. 37, 144
 stallina, fabae modo, in gallinaceorum ventriculis in- 24

1 neque sudare] *LSAP*, sudare non *H* || consuesse n. sit.] *LBHP*,
 consuisse n. sit. *S*, n. sit. consuesse *A* 2 liedamis *Bern.* cum
elencho Olympionicarum (*Λυγδαμὸς Συναρόσιος*); lygdamus *BA*, lig-
 damus *LP*, lycdamus *S*, liedamus *H* 2 3 tricesima et tertia *H*
 3 4 pancrati *H*, pancradi *S* 4 cuiusque] eiusque *A* 5 medullas]
HSA, medullam *LBP* 7 fuerunt deseniore *S* 8 relationem *H*
 9 fortitudinis] fortunitatis *H* || trittannum *P* 12 ac om. *P* 14 pom-
 pei *BSAP* 15 dextra *BhS* 15 16 et sup.] exsup. *A* 17 repor-
 taret] referret *A* 18 hoc etiam *A* 21 ante factum *ins.* hic *P*
 22 ante elogium *ins.* inde *L s. v. m.* 2 22 23 certaminum quae
 obiit alectoria usus *P*¹, certaminum obiit sane alectorius (alecta-
 rius *B*) *LBSAP*², cert. obiit sane alectorius *h*, cert. obiit sane alec-
 torius alectoribus *Bern.* Alectoriam vocant *Plin.* quique eum exscripsit
Lisidorus 16, 13, 8

- IGN. 1 venit, aptus ut dicunt proeliantibus. || Milon porro
2 Tarquinii Prisci temporibus emicuit.
- SOL. 3 ||Iam vero qui deflexum animum referat ad simili- 1, 78
4 tudinum causas, quantum artificis naturae ingenium
5 deprehendet! interdum enim ad genus spectant, et
FL. 7, 50 6 per subolem in familias transitus faciunt: || sicut ple-
7 rumque parvuli modo naevos modo cicatrices modo
FL. 7, 51 8 qualescumque originis suae notas ferunt: || ut in Lepi-
9 dis, quorum tres intervulsa tamen serie ex eadem
10 domo obducto membrana oculo similes geniti repe-
11 riuntur: vel in Byzantio nobili pycta, qui cum ma- 79
12 trem haberet adulterio ex Aethiope conceptam, quae
13 nihil patri comparandum reddidisset, ipse in Aethio-
14 pem avum regeneravit.
- SOL. 15 || Sed hoc minus mirum, si respiciamus ad ea, quae 80
FL. 7, 53 16 spectata sunt inter externos. || regem Antiochum Ar-
17 temon quidam e plebe Syriatica sic facie aemula men-
18 tiebatur, ut postmodum Laodice uxor regia, obiecto
19 popolare isto, tamdiu dissimulaverit defunctum mari-
20 tum, quoad ex arbitrato eius regni successor ordina-
FL. 7, 53 21 retur. || inter Cn. Pompeium et C. Vibium humili 81
auctus 22 loco natum tantus error extitit de paribus lineamen-
23 tis, ut Romani Vibium Pompeii nomine, Pompeium
FL. 7, 55 24 Vibii vocabulo cognominarent. || oratorem L. Plancum

2 tarquinii prisci] *LB*, prisci tarquinii *P*, prisci tarquinii superbi *A*,
tarquini superbi prisci *S Bern.*, tarquinii superbi priscis *h.* *Priscus*
videtur positus esse a Solino, Superbus substitutus a grammatico aliquo
qui nosset Olympiacorum victorum catalogum Eusebianum Milonem recen-
sentem ad Ol. 62 3 defluxum *A* 5 deprehendit *L²P*, deprehenderet *A*
|| spectat *S* 6 familia *hS* || sicut] sic *H* 7 nervos *S Bern.*, ner-
vulos *A*, uolos *supra* naevos *P* 8 qualiscunque *A* || referunt *P*
9 ex] et *A* 10 obducta *S*, abducta *H* || oculos *HS* 10 11 rep-
peruntur *BS* 11 ut ante in *ins. L s. v. m. 2* || byzancio *S*, bizantio *H*,
byzantino *LBAP* || nobilis picta *LBHS cum Plinio*, nobili pugile *AP*
12 aethiopiae *A*, ethiopie *B* 13 reddisset *L¹* 16 spectata] *HAP*,
specta *S*, expectata *B*, ..pectata *L¹* || inter] in *S* 16 17 arte.
mon] athemus *P²* || mentiebatur] emulabatur *P²* 18 loodice *A*,
laotice *S* 19 popolare] *libri omnes* || tamdiu *om. A* 21 g. uibium]
LBHSP, uibium *A*; Cn. Vibium *Salm.* 24 plantum *B*, plancium *HS*

- Rubrius histrio sic implevit, ut et ipse Plancus a po- 1 PL.
 1, 82 pulo vocaretur. Armentarius murmillo et Cassius Se- 2
 verus orator ita se mutuo reddiderunt, ||ut si quando 3 SOL.
 pariter viderentur, dinosci non possent, nisi discre- 4
 pantiam habitus indicaret. ||M. Messalla censorius et 5 PL. 7, 55
 Menogenes e faece vulgari hoc fuerunt uterque quod 6 auctus
 singuli, || nec alium Messallam quam Menogenem 7 SOL.
 nec Menogenem alium quam Messallam putaverunt. 8
 83 ||piscator ex Sicilia proconsuli Surae praeter alia etiam 9 PL. 7, 55
 rictu oris comparabatur: ||ita in eadem vocis inpedi- 10 SOL.
 menta et tardatae sonum linguae naturalibus offen- 11
 diculis congruebant. 12
 84 Interdum non modo inter externos, sed etiam inter 13
 deductos ex diversissima parte orbis miraculo indis- 14
 creti vultus fuere. ||denique cum Antonio iam trium- 15 PL. 7, 55. 56
 viro Toranius quidam eximios forma pueros velut ge- 16
 minos trecentis sestertiis vendidisset, quorum alterum 17
 de Transalpina Gallia, alterum ex Asia comparaverat, 18
 adeoque una res viderentur, nisi solus sermo fidem 19
 panderet, atque ideo inrisum se Antonius gravaretur, 20
 85 non infacete Toranius id vel praecipue quod emptor 21
 criminabatur pretiosius probavit: neque enim mirum 22
 si forent pares gemini: illud nullis posse taxationibus 23
 aestimari, quod tantis spatiis diversitas separata plus 24

1 histrio] historicus *H* || plantus *B*, plactus *S*, plancius *H* 4 di-
 nosci] *libri omnes* || possent] potuerint *A*, potuissent *B* 4 5 dis-
 crepantia *H* 5 messala *libri* || censorinus *A* || e fece] *HS*,
 et fece *A*, effigie *LBP* 7 messalam quam] *AP*, messalam puta-
 uerunt quam *LBHS* 8 nec menogenem *S* || messalam putaverunt]
LHSAP, messalam *B* 9 surae] *HSA ut Plin.*, syriae *LP*, siriae *B*
 11 tardatae] *HSP*, tardate *A*, tarditate *LB* || sonus *S*, sonorum *B*
 12 congruebat *L²HP²* 14 deductos] *HSA*, conductos *LBP* 16 tor.
 qu. *supra v. P* 17 alterum *om. S* 19 una] ut una *h* || uiderentur] *LP*,
 uideretur *BHSA* || nisi] ut *P* || solum *HSA* || fide *S* 20 inr. se
 Ant.] se antonius illud (lusum *P²*) *AP²* 21 infacete] faecatae *h*,
 fucate *Bern.* || uel *om. h* || praecipue] prae *A* 22 pretiosius] *LP¹*,
 preciosius *B*, preciosos *HS*, preciosum *AP²* 23 posse] *L²BAP*,
 posset *L¹HS* 24 separatur *h*

- FL. 1 quam geminos attulisset. quo responso adeo Anto- 1, 86
 2 nius mitigatus est, ut deinceps nihil se habere carius
 3 in substantia sua iactitaret.
 SOL. 4 || Nunc si de ipsis hominum formis requiramus, li- 87
 5 quido manifestabitur nihil de se antiquitatem menda-
 6 citer praedicasse, sed corruptam degeneri successione
 7 subolem nostri temporis per nascentium detrimenta
 IGN. 8 decus veteris pulchritudinis perdidisse. || licet ergo 88
 9 plerique definiant nullum posse excedere longitudinem
 10 pedum septem, quod intra mensuram istam Hercules
 FL. 7, 75 11 fuerit, || deprehensum tamen est Romanis temporibus
 12 sub divo Augusto, Pusionem et Secundillam denos
 13 pedes et amplius habuisse proceritatis, quorum reli-
 14 quiae adhuc in conditorio Sallustianorum videntur:
 FL. 7, 74 15 || postmodum divo Claudio principe Gabbarum nomine 89
 16 ex Arabia advectum novem pedum et totidem uncia-
 17 rum. sed ante Augustum annis mille ferme non ap-
 SOL. 18 paruit forma huiusmodi, || sicut nec post Claudium visa 90
 FL. 7, 73 19 est. || quis enim iam aevo isto non minor parentibus
 IGN. cf. PL. 20 suis nascitur? || priscorum autem testantur molem etiam
 7, 74 21 Orestis suprema, cuius ossa, olympiade quinquage-
 22 sima et octava Tegeae inventa a Spartanis oraculo
 23 monitis, discimus implesse longitudinem cubitorum
 IGN. 24 septem. || scripta quoque quae ex antiquitate me-
 25 morias accersunt in fidem veri hoc etiam receperunt, 91
 26 quod bello Cretico, cum elata flumina plus quam
 27 vi amnica terras rupissent, post discessum fluctuum

3 sua om. AP || iactaret HS 5 se] re S 5 6 pr. mend. H
 6 corrupta SP || de generis L²HSA 7 nascentium] L²H, nascentium
 L¹BSP, nascendi A 8 uetus h || proceritatis coni. Salm.
 10 VII pedum A || mens. ist.] hunc modum A et pro gl. P 14 salustianorum libri praeter P 15 gabbarum H, gabbara P¹, gabbarium P²
 18 cladium P 19 iam om. A 20 mol. test. A 21 oreptis S || ossa] ossa etiam h 22 tegeae] ageae S 23 montis P 24 quae om. HS
 || memoria HS, memoriam A 25 hoc etiam receperunt quod] L²AP
 Bern., om. BHS et ut videtur L¹, recte fortasse, cum praesertim p. 26 v. 2
 sit item desit in L¹BHS 27 ui amnica] ui annica P, biennio h, ui annica
 biennio Bern. || terras rup.] inuecta terris forent AP² et pro gl. L

- interplura hu mi discidia humanum corpus repertum 1 IGN.
 sit cubitum trium atque triginta: cuius inspectandi 2
 cupidine L. Flaccum legatum, Metellum etiam ipsum 3
 incendio captos miraculo, quod auditu refutaverant, 4
 1, 92 oculis potitos. || non omiserim Salamine Euthymenis 5 PL. 7, 76
 filium crevisse in triennio tria cubita sublimitatis, sed 6
 incessu tardum, sensu hebetem, robusta voce, puber- 7
 tate festina, statimque obsessum morbis plurimis, in- 8
 moderatis aegritudinum suppliciis compensasse prae- 9
 cipitem incrementi celeritatem. 10
 93 || Mensurae ratio bifariam convenit: nam quantus 11 PL. 7, 77
 manibus expansis inter digitos longissimos modus est, 12
 tantum constat esse inter calces et verticem: || ideoque 13 IGN.
 94 physici hominem minorem mundum indicaverunt. parti 14
 dexteræ habilior adscribitur motus, laevæ firmitas 15
 maior: unde altera gesticulationibus promptior est, 16
 95 altera oneri ferundo accommodatior. || pudoris disci- 17 PL. 7, 77
 plinam etiam inter defuncta corpora natura discrevit: 18
 ac si quando cadavera necatorum fluctibus evehuntur, 19
 virorum supina, prona fluitant feminarum. 20
 96 || Verum ut ad pernecitatis titulum transeamus, pri- 21 IGN.
 mam palmam velocitatis Ladas quidam adeptus est, 22
 qui ita supra cavum pulverem cursitavit, ut in ha- 23
 renis pendentibus nulla indicia relinqueret vestigio- 24
 97 rum. Polymestor Milesius puer cum a matre locatus 25

1 plura] HSA, plurima LBP || corpus] cadauer A 2 sit om. L' BHS;
 vide ante 2 3 inspectandi] LAP, expectandi B, spectandi HS
 3 l. siue lucium] LBA, uel H, om. S 4 incendio] admodum AP² et
 gl. L || miraculi HS || refutauerunt S, respuerant A 5 salamina S,
 salamiam H 8 festine S || orbis S 9 aegritudinis H || pensasse L',
 compensasse L² 10 incrementi om. H 11 conuenerit S, coit H
 12 longissimos] A cum Plinio, longissimus rel. 13 tantus A 14 ho-
 minum A || iudicarunt h 15 dextræ SP || modus A 16 pro-
 pitior S 17 ferundo] LSP, ferendo BHA 17 18 disc.] legem A et
 gl. L 18 etiam def. in inter corp. S 20 fluuutarunt S 21 ne-
 rum etiam ut A 22 quidem S 23 cussitavit S || in om. HS
 23 24 arenibus h 25 polymestor] LA, polimestor HSP, poli-
 mnestor B || locutus S

- IGN. 1 esset ad caprarios pastus, ludicro leporem consecutus
 2 est et ob id statim productus a gregis domino olym-
 3 piade sexta et quadragesima, ut Bocchus auctor est,
 PL. 7, 84 4 victor in stadio meruit coronam. || Philippides biduo 1, 98
 5 mille ducenta quadraginta stadia ab Athenis Lace-
 6 daemonem decucurrit. Anystis Lacon et Philonides,
 7 Alexandri Magni cursores, Elin usque Sicyone mille
 8 ducenta stadia uno die transierunt. *Fonteio Vipsa-
 9 noque consulibus in Italia octo annos puer natus quin-
 10 que et LXX milia passuum a meridie transivit ad
 11 vesperum.
- PL. 7, 85 12 || Visu deinde plurimum potuit Strabo nomine, quem 99
 13 superspexisse per centum triginta quinque milia pas-
 14 suum Varro significat, solitumque exeunte a Cartha-
 15 gine classe Punica numerum navium manifestissime
 16 ex Lilybaetana specula notare. Cicero tradit Iliadam 100
 17 omnem ita subtiliter in membranis scriptam, ut testa
 18 nucis clauderetur. Callicrates formicas ex ebore sic
 19 scalpsit, ut portio earum a ceteris cerni nequiverit.
- PL. 7, 17 20 || Apollonides perhibet in Scythia feminas nasci quae 101

§ 99 similia ex Plinio vel Solino Isidorus 2, 12, 4.

2 producatuS S 6 anystis] P, anistis (y supra i) L, anistis BHA,
 anistu S || philonides] LB Bern., phylonides P, filonides A, pilo-
 nides h, pylonides S 7 elim SA, elin (m supra n) B || usque
 L'B, abusque L²SAP, apsque h, apque Bern.; a Sicyone Elin
 Plin. 8 stadio S || una A 8 9 pompeio uipsanoque libri, nisi
 quod fonteio Bern., uibranoque B; Fonteio et Vipstano Plinius recte
 9 octo] vnii P || natus] natus est qui H 10 Lxx^{ta}] LBP cum
 Plinii libris probis, xl HSA cum eiusdem libris deterioribus || milia
 om. hS, post passuum Bern. 11 uesperam S 12 potuit] putauit S
 13 superspexisse S || quinque om. AP 14 exeuntem a. c. (a. c.
 exeuntem A) classem punicam HSA 15 numerum — 16 lilybaetana
 om. H 15 nauticum A || manifestissime S¹ 16 ex .. lybitana L,
 exlibitana B, ex lilibytana S, ex lybitana P, e lybetana A || deno-
 tare AP || tradidit H || iliada S, iliadem B 17 omnem erasum in L
 || ita omnem A || membrani P 19 sculpsit HS || cerni] HSA cum
 Plin., secerni LBP || nequiretur A 20 apollonides] BAP, apollini-
 des LS Bern., apollonides h

- bitiae vocantur: has in oculis pupillas geminas ha- 1 PL.
 bere et perimere visu si forte quem iratae aspexe- 2
 rint. || hae sunt et in Sardinia. 3 IGN.
- 1, 102 || Praevaluisse fortitudine apud Romanos L. Sicinium 4 PL. 7, 104
 Dentatum titulorum numerus ostendit. tribunus hic 5
 plebi fuit non multo post exactos reges, Sp. Tarpeio 6
 A. Aterio consulibus. idem ex provocatione octies 7
 victor XLV adversas habuit cicatrices, in tergo nul- 8
 lam notam: spolia ex hoste tricies et quater cepit: 9
 103 in phaleris hastis puris armillis coronis CCCXII dona 10
 meruit: novem imperatores, qui opera eius vicerant, 11
 triumphantes persecutus. 12
- 104 || Post hunc M. Sergius duobus stipendiis primis 13 PL. 7, 104
 adverso corpore ter et vices vulneratus, secundo sti- 14 -106
 pendio in proelio dexteram perdidit: qua de causa 15
 postea sibi manum ferream fecit, et cum neutra paene 16
 idonea ad proeliandum valeret, una die quater pugna- 17
 vit et vicit sinistra, duobus equis eo insidente con- 18
 105 fossis: ab Hannibale bis captus refugit, cum viginti 19
 mensibus, quibus captivitatis sortem perferebat, nullo 20
 momento sine conpedibus fuerit et catenis: omnibus 21
 asperimis proeliis, quae tempestate illa Romani ex- 22

§ 102 — 104. 107 *similia Ammianus* 25, 3, 13

1 bitiae] LSP, bitie A, biciae H, bicie B || appellantur (*suprascr.* i.
 uocantur) A || has] HSA, eas LBP || pugillas h, pupulas Bern.
 || gemmas H 2 postimere uisus S¹, pertimere uisus S², perimere
 uisus H || quem forte A 2 3 conspexerint h 3 hae sunt et in
 sardinia om. LGP neque adsunt apud Plinium 4 l.] LHP, quinquaginta BS,
 quinquaginta lucium A || sincinium H 6 plebi] L¹P, plebi^s B, plebis HSA || non om. H 7 a.] H, aulo LP, aulo (*suprascr.*
 aurelio) B, aurelio SA || acerio H || consulibus om. A 8 XL et v A,
 quadraginta et quinque P, quadragies quinquies LHS || aduersa P || h. :du. A 9 spolia] SAP, et spolia LBH || tricies ex hoste A || et om. HS 12 persecutos S, persecutos H 15 in] an S 16 postea om. A || ferr. sibi man. A 17 ualeret] haberet (*corr.* ualeret) H || una die deest apud Plinium culpa librariorum 18 insedente L, incedento B 19 annibale LH

- FL. 1 perti sunt, insignitus donis militaribus, a Trasimennen-
 2 Trebia Ticinoque coronas civicas rettulit: Cannensi
 3 quoque proelio, de quo refugisse eximium opus vir-
 4 tutis fuit, solus accepit coronam: beatus profecto tot
 5 suffragiis gloriarum, nisi heres in posteritatis eius suc-
 6 cessione Catilina tantas adoreas odio damnati nominis
 7 obumbrasset.
- FL. 7, 92 8 || Quantum inter milites Sicinius aut Sergius, tan- 1, 106
 9 tum inter duces, immo ut verius dicam inter omnes
- FL. 7, 93 10 homines Caesar dictator enituit. || huius ductibus un-
 11 decies centena xc et ii milia caesa hostium: nam quan-
 12 tum bellis civilibus fuderit noluit adnotari. signis
 13 collatis quinquagies et bis dimicavit, M. Marcellum 107
 14 solus supergressus, qui novies et tricies pari modo
- FL. 7, 92 15 fuerat proeliatus. || ad haec nullus celerius scripsit,
 16 nemo velocius legit: quaternas etiam epistolas perhi-
- SOL. 17 betur simul dictasse: || benignitate adeo praeditus, ut
 18 quos armis subegerat clementia magis vicerit.
- FL. 7, 88 19 || Cyrus memoriae bono inclaruit, qui in exercitu, 108
 20 cui numerosissimo praefuit, nominatim singulos ad-
 21 loquebatur. fecit hoc idem in populo Romano L. Scipio.
 22 sed et Cyrum et Scipionem consuetudine credamus
 23 profecisse: Cineas Pyrrhi legatus postero die, quam 109
 24 ingressus Romam fuerat, et equestrem ordinem et se-
 25 natum propriis nominibus salutavit. rex Ponticus
 26 Mithridates duabus et viginti gentibus, quibus impe-
- FL. 7, 89 27 ritabat, sine interprete iura dixit. || memoriam et arte

1 insignitus] *LBP*, insignis *HSA* || trasimennen] *hA*, trasymenno *LP*, thrasimennenno *B*, thrasymenno *S*, trasimno *Bern.* 2 trebea *BA* || can-
 nensi *S* 5 in post.] impotestatis *H* 8 sincinius *H* 10 enituit]
LSAP, emicuit *B*, retinuit *H* 11 xc et duo] *AP* ut *Plinius*;
 quadraginta et duo *S*, xxx et ii *LBH* 12 adnotari] *HSA*, adnotare *LP*,
 aduocare *B* 13 m. om. *HS* 16 ante nemo *ins.* nemo uelocius dic-
 tavit *L mg.* 16 17 sim. dict. perh. *A* 19 claruit *A* || in exer-
 citu] exercitum *P*; in *L s. v.* 20 cui] in *S*² || praefuit om. *P*¹
 21 in populo romano] imperator *H* 22 consuetudinem *S* || credi-
 mus *H* 27 interpretatura *S* || ex arte *P*²

- fieri palam factum est, sicut Metrodorus philosophus, 1
 ||qui temporibus Diogenis cynici fuit, in tantum se 2 IGN.
 meditatione assidua provexit, ut a multis simul dicta 3
 non modo sensuum, sed etiam verborum ordinibus de- 4
 1,110 tineret. ||nihil tamen in homine aut metu aut casu 5 PL. 7, 89
 aut morbo facilius intercipi saepe perspectum est. 6
 ||qui lapide ictus fuerat accepimus oblitum litterarum, 7 PL. 7, 90
 Messallam certe Corvinum post aegritudinem quam 8
 pertulerat percussum proprii nominis oblivione, ||quam- 9 IGN.
 111 libet alias ei sensus vigeret. memoriam metus peri- 10
 mit: invicem vocis interdum est incitamentum, quam 11
 non solum acuit, sed etiam si numquam fuerit ex- 12
 112 torquet. denique cum olympiade octava et quinqu- 13
 gesima victor Cyrus intrasset Sardis Asiae oppidum, 14 cf. PL. 11,
 ubi tunc Croesus latebat, Atys filius regis, mutus ad 15 270
 id usque temporis, in vocem erupit vi timoris; ex- 16
 clamasse enim dicitur: parce patri meo, Cyre, et ho- 17
 minem te esse vel casibus disce nostris. 18
 113 ||Tractare de moribus superest, quorum excellentia 19 PL. 7, 100
 maxime in duobus enituit. Cato princeps Porciae 20
 gentis, senator optimus, orator optimus, optimus im- 21
 perator, causam tamen quadragies et quater dixit, di- 22
 versis odiorum simultatibus adpetitus, semper abso- 23
 114 lutus. unde Scipionis Aemiliani laus propensior, qui 24
 praeter bona quibus Cato clarus fuit, etiam publico 25
 115 amore praecessit. ||vir optimus Nasica Scipio iudi- 26 PL. 7, 120
 catus est, non privato tantum testimonio, sed totius 27

1 methodorus *h*, metrodorsum *S*, methroclorus *B* 4 sensum *h*
 7 accepimus *HSA* 8 messalam *libri* || coruinium oratorem *L m. 2*
 9 tulerat *HS* 10 11 perimit] *A*, peremit *LBHSP* 11 inuicem]
 contra *AP*² 12 occit *h* 13 octaua *om. A* 14 as. opp. sardas *AP*²
 15 tum crysus *S* || atys] *LHSA*, atis *B*, athys *P* || regis] eius *A*
 15 16 ad id] addit *S*, ad id locorum *P*² 18 esse uel] *LBP*, uel *HS*,
om. A 19 excellentiam *S* 20 emicuit *h* || a cato princeps incipit *G*
 21 gentium *S* 21 22 opt. opt. imp.] *BHS* (*ubi in mg.* 'deest hic'),
 opt. imp. *G*, opt. imp. opt. *LAP* 23 odiosum *S* 23 24 semper ab-
 solutus *om. HSA contra Plin.* 25 cata *S* || a publico *S* 27 tan-
 tum] tamen *H* || potius *H*

- IGN. 1 senatus sacramento: || quippe quod inventus dignior
 2 non fuit, cui praecipuae religionis crederetur minis-
 3 terium, cum oraculum moneret arcessi sacra deum
 4 matris Pessinunte.
- PL. 7, 133 5 || Plurimi inter Romanos eloquentia floruerunt: 1, 116
 6 sed hoc bonum hereditarium numquam fuit nisi in
 7 familia Curionum, in qua tres serie continua oratores
 8 fuere. magnum hoc habitum est sane eo saeculo, quo 117
 9 facundiam praecipue et humana et divina mirata sunt.
- PL. 7, 109 10 || quippe tunc percussores Archilochi poetae Apollo
 11 prodidit, et latronum facinus deo coarguente detec- 118
 12 tum. cumque Lysander Lacedaemonius Athenas ob-
 13 sideret, ubi Sophoclis tragici inhumatum corpus ia-
 14 cebat, identidem Liber pater ducem monuit per quie-
 15 tem, sepeliri delicias suas sineret: nec prius destitit, 119
 16 quam Lysander cognito qui obisset diem et quid a
 17 numine posceretur, indutias bello daret, usque dum
- IGN. 18 congruae supremis talibus exequiae ducerentur. || Pin- 120
 19 darum lyricum e convivii loco cui imminabat ruina,
 20 ne cum ceteris interiret, forinsecus Castor et Pollux
 21 vocaverunt, inspectantibus universis: quo effectum, ut
- PL. 7, 112 22 solus impendens periculum evaderet. || numerandus 121
 23 post deos Cn. Pompeius Magnus intraturus Posidonii
 24 domum, clarissimi tunc sapientiae professoris, percuti
 25 ex more a lictore fores vetuit, summissisque fascibus,
 26 quamlibet confecto Mithridatico bello et orientis vic-
- PL. 7, 114 27 tor, sententia propria cessit ianuae litterarum. || Afri- 122

2 praecipuo regionis *S* 3 arcessi] *LBHP*, arces *S*, arcersi *G*, ac-
 cersi *A* 3 4 deum m. pess. om. *H* 4 pissinumte *S* 6 bonum om. *H*
 || heretarium *S* || numquam non fuit *A* 7 orationes *G* 8 eo] eos *G*
 9 sunt] sum *G* 10 percussores] cussores *G*, per successores *A*
 11 arguente *HS* 11 12 detectum] *LGS*, detectum est *HP*, retec-
 tum est *A* 14 ideo idem *S* 15 relicias *L*², delicias *S* || sinret *S*
 16 linsa. der *S* || qui] *LH*, quo *GB*, quis *SA* || die *GB* 17 pos-
 ceret *S* 18 tullibus exequia *S* 19 conuii *S*, conuiuio *A* 20 cas-
 tor] eum castor *A* || et] ex *S* 21 quod *P* || eff. est *H* 22 nu-
 merandos *S* 23 possidonii libri 24 carissimi *S* 25 ex more]
 et in ore *S* || lictoribus *AP*² || uetuit] uauit *S* || demissis *P*² || que om. *A*

- canus prior Q. Ennii statuam imponi sepulcro suo 1
iussit. || Uticensis Cato unum ex tribunatu militum 2 PL. 7, 113.
philosophum, alium ex Cypria legatione Romam ad- 3 112
vexit, professus plurimum se eo facto senatui et po- 4
pulo contulisse, quamlibet proavus eius saepissime 5
1, 123 censuisset Graecos urbe pellendos. || Dionysius ty- 6 PL. 7, 110
rannus vittatam navem Platoni obviam misit: ipse 7
cum albis quadrigis egredientem in littore occurrens 8
honoratus est. || perfectam prudentiam soli Socrati 9 PL. 7, 118
oraculum Delphicum adiudicavit. 10
124 || Pietatis documentum nobilius quidem in Metel- 11 IGN.
lorum domo effulsit, || sed eminentissimum in plebeia 12 PL. 7, 121
puerpera reperitur. humilis haec atque ideo famae 13
obscurioris, cum ad patrem, qui supplicii causa clau- 14
stris poenalibus continebatur, aegre obtinuisset ingres- 15
sum, exquisita saepius a ianitoribus ne forte parenti 16
cibum sumministraret, alere eum uberibus suis de- 17
125 prehensa est: quae res et locum et factum consecra- 18
vit: nam qui morti destinabatur, donatus filiae, in 19
memoriam tanti praeconii reservatus est: locus di- 20
126 catus suo numini Pietatis sacellum est. || navis a 21 IGN. cf. PL. 7, 120
Phrygia gerula sacrorum, dum sequitur vittas casti- 22
tatis, contulit Claudiae principatum pudicitiae. at 23
Sulpicia Paterculi filia, M. Fulvii Flacci uxor, cen- 24
sura omnium matronarum e centum probatissimis haud 25
temere delecta est, quae simulacrum Veneris, ut Si- 26
byllini libri monebant, dedicaret. 27

1 enni *S* 3 cypria] *GP*, cipria *L*, curia *HSA* 3 4 aduexit]
duxit *AP*² et pro *gl.* *L* 4 eo f. pl. se *A* 5 quamvis *A* || sepius *A*
7 uitatam *hS* 8 e littore accurrens *A* 9 honoravit *G* solus || So-
crati] crati *S* 11 pietas *G* 12 effulsit] *HSA*, refulsit *LGP*
16 lanitoribus *S* 17 administraret *HS* 18 19 consecrauit] hones-
tauit *AP*² 19 donatus] destinatus est *A* 20 tanti] tan *G* 21 nu-
mini] *L*²*HP*, nomini *L*¹*GSA* 21 22 est nauis a frigia] *LBP*, est
nauis africa *G*, fuit nam uisa frigia *HSA* 22 regula *HS* || uitas *L*¹*G*
22 23 castitatis *om.* *G* 23 24 at supplicia *GP*¹, et supplicia *S*
24 paterculis *A* || fului] *LGAP*, uului *S* || flaxi *S*, pacci *H* 26 delecta]
*L*²*GHS*, dilecta *L*¹*BP*, electa *A* || simulacrorum *A* 27 libri] bri *G*

- PL. 7, 137 1 || Quod attinet ad titulum felicitatis, necdum re- 1, 127
 2 pertus est, qui felix censi iure debuerit: namque
 PL. 7, 151 3 Cornelius Sulla dictus potius est quam fuit felix. || so-
 4 lum certe beatum cortina Aglaum iudicavit, qui in
 5 angustissimo Arcadiae angulo pauperis soli dominus
 6 numquam egressus paterni cespitis terminos inve-
 7 nitur.
- IGN. 8 || De homine satis dictum habeo. nunc, ut ad 2, 1
 9 destinatum revertamur, ad locorum commemoratio-
 10 nem stilus dirigendus est atque adeo principaliter in
 11 Italiam, cuius decus iam in urbe contigimus. sed 2
 12 Italia tanta cura ab omnibus dicta, praecipue M. Ca-
 13 tone, ut iam inveniri non sit quod non veterum auc-
 PL. 3, 41 14 torum praesumpserit diligentia, || largiter in laudem
 auctus 15 excellentis terrae materia suppetente, dum scriptores
 16 praestantissimi reputant locorum salubritatem, caeli
 17 temperiem, ubertatem soli, aprica collium, opaca ne-
 18 morum, innoxios saltus, vitium olearumque proventus,
 19 nobilia pecuaria, tot amnes, lacus tantos, bifera vio-
 20 laria: inter haec Vesubium flagrantis animae spiritu 3
 21 vaporatum, tepentes fontibus Baias, colonias tam fre-
 22 quentes, tam adsiduam novarum urbium gratiam, tam
 PL. 3, 56 23 clarum decus veterum oppidorum, || quae primum Abo-
 auctus 24 rigines Aurunci Pelasgi Arcades Siculi, totius pos-

v. 21 tepentes fontibus Baias *Isidorus* 14, 4, 19

1 attinet] *LGP*, attineat *HSA* 3 sylla *LAP*, silla *G* 4 aci-
 laum *G* 6 egressus *om.* *H* 8 habere *P*² || ut] at *A* 9 ad] in *P*²
 10 ideo *A* 10 11 in italiam] *HSAP*, in italia *B*, italiam *L*,
 italia *G* 12 ab *om.* *P*¹ || dicta est *AP* || marco catone] *HSA*,
 a m. catone *LP*², a catone *G*, marco catoni *P*¹ 13 sit] *HSA*,
 possit *LGP* 13 14 auctorum *om.* *A* 15 materiae *A*, materi *G*
 18 innoxus *S* 19 nobilia] *AP*, obilia *S*¹, ouilia *HS*², noualia *LG*;
 tam nobilia pecudi uellera *Plin.* 20 uesubium] *LGHAP*, uersubium *S*
 21 uaporatum] *HSA*, uaporantem *LGP* || boias *h* || colonia *S* || tam]
 tem *P* 23 primo *A* 23 24 aborigines *S* 24 arunci *G*

- tremo Graeciae advenae et in summa victores Romani 1 PL.
condiderunt: || ad haec laterum portuosa, orasque pa- 2 PL. 3, 41
tentibus gremiis commercio orbis accommodatas. 3
2, 4 || Verum ne prorsus intacta videatur, in ea quae 4 IGN.
minus trita sunt animum intendere haud absurdum 5
videtur et parcius depasta levibus vestigiis inviare. 6
5 nam quis ignorat vel dicta vel condita a Iano Iani- 7
culum, a Saturno Latium atque Saturniam, || a Danae 8 PL. 3, 56
Ardeam, || a comitibus Herculis Polyclen, ab ipso in 9 IGN.
Campania Pompeios, qua victor ex Hispania pompam 10
6 boum duxerat? in Liguria quoque lapidarios campos, 11
quod Iovi eo dimicante creduntur pluvisse saxa: re- 12
gionem Ionicam ab Ione Aulochi filia, quam proca- 13
citer insidentem vias Hercules ut ferunt interemit: 14
|| Archippen a Marsya rege Lydorum, quod hiatu ter- 15 PL. 3, 108

v. 7 a Iano — p. 36 v. 9 a Pylis compilavit omissis multis Capella
6, 642; v. 7 a Iano — v. 11 duxerat Isidorus 15, 1, 50. 51

1 summo *H* 2 litorum *G*, lucorum (*corr.* lictorum) *B* 2 3 pe-
tentibus *A* 4 uerun *P* || uideantur *H* 5 minus *om.* *H* || obsur-
dum *G* 6 et] aut *A* || depauita *P*^a 7 ignoret *A*, *om.* *h* || dictam
uel conditam *B*, dictam (*om.* uel condita) *G* || ab iano liber nullus
8 danae] *SA*, dane *LGHP* 9 polyclen] *LGSP*, polychlen *A*, po-
liden *H*; Polieon *coni.* *Salmas.* male; scite vero attulit *Rothius* haec
Dionysii 1, 44: 'Ηρακλῆς δ' ἐπεὶ . . . ὁ ναυτικὸς αὐτῷ στρατὸς σῶος
ἐξ Ἰβηρίας ἀφίκετο, . . . πολίχνην ἐπώνυμον αὐτοῦ κτίσας, ἐνθα
ὁ στόλος αὐτῷ ἐναυλοχεῖτο, ἣ καὶ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίων ἦν οἰκουμένη,
Νέας πόλεως καὶ Πομπηίας ἐν μέσῳ κειμένη, λιμένας ἐν παντὶ καιρῷ
βεβαλούς ἐχούσα . . . ἀπῆρεν εἰς Σικελίαν. 10 pompeius *S* 11 duxit *P*^a
|| lycuria *S* 12 ioui] *LHS*, ioue *GBA*, ibi *P*; quod eodem dimi-
cante saxis ferunt pluvisse caelum *Capella* (ubi ne credas *Koppio* quae
de *Solinianis* libris adnotarat *Salmasius* male referenti ad *Martianos*).
Saxa pluvisse Iovi pro eo quod est pluvisse a caelo Solinus hoc vi-
detur posuisse; quamquam lectio Parisini libri per se longe praestat || di-
micantes *S* || pluvisse s.] *GSP*, plu.isse s. *L*, s. pluvisse *A*, placuisse
(*corr.* pluvisse) s. *h*, pluvisse s. *Bern.* 13 ione aulochi] *GBP*, hione
aulochi *S*, ione auloci *H*, ionaulochi *L*, ione naulochi *A*; Ionem Au-
tocli filiam *Capella* 14 insidentem *S* || herculis int. ut ferunt *A*
15 archippen a] *SP*, archipenam *A*, arcipen a *H*, arcippen a *LG*
|| marsia] *LGP*, marsa *HS*, maresa *A*

- P. 3, 70 1 rae haustum dissolutum est in lacum Fucinum: || ab 2, 7
 PL. 3, 50 2 Iasone templum Iunonis Argivae: || a Pelopidis Pisas:
 IGN. PL. 3, 102 3 || a Cleolao Minois filio Daunios: || Iapygas ab Iapyge
 PL. 3, 50 4 Daedali filio: || Tyrrhenos a Tyrrheno Lydiae rege:
 PL. 3, 63. 51. 5 || Coram a Dardano: || Agyllam a Pelasgis, || qui primi in
 7, 193
 PL. 3, 51 *encl.* 6 Latium litteras intulerunt: || ab Haleso Argivo Falis-
 IGN. 7 cam: a Falerio Argivo Falerios: || Fescenninum quo-
 PL. 3, 72 8 que ab Argivis: || portum Parthenium a Phocaënsibus:
 IGN. 9 || Tibur, sicut Cato facit testimonium, a Catillo Arcade
 10 praefecto classis Euandri; sicut Sextius, ab Argiva
 11 iuventute. Catillus enim Amphiarai filius, post pro- 8
 12 digialem patris apud Thebas interitum, Oeclei avi
 13 iussu cum omni fetu ver sacrum missus tres liberos
 14 in Italia procreavit, Tiburtum Coram Catillum, qui
 15 depulsis ex oppido Siciliae veteribus Sicanis a no-
 16 mine Tiburti fratris natu maximi urbem vocaverunt.
 17 mox in Brutiis ab Ulixē exstructum templum Mi- 9
 18 nervae. insula *Ligea appellata ab *eieto ibi cor-

1 ausum *S* 2 iunonis] iouis *h* || pelopidis] *GHSP*¹, pelopedis *P*²,
 pelopidi. *L*¹, pelopide *AL*²; unde emendatur Plinius: a Pelopidis (*libri*
 a pelope pisisque) sive a Teutanis 3 daunius *A* || iapias *P* || ab
 iapige] *LGP*, ab iapuge *S*, ab iapagae *A*, a iapigae *H* 4 silio *S*
 || tyrrhenus *A*, tyrreñ *S* 5 dardano] *HSAP*² cum *Capella*, dardanis
*L*¹ *GP*¹ || agyllam a] agyllano *S*, agellan a *A*, agillinam a *H*; Agyl-
 linam Pelasgi *Capella* || pelagis *S* 5 6 primus in latinum l. intu-
 lerat *S* 6 7 faliscam a f. argiuo om. *GP*¹, item cod. *Paris.* 7230 *A*,
 qui primae classis est, habent autem *LBHSAP*²; cf. *Strab.* 5, 2, 9
Φαλέριοι καὶ Φαλλίκον; *Stephanus* p. 656 *Mein.*: *Φαλέριον ... πόλις*
Τυρρηνίας. Φαλλίκος πόλις Ἰταλίας ἄποικος Ἀργεῶν. || falis-
 cam] *HP*², phaliscam *LA*, faliscum *S* 7 falerio] *LHSP*², pha-
 lerio *A* || falerios] falerius *S*, phalerios *A* || fescennium *P*² 8 par-
 themium *A*, pathenium *h*, porthenium *P*² || Phocaënsibus *scripsimus*,
 phocensibus *A*, focensibus *LGHSP* 9 arcadiae *A* 10 sextius]
 secius *A* 12 interitu *A* || oeclegi *S*, oclei *G* 13 fetu u. s.] uer-
 sacri *S* 14 cathillum *L* hoc solo loco 15 depulsus *A* || ex op-
 pido Siciliae induxit *Salm.* || siciliae] sicania *A* 16 fratri *S* 17 bru-
 tiis *LGHP*, brittiis *Bern.*, butris *S*, bruciis *A* 18 ligea] *P*² *Salm.*,
 lincea *LG*, lyncea *P*¹, liger *HS*¹ || ab eieto] *Salm.*, abiecto *libri*

pore Sirenis ita nominatae: || Parthenope a Partheno- 1 PL. 3, 62
 pae Sirenis sepulcro, quam Augustus postea Neapo- 2 auctus
 lim esse maluit: || Praeneste, ut Zenodotus, a Prae- 3 IGN.
 neste Ulixis nepote Latini filio; ut Praenestini sonant 4
 libri, a Caeculo, quem iuxta ignes fortuitos invene- 5
 2, 10 runt, ut fama est, Digidiorum sorores. Notum est a 6
 Philoctete Petiliam constitutam, Arpos et Beneventum 7 cf. PL. 3, 104
 a Diomede, Patavium ab Antenore, Metapontum a 8
 Pyliis, || Scylaceum ab Atheniensibus, || Sybarim a 9 PL. 3, 95 IGN.
 Troezeniis et a Sagari Aiakis Locrii filio, Sallentinos 10
 a Lyctiis, || Anconam a Siculis, || Gabios a Galatio et 11 PL. 3, 111 IGN.
 Bio Siculis fratribus, ab Heraclidis Tarentum, in- 12
 sulam Tempsam ab Ionibus, Paestum a Dorensibus, 13
 a Myscello Achaeo Crotonam, Regium ab Chalci- 14
 densibus, Cauloniam et || Terinam a Crotoniensibus, 15 PL. 3, 72

v. 1 Parthenope — 3 maluit compilavit Isidorus 15, 1, 60

1 ita — 2 sirenis suppl. L^2 || nominati hS || parthenope a parthe-
 nope] SAP^2 , parthenopea a parthenope L^2H , parthenopis a parthe-
 nope GBP^1 2 quem P 4 nepoti H 5 saeculo S 5 6 inue-
 nerat A 6 digidiorum] GP^1 , digisiorum (corr. ligidiorum) B , digi-
 iorum L^1 , digytiorum S , digitiorum AL^2P^2 Bern., digitorum h ; iidem
 dicuntur Depidii schol. Veron. ad Vergilii Aen. 7, 681, Divi Servio ad l. c.
 7 philochtete L , philochete G , philoethete B , philotete S , philoctete
 Bern., philotecte h , philochteta P^2 , philotecta A || pectiliam H
 || aipos h , apros P 8 putanium P^1 || metapontium h 8 9 a gylis P^2
 9 scilaceum] H , scilacenum S , scyllaceum rel. || athaniensibus S ,
 antenensibus H , antheniensibus A || sybarim] AP , subarim $LGHS$
 10 troezenis A , tryzeniis LP , trizeniis GH , trizeneis S || et sagari
 (om. a) A || sallentinos] $LGAP$ Bern., salentinos S , sallemtninos h
 11 a lyctiis] S , a licciis A , a salictiis H , sallictiis L , sallictus P ,
 sallectus GB || galatio] $GHS A$, galito P , galit. L^1 , galitio L^2 , ga-
 licio B 12 byo LP || heraclidis] A , heraclidiis LHP , eraclidiis GS
 12 13 insulam om. S 13 tempsam] A , tensam $LGHSP$ || a do-
 rensibus] LGP , aboriensibus HA , ab orientibus S 14 myscello] S ,
 miscello LGH , myscelo P , miscelo A || acleo S || crotonam S ,
 crotoniam H , crotonum P^2 14 15 ab calcidensibus] LGP , ac-
 balcidentibus S , a calcidensibus HA 15 cauloneam $LGHSP$, gau-
 lonam A || terinam] AP , cerinam LGS , caerinam H

- IGN. 1 || a Nariciis Locros, Heretum a Graecis in hono-
 2 rem Herae (sic enim Iunonem Graeci vocant), Ari-
 3 ciam ab Archilocho Siculo, unde et nomen, ut He-
 4 minae placet, tractum. hoc in loco Orestes oraculo 2, 11
 5 monitus simulacrum Scythicae Dianae, quod de Tau-
 6 rica extulerat, prius quam Argos peteret consecravit.
 7 a Zancleisibus Metaurum locatum, a Locrensibus
 8 Metapontum quod nunc Vibo dicitur, Bocchus ab-
 9 solvit. Gallorum veterum propaginem Umbros esse
 PL. 3, 112 10 M. Antonius refert; || hos eosdem, quod tempore aquo-
 11 sae cladis imbris superfuerint, Umbrios graece no-
 PL. 3, 99 12 minatos. || Liciniano placet a Messapo Graeco Mes- 12
 auctus 13 sapiae datam originem, versam postmodum in nomen
 14 Calabriae, quam in exordio Oenotri frater Peucetius
 IGN. 15 Peucetiam nominaverat. || a gubernatore Aeneae ap- 13
 16 pellatum Palinurum, a tubicine Misenum, a conso-
 17 brina *Leucosiam insulam inter omnes perspicue con-
 18 venit; a nutrice Caietam, ab uxore Lavinium quod

v. 9 Gallorum — 12 nominatos *compilarunt Servius ad Aen.* 12, 753
et Isidorus 9, 2, 87. 14, 4, 21 || § 12 *compilavit Isidorus* 15, 1, 58
 || v. 18 ab uxore Lavinium *compilavit Isidorus* 15, 1, 52

1 naricibus *G* 1 2 honore *GB* 2 gr. iun. *HS* 3 nomen *A*
 5 scythicae *erasum in L* 5 6 de taurica] te tauriga *S* 7 zanc-
 clensibus] *LP*, zanclesibus *GHSA* || locrensilius *S* 8 metapontum]
 hypontum *P²*; Hipponium *Salm.* || uibo] huius *P²* 9 ueterem *A*
 10 refert] asseuerat *A* || eosdem — 12 nominatos *om. P¹* 11 su-
 perfuerunt *HSA* || umbrios] *LGAP²*, ombrios *hS*, imbricos *Bern.*
 12 liciniano] *L²GBP*, liciano *L¹*, luciniano *A*, lutiniano *S*, lucinio *H*
 || mesapo *L*, maesapo *G* 12 13 messapiae datam] *LGP¹* cum *Isidoro*,
 messapiae atam *S*, messapiam eam tamen *H*, messapiam dictam *A*,
 missam dictam *P²* 13 origine *HA*, in origine *P²* 14 oenotris
 fratres *S*, oenotris fratris *A* 14 15 peuaetius peuaetiam *S*, puecetius
 puecetiam *H* 15 par sententia est inter auctores ante a gub. *ins.*
L²AP¹ Bern. 15 16 appellatum] *LGP*, appellatur *HSA* 17 leu-
 cosiam] *P²*, leucotiam *A*, leocotiam *LHSP¹*, leocotinam *G* || inter
 omnes perspicue conuenit *om. P¹*, in *L erasum, sed mox rursum repo-*
situm || perspicuo *G solus* 18 nutrice] *A*, nutrice caieta *LGSP*,
 cajeta nutriceae *H* || esse nuncupatum post lau. *ins. A Bern.*

74322

- post Troiae excidium, sicuti Cosconius perhibet, quarto 1 IGN.
 anno exstructum est. 2
- 2, 14 Nec omisum sit Aenean aestate ab Ilio capto 3
 secunda Italicis litoribus adpulsum, ut Hemina tradit, 4
 sociis non amplius sexcentis, in agro Laurenti po- 5
 suisse castra: ubi dum simulacrum, quod secum ex 6
 Sicilia advexerat, dedicat Veneri matri quae Frutis 7
 dicitur, a Diomede Palladium suscepit, tribusque mox 8
 annis cum Latino regnat socia potestate, quingentis 9
 15 iugeribus ab eo acceptis: quo defuncto summam biennio 10
 adeptus apud Numicium parere desiit anno septimo. 11
 16 patris Indigetis ei nomen datum. deinde constituta 12
 ab Ascanio longa Alba, Fidenae, Aricia; Nola a 13
 Tyriis, ab Euboënsibus Cumae. ibidem Sibyllae sa- 14
 cellum est, sed eius quae rebus Romanis quinquage- 15 PL. 13, 88
 sima olympiade interfuit || cuiusque librum ad Corne- 16
 17 lium usque Sullam pontifices nostri consulebant: tunc 17
 enim una cum Capitolio igni absumptus est: nam 18
 priores duo, Tarquinio Superbo parcius pretium offe- 19
 rente quam postulabatur, ipsa exusserat. || huius se- 20 IGN.
 18 pulcrum in Sicilia adhuc manet. Delphicam autem 21
 Sibyllam ante Troiana bella vaticinatam Bocchus au- 22
 tumat, cuius plurimos versus operi suo Homerum in- 23
 servuisse manifestat. hanc Herophilen Erythraea annis 24

1 excid. troiae *H* || troiae] iliae in *litura S* || sicut *S* || consonius *h*
 2 exstructus *G* || est *om. H* 3 aenean] *L*, anean *G*, aeneam *HSAP*
 5 aplius *hS* 7 adduxerat *A* || dedicavit *P* || quae] quod *A* 8 sus-
 cepit] *LG Bern.*, suscipit *AP*, suscepisse *hS* 9 regnavit *S*, *om. h*
 10 acceptus *G* 11 numicium] *HA*, nomicium *S*, numicum *LGP*²,
 nimicum *P*¹ || apparere *S*, parere *P*² et *suprascr. i. ap A*, parare *P*¹
 || desiuit *AP* 12 patris] *hSA*, patrisque *LGP Bern.* || deinde *om. H*
 13 arcanio *S* || longa alba] *LGP*, alba longa *HSA* || atricia *S*
 14 tyris *LGS* 17 ad ante syllam *ins. in litura L* || syllam *LGSAP*,
 sillam *H* 18 adsumptus *S*, assumptus *A* 19 duos *H* 20 cuius *A*
 22 23 autumat] perhibet *AP*² 24 herofilen] *P*², erofilan *A*, herifilen
LGP, erifilen *S*, erifilen *H*

- IGN. 1 aliquot intercedentibus insecuta est Sibyllaque ap-
 2 pellata est de scientiae parilitate, quae inter alia mag-
 3 nifica Lesbios amissuros imperium maris multo ante
 4 praemonuit quam id accideret. ita Cumanam tertio
 5 fuisse post has loco ipsa aevi series probat.
- PL. 3, 56 6 Ergo Italia, || in qua Latium antiquum antea a 2,19
 7 Tiberinis ostiis ad usque Lirim amnem pertinebat,
 MELA 2,4,1 8 || universa consurgit a iugis Alpium, porrecta ad Re-
 9 ginum verticem et litora Bruttiorum, quo in maria
 10 meridiem versus protenditur. inde procedens paulatim 20
 11 se Appennini montis dorso attollit, extenta inter Tus-
 12 cum et Adriaticum, id est inter supernum mare et
 PL. 3, 43 13 inferum, || similis querne folio, scilicet proceritate
 MELA 2,4,1 14 amplior quam latitudine. || ubi longius abiit, in cornua 21
 15 duo scinditur, quorum alterum Ionium respectat aequor,
 MELA 2,4,8 16 alterum Siculum: || inter quas prominentias non uno
 17 margine accessum insinuati freti recipit, sed linguis
 18 proiectis saepius ac procurrentibus distinctum pro-
 IGN. 19 munturiis pelagus. accipit. || ibi, ut obvia passim no- 22
 PL. 3, 73 20 temus, arces Tarentinae, || Scyllacea regio cum Scyllaeo

v. 13 proceritate a. q. l. ex *Plinio Solinove Isidorus* 14, 4, 18 ||
 v. 20 Scyllacea — p. 40 v. 8 habitatae compilavit alienis admixtis *Capella* § 641

2 paralitate G 3 lelbios A || amissurus P || maris om. HS 4 ac-
 ciderat G 5 fuisse om. hS || aevi] sui h, sui eui Bern. 6 ita-
 liam A || a om. AP 7 tiberinis] GH, tyberis L, tyberiis BA, tibe-
 riis S, tiberis P 8 9 reginum] LGP¹, regium HSA, reginium P²
 9 brutiorum LGH, bruttium S || mari HS 10 meridia A 11 appen-
 nini] LHSP, apennini GA || extensa HS 12 hadriaticum SP || supe-
 rum AP 13 similisque hS, simulque Bern. || querno h || proce-
 ritate] LGHSP cum *Plinio*; longitudine A et gl. LP 14 abit H, pro-
 cessit AP² 15 respectat] LGP¹, spectat HSAP² || aequorum S,
 et quorum A 16 alter L¹ || inter] in S 17 linguis] longius H
 18 19 promunturiis L, promonturii G, promunturii S, promuncto-
 riis H, promontoriis A 19 accepit LBS, admittit AP² || ibi ut obuia
 passim] H, ibi ut obuias sparsim B, ibi ut sparsim LGP, ibi autem
 appi passum S, ubi aut obuias passim A 19 20 notem G 20 scyl-
 lacea] L, scillacea GA, scylacea S, scillecea H, syllacaea P
 || scyllaeo] LP, scilleo GHSA

- oppido et Crateide flumine Scyllae matre, ut vetus- 1 PL.
tas fabulata est, || Regini saltus, Paestanae valles, Si- 2 IGN.
renum saxa, amoenissimus Campaniae tractus, Phle- 3
graei campi, || Circae domus Tarracina insula ante cir- 4 PL. 3, 57
cumflua inmenso mari, nunc aevo nectente addita 5
continenti || diversamque fortunam a Reginis experta, 6 PL. 3, 86
quos fretum medium a Siculis vi abscidit, || Formiae 7 PL. 3, 59
etiam Laestrygonibus habitatae, || multa praeterea pol- 8 SOL.
lentissimis ingeniis edisertata, quae praeterire quam 9
inferius exequi tutius duximus. 10
- 2, 23 || Verum Italiae longitudo, quae ab Augusta Prae- 11 PL. 3, 43
toria per urbem Capuamque porrigitur usque ad op- 12
pidum Regium, decies centena et viginti milia pas- 13
suum colligit, || latitudo ubi plurimum quadringenta 14 PL. 3, 44
decem, ubi minimum centum triginta sex; || artissima 15 PL. 3, 95
est ad portum quem Hannibalis castra dicunt, neque 16
enim excedit quadraginta milia; || umbilicum ut Varro 17 PL. 3, 109
tradit in agro Reatino habet. || at in solidum spatium 18 PL. 3, 44
circuitus universi vicies *centena quadraginta novem 19
- 24 sunt. || in quo ambitu adversa Locrensi fronte or- 20 PL. 3, 5.95
tus a Gadibus finitur Europae sinus primus; || nam 21 PL. 3, 97

v. 15 artissima — 20 sunt compilavit Capella § 649

1 cradeidae S 2 pestana uallis A, paestana ualles P 3 ame-
nissimi A 3 4 flegrei libri 4 Tarracina fortasse delendum 5 nec-
tente] LAP, nectenti G, nente S, uertente H 7 ui] suis A || foniae S
8 lystregonibus A || habitae P || multa te multa S || praeterea om. h
9 est dissertata S, est disertata A, edisserta P¹ || quae — 10 duxi-
mus om. A 10 diximus L¹B 11 angusta h 12 captumque L¹
14 colligit] HSAP², colligitur LGP¹ || ubi om. L 15 minimum]
fortasse medium || sex] sex milia AP 16 quam A 17 xl HA
cum libris Plinii et Capellae; cccc LG, quadringenta S 18 at om. S
19 circumitus S || uicies quadragies nouies (nouiesque LP) centena
libri notis numerorum [xx] XLIX male solutis, quos numeros restitui-
mus Plinio (Ric.) et Capella 6, 640. Requiritur tamen pro 2,049000
numerus 2,490000 sive vicies [xx] ccccxc, quadringenta nonaginta milia;
hunc enim efficit duplicata longitudo p. 1,020000 additis latitudinibus
410000 et 40000 20 habitu G 21 gradibus H

- PL. 1 secundus a Lacinio auspicatus in Acroceraunio metas
2 habet.
- PL. 3, 117 3 || Ad haec Italia Pado clara est, quem mons Ve- 2, 25
4 sulus superantissimus inter iuga Alpium gremio suo
5 fundit, visendo fonte in Ligurum finibus, unde se
6 primum Padus proruit submersusque cuniculo rursus
7 in agro Vibonensi extollitur, nulli amnium inferior
8 claritate, a Graecis dictus Eridanus. intumescit ex-
9 ortu canis tabefactis nivibus et liquentibus brumae
PL. 3, 118 10 pruinis || auctusque aquarum accessione triginta flu-
11 mina in Hadriaticum defert mare.
- PL. 7, 19 12 || E memorabilibus inclutum et insigniter per om- 26
13 nium vulgatum ora, quod perpaucae familiae sunt in
14 agro Faliscorum quos Hirpos vocant. hi sacrificium
15 annum ad Soractis montem Apollini faciunt: ad-
16 operantes gesticulationibus religiosis impune exultant
17 ardentibus lignorum struibus, in honorem divinae
18 rei flammis parentibus. cuius devotionis mysterium

v. 3 Italia Pado — 11 mare *compilavit Capella* § 641 || v. 8 in-
tumescit — 11 mare *compilavit Isidorus* 13, 21, 26

1 launio *G* || agro ceraunio *LA*, agro ceraumo *G*, agro ceuraunio *P*,
acrocerauniis *HS*; Acroceraunio *Plinius* 3 pato *S* || est clara *A*
4 inter] in *S* 5 uisendo] *SA*, uisenno *LBH*, uissenno *P*, uisono *G*;
fonte mirabili *Capella* || ligurium *G* || sinibus *h* || se *om. H* 6 pa-
dis *S*, padum *H* || profundit *A* || rusus *S* 7 uiuonensi *LGP*; Vibon-
ensis *item Capella*; debuit esse Forovibiensis 8 a] con *S* || herida-
nus *GA* 9 liquentibus] reliquentibus *L*, relinquentibus *P* 10 ac-
cessione] amnibus *A*, agminibus *P*² 11 hadriaticum] *S solus* 12 e (et *G*)
memorabilibus] *LBGP*, emorabilibus *A*, memorabilibus *Bern.*, memo-
rabilibus *hS* || inclutum *LP*, indutum *S*, inclitum *GHA* 13 ora *om. P*¹
14 faliscorum] *LGP*, phaliscorum *A*, paliscorum *H*, paliseorum *S*
|| quos h. u.] quae hyrpos uocantur *A* 15 montem soractis *LP*,
montem socratis *G*, socratis montem *A* || apolloni *S* 15 16 adope-
rantes] *LHP*, ac operantes *B*, et operantes *G*, ideō operantes *S*¹, id
operantes *AS*² 16 religis *G*, religionis *A* || exultant] *HSA*, insul-
tant *LGP* 17 honore *G* 18 regi *G*, rei et *A* || parentibus] par-
centibus *P*² *Salm.* || mysterium] *L*, misterium *GHP*, ministe-
rium *SA*

- munificentia senatus honorata Hirpis perpetuo consulto 1 PL.
 omnium munerum vacationem dedit. 2
- 2, 27 || Gentem Marsorum serpentibus inlaesam esse 3 PL. 7, 15
 nihil mirum: a Circae filio genus ducunt et de avita 4
 potentia deberi sibi sciunt servitium venenorum: ideo 5
 28 venena contemnunt. || C. Coelius Aeetae tres filias 6 IGN.
 dicit Angitiam Medeam Circen: Circen Circeios in- 7
 sedisse montes, carminum maleficiis varias imaginum 8
 29 facies mentientem: Angitiam vicina Fucino occupa- 9
 visse ibique salubri scientia adversus morbos resis- 10
 tentem, cum dedisset homines vivere, deam habitam: 11
 30 Medeam ab Iasone Buthroti sepultam filiumque eius 12
 Marsis imperasse. 13
- 31 || Sed quamvis Italia habeat hoc praesidium fami- 14 SOL.
 32 liare, a serpentibus non penitus libera est. || denique 15 PL. 3, 59.
 Amuncas, quas Amyclas ante Graeci condiderant, 16 8, 104
 serpentes fugavere. || illic frequens vipera insanabili 17 IGN.
 morsu: brevior haec ceteris quas in aliis advertimus 18
 orbis partibus ac propterea, dum despectui est, fa- 19
 33 cilius nocet. Calabria chersydris frequentissima et 20

v. 3 gentem — inlaesam esse *adhibuit Isidorus* 9, 2, 88

1 munificentia] benivolentiae A || consulto] Gh, consulato S, con-
 sultu A Bern., *erasum in L* 2 numerum h 4 a circae] arcicae P
 || genus] HSA, hi genus LGP || d.cunt L¹ || habita HS 5 potes-
 tate G 6 cont. uen. HA || c.. caelius aetae L¹ (*post primam c in-*
sertum ecili et supra a scr. o), coelius (*om. praenomine*) aetae P, celius
 ete B, geaetae G, g. coelius H, gaius coelius S, gainus caelius A
 7 dicit] dicitur habuisse H || anguitiam G || circen circen] circen A
 || circelios L¹G, circeos h 8 carmine S || inmaginum P 9 fa-
 cias L¹ || anguitiam G 10 11 resintentem G, residentem P 11 de-
 disset] BHP, dedisses L¹, desisset L²GSA || homines] L¹HSAP,
 hominem L²B, homine G 12 brithriti A || sepultum H || filiusque G
 || eius om. H 14 quandouis S 15 penitus] omnino AP² 16 amun-
 clas quas] LBP¹, amincas quas AP², om. HS; Amyclae sive Amyn-
 clae *Plinii libri* || amidas gr. ante condiderunt A 18 quas] quam H
 || advertimur S 19 dispectui GA || est] et S 20 chersydris] SA,
 chersidris H, chelydris LGP

- IGN. 1 boas gignit, quem anguem ad immensam molem fe-
 2 runt convalescere. captat primo greges bubulos et
 3 quae plurimo lacte rigua bos est, eius se uberibus
 4 innectit, suctuque continuo saginata longo in saeculo
 5 ita fellebri satietate ultimo extuberatur, ut obsistere
 6 magnitudini eius nulla vis queat: et postremo depo-
 7 pulatis animantibus regiones quas obsederit cogit ad
 FL. 8, 37 8 vastitatem. || Divo Claudio principe, ubi Vaticanus 2, 34
 9 ager est, in alvo occisae boae spectatus est solidus
 10 infans.
- FL. 8, 80 11 || Italia lupos habet; quod cum ceteris simile non 35
 12 sit, homo quem prius viderit conticescit, et antici-
 13 patus obtutu nocentis, licet clamandi votum habeat,
 14 non habet vocis ministerium. sciens de lupis prae- 36
- FL. 8, 83 15 tereo multa: spectatissimum illud est. || caudae ani-
 16 malis huius villus amatorius inest perexiguus, quem
 17 spontivo damno abicit cum capi metuit: nec habet
 18 potentiam nisi viventi detrahatur. coeunt lupi toto
 19 anno non amplius dies duodecim. vescuntur in fame
- FL. 8, 84 20 terram. || at hi quos cervarios dicimus, quamvis post 37
 21 longa ieiunia repertas aegre carnes mandere coepe-

v. 1 boas — 4 innectit *compilavit Isidorus 12, 4, 28 cf. 14, 4, 19*
 || v. 18 coeunt — 19 duodecim *compilavit Isidorus 12, 2, 24*

1 boas] *HSA*, boam *LGP* || ad] in *H*, om. *S* 2 coalescere *A*
 || primos *G* || bubalos *A* 3 plurimo] primo *H* || irrigua *HA*
 4 suxuque *G*, sucoque *A* || longe *S* 5 uellebri *S*, felebri *h*, ce-
 lebri *Bern.* || satietatem *P* || ut — 6 queat om. *P* 6 queat et p.]
 queat postremo *HS*, ualeat postremoque *A* 7 amantibus *L*¹, anima-
 libus *HS* || cogat *hS* 8 diuo denique *AP* 11 italiae lupus *L*² *P*
 || h. qui cum ceteris similes non sint *L*² || post quod exciditne
 monstrum? || similis *A* 12 uiderit] uiderint *L* 13 obtutu] *HA*,
 obtutu aspectu *L*¹ *S*, obtutu aspectu *GB*, obtutu aspectus *L*², obtutu
 nocentis aspectus *P* || liceat *S* || uotum] *HSA*, uoluntatem *LGP*
 14 15 m. pr. *LG* 15 spectantissimum *P* || est illud *G* 16 huius
 om. *A* 17 abicit] *HSA* cum *Plinio*, amittit *LGP* 19 diebus *A*
 20 terra *A* || hi] h.. *L*¹; videtur fuisse hii || quos] cos *P*, quo *G*
 21 mandare *S*

- rint, ubi quid casu respiciant obliviscuntur, et inme- 1 PL.
 mores praesentis copiae eunt quaesitum quam reli- 2
 querant satietatem. 3
- 2, 38 ¶ In hoc animalium genere numerantur et lynces, 4 PL. 37, 52.
 quarum urinas coire in duritiem pretiosi calculi fa- 5 53
 tentur qui naturas lapidum exquisitius sunt perse- 6
 cuti. istud etiam ipsas lynces persentiscere hoc do- 7
 cumento probatur, quod egestum liquorem ilico ha- 8
 renarum cumulis quantum valent contegunt, invidia 9
 scilicet ne talis egeries transeat in nostrum usum, ut 10
 39 Theophrastus perhibet. lapidi isti ad sucinum color 11
 est, pariter spiritu adtrahit propinquantia, dolores re- 12
 num placat, medetur regio morbo, lyncurium Graece 13
 dicitur. 14
- 40 ¶ Cicadae apud Reginos mutae, nec usquam * alibi: 15 PL. 11, 95
 quod silentium miraculo est, nec inmerito, cum vici- 16
 nae quae sunt Locrensiū ultra ceteras sonent. ¶ cau- 17 IGN.
 sas Granius tradit, cum obmurmurarent illic Herculi 18
 quiescenti, deum iussisse ne streperent: itaque ex eo 19
 coeptum silentium permanere. 20

§ 38. 39 *compilavit Isidorus* 12, 2, 20. 16, 8, 8 *cf.* 14, 4, 19 ¶
 v. 15 cicadae — alibi *compilavit Isidorus* 12, 8, 10

1 respiciant] *LGAP*, respicient *S*, respiciunt *H* 2 questum *S*, que-
 sitae *A* ¶ qua *G* 2 3 reliquerant] *LBP*, relinquerant *G*, reli-
 querint *HS*, reliquerunt *A* 3 satietatem] tritiaeatatem *S* 4 nume-
 rantur] *HSA* cum *Isidoro*, nominantur *LGP* 5 duriciam *HA* 6 ex-
 quisitius] exsequentium *A* 7 etiam] enim *S* 9 tumulis *LSP*
 ¶ invidia] *HSA* cum *Isidoro*, inuidiae *LG*, inuidiae *P* 11 theiofras-
 tus *S* 11 12 color est] *SA*, colorē *LGHP* 12 pari *P* 12 13 re-
 nium *A*, remum *S*, nimium *H* 13 lyngurium *P*, lingurium *LBSA*,
 ligurium *G* *Bern.*, ungurium *h* 13 14 graece dicitur] *LGP*, grae-
 cum *H*, dicitur *SA* 15 regionos *S*, reginios *A* ¶ post alibi *inse-*
runt cicadae quam regio (regionos *S*, apud reginos *H*) mutae *LGHSP*,
 quam apud reginios cicadae mutae *A* 16 miraculum *H* 17 sunt
om. G ¶ ceteros *G*, cetera *S* ¶ sonitent *A* 18 tradidit *H* ¶ obi-
 rent murarent *A* 19 ne] non *S* ¶ ex] et ex *GB*, .. ex *L* 20 per-
 mare *S*

- PL. 32, 22. 1 || *Ligusticum* mare frutices procreat, qui quantisper 2, 41
 23 *auctus* 2 fuerint in aquarum profundis, fluxi sunt tactu prope
 3 carnulento: deinde ubi in supera tolluntur natalibus
 4 derogati saxis lapides fiunt: nec solum qualitas illis
 5 sed et color vertitur: nam puniceo protinus erubes-
 6 cunt. ramuli sunt, quales arboris visimus, ad semi-
 7 pedem frequentius longi; rarum est pedaneos depre-
 8 hendi. excluduntur ex illis multa gestamina. habet 42
 9 enim, ut Zoroastres ait, materia haec quandam po-
 10 testatem, ac propterea quidquid inde sit ducitur inter
 PL. 37, 164 11 salutaria. || *curallium* alias dicunt: nam Metrodorus 43
auctus 12 *gorgiam* nominat. idem quod resistat typhonibus et
 PL. 37, 182 13 fulminibus adfirmat. || eruitur gemma in parte Luca-
 14 nae facie adeo iucunda, ut languentes intrinsecus
 15 stellas et subnubilo renidentes perfundat color cro-
 16 ceus. ea quoniam in litore Syrtium inventa primum

v. 12 quod — 13 affirmat *compilavit Isidorus* 16, 15, 25 cf. 16, 8, 1;
in libris Plinianis 37, 164 *praeter Bambergensem, in quo est hanc fasci-*
nationibus resistere affirmant, legitur in aliis fulminibus et typhoni,
in aliis fulminibus et tonitribus pro fascinationibus || v. 13 eruitur
 — 46, 1 vocatur *compilavit Isidorus* 16, 14, 10

1 *ligusticum* GB 2 fluxi] fixi A² 3 cornulento S || in supera
 toll.] A, insuper attoll. HS, in supera attoll. LGP || natalibus] HS,
 naturalibus LGP¹, genuinis A, genuinis natalibus P² 4 derogatis
 (derodatis H) saxis HSA, saxis derogati LGP¹, derorogatis (sic,
 om. saxis) P² || lapis P² || solum qu. illis L¹GA, solum qu. illis
 tantum HS, qu. illis tantum PL² 5 6 .rubescunt L, rubescunt P
 6 arboris] LG, arbores H, arborum SAP 7 longi] LGHP, longe A,
 longiora S 8 excluduntur] LG, excuduntur HAP, exciduntur S;
 cf. *exclussor artis argentariae Henzeni inscr. 7229 ibique nota* || multa
 om. S 9 zoroastre G, rozoastres h || materies AP 9 10 potes-
 tate G 10 sit ducitur] fit habetur A 11 *curallium*] A, cura-
 lium LGHS, corallium P 12 *gorgiam*] HSA, gurgia LGP || quod]
 quoque S 13 adfirmant L¹G 14 adeo .... ut .... 15 perfundat]
 admodum .... nam .... perfundit A 15 stellas om. H || reniden-
 tes] L²G, renidentis L¹HP, renitentis S, renitentes A et *Isidorus*
 || perfundat (perfundit A) color croceus] HSA, croceo colore perfun-
 dat LGP 16 ea] et S || Syrtium] sirtitium A || primum] HSA,
 primo LGP

- 2, 44 est Syrtitis vocatur. || est et Veientana a loco dicta, 1 PL. 37, 184
 cui nigricolor facies propria, quam ad gratiam varietatis limites albi intersecant notis candicantibus. 2 3
- 45 || Insula quae Apuliae oram videt tumulo ac delubro Diomedis insignis est et Diomedae aves sola 4 PL. 10, 126. 127
 nutrit: nam hoc genus alitis praeterquam ibi nusquam 5
 gentium est, idque solum poterat memorabile iudicari, 6
 nisi accederent non omittenda. forma illis paene quae 7
 46 fulicis, color candidus, ignei oculi, ora dentata: con- 8
 greges volitant nec sine ratione pergendi: duces duo 9
 sunt, qui regunt cursum: alter agmen anteit alter in- 10
 sequitur: ille ut ductu certum iter dirigat, hic ut in- 11
 stantia urgeat tarditatem. haec in meantibus disci- 12
 47 plina est. cum fetificum adest tempus, rostro scrobes 13
 excavant, deinde surculis inversum superpositis imi- 14
 tantur texta cratium: sic contegunt subtercavata et 15
 ne operimenta *si desint, forte lignorum cassa venti 16
 auferant, hanc struicem premunt terra quam egesse 17
 48 rant cum puteos excitarent. sic nidos moliuntur bi- 18
 fori accessu, nec fortuito, adeo ut ad plagas caeli 19
 metentur exitus vel ingressus: aditus qui dimittit ad 20
 21

v. 1 est et Veientana — 3 candicantibus ex *Plinio Solinove rettulit Isidorus* 16, 11, 5 || § 45 — 50 inter alia adhibuit *Isidorus* 12, 7, 28. 29 cf. 14, 4, 19

1 syrtitis] *L*¹*S* et *Plin.* (*Bamb.*), sirtitis *G*, syrtites *AL*²*P*, sirtites *H* || ueientana] *L*²*AP*², ueitana *S*, uientana *HP*¹, uelentana *L*¹*G* 2 nigricolor f. p.] superficies nigra *A* 3 limitis *S* || notis] *LHP*, netis *G*, uenis *A*, om. *S* || candidantibus *H* 4 apuli eorum *S*, apuleiae oram *P* 5 diomedias *A* 6 hoc] hec *G* || genus] generi *A* 7 genitum *LG* 9 10 congreges] *LGP*², congres *P*¹, congregatae *HSA* 10sq. duae ... quae regant ... altera ... sequitur altera illa ... destinet altera ut *A*; *P* ut dedimus, sed insequitur altera illae 11 cursu *G* 12 dirigat hic ut] dirigit hic et *S*, dirigat hic *H* 12 13 instantiam *P* 14 est] et *HS* 14 15 tro scrobes — deinde om. *S* 15 excavant *L*¹ 16 cratium] gratiam *L* 17 si desint scripsimus: desint si libri || cassam *G* 18 auferant] *HS*, auferunt *LGAP* || premunt] *HSA*, premunt *P*¹, conprimunt *LGP*² 19 excitarent] *HSA*, excitassent *LGP* 19 20 biformi *L*²*AP* 20 nec] ne *S* || fortuito *L*²*HSAP*² 21 aditu *G* || demittit *LGP*, dimittit *A*

- PL. 1 pastus in ortum destinatur, qui excipit revertentes
 2 versus occasui est: ut lux et morantes excitet et re-
 3 ceptui non denegetur. levaturae alvum adversis fla-
 4 tibus subvolant, quibus proluvia longius auferatur.
 5 iudicant inter advenas: qui Graecus est propius ac- 2, 49
 6 cedunt et quantum intellegi datur ut civem blandius
 7 adulantur, si quis erit gentis alterius involant et im-
 8 pugnant. aedem sacram omni die celebrant studio
 9 eiusmodi: aquis imbuunt plumas alisque impendio
 10 madefactis confluunt rorulentae: ita aedem excusso
 11 umore purificant: tunc pinnulis superplaudunt: inde
 12 disceditur quasi peracta religione. ob hoc ferunt Dio- 50
 13 medis socios aves factos. sane ante adventum Aetoli
 14 ducis nomen Diomedae non habebant, inde sic dictae.
 IGN. 15 || Italicus excursus per Liburnos, quae gens Asia- 51
 16 tica est, procedit in Dalmatiae pedem, Dalmatia in
 17 limitem Illyricum, in quo sinu Dardani sedes habent,
 18 homines ex Troiana prosapia in mores barbaros effe-
 19 rati. at ex altera parte per Ligurum oram in Nar- 52
 20 bonensem provinciam pergit, in qua Phocaënses quon-
 21 dam fugati Persarum adventu Massiliam urbem olym-
 22 piade quadragesima quinta condiderunt. et C. Marius 53

v. 18 homines — 19 efferati compilavit Isidorus 14, 4, 8 vel qui haec ad Isidorum addidit

1 partus *P* || exceptit *A* || reuertentis *S* 2 occasum *L*²*S*, occasu *P*²
 || morantis *SP* 2 3 receptus *P*² 3 degenetur *P*¹ || aduersus *hS*
 3 4 fluctibus *S* 4 profluuiis *A* || adferatur *P*² 5 inter — 6 ac-
 cedunt et *om.* *S* 5 propius *om.* *h* 6 ut] uelut *AP* 9 huiusmodi *h*
 || aequis *G* 10 rotulenta *A* || aedem] *HAP*, eadem *S*, eodem *LG*
 11 umore] *LG* || pennulis *HA*, pennules *G* || superclaudunt *L*
 12 superacta *S* || ferunt] *HSAP*², credunt *LGP*¹ 13 ante *om.* *G*
 14 diomede *L*¹*B*, diomedae *P*, diomaede *G*, diomedie *S*, diomediae *A*,
 diomedi *h*, diomedee *Bern.* || sic (sio *G*) dictae sunt *LG* 16 dal-
 matiae] dalmatii *L* || dalmatia in] *HP*, dalmatiam in *GS*, dalmatia.
 in *L*, dalmatiam *A* 17 dard. s. h.] dardanides habitant *A* 18 tro-
 ianos *L*¹ 19 ligiram *A* || ora *HS* 20 phocenses *G*, focenses
LHSAP 20 21 quendam *G*, quodam *S* 21 aduentum masyliam *S*
 22 c.] c. gaius *A*

- bello Cimbrico factis manu fossis invitavit mare, per- 1 IGN.
 niciosamque ferventis Rhodani navigationem tempe- 2
 ravit: qui amnis praecipitatus Alpibus primo per Hel- 3
 vetios ruit, occursantium aquarum agmina secum tra- 4
 hens, auctuque magno ipso quod invadit freto turbu- 5
 lentior, nisi quod fretum ventis excitatur, Rhodanus 6
 saevit et cum serenum est: atque ideo inter tres Eu- 7
 2, 54 ropae maximos fluvios et hunc computant. Aquae 8
 quoque Sextiae illic obclaruerunt, quondam hiberna 9
 consulis, postea excultae moenibus: quarum calor olim 10
 acrior exalatus per teporem evaporavit nec iam par 11
 est famae prioris. 12
 Si Graecias cogitemus praestat respicere litus 13
 Tarentinum: unde a promunturio, quod Acran Iapy- 14
 gian vocant, Achaïam destinantibus citissima navi- 15
 gatio est. 16
 3, 1 Flectendus hinc stilus est: terrarum vocant aliae, 17 SOL.
 et longum est, ut moratim insularum omnium oras 18
 legamus, quascumque promunturia Italica prospectant: 19
 quamvis sparsae recessibus amoenissimis et quodam 20
 naturae quasi spectaculo expositae non erant omit- 21
 2 tendae: sed quantum residendum est, si dilatis quae 22

v. 16 flectendus h. st. est expressit Isidorus 14, 4, 1

3 alpidus *G*, alipibus *S* || per *om. h* 3 4 eluetios *LG*, elueticos *P*
 5 octuque *L*, auctoque *A* || ipso *om. A* || freto *L*, frento *S* 7 *post*
saevit repetit alpidus *L* || adeo *HS* 9 sextiae illic obclaruerunt] *HS*,
 sextiae illic claruerunt *A*, sextiliae eo loci claruerunt (clauerunt *G*)
LGP || hiberno *L*¹ 10 consules *S* || exculta *HSA* 11 exhalatus
*S*¹ *P soli* || teporem uaporavit *LP*, temporem uaporavit *GB*, tempra
 euaporavit *h*, tempora euaravit *S*, tempora euaporavit *A Bern.* 12 priori.
L, priore *A*, priori *P* 13 grecis *L*, grecos *GB* 14 carentinum
G || a *om. HS* || agran *H*, aran *A* 14 15 iapygian] *L*,
 iapigian *G*, iapygiam *A*, iapigiam *S*, iampigiam *H*, iampygiam *P*
 || achaiia *hS*, achamia cursum *A* 15 16 nauigatiost *G* 17 est] est
 quo *A* || alia *HSA* 20 quamuis] quam *S* || exposito *H* 22 re-
 sistendum *G* || si *om. LG*

PL. 3, 82. 81 1 praecipua sunt per quandam desidiam, || aut Panda-
 2 teriam aut Prochyta[m] dicamus, aut ferri Ilvam fera-
 3 cem, aut Caprariam quam Graeci Aegilon dicunt, aut
 4 Planasiam de facie supinati sic vocatam, vel Colum-
 PL. 3, 85 5 bariam avium hoc nominis matrem, || vel Ithacesiam
 PL. 3, 82 6 Ulixis speculam, || vel Aenariam, Inarimen Homero
 IGN. 7 nominatam, aliasque laetas non secus. || inter quas
 8 Corsicam plurimi in dicendo latius circumvecti ple-
 9 nissima narrandi absolverunt diligentia, nihilque omis-
 10 sum quod retractanti non sit supervacuum: ut exor- 3, 3
 11 dium incolis Ligures dederint, ut oppida extructa
 PL. 3, 80 12 sint, || ut colonias ibi deduxerint Marius et Sulla, ut
 13 ipsam Ligustici sinus aequor adluat. sed haec fa-
 14 cessant.

PL. 37, 152 15 || Verum ager Corsicanus, quod in eo agro uni- 4
 16 cum est, solus edit quem catochiten, vocant lapidem
 17 fatu dignissimum. maior est ceteris qui ad ornatum

v. 10 ut exordium incolis Ligures dederint: *habet similia Isidorus 14, 6, 41 nec tamen ex Solino; cf. Sallustius hist. fr. 2, 8 Dietsch* || v. 13 Ligustici sinus aequor: *similiter Isidorus 14, 6, 42* || v. 16 quem catochiten v. l.: *inde Isidorus 14, 6, 42 et Priscianus v. 472* •

1 quandam] quam *h* || desidiam *om. S* 1 2 pandataeria *S*, pandataeri *H*, pandeteria *A*, pandatorium *LGP* 2 prochyta[m] *G*, prochytham *LP*, procytham *S*, prochitam *H*, procheta *A* || iluan *S*, luan *H*, liuan *A* 3 aegilon] *S*, egilon *H*, egylon *A*, *IFIAON L¹, IIIAON G, AIITPAON L²P* 4 supinati] *GH*, supinatis *L*, suppinatis *S*, supinitatis vel ulixi (ulixis *A*) erroribus *AP contra Plin.* 4 5 columboriam *A* 5 hoc] huius *A* || matrem] *m. huius S, m. eius H* || ithacesiam] *SP*, ithacessiam *H*, itacesiam *A*, ithacesian *LG* 6 ulixis speculam] (specula *G*) *LGHS*, ulixis ut proditur speculam *P*, quae ulixis proditur specula *A* || lenariam *HSA*, enaream *LGP¹*, eneariam *P²* || inharimen *HS* || homoro *S* 7 non secus laetas *A* 8 in dicendo *S*, indicendi *h* 8 9 plenissimo *G* 10 etractanti *L¹P*, retractandi *G*, retractari *A* 11 incolae l. dederunt *A* || oppida extructa] *HS*, oppida ibi extructa *AP*, oppida structa *LG* 12 deduxert *S*, dederunt *A* || maricius *P¹* 13 ipsa l. s. aequore alluatur *A* 13 14 fac.] deficient *P²* 15 corsinus *S* || quod — 16 est fortasse delenda 15 16 unicum] vicini cum *G* 16 est] et *S* || lap. q. cat. uoc. *A* || catochiten] *HS*, cathochiten *A*, *KATOXEITEN LGP* 17 statu *h* || ad ornatum] adomatum *S*

- destinantur nec tam gemma quam cautes. idem im- 1 **PL.**
 positas manus detinet, ita se iunctis corporibus ad- 2
 nectens ut cum ipso haereant quibus tangitur; * sic ei 3
 inest [vellus] velut de glutino lentiore nescio quid par 4
 3, 5 atque gummi. || accipimus Democritum Abderiten os- 5 **IGN.**
 tentatione scrupuli huius frequenter usum ad pro- 6
 bandam occultam naturae potentiam in certaminibus 7
 quae contra magos habuit. 8
 4, 1 Sardinia quoque, || quam apud Timaeum Sandalio- 9 **PL. 3, 85**
 tin legimus, Ichnusam apud Crispum, || in quo mari 10 **auct.**
 sita sit, quos incolarum auctores habeat, satis celebre 11 **IGN.**
 est. nihil ergo attinet dicere [ut] Sardus Hercule, 12
 Norax Mercurio procreati cum alter a Libya, alter 13
 ab usque Tartesso Hispaniae in hosce fines permea- 14
 vissent, a Sardo terrae, a Norace Norae oppido no- 15
 2 men datum, mox Aristaeum regnando his proximum 16
 in urbe Caralis, quam condiderat ipse coniuncto po- 17

v. 2 ita se — 5 gummi expressit Priscianus v. 473: corporibus lapis hic ceu glutine tactus adhaeret || 10 Ichnusam a. Cr. ex Plinio Solino Isidorus 14, 6, 39. Pro Crispo Plinius citat Myrsilum; videtur autem Solinus non tam errasse, quam ad Plinium adnotatum reperisse haec item referri a Sallustio, quem constat similia narrasse in historiis (2, 2 Dietsch) || 12 ut Sardus — 16 nomen datum compilavit Isidorus 14, 6, 39

1 tam] tan S || quem P || caute fidem S, lapis idem P² 2 de-
 tinent G 3 sic] P¹, sed L² m. 1 GBHSP², set A, si L¹ 4 vel-
 lus om. P¹ solus, quem secutus est Salm., fortasse recte || uelut] ut H
 || glutino S || lentiori P² || quid P 4 5 paratque gummi] P¹, parat-
 quae cummi S¹, paratquae gummi S², pariat gummi H, parat gummi A,
 par aequae gummi P², pareue gummi LG 5 6 obstentatione L¹
 6 scrupuli] L² HS² AP², scrupuli LGS¹ P¹ 9 10 CANAAAIW-
 TIN LP, CANAAAIWTIN G, sandalioten HSA; Sandaliolotin Plin.
 (Ric.) 10 IXNOTCAM G, IXNOTCCAM L, IXNOICCAM P,
 ichnucam A, ichnus HS; ἰχνοῦσαν Salm.; Ichnusam Plin.; a navigan-
 tibus Graecorum ἰχνος appellata Isidor. || erispum G 11 scita G
 12 est] dictum A || ut delendum || sardus] sarda H 13 cum om. A
 14 tarcesso G, tarteso HS, tartesu A || hispariae S 14 15 pro-
 meauissent A 16 tristeum S 17 condiderat om. S || coniuncto]
 LGP, conducto HSA

- IGN. 1 pulo utriusque sanguinis, seiuges usque ad se gentes
 2 ad unum morem coniugasse, imperium ex insolentia
 3 nihil aspernatas.
 4 Sed ut haec et Iolaum, qui ad id locorum agros ibi
 5 insedit, praeterea et Ilienses et Locrenses transeamus,
 6 Sardinia est quidem absque serpentibus. sed quod 4, 3
 7 aliis locis serpens, hoc solifuga Sardis agris, animal
 8 perexiguum aranei forma, solifuga dicta quod diem fu-
 9 giat. in metallis argentariis plurima est, nam solum
 10 illud argenti dives est: occultim reptat et per impru-
 11 dentiam supersedentibus pestem facit. huic incom- 4
 12 modo accedit et herba Sardonia, quae in defluviis
 13 fontaneis provenit iusto largius. ea si edulio fuerit
 14 nescientibus, nervos contrahit, diducit rictu ora, ut
 15 qui mortem oppetunt intereant facie ridentium.
 16 Contra quidquid aquarum est varie commodis ser- 5
 17 vit. stagna pisculentissima. hibernae pluviae in aesti-
 18 vam penuriam reservantur, nam homo Sardus opem
 19 plurimam de imbrido caelo habet: hoc collectaneum

v. 6 Sardinia — 11 pestem facit *compilavit Isidorus* 12, 3, 4. 14,
 6, 40 || 12 herba Sardonia — 15 ridentium: *similia Isidorus* 14, 6,
 40 *nec tamen ex Solino; cf. Sallust. hist. fr. 2, 2 Dietsch*

1 utrisque S 2 more S 3 aspernatus S, aspernata A 4 haec et
 iolaum] LGP, haec est iolaum (iolaun S) creat HS *adscito creat vo-*
cabulo ex c. 1, 62, haec et stilaum cretensem A 5 praeterea] HSAP,
 praeteream LG || hiolenses H; *quod probavit Salmasius male; cf. Plin.*
 3, 85 *cum nota Silligii* || transeam G 6 sardinia ē est P || sed]
 LGAP, et HS 8 perexiguum araneae Isidorus, perexiguum quam
 aranei (araneae A) LGHSA, perex. quae araneis P 8 9 diem fu-
 giat] die A 10 argenti] HSAP, argento LG || occultum AP;
 occulto Isidorus || exreptat LG 12 accepit S || sardinia H 13 lar-
 gior A 14 diducit rictu] LP Bern., rictu diducit A, deducit rictu
 GhS 15 appetunt A || uelut facie ridentium (ridentum facie A)
 intereant SA, i. f. r. uelut ridentium facie intereant *utraque lectione*
coniuncta P 16 est om. S 16 17 commodis seruit] accommodatur A
 17 stagna S || piculentissima H 18 penuriam] pluuiam h || sar-
 dus] sardis H 19 colletaneum P

- depascitur, ut sufficiat usui ubi defecerint scaturrigi- 1 IGN.
 4, 6 nes. fontes calidi et salubres aliquot locis effervescunt, 2
 qui medelas adferunt aut solidant ossa fracta aut abo- 3
 lent a solifugis insertum venenum aut etiam ocularias 4
 7 dissipant aegritudines. sed qui oculis medentur, et 5
 coarguendis valent furibus: nam quisquis sacramento 6
 raptum negat, lumina aquis attrectat: ubi periurium 7
 non est, cernit clarius, si perfidia abnuit, detegitur fa- 8
 cinus caecitate, et captus oculis admissum fatetur. 9
 5, 1 Si respiciamus ad ordinem temporum vel loco- 10
 rum, post Sardiniam res vocant Siculae. primo quod 11
 utraque insula in Romanum arbitratum redacta iisdem 12
 temporibus facta provincia est, cum eodem anno Sar- 13
 diniam M. Valerius, alteram C. Flaminius praetor 14
 sortiti sint. adde quod freto Siculo excipitur nomen 15
 Sardi maris. 16
 2 || Ergo Sicilia, quod cum primis adsignandum est, 17 PL. 3, 87
 diffusis prominentibus triquetra specie figuratur. Pa- 18
 chynus aspectus in Peloponnesum et meridianam pla- 19
 gam dirigit, Pelorias adversa vespero Italiam videt, 20

v. 2 fontes — 9 fatetur *compilarunt Isidorus 13, 13, 10. 14, 6, 40*
et Priscianus v. 467 — 469

1 depascitur] *LGP*, deparcitur *S* (*r expuncta*) *hA*, departitur *Bern.*
 2 post scat. ins. quae ad uictum usurpari solent *AP* || fontes] fon-
 tes sane *AP* 3 aut s.] adsolidant *S*, ut solidant *h* || aut molliunt
 post fracta ins. *P* 3 4 obolent *S* 5 sed qui — 6 furibus *om. G*
 5 quia *S* 6 coarguentes *S* 7 lum. aq. attr. ubi] aquas attre-
 ctat *A* || periurium] plurimum *S* 9 fatetur] tenebris fatetur *AP*
 10 ordinem et temp. *L*, ordinem et tempore (*u supra e extr.*) *G*
 11 sicalae *S* || promo *G*, primum *P* 12 romanum (*romianum G*)
 arbitratum] *LGP*, romanam potestatem *HSA et pro gl. P* || hisdem *LGS*,
 isdem *AP* 14 alteram *om. G* || gneus flamminus *A* 15 sint] *HS²A*,
 sunt *LGP* 15 16 nomen s. m.] cui nomen sardi naris *A* 18 tri-
 quetran speciae *S*, trique trapetiae *h*, triquadra specie *A Bern.* 19 po-
 lopennensum *LG*, peloponnensum *S*, peloponensem *H*, peloponen-
 sum *AP* || meridianum *A* 20 aduerso *h* || uerpero *G*

IGN. 1 Lilybaeum in Africam extenditur. || inter quae Pello-
 2 rias praestat laudata unico soli temperamento, quod
 3 neque humido in lutum madefiat neque fatiscat in
 4 pulverem siccitate. ea ubi introrsum recedit et in 5, 3
 5 latitudinem panditur, tres lacus obtinet, quorum unus
 6 quod piscium copiosus est non equidem ad miracu-
 7 lum duxerim. sed quod ei proximans condensus ar-
 8 bustis inter virgultorum opaca feras nutriat et ad-
 9 missis venantibus per terrenos tramites, quibus pedes-
 10 tres accessus excipit, duplicem piscandi venandique
 11 praebeat voluptatem, numeratur inter eximia. tertium 4
 12 ara sacrum adprobat, quae in medio sita brevia di-
 13 vidit a profundis. qua ad eam pergitur, aqua crurum
 14 tenuis pervenit: quod ultra est, nec explorari licet nec
 15 attingi et si fiat, qui id ausus sit malo plectitur
 16 quantamque sui partem gurgiti intimaverit, tantam
 17 perditum it. ferunt quendam in haec alta quam lon-
 18 gissimam poterat iecisse lineam, eam ut recuperaret
 19 dum merso brachio nisum adiuvat, cadaver manum
 20 factam.

PL. 3, 88 21 || Peloritana ora habitatur colonia Tauromenia, 5
 22 quam prisci Naxum vocabant, oppido Messana Italiae
 PL. 3, 87 23 Regio opposita, || quod Regium a dehiscendi argumento.

1 libeum *H* || africa *HS*, africanum *A* 2 laud. unico (aegregio *HS*)
 s. temp.] temperie solo praedicata *A* 3 neque hum.] hum. *h* || ma-
 defiat] diluatur *A* 4 ubi ea *HS* || introrsus *A* 7 dixerim *H*
 || ei] et *HS* 9 uenatibus *HA* 11 praebeat] *S* supra v. || n. i. ex.]
 inter memorabilia numeratur *AP*² 13 eam] eum *A* || aqua] *HAP*,
 aquam *S*, ex qua *LG* || cruru *h* 15 qui id] *L*² m. 1 *GA*, quid *L*¹ *S*,
 si quis *H* || sit ausus *HSA* || malo] supra v. *P* 16 quantaque *H*
 || partem gurgiti intimauerit] *LGP*¹, partem (parte *HS*) ingurgita-
 uerit *HSAP*² 16 17 tantam perditum it] *LG*, tantam id perditum *P*,
 tantam (tantam in *S*, tantum in *H*) perditum uadit *HSA* 17 18 lon-
 gissimam] *SAP*², longissima *H*, longissime *LGP*¹ 18 poterat
om. *L*¹, iecerat *S* || eam *om.* *S* || reciperaret *L*¹ *P*, reciperet *G*
 19 dum merso] *LGAP*, demerso *HS* 21 habitatur *om.* *S* || tau-
 romoenia *P* 22 oppidum *A* 22 23 regio italiae *HSA* 23 oppo-
 sita] oppositum est *A* || regium] regio *S* || a dehiscendi] *LP*, adei-
 scendi *G*, adhiscendi *S*, abhiscendi *H*, adiscendi *A*

- 5, 6 [*Πήγυον*] Graeci dictitabant. || Pachyno multa thyn- 1 IGN.
 norum inest copia ac propterea semper captura larga. 2 •
 7 Lilybitano Lilybaeum oppidum decus est Sibyllae se- 3
 pulcro. Sicaniae diu ante Troiana bella Sicanus rex 4
 nomen dedit, advectus cum amplissima Hiberorum 5
 8 manu: post Siculus Neptuni filius. in hanc plurimi 6
 Corinthiorum Argivorum Iliensium Doriensium Cre- 7
 tensium confluxerunt: inter quos et Daedalus fabri- 8
 cae artis magister. principem urbium Syracusas habet, 9
 || in qua etiam cum hiberno conduntur serena, nullo 10 FL. 2, 153
 non die sol est. || adde quod Arethusa fons in hac 11 FL. 3, 89
 urbe est. 12
 9 || Eminent montibus Aetna et Eryce. Vulcano Aetna 13 IGN.; cf. MEL.
 sacer est, Eryx Veneri. in Aetnae vertice hiatus duo 14 2, 7, 17
 sunt, crateres nominati, per quos eructatus erumpit 15
 vapor, praemisso prius fremitu, qui per aestuantes 16
 cavernarum latebras longo mugitu intra terrae viscera 17
 divolvitur, nec ante se flammaram globi attollunt 18
 10 quam interni strepitus antecedant. mirum hoc est: 19
 nec illud minus quod in illa ferventis naturae pervi- 20 cf. FL. 2, 236

v. 4 Sicaniae — 6 Neptuni filius *compilarunt Capella* 6, 646 et *Isidorus* 14, 6, 32 || v. 9 principem u. S. h. *expressit Isidorus* 14, 6, 33
 || v. 14 in Aetnae — 19 antecedant *excerpsit Dicuil* 8, 2, 7

1 *PHITION*] *LG*, *PFHITION* *P*, regium *HSA*; *malim* quod Regium a
 d. a. G. d. || dictitabant *L*¹ 1 2 pachyno multa thinnorum inest
 copia] *LGHSP*, pachinum (pachoenum *P*) thinnis et omnibus mari
 nantibus pisculentissimum *AP*², unde Pachyno m. t. i. copia echinis
 et o. m. n. p. *Salm.* 2 ac] et *S* || praeterea *A* || semper *om. LGP*
 3 lilybeum] *AP*², lybeum *P*¹, lilibeam *H*, lilybeam *S*, lilybaeo *L*,
 lilibeo *G* 4 5 nomen rex *HS* 6 post] pos *G* 7 ilensium *GS*
 8 dedalio *P* 8 9 fabricae] *LGP*, fabrice *A*, fabre *S*, fabrae *H*;
 cf. arte fabrica *Paulus dig.* 33, 7, 19, 1 9 principem] matrem *P*²,
 principem mater *A* 10 hiberna *A* || conduntur] uentilantur *AP*²
 14 eryx] et erit *h* || uertice] uero *Dic.* 15 crateres *G*, crateses *Dic.*,
 crateras *P*¹ || erupit *H* 16 uapore *S* || aestuantis *HSP* 18 di-
 uoluitur] *HSA Dic.*, diu uoluitur *LGP* 19 mirum — p. 55, 4 dis-
 soluitur *om. hS*

- IGN. 1 cacia mixtas ignibus nives praefert, et licet vastis
 • 2 exundet incendiis, apicis canitie perpetua brumalem
 3 detinet faciem. ita invicta in utroque violentia nec 5, 11
 4 calor frigore mitigatur nec frigus calore dissolvitur.
 5 laudant alios montes duos Nebroden et Neptunium. 12
 6 e Neptunio specula est in pelagus Tuscum et Ha-
 7 driaticum. Nebroden dammae et hinnulei gregatim
 8 pervagantur: inde Nebrodes.
 9 Quidquid Sicilia gignit, sive soli sive homi- 13
 PL. 21, 31 10 nis ingenio proximum est his quae optima iudican-
 11 tur, || nisi quod *fetu terrae Centuripino croco vin-
 IGN. 12 citur. || hic primum inventa comoedia: hic et cavil-
 13 latio mimica in scaena stetit: hinc domo Archimedes
 14 qui iuxta siderum disciplinam machinarius commentor
 15 fuit: hinc Lais illa quae eligere patriam maluit quam 14
 PL. 3, 89 16 fateri. || gentem Cyclopum testantur vasti specus: Lae-
 IGN. 17 strygonum sedes adhuc sic vocantur. || Ceres inde ma-
 18 gistra sationis fructuariae. hic ibidem campus Hen-
 19 nensis in floribus semper et omni vernus die: quem 15
 20 propter est demersum foramen, qua Ditem patrem

v. 1 mixtas — 4 dissolvitur *expressit Priscianus v. 492—494* || v. 12 hic p. i. e. comoedia *compilavit Isidorus 14, 6, 33*

1 mixtas] *AP*, mixtis *LG Bern.* 2 apicis] *A*, aprici *LGP*, aprica *Bern.* || perpetua] *AP*, perpetuo *LG Bern.* 5 laudant alios m. duos (duo *S*) nebroden (nembroden *L*, nebrodem *HS*) et neptunium] *LGHS*, sunt et alii montes duo nebrodes et neptunius *A*, sunt duo montes *P*² 6 e] et *GH* 7 post hadriaticum *ins.* nebrodi dammarum copia nomen dedit *AP*² || nebrodae *H* || inulei *LGS'P Bern.*, hinnulei *S*², thinnulei *h*, hinnuli *A* 9 solis *HS* 10 ingenium *P* 11 fetu *scripsimus*; fetus *libri*, nisi quod fretu *L*¹; fetus terrae Centuripinae Corycio vincitur *Salm.* 11 12 vincit *HSA* 12 hinc primum *A* || comoediam *h* || hic] *L*¹*HS*, hinc *L*²*GAP* 13 mimica] mica *L*¹ || in scaena stetit hinc] *HSAP*, .. stetit hinc *şçena L*, *om. G* 14 mechanarius *H* || commentor] *LGP*, commentator *HSA*; cf. 9, 17 15 quae] qui *S*, quam *A* || patriam] terram *H* 16 cyclopum] coclitum *P*² || testatur uasti *S*, uasti testantur *A* 18 sationis] *L*²*GHAP*, rationis *L*¹, stationis *S* || fructariae *S* || itidem *H* 19 omni] *HSA*, in omni *LGP* || dies *S* 20 propter] iuxta *P*²

ad raptus Liberae exeuntem fama est lucem hausum. 1 **IGN.**
inter Catinam et Syracusas certamen est de inlustrium 2 •
fratrum memoria, quorum nomina sibi diversae partes 3
adoptant: si Catinenses audiamus, Anapius fuit et Am- 4
phinomus: si quod malunt Syracusae, Emantiam puta- 5
bimus et Critonem: Catinensis tamen regio causam 6
dedit facto. in quam se cum Aetnae incendia protu- 7
lissent, iuvenes duo sublato parentes evexerunt inter 8
flammas inlaesi ignibus. horum memoriam ita poste- 9
ritas munerata est, ut sepulcri locus nominaretur 10
campus piorum. 11

- 5, 16 || De Arethusa et Alpheo verum est hactenus quod 12 **PL. 2, 225**
conveniunt fons et amnis. || fluminum miracula abunde 13 **IGN.**
varia sunt. Dianam qui ad Camerinam fluit si ha- 14
bitus inpudice hauserit, non coibunt in corpus unum 15
17 latex vineus et latex aquae. apud Segestanos Hel- 16
besus in medio flumine subita exaestuatione fervet. 17
Acidem, quamvis dimissum Aetna, nullus frigore an- 18
tevertit. Himeraeum caelestes mutant plagae: amarus 19
denique est dum in aquilonem fluit, dulcis ubi ad 20
meridiem flectitur. 21

- 18 || Quanta in aquis tanta novitas in salinis. salem 22 **PL. 31, 85**
Agrigentinum si igni iunxeris dissolvitur ustione: cui 23

v. 14 Dianam — 16 aquae *expressit Priscianus v. 489 — 491* || v. 22
salem — p. 57, 1 torreatur *compilarunt Augustinus de civ. dei 21, 5, 1;*
Priscianus v. 495 — 498; Isidorus 14, 6, 34

1 ad] ar *h* || ratus *P* || liberet *SA*, liberi *H* || exeuntem *S* || luce *H*
2 catinos *H* 3 sibi *om.* *h* || diversa *h*; *fortasse* diverse 4 catinienses *G*,
catin.enses *L* || anapius *LGP* 4 5 anfinonus *A* 5 mantiam *AP*
5 6 putauimus *S* 6 cretonem *LG* || catinenses *LGS* || tamen] tam
tamen *h* 7 incendia aethnae *HSA* 8 evexerint *S*¹ 9 memoria *A*
|| ita *om.* *G* 9 10 potestas *S* 12 darethusa *L* 13 flumina *G*
13 14 fl. ab. uar. mir. (*om.* sunt) *A*, fl. uaria mir. ab. uaria sunt *P*
15 inpudice] *G*, in(m)pudicae *LP*, pudicae *HSA*; manibus non castis
Priscian. || cohibunt *G*, co.ibunt *L* 16 latex uin.] le. uin. *A* || se-
getanos *S*, segestones *h* 16 17 helbesus] *LGAP*, helbessus *HS*
17 feruet] *LGAP*, feruescit *HS* 18 hacidem *S* 18 19 hemereum *LGP*,
himereum *SA*, hymereum *H* || permutant *L*² 23 soluitur *A*

1 si liquor aquae proximaverit crepitat veluti torreatur.
 2 || purpureum Aetna mittit, in Pachyno translucidus in-
 3 venit. || cetera salinarum metalla, quae sunt aut 5, 19
 4 Agrigento aut Centuripis proximantia, funguntur cau-
 5 tium ministerio: nam illinc excuduntur signa ad fa-
 6 cies hominum vel deorum. Thermitanis locis insula
 7 est harundinum ferax, quae accommodatissimae sunt
 8 in omnem sonum tiliarum, seu praecentorias facias,
 9 quarum locus est ad pulvinaria praecinendi, sive vascas
 10 quae foraminum numeris praecentorias antecedunt, seu
 11 puellatorias quibus a sono clariore vocamen datur,
 12 sive gingrinas quae breviores licet subtilioribus tamen
 13 modis insonant, aut milvinas quae in accentus exeunt
 14 acutissimos, aut Lydias quas et turarias dicunt, vel
 15 Corinthias vel Aegyptias aliasve a musicis per di-
 16 versas officiorum et nominum species separatas.
 17 In Halesina regione fons alias quietus et tran- 20
 18 quillus cum siletur, si insonent tibiae exultabundus
 19 ad cantus elevatur, et quasi miretur vocis dulcedinem

v. 2 purpureum — invenitur compilavit Isidorus 16, 2, 5 || v. 17 in
 Halesina — p. 58, 1 intumescit expressit Priscianus v. 499 — 501

1 aquae om. A 2 pupureum A || aethna libri boni cum Isidoro,
 henna L³P Salm. male; Centuripis purpureus Plin. 31, 86 4 agri-
 gento] LG²P Bern., agrigenta G¹, agrigentino hSA || centuripis] A,
 centuripiis LGP, centuripino HS || fulguntur h 4 5 cautio S, cau-
 tici A 5 ministerio] uice P² || illic HS || excuduntur] LGP, excu-
 dunt A, excidunt HS, excluduntur B, excludunt Laur. 6 thermita-
 nis] testantis L¹, meretanis A 7 quae accommodatissimae] LP¹,
 quae accomodatissime G, quae accommodae A, quae maxime accom-
 modatae P², ea commodissime S, hae accommodatissimae H 8 om-
 nium h 9 quorum A || ad] a A || pulvianaria S, pluvinaria P¹
 || praecidendi A 10 numeris] numerum h || praecentorias] LGAP¹,
 ceptorias Bern., perpulcras P², om. hS || anteuertunt AP² || siue HA
 11 puellarias H || uocamen] nomen h 12 gingrias A 15 aegypt-
 ias] eptias H || per — 16 sep.] per diuersa officia et nomina sep. A
 17 halesina] AP, alesina HS, alisina LG 18 si insonent] dum so-
 nuntur h, dum insonant Bern. || exultandus A 19 ad cantum H,
 a cantu A || dulc uocis A

- 5, 21 ultra margines intumescit. Gelonium stagnum taetro 1 ign.
 odore abigit proximantes. ibi et fontes duo, alter de 2
 quo si sterilis sumpserit fecunda fiet: alter quem si 3
 22 fecunda hauserit vertitur in sterilitatem. stagnum Pe- 4
 trensium serpentibus noxium est, homini salutare. 5
 || in lacu Agrigentino oleum supernatat: hoc pingue 6 PL. 35, 179
 haeret harundinum comis de adsiduo volutabro, e 7
 quarum capillamentis legitur unguentum medicum 8
 contra armentarios morbos. 9
- 23 || Nec longe inde collis Vulcanius, in quo qui di- 10 ign.
 vinae rei operantur ligna vitea super aras struunt 11
 nec ignis adponitur in hanc congeriem: cum prosicias 12
 intulerunt, si adest deus, si sacrum probatur, sarmenta 13
 licet viridia sponte concipiunt et nullo inflagrante halitu 14
 24 ab ipso numine fit accendium. ibi epulantes adludit 15
 flamma, quae flexuosis excessibus vagabunda quem 16
 contigerit non adurit nec aliud est quam imago nuntia 17
 perfecti rite voti. idem ager Agrigentinus eructat li- 18
 mosas scaturrigines et ut venae fontium sufficiunt 19
 rivis subministrandis, ita in hac Siciliae parte solo 20
 numquam deficiente aeterna reiectione terram terra 21
 evomit. 22

v. 1 Gelonium — 2 proximantes *compilavit Isidorus* 13, 13, 8 || v. 2 ibi
 et — 4 sterilitatem *compilavit Isidorus* 13, 13, 5

1 utra *P* || celonium *AP*, geleonium *h*, geldeleonum *Bern.* 2 ibi
 et (et *om. A*, *supra v. P*) fontes duo] *HSAP*, *om. LG*; in Sicilia fontes
 sunt duo *Isidorus* 2 3 alterum .... alterum *LGAP* 3 fecunda fiet]
LGAP, fecundatur *HS* 4 5 petrensiu] *AP*, petresium *LG*, preten-
 sium *HS* 6 lacu] *LGAP Bern.*, loco *hS* 7 8 e quarum] aequorum *S*,
 equorum *H* 10 uolcanius *S*¹ || qui] quid *HS* 11 operatur *H*
 || lignea *A* || uitaea *L*¹, uittea *A*, uetera *S* 12 prosicias *erasum*
in L 13 intulerint *HA* || probetur *S*, approbatur *A* || sacramenta *S*
 (uel sarmenta *mg.*) 14 licet uiridia] uirentia lucent *A* 14 15 halitu ab
 ipso] *LGP*, halitato *S*, alitato *H*, alittato *A* 15 nomine *fic G* || ubi *H*
 || epulantis *HS* 16 fluxuosis *G*, flectuosus *A* || quem] quae *A*
 17 nuntio *P* 18 uoti idem] uocati id est *G* || ager] *HSAP*, aer *LG*
 19 sufficiunt] *A*, sufficiant *LGHSP* 20 sicilia *S* 21 terram]
 terrarum *P*¹ 22 uomit *H*

- PL. 37, 139 1 || Achaten lapidem Sicilia primum dedit in Acha- 5, 25
 2 tae fluminis ripis repertum, non vilem, cum ibi tan-
 3 tum inveniretur, quippe interscribentes eum venae na-
 4 turalibus sic notant formis, ut cum optimus est varias
 PL. 37, 5 5 praeferat rerum imagines. || unde anulus Pyrrhi regis
 6 qui adversus Romanos bella gessit non ignobilis fa-
 7 mae fuit, cuius gemma achates erat, in quo novem
 8 Musae cum insignibus suis singulae et Apollo tenens
 9 citharam videbantur, non inpressis figuris sed inge-
 PL. 37, 139. 10 nitis. || nunc diversis locis paret. dat Creta quem 26
 140 11 curalliachaten vocant curallio similem, sed inlitum
 12 guttis auro micantibus et scorpionum ictibus resistentem.
 13 dat India reddentem nunc nemorum nunc ani-
 14 malium facies, quem vidisse oculis favet quique intra
 15 os receptus sedat sitim. sunt et qui usti redolent 27
 16 myrrhae odorem: haemachates sanguineis maculis in-
 PL. 37, 141 17 rubescit: || sed qui maxime probantur vitream habent.
 PL. 37, 139 18 perspicuitatem ut Cyprius: || nam qui sunt facie cerea
 IGN. 19 abundantes trivialiter negleguntur. || omnis ambitus
 20 huius insulae clauditur stadiorum tribus milibus.
 PL. 3, 92 21 || In freto Siculo Hephaestiae insulae viginti quin- 6, 1
 22 que milibus passuum ab Italia absunt. Itali Vulca-
 IGN. 23 nias vocant, || nam et ipsa natura soli ignea: per oc-

v. 1 achaten — 2 repertum *compilavit Isidorus* 14, 6, 34. 16, 11, 1
 || v. 1 achaten — 5 imagines *expressit Priscianus* v. 502—504 || v. 19
 omnis — 20 milibus *compilavit Isidorus* 14, 6, 34 || v. 22 Itali Vul-
 canias — p. 60, 13 dictas habemus *inter alia compilavit Isidorus* 14, 6, 37

1 chatem *P* || ded. pr. *H* 4 notant] *LAP*, notat *G*, notam *HS*
 || opimus *G* 6 romanis *h* || gessit bella *S* 6 7 fama *G* 7 agathes *S*
 8 tenes *G* 9 chytharum *S* || uidebatur *LGP* 9 10 ingentis *hS*
 10 quam *h* 11 curalliachaten] *A*, curaliachaten *P*, curaliiachaten *LG*,
 curaliiagathem *S*, curaliiacaten *H* || curallio] *LA*, curalio *GHSP* || sed
 et *HS* 16 hemachataes] *G*, achates *LAP*, agathes *S*, acates *H*;
 hem *syllabam absorbit praecedens* em 16 17 rubescit *h* 18 cerea
 facie *A* 19 neglegantur *S* || omnis — 20 clauditur *in marg. suppl. L*
 21 siciliae *HS* || effestiae *LGS*, efestiae *HAP* 22 habit *lia* ad-
 sunt *G* 22 23 uolcanias *S* 23 ipsa] *LGHSP*, ipse *A* || solis *S*

- culta commercia aut mutuantur Aetnae incendia aut 1 IGN.
 subministrant. || hic dicta sedes deo ignium. numero 2 PL. 3, 92.93
 6, 2 septem sunt. Liparae nomen rex dedit Liparus qui 3
 eam ante Aeolum rexit. alteram Hieran vocaverunt: 4
 ea praecipue Vulcano sacra est et plurimum colle 5
 3 eminentissimo nocte ardet. Strongyle tertia, Aeoli 6
 domus, vergitur ad exortus solis || minime angulosa, 7 IGN.
 || quae flammis liquidioribus differt a ceteris. haec 8 PL. 3, 93
 causa efficit quod ex eius fumo potissimum incolae 9
 persentiscunt quinam flatu in triduo pertendant: 10
 quo factum ut Aeolus rex ventorum crederetur. ce- 11
 teras Didymen Eriphusam Phoenicusam Euonymon 12
 quoniam similes sunt dictas habemus. 13
 7, 1 || Tertius Europae sinus incipit a Cerauniis mon- 14 PL. 4, 1
 tibus, desinit in Hellespontum. || in eo apud Molossos, 15 PL. 4, 2
 ubi Dodonaei Iovis templum, Talarus mons est, circa 16
 radices nobilis centum fontibus, ut Theopompo placet. 17
 2 || in Epiro fons est sacer, frigidus ultra omnes aquas 18 MEL. 2, 3, 5
 et spectatae diversitatis, nam ardentem si in eo de- 19 cf. PL. 2, 228

v. 18 in Epiro — p. 61, 2 inflammat compilarunt Augustinus 21, 5, 1;
 Priscianus v. 390—395; Isidorus 13, 13, 10

1 2 mutuatur a. inc. a. subministrat G 3 sunt septem LGP || dedit
 rex A 4 ante aeolum eam H || hieran] LGP, hieram HSA 5 sa-
 crata] LGHP, sacra SA 5 6 colle eminens ardet noctibus A, sacro
 colle eminens ardet noctibus P² 7 uergit A || solis exortum A,
 ortus solis h 10 praesentiscunt A || pertendat H, sint futuri AP²
 12 sidima h || eriphusam] P, erifusam SA, eripusa H, eriphisam LG;
 Eriphusa Plin. (Leid.), Erepusa libri Capellae || phenicusam LGP,
 phinicusam S, phynicusam A, faenicusa H || euonymon] P, euoni-
 mon LG, enonymon HS, enonimen A 14 ceraunis A 15 de-
 sinet in hellespontum om. S || in hell.] mell. L || in eo] meo L
 molossos] HP, mollosos LS, molosos GA 16 dedonei h, dodonet A
 || templum] t. est A || talarus] AP² cum Plinii libris, tabarus LGP¹,
 tiliarus H, tiliarum S 17 centum nob. H || nobiles S 18 sacer
 fons est HS, fons sacer est A || omnis SP 19 et spectatae] SAP,
 expectatae LG, est et spectatae H || ardentem sim (corr. si in) eum
 demergas P, ardentem si in eum dimergas LG, ardentem si in eo
 dimergas H, si ardentem in eo demergas S, si ardentem inmergas A

- 1 mergas facem extinguit: si procul ac sine igne ad-
 FL. 4, 6 2 moveas suoapte ingenio inflamat. || Dodone Tmaro 7, 3
 PL. 4, 8. 7 3 celsa est. || Delphi Cephiso flumine, Castalio fonte,
 PL. 4, 6 4 Parnasi iugis celebres. || Acarnania Aracyntho eminet.
 PL. 4, 5 5 || hanc ab Aetolia Pindus dividit qui Acheloum parit,
 6 cum primis Graeciae amnibus praeditum veteri cla-
 PL. 37, 162 7 ritate: nec iniuria, || cum inter calculos quibus ripae 4
 8 eius micant inveniatur galactites, qui scrupulus ipse
 9 ater si teratur reddit sucum album ad lactis saporem.
 10 feminis nutrientibus inligatus fecundat ubera, sub-
 11 nexus parvulis largiusculos haustus facit salivarum.
 12 intra os receptus liquescit: cum solvitur tamen me-
 13 moriae bonum perimit. quem post Nilum Achelous
 14 dat nec alter alius.
 PL. 4, 13 15 || Propter oppidum Patras Scioessa locus novem 5
 16 collium opacitate umbrosus et radiis solis ferme in-
 MEL. 2, 3, 9 17 vius nec aliam ob causam memorabilis. || in Laconia 6
 IGN. 18 spiraculum est Taenaron: || est et Taenaron promun-
 cf. PL. 9, 28 19 turium adversum Africae. in quo fanum Methymnaei
 20 Arionis, quem delphine eo advectum imago testis est

v. 7 cum inter — 14 dat compilarunt Priscianus v. 450 — 452 et Isidorus 16, 10, 4

1 igni *SAP* 2 suoapte (-tae *S*) *hS*, suapte *LGAP*, suoapte (a *supra* o) *Bern.* || tmaro] *hSAP*, utmaro *LG Bern.* 4 celebris *LGHP* || acarnanie *A* || aracyntho *LHSP*¹, arachinto *GAP*² 5 pindos *H* || acaeloum *S* || paret *L* 8 eius] est *h* || inuenientur *S* || talatices *S* || scrupulus] *LGP*, scopulus *HS*¹*A*, scopulos *S*² || quibus ante ipse *ins. S* 9 ater] candidus *A* 11 largiusculos] largiores *AP*² || haustus] abustus *P* || facit salivarum (saliburum *L*¹) *LGP*, s. f. *HSA* 12 intro *h* || cum] dum *A* 12 13 m. b. peremit *S*, m. b. interficit *A*, memoriam interficit bonum perimit *P* 13 achelaus *LG* 14 nec a. a. *om. S*, tercius nemo *A*, nec a. a. tertius nemo *P* 15 cioessa *LP*, tioessa *G*, cloessa *A*, chloessa *H*, choessa *S* 16 17 inuius] *HSAP*², inuisus *LGP*¹ 17 laconia] *LH*, laconica *GSAP* 18 taen.] enaron *G* || est et taenaron (tenaron *L*²*P*, theneron *G*) *LGP*, *om. HSA* 19 fanum] fanum est *H* 20 arionis] *LGAP*, arinis *S*, eionis *h*, eiionis *Bern.* || quem delphine (delfine) eo] *HSA*, quem delphino *LG*, qui delphino (e *supra* o) *P*

- aerea ad effigiem casus et veri operis expressa: prae- 1 ION.
 terea tempus signatum: olympiade enim undetricesima, 2
 qua in certamine Siculo idem Arion victor scribitur, 3
 7, 7 id ipsum gestum probatur. est et oppidum Taena- 4 cf. PL. 4, 16
 ron nobili vetustate: praeterea aliquot urbes, inter 5
 quas Leuctrae non obscurae iam pridem Lacedaemo- 6
 8 niorum foedo exitu: Amyclae silentio suo quondam 7
 pessum datae: Sparta insignis cum Pollucis et Cas- 8
 toris templo tum etiam Othryadis inlustris viri titulis: 9
 Therapne unde primum cultus Dianae: Pitane quam 10
 Arcesilaus stoicus inde ortus prudentiae suae merito 11
 9 in lucem extulit: Anthia et Cardamyle. ubi quondam 12
 fuere Thyrae, nunc locus dicitur, in quo anno septimo 13
 decimo regni Romuli inter Laconas et Argivos me- 14
 morabile fuit bellum. nam Taygeta mons et flumen 15
 Eurotas notiora sunt quam ut stilo egeant. 16
 10 Inachus Achaiae amnis Argolicum secat tractum, 17 cf. PL. 4, 17
 quem rex Inachus a se nominavit, qui exordium Ar- 18
 givae nobilitati primus dedit. Epidauro decus est 19 cf. PL. 4, 18
 Aesculapii sacellum, cui incubantes aegritudinum re- 20
 11 media capessunt de monitis somniorum. Pallanteum 21 cf. PL. 4, 20

v. 17 Inachus — 19 primus dedit *compilavit Isidorus* 13, 21, 25.
 14, 4, 15

1 aerea] *HS*, erea *A*, aera *G*, *erasum* in *L*, *om.* *P* || et] ut *G*
 || expressa et veri operis *h*, et fidem rerum excusa *P*² || aere post
 expressa *ins.* *LGP* 3 qua in] quam *H* || certamine] termine *S*
 4 probator *G*, probat *S* 4 5 tenarion *H* 5 nobilis *LP* || aliquot]
HAP, aliquod *S*, aliquas *LG* 6 leustrae *SA*, leutae *H*, leuthe *P*²
 8 9 cast. et poll. *H* 9 et ante templo *ins.* *P* || othryadis] *A*, othria-
 dis *HSP*, othriyades *L*, othriades *G* 10 therapne] *LGP* ut *Plin.*
 4, 16 (*Ricc.*), theramne *SA Bern. et Plin. l. c. (Leid.)*, theranne *h*
 || pitanae *A*, pithane *LS*, pithanae *H*, pithane *G*, pythanae *P* || quam
om. *A* 11 arcesilaus] *GHS*, archesilaus *A*, archedicitur *corr.* archesilaus
L, archesilas *P* || stoicus] sophicus *P*², uel sophicus stoi-
 cus *G* || suae *om.* *A* 12 antia *LGSP*, ancia *HA* || cardamile
LGHP, cardamilae *A* 13 thyre *LGAP*, tyre *S*, thire *H* 15 bel-
 lum fuit *LG* || nam] iam *Salm. contra libros* || taugeta *LG* 18 quem]
 quae *A* 19 nobilitatis *A* || epitauro *A* 21 de *om.* *AP* || pall.]
 pall. oppidum *H*

- IGN. 1 Arcadiae quod Palatio nostro per Euandrum Arcada
 cf. PL. 2, 231 2 appellationem dederit, sat est admonere. in qua mon-
 3 tes Cyllene et Lycaeus, Maenalus etiam diis alumnis
 4 inclaruerunt: inter quos nec Erymanthus in obscuro
 5 est. inter flumina Erymanthus Erymantho monte de-
 6 missus et Ladon ille Herculis *pugna, hic *Pane
 7 clara sunt.
- cf. PL. 2, 231 8 Varro perhibet fontem in Arcadia esse cuius in- 7, 12
 PL. 10, 87 9 terimat haustus. || in eadem parte de avibus hoc so-
 10 lum est non indignum relatu, quod cum aliis locis
 11 merula furva sit, circa Cyllenen candidissima est.
- IGN. cf. PL. 12 || nec lapidem spreverimus quem Arcadia mittit: 13
 37, 146 13 asbesto nomen est, ferri colore, qui accensus semel
 14 extingui nequitur.
- PL. 4, 18, 19 15 || In Megarensium sinum Isthmos exit, ludis quin- 14
 16 quennialibus et delubro Neptuni inclitus: quos ludos
 17 eapropter institutos ferunt, quod sinibus quinque Pe-
 18 loponnesi orae alluuntur, a septentrione Ionio, ab
 19 occidente Siculo, a brumali *oriente Aegaeo, a sol-
 20 stitiali oriente Myrtoo, a meridie Cretico. || hoc spec-

v. 5 Erymanthus E. m. d. compilavit Isidorus 13, 21, 25 || v. 10 cum aliis — 11 est compilarunt Priscianus v. 415 et Isidorus 12, 7, 69. 14, 4, 15 || v. 13 asbesto — 14 nequitur compilarunt Augustinus de civ. dei 21, 5, 1; Priscianus v. 416—418; Isidorus 14, 4, 15. 16, 4, 4

1 quo LP || arcadam A 2 quam S, quo P 3 lyceus] LP, liceus GA, lycheos S, hyceos h, liceos Bern. || alumnus S 4 nec] net A || e.rymanthus L, erimanthus GA, herimantus H 5 inter flumina] flumen H || erymanthus erymantho] P, e.rymanthus e.rymantho L, eurimanibus erimantho G, erimanthus erimantho A, herimantus herimanto H 5 6 dimissus HSA 6 et] est et LP || ladon] LGAP, lanod HS || pugnae hic plane libri; em. Salmas. 7 clarae A 8 9 interaemat S 9 haustos S || eadem] hac terrarum AP² 10 est om. A 11 furua] LGAP, fulua HS || cyllenen] L² GAP, cyllenem S, cillenem H 13 arbesto A, abesto H || qui] hic A 14 nequitur] L¹ SP¹ cum Prisciano, nequit L² GH, non potest AP² 15 sthmos G || ludis] LGAP, in ludis HS 15 16 quinquennialibus P 18 ora A || alluuntur] LGAP, aluuntur S, abluuntur H || ionio et ab LG 19 a brumali occidente libri 19 20 solstitiale L¹ 20 mirtoo] LGP, myrtho S, mirteo HA || crotico h

- taculum per Cypselum tyrannum intermissum Co- 1 IGN.
 rinthii olympiade quadragesima nona sollemnitati pris- 2
 7, 15 tinae reddiderunt. ceterum Peloponneson a Pelope 3
 regnatam nomen indicio est. || ea ut platani folium 4 MEL. 2, 3, 3.
 recessibus et prominentiis figurata divortium facit 5 7 cf. PL. 4, 9
 inter Ionium et Aegaeum mare, quattuor non am- 6
 plius milibus dispescens utrumque litus excursu tenui, 7
 quem Isthmon dicunt ob angustias. 8
- 16 || Hinc Hellas incipit, quam proprie veram habent 9 PL. 4, 23
 Graeciam. quae nunc Attice, Acte prius dicta: ibi 10
 Athenae. cui urbi saxa Scironia propinqua sunt, por- 11
 recta sex milibus passuum, || ob honorem ultoris 12 IGN.
- 17 Thesei et memoriam nobilis poenae sic nominata. ex 13
 istis rupibus Ino se cum Palaemone filio in profunda 14
- 18 praecipitem iaculata auxit maris numina. || nec At- 15 PL. 4, 24
 ticos montes partitim tacebimus. est Icarius, est et 16
 *Brilessus, est Lycabettus et Aegialus: sed *Hymetto 17
 || meritissime ac iure tribuitur principatus, quod ad- 18 IGN.
 prime florulentus eximio mellis sapore et externos 19
 omnes et suos vincit. || Callirhoen stupent fontem, 20 PL. 4, 24

v. 9 proprie veram — 10 dicta *expressit* Isidorus 14, 4, 10

1 2 corinthi *L* 2 3 pr. sol. *S* 3 peloponneson] *P*, peloponenson *L*,
 pennonson *G*, peloponessenon *A*, pelleponnenson *S*, a peloponenson *h*,
 peloponensem *Bern.* || pelope] *GHA*, pelopi *LSP* 4 regnatum *h*
 5 rec. et prominentiis (-tis)] *HS*, per recessus et prominentias (-tia) *AP*,
 recessibus et prominentibus *LGP* 7 dispescens] *LGHP*, discens *S*,
 desciscens *A* 8 quam *P* || isthmon] *P*, istmon *A*, isthemon *L*,
 histemon *G*, stenon *S*, stennon *H* || ob] *L supra v.* 9 hella *A* || ha-
 bent] esse uolunt *AP*² 10 qui *S* || attica *A* 11 schironia *LP*,
 scrironia *G* 13 therei *S* || memoria *G* 16 partitim] *S*, partim *HA*,
 in partem *LGP* 16 17 est et briesus *A*, est ebriesus *HS*, est et
 briesius *L*, est et ebriesus *G*, est et brigesus *P* 17 est] est et *A*,
 est e *GP* || lycabettus] *S*, lycabetus *L*, lycabetius *P*, licabectus *A*,
 licabetus *G*, licatbectus *H* || egrialus *AP* || hymetio *LGA*, himetio *P*,
 imetio *H*, ymedio *S* 18 tribuitur] *HSA*, adtribuitur *LGP* || quod]
 quia *A* 19 melli *A* || et om. *G* 20 omnis *S*¹ *P* || callirohen *A*,
 calliyoen *H*, callyphen *G* || stupet *L*¹, stupen *P*

- 1 nec ideo Cruneson fontem alterum nullae rei nume-
 PL.4,24 auct. 2 rant. || Atheniensibus iudicii locus Arios pagos. Ma-
 3 rathon campus factus memorabilis opinione proelii
 PL.4,62 auct. 4 cruentissimi. || multae quidem insulae obiacent Atti- 7, 20
 5 cae continenti, sed suburbanae ferme sunt Salamis
 6 Sunium Ceos Coos, quae, ut Varro testis est, sub-
 7 tilioris vestis amicula arte lanificae scientiae prima in
 8 ornatum feminarum dedit.
- PL.4,25. IGN. 9 || Boeotia Thebis enitet. || Thebas condidit Am- 21
 10 phion, non quod lyra saxa duxerit, neque enim par
 11 est ita gestum videri, sed quod adfatus suavitatem ho-
 12 mines rupium incolas et incultis moribus rudes ad
 PL. 4, 25 13 obsequii civilis pellexerit disciplinam. || urbs ista fu- 22
 14 minibus apud se ortis gloriatur, ut perhibent qui
 15 sacris carminibus Herculem et Liberum celebrant.
 16 apud Thebas Helicon lucus est, Cithaeron saltus,
 17 amnis Ismenus, fontes Arethusa Oedipodia Psa-
 18 mathe Dirce, sed ante alios Aganippe et Hippocrene: 23
- IGN. 19 || quos Cadmus litterarum primus repertor quoniam
 20 equestri exploratione deprehendisset, dum rimatur

v. 2 Marathon — 4 cruentissimi compilavit Isidorus 14, 4, 10
 || v. 6 Coos — 8 dedit compilavit Isidorus 14, 6, 18

1 nec — fontem om. S || cruneson LGP, crunescon HA 1 2 mu-
 nerant P 2 arios pagos] LHP, ariopagus GA, ariospagus S 2 3 ma-
 rathon G, marthon H 3 4 op. pr. cr.] ducibus et proeliis nobilissimis P²
 4 et multae A 5 continentis S, continentes A || suburbanae] LGAP,
 sub urbe HS 6 unium S || coos] LP cum Isidoro, toos G, choos
 HSA 7 lanifica scientia A 8 ornatu H 9 boetia A || condidit]
 LGAP, condit HS 10 saxa om. A 11 ita] id ita A, om. h 12 rudes
 om. A 13 perrexerit S, prouocauerit P² 15 et om. H 16 apud
 thebas] AP, apud thebas isdem thebis HS itaque videtur fuisse in L,
 ubi tamen isdem thebis erasum est, isdem thebis G || lucus] AP,
 locus LGHS || est] est in A 17 18 psamate H, psamatae P,
 psarmathe LG 18 hippocrene] LGP, hipucrene S, yppocrenae H,
 yppocrena A 19 catmus S, cathmus H || repertor — 66, 1 loca]
 repertor dum inquit quanam adissent (adiset P) loca quoniam eq.
 expl. primus repperit AP² 20 ex equestri LP || miratur H

- quaenam insideret loca, incensa est licentia poetarum 1 IGN.
 ut utrumque pariter disseminaretur, et quod aperti 2
 forent alitis equi ungula, et quod poti inspirationem 3
 7, 24 facerent litterariam. || Euboea insula laterum obiectu 4 PL. 4, 26 sanct.
 efficit Aulidis portum, saeculis traditum Graiae con- 5
 25 iurationis memoria. || Boeoti iidem sunt qui Leleges 6 PL. 4, 27
 fuerunt: per quos defluens Cephisos amnis se in 7
 26 maria condit. in hac continentia Opuntius sinus, La- 8
 risa oppidum, Delphi, || Ramne quoque, in qua Am- 9 MEL. 2, 3, 6
 phiarai fanum et Phidiacae signum Dianae. 10
 27 || Varro opinatur duo in Boeotia esse flumina, 11 IGN. cf. PL. 2, 230 et SOL. 33, 1
 matura licet separi, miraculo tamen non discrepante: 12
 quorum alterum si ovillum pecus debibat pullum fieri 13
 coloris quod induerit, alterius haustu quaecunque vel- 14
 28 lerum fusca sint in candidum verti. addit videri ibi 15
 puteum pestilentem, cuius liquor mors est haurien- 16
 tibus. || perdicēs sane cum ubique liberae sint ut 17 PL. 10, 78
 aves universae, in Boeotia non sunt nec cum volant 18
 sui iuris, sed in ipso aëre quas transire non audeant 19

v. 11 duo in Boeotia — 15 verti *compilavit Priscianus* v. 428 — 431;
Isidorus 13, 13, 5 *pendet potius ex Plinio* 31, 13

2 pariter utrumque *AP*, utrumque (*om.* pariter) *h* || deseminaretur *LGP*,
 aulgetur *A*, uulgarent *P*² || et quod — 4 litterariam] scilicet
 quod eorum alter alitis equi ungula sollicitatus foret alter potatus
 (potus *P*) facundia animas irrigaret *AP*² 2 3 aperta foret *LGP*,
 reperti forent *HS* 4 insua *S* || laterum *P* 5 saeculis traditum] *AP*,
 qui saeculis traditum *hS*, qui saeculis traditur *LG Bern.* || graiae]
 graue *S*, grāe *H* 6 boeotii *P*, boetii *LG*, boeti *HA*; debuit esse
 Locri || leleges] *L*² *hP Plinius*, leges *L*¹ *GSA Bern.* 7 ferunt *A*
 || cephisos] *LP*, cephisus *G*, cefisos *HS*, scefisos *A* 7 8 se in
 m. condit] *HSA*, in maria conditur *LGP* 8 9 larisa] *LGP*, la-
 rissa *HSA* 9 ramne] *LSP Bern.*, ramnae *G*, rannae *h*, amne *A*
 9 10 amphiarai *S*, amphirai *H* 10 fidiacae *H* 11 duo] quo *P* || boeotia
LGP, boetia *HA* 12 separi] separata *A* 13 ebibat *H* 15 fusca]
 furua *A* || addidit etiam uid. *AP* 15 16 puteum ibi *G* 16 17 cu-
 ius liquor mors est haurientibus (haurientibus *om.* *HS*)] *LGHSP*,
 cuius liquorem qui hauserit bibit mortem *A* 18 boetia *LGHA*
 19 in *om.* *S*

- PL. 1 metas habent: inde ultra notatos iam terminos num-
 2 quam exeunt nec in Atticum solum transmeant.
 SOL. 3 ¶ Hoc Boeotiis proprium: nam quae communia sunt 7, 29
 PL. 10, 100 4 omnibus, generatim persequemur. ¶ concinnantur a
 5 perdicibus nidi munitione sollerti: spineis enim fru-
 6 ticibus receptus suos vestiunt, ut animalia quae in-
 7 festant arceantur asperis surculorum. ovis stragulum
 8 pulvis est, ad quae clanculo revertuntur, ne indicium
 9 loci conversatio frequens faciat. plerumque feminae 30
 10 transvehunt partus, ut mares fallant, qui eos saepis-
 11 sime adfligunt impatientius adulantes. dimicatur circa
 12 conubium victosque credunt feminarum vice venerem
 PL. 10, 102 13 sustinere: ¶ ipsas libido sic agitat, ut si ventus a mas-
 FL. 10, 103 14 culis flaverit fiant praegnantes odore. ¶ tunc si quis 31
 15 hominum ubi incubant propinquabit, egressae matres
 16 venientibus sese sponte offerunt et simulata debi-
 17 litate vel pedum vel alarum, quasi statim capi pos-
 18 sint, gressus fingunt tardiores. hoc mendacio solli-
 19 citant obvios et eludunt, quoad propecti longius a
 20 nidis avocentur. nec in pullis studium segnius ad 32
 21 cavendum: cum visos se persentiscunt, resupinati gle-
 22 bulas pedibus attollunt, quarum obtentu tam callide
 23 proteguntur ut lateant deprehensi.

1 terminos *om. G* 3 boeotiis] *P*, boeotis *S*, boetiis *LG*, boetis *HA*
 4 persequantur *A* 5 munitione *S* ¶ sollerti] praeualida *A* 5 6 fru-
 ticibus] *HS*, fruticibus ac surculis *LP*, fructibus ac surculis *G*, as-
 serculis (*om. fruticibus*) *A* 7 sarculorum *S* ¶ straculum *G*, strangu-
 lam *h* 8 ad quae] *GHP*, atquae *L*, atque *SA* ¶ clanculo *G* ¶ in-
 dicium] indicibus *A* 9 loci] *HSAP*, locis *LG* 10 qui eos —
 69, 21 res est *om. A* folio exciso; cuius loco adhibuimus *Laurentia-*
num (F) omissis minoribus 10 eos] *LHSP*, eas *G* 10 11 saepissime *L*
 11 adulantes] ambientes *F* ¶ dimicatus *G* 12 13 ven. sust.] coi-
 tibus subiacere *F* 13 agitant *G* 15 incubat *S* ¶ propinquavit *G*
 18 figunt *H* 18 19 sollicitant] *LGFP*, incitant *S*, illicitant *H*
 19 alludunt *H* ¶ propecti] *LGHP*, profecti *SF* ¶ longius *P* 20 sta-
 dium *P* ¶ segnium *G* 22 quorum *H* 23 lat. etiam depr. *FP*

- 8, 1 || Thessalia eadem est et Haemonia, quam Home- 1 PL. 4, 28 auct.
 rus Argos Pelasgicon nominat: ubi genitus est Hellen, 2
 a quo rege Hellenes nominati. || huius a tergo Pieria 3 PL. 4, 29
 ad Macedoniam protenditur, quae devicta sub Mace- 4
 donum venit iugum. multa ibi oppida, multa flu- 5
 2 mina. || de oppidis egregia sunt Phthia, Larisa Thes- 6 PL. 4, 28. 29
 sala et Thebae, || de amnibus Peneus, qui praeter 7 PL. 4, 30
 Ossam Olympumque decurrens collibus dextra lae- 8
 vaque molliter curvis nemorosis convallibus Thessa- 9
 lica facit Tempe, || undisque apertior Macedoniam ac 10 IGN.
 Magnesiam interluens in Thermaeum sinum decidit. 11
 3 || Thessaliae sunt Pharsalici campi, in quibus civi- 12 PL. 4, 29 auct.
 lium bellorum detonuerunt procellae. || ac ne in montes 13 IGN.; cf. PL. 4, 30
 notos eamus, Pindum et Othryn agitent qui Lapitha- 14
 rum originem persequuntur, Ossam quos Centaurorum 15
 4 stabulis immorari iuvat. Pelium autem nuptiale con- 16
 vivium Thetidis atque Pelei in tantum notitiae ob- 17
 5 tulit, ut taceri de eo magis mirum sit. nam Olym- 18

v. 3 huius — 6 flumina *compilavit Isidorus* 14, 4, 12 || v. 12 Pharsalici — 13 procellae *male expressit Isidorus* 14, 4, 11 || v. 18 Olympum — 69, 9 consecratum *excerpsit Dicuil* 9, 1, *expressit Isidorus* 14, 4, 13

1 thesalia *G*, thesali *S* || eadem] idem *H* 2 pelasgi cognominat *LGP*, pelagi (pelasgo *Bern.*) cognominat *H*, pelasgi cognominant *F*, pelasgicon connominat *S* 3 reges *HSA* 4 pertenditur *G* 5 fl. m. opp. *G* 6 phthia] *F*, phtia *H*, thia *LGP*, phia *S* || larissa *H* 6 7 thessala] *P*, thessalia *LHS*, thesalia *G* 7 amni *k* || paeneus *L*, penius *SF* || propter *H* 8 9 colle .... curuo *FP* 9 10 thesalica *GS* 11 interlucens *k* || hermeum *P* || decidit] conditus *F*, conditur *P*² 12 thesaliae *GS*, thessalia *P* || pharsalici *L*, pharsalici *G* 13 detonuerunt] decurrerunt *F* 14 othryn] *F*, othrin *HS*, othim *G*, othin. *L*, othin *P* || agitent] celebrent *F*, celebrant *P*² 14 15 lapthitarum *G* 15 persequuntur] *LGS*, persequuntur *HF*, persecuntur *P* 16 stabuli *G*, fabulis *F* || peliona *F*, pelogium (*suprascr.* pelium uel pelion) *P* 18 sit] sunt *P* || nam olympum — 69, 9 consecratum] *hoc loco LGH Dicuil* (*nam citat Solinum 'de Thessalia narrantem'*); *post* 9, 9 *extr. specie litorali collocant SA eoque transponenda esse indicat L*² '*fidem vetusti codicis anteponeus*' eodemque loco habet *P*, ubi tamen prima duo verba nam olympum etiam altero loco post magis mirum sit exhibentur

- IGN. 1 pum ab Homero non per audaciam celebratum do-
 2 cent, quae in eo visitantur. primum excellenti vertice
 3 tantus attollitur, ut summa eius caelum accolae vo-
 4 cent. ara est in cacumine Iovi dicata, cuius altari- 8, 6
 5 bus si qua de extis inferuntur, nec diffiantur ven-
 6 tosis spiritibus nec pluviis diluuntur, sed volvente
 7 anno cuiusmodi relictæ fuerint eiusmodi reperiuntur:
 8 et omnibus tempestatibus a corruptelis aurarum vin-
 9 dicatur quidquid ibi semel est deo consecratum.
- 10 In regione Magnesia Mothona oppidum est, quod 7
 11 cum obsideret Philippus Macedonis Magni pater, dam-
 12 natus est oculo iactu sagittæ, quam iecerat Aster op-
 13 pidanus inscriptam suo nomine, loco vulneris, no-
 14 mine quem petebat. populum istum callere arte sa-
 15 gittaria credere possumus vel de Philoteta, quoniam
 16 || Meliboea in hoc pede computatur. sed ne transea-
 17 mus praesidium poetarum. fons Libethrius et ipse
 18 Magnesiæ est.
- 19 || Qui Edonii olim populi quæque Mygdonia erat 9, 1
 20 terra aut Pierium solum vel Emathium, nunc omne
 21 uniformi vocabulo Macedonica res est, et partitiones

v. 17 praesidium poetarum fons Libethrius male coniuncta compilavit
 Capella 6, 654, in reliquis hoc loco secutus Plinium || v. 19 qui Edonii
 — 71, 18 reliquit epitomavit Capella 6, 655

2 uisuntur *H* contra *Dic.* et *rel.* 3 extollitur (*suprascr.* at *A*) *A* *Dic.*
 4 cac.] cac. eius *Dic.* || ioui dic.] sacrum iouis dic. *A* 5 de extis]
 dextris *A* || inferantur *H* || nec diff.] non diff. *Dic.*, nec diffam-
 mantur *H* 6 pluuiis dil.] humoribus pluuiis diruuntur *A* || uolente *P*¹
 7 fuerunt huiusmodi *L*¹ 8 a] *SP*, ac *LGHA* *Dicuil* 9 de eo *S*
codicesque Dicuii duo boni || post consecratum *ins.* litteræ in cinere
 scriptæ usque ad (ad usque *P*) alteram anni cerimoniam permanent *AP*
 10 magnensia *S* 11 macedoni *S* 12 oculum *FP* || iactu] *LGFP*,
 ictu *HS* 13 inscribitam *S* 15 philotecta *P* 16 in hoc pede
 comp.] istic habetur *F*, in hoc pede computatur melibia (melibya *P*²)
 istic habetur *P* 17 libetrius *H*, libetyrius *S* 19 qui] ui *P*
 || erat *om.* *HS* 20 perium *H* || emanthium *L* 21 macedoniica *G*
 || partionis *S* || ab et partitiones rursus incipit *A*

- quae specialiter antea seiugabantur, Macedonum no- 1 PL.
mini contributae factae sunt corpus unum. 2
- 9, 2 || Igitur Macedoniam praecingit Thracius limes: 3
meridiana Thessaliae Epirotae tenent: a vesperali 4
plaga Dardani sunt et Illyrii: qua septemtrione tun- 5.
ditur Paeonia ac Pelagonia protegitur a Triballis: 6
- 3 montanis excessibus aquilonio frigori obiecta. || inter 7 PL. 4, 38
ipsam et Thraciam Strymon amnis facit terminum, 8
qui ab Haemi iugis inrigat. || verum ut sileam aut 9 PL. 4, 35
Rhodopen Mygdonum montem || aut Athon classibus 10 PL. 4, 37
Persicis navigatum continentique abscissum mille 11
quingentorum passuum longitudine, || simul de auri 12 IGN.
venis et argenti, quae optimae in agris Macedonum 13
- 4 et plurimae eruuntur, Orestidem dicam. populi sunt 14
qui ut Orestae dicerentur inde coeptum. a Mycenis 15
profugus matricida cum abscessus longius destinasset, 16
natum sibi in Emathia parvulum de Hermiona, quam 17
in omnis casus sociam adsciverat, hic mandaverat oc- 18
5 culendum. adolevit puer in spiritum regii sanguinis, 19
nomen patris sui referens, occupatoque quidquid est 20
quod procedit in Macedonicum sinum et Hadriaticum 21
6 salum, terram cui imperitaverat Orestidem dixit. ad- 22

v. 12 13 de auri v. et a. q. o. *excerpsit Isidorus 14, 4, 13*

2 un. corp. *H* 4 meridianam *G* || thesaliae (-lie *L*) epirotae] *LG*,
thessalie epirote *A*, thessaliaepirotae *S*, thessaliepirote *H*, thessali et
epirotae *P*; a meridie Epirotis habitatur *Capella* 5 qua] quae *HA*
5 6 tenditur *H* 6 poeonia *LGP* || paflagonia *HAP* cum *Capella*
7 frigore *G* 9 ab haemi] habemi *P* || uti *h* 10 rodopem *A* || myg-
donum] *S*, migdonum *H*, miedonum *LGP*, mictoni *A*; miedonium
montem *Capellae libri* 11 continentiaque *P*² || abscissum *LS*, abo-
sum *G* 12 longitudinem *G* 12 13 uenis auri *H* 14 orestide *A*
|| dicant *S* || popupuli *G* 15 orestide *A* || inde coeptum] inceptum *h*,
incertum *Bern.* || a *om.* *HSAP* 17 sibi *S* || emamathia *G* 18 omnis] *P*,
omnes *reliqui* || amendaerat *S* 19 in spiritu *G*, in spitum *S*, spi-
ritu *H* || sanguinis] seminis sanguinis *h* 20 est] *HSAP*, esset *LG*
21 sinum in mac. *H* 22 imperitauerat] *HSP*, inperitauerat *A*, im-
perauerat *LG* || orestiden *h*

1 monet Phlegra, ubi antequam oppidum fieret rumor
 2 est militia mundi dimicatum cum gigantibus, ut pe-
 3 nitus persequamur quantis probationibus imperii in-
 4 dicia divinae expeditionis in hoc saeculo persevera-
 5 verint. illic si quando (ut accidit) nimbis torrentes 9, 7
 6 excitantur et aucta aquarum pondera ruptis obicibus
 7 valentius se in campos ruunt, eluvione ossa etiam
 8 nunc ferunt detegi ad instar quae sunt e corporibus
 9 humanis sed modo grandiora, quae ob enormem mag-
 10 nitudinem monstrosi exercitus iactant extitisse, idque
 11 adiuvatur argumento saxorum inmanium quibus op-
 12 pugnandum impetum caelum crediderunt.
 13 Pergam ad residua quae in Thessaliam et Atha- 8
 14 maniam contendunt. sunt enim arrectiora quam us-
 15 quam proceritas montana attolli valet nec est in terris
 16 omnibus quod merito ad istas eminentias comparetur,
 17 quippe quas solas diluvialis inruptio cum universa ob-
 18 duceret umido situ inaccessas reliquit. durant ves- 9
 19 tigia non languidae fidei quibus apparet hos locos
 20 superstites undosae tempestati fuisse: nam in late-
 21 brosis rupium cavaminibus quae fluctuum confligiis
 22 tunc adesa sunt, reduviae conchyliorum resederunt

v. 14 sunt enim arrectiora — 72, 1 expuuntur *expressit Priscianus*
 v. 433 — 438

1 phegra *LG* 2 militiam *S*, malitia *G* 3 imperii] *LG Bern.*,
 imperia *h*, inperia *S*, ibidem *A*, ibidem imperii *P* 3 4 iudicia *G*
 4 expetitionis *S* 4 5 persequ.] permanserint *A* 5 ut *om. h*, post
 accidit *Bern.* || nimbi *HS* 7 campo *LG* || eluvione *G* 8 nunc]
 num *P* || ad instar *om. S* 9 grandiore *AP* || enormem] normen *h*.
 10 monstrosi *GH* || iactitant *HP* 11 adiuvatus *G* 11 12 oppugnand-
 um impetum (impeditum *G*)] *LGP*, oppugnatum *HS*, obpugnatum *A*
 13 residuum *S* || thesaliam *S*, thesalia *G* 13 14 ethomoniam *A*,
 hamoniam *P*, emathiam *H* 14 contendunt] porriguntur *A*, porri-
 gantur *P* || erectiora *A* 14 15 usquam] ipsa *GB* 15 tolli *A*
 17 diluvialis *G* 17 18 induceret *S* 19 locus *S* 20 tempestate *S*
 21 cacuminibus *h* || confligis *S*, confragilis *A* 22 adesa] adhesa *H*,
 ades *S* || reduviae *h*, reliquiae *A* || residerunt *A*, heserunt *H*

- et alia multa quae adfatim mari incito expuuntur: 1 IGN.
 ita ut, sint licet facie mediterranea, appareant tamen 2
 specie litorali. 3
 9, 10 Nunc de incolis reddam. Emathius qui primus 4
 in Emathia ocepit principatum, seu quia indago ori- 5
 ginis eius aevo disperiit seu quia ita res est, genuinus 6
 11 terrae habetur. post hunc in Macedonis exortum 7
 Emathiae nomen perstitit: sed Macedo Deucalionis 8
 maternus nepos, qui solus cum domus suae familia 9
 morti publicae superfuerat, vertit vocamen Macedo- 10
 12 niamque a se dixit. Macedonem Caranus insequitur 11
 dux Peloponnesiae multitudinis, qui iuxta responsum 12
 dictum deo, ubi caprarium pecus resedissee adverterat 13
 urbem condidit quam dixit || Aegae, in qua sepeliri 14 PL. 4, 33
 reges mos erat: || nec alter excellentium virorum bus- 15 IGN.
 tis apud Macedonas priscos dabatur locus. 16
 13 Succedit Carano Perdicca, secunda et vicesima 17
 olympiade, primus in Macedonia rex nominatus. cui 18
 Alexander Amyntae filius dives habitus, nec inme- 19
 rito: ita enim affluenter successus eius proficiebant, 20
 ut ante omnes Apollini Delphos, Iovi Elidem statuas 21
 14 aureas dono miserit. voluptati aurium indulgentissime 22
 deditus: sicut plurimos qui fidibus sciebant, dum vivit, 23

v. 4 Emathius — 11 dixit *expressit* Isidorus 14, 4, 13

2 appareat *L*, apparent *H* 3 e specie *A* || litoralis *S* || post
 litoralis locum supra p. 68, 18 — 69, 9 *inserunt* *SAP* 4 incolis]
LGAP, insulis *HS* || emanthius *G* 5 ocepit] *LP*, hoccepit *G*,
 accepit *HSA* || quia] qui *H* || indago] familia *AP*² 6 disperiit *LGS*
 || quia ita] *LGH*, ita quia *P*, quialtu *S*, quia alta *A* || genuina *A*
 7 macedoniis *LG* || exorti *S*, exortu *H* 9 domus suae familia]
LGHSP, domo sua *A* 10 morti publicae] *LGAP*, morti *H*,
 mortis *S* || superfuit *A* 12 peloponnesiae *SA*, peloponnesiae *LGH*
 13 deo] *LGSP*, de eo *BH*, e deo *A* || ubi *om.* *P*¹ || capra-
 rium] campum *A* || resedissee aduertat *S* 16 macedones *P* || pris-
 cus *LGAP* 17 perdicca *LGA*, perdiccas *H* 19 hab. diu. *A* 20 affl.
 succ. ei. pr.] affl. (*om.* *A*) succ. ei. ampliandis opibus proficiebant (pro-
 ficiebat *A*) *AP* 21 omnis *SP*, omen *A* || elide *P* 22 domo *S*
 23 sidibus *S*

IGN. 1 in usum oblectamenti donis tenuit liberalibus, inter
 2 quos et Pindarum lyricum. ab hoc Archelaus regnum 9, 15
 3 excepit, prudens rei bellicae, navalium etiam com-
 4 mentor proeliorum. hic Archelaus in tantum litte-
 5 rarum mire amator fuit ut Euripidi tragico consilio-
 6 rum summam concederet: cuius suprema non con-
 7 tentus prosequi sumptu funeris, crinem tonsus est
 8 et maerorem quem animo conceperat vultu publicavit.
 9 idem Pythias et Olympiacas palmas quadrigis adeptus 16
 10 tus, Graeco potius animo quam regali gloriam illam
 11 prae se tulit.

12 Post Archelaum Macedonica res dissensione iac- 17
 13 tata in Amyntae regno stetit, cui tres liberi: sed
 14 Alexander patri succedit. quo exempto, Perdiccae
 15 primo data copia amplissimae potestatis indupiscun-
 16 dae. qui obiens hereditarium regnum fratri Philippo
 17 reliquit, quem captum oculo dextro apud Mothonam
 cf. SOL. 8, 7 18 supra diximus; cuius debilitatis omen praecesserat:
 19 nam cum nuptias ageret, acciti tibicines carmen cy-
 20 clopium quasi de colludio concinuisse traduntur. hic 18
 21 Philippus Magnum procreat, quamlibet Olympias
 22 Alexandri mater nobiliorem ei patrem adquirere ad-
 23 fectaverit, cum se coitu draconis consatam adfirmaret.
 24 ita tamen et ipse egit ut deo genitus crederetur.

v. 20 hic Philippus — 74, 6 accesserant in compendium redegit Ca-
 pella 6, 655

1 doni^s L, domis G 3 excipit HS || rei publicae (pub in litura) S
 3 4 commentor etiam h 4 hic] idem P 5 erupidi AP¹ 6 summa G
 || concederet HS 7 subtu G, sumptus AP || crines P 8 vultu]
 facie A 9 idem] HSA, idem archelaus LGP, archelaus B || olym-
 piacas] G, olympi.cas L, olympicas (olimpicas) HSAP 10 gloria
 illa P 13 tres] res G || liberi] hSAP, filii LG Bern. 14 alexandri S
 || perdiccae G 15 primum P || ampl.] regiae A 15 16 indupis-
 cundae] GBHS, indepiscundae LP, om. A 17 capto G 18 cu-
 iusque AP || debilitas h 19 auget G || accipti S, accepti H
 || carnem G 19 20 cycloplum A, ciclopum H 20 concinuisset S
 || hic om. P 22 23 affectauerat A 23 coitu] LGAP, coepto S,
 conceptu H 24 tamen et] sane A

- 9, 19 peragravit orbem, rectoribus Aristotele et Callisthene 1 IGN.
 usus, || subegit Asiam Armeniam Hiberiam Alba- 2 PL. 4, 39
 niam Cappadociam Syriam Aegyptum: Taurum Cau- 3
 casumque transgressus est: Bactros domuit: Medis 4
 et Persis imperavit: cepit Indiam, emensus omnia 5
 20 quae Liber et Hercules accesserant. || forma supra 6 IGN.
 hominem augustiore, cervice celsa, laetis oculis et 7
 inlustribus, malis ad gratiam rubescentibus, reliquis 8
 corporis non sine maiestate quadam decoris. victor 9
 omnium vino et ira victus: sicut morbo vinulentiae 10
 apud Babylonem humiliore quam vixerat fortuna 11
 21 exemptus est. post quem qui fuerunt magis ad se- 12
 getem Romanae gloriae quam ad hereditatem tanti 13
 nominis ortos invenimus. 14
 22 || Macedonia lapidem gignit quem paeonitem vo- 15 PL. 37, 180
 cant. hunc eundem et concipere et parere et partu- 16
 rientibus opitulari fama prodiga est. circa Tiresiae 17
 sepulcrum plurimus invenitur. 18
 10, 1 || Nunc in Thraciam locus pergere et ad validis- 19 PL. 4, 40
 simas Europae gentes vela obvertere. || quas qui se- 20 SOL.
 dulo experiri velint, non difficulter deprehendent 21
 Thracibus barbaris inesse contemptum vitae ex qua- 22
 2 dam naturali sapientiae disciplina. || concordant om- 23 MEL. 2, 2, 3

v. 15 Macedonia — 17 prodiga est *compilarunt Priscianus v. 439 — 441 et Isidorus 14, 4, 13* || v. 22 Thracibus b. i. c. v. *expressit Capella 6, 656*

2 hiberiam] *libri omnes* 3 syrias *S* 4 bractos *L* 5 emensus] *LGAP*, egressus *H*, egressus est *S* 6 quae] *HSAP*², qua *LGP*¹ 7 angustiore *A* 7 8 et inlustribus] *LP*, et illustribus *GA*, inlust-
 tris *S*, illustris *H* 8 inrudentibus *A* || reliqui *h* 9 decorus *A* 10 sicut] sic *H* || uinulentiae] *LS* 11 humiliori *HSA* 12 ex-
 tinctus *h* || qui] sui *G* 14 ortus *S* 15 penitem *G* 16 undem *P* || et parere] *HAP cum Prisciano*, et parare *S*, *om. LG* 16 17 f. pr.
 est et part. op. *A* 17 circa — 18 inu. *om. G* 19 tunc miniatore
errante P || thraciam] *A*, trachiam *HS*, thracia *LGP* || ad *om. H*
 20 ob *om. P*¹ 21 experiri] *LGP*, expediri *S*, expedire *H* || uelit *A*
 || difficultet *L*¹, dfficulter *S* || deprehendet *S*, depraehendit *A*
 22 ex] et ex *S* 22 23 quadam] qua *H* 23 naturali] *HSA*, natu-
 ralis *LGP* || sapientiae *om. A* || disciplinam *G*

- MEL. 1 nes ad interitum voluntarium, dum nonnulli eorum
 2 putant obeuntium animas reverti, alii non extingui,
 3 sed beatas magis fieri. apud plurimos luctuosa sunt
 4 puerperia, denique recens natum fletu parens ex- 10, 3
 5 cipit: contraversum laeta sunt funera adeo ut exemp-
 MEL. 2, 2, 4 6 tos gaudiis prosequantur. || uxorum numero se viri
 7 iactant et honoris loco iudicant multiplex matri-
 8 monium. quae feminae tenaces sunt pudicitiae, in-
 9 siliunt defunctorum rogos coniugum et, quod maxi-
 10 mum insigne ducunt castitatis, praecipites in flammas
 11 eunt. nupturae non parentum arbitrio transeunt ad 4
 12 maritos, sed quae prae aliis specie valent subhastari
 13 volunt et licentia taxationis admissa non moribus
 14 nubunt, sed praemiis: quas formae premit dedecus,
 15 dotibus emunt quibus coniungantur. uterque sexus 5
 16 epulantes focos ambiunt, herbarum quas habent se-
 17 mine ignibus superiacto, cuius nidore perculsi pro
 18 laetitia habent imitari ebrietatem sensibus sauciatis.
 SOL. 19 || De ritu ista sunt, de locis et populis quae se- 6
 PL. 4, 40. 41 20 cuntur. || Strymonem accolunt dextro latere Dense-
 21 letae, Bessorum quoque multa nomina ad usque Mes-
 22 tum amnem, qui radices Pangaei circumfluit. Hebrum 7
 23 Odrysarum solum fundit, qui fluvius excurrit inter

v. 20 Strymonem — 76, 4 nationes in compendium redegerunt Capella
 6, 656 et Isidorus 14, 4, 6

3 luctuosa] luctui H 7 iactitant H || honori S || iudicant] iudi-
 catur LP ducunt A || m. m.] redundantiam (-tia P³) coniugum AP²
 9 def. ina. maritorum rogos A, insiliunt def. insiliunt maritorum rogos
 coniugum P 10 ducunt] habent A 11 arbitrato A 12 quae] BHSAP,
 qua G, om. L || alias S, ceteris A || subarrari A 13 14 praem. non
 m. nub. A 14 sed praemiis om. P¹ || decus G 15 coniungen-
 tur] SA, coniugantur G 19 20 secuntur LGSAP 20 dextro] LGSAP,
 dextero Bern., extero A || lateri L 20 21 densaelaetae G, den-
 selaelae L, densalaetae S, denselate P, densaelatae AH 21 multa
 nom. quoque H 21 22 mestum] inestum Bern., in.... A 23 odry-
 sarum] L, odryssarum G, odysarum P, odrysarum S, odrisiaratum A,
 odrisiantrum Bern., odrysiaerarum A; Odrysiae nives Capella

- Priantas Dolongos Thynos Corpilos aliosque barba- 1
ros: || tangit et Ciconas. || deinde Haemus sex mi- 2 MEL. 2, 2, 8
libus passuum arduus, cuius aversa Moesiagetae Sar- FL. 4, 41
10, 8 matae Scythae et plurimae insidunt nationes. Pon- 4
ticum litus Sithonia gens obtinet, quae nato ibi Or- 5
pheo vate inter principes iudicatur: || quem sive sa- 6 MEL. 2, 2, 8
crorum sive cantuum secreta in Sperchivo promun- 7
turio agitasse tradunt. || deinde stagnum Bistonium. 8 FL. 4, 42
9 || nec longe regio Maronia, in qua Tirida oppidum 9 MEL. 2, 2, 9
fuit equorum Diomedis stabulum: sed cessit aevo 10 FL. 4, 42
solumque turris vestigium adhuc durat. 11
10 || Inde non procul urbs Abdera, quam Diomedis 12 MEL. 2, 2, 9
soror et condidit et a se sic vocavit, mox Demo- 13
criti domus physici ac si verum rimere ideo nobilior. 14
|| hanc Abderam olympiade prima et tricesima senio 15 IGN.
conlapsam Clazomenii ex Asia ad maiorem faciem 16
restitutam, oblitteratis quae praecesserant, nomini 17
suo vindicaverunt. 18
11 || Locum Doriscon inlustrem reddidit Xerxis ad- 19 FL. 4, 43
ventus, quod ibi recoluit militis sui numerum. Po- 20
lydori tumulum ostendit *Aenus. || in parte, quam 21 FL. 4, 44

v. 4 Ponticnm — 14 domus physici brevavit *Capella* 6, 656. 657
|| 20 21 Polydori tumulum hinc *Capella* 6, 657

1 priantes *H* || delongos *HP*¹ || thynos *P*, tynos *S* || corpylopa-
liosque *S* 2 ciconas] *LP cum Capella*, cyconas *SA*, ciconos *G*,
cionas *H* 3 auerse *H* || moesiagetae] *GHS*, moesiagathae *L*, moesi-
getae *AP*; etiam apud *Plin.* moesiagetae exhibent *codd. quidam*; inter
quas gente (*scr. Getae*) sarmatae scythae *Capella* (*cod. Reich.*); Mas-
sagetae Sarmatae Scythae *Isidorus* 4 scythae *om. G* || insirunt *L*
5 natio *hS* 6 inter pr. iudicatur (iudicatus *G*) || decus addidit
(addit *P*²) nomini *AP*² 7 sperchio] *LGP*¹, sperchico *AP*², sper-
giuo *HS*; in sperchio (*sic uel spertio Salmasii libri*; spartio *Reich.*
Darmst.) promontorio *Capella*; seriphion *Melae cod. Vat.*; debuit esse
Serrium 8 tradunt] credunt *H* || bistonium *S* 9 maronia] *suppl.*
m. 1 L || tira *L*¹ (*corr. m. 1*), tirada *h*, tyrida *GA cum Capella* 14 ri-
mere] recipias *P*² 16 clazomeni *LGP* || ex] et *A* 19 reddit *G*¹ *S*
|| xerxis] *GP*², xersis *LH*, xersys *A*, xersi *S* 19 20 aduestus *G*
21 aenus] *Salm.*, haemus *S*, hemus *LGHP* || partem *P*

PL. 1 Aroteres Scythae * tenuerunt, celebrant quondam
 2 urbem Geraniam (Cathizon vocant barbari), unde a
 IGN. 3 gruibus Pygmaeos ferunt pulsos. || manifestum sane 10, 12
 4 est in septemtrionalem plagam hieme grues frequen-
 5 tissimas convolare. nec piguerit meminisse quatenus
 PL. 10, 59, 60 6 expeditiones suas dirigant. || sub quodam militiae
 7 eunt signo, et ne pergentibus ad destinata vis fla-
 8 tuum renitatur, harenas devorant sublatisque lapillulis
 9 ad moderatam gravitatem saburrantur. tunc conten- 13
 10 dunt in altissima, ut de excelsiori specula metentur
 11 quas petant terras. fidens meatu praeit catervas, vo-
 12 latus desidiā castigat voceque cogit agmen: ea ubi
 13 obraucata est succedit alia. Pontum transiturae an- 14
 14 gustias captant, et quidem eas (nam promptum est
 15 oculis deprehendere) quae inter Tauricam sunt et
 16 Paphlagoniam, id est inter Carambim et Criumetopon.
 17 cum contra medium alveum adventasse se sciunt scru-
 IGN. 18 pulorum sarcina pedes liberant. || ita nautae prodi- 15
 19 derunt conpluti saepe ex illo casu imbre saxatili.
 PL. 10, 60 20 || harenas non prius revomunt quam securae sedis
 IGN. 21 suae fuerint. || concors cura omnium pro fatigatis,

v. 8 sublatisque — 9 saburrantur *excerpsit Aldhelmus p. 291 Giles*
 || v. 9 tunc contendunt — 13 succedit alia *compilavit Isidorus 12, 7,*
 14. 15

1 aroteres] *HS cum Plinio*, aratores *LGAP* || tenuerunt] *supplevimus*
ex Plinio; om. libri 2 garaniam *LGP* || cathizon *S*, cacython *A*
 || unde *S* 3 ipigmeos *A* || manifeste *G* 4 gruens *G*, graues *L*
 5 ne *G* 6 exp.] profectiones *A* 7 ne] sine *h* || destinata uis
 destinatum suus *h* 8 renitatur] obsistat *A* 9 saturantur *S*²
 9 10 cont.] se extollunt *A*, se tollunt *P*² 10 de *om. G* || excelsio-
 ris *S* || spectacula *L* 11 quas petunt *L*¹ *G*, qua spectant *S* || mea-
 tus *P* 12 uoce quae *edd. cum Isidoro, quod mutavimus* || coit *A*
 14 nam *om. AP* 16 carambim] *GS*, carabim *H*, carambin *LP*¹,
 carabiam *A*, carambiam *P*² 16 17 criumetopon cum contra] *H*, eriu
 metapon cum citra *A*, criuumetopon contra *S*, eriu metapon cum
 contra *P*, crium metapontum contra *LG* 17 se adu. *A* 17 18 sco-
 pulorum *A* 20 euomunt *A*, remouunt *h*

- adeo ut si qua defecerit congruant universae lassasque sustollant usque dum vires otio recuperentur. 1 IGN.
 10, 16 nec in terra cura segnior. || excubias nocte dividunt 2 PL. 10, 59
 ut exsomis sit decima quaeque. vigiles ponduscula 4 auctus
 digitis amplectuntur, quae si forte exciderint somnum 5
 coarguant. quod cavendum erit clangor indicat. || aeta- 6 PL. 10, 80
 tem in illis prodit color: nigrescunt senectute. 7
 17 || Veniamus ad promunturium Ceras Chryseon Byzantio oppido nobile, antea Lygos dictum, quod a 8 PL. 4, 46
 Dyrrhachio abest septingentis undecim milibus passuum: tantum enim patet inter Hadriaticum mare et 11
 18 Propontidem. || in Ceniensi regione non longe a Flaviopoli colonia Bizye oppidum, quondam area Terei 12 PL. 4, 47
 regis, invisum hirundinibus et deinceps alitibus illis 13
 inaccessum: || quamquam et Thebas, quod illa moenia 15 PL. 10, 70
 19 saepius capta sint, negentur subire. || nam inter cetera habere illas quiddam praescium inde noscitur, 16 IGN.
 quod lapsura non petunt culmina et aspernantur peritura quoquo modo tecta. minime certe a diris avibus impetuntur nec umquam praeda sunt ut sacrae. 18 cf. PL. 10, 73
 20

v. 3 excubias — 7 senectute *compilavit Isidorus* 12, 7, 15 || v. 8 promunturium Ceras — 12 Propontidem *breviavit Capella* 6, 657 || v. 11 tantum — 12 Propontidem *aut ex Plinio aut ex Solino Isidorus* 15, 1, 42 || v. 17 habere illas — 79, 2 hauriunt *compilavit Isid.* 12, 7, 70

1 ut] in *G* || si qua defecerit] *HSA*, si quae defecerint *GP*, si quae deficerent *L* 2 sustollant *HSA* || recipere] *AP* 6 quod] quod cum *GB*, quod .. *L* || clangore indicant *AP*; clamor indicat *Isidorus* 7 in *om.* *G* || senectutem *G* 8 phy supra chry *P*² 8 9 byzanti *A* 9 oppida *L*, oppidum *G* || lygos] *LAP*, lygus *GS*, ligus *H* || dictam *LG* || a *om.* *P* 10 undecim] x *H* 11 hadr.] *S*, adr. *rel.* 12 ceniensi *AP*² 12 13 a fluvio (fluvio *G*, flauo *P*) polini coloniam *LGP*, flaviopoli coloniam *A*, fluvio polim coloniam *HS* 13 bizyiae *A* || area terei] *libri reliqui*, arax teri *P solus*, unde arx Terei *Salmas.*, Bizziara (*Leid.*, bizlearum *Ricc.*) regum Thraciae a Terei nefasto invisa hirundinibus *Plin.* 14 15 invisum — illis (aliis *S*) inacc.] nec invisum et inaccessum hirundinibus et deinceps alitibus aliis *A* 16 negentur] aspernentur *A* 18 lapsuram n. p. calumniam *S* 20 praedae *HA*

- PL. 10, 73 1 || cibos non sumunt resistentes, sed in aëre capiunt
2 escas et hauriunt.
- PL. 4, 48 3 || Alter isthmus in Thracia est similibus angustis 10, 20
4 et pari latitudine arti maris. huius litora urbes utrim-
5 que secus ostentant. Propontidis oram insignit Pactye,
6 Melanes sinum Cardia: quae quod in cordis faciem
PL. 4, 49 7 sita sit, dicta Cardia est. || ille autem magnus Hel- 21
8 lespontus stringitur in stadia septem, quibus ab Eu-
9 ropa Asiaticam plagam vindicat. hic quoque urbes
10 duae: Abydos Asiae est, Sestos Europae. Deinde con- 22
PL. 4, 50 11 traria inter se promunturia: Mastusia Chersonesi, || ubi
PL. 4, 49 12 finitur Europae sinus tertius, || Sigeum Asiae, in quo
13 tumulus est Cynossema dictus Hecubae sepulcrum
PL. 4, 44. 43. 51 14 et turris Protesilai delubro data. || finibus Thraciae 23
15 a septemtrione Hister obtenditur, ab oriente Pontus
16 ac Propontis, a meridie Aegaeum mare.
- PL. 4, 51 17 || Inter Tenedum et Chium, qua Aegaeus sinus 11, 1
18 panditur, ab dextera Antandrum navigantibus saxum
19 est (hoc enim verius quam insula meruit cognomi-
20 nari): id quoniam visentibus procul caprae simile 2
21 creditur, quam Graeci aega nuncupant, Aegaeus sinus

v. 7 ille autem magnus — 13 Hecubae sepulcrum *breviavit Capella* 6, 657. 658 || v. 14 finibus — 16 Aegaeum mare: *similia Isidorus* 14, 4, 6; *cf. Oros.* 1, 2 p. 23 *Hav.* || v. 17 inter Tenedum — 80, 1 dictus *compilarunt Capella* 6, 658 et *Isidorus* 13, 16, 5

1 aera *hS* 3 est *om. H* 4 latitudine] *modo A* || huius] *cuius A*
|| litore *S* 4 5 utramque *G* 5 6 insignit pactiae maenalle sinum *S*,
insignit pactiae melanensium *P*, insignis pactiae menalles sinum *H*,
insignis pactiae menallos sinum *A*, insignis pactusae mulanissimum *G*,
insignis ae melanissimum *L*, insignis pactume melanissimum *B* 7 sata
est *S* || ille autem magnus] *omnis P* 8 stringitur in] *instringi-*
tur G, stringitur || *ab om. h* 9 indicat *h* 10 aboydos *A* || ses-
tos] *H*, sestus *LG*, restos *S*, festos *A*, et sestus *P* 11 mathusia *h*
|| chersonensi *LG*, chersonessi *SAP*, cersonessi *H* 13 cynosema]
LS, cynosema *GP*, cynossea *H*, cynosemae *A* 14 portaesilai *S*
17 chium] *cithum S* || aegaeum *h* 18 extera *HS* || antadrum *L*
|| setrum *G* 20 uirentibus *S* 21 quam] *quoniam h* || ega *hS*,
aegan *LP*, egan *G*, aegaeum *A*, egam *Bern.* || sinus] *ab eo sinus AP*

- dictus. || a Phalario Corcyrae promunturio ad navis 1 PL. 4, 53
 effigiem scopulus eminet, in quem transfigurata Ulixis 2
 navem crediderunt. || Cytherae, quae a Malea abest 3 PL. 4, 56
 quinque milibus passuum, Porphyris antea nomen fuit. 4
 11, 3 || Pronius est Cretam dicere quam absolvere, in 5 IGN.
 quo mari iaceat. ita enim circumflui illius nomina 6
 Graeci permiscuerunt, ut dum aliis alia inferunt, paene 7
 oblimaverint universa. quanta potest tamen in de- 8
 signando operam locabimus, ne quid haereat sub an- 9
 4 cipiti. || inter ortum porrigitur et occasum || tractu 10 PL. 4, 58 IGN.
 longissimo, hinc Graecia illinc Cyrenis obiacentibus. 11
 a septentrione Aegaeis et suis aestibus verberatur, id 12
 est Creticis: ab austro Libycis undis perfunditur et 13
 Aegyptiis, || non stipata c urbibus, sicut perhibent 14 PL. 4, 58
 qui prodige lingua largiti sunt, || sed magnis et am- 15 PL. 4, 59
 bitiosis oppidis, quorum principatus est penes Gor- 16
 tynam, Cydoneam, Gnoson, Therapnas, Cyllisson. 17
 5 || Dosiades eam a Crete nympa Hesperidis filia, 18 PL. 4, 58

v. 1 a Phalario — 3 crediderunt *compilavit Capella* 6, 658 || v. 3 Cytherae — 4 fuit: *similia aut ex Plinio aut ex Solino Isidorus* 14, 6, 25
 || v. 12 a septentrione Aegaeis — 14 Aegyptiis *inter Pliniana recepit Isidorus* 14, 6, 15

1 phalaris *S* || cortyre *A* 2 quam *A* || figuratam *om. G* 3 cythereae *A*, citherea *H* || malea] mare *Bern.*, mari *h* 4 porphyris] *A*, porphiris *HS*, porfiris *LG*, porfyris *P* 5 pronius] *SAP*, prius *h*, plus *Bern.*, protinus *LG* || certam *S* || in] pronus in *S*
 6 circumfluis illius *SA*, circumflui siluis *H* 7 alia aliis *h* || ingerunt *H* 8 oblim.] obduxerunt *A*, obduxerint *P*¹ || quanta potest] *LG*, quantam potest *H*, quandam potest *S*, quantam possumus *AP* 8 9 designando] designanda fide *AP* 9 locauimus *HS* 9 10 ancipiti] dubio *P*² 11 illinc] inde *AP*² || cyneris *SP*¹ 12 13 id est creticis aest. uerb. *AP* 14 non stipata] *LGP*, constipata *HSA* || sicuti *H* 15 linguam *A* || sint *S* || sed] sed et *H* 16 17 gorthy-
 nam *A*, gortinam *HSP*², cortinam *LGP*¹ 17 gnoston] *S*, chnoson *A*, cynoson *H*, cinoson *P*, coson *LG* || therapnas] *SP*, therapnas *A*, thera *H*, theramnas *L*, tetheramnas *G* || cyllisson] *S*, cyclisson *H*
 cyllison *A*, scyllison *P*, scyllisson *L*, scyllyson *G* 18 nympa — 81, 1 crete *om. H* 18 hesperidis] *AP*, esperidis *S*, esperides *G*, speridis *L*

- PL. 1 Anaximander a Crete rege Curetum, Crates Aëriam
 2 prius dictam, mox Curetum, nonnulli etiam a temperie
 IGN. 3 caeli Macaronneson appellatam prodiderunt. || prima
 cf. PL. 16, 161 4 potuit remis et sagittis, prima litteris iura fixit.
 cf. PL. 7, 204 5 Pyrrhicho repertore equestres turmas prima docuit
 6 lascivas vertigines implicare, ex qua disciplina bel-
 7 licæ rei usus datus. studium musicum inde coeptum, 11, 6
 8 cum Idaei dactyli modulos crepitu ac tinnitu aeris
 9 deprehensos in versificum ordinem transtulissent. al-
 cf. PL. 4, 60. 10 bet iugis montium Dictynnaei et Cadisti, qui ita ex-
 16, 142 11 candescunt ut eminus navigantes magis putent nu-
 12 bila. praeter ceteros Ida est qui ante solis ortum
 13 solem videt. Varro in opere quod de litoralibus est
 14 etiam suis temporibus adfirmat sepulcrum Iovis ibi 7
 15 visitatum.
 16 Cretes Dianam religiosissime venerantur, Britomar- 8
 17 tem gentiliter nominantes, quod sermone nostro sonat
 18 virginem dulcem. aedem numinis praeterquam nudus
 19 vestigia nullus licito ingreditur. ea aedes ostentat
 20 manus Daedali.
 21 Gortynam amnis Lenaeus praeterfluit, quo Euro- 9

v. 3 prima potuit — 9 transtulissent compilavit *Isidorus* 14, 6, 15
 || v. 12 Ida — 13 videt expressit *Priscianus* v. 528

1 anaximan A || crates] AP², cretes LGHSP¹ || eriam LGHSP¹,
 agriam AP² 2 curetem P 3 macaronnesson LGSAP, maceron-
 neson H || perdiderunt h || prima] prima mari LGP 4 remis] nau-
 bus AP² || fixit] *Isidorus*, finxit HS, iunxit LGAP 5 pyrrhicho] S,
 pyrricho A, pyrrico L, pirrico GH, pyrrhico P || etquestres G 7 usus
 datus] LGS Bern., usus datus constat h, ratio conualuit A, ratio con-
 ualuit usus datus P || coeptum est h 10 dictimnei A 10 11 ex-
 candescunt] LGAP, excalescunt HS 11 ut om. G 11 12 nubilia S
 12 ida est] P, yda est A, id est LGHS || ortus HSP 13 uident G,
 uideat L || litoribus S 14 ioui H 15 usitatum h 16 creter S
 || dian. rel. uen.] r. u. d. P, cerimoniose uen. dianam A || britto-
 martem G 18 ducem P male; βριτὸν Cretensibus est γλῶσσῃ teste *Hesychio*
 19 ea] e G 21 cortynam L, cortinam G || lenaeus] P, laeneus LG,
 leneus S, lenneus H, lineus A; Lethaeus Salm. || quod HS

- pam tauri dorso Gortynii ferunt vectitatem. iidem 1 IGN.
 Gortynii et Adymnum colunt Europae fratrem: ita 2
 enim memorant. videtur hic et occurrit, sed die iam 3
 11, 10 vespertino augustiore se facie visendum offerens. Gnosii 4
 Minervam civem deam numerant, primumque apud se 5
 fruges satas audacter cum Atticis contendunt. 6
 11 Ager Creticus silvestrium caprarum copiosus 7
 est, || cervo eget. lupos vulpes aliaque quadrupedum 8 PL. 8, 227, 228
 12 noxia nusquam educat. ||serpens nulla, larga vitis, 9 IGN.
 mira soli indulgentia, arborarii proventus abundantes: 10
 || nam in huius tantum insulae parte repullulant cae- 11 PL. 16, 141. 142
 sae cupressi. || herba alimos dicitur: ea admorsa diur- 12 IGN.
 nam famem prohibet: proinde et haec Cretica est. 13
 13 || phalangio araneae genus est: si nisum quaeras, nulla 14 PL. 11, 79, 8, 228
 vis corporis: si potestatem, ictum hominem veneno 15
 14 interficit. || lapis quoque Idaeus dactylus dicitur in- 16 PL. 37, 170
 sulae isti familiaris, coloris ferrei, humano pollicis si- 17
 milis. || avem noctuam Creta non habet et si in- 18 PL. 10, 76
 vehatur emoritur. 19
 15 || Carystos aquas calentes habet (Ellopias vo- 20 PL. 4, 64
 cant) || et carystias aves quae flammam inpune invo- 21 IGN.

v. 7 Creticus — 19 emoritur *compilavit Isidorus* 12, 7, 40. 14, 6, 15.
 16, 15, 12 || v. 12 herba alimos — 13 Cretica est *expressit Priscianus*
 v. 529. 530

1 gortynii ... 2 gortinii *S*, gortinii ... gortinii *H*, gortini ... gortini *AP*, cortini ... cortini *LG* 1 uectitam *HS* || id est *G*
 2 adymnum colunt] *A*, adymnum colunt adymnum *HS*, adhymnum
 colunt adhymnum *LP*, adhinum colunt adymnum colunt *G* 3 me-
 moratur *P*² || iam] *ia S* 4 augustiore] *SP*², angustiore *HA*, au-
 gustiori *LGP*¹ 5 ciuem] *auem H* || que *om. LG* 6 audacter
 c. a. contendunt] affirmant *A* 9 numquam *LGP*; quam *om. S*
 10 solis *P* 12 herbam *S* 13 et *om. P* 14 phalangio] *A*, falan-
 gium *S*, sphalangio *LG*, sphalangion *P*, sfalangium *H*; phalangos
Isidorus || araneae] *HS*, arene *L*, arenae *G*, aranei *AP* || est *om. H*
 || quaeres *H* 15 ictum] ictu *H* 17 familiaris] alumnus *A* 18 19 in-
 ueatur *L*, inueniatur *S*² *H* 20 ellopias] *LG*, hellopias *P*, tello-
 pias *S*, quas tellopias *H*, et tellopias *A* 21 caristeas *H*

- PL. 4, 64 1 lant: carbasa etiam quae inter ignes valent. || Chal-
 2 cis eadem habita est apud priscos, ut Callidemus
 IGN. 3 auctor est, aere ibi primum reperto. || Titanas in ea 11, 16
 4 antiquissime regnasse ostendunt ritus religionum:
 5 Briareo enim rem divinam Carystii faciunt, sicut
 6 Aegaeoni Chalcidienses: nam omnis ferme Euboea
 7 Titanum fuit regnum.
- PL. 4, 65 8 || Cycladas autumant inde dictas, quod licet spa- 17
 9 tiis longioribus a Delo proiectae, in orbem tamen
 10 circa Delum sitae sunt, et orbem cyclon Graii lo-
 IGN. 11 quuntur. || Chios Homeri tumulto ceteras antecedit.
- PL. 4, 66 auct. 12 || Meminisse hoc loco par est post primum dilu- 18
 13 vium Ogygi temporibus notatum, cum novem et am-
 14 plius mensibus diem continua nox inumbrasset, Delon
 15 ante omnes terras radiis solis inluminatam, sortitam-
 16 que ex eo nomen, quod prima reddita foret visibus.
- IGN. 17 || inter Ogygum sane et Deucalionem medium aevum
 PL. 4, 66 auct. 18 DC annis datur. || eadem est Ortygia quae clarissima 19
 19 in Cycladam numero multifarie traditur: nunc Asteria
 20 a cultu Apollinis: nunc a venatibus Lagia vel Cy-
 21 netho: Pyrpile etiam, quoniam et ignitabula ibi et
 22 ignis inventa sunt.

v. 8 Cycladas — 11 loquuntur *compilavit Isidorus* 14, 6, 19 || v. 12 post primum — 16 visibus *compilavit Isidorus* 14, 6, 21

1 quae *om.* HS || ualet H 2 callidem G 5 briario LGAP || ca-
 ristis LG 6 chalcidienses] GSAP, chalcidinses L, calcidientes H
 8 quod licet] autumant S 10 et *om.* A || cyclon] LSAP, ciclón H,
 cichoin G || graii] LP, grai HSA, gra G 10 11 loquuntur] ferunt AP²
 11 chios (cyos H)] libri, Ios Salm. || tumultum hS 12 est] et S
 13 ogygy S || notandum H || et *om.* A 14 delos P² 16 uiri-
 bus S 17 ogicium G || et *om.* h 18 est] est et A 19 in] est
 in A || insularum *post cycl.* add. LGP || mult.] quae mult. uocata A
 || asteria] LGP, austeria HSA 20 cultura A || langia H 21 pyr-
 pile] L, pyrpilae G, pyrpyle SP, pirpile A, parpilae H || et ignita-
 bula ibi et ignis] de ignitabulis semina ibi ignis A, de ignitabulis se-
 minalbi P²

- 11, 20 || In hac primum visae coturnices aves, quas or- 1 IGN.
tygas Graeci vocant. has easdem in Latonae tutela 2
aestimant constitutas. || nec semper apparent: ad- 3 PL. 10, 64 *cf.*
veniendi habent tempora aestate depulsa. || cum maria 4 IGN.
tranant, impetus differunt et metu spatii longioris vires 5
21 suas nutriunt tarditate. || ubi terram persentiscunt, 6 PL. 10, 65
coeunt catervatim, deinde globatae vehementius pro- 7
perant. quae festinatio plerumque exitium portat na- 8
vigantibus: accidit enim noctibus ut vela incidant et 9
praeponderatis sinibus alveos *mergant. || austro num- 10 PL. 10, 66
quam exeunt, nam metuunt vim flatus tumidioris. 11
plurimum se aquilonibus credunt, ut corpora pingui- 12
uscula atque eo tarda facilius provehat siccior et ve- 13
22 hementior spiritus. ortygometra dicitur quae gregem 14
ductitat: eam terrae proximantem accipiter speculatus 15
rapit ac propterea opera est universis ut sollicitent 16
ducem generis externi, per quam frustrentur prima 17
23 discrimina. || cibos gratissimos habent semina vene- 18 PL. 10, 69
norum, quam ob causam eas damnavere prudentium 19
mensae. solum hoc animal praeter hominem morbum 20
patitur comitiale. 21
24 || Euboea tam modico aestu dividua est a Boeo- 22 PL. 4, 63
tiae continente, ut dubitandum sit an numerari inter 23

v. 1 in hac — 4 aestate depulsa *compilavit Isidorus* 12, 7, 64. 14, 6, 21
|| v. 14 ortygometra — 21 comitiale *compilavit Isidorus* 12, 7, 65

1 hanc *H* 1 2 ortigas] *S*, ortygias *GA*, ortigias *LHP* 2 eadem *A*
4 habent] enim habent *H* 5 differtur *A* 6 consentiscunt *H* 7 ca-
teruatim] *LGAP*, acervatim *HS* || dein *A* || conglobatae *HS* 9 noc-
tibus] *HSAP*¹, in noctibus *LGP*² 10 praeponderatis] impulsis *AP*²
|| aluos *G* || mergant *scripsimus*; uergant *LGHS*¹, inuertant *AP*²;
mergunt nauigia *Plin.* || astro *G* 11 fortasse umidioris; umido et
graviore vento *Plin.* 12 se] de *HS* 12 13 pinguiscula *S* 14 orty-
gomatra *S*, ostigometra *G* || dicit quem *S* 15 eam] eandem *A*
17 quam] *LGSA Isidorus*, quem *HP* || frustrentur] *AP*, frusten-
tur *LGHS* 19 causam] causas in *S* 20 praeter] prae *G* 22 tam
om. *LG* || a om. *h* 23 continentem *A*, continenti *H*

- PL. 1 insulas debeat: nam latae quam vocant terrae ponte
 2 iungitur et per fabricam brevissimae machinae aditur
 3 pede. Cenaeo promunturio vadit in septentrionem,
 4 duobus aliis in meridiem extenditur: quorum Geraes- 11, 25
 5 tos spectat Atticam, Caphereus prominet in Helles-
 IGN. 6 pontum. || ubi post Ilia excidium Argivam classem vel
 7 Minervae ira vel quod certior prodit memoria, sidus
 8 Arcturi gravibus adfecit casibus.
 PL. 4, 67 9 || Marmore Paros nobilis, Abdelo oppido frequen- 26
 IGN. 10 tissima: prius tamen Minoia quam Paros dicta: || nam
 11 subacta a Minoe, quoad in Creticis mansit legibus,
 PL. 37, 105 12 Minoiam loquebantur. || praeter marmor dat et sar- 27
 13 dam lapidem, qui marmore quidem praestat, inter gem-
 PL. 4, 67 14 mas vero vilissimus ducitur. || Naxon a Delo duo- 28
 15 deviginti milia passuum separant, in qua Strongyle
 16 oppidum: sed Naxos Dionysias quam Naxos prius
 IGN. PL. 4, 67 17 dicta, || vel quod hospita Libero patri || vel quod fer-
 PL. 4, 68 18 tilitate vitium vincat ceteras. || sunt praeterea Cycl- 29
 19 des plurimae, sed in supra dictis praecipuum est
 20 quod memoriae debeatur. de Sporadibus est Icaros 30
 PL. 4, 51 21 quae Icario mari nomen dedit. || haec inter Samum
 IGN. 22 et Myconum || procurrentibus saxis inhospita ac nullis
 23 sinibus portuosa ob inhumana litorum infamis est.

v. 10 prius tamen — 14 ducitur *compilavit Isidorus* 14, 6, 29. 16, 8, 2
 || v. 14 Naxon — 18 vincat ceteras *compilavit Isidorus* 14, 6, 27 || v. 20 Ica-
 ros — 86, 2 nomen loco *compilavit Isidorus* 14, 6, 26

1 ponto *A* 2 auditur *G*, adicitur *h* 3 pedes *A* || ceneo *G*,
 caeneo *SAP*, cheneo *H*, caeleo (*corr. caeneo*) *L* || septentriones *H*
 4 duabus alis *h* || meridiem *L* || quarum *h* 4 5 geraestos] gene-
 ratos *H* 5 caphereus] *GP Bern.*, caferus *L*, caphareus *h*, ca-
 thereus *A*, cathareus *S* 6 archiuam *P* 7 prodiit *H* 9 no-
 biles *S* 11 minoe] *LHP*, mineo *G*, mynoe *A*, nimoe *S* 12 min-
 ciam *SA* || loquebatur *G* || preterea *H* || marmora *SA* 13 lapdem *h*
 || marmori *H* 14 uerissimus *L* || dicitur *LGH* || naxon a] naxono *S*,
 naxoa *A* 16 dionysios *P*² 20 destporatibus *L*¹, destrophadibus
*L*² *H*, de stropadibus *P*², de speradibus *G* || est] est et *HS* 21 mari
om. G 22 micorium *A* 23 inhumanum *H* || est *om. LG*

- vult ergo Varro Icarum Cretem ibi interisse naufragio, 1 IGN.
 11, 31 et de exitu hominis inpositum nomen loco. nam in 2
 Samo nihil nobilius quam Pythagoras civis, qui mox 3
 offensus fastu tyrannico, relicta domo patria Bruto 4
 consule qui reges urbe exegit, Italiam advectus est. 5
 32 || Melos, quam Callimachus Memallida dixit, om- 6 PL. 4, 70
coll. SOL. 6, 3
 nium insularum rotundissima est iuxta Aeoliam. || nam 7 PL. 4, 71
 Carpathus, a qua Carpathium sinum dicimus. || num- 8 IGN. cf. PL.
4, 71. 72
 quam ita caelum nubilum est ut in sole Rhodos non 9
 sit. Lemnii Vulcanum colunt, ideo in Lemno me- 10
 33 tropolis || Hephaestia. praeterea oppidum Myrina, 11 PL. 4, 72
 in cuius forum mons Athos in Macedonia umbram 12
 iacit. quod non frustra inter miracula notaverunt, 13
 cum Athos a Lemno VI et LXXX milibus passuum se- 14
 paretur. || est sane Athos sublimis adeo ut altior 15 MEL. 2, 2, 10
 aestimetur quam unde imbres cadunt. quae opinio 16
 in eo fidem concipit, quod in aris quas cacumine 17
 sustinet numquam cineres eluuntur nec quidquam ex 18
 aggeribus suis perdunt, sed quo relictis cumulo per- 19

v. 6 Melos — 7 rotundissima est *compilavit Isidorus* 14, 6, 28
 || v. 8 numquam — 10 Rhodos non sit *expressit Priscianus* v. 533. 534
 || v. 12 in cuius — 15 separetur *compilavit Isidorus* 14, 8, 10

1 cretem] *S*, cretae *A*, creten *LGP*, cretensem *H* cum *Isidoro* || nau-
 fragio int. *SA* 3 nob. nihil *SAP* 4 patria fortasse del. 5 exigit *L*¹
 || aduentus *G* || est om. *S* 6 memallida] *HS*, menallida *A*, me-
 mallidam *LGP* 7 est om. *A* || eeliam *G* 8 carpathusa *S*, car-
 padusa *A* 8 9 unquam *P* 9 rothos *A* 10 lemnio *H* 11 ae-
 phestia *LGP*, efestia *HSA* || myrrina *LGA*, myrrhina *P*, mirrhina *H*,
 myrrhna *S* 12 foro *HSAP*¹ || athos in macedonia] *LG*, athos in
 macedoniam *H*, athos e macedonia *AP*, atho e machedoniam *S*
 13 iacet *G* 14 LXXX] LXX *H* cum *Isidoro* 15 est] et *HA* || altior
 — 16 cadunt] *LGHP*¹ cum *Mela*, nubes superuadat *SAP*² 17 in eo]
 eo *P* || concepit *LG* || aris] ris *L*¹ || cac.] in cac. *SAP* 18 susti-
 nent *G* || eluuntur] *LGH*, eluantur *SP*, elenantur *A* || ne *GS*
 || quicquid *h* 19 perdunt] *LGH*, perdant *SAP* || quo] *LG*, in quo
SAP, om. *H* || relictu *G* 19 cumulo permanent] *LGH*, cumulo
 permaneant *P*, fuerint modo maneant *SA*

- MEL. 1 manent. in summo eo oppidum Acroton fuit, in quo 11, 34
2 dimidio longior quam in aliis terris incolentium aetas
- SOL. 3 prorogabatur: || ideo inde homines macrobios Graeci,
4 nostri appellavere longaevos.
- PL. 4, 75 5 || Quartus Europae sinus Hellesponto incipit, 12, 1
6 Maeoti ostio terminatur. atque omnis haec latitudo
7 quae Europam Asiamque dividit, in septem stadio-
8 rum angustias stringitur. hic est Hellespontus: hac 2
9 Xerxes ponte navibus facto permeavit. tenuis deinde
10 euripus porrigitur ad Asiae urbem Priapum, qua
11 magnus Alexander potiundi orbis amore transcendit
- PL. 4, 76 12 et potitus est. || inde diffusus aequore patentissimo
13 rursus stringitur in Propontidem: mox in quingentos
14 passus coartatur fitque Bosporos Thracius, qua Darius
15 copias transportavit.
- SOL. 16 || Haec profunda delphinas plurimos habent, in 3
PL. 9, 20 17 quibus causae miraculi multiformes. || ante omnia
PL. 9, 21. 24 18 nihil velocius habent maria, || sic ut plerumque sa-
19 lientes transvolent vela navium. quoquo eant con-
20 iuges evagantur. catulos edunt: decimus mensis ma-
21 turum facit partum: lucinam aestivus dies solvit: ube 4
22 ribus fetus alunt: teneros in faucibus receptant: in-
PL. 9, 22 23 validos aliquantisper prosequuntur. || in tricesimum an-

v. 6 omnis haec — 15 transportavit compilavit Isidorus 13, 16, 3
|| v. 18 nihil — 19 navium compilavit Isidorus 12, 6, 11

1 eo om. SA || oppido G || acroton] SA, agroton LG, agronton P,
carocon H; acroahon Mela (Vat.), agrathon et agrothon libri Plinii 4, 37;
Acroathon Salm. || quo in S 2 in al. t.] alias terras SA || inco-
lentibus S || aestas G 3 prerogabatur S² || macrobios] LP, ma-
trobios G, marobios H, macrochios A, machroios S 5 hellesponte GS
6 meotis LH, moetis G, meotidis SAP || haec omnis G 8 has L¹ G,
quem L² 9 xerxes S, xerse h 10 euripius P¹ || quam GS
11 potiendi h 12 potitus] pontius S || inde] exin H || patentis-
sima L¹ 13 propontiden h 14 bosporos P, bosforos LGSA, bos-
forus H || drarius G 15 transfretavit S 17 multiformis SA
19 transuolant SP¹ || quoquo eunt SA, quo coeant LGP, coeunt H
20 edent L || decima A 20 21 maturum] mensurum H || estium S
21 22 uberius h 22 fauces SA

- num vivunt, quod exploratum est in experimentum 1
caudis amputatis. || ora non quo ceterae belvae loco 2 PL. 9, 20
habent sed ferme in ventribus. || contra naturam aqua- 3 PL. 9, 23
tilium soli linguas movent. || aculeatae sunt pinnae 4 PL. 9, 25.8, 91
12, 5 dorsuales: cum ira subiacet inhorrescunt: cum animi 5
conquieverint, quibusdam receptaculis operiuntur. 6
|| spirare eos in aquis negant et vitales auras nonnisi 7 PL. 9, 21.22
in aëre supero recuperare. || pro voce gemitus est 8 PL. 9, 23
similis humano. certum habent vocabulum quo ac- 9
cepto vocantes secuntur: nam proprie simones nomi- 10
6 nantur. || voces hominum aquilonis flatu celerius 11 PL. 9, 30
hauriunt: contra austro spirante auditus obstruuntur. 12
|| mulcentur musica: gaudent cantibus tibiarum: ubi- 13 PL. 9, 24.25
7 cumque symphonia est gregibus advenant. divo Au- 14
gusto principe in Campania delphinem puer frag- 15
mentis panis primo inlexit, et in tantum consuetudo 16
valuit, ut alendum se etiam manui ipsius crederet. 17
mox cum profluxisset puerilis audacia, intra spatia 18
eum Lucrini lacus vectitavit: unde effectum, ut a Ba- 19
iano litore equitantes puerum Puteolos usque ve- 20
8 heret. hoc per annos plurimos tamdiu gestum, donec 21
assiduo spectaculo desineret miraculum esse quod ge- 22
rebatur. sed ubi obiit puer, sub oculis publicis de- 23
siderio eius delphin interiit. pigeret hoc adseverare, 24

v. 9 certum — 14 adventant compilavit Isidorus 12, 6, 11

2 non om. H || loco om. A 3 ferme in] SAP, in (om. ferme) LGH;
paene in Plinius || uentribus G 4 linguas] SAP, linguas suas
LGH || aculeatae] S || pinnas LGHP 6 conquieverunt SAP
8 rerecuperare G, recuperari L, recipere (u supra i) AP, recipere S,
respirare H 9 certo SA 10 sinomones LGP¹ 11 celerus G 13 mu-
sica] LGP, a musica SA, a musico H 14 advenant G 15 delphi-
nem] LGP¹, delphinem HS, delphinem AP² 16 primo] prior H
17 manu GHS 18 profluxisset] LGP¹, prolusisset H, prolusisset SA,
proluxisset P² || puerilis S 19 euectitavit H || ude h || affec-
tum G 20 puerulum h 20 21 perueheret SA 22 esse mir. SA
23 24 desiderio eius] S, desiderio eius merore P, desiderio A, de-
siderii merore LGH 24 delphin HP²

PL. 1 ni Maecenatis et Fabiani multorumque praeterea esset
 PL. 9, 26 2 litteris comprehensum. || in Africano mox litore apud 12, 9
 3 Hipponem Diarrhyton delphin ab Hipponensibus pas-
 4 tus est tractandumque se praebuit, impositos quoque
 5 frequenter gestitavit. nec populi tantum manibus acta
 6 res est: nam etiam pro consule Africae Flavianus ipse
 7 eum contigit, unguentis etiam delibuit: qua odoris
 8 novitate obsopitus aliquantisper pro exanimi iactatus
 9 est multisque mensibus descivit a solita conversa-
 PL. 9, 27 10 tione. || apud Iasum urbem Babylonem puerum del- 10
 11 phinus adamavit, quem dum post adsueta concludia
 12 recedentem inpatientius sequitur, harenis invecus
 13 haesit. Alexander magnus amorem illum numinis
 14 fuisse interpretatus praefecit puerum Neptuni sacer-
 15 dotio. iuxta eandem urbem, ut Hegesidemus auctor 11
 16 est, alium puerum Hermian nomine per maria simi-
 17 liter insidentem cum undosior fluctus necavisset, del-
 18 phin ad terram revexit et velut fateretur reatum,
 19 paenitentiam suam morte multavit nec reverti voluit
 PL. 9, 28 20 amplius in profunda. || suppetunt et alia exempla, ut 12
 21 Arionem transeamus, cuius exitum annalium conpro-

1 ni maec.] enim ac. L || praeterea] praecetere L¹ 2 africano]
 SAP², africo LGHP¹ 3 ypponem H, hypponen LG, hipponen SA
 || diariton P, diarrhutum S, diarrutum A, diarrutum LG, diaphi-
 tum H || delfinus H || hipponensibus] S, ipponensibus AP, yppo-
 nensibus H, hypponiensibus LG 3 4 pastus est om. LG 4 quo-
 que] que G 5 gestavit H 5 6 acta res est man. H 6 pro-
 consule LGH, proconsul SAP || flavianos L¹, flaviarum A 7 di-
 liuit S || qua] LGP, qui HSA 8 adsopitus L || aliquantisper]
 diu SA || iactatus] HSA, iactitatus LGP 9 descivit] LGHP¹, de-
 siuit SAP² || solida L 10 diasum L || babylonem (superscr.
 niae) S 13 haesit] HSAP, inhaesit L, inesit G || amore SA
 14 15 neptuni sacerdotio] HSAP, legi (lege G) neptuni sacerdotio
 (-tium L¹) LG 15 uti H || hezessidimus LG, haegzesidemus P
 16 herniam nom. L, hermam nom. G, om. H 17 odosior P¹
 || nacauisset G 17 18 delfinus H, delphini^a P 18 fatetur L¹
 19 multavit] L²HGP¹, mutavit L¹, finiuit SAP² 20 profundo
 LSP¹ || aliae S 21 transeam S || cuius exitum] de quo SAP²
 || annalium S || comprobavit LGP, comprobat H, probavit SA

- bavit fides. || ad haec si quando lasciviunt novi fetus, 1 PL. 9, 33
 a maioribus datur adultior custos, quo magistro dis- 2
 12, 13 cant eludere impetus incursantium belvarum: || quam- 3 PL. 9, 50
 quam ibi praeter phocas rara belva est. || plurimus 4 PL. 9, 47
 thynnus in Ponto, nec alibi paene fetificant: nus- 5
 quam enim citius adolescunt, scilicet ob aquas dul- 6
 ciores. ingrediuntur veris tempore. || intrant dextero 7 PL. 9, 50
 litore, laevo exeunt: hoc inde accidere credunt quod 8
 dexteris oculis acutius cernant quam sinistris. 9
 13, 1 || Hister Germanicis iugis oritur, effusus monte qui 10 PL. 4, 79
 Rauracos Galliae aspectat. sexaginta amnes in se recipit 11
 ferme omnes navigabiles. || septem ostiis Pontum influit: 12 IGN.
 quorum || primum Peuce, secundum Naracustoma, ter- 13 PL. 4, 79
 tium Calonstoma, quartum Pseudostoma; nam Bo- 14
 rionstoma ac deinde Spilonstoma || languidiora sunt 15 IGN.
 ceteris, septimum vero pigrum ac palustri specie 16

v. 7 ingrediuntur — 9 sinistris *compilavit Isidorus* 12, 6, 14 || v. 10 Hister — 91, 4 sapore *exscripsit Dicuil* 6, 8; *similia Ammianus* 22, 8, 44 — 46 || v. 10 Hister — 12 influit *compilavit Isidorus* 13, 21, 28

1 si quando *om.* *G* || lascivium *L*¹ 2 a mai.] e mai. *P* || adulto *h*,
 adulator *Bern.* || custos] gregi custos *SAP* 4 ibi] *LG*, in ponto
SAP, *om.* *H* || phocas] opes *L*¹ (*corr. m. 1*) || rara sit belua *SAP*
 5 thynnus *om.* *A* || faeticant *G*, foeticant *L* 5 6 numquam *h*
 6 7 ob aq. d.] ab aquis dulcioribus *SA*, ab aquas dultiores *G* 7 in-
 grediuntur] inlabuntur *S*, illabuntur *A* || intrant *om.* *H* || dextro *hSA*
 8 inde] deinde *H* 9 dextris *GHS A* || acutius] cautius *A*, caucius *S*
 10 11 qui ... aspectat] quem ... aspectant *A* 11 rauracus *LG*, rau-
 cacos *P* || *lx*] *xl* *H* 13 naracustoma] *L* *Dic. Bern.* narracu-
 stoma *G*, naracostoma *h*, narecustoma *SAP* 14 colonstoma *G*
 || quartum] ac deinde stenostoma quartum *SA* || pseudostoma] *Dic.*
cum Ammiano (pseudostomon *ms. Vat.*) et *Ptolemaeo* 3, 10, 6, psedo-
 stoma *S*, psendostoma *A*, speudostoma *LGHP*¹ *cum Plin.* 4, 79. 82
libris, speudostomon *P*² || nam] quintum *H* *Dic.* 14 15 borion-
 stoma] *HA* *Dic. et ita Ammiani cod. Vat.*, boriomstoma *S*, boriostoma
LGP 15 ac deinde sp.] sextum sp ac deinde *H* || spilonstoma] *LGHS A*
Dicuil; stoma (*om.* spilon) *P*, ubi *superscr.* uel stenon; stenostoma
Ammianus; spireonstoma *libri Pliniani*; debuit esse psilonstoma *testibus*
Ptolemaeo 3, 10, 4, *Arriano peripl.* 31. 35, *Anon. peripl. ponti Eux.* 63
 16 uero *om.* *LG*

- PL. 4, 79 1 non habet quod anni comparetur. || priora quattuor
2 ita magna sunt ut per longitudinem quadraginta mi-
3 lium passuum non misceantur aequori dulcemque
4 haustum incorrupto detineant sapore.
- PL. 8, 109 5 || Per universum Pontum fiber plurimus, quem alio 13, 2
6 vocabulo dicunt castorem. lytris similis est, animal
7 morsu potentissimum, adeo ut cum hominem invasit,
8 conventum dentium non prius laxet quam concre-
9 pisse persenserit fracta ossa. testiculi eius adpetun-
10 tur in usum medellarum: idcirco cum urgeri se in-
11 tellegit, ne captus prosit, ipse geminos suos devorat.
- PL. 37, 179 12 || Mittit Pontus et gemmas quas a patria Ponti- 3
13 cas dicimus genere diverso: aliae aureas, aliae san-
14 guineas habent stellās, et hae quidem inter sacras
15 habentur: nam quae ostentationi potius quam usui
16 deliguntur, non guttis aspersae sunt, sed longis colo-
17 rum ductibus liniuntur.
- PL. 4, 88 18 || Hypanis oritur inter Auchetas || Scythicorum 14, 1
MEL. 2, 1, 7 19 amnium princeps, purus et haustu saluberrimus, us-
20 que dum Callipidum terminis inferatur, ubi fons Exam-
21 paeus infamis est amara scaturrigine: qui Exam-
22 paeus liquido admixtus fluori amnem vitio suo vertit,
SOL. 23 adeo ut dissimilis sibi in maria condatur. || ita inter gen- 2

v. 12 mittit — 15 habentur *compilavit Isidorus* 16, 15, 26 cf. 16, 12, 4
1 anini *G*, anni *L* || priora] *LGHP*² *Dic.*, primora *P*¹, prima ora *SA*
2 ita] adeo *SA* || *XL*] *cccc* *Dicuil.* 23 milium] milibus *A*, milia *HP*
3 ducemquae *Dic.* 4 haustu *GP*² || inconsumpto *Dic.* || detineat *h*,
detinent *SA* *Dic.* || saporem *GP*² 6 uoc.] nomine (*suprascr.* uel uo-
cabulo) *A* || castoram *G* || lytris sim.] lustris similis *H*, listris sim. *P*²,
in ystri simile *A* 7 inuasit] *LGS*¹*P*, inuaserit *HS*²*A* 8 quem *P*¹
9 eius *om. G* 10 medellarum] *LGSP* || urgeri *G* 11 prosit]
possit *S* 13 aliae aur.] quippe aliae aur. *SAP* 14 stellās] *HSAP*,
stillas *LG*; stellata guttis *Plin.* || hae] *GA*, e *L*, hae *H*, eae *SP*
16 non guttis — 17 liniuntur *om. G* 17 liniuntur] *LHP*, liniantur *A*,
limantur *S* 18 hypanis *A* || auchetas] *LP*, aucetas *GH*, auchae-
tas *SA* || scitiorum *H* 20 callipodum *SAP* contra *Melam* eiusque
auctorem *Herod.* 4, 52 21 infamis — exampaeus *om. G* || amara]
ima *h*, una *Bern.* 22 fluore *H* 23 condatur *L*¹*H* || inter gentium]
intelligentium *S*

- tium opiniones fama de Hypane discordat: qui in 1 SOL.
 principiis eum norunt, praedicant, qui in fine experti 2
 sunt, non iniuria execrantur. 3
- 15, 1 || Apud Neuros nascitur Borysthenes flumen, || in 4 PL. 4, 88
 quo pisces egregii saporis et quibus ossa nulla sunt 5 MEL. 2, 1, 6
- 2 nec aliud quam cartilagine tenerrimae. || verum Neuri, 6 MEL. 2, 1, 13
 ut accepimus, *statis temporibus in lupos transfigu- 7
 rantur: deinde exacto spatio, quod huic sorti adtri- 8
 3 butum est, in pristinam faciem revertuntur. populis 9
 istis deus Mars est: pro simulacris enses coluntur: 10
 homines victimas habent. || ossibus adolent ignes fo- 11 MEL. 2, 1, 14
 corum. || Geloni ad hos proximant. de hostium cu- 12 MEL. 2, 1, 13
 tibus et sibi indumenta faciunt et equis suis teg- 13
 mina. || Gelonis Agathyrsi conlimitantur, caerulo picti, 14 MEL. 2, 1, 10
 fucatis in caerulum crinibus, nec hoc sine differentia: 15
 nam quanto quis anteit, tanto propensiore nota tingui- 16
 tur, ut sit indicium humilitatis minus pingi. 17
- 4 || Post Anthropophagi, quibus execrandi cibi sunt 18 MEL. 2, 1, 13
 humana viscera: || quem morem impiae gentis adia- 19 PL. 6, 53
 centium terrarum prodit tristissima solitudo, quas ob 20
 nefarium ritum finitimae nationes profugae reliquerunt. 21
 ea causa est, ut usque ad mare quod Tabin vocant 22
 per longitudinem eius orae quae aestivo orienti 23

v. 4 apud Neuros — 9 revertuntur *exscripsit* Dicuil 7, 15, 2
 || v. 4 apud Neuros — 93, 2 ad Seras: *similia* Ammianus 31, 2, 13—15
cf. 22, 8, 31

1 hipane LP, ipane G, ypane H, hype S, yspane A 3 iniuriam S
 4 neutros P¹ || borysthenes] LP Dic., boristhenes G, borysthenes A,
 boristhenes HS 6 cathilagine G || tenerae SA || neuiri S, neutri P¹
 7 accipimus L¹ GSA Dicuil || statis] Salm. ex Mela: Neuris statum
 tempus est; aestatis libri, etiam Dic. || tempore H 9 pristinas fa-
 cies H 10 istis] isti L¹ || coluntur] LGSAP¹, colunt HP²
 12 gelonii LGHP || proximi SA 13 eques G 14 gel. ag. conl.
 om. G || geloniis L² HAP, gelon.s L¹ 15 in caerulum] sincerum H
 || hoc] haec A 16 anteit] altero praestat SA, altero praestat ante
 id P || propensore G 18 exesecrandi L 20 tristissima om. SA
 || ob] aut P 21 profuge] H, metu profugae LGP, om. SA 22 ea]
 et ea LGP || ut] et H || tabin] HP, thabyn A, tabim S, tybin L, tubin G

- PL. 6, 54 1 obiacet, sine homine terra sit et immensa deserta, || quoad
IGN. 2 perveniatur ad Seras. || Chalybes et Dahae in parte 15, 5
3 Asiaticae Scythiae crudelitate ab inmanissimis nihil
PL. 6, 38 4 discrepant. || at Albani in ora agentes, qui posteros
PL. 7, 12 5 se Iasonis credi volunt, || albo crine nascuntur, cani-
6 tiem habent auspicium capillorum: ergo capitis color
7 genti nomen dedit. glauca oculis inest pupula: ideo
8 nocte plus quam die cernunt.
- PL. 8, 149 9 || Apud hos populos nati canes feris anteponuntur, 6
10 frangunt tauros, leones premunt, detinent quicquid
11 obiectum est: ex quibus causis meruerunt etiam an-
12 nalibus tradi. legimus petenti Indiam Alexandro a 7
13 rege Albaniae duos missos, quorum alter sues sibi
14 et ursos oblatos usque eo spreuit, ut offensus dege-
15 neri praeda, ignavo similis diu accubaret: quem per
16 ignorantiam velut inertem Alexander extinguere impe-
17 ravit. alter vero monitu eorum qui donum prosecuti
PL. 8, 150 18 fuerant || leonem missum necavit: mox viso elephanto
19 notabiliter exultans, belvam primum astu fatigavit,
20 deinde cum summo spectantium horrore terrae adflixit.
- SOL. 21 || hoc genus canes crescunt ad formam amplissimam,
22 terrificis latratibus ultra rugitus insonantes. haec sunt 8

v. 2 in parte Asiaticae — 10 premunt *compilavit Isidorus* 9, 2, 65.
14, 3, 34 || § 7 *expressit Priscianus* v. 707 — 709

1 obiacet] adiacet *H* || et *om. H* 2 seres *LG* || dahae] *LGP*,
dachae *HSA* 4 albini *G* || agentes] *LGP*, gentis *H*, gentes *SA*
5 albo] cano *SAP*² 5 6 canitiem] niciem *G* 7 pupula] *LP*¹,
popula *G*, pupilla *HSAP*² *Isidorus* 10 premunt] *LGHP*, perimunt *SA*;
ut tauros premant, leones perimant *Isidorus*, ut vel in eius libro ditto-
graphia haec fuisse videatur || quicquid *S* 11 obi. est] obieceris *SA*
|| quibus ex *SAP* 14 oblatos] et oblatos *L*, ablatos *h*, albatos *G*
|| offensos *S* 15 similis] *mg. L* *eraso* eo quod pridem fuit || quem
per] per quam *A* 16 17 imperavit] *LGP*, praecepit *H*, iussit *SA*
17 uero alter *S* 18 fuerant] *H*, fuerunt *LGP*, erant *SA* || elephante *G*,
elefanto *S* 19 not.] nota in lite *h* 20 expectantium *LG*, sepec-
tantium *S*, *om. H* || affixit *G* 21 hoc genus canis *LG*, horum ge-
nerum canes *H*, hoc genus canum *SAP* || crevit *G* 22 ultra] ut *H*
|| ruditus *P*²

- de canibus Albanis: reliqua communia universis. || do- 1 PL. 8, 142
minos aequaliter omnes canes diligunt, sicut exemplis 2
patet. in Epiro denique domini percussorem in coetu 3
agnitum latratu canis prodidit. || Iasone Lycio in- 4 PL. 8, 143
terfecto canis ipsius aspernatus cibum inedia obiit. 5
- 15, 9 Lysimachi regis canis flammae se iniecit accenso rogo 6
domini et pariter igni absumptus est. || Garamantum 7 PL. 8, 142
regem CC canes ab exilio reduxerunt proeliati adversus 8
resistentes. || Colophonii et Castabalenses canibus in 9 PL. 8, 143
10 bella ductis primas acies instruebant. || Ap. Iunio 10 PL. 8, 145
P. Sicinio cos. damnatum dominum canis, cum abigi 11
non posset, comitatus in carcerem, mox percussus 12
ululatu persecutus est: cumque ex miseratione populi 13
Romani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam 14
tulit: ultimo deiectum in Tiberim cadaver adnatans 15
- 11 sustentare conatus. || canes soli nomina sua recog- 16 PL. 8, 146
noscunt, itinerum meminerunt. || Indi coitus tempore 17 PL. 8, 147
in saltibus religant canes feminas, ut cum his tigrides 18
coeant, quarum ex primis conceptibus ob nimiam fe- 19
ritatem inutiles partus iudicant, itidem secundos, ter- 20
12 tios educant. || Aegyptii canes e Nilo numquam nisi 21 PL. 8, 148
currentes lambitant, dum a crocodilis insidias cavent. 22

v. 1 dominos — 2 diligunt *compilavit Isidorus 12, 2, 26* || v. 16 canes
s. n. s. r. *compilavit Isidorus 12, 2, 26*

1 2 domnos A *et ita semper* 2 omnes om. SA || exemplis] omnibus
exemplis H 3 patet] palam factum est SA || domini om. H || in
conventu Plinius 4 iasone] H ut Plin.; iaso LGSP, caso A 6 flam-
mae] LGH, flammis SAP 6 7 domini (domni A) rogo SAP, rogo
domino H 7 et pariter — est om. SA || adsumptus LP, assum-
tus G || garamantem H 8 regem om. G || praeliantes H || ad-
nersum SAP 9 colofoni SA || castabadenses P 10 ductis] L²GH,
ductus L¹, productis SAP 11 sicinio H, sycinio A; *debit esse*
Silio || consule. L, consule G || cum canis A 12 possit S 13 ulu-
latum S || persecutus LP¹ 13 14 populi romani] LHP, populo
romano G, populi SA 15 ultimo] ult. inde H || adnans SA 16 sust.
con.] GH, sustentare conatus est SAP, om. L 18 relegant LP
21 e nilo canes A 22 a crocodillis GSAP, a corcodillis L, a cor-
codrillis Bern., corcodrillis h

- MEL. 2,1,9 1 || Inter Anthropophagos in Asiatica parte nume- 15, 13
 2 rantur Essedones qui et ipsi nefandis funestantur inter
 3 se cibis. Essedonum mos est parentum funera pro-
 4 sequi cantibus et proximorum corrogatis coetibus cor-
 5 pora ipsa dentibus lancinare ac pecudum mixta car-
 6 nibus dapes facere: capitum etiam ossa auro incincta
 7 in poculorum tradere ministerium.
- MEL. 2,1,11 8 || Scythotauri pro hostiis caedunt advenas. No- 14
 9 mades pabula secuntur. Georgi in Europa siti agros
 10 exercent. Asiatae perinde in Europa siti neque mi-
 MEL. 2,1,10 11 rantur aliena neque sua diligunt. || Satarchae usu auri
 12 argentique damnato, in aeternum se a publica avaritia
 MEL. 2,1,12 13 vindicarunt. || Scytharum interius habitantium aspe- 15
 14 rior ritus est: specus incolunt: pocula non ut Esse-
 15 dones, sed de inimicorum capitibus moliantur: amant
 16 proelia: interemptorum cruorem e vulneribus ipsis
 17 bibunt: numero caedium honor crescit, quarum ex-
 18 pertem esse apud eos probrum est: haustu mutui san- 16
 IGN. 19 guinis foedus sanciunt || non suo tantum more sed
 20 Medorum quoque usurpata disciplina. bello denique,
 21 quod gestum est olympiade nona et quadragesima,

1 antropostagos *h* 2 essedonos *G*; *erasum* in *L* || ipsi] si *P*¹
 || nefandis *om.* *h* 2 3 fun. inter se c.] cibis polluuntur *SA*, c. p.
 f. i. s. c. *P* 3 essedonium *G* 3 4 cant. pros. *SAP* 4 coet.
 corrog. *SA* 4 5 corpora *LGHP* cum *Mela*, cadauera *SA* 5 lanci-
 nare] *GP*, lanciare (*n supra i*) *L*, laninare *A*, laniare *HS* || ac pec.
 m. c.] pecudumque carnibus (*canibus S*) m. *SA* 6 auro vincta *Mela*
 8 9 namades *S* 9 sequitur *h* || georgii *HSA* 10 exercent *S*
 || asiatae] *HSP*, asyatae *A*, a.siatiae *L*, assiatae *G*; Asiatae *Melae liber*
Vat. ut libri Pliniani 4, 82; Axiatae *Salmasius*; cf. *Πασάκης Ptol.*
 3, 5, 11 et *Ἀξιάνης Ptol.* 3, 5, 18. 3, 10, 14 || proinde *S* || siti] po-
 siti *h* 11 12 satharcei auri argentique dampnatos *H* 12 a] ac *h*
 13 vindicarunt] *LGP*¹, vindicauerunt *H*, abdicauerunt *SAP*² 14 pe-
 cus *H* || esse *erasum* in *L* 15 capitibus — 16 interemptorum *om.* *G*
 16 cruore *S* 17 caedium] caedi. *L* 17 18 expertum *G* 18 pro-
 brum] *SAP*, probum *H*, prob. *L*, profanum *G* || mutui] uini *h*,
 uini *Bern.* 19 sanciunt] .i. firman *P*² 21 nono et quadragesimo *S*

- anno post Ilium captum sexcentesimo quarto, inter 1 IGN.
 Alyatten Lydum et Astyagen Mediae regem, hoc 2
 15,17 pacto firmata sunt iura pacis. || Colchorum urbem 3 PL. 6, 16
 Dioscuriadem Amphitus et Cercius aurigae Castoris 4
 et Pollucis condiderunt, a quibus Heniochorum gens 5
 exorta est. 6
 18 || Ultra Sauromatas in Asia sitos, qui Mithridati 7 PL. 6, 17, 19
 latebram et quibus originem Medi dederunt, confines 8
 sunt Thali his nationibus quas ab oriente contingunt 9
 Caspii maris fauces: quae fauces mirum in modum 10
 19 maciantur imbris, crescunt aestibus. || Heniocho- 11 PL. 6, 26, 13
 rum montes Araxen, Moschorum Phasidem fundunt. 12
 sed Araxes brevibus intervallis ab Euphratis ortu ca- 13
 20 put tollit ac deinde in Caspium fertur mare. || Ari- 14 PL. 7, 10
 maspi circa Gesclithron positi uniocula gens est. || ultra 15 PL. 4, 88

v. 3 Colchorum — 6 exorta est: *similia Ammianus* 22, 8, 24; *compilavit Isidorus* 15, 1, 40 || v. 11 Heniochorum — 12 fundunt *compilavit Isidorus* 14, 3, 32 *imperite sic*: habet et flumina magna Oscorum, Phasiden atque Araxen || v. 13 sed Araxes — 14 mare *compilavit Isidorus* 13, 21, 16

2 alyrkten *A*, alyriten *S*, aliriten *P*², aduaten *LGP*¹, aduatem *H*
 || astyagen] *LP*, astragen *G*, astiagen *S*, astyagem *A*, astiagem *H*
 3 facto *LG*, pactum *S* || confirmata *H* 4 dioscuriadem] *L*¹, dios-
 coriadem *L*²*GSP*, dioscoriaden *H*, dyoscoriadem *A* || Amphitus]
Plinio quique ex eo pendent, Amphistratus *Straboni* 11, 2, 12 p. 496
 et *Eustathio ad Dion.* 680 et *Iustino* 42, 3, 3 || cercius] *L* cum *Am-*
miانو, tercius *HS*, circius *GP* cum *Isidoro*, cirtius *A*; telchius *Plinii*
codices, frudius vel frandius *Iustini*, 'Pékas *Strabo* et *Eustathius* 5 he-
 niochorum] *LGP*, enioc(h)orum *S Bern.*, emochorum *h*, enichorum *A*
 6 orta *SA* 7 ultro *L* || sitos] tos *h* 8 quibus or. medi dederunt]
*LGP*¹, quibus originem ediderunt *H*, qui o. medis dederunt *SAP*²;
 Medorum suboles *Plin.* 9 thali his] *LG*, thalii his *SA*, thalii hiis *P*,
 hi aliis *H* 10 quae fauces *om.* *S* 11 maciantur] metantur *H*
 11 12 emochorum *H* 12 monschorum *G*, oschorum *H* cum *Isidoro*
 13 brevis *S*, breuiter *h* || intervalles *L* || euphrastis *H* 14 15 ari-
 masri *G* 15 gesclithron] (γῆς κλειθρον) *Salmasius* cum *Plinii ed.*
Dalecampiana; gesolithron *P*, gensclitheron *S*, gensclyteron *A*, gens-
 clithon *LG*, gentesclytelon *H*, gescliton *Plinii libri Silligiani* || po-
 sita *S* || unocula *H*

PL. 1 hos et Riphæum iugum regio est assiduus obsessa ni-
 2 vibus: Pterophoron dicunt, quippe casus continuantium
 3 pruinarum quiddam ibi exprimit simile pinnarum.
 4 damnata pars mundi et a rerum natura in nubem ae- 15, 21
 5 ternae caliginis mersa ipsisque prorsus aquilonis con-
 6 ceptaculis rigentissima. sola terrarum non novit vices
 7 temporum nec de caelo aliud accipit quam hiemem
 8 sempiternam.

PL. 7, 10 9 || In Asiatica Scythia terrae sunt locupletes, in- 22
 10 habitabiles tamen: nam cum auro et gemmis affluant,
 11 grypes tenent universa, alites ferocissimi et ultra
 12 omnem rabiem saevientes. quorum inmanitate obsis-
 13 tente ad venas divites accessus rarus est: quippe visos
 14 discernunt, velut geniti ad plectendam avaritiae te-
 15 meritatem. Arimaspi cum his dimicant ut intercipient 23
 16 lapides, quorum non aspernabimur persequi qualitatem.
 PL. 37, 62 17 || smaragdis hic locus patria est, quibus tertiam inter
 auct. PL. 37, 65. 18 lapides dignitatem Theophrastus dedit: || nam licet
 72. 71. 73 19 sint et Aegyptii et Chalcedonii et Medici et Laconici,
 PL. 37, 62 20 praecipuus est honos Scythicis. || nihil his iucundius,
 21 nihil utilius vident oculi. in primis virent ultra aqua- 24
 PL. 37, 63. 64 22 ticum gramen, ultra amnicas herbas: || deinde obtutus

§ 22 compilarunt Priscianus v. 698—703 et Isidorus 12, 2, 17. 14, 3, 32
 || v. 17 smaragdis h. l. p. e. compilavit Isidorus 14, 3, 32

1 ripheum LGH, rhipheum SP, rypheum A 2 pterofuron SA, pte-
 sophoron H, ptoerophoron LGP 3 similis S || pinnarum (supra i
 scr. uel e) S, pennarum A 5 ipsique P 5 6 conceptaculis] LGHP¹
 cum Plinio, conflatibus SAP² 6 rig.] rigentis h || sola] salo S
 9 asiatica] asiadicii S || scithica H 9 10 non habitabiles L²S
 10 tamen om. SA 11 grypes] P¹, gripes HS, grhyphes L, ghry-
 phes G, gryphes AP² || ferocissimae A 13 ad uenas] LGSP, ad-
 uenis HA || diuites om. hS || rarus] difficilis ac rarus SAP; ac-
 cessus hominum rarus est Isidorus || quippe qui S 14 discre-
 punt L || plectendam S, amplectendam H 15 arimapsi S 16 non
 — qual.] convenit persequi qualitates SA 17 smaragdis S || hic
 om. H 19 sint et] sint et et S, sint H 20 est honos] LGSP,
 est honor A, honor est H 21 utilius] uiridius H 21 22 aqua-
 ticum gr.] inrigua (irrigua A) gramina SA

fatigatos coloris reficiunt lenitate, nam visus quos al- 1 PL.
 terius gemmae fulgor retuderit smaragdi recreant. nec 2
 aliam ob causam placuit ut non sculperentur, ne of- 3
 fensum decus imaginum lacunis corrumperetur: quam- 4
 15, 25 quam qui verus est difficulter vulneretur. probantur 5
 hoc pacto, si aspectus transmittant: si cum globosi sunt 6
 proxima sibi inficiant aëre represso, aut cum concavi 7
 sunt inspectantium facies aemulentur: si neque umbra 8
 neque lucernis neque sole mutantur. optimos tamen 9
 sortiuntur situs quibus planities resupina est et ex- 10
 26 tenta. || inveniuntur etesiis flantibus: tunc enim de- 11 PL. 37, 65
 tecto solo facillime internitent: nam etesiae plurimum 12
 harenas movent. alii minus nobiles in commissuris 13
 saxorum vel in metallis aerariis apparent, || quos chal- 14 PL. 37, 74
 27 cosmaragdos nuncupant. || vitiosi eorum intrinsecus 15 PL. 37, 68
 quasdam sordes habent, vel plumbo vel capillamentis 16
 vel etiam sali similes. || laudantur *austeri. || mero et 17 PL. 37, 65, 74
 28 viridi proficiunt oleo, quamvis natura inbuantur. || et 18 PL. 37, 119
 cyaneus e Scythia est, optimus si caerulo coruscabit. 19

v. 17 laudantur — 18 inbuantur *compilavit Isidorus* 16, 7, 2 *praeterea*
hoc loco secutus Plinium || v. 18 et cyaneus — 99, 3 *variatur compilavit*
Isidorus 16, 9, 7 *cf.* 14, 3, 32

2 gemine GH || retruderit S, retulerit H || smaragdi S || recr.]
 recreant et exacuunt SAP 3 ne] non S 4 imaginis P¹ 5 vul-
 neretur] atteritur SA 6 transmutant h || si cum globosi sunt]
 LG Bern., si conglobosi sunt h, si conglobosi (conglobisi S) sunt
 si SA, si cum globosi sunt si P 7 percusso L 8 aemulantur h
 || si] qui HSA 9 optimo L 10 planities P 11 flatibus LG
 14 15 chalcozmaragdos S 16 lapillamentis H 17 salis LBP || si-
 milis S 17 18 laudantur (lauantur HA et margo S) austero mero sed
 (sed om. H) viridi HSAP, laudantur austeres et mero viridi (que add.
 GB) LGB; smaragdi autem mero et viridi proficiunt oleo, quamvis
 natura inbuantur *Isidorus omnino non ex Plinio, sed ex Solino*; qui non
 omnino virides nascuntur, quoniam vino et oleo meliores fiunt *Plinii*
codd. Barbari, ed. Dalecampiana; qui tamen viri(de)s nasci videntur, quo-
 niam oleo meliores fiunt *Plinii cod. Bamb. male* 19 cyaneus e] P,
 cyoeaneus e S, coanus e A, cyaneus LG Bern., cyeneus h; cyanos
Plinii cod. Bamb., cianeus Plinii codd. dett.; cyanea gemma *Isidorus*
 || scythia om. H

- PL. 1 cuius gnari in marem et feminam genus dividunt: fe-
 2 minis nitor purus est, mares punctulis ad gratiam in-
 3 terlucentibus auratilis pulviculus variat.
- PL. 37, 23 4 || Istic et crystallus, quem licet pars maior Euro- 15, 29
 5 pae et particula Asiae subministret, pretiosissimum
 PL. 37, 26 6 tamen Scythia edit. || multus ad pocula destinatur,
 7 quamlibet nihil aliud quam frigidum pati possit. sexan- 30
 PL. 37, 28 8 gulus invenitur. || qui eligunt purissimum captant, ne
 9 quid rufum, ne nubilum vel spumis obsitum arceat
 10 perspicuitatem: tunc ne duritia iusto propensior ob-
 PL. 37, 23 11 noxium fragilitati magis faciat. || putant glaciem coire 31
 12 et in crystallum corporari: sed frustra: nam si ita
 13 foret, nec Alabanda Asiae nec Cypros insula hanc
 14 materiam procrearent, quibus admodum calor iugis
 PL. 37, 27 15 est. || Livia Augusti ad magnitudinem cl. librarum
 16 inter Capitolina donaria crystallum dedicavit.
- PL. 4, 91 17 || Fabulae erant Hyperborei et rumor irritus, si 16, 1
 18 quae illinc ad nos usque fluxerunt, temere forent cre-
 19 dita: sed cum probissimi auctores et satis vero idonei
 20 sententias pares faciant, nullus falsum reformidet. de
 PL. 4, 89 21 Hyperboreis rem loquemur. || incolunt pone Ptero-

§ 29 adhibuit Priscianus v. 704 || v. 6 multus — 7 possit compi-
 lavit Isidorus 16, 13, 1 (cf. 14, 3, 32) praeterea hoc loco secutus Plinium

1 ignari GB 2 punctulis] GHP² cum Isidoro, punctillis LBP¹,
 punctilis S, punctis A 3 auratis H || pulviculus] LBH, pulvi-
 culis P¹, pulvisculus GAP², pulvisculis S; auratis pulvisculis varians
 Isidorus . 4 istic] est hic H 5 sumministrant SA 6 syrthia G
 || multos (multis GP) ad p. destinatur LGBP, multos ad p. destinant H
 || post destinatur inserunt nam fert calorem praecipue SAP² 7 fri-
 dum G 7 8 sex angulis SP 9 ne nub.] LG, ne quid nub. H,
 neue nub. SAP 10 perspuitatem P¹ 11 fragilitate S 12 frustra
 est h 13 cyprus A, cypus H 14 materiem A 14 15 adm. c.
 iugis est] regionibus incitatissimus (-mis S¹) calor est (est om. P)
 SAP¹ 15 augusta H || magnitudinem] pondus SA 16 capitu-
 lina LG 17 fabulae erant hyperborei] HSA, fabula erat de hyper-
 boreis (hisp. G) LGP || insitus H 19 probissimi] LGAP, probatis-
 simi HS 20 faciunt LGHP² 21 hisperboreis G || loquemur]
 HSA, loquimur LGP || pone] GBSA, prone LP, pene H || pto-
 foron H

- 16, 2 phoron, quem ultra aquilonem accepimus iacere. || gens 1 PL. 4, 90
 beatissima. eam Asiae quidam magis quam Europae 2
 dederunt. alii statuunt mediam inter utrumque so- 3
 lem, antipodum occidentem et nostrum renascentem: 4
 quod aspernatur ratio, tam vasto mari duos orbes in- 5
 3 terfluente. sunt igitur in Europa. || apud quos mundi 6 PL. 4, 89
 cardines esse credunt et extimos siderum ambitus, 7
 semestrem lucem, aversum una tantum die solem: 8
 quamquam existant qui putent non cotidie ibi solem 9
 ut nobis, sed vernali aequinoctio exoriri, autumnali 10
 occidere: ita sex mensibus infinitum diem, sex aliis 11
 continuam esse noctem. de caelo magna clementia: 12
 aurae spirant salubriter: nihil noxium flatus habent. 13
 domus sunt nemora vel luci: in diem victum arbores 14
 4 sumministrant. discordiam nesciunt: aegritudine non 15
 inquietantur: ad innocentiam omnibus aequale votum. 16
 || mortem accersunt et voluntario interitu castigant 17 PL. 4, 90
 5 obeundi tarditatem: quos satias vitae tenet, epulati 18
 delibutique de rupe nota praecipitem casum in maria 19
 destinant: hoc sepulturae genus optimum arbitrantur. 20
 || aiunt etiam solitos per virgines probatissimas primi- 21 PL. 4, 91
 6 tiva frugum Apollini Delio missitare: verum hae 22
 quoniam perfidia hospitem non inlibatae revenissent, 23

1 quem] *LGAP*, quae *S*, quam *Bern*. || accepimus] *HSA*, accipi-
 mus *LGP*. 1 2 gens beatissima, quod in orationis tenorem non recte
 receptum est, remansit ex iis quae proxime praecedunt apud Plinium
 4, 90: hoc genus sepulturae beatissimum 5 iusto *A* || duo *S*
 5 6 interfluentes *HS* 6 quos] quds *G* || mundo *S* 8 semestrem
LGHP || aduersum *LGP*, et au. *A* || una] *LGH* cum Plinio, uno *SAP*
 9 putant *HP* 10 aut autumnali *G* 12 magnam clementiam *L*,
 magna clementia *h* 13 noxium] *HSA*, noxii *LGP*; omni adflatu
 noxio carens Plinius 14 arbores *G* 15 aegritudinem *h* 17 ar-
 cersunt *G*, accersunt *h*, accersiunt *A* 18 satias] *LSP*, sacias *Gh*,
 saties *A Bern*. || ten. uit. *SAP* 19 dilibutique *LSP*, delibutique *G*
 || maria] profundum mare *SA*, profundum mare maria *P* 20 arbitran-
 tur] ducunt *SA* 21 22 primitiua] primitias *A*, si primitias *S* 23 per-
 fidiam *S*, perfidiae *A* || reuenissent] renisse *G*

- PL. 1 devotionis quam peregre prosequerantur pontificium
2 mox intra fines suos receperunt.
- PL. 6, 34 3 || Altera in Asia gens est ad initium orientis aestivi, 17, 1
4 ubi deficiunt Rhiphaeorum montium iuga. Hyperbo-
PL. 6, 35 cf. 5 reis similes dicunt Arimphaeos. || et ipsi gaudent fron-
MEL. 1, 19, 20 6 dentibus arbustorum: bacas edunt. iuxta viros ac fe-
7 minas taedet crinium: uterque sexus comas tondent.
8 amant quietem, non amant laedere. sacri habentur 2
9 attrahuntque eos etiam a ferocissimis nationibus nefas
10 ducitur. quicumque periculum a suis metuit, si ad
11 Arimphaeos transfugerit tutus est, velut asylo tegatur.
12 ultra hos Cimmerici et gens Amazonum porrecta ad 3
- PL. 6, 36 13 Caspium mare, || quod dilapsum per Asiaticae plagae
14 terga Scythicum intrumpit Oceanum.
- 15 Magnis deinde spatiis intercedentibus ostia Oxi 4
- PL. 8, 66 16 fluminis Hyrcani habent, || gens silvis aspera, co-
PL. 8, 62 17 piosa inmanibus feris, feta tigribus. || quod bestiarum 5
18 genus insignes maculis notae et pernecitas memorabile
19 reddiderunt. fulvo nitent: hoc fulvum nigrantibus
20 segmentis interundatum varietate adprime decet. || pe-
PL. 8, 66 21 dum motum nescio velocitas an pervicacia magis ad-
22 iuvet. nihil tam longum est quod non brevi pene-

v. 4 ubi deficiunt — 8 laedere: *similia Ammianus* 22, 8, 38
|| v. 4 Hyperboreis — 16 Hyrcani habent *compilavit Capella* 6, 665.
|| v. 17 quod — 19 reddiderunt *compilavit Isidorus* 12, 2, 7

1 deuotionem *h* 1 2 pontificium mox] pontificum *H* 3 ab initio *SA*
|| aestiui *om. L solus* 4 rhiphaeorum] *L*, rhipaeorum *P*, rhipaeorum *S*,
ryptheorum *A*, rhipaeorum *H* || hii perb. *G* 5 similis *SP* || arim-
phaeos] *LGH*, arimphaeos *P*, arimphaeos *S*, arimphaeos *A*; arimphaeos *Capellae libri*, arimphaeos *Ammiani* 5 6 arb. frondibus *g. SAP* 7 uterque]
itaque ut. *S*, ita ut. *AP* || tondent] *SA Bern.*, tondunt *h*, tondet *LGP*
9 attrahuntque *S* || nationibus] *LGP, om. HSA*; feris adcolarum
populis *Plinius* 10 ducitur] *LGP Bern.*, dicitur *hSA* 10 si ad
— 14 oceanum *om. A* 11 aremphaeos *L* || insylo *G* 13 de-
lapsum *HSP* 14 terga *om. G* 15 sed magnis *A* || oxii *HSA*;
zoni *libri Plinii* 16 fluminibus *P*¹ 17 freta *L* || tigridibus *A*
20 uarietatem *L* 21 pernicata *S* 21 22 adiuuent *H* 22 breu
penetret *S*

- trent: nihil adeo antecedit, ut non ilico adsequantur. 1 PL.
- 17,6 ac maxime potentia earum probatur, cum maternis 2
 curis incitantur, cum catulorum insistunt raptoribus: 3
 succedant sibi equites licet et astu quantolibet amoliri 4
 praedam velint, ni in praesidio maria fuerint, frustra 5
 7 est ausum omne. notantur frequentissime, si quando 6
 latrones suos renavigantes vident, in litore irrita rabie 7
 cernuari, velut propriam tarditatem voluntaria casti- 8
 gantes ruina: quamquam de fetu universo vix unus 9
 queat subtrahi. 10
- 8 || Pantherae quoque numerosae sunt in Hyrcania, 11 PL. 8, 62
 minutis orbiculis superpictae, ita ut oculatis ex fulvo 12
 circulis vel caerulea vel alba distinguatur tergi supellex. 13
 tradunt odore earum et contemplatione armenta mire 14
 adfieri atque ubi eas persentiscant properato conve- 15
 9 nire nec terreri nisi sola oris torvitate: quam ob cau- 16
 sam pantherae absconditis capitibus quae corporis re- 17
 liqua sunt spectanda praebent, ut greges stupidos in 18
 obtutum populentur secunda vastatione. || sed Hyrcani, 19 PL. 8, 99
 ut hominibus intemptatum nihil est, frequentius eas 20
 10 veneno quam ferro necant. aconito carnes inlinunt 21
 atque ita per compita spargunt semitarum: quas ubi 22
 esae sunt, fauces angina obsidentur. ideo gramini no- 23

v. 12 minutis — 13 supellex *compilavit Isidorus* 12, 2, 8 || v. 16 nec
 terreri n. s. o. t. *affert Aldhelmus p. 292 Giles*

2 harum SA || earum pot. h 3 concitantur h 4 astu q. am.] astu
 quantalibet fuga amoliri S, astu quantalibet fugam moliri A, quantali-
 bet fuga astu quantolibet am. P || amoliri] ampliori h 5 ni] LGP,
 nisi HSA 7 suos] suos asportatis catulis SAP 9 de faetu (foetu)
 universo] HSA, defectu uniuersae viae LGP 11 panth. q.] et panth. H
 12 furuo SA 13 uel alba] quod alba h || destinguatur L 14 mire]
 amore SAP² 15 persentiscant L, persentiscunt HS 15 16 conue-
 niret G 16 ori oruitate L 17 absconditis G 18 greges] pe-
 cuarios greges SAP 19 optutu AP², optatum P¹ || hirtani G
 20 frequentias eius P¹ 22 23 quas ubi esae sunt] quae sublesae
 sunt H, quas ubi spargunt se G 23 fauces] f. earum SAP || an-
 gna S, om. G

- PL. 8, 100 1 men pardaliacen dederunt. || sed pantherae adversus
2 hoc virus excrementa humana devorant et suoapte in-
3 genio pesti resistunt. lenta illis vivacitas, adeo ut
FL. 8, 63 4 eiectis interaneis mortem diu differant. || in his sil- 17, 11
5 vestribus et pardi sunt, secundum a pantheris genus,
PL. 8, 43 6 noti satis nec latius exequendi: || quorum adulteris
7 coitibus degenerantur partus leaenarum et leones qui-
8 dem procreantur, sed ignobiles.
PL. 4, 93 9 || Quoniam in Ponticis rebus sumus, non erit omit- 18, 1
10 tendum unde mediterranea maria caput tollant. exis-
11 timant enim quidam sinus istos a Gaditano freto nasci,
SOL. 12 || nec aliam esse originem quam eliquia inrumpentis
13 Oceani: cuius spiritu pervadente apud aliquot medi-
14 terranea litora sicut in Italiae parte fieri accessus vel
PL. 4, 93 15 recessus. || qui contrarium sentiunt, omnem illum 2
16 fluorem aiunt a Ponticis faucibus inundare, idque
17 fulciunt argumento non inani, quod aestus e Ponto
18 profluent numquam reciprocetur.
PL. 4, 92 19 || Insula Apollonitarum octoginta milibus passuum 19, 1
20 abest a Bosphoro Thracio citra Histrum sita, ex qua
21 M. Lucullus Apollinem Capitolinum nobis extulit.

v. 5 secundum a p. g. adhibuit Isidorus 12, 2, 10. || v. 19 insula
— 104, 3 properat affert Dicuil 7, 15, 1

1 pardaliachen L^GP, pardaliachem S, parthalyachen A, pardalian-
chem H 2 suoapte] LBHS¹P, suapte S², suo post A, suo G
4 enectis h || defferant L 5 secundum] sed unum H || patheris L
6 adulteris] libri 7 cotibus S || degenerantur] maculantur P² || partu S
|| laenarum L 7 8 quidem om. H 8 procreantur G 10 tollant] SA,
attollant LP, atollant G, extollant H 11 fretu S 12 eliquia in-
rumpentis] L^GP¹ Bern., eliquia erumpentis h, inundationem aestuan-
tis SA, inundationem P² 13 peruagante SAP² || aliquos h,
aliqua Bern. 16 a] e H 17 18 aestus e p. profluent] uetus e ponto
non inani (sic) L solus 18 reciprocetur S 19 apollonitarum] LG,
appollonitarum h, apollinitarum SP Dic. Bern., appollinitarum A;
Apollonitarum Plinius 20 bosphoro libri || thracio] AP, thratio S,
trachio H, traciae Dic., thracia LG || circa H Dic. 21 marcus] SA
cum Plin., om. LGHP Dic. || lucus S || apollinen G

- || ante Borysthenem Achillis insula est || cum aede 1 PL. 4, 93.10, 78
 sacra, quam aedem nulla ingreditur ales: et quae forte 2
 19, 2 advolaverit, raptim fugam properat. || Oceanum sep- 3 PL. 4, 94
 temtrionalem ex ea parte, qua a Propanisso amne 4
 Scythia adluitur, Hecataeus Amalcium appellat, quod 5
 gentis illius lingua significat congelatum. Philemon 6
 a Cimbris ad promunturium Rubeas Morimarusam 7
 dicit vocari, hoc est mortuum mare: ultra Rubeas 8
 quicquid est Cronium nominat. 9
 3 || Mare autem Caspium ex altero Ponti latere ultra 10 PL. 6, 50;
 Massagetas et Apalaeos Scythas esse in Asiatica plaga 11 cf. SOL. 49, 7
 || dulce Alexandro Magno probatum est, mox Pompeio 12 PL. 6, 51
 Magno, qui bello Mithridatico, sicut commilito eius 13
 Varro tradit, ipsis haustibus periclitari fidem voluit. 14
 4 id evenire produnt e numero fluminum, quorum tanta 15
 copia ibi confluit ut naturam maris vertant. || non 16 PL. 6, 52
 omiserim quod per idem tempus eidem Magno licuit 17
 ex India diebus octo ad Bactros usque Dalierum flu- 18
 men, quo influit Oxum amnem, pervenire, deinde 19
 mare Caspium, inde per Caspium ad Cyri amnis pe- 20
 netrare fluentum, || qui Armeniae et Hiberiae fines in- 21 PL. 6, 39
 5 terluit. || itaque a Cyro diebus non amplius quinque 22 PL. 6, 52

1 boristeben SA, borysthenen Dic. || achillos SAP, hancillis Dic.
 2 et] ei G || quae] qui Dic. 3 raptum G || fuga LGP 4 ea om. P
 || qui S || propanisso] LGSAP, propaniso H; Parapaniso Plinius (Leid.)
 5 amalfium S, amalchrum G 6 congelatum] LGP cum Plin., con-
 gelatum mare HSA 7 cimberis SP || morimarusam LG, mari-
 maruscam H, murimarusam P 9 cronum LG || nominat mare P
 10 caspidum G, caspium est H 11 massegetas P || apuleos h
 12 dulce haustu S, dulce (dulci P²) haustu sicut AP², duce LGHP¹
 || peio L 13 mithriatico S 14 austibus L, ausibus GB || peritari S,
 pernosceri P² || uol. f. h 15 uenire G 16 uertat H 17 per
 idem] pridem S 18 19 ad bactros usque dalierum (sic BP², ad
 alierum G, dailerum L, dalerum P¹) fl. quo (quod BP)] LGBP,
 a bactris usque dalierum (dalietrum A) fl. quod HSA; in Bactros
 VII diebus ex India perveniri ad Iacrum flumen quod in Oxum influit
 Plinius; scripsitne Solinus usque ad alterum fl. quod? 19 influxit S
 20 mare] LGHA, in mare SP || inde per caspium om. H || ad cyri]
 acquiri H 20 21 penetrari S 21 22 interludit S 22 n. a. d. H

- PL. 1 itinere terreno subvectis navibus ad alveum Phasidis
 2 pertendit: per cuius excursus in Pontum usque Indos
 PL. 4, 95 3 advehi liquido probatum est. || auctor est Xenophon 19, 6
 4 Lampsacenus a litore Scytharum in insulam Abal-
 5 ciam triduo navigari: eius magnitudinem immensam
 6 et paene similem continenti: nec longe Oaeones se-
 7 parari, quas qui habitent vivant ovis avium marina-
 8 rum et avenis vulgo nascentibus: perinde alias propter 7
 9 constitutas aequae insulas, quarum Hippopodes indi-
 10 genae humana usque ad vestigium forma in equinos
 11 pedes desinunt: esse et Phanesiorum, quorum aures 8
 12 adeo in effusam magnitudinem dilatentur, ut reliqua
 13 viscerum illis contegant nec amiculum aliud sit quam
 14 ut membra membranis aurium vestiant.
- SOL.? 15 || Antequam digrediamur a Scythia, religio est prae- 9
 16 terire quanam peculiares sint ferae Scythiae. cervi
 PL. 8, 112 17 plurimi in hac terra: igitur cervos persequemur. || ma-
 18 res generis huiusce cum statum tempus venerem in-
 19 citavit, saeviunt rabie libidinis. feminae licet prius 10

v. 9 Hippopodes — 11 desinunt *compilavit Isidorus* 11, 3, 25
 || v. 11 esse et — 14 vestiant: *similia Isidorus* 11, 3, 19

1 ad alveum *om. S* 2 portum *h* 2 3 indos (*indios H*) aduehi
 l. p. e. *LGH*, uenientes india l. p. e. inuehi posse *SA*, indos a. l.
 p. e. u. india probatum est inu. p. *P* 3 auctorē *L* || xenophon (*xenofon*)
HSAP, xenophon (*xenefon*) *LG* 4 lamsac(a)enus *libri* || in
om. L 4 5 abalciam] *LGP Bern.*, abaltiam *hSA*; balciam *Plin.*
 6 oaeones] *LP*, oeones *B*, aecnes *G*, aeonas *h*, oeonas *Bern.*, oece-
 nas *S*, ocaenas *A*; oeonae *Plin. (Leid. Ricc.)*; oeneas *Mela* 3, 6, 8 (*Vat.*)
 7 habent *HSA* 8 9 const. propter *S* 9 insula *L* || quorum *A* || hip-
 popodas *SAP*, ippodes *LH*, hippodes *G* 11 desinunt] sinunt *S*
 || esse] est *H* || phanesiorum] *H*, fannesiorum *SAP*, hanesiorum *LG*;
Fanesiorum Plin.; Panotios dicit *Isidorus* 11, 3, 19, sannalos *Mela* 3,
 6, 8 (*Vat.*) || aures] ad aures *L* 12 dilatantur (*e supra a*) *H*
 13 illis *om. A* || quem *P* 14 menbris membra (*om. aurium*) *H*
 || nestiunt *LG*, uestigant *S* 15 digredimur *SP*¹ || a] *HSAP*,
 ab *LG* 16 pec. s. f. sc.] ibi pec. s. f. *P*, pec. ibi s. f. *SA* 18 huius *H*
 || statutum *HAP*², statutum est *S* 18 19 incitauerit *h* 19 lib.]
 lib. efferati *SAP*; rabie libidinis saeviunt *Plinius*

- conserantur, non concipiunt ante Arcturi sidus. || nec 1 IGN. ?
 qualibet partus suos educant. teneros studio occu- 2
 lunt et absconditos inter profunda fruticum vel her- 3
 19, 11 barum pedum verbere castigant ad latendum. cum 4
 maturuit ad fugam robur, || exercitio docent cursus et 5 PL. 8, 113
 adsuescunt salire per abrupta. || acceptis canum la- 6 PL. 8, 114
 tratibus secundo vento vias dirigunt, ut odor cum 7
 ipsis recedat. mirantur sibilum fistularum: rectis au- 8
 ribus acutissime audiunt, submissis nihil. stupent 9
 omnia: propterea facilius obvios se praebent sagit- 10
 12 tantibus. || si maria tranent, non aspectu petunt litora, 11 PL. 8, 115
 sed olfactu: infirmos ponunt in ultimo et lassorum 12
 capita clunibus per vices sustinent. || e cornibus quod 13 PL. 8, 116
 13 dextrum fuerit efficacius est ad medellam: si fugare 14 cf. 28, 149
 angues gestias, utrum velis ures, quae ustrina prae- 15 226
 terea nidore vitium aperit ac detegit, si cui inest mor- 16
 bus comitalis. pro aetate ramos augment. id incre- 17
 mentum in sexennes perseverat: deinceps numerosiora 18
 14 non possunt fieri cornua, possunt crassiora: || quae 19 PL. 8, 117
 quidem castratis numquam crescunt nec tamen deci- 20
 15 dunt. || dentes monstrant senectutem, cum aut pauci 21 PL. 8, 116
 inveniuntur aut nulli. || serpentem hauriunt et spiritu 22 PL. 8, 118

v. 2 teneros st. occ. *compilavit Isid.* 12, 1, 21 || v. 8 mirantur s. f.
 — 13 sustinent *compilavit Isidorus* 12, 1, 19; cf. *Capella* 9, 927
 || v. 11 si maria — 12 olfactu *affert Aldhelmus* p. 323 *Giles* || v. 12 et
 lassorum — 13 sustinent *affert Aldhelmus* p. 283 *Giles* || v. 22 ser-
 pentem — 107, 3 tela *compilavit Isidorus* 12, 1, 18

1 consecrantur *L*¹*P*¹, conserant *GP*² || acturi *L* || nec] ne *H* 2 edu-
 cent *S* || eneros *G* || studio] *LGH*, studiose *AP*, studiosae *S* 3 inter]
 inter in *S* 5 maturuerit *h*, maturiunt *A* 5 6 per exercitium d. cur-
 sum ass. *H*, exercitio d. cursu ads. *SA* 6 salire] sallere *S* || ac-
 coeptis *L*, accōceptis *G*, acconceptis *B* 7 secundum uentum *GP*²
 || derigunt *LP*¹ 12 olfactum *G* || lassorum *G* 13 glunibus *L*
 || e om. *S* 14 dexterum *P* 15 augues *L* || gestias u. uelis ures]
g. u. u. uras P, uelis u. putes uras *SA* 16 sicubi *SA* 17 ramos]
LGH, ramulos *SAP* || id] in *G* 18 sexennes] sex menses in *litura S*
 19 possunt om. *H* || grassiora *L* 20 castratus *L* 21 monstrant]
 indicant *SA* 22 serpentem] *LGH*, serpentes *SAP*

- PL. 8, 97 1 narium extrahunt de latebris cavernarum. || dictam-
 2 num ipsi prodiderunt, dum eo pasti excutiant ac-
 PL. 8, 101 3 cepta tela. || herbam quoque quam cinarem vocant 19, 16
 PL. 28, 150 4 contra noxia edunt gramina. || adversus venena miri-
 5 ficum est innulei coagulum occisi in matris suae utero.
 PL. 8, 119. SOL. 6 || patuit numquam eos febrescere, || quam ob causam
 7 confecta ex medullis eorum unguina sedant calores
 PL. 8, 119 8 hominum languentium. || legimus plurimos matutinis 17
 9 diebus cervinam carnem degustare solitos sine febr-
 10 bus longaevos fuisse: quod demum proderit si uno
 11 vulnere fuerint interempti. ad dinoscendam vivaci- 18
 12 tatem Alexander Magnus torques plurimis cervis in-
 SOL. 13 nexuit, qui post annum centesimum capti || necdum
 14 senii indicium praeferebant.
 PL. 8, 120 15 || Eadem paene specie sunt quos tragelaphos di- 19
 16 cunt, sed non alibi quam circa Phasidem apparent:
 17 tantum quod illi villosos habent armos et menta pro-
 18 missis hirta barbis.
 PL. 4, 96 19 || Mons Saevo ipse ingens nec Riphaeis minor col- 20, 1
 20 libus initium Germaniae facit. Inguaeones tenent, a
 21 quibus primis post Scythas nomen Germanicum con-
 SOL. 22 surgit. || dives virum terra, frequens populis nume- 2
 PL. 4, 80 23 rosis et inmanibus. || extenditur inter Hercynium sal-

v. 15 eadem — 18 barbis *compilavit Isidorus* 12, 1, 20 || v. 22 dives
 — 23 inmanibus *compilavit Isidorus* 14, 4, 4

1 2 diptannum *H* 2 eo] ex eo *SP contra Isidorum* 3 cinaren *hS*,
 ciranen *A*, cinerem *P*¹ 4 gramen *SA* || aduersus] *GBH*, ad-
 uersu. (*superscr. m*) *L*, aduersum *SAP* 5 est *om. SA* || hinuli *h*,
 hynnuli *A* || coagulum] corculum *P*² *contra Plin.* || in *om. H* || suae
om. A 7 ipsorum *HSA* 8 matunis *G* 9 solitus *L* 10 quod]
 quae *SA* 10 11 f. u. interempti *A* 14 senis *h* 15 sunt] stru *h*
 || stragelafos *S* 16 phasiden *P* 18 barbaris *P*¹ 19 saeono] *LGSP*
cum Plinio (Leid.), aeono *H*, seuo *A* || nec] ac *H* || rhifeis *G*, ripeis *S*,
 rhipois *P* 20 fecit *G* || inguaeones] *LP cum Plinio (Leid. Ricc.)*,
 ingueones *G*, ingiaeones *H*, ingynones *S*, inginones *A* 21 primus *h*
 || scythias *LGP* 22 uirum] *SA*, horum *H*, uirorum *LG*, uiuorum *P*
 || frequens freques *G* 23 herquinium *LHP*, ercinium *G*, hircunium *SA*

- tum et rupes Sarmatarum. || ubi incipit Danuvio, ubi 1 SOL.
desinit Rheno perfunditur. || de internis eius parti- 2 PL. 4, 100
bus Alba Guthalus Vistla amnes latissimi praecipi- 3
tant in Oceanum. 4 •
- 20, 3 || Saltus Hercynius aves gignit quarum pennae per 5 PL. 10, 132
obscurum emicant et interlucent, quamvis obtenta nox 6
denset tenebras. || unde homines loci illius plerum- 7 IGN.
que nocturnos excursus sic destinant, ut illis utantur 8
ad praesidium itineris dirigendi, praeiactisque per opaca 9
callium rationem viae moderentur indicio plumarum 10
4 refulgentium. || in hoc tractu sane et in omni sep- 11 PL. 8, 38
tentrionis plaga visontes frequentissimi, qui bovis feri 12
similes, saetosi colla, iubas horridi, || ultra tauros per- 13 SOL.
5 nicitate, capti adsuescere manu nesciunt. || sunt et 14 PL. 8, 38
uri, quos inperitum vulgus vocat bubalos, cum bubali 15
paene ad cervinam faciem in Africa procreentur. || istis 16 PL. 11, 126
porro quos uros dicimus taurina cornua in tantum mo- 17
dum protenduntur, ut dempta ob insignem capacitatem 18
6 inter regias mensas potuum gerula fiant. || est et alce 19 PL. 8, 39

v. 5 saltus — 11 refulgentium *compilarunt Priscianus v. 277. 278 et Isidorus 12, 7, 31. 14, 4, 4* || v. 11 in hoc tractu — 109, 12 ipsam *refert Dicuil 7, 4, compilavit Isidorus 14, 4, 4* || v. 15 bubali — 16 procreentur *compilavit Isidorus 12, 1, 33* || v. 16 istis — 19 fiant *compilavit Isidorus 12, 1, 34*

1 sarmentarum A || danuvio] S, danubio LGHAP 2 profunditur S || de i. e. p.] ex p. e. i. SA 3 uistla] SA, uiscla LGHP 3 4 praecipitant] LHSP¹, praecipitantur GBAP² 5 hercynius] G, herquilius L, herquinius P, herquinius H, hercunicis S, hircunius A || pinnae LP¹S¹ 7 denset] cogat denset S, cogat et denset A 8 destinant G, desinant S 9 praesidium] LGHP¹ cum Isidoro, ductum SAP² 10 uallium H || rat. viae mod.] viae ordinem illustrent (inlustrant SA) SAP² || pluma P¹ 11 stratu H || et in] et SA 11 12 septentrione G 12 uisontes] LSAP, uesontes GB, bisontes H Dic. || boues feri L, boues feris GBHP, bobus feri Dic., feris SA; boum ferorum genera Plin. 13 saxosi A || collo Dic. || iubis SAP¹, iuba Dic. || oridi L 14 m. nesciunt] manum nequeunt S 15 quos] quos et P¹ || inmeritum Dic. || uocant SA 16 procreentur] magis abundant SA 16...18 isti... protenduntur Bern. Dic., isti... protendunt h 18 empta S || insignem] signem G 19 ger. pot. SAP || alce] LBHSP¹, alces GP² Dic.

- PL. 8, 40 1 mulis comparanda, || adeo propenso labro superiore,
 2 ut nisi recedens in posteriora vestigia pasci non
 3 queat. || Gangavia insula e regione Germaniae mittit 20, 7
 4 animal quale alce, sed cuius suffragines ut elephantis
 5 flecti nequeunt: propterea non cubat cum dormien-
 6 dum est, tamen somnulentam arbor sustinet, quae
 7 prope casuram secatur, ut fera dum adsuetis fulmentis
 8 innititur faciat ruinam. ita capitur: alioqui difficile
 9 est eam mancipari: nam in illo rigore poplitum in-
 10 comprehensibili fuga pollet. de Germanicis insulis 8
 11 Gangavia maxima est, sed nihil in ea magnum praeter
 12 ipsam.
- SOL.?
 cf. PL. 37, 23
 PL. 37, 42
 cf. 4, 97
- 13 || Nam Glaesaria dat crystallum, || dat et sucinum:
 14 quod sucinum Germani gentiliter vocant glaesum. qua- 9
 15 litas materiae istius summatim antea, Germanico autem
 16 Caesare omnes Germaniae oras scrutante conperta: ar-
 17 bor est pinei generis, cuius mediale autumnali tempore
 18 sucino lacrimat. || sucum esse arboris de nominis ca-
 19 pssas qualitate: pinum vero, unde sit gignitum, si us-
 20 seris, odor indicabit. pretium operae est scire longius,
 21 ne Padanae silvae credantur lapidem flevisse. hanc spe- 10
- PL. 37, 43

v. 4 ut elephantis cf. Dicuil 7, 7, 3 || 13 Glaesaria dat cr. dat et
 s. compilavit Isidorus 14, 4, 4

2 recedens] repedet SA || pasci] quasi Dic. 3 gangavia] grauia
 Dic.; Scandinavia Plinius; eadem videtur esse Codannovia Melae (Vat.)
 3, 6, 6 || e reg.] regionis Dic. || mittit] HSA Dic., emittit LGP
 4 alces et H Dic., alces sed LGP, alce et SA || cui hSA Dic.
 || suffragiones hS Bern. 5 cubant H, cubitat SAP² 6 somnu-
 lentas H || quae] et quae Dic. 7 prope casuram] Dic., prope ca-
 sura LH, ad prope casuram GBSAP || fulcimentis HA, flumentis S
 8 nititur Dic. || alioquin GHSAP Dic. 10 de om. LGH Dic. || ger-
 manicarum insularum Dic. 11 candavia H Dic. (candinauia cod.
 Dresd.) 13 glesaria libri praeter A 14 quod signum H || germa-
 nici P || gentiles S || glaesum] LSP, glesum GA, clesum H 16 caes.
 omnes] caesonis H 18 sucum] sucinum A 18 19 de nom. cap.
 qu.] de significatione nominis cap. SAP 19 pinum uero unde sit
 gignitum (genitum GB)] LGBH, uerum unde profluit P, pinum uero
 unde gignitum (pignitum A) profluit SA || si] HSAP, ipsi LG
 19 20 iusseris hP 20 odori S || indicauit LS || scire] GBH, .sire L,
 ire SAP 21 padanae HSA, pandanae LG, pandanae P

- ciem in Illyricum barbari intulerunt: quae cum per 1 PL.
 Pannonica commercia usu ad Transpadanos homines 2
 foret devoluta, quod ibi primum nostri viderant, ibi 3
 20, 11 etiam natam putaverunt. munere Neronis principis 4
 adparatus omnis sucino inornatus est: || nec difficulter, 5 PL. 37, 46
 cum per idem tempus tredecim milia librarum rex Ger- 6
 12 maniae donum ei miserit. rude primum nascitur et 7
 corticosum, deinde incoctum adipe lactentis suis ex- 8
 politur ad quem videmus nitorem. || pro facie habet 9 PL. 37, 47
 13 nomina: melleum dicitur et Falernum, utrumque de 10
 similitudine aut vini aut utique mellis. || in aperto 11 PL. 37, 48
 est quod rapiat folia, quod trahat paleas: || quod vero 12 PL. 37, 50
 medeatur multis vitalium incommodis, medentium do- 13
 cuit disciplina. || India habet sucinum, sed Germania 14 PL. 37, 36
 plurimum optimumque. quoniam ad insulam Glaesa- 15
 riam veneramus, a sucino coeptum. 16
 14 || Nam in Germaniae continentibus gallaica repe- 17 PL. 37, 110
 ritur, quam gemmam Arabicis anteponunt: vincit enim 18
 gratia. || Arabes quidem dicunt non alibi eam depre- 19 PL. 37, 112
 hendi quam in nidis avium quas melancoryphos vo- 20
 cant: quod nullus recepit, || cum apud Germaniae po- 21 PL. 37, 110
 pulos quamvis rara in saxis tamen appareat. honore 22
 et pretio ad smaragdos viret pallidum. || nihil iucun- 23 PL. 37, 112
 15 dius aurum decet. || cerauniorum porro genera di- 24 PL. 37, 134

v. 10 de similitudine — 12 paleas *compilavit Priscianus* v. 283. 284
 || § 14 de *gallaico compilavit Isidorus* 14, 4, 4. 16, 7, 10 || § 15 de
ceraunio compilavit Isidorus 14, 4, 4. 16, 13, 5

2 pannonia *H* 3 deuoluta] delata *SA* 5 nec indiff. *HSA*
 7 dono *HSA* || miserat *L* 8 lactantis *GB* || sui *h* 10 nomen
 a melleum *LGP Bern.*, nomen a mellum *h* || falernum *H* || utraque *LG*,
 utroque *h* 10 11 de sim.] dissim. *H* 11 uini] ini. *L* 13 medetur *A*
 || medicorum *h* 14 et india *SAP* 15 16 glesariam *H* 16 uenera-
 mus *om. A* 17 gallaica] *LGAP*, gallaicus *H*, galliaca *S* 18 quem *P*
 19 gratiam *P* || alibi] ibi *h* 19 20 reprehendi *LG*, repperiendi *H*
 20 melancoryphos] *H*, melancorynfhos *S*, melancorinfos *A*, melancho-
 rytos *P*, menalamchoritos *LG* 21 recipit *HSA* 22 pareat *P*
 23 zmaragdos *S*, smagrados *P* 24 cerauiorum *G*

- PL. 1 versa sunt. Germanicum candidum est: splendet ta-
 2 men caerulo et si sub divo habeas fulgorem rapit
 3 siderum.
- PL. 4, 105 4 || Galliae inter Rhenum et Pyrenaeum, item inter 21, 1
 5 Oceanum et montes Cebennam ac Iuris porriguntur,
 IGN. 6 || praepinguibus glebis accommodae proventibus fruc-
 7 tuariis, pleraeque consitae vitibus et arbustis, * omni
 8 ad usum animantium fetu beatissimae, riguae aquis
 9 fluminum et fontium, sed fontaneis interdum sacris
 PL. 30, 13 10 et vaporantibus. || infamantur ritu incolarum, qui ut
 11 aiunt (veri enim periculum non ad me recipio) in-
 IGN. 12 iuria religionis humanis litant hostiis. || ex isto sinu
 13 quoquo orbis velis exeat: in Hispanias et in Italiam
 cf. PL. 3, 133 14 terra marique: in Africam mari tantum: si Thracia 2
 15 sit petenda, excipit ager Raeticus optimus et ferax,
 cf. PL. 3, 146. 16 inde Noricus frigidus et parcius fructuosus, tum 3
 147 17 Pannonia viro fortis et solo laeta, deinde Moesiae,

v. 6 praepinguibus — 9 fontium compilavit Isidorus 14, 4, 25

|| v. 15 ager Raeticus — 112, 1 nominabant compilavit Isidorus 14, 4, 5. 16

2 caelo L¹ 4 item] .it L 5 cebennam] SAP Bern., cebanam h,
 gebennam LG || iuris] LGSAP, iures H 6 praep. gl.] felices gl.
 praep. SAP || provenientibus S 6 7 fluctuariis LP 7 pleraque L
 || omni Salm., omnia libri .8 beat. fetu A || rigua S 10 napor.]
 calentibus SA || ritu] moribus SAP² || detestabili sacrorum ritu
 ante infam. ins. P², post aiunt SA || uiri L 13 quoquo (quoque h)
 orbis] LGHP¹, quaque parte P², quaque parte orbe SA || hispaniis LH,
 hispanas G 14 in africam] africam A 15 petenda] potenda S
 || creticus LGP 15—17 optimus et ferax inde noricus frigidus et
 parcius fructuosus] LGH, item inde a v. inde P², bonus frugibus bri-
 gantino lacu nobilis inde noricus qua subducitur a iugis (inguis S)
 alpium admodum laetus P¹ itaque, sed pro bonus frugibus inserto fri-
 gidus et parum fructuosus, S, item, sed post noricus collocatis verbis
 frig. et parcius fruct., A; Raeticus ferax frugibus ... Noricus ager fri-
 gidus et parcius fructuosus Isidorus 16 17 tum pannonia viro fortis et
 solo laeta] LGHP² cum Isidoro, dehinc pannoniae viro (viros A) fortes
 (fortis S) solo plano ubertorque (sic) SA, dehinc pannonia solo plano
 uberique P¹ 17 deinde] LGHP², dravo sauoque indolis amnibus
 circumfluae (-flua P) mox SAP¹; Isidorus quae habet interpolatis his
 similia: duobus satis acribus flaviis Dravo Savoque vallata non ex Glo-
 lino sumpsit, sed ex Floro 2, 24 (4, 12): Pannonii duobus acribus fla-
 viis Dravo Savoque vallantur.

- quas maiores nostri iure Cereris horreum nomina- 1 *cf. PL. 3, 149*
 21, 4 bant. in quarum parte quae Pontica est apparet 2
 herba, qua inficitur oleum quod vocant Medicum: 3
 hoc ad incendium excitatum si obruere aqua ges- 4 *cf. PL. 2, 235*
 tias, ardet magis nec alio sopitur quam iactu pul- 5
 veris. 6
- 22, 1 || Finis erat orbis ora Gallici litoris, nisi Britannia 7 *SOL.*
 insula non qualibet amplitudine nomen paene orbis 8
 alterius mereretur: || octingenta enim et amplius milia 9 *PL. 4, 102*
 passuum longa detinet, || ita ut eam in Calidonicum 10 *IGN.*
 usque angulum metiamur. in quo recessu Ulixem Ca- 11
 lidoniae adpulsum manifestat ara Graecis litteris scripta 12
 [votum]. 13
- 2 Multis insulis nec ignobilibus circumdatur. || qua- 14 *MEL. 3, 6, 6*
 rum Hibernia ei proximat magnitudine, inhumana in- 15
 colarum ritu aspero, alias ita pabulosa, ut pecua, nisi 16
 interdum a pastibus arceantur, ad periculum agat 17
 3 satias. || illic nullus anguis, avis rara, gens inhospita 18 *IGN.*
 et bellicosa. sanguine interemptorum hausto prius vic- 19
 tores vultus suos oblinunt. fas ac nefas eodem loco 20

v. 3 herba — 5 pulveris *compilavit Priscianus v. 316 — 320; similia Ammianus 23, 6, 38 || v. 7 finis erat — 10 detinet affert Dicuil 8, 6, 1; compilavit Beda hist. eccl. 1, 1 || v. 14 multis — 15 magnitudine affert Dicuil 8, 6, 2 || v. 16 alias — 17 agat affert Dicuil 8, 6, 2; v. 16 ita pabulosa — 18 satias Priscianus inst. 6, 15 || v. 18 illic n. a. a. r. compilavit Isidorus 14, 6, 6*

1 ceteris *P*¹ 4 excitandum *SA* 4 5 gestias] nitaris *SA* 5 sipi-
 tur *G*, sopitus *S* || iactu] iam iactu *G* 7 in ante britt. ins. *P*¹
 || brittania] *LG* semper, britannia *HSP*, brittannia *A* plerumque 8 non
 om. *A* *Dicuil* 8 9 alt. orb. *A* 9 octingentis et a. milibus p. *SAP*
 10 longa det.] longe porrigitur *SA*, in longitudine detinet in latitu-
 dine octa alienis adsumptis *Dicuil* 10 calidomicum *S* 11 ulixen *H*
 12 manifestat ara] *P*, manifestatur a *GHSA*, manifestat. *L* 13 no-
 tum delendum 15 16 inc. rutu *G*, ritu inc. *SAP* 16 alias] alio-
 qui *P*¹ || pabuloso *h* 16 17 pecua n. i.] *LGH Priscianus*, pecora
 n. i. *Dic.*, pecua ibi n. i. *P*, pecua ibi n. i. aestate *SA* 17 pasto-
 ribus *h* || ad] in *SA* 18 saties *A*, satietas *Prisciani libri* 19 int.]
 intempore *h* 20 obliniunt *S* || ac] et *h* || loco] animo *SA*

- IGN. 1 ducunt. apes nusquam: advectum inde pulverem seu 22, 4 (6)
 2 lapillos si quis sparserit inter alvearia, examina favos
 3 deserent. sed mare quod inter hanc et Britanniam inter- 5 (7)
 4 luit undosum inquietumque toto in anno nonnisi pau-
 5 culis diebus est navigabile || idque in centum viginti 6 (8)
 6 milia passuum latitudinis diffundi qui fidem ad verum
 7 ratiocinati sunt aestimarunt. || Siluram quoque insulam 7 (9)
 8 ab ora quam gens Britanna *Dumnonii tenent turbidum

v. 1 apes — 3 deserent compilavit Isidorus 14, 6, 6 || v. 3 sed mare — 6 diffundi affert Dicuil 8, 6, 3; v. 5 idque — 7 aestimarunt Aldhelmus p. 323 Giles

1 inter ducunt et apes inserunt puerpera .... nitela SAP (v. app.); quae cur Solino abiudicanda sint, docuimus in praefatione || apes (apis LP²) nusquam (numquam GB) LGBHP², interea apes non habent SAP¹; apis nulla Isidorus 1 2 aduecto inde seu pulvere seu lapillo si quis sparseris SAP¹; ut advectos inde pulveres sive lapillos si quis alibi sparserit Isidorus 3 deserent] HSA, deserunt LGP || sed om. SAP || inter hanc] LGH Dicuil, hiberniam P, hyberniam A, iberniam S 4 non om. LGHP¹ Dicuilque cod. Dresd. 4 5 pauculis] LGP¹ Bern., paucis h, aestinis P², aestiuis pauculis SA 5 6 diebus est navigabile idque (itaque H) in centum xx milia passuum latitudinis (latitudinis om. Aldhelmus) diffundi] H Dicuil, item inde a v. idque Aldhelmus; diebus navigatur (d. est navigabile P¹). navigant autem (enim A) uimineis alueis, quos circumdant ambitione tergorum bubulorum. quantocumque tempore cursus tenebit nauigantes escis abstinere. freti latitudinem in cxx milia passuum diffundi SAP; diebus est navigabile. nauigant .... abstinere freti latitudine. (latitudine G) idque in cxx mil. passuum latitudinis diffundi LG. Vide praef. et appendicem || cxx etiam Plinii codices quidam; xxx Leidensis 6 diffunditur Dic. hic desinens || ad uerum] ad fidem L¹, aduenarum Aldhelmus 7 rationati h || aestimauerunt HS Aldh. || siluram q. i.] sillinas q. insulas SAP²; Silura insula cum nulla sit, aut lectione hac retenta dicendum erit Solinum male accepisse locum Plinii modo adhibitum: super eam (Britanniam) haec (Hibernia) sita abest brevissimo transitu a Silurum gente cxx m. p., aut cum interpolatis admittendae sunt insulae Sillinae (hodie Scilly islands), quas eodem fere nomine (Syliana insula) appellat Sulpicius Severus hist. sacr. 2, 51 quaeque vere fuerunt e regione Dumnoniorum 8 brittana dum (dudum P et in litura, sed a m. 1 L) non tenent LGB, britanna dum non tepen S, brittanna dum nunc tenet A, britannica detinet H; emendavit Salmasius 8 sq. turb. fr.] turbidus sinus SAP²

- fretum distinguit. cuius homines etiam nunc custodiunt 1 IGN.
morem vetustum: nummum refutant: dant res et ac- 2
cipiunt: mutationibus necessaria potius quam pretiis 3
parant: deos percolunt: scientiam futurorum pariter 4
22,8 (10) viri ac feminae ostentant. at Tanatus insula adspi- 5
ratur freto Gallico, a Britanniae continente aestuario 6
tenui separata, felix frumentariis campis et gleba uberi, 7
nec tantum sibi verum et aliis salubris locis: nam 8
cum ipsa nullo serpat angue, asportata inde terra 9
quoquo gentium invecta sit angues necat. 10
- 9 (11) || Multae et aliae circa Britanniam insulae, || e 11 PL. 4, 103. 104
quibus Thyle ultima, in qua aestivo solstitio sole de 12
canceri sidere faciente transitum nox nulla: brumali 13
solstitio perinde nullus dies. ultra Thylen accipimus 14
pigrum et concretum mare. 15
- 10 (18) || Circuitus Britanniae quadragies octies septuaginta 16 PL. 4, 102
v. 5 Tanatus — 10 necat *compilavit Isidorus* 14, 6, 3; *cf. Beda hist. eccl.* 1, 1 || v. 12 Thyle — 15 concretum mare *compilavit Isidorus* 14, 6, 4;
v. 12 Thyle — 14 nullus dies *affert Dicuil* 7, 2, 5 || v. 16 circuitus — 115, 9 lapis *compilavit Isidorus* 14, 6, 2; *cf. Beda hist. eccl.* 1, 1;
v. 16 circuitus — 115, 1 sunt *affert Dicuil* 8, 6, 4
- 1 distinguet *LS*, distinet *P*² || etiam nunc (num *P*¹, nu.. *L*) custo-
diunt] *LGHAP*, non custodiunt etiam *S* 2 morem *om. h* 5 uiui *G*,
uir *h* || ac] et *A* || ostentat *L*, ostendunt *S* || attanatis *SA*, adtanatis *P*,
adcanus *L*, adcanus *G*, adtanus *B*, attanus *H*; Thanatos *Isidorus*;
Thanetos dicitur *Beda hist. eccl.* 1, 25; hodie Thanet 5 6 adspi-
ratur] adluitur *SAP*² 6 gall. fr. *S* || fretu *h* || continenti *H*
|| aestuario] euripo *P*² 7 tenuis *S* || reparata *H* || frumentarius *G*
|| et *om. SA* 8 sibi] soli sibi *HSA* 9 nullo serp. (separatur *h*) a.]
serpentes nesciat *SA* 10 quoque *S*, quaque *A* 11 circum *SP*
|| e *om. H* 13 sidere *G* || nulla] paene nulla *SAP* || brumari *G*
14 15 solstitio perinde dies nullus. ultra thylen ... mare *H*, solstitio
dies adeo conductus (coniunctus *A*) ut ortus iunctus sit et occasus.
a calidoniae ... matrimonium nulli. ultra thylen ... mare *SAP*¹,
solstitio perinde nullus dies. ultra thylen ... mare. nullus ut ortus
iunctus sit occasus. a calidoniae ... matrimonium nulli *LGP*²; verba
a calidoniae ... matrimonium nulli *reieciimus in appendicem videndaque*
est de universo hoc loco praefatio 14 accipimus] *LGSAP*², accipi-
mus *H*, *om. P*¹ 15 pigrum esse et c. m. *LG*, pigrum mare et c.
esse *P*² 16 circuitus *S*

- IGN. 1 quinque milia sunt. || in quo spatium magna et multa
 2 flumina, fontes calidi opiparo exculi apparatu ad usus
 3 mortalium: quibus fontibus praesul est Minervae nu-
 4 men, in cuius aede perpetui ignes numquam canes-
 5 cunt in favillas, sed ubi ignis tabuit vertit in globos
 6 saxeos. praeterea, ut taceam metallorum largam va- 22,11(19)
 7 riamque copiam quibus Britanniae solum undique ge-
 8 nerum pollet venis locupletibus, gagates hic plurimus
 PL. 36, 141 9 optimusque est lapis: || si decorem requiras, nigro-
 10 gemmeus: si naturam, aqua ardet, oleo restinguitur:
 IGN. 11 || si potestatem, attritu calefactus adplicita detinet
 12 atque sucinum. regionem partim tenent barbari, qui- 12 (20)
 13 bus per artifices plagarum figuras iam inde a pueris
 14 variae animalium effigies incorporantur, inscriptisque
 15 visceribus hominis incremento pigmenti notae crescunt:
 16 nec quicquam mage patientiae loco nationes ferae du-
 17 cunt, quam ut per memores cicatrices plurimum fuci
 18 artus bibant.
 MEL. 2, 6, 2 19 || Rursus ad continentem res Hispanienses vo- 23, 1
 20 cant. terrarum plaga comparanda optimis, nulli post-

v. 8 gagates — 12 sucinum compilarunt Priscianus v. 581 — 584 et Isidorus 16, 4, 3, quamquam hic magis pendet ex Plinio, et quibusdam ex Isidoro adiectis Beda hist. eccl. 1, 1

1 milia sunt] m. passuum SA, m. p. sunt P || magna] sunt magna S, magna ibi P 2 flumina] fl. sunt H || opiparet S || exculpti LGP || apparatus HSA 3 fontibus om. SA || praesule S || minerua A 3 4 nomen S 4 5 casiescunt S, cassescunt P² 5 uertitur GBP² 6 ut] in h 7 mundique h 8 uenis om. G 9 est om. SA || de- corem] faciem SAP² 10 gemmeus] lucidus SAP² || si qualita- tem nullius (nullus S) fere ponderis ante si naturam ins. SAP² || si naturam — 11 potestatem om. h; si ante naturam om. S || extin- guitur Bern., restringitur P 12 atque] aquae L, aequae GB; aequae ut Beda, fortasse recte; ceu succina Priscianus || post sucinum ins. si beneficium ydropis morbus illam portantibus beneficium praestat H 13 figuris h 15 homines h || figmentis GB, pigmenti. L, pig- mentis H 16 mage p.] GBP Bern., mag. p. L, magnae p. h, magne p. S, p. magnae A 16 17 dicunt L 17 fuci] suci H 19 rursus] H, reuersus LGSP, reuersum A || continem G || hisp. res h 20 plagam S || post] potest G

- habenda frugis et soli copia, sive vinearum proventus 1 MEL.
 23,2 respicere sive arborarios velis. omni materia affluit, 2
 quaecumque aut pretio ambitiosa est aut usu neces- 3
 saria. argentum vel aurum requiras, habet: ferrariis 4
 3 numquam defecit: non cedit vitibus, vincit olea. || di- 5 MEL.2, 6, 3
 vidua est provinciis tribus, || secundo Punico bello 6 SOL.
 nostra facta. || nihil in ea otiosum, nihil sterile: quic- 7 MEL. 2, 6, 2
 quid cuiuscumque modi negat messem, viget pabulis: 8
 etiam quae arida sunt, ab sterilitate rudentum mate- 9
 4 rias nauticis subministrant. non coquunt ibi sales, sed 10 cf. PL. 31, 80
 effodiunt. || depurgant in minium nitellas pulveris. 11 PL. 33, 114.
 || fucant vellera, ut ad ruborem merum deputent cocci 12 PL.9, 141. 16,
 venenum. 13 32. 22, 3?
 5 || In Lusitania promunturium est quod Artabrum 14 PL. 4, 113
 alii, alii Olisiponense dicunt. hoc caelum terras maria 15
 distinguit: || terris Hispaniae latus finit: caelum et maria 16 PL. 4, 114
 hoc modo dividit, quod a circuitu eius incipiunt Ocea- 17
 nus Gallicus et frons septentrionalis, Oceano Atlan- 18
 6 tico et occasu terminatis. || ibi oppidum Olisipone 19 IGN.
 Ulixi conditum: || ibi Tagus flumen. Tagum ob ha- 20 PL. 4, 115

c. 23 § 1 — 4 compilavit Capella 6, 627; simillima Iustinus 44, 1
 || v. 14 in Lusitania — 16 distinguit compilarunt Capella 6, 629 et
 Isidorus 15, 1, 70 || 19 ibi — 20 conditum compilarunt Capella 6, 629
 et Isidorus 15, 1, 70 || 20 Tagum — 117, 1 praetulerunt compilarunt
 Capella 6, 628 et Isidorus 13, 21, 33

1 frugum copia et soli (sole A) ubere SAP¹ 2 uelis] malis SA
 3 aut in litura L² || ambitiosa] cara SAP² 3 4 necessaria est S
 4 quaeras h, si requiras Bern. 4 ferrariis — 5 uitibus om. P
 5 defecit] LGS, deficit HA || non] HSA, nec LG || olea] SA Bern.,
 oleas LGP², oleo h 7 8 quicquid] nec qu. H 8 cuiuscumque]
 cuius cuiuscumque G || pabulo SAP 9 ab sterilitate] LGP, a ster-
 10 rilitate H, ac sterilia SA 9 10 materiem SA 10 subministrent P¹
 || cogunt LGP¹, cocunt P² || ales h 11 depungatur H || in mi-
 nium] SAP, in minium (minui h) imminuunt (inminuunt G) LGH
 12 ad om. A || merum] inaeum G || deputent] LGAP, depotent S,
 donent H || cocei h 14 lusitania] lus. (lusitana P) hispania SAP
 || est quod] LGSAP, est h, om. Bern. 15 alii alii] SAP, alii LGH
 || olisiponense S || terra G 16 a terris H 17 a om. SA 18 frons]
 SAP² cum Plinio, fons LGHP¹; facies Capella 19 occaso L, oc-
 casum H || terminatus GP² 20 ulixe A || tagus flumen om. H

- PL. 4, 116. 1 renas auríferas ceteris praetulerunt. || in proximis Oli- 23, 7
8, 166 2 siponis equae lasciviunt mira fecunditate: nam aspi-
3 ratae favoniis vento concipiunt et sitientes viros au-
PL. 3, 21 4 rarum spiritu maritantur. || Hiberus amnis toti His- 8
PL. 3, 7 5 paniae nomen dedit, || Baetis provinciae: uterque no-
PL. 3, 21. 19 6 bilis. || Carthaginem apud Hiberos, quae mox colonia
7 facta est, Poeni condiderunt, Tarraconem Scipiones:
8 ideo caput est provinciae Tarraconensis.
- IGN. cf. PL. 9 || Lusitanum litus floret gemma ceraunio plurimum, 9
37, 97. 92 10 quod etiam Indicis praeferunt: huius ceraunii color
11 est e pyropo: qualitas igni probatur: quem si sine de-
12 trimento sui perferat, adversum vim fulgurum creditur
13 opitulari.
- PL. 4, 119 14 || Cassiterides insulae spectant adversum Celtiberiae 10
15 latus, plumbi fertiles: et tres Fortunatae, e quibus
PL. 3, 76 16 solum vocabulum signandum fuit. || Ebusus quae a 11
PL. 3, 78 cf. 17 Dianio abest septingenta stadia, || serpentem non habet:
35, 202
PL. 3, 76 18 utpote cuius terra serpentes fuget. || Colubraria quae

v.1 in proximis — 4 maritantur *compilavit Capella* 6, 629 || v.4 Hiberus — 5 dedit *compilavit Isidorus* 13, 21, 31; cf. *Capella* 6, 627 || v.6 Carthaginem — 8 Tarraconensis *compilarunt Capella* 6, 627 et *Isidorus* 15, 1, 65 || 9 Lusitanum — 13 opitulari *compilavit Isidorus* 16, 13, 5 || 16 Ebusus — 118, 1 anguibz *compilavit Isidorus* 14, 6, 43

1 aureas *G* || ceteris] *LG*, ceteri *H*, ceteris amnibus *SA*, ceteris ibi amnibus *P* 1 2 olisinponis *S* 2 3 aspiratae (adsp-) fauoniis (fauonii *S*, fauonio *A*) uento] *HSA*, aspirante fabonio (fabono *P*¹) uento *LGP* 4 marizantur *G* || hiberus] *LGSP*, hyberis *A*, iberus *H* et sic fere deinceps 5 beatis *hS*, betis *Bern.* 5 6 utraeque nobiles *G* 7 tarragonen *L*, terragonen *G*, terraconem *A* || scipionis *S* 8 est caput *SAP* || terraconensis *A* 9 usitanum *P* || floret] pollet *SA* 10 indices *S* || cerauni *LG* 11 promatur *P*¹ || si om. *H* || sinoe *L* 12 aduersus *HSA* || uim fulg.] uim fulgorem *S*, fulgura *G* 14 insulae] singulae *H* || aduersus *HSA* 15 tres] tre *P*¹ || fortunatae de *SAP*, fortunae e *LGH* 16 solus *S* || uocamen *SA* || ebusus] eb. e balearibus *SAP* 17 dianio] *H*, diano *LG*, chanio *P*, chiano *A*, diano achanio *S*; Diania *Plin. (Ricc.)*, Zanio *Isidor. (Arev.)* || septuaginta *S* 18 serpentem *h* || fugat *HA* || colubraria] *GSP*, colobraria *H*, colubra *L*, coluria *A* || quae om. *SP Bern.*

- 23, 12 Sucronem versus est feta est anguibus. || Bocchoris 1 PL. 3, 77
 regnum Baleares fuerunt, || usque ad eversionem fru- 2 PL. 3, 78
 gum cuniculis animalibus quondam copiosae. || in 3 PL. 4, 119
 capite Baeticae, ubi extremus est noti orbis terminus, 4
 insula continenti septingentis pedibus separatur, || quam 5 PL. 4, 120
 Tyrii a Rubro profecti mari Erythream, Poeni lingua 6
 sua Gadir id est saepem nominaverunt. in hac Ge- 7
 ryonem aevum agitavisse plurimis monumentis pro- 8
 batur, tametsi quidam putent Herculem boves ex alia 9
 insula abduxisse, quae Lusitaniam contuetur. 10
- 13 || Sed Gaditanum fretum, a Gadibus dictum, *Atlan- 11 PL. 3, 3
 ticos aestus in nostrum mare discidio inmittit orbis. 12
 nam Oceanus, || quem Graii sic nominant de celeritate, 13 IGN.
 || ab occasu solis inrumpens laevo latere Europam radit, 14 PL. 3, 3. 4
 Africam dextero, scissisque Calpe et Abinna montibus 15
 quos dicunt columnas Herculis, inter Mauros funditur 16
 14 et Hispaniam: ac freto isti, cuius quindecim milia 17
 passuum efficit longitudo, latitudo vix septem, quodam 18
 ostio aperit limen interni aequoris, mixtus mediter- 19

v. 3 in capite — 7 nominaverunt *compilavit Isidorus* 14, 6, 7. 15, 1, 29
 || v. 11 Gaditanum — 19 aequoris *refert Dicuil* 8, 5, 1 || v. 11 G. fr. a.
 G. d. *repetit Isidorus* 13, 15, 2 || v. 11 Atlanticos — 12 orbis *compi-*
lavit Isidorus 14, 6, 7 || v. 13 quem — celeritate *compilavit Isidorus*
 13, 15, 1

1 sucrone *H* || uersus est] *GH*, uersus . *L*, uersus *SAP* || feta] *LHSAP*, facta *G*; referta *Isidorus*; Colubrariae (terra serpentes) parit *Plin.* 2 uersionem *LGH* 2 3 frigus *A* 3 quondam *om. A* 4 boetiae *A*, biticae *G* 5 a continenti *AP* || pedibus] *LGHP* cum *Plin.*, passibus *SA* 6 tyri *H* || adlubro *S* || aerithream *L*, aerithrea *G*, erinthream *HS*, erintream *A*, aerit^bran *P* 7 gadir] *LSP*, gaddir *H*, gadis *GA* || sepem] *HSAP*¹, vii *LGP*² 7 8 geryonem] *GP*¹, gerionem *LA*, gerionen *P*², geriogerionem *S*, regione *H* 8 monumentis *hAP*² 9 10 ex illa ins. boves *h* 10 aduexisse *SAP*² 11 sed *om. A* || graditanum *S*, gadrenum *A* || gaditibus *L*, gadibus insulis *Dic.* 11 12 atlanticos *Salm.*, atlanticus *libri, etiam Dic.*; unde (a Gadibus) Tyrrheni maris faucibus Oceani aestus immittuntur *Isidorus* 12 discidio] *LP*, discidium *GHSAP* *Dic.* || orbis inmittit *SAP* 13 quam *L* || grai] *LGSAP* *Dic.*, greci *H* || de] a *SA* 15 dextera *L*, dextro *S* 16 quos] *HSAP* *Dic.*, quas *LG* 17 cuis *S*

- PL. 3, 74 1 raneis sinibus quos ad usque orientem propellit. || ho-
 2 rum qui Hispanias perfundit Hibericus fertur et Ba-
 3 learicus: qui Narbonensem provinciam Gallicus: mox
 PL. 3, 75 4 Ligusticus: || ab eo ad Siciliam Tuscus, quem Graeci
 5 Ionium vel Tyrrhenum, Itali inferum vocitant: a Si-
 IGN. 6 cilia Cretam usque Siculo: inde Creticus, || qui in 23, 15
 7 Pamphyliam et Aegyptum pertendit: quae aquarum
 8 moles torto in septentrionem prius latere, anfractibus
 9 magnis iuxta Graecias et Hillyricum per Hellespon-
 10 tum in angustias stringitur Propontidis: quae Pro-
 cf. PL. 6, 1 11 pontis Europam Asiamque discriminans ad Maeotidem
 12 pervenit. causas nominum non uniformis dedit ratio. 16
 13 Asiaticum et Phoenicum a provinciis dictum: ab in-
 cf. PL. 4, 71. 14 sulis Carpathium Aegaeum Icarium Balearicum Cy-
 51. 68 15 pricum: a gentibus Ausonium Dalmaticum Ligusti-
 16 cum Tuscum: ab oppidis Hadriaticum Argolicum
 17 Corinthium Tyrium: a casibus hominum Myrteum
 cf. PL. 6, 2 18 vel Hellespontum: a memoria regis Ionium: a bovis
 19 transitu vel angustiis etiam meatibus boum perviis
 cf. PL. 6, 1 20 Bosporos: a moribus accolarum Euxinus, Axinus
 21 ante appellatus: ab ordine fluenti Propontis. Aegyp-

v. 1 horum — 120, 3 partium compilavit aliis aliunde adscitis Isidorus 13, 16, 2—9

4 graeci om. h 5 onium uel tyrrhenum S || uocitant] LGH, uo-
 cant SAP 5 6 silicia S 6 certam L || usque] musque G, tenuis SA
 || qui in om. H 7 paphiliam G || aegyptium pertenditur mare SP,
 aegyptium mare pertenditur A; Aegyptum pertendit etiam Isidorus
 8 mole orto L || septentrio G 9 hillyricum LAP, hillyricum G,
 illircum S, illiricum H 10 propontibus H 12 causam HA || non
 uni om. S 13 asiadicum S 14 carpadium S || cypricum —
 15 ligusticum om. H 14 15 cypricum] LSAP, cypricum G cum Isidoro
 15 dalmacum S 16 adriaticum libri 17 myrteum] A cum
 Isidoro, mirteum H, mysteum S, mirticum LG, myrtoem P solus
 18 uel om. P || hellespontus P || boriis h 19 angustiis] SP, an-
 gustis reliqui || perviis] uis S 20 bosporos] S, bosporos LGP,
 bosporus H, bosphorus A || eusinus H || axinus] LP, ausinus G,
 axinos H, ac sinus SA 21 antea appellatus G || fluente SAP
 || aegyptius LG

tium pelagus Asiae datur, Gallicum Europae, Afri- 1 IGN.
 cum Libyae: his ut quaeque proxima sunt venerunt 2
 23, 17 in partes partium. haec in gremiis terrarum. oras 3
 autem extimas Oceanus amplectitur, qui a litoribus 4
 suis Arabicus Persicus Indicus Eous Sericus Hyrcanus 5
 Caspius Scythicus Germanicus Gallicus Atlanticus 6
 18 Libycus Aegyptius dicitur. cuius accessus incrementa 7
 circa litora Indiae vehementissime prouunt, maximos- 8
 que ibi exitus faciunt, sive quod suspensius sustol- 9
 latur vi caloris, seu quod in ea parte orbis et fon- 10
 19 tium et fluminum copia sit effusior. || dubitatur etiam- 11 MEL. 3, 1, 1
 nunc quibus ex causis intumescat vel quatenus, cum 12
 superfluus sibi fuerit, rursus in se residat. nec in 13
 obscuro est plura pro ingeniis disserentium potius 14
 quam pro veritatis fide expressa. sed omisso ancipiti 15
 concurrentium quaestionum, has opiniones probatis- 16
 20 simas invenimus. || physici aiunt mundum animal esse, 17 MEL. 3, 1, 2
 eumque ex variis elementorum corporibus congloba- 18
 tum moveri spiritu, regi mente: quae utraque diffusa 19
 per membra omnia aeternae molis vigorem exercean- 20
 21 t sicut ergo in corporibus nostris commercia sunt spi- 21
 ritualia, ita in profundis Oceani nares quasdam mundi 22
 constitutas, per quas emissi anhelitus vel reducti modo 23
 22 efflent maria, modo revocent. at hi qui siderum 24

v. 5 Hyrcanus — 6 Atlanticus adhibuit *Isidorus* 13, 15, 2 || v. 17 phy-
 sici — 24 revocent compilavit *Solino citato Isidorus de nat. rer.* 40

5 oeus *H* 5 6 hircanius *LGP* 7 aegyptius] Aethiopicus *Salm.*
 || accessu *H* 8 9 maximusque *S* 9 suspensius] *H*, suspensius al-
 tius *LG*, suspensus altius *SAP* 9 10 sustollit uis *H* 10 cali-
 goris *S* 10 11 et fontium] *HSAP*, fontium *LG* 11 copiosa *P*¹
 11 12 etiamnum *P* 12 intumescat] int. oceanus *SAP* 14 obscura *G*
 15 anticipiti *A* 19 moueris *L* || regi mente] *SAP*, regente *LG*,
 regenti *H*; anhelitune id suo mundus efficiat retractamque cum spi-
 ritu regerat undam undique *Mela*; moveri quodam spiritu *Isidorus*,
 quorum neuter agnoscit verba regi mente ab loci sententia sane abhor-
 rentia 21 sunt om. *H* 21 22 spiritualia *H* 24 efflent] *HSA*
 cum *Isidoro*; inflent *LGP*

- MEL. 1 sequuntur disciplinam contendunt meatus istos com-
2 moveri lunae cursibus: adeo ut sic vicissitudines inter
3 maciem aquarum et plenitudinem respiciant ad auctus
4 eius vel eliquia. neque eodem semper tempore, sed
5 prout illa aut mergatur aut surgat variant se alter-
6 nantes recursus.
- FL. 5, 2 7 || De Hispania excursus in Libyam: nam Baelone 24, 1
8 progressos, quod Baeticae oppidum est, ultra inter-
9 iacens fretum trium et triginta milium passuum Tingi
10 excipit, Mauretaniae nunc colonia, sed cuius Antaeus
FL. 5, 1 11 primus auctor est. || porro quod in illo ambitu Ae- 2
12 gyptium finitur pelagus et Libycum incipit, placuit
IGN. 13 ut Africam Libyam diceremus. || quidam tamen
14 Libyam a Libya Epaphi filia, Africam autem ab
15 Afro Libyis Herculis filio potius dictam receperunt.
- FL. 5, 3 16 || Lix quoque colonia in eodem tractu constituta est, 3
17 ubi Antaei regia, qui implicandis explicandisque nexi-
18 bus humi melius sciens, velut genitus matre terra,
19 ibidem Herculi victus est. nam de hortis Hesperii 4

v. 7 Baelone — 10 Antaeus ex *Solino* potius quam ex *Plinio* *Capella* 6, 666; cf. *Isidorus* 15, 1, 74 || v. 13 quidam — 14 filia adhibuit *Isidorus* 14, 5, 1 || v. 14 Africam — 15 receperunt *compilavit Capella* 6, 667 || v. 16 Lix — 19 victus est *compilavit adscitis Plinianis Isidorus* 15, 1, 74

1 sequ. disc. sid. SA || meat. L 2 sic uiciss.] GHA, sicuiciss. L, sit uiciss. S, uiciss. P 4 deliquia A 5 ilia S 5 6 aut — alt.] aut minuatut aut crescat uariari alt. SAP¹; ut illa surgit ac demergitur *Mela* 7 hispania] h. est LP, hispaniae S || belone SA, belonae P¹, bellonae LGP², bellone H; Baelone *Plin.* (*Leid.*); Velonensis civitas *Capella* 8 progressos] P, progressus LGHSA || intra A 9 trium et tricenta (trecenta G) LG || milia H 10 mauretaniae] LP hoc loco; infra fere maurit- ut habent libri reliqui 10 11 primus auctor antaeus SAP 11 illo] illo est G 11 12 aegyptum L 13 dicere- mus q. t.] vocarent (om. q. t.) H 14 a libia GHSA, a libye P, a libie L; cf. *Pausan.* 1, 44, 3 || epaphi] epan H 15 libyis] P¹, lybiis L, libyae et GP², liberis S, libis A, libero H; ab Afro Libe Herculis filio *Capella* 16 lix] HSAP cum *Isidoro*, lex LG; Lixos *Plin.* || tracto G 17 ibi P 18 melios L || genitos L 19 herculi] ab hercule A

dum et pervigili dracone, ne famae licentia vulneretur 1 PL.
fides, ratio haec est. flexuoso meatu aestuarium e 2
mari fertur adeo sinuosis lateribus tortuosum, ut vi- 3
sentibus procul lapsus angueos fracta vertigine men- 4
tiatur: itaque quod hortos appellavere circumdat: 5
24, 5 unde pomorum custodes interpretantes struxerunt 6
iter ad mendacium fabulandi. sed haec insula, in- 7
sinuata sinibus alvei recurrentis et in quibusdam 8
aequoris spiris sita, praeter arbores oleastri similes 9
et aram sacram Herculi aliud nihil praefert quod pro- 10
6 paget vetustatis memoriam. verum ultra frutices au- 11
reos et metalla frondentia illud magis mirum, quod 12
solum inferiore licet libra depressum numquam ac- 13
cessu freti superlabitur, sed obstaculo naturalis re- 14
paguli in ipsis marginibus haeret unda et intimis ora- 15
rum superciliis sponte fluctus ingruui resistuntur: spec- 16
tanda nimirum ingenio loci planities manet sicca, quam- 17
7 vis prona aequora superveniant. || Sala oppidum im- 18 PL. 5, 5
minet Salae flumini. ab hoc per Autolorum gentem 19
8 iter est in Atlanticas solitudines. || Atlas mons e media 20 PL. 5, 6

v. 2 aestuarium — 4 vertigine mentiatur *compilavit Isidorus* 14, 6, 10
|| v. 18 Sala — 19 flumini *compilavit Isidorus* 15, 1, 74 || v. 20 Atlas —
123, 16 cymbalorum *affert Dicuil* 9, 3, 1 cf. 3; *compilavit Capella* 6, 667

1 perugil S || ne] cum A, om. S || fama A 2 et ratio SA
2 3 aestuario in mare L^GP; affunditur aestuarium e mari flexuoso
meatu *Plinius*; fertur ibi in mari aestuarium *Isidorus* 4 lapsu S
6 porum H || custodes] L^GH, custodem S^AP; dracones custodiae
instar *Plin.* || interpretantes G || instruxerunt H 7 8 sinuata A
8 dam om. h 9 spiriis L || leastri A || similes om. G 10 sacra A
|| nihil aliud G || quod] H^SA, quo L^GP 11 memoria A 12 quod]
quos P¹ 13 inferiori S^A || depressius P 15 intimis — 16 re-
sistuntur] immitis orarum superciliis pendent fluctus nec non de-
fluunt P² 16 ingruue S, in girum A || resistunt A 16 17 spec-
tanda n. ingenio loci] H, spectandum n. ingenio loci L^GP¹, ita spec-
tando loci ingenio S^AP² 17 sicca om. P² 18 prona om. P²
|| aequora om. L^GP¹ || salo opp. S^AP² 19 salae] et salae S
|| auctolorum L^GH^P¹, rutulorum S^AP²; Autololum *Plin.* 20 inter P¹
|| atlas] LP, atlans (athlans) G^HS^A 20 sq. e media (medio Dic.) h.
c. u.] exurgit (esurgit P²) in medio tractu harenarum S^AP²

- PL. 1 harenarum consurgit vastitate et eductus in viciniam
 2 lunaris circuli ultra nubila caput condit: qua ad Ocea-
 3 num extenditur, cui a se nomen dedit, manat fontibus,
 4 nemoribus inhorrescit, rupibus asperatur, squalet ie-
 5 iunio, humo nuda nec herbida: qua Africam contra
 PL. 5, 14 6 versus est, felix nascentibus sponte frugibus, || arbo-
 7 ribus proceris opacissimus, quarum odor gravis, co-
 8 mae cupressi similes vestiuntur lanugine sericis vel-
 PL. 5, 16 cf. 9 leribus nihilo vilior. || in eo latere et herba euphorbea 24, 9
 25, 78. 79 10 copiosa, cuius sucus ad oculariam proficit claritatem
 PL. 5, 14. 15 11 nec mediocriter percellit vim venenorum. || vertex sem- 10
 12 per nivalis. saltus eius quadrupedes ac serpentes fere
 PL. 5, 7 13 et cum his elephantum occupaverunt. || silet per diem uni-
 14 versus nec sine horrore secretus est, lucet nocturnis.
 15 ignibus, choris Aegipanum undique personatur: au-
 16 diuntur et cantus tibiaram et tinnitus cymbalorum
 PL. 5, 9 17 per oram maritimam. || a Lixo abest quinque et du- 11
 18 centis milibus passuum, Lix a Gaditano freto centum
 PL. 5, 13 19 duodecim milibus. || habitatus ante, ut indicat loci
 20 facies quondam cultu exercita, in qua usque adhuc
 PL. 5, 7 21 vitis et palmae extat vestigium. || apex Perseo et 12
 IGN. 22 Herculi pervius, ceteris inaccessus: || ita fidem ararum

v. 9 in eo latere — 10 claritatem ex Plinio Solinove Isidorus 17, 9, 26

1 uicinam L 2 qua] LGSP Dic. § 2, quo A, qui H, quae Dic. § 1
 3 a] ad G 5 nudi P² || nec herbida] et infelicitis (-ces S) soli SAP²
 || africam contra] GHA, africa contra L, africae contro SP, contra
 africam Dic. 6 felix] opimus SA 8 lan.g.ine L 9 n. uil.] nihilo
 (nihil H) uiolare H Dic. || et] est Dic. || haerbae S || euphorbea H
 Dic., euphoruea G, euphorua LP, euphorbia SA 10 susus S, fucus G,
 sacus Dic. (Par., non Dresd.) || ad o. p. cl.] proficit ad multiplex
 praesidium sanitatis SA; in claritate visus Plinius 11 procellit L,
 praecellit Dic. 12 ferae libri nostri; et ferae Dic.; saltus refertos
 elephanthorum ferarumque et serpentium omni genere Plinius, ubi feris
 substituit quadrupedes Solinus 15 choris] foris L || aegipanum]
 aegyspanum P, egyptinus h, egypti Bern. 18 lix a] LHSP,
 lixus a G, lixam A || freto hS 19 habitatur H 20 exer-
 citata A, exercitate H, 'uel exercitata' mg. S 21 extant uesti-
 gia SA, extant uestigium P

- inscriptio palam facit. || qua spectat occasum, inter 1 PL. 5, 9
 ipsum et flumen Anatum per quadringenta nonaginta 2
 sex milia passuum infames bestiis silvae obsident. 3
 24, 13 || amnes circa eum non tacendi, qui licet separentur 4 SOL.
 intervallis amplioribus, transierunt tamen in quoddam 5
 Atlantici nominis ministerium: || Asana marino haustu: 6 PL. 5, 13
 14 || Bambotum crocodilis et hippopotamis refertum: 7 PL. 5, 10
 || ultra adhuc amnis qui atro colore exit per inti- 8 PL. 5, 15
 mas et exustas solitudines, quae torrente perpetuo 9
 et sole nimio plus quam ignito numquam ab aestu 10
 15 vindicantur. || haec de Atlante, quem Mauri Addi- 11 PL. 5, 13
 rim nominant, || et *Hannonis Punici libri et nostri 12 PL. 5, 8
 annales prodiderunt, || Iuba etiam Ptolemaei filius qui 13 PL. 5, 16
 utriusque Mauretaniae regno potitus est. || Suetonius 14 PL. 5, 14
 quoque Paulinus summam huic cognitioni inposuit 15
 manum, qui ultra Atlantem primus et paene solus 16
 Romana signa circumtulit. 17
 25, 1 || E provinciis Mauretaniis Tingitana, quae solstitiali 18 IGN.
 plagae obvia est quaeque porrigitur ad internum mare, 19
 || exurgit montibus septem, qui a similitudine fratres 20 PL. 5, 18
 2 appellati freto imminent. hi montes elephantis fre- 21

v. 1 qua spectat — 3 obsident *compilavit Capella* 6, 668

1 palam facit] palam fecit *H*, conpraehendit *SA* || spectato *S*
 2 anatum] *LGAP*, anatum *S*, tanaim *H* || per *om.* *SA* || nona-
 ginta] *HSAP*, *Lxxxxta LG*; variant item *Plinii libri*; *Lxx Capella (Darmst.)*
 3 milibus *P* || bestias *A* || obsident] tenent *SA* 4 separantur *A* 6 no-
 minis] montis *S* || asana] *SP*, asano *A*, asono *H*, atsana *L*, adsana *G*;
Asanan Plin. || hastu *H* 7 bambothum *SP* || crocodillis *LSP*, cor-
 codillis *G*, crocodrillis *hA*, corcodrillis *Bern.* || ippopotamis *LP*,
 hippotamis *S*, yppotamis *A*, ippotamis *H* || refertum] aere ferum *H*
 8 ultra *P*, utraque *LGHSA*; ultra ad fluvium qui Ger vocetur
Plinius 10 ignoto *H* 11 uindicatur *S* 11 12 addirim] *A Bern.*
cum Plin. (Leid.), adderim *LG*, addirum *h*, addiarim *SP*; Adiri *Ca-*
pella 12 hammonis *LGSAP*, ammonis *H* 17 signa *om.* *S* || cir-
 cumtulit] contulit *H* 18 mauretaniis *LP*, mauritania *H*, maurita-
 niis *reliqui* || tingi nata *H* || qua *P* 19 plaga *S* || quaeque] *L'GH*,
 quaque *SAP* || porgitur *G* 21 elephantis *G*

- 1 quentissimi [sunt] monent a principio hoc animantium
 PL. 8, 1 2 genus dicere. || igitur elephantum iuxta sensum huma-
 3 num intellectus habent, memoria polleant, siderum ser-
 PL. 8, 2 4 vant disciplinam. || luna nitescens gregatim amnes
 5 petunt, mox aspersi liquore solis exortum motibus
 6 quibus possunt salutant, deinde in saltus revertuntur.
 PL. 8, 3 7 || duo eorum genera sunt: nobiliores indicat magni- 25, 3
 PL. 8, 8 8 tudo, minores nothos dicunt. || candore dentium in-
 9 tellegitur iuventa: quorum alter semper in ministerio
 10 est, alteri parcitur ne hebetatus assiduo percussu
 11 minus vigeat si fuerit dimicandum. cum venatu pre- 4
 12 muntur, pariter affligunt utrosque, ut damnato ebore
 PL. 8, 7 13 non requirantur: || hanc enim sibi causam periculi
 PL. 8, 11 14 inesse sentiunt. || oberrant agminatim. natu maximus du-
 15 cit agmen, aetate proximus cogit [sequentes]. flumen 5
 16 transituri minimos antemittunt, ne maiorum ingressu
 17 alveum atterant et profundum gurgitem depressis vadis
 PL. 8, 13 18 faciant. || venerem ante annos decem feminae, ante
 19 quinque mares nesciunt. biennio coeunt quinis nec
 20 amplius in anno diebus, non prius ad gregarium nu-
 21 merum reversuri quam vivis aquis abluantur. propter 6
 22 feminas numquam dimicant: nulla enim noverunt
 PL. 8, 9 23 adulteria. || inest illis clementiae bonum: quippe si
 24 per deserta vagabundum hominem forte viderint, duc-

v. 3 intellectus — 6 salutant compilavit Isidorus 12, 2, 16

1 sunt monent] *LGP*, sunt monet *HSA*; sunt delendum || animalis *SA*
 2 elephantis *S* 3 4 servat *S* 4 nitescens *L*, tacescente *h* (itaque
 vel crescente tacescente *Bern.*) 5 aspersi] *H*, expersi *LP*², ex-
 pressi *P*¹, expressi *G*, perspersi *SA*; aqua circumspersi *Plin.* || s. ex.
 (exortus *LGP*) m.] m. ex. sol. *S*, sol. m. ex. *A* 6 saltum *A* 7 gen.
 eor. *H* 9 iuventa] *LGA* cum *Plinio*, iuventus *h*, iuventas *SP Bern.*
 10 percussus *G*, percursus *S* 12 pariter] partem *h* || eb. damn. *SAP*
 13 non] noni *S* 13 14 inesse per. *SAP* 14 maximum *A* 15 se-
 quentes fortasse delendum 16 malorum *G*, maiorum *L*, maiores *H*
 17 adterantur *SP*² || profundum gurgitem pressis vadis *H*, profun-
 dos gurgites depressis vadis (depressi vadi *L*) *LGP*¹, depressis vadis
 gurgitem *SAP*² 20 anno] eo *h* || prius] amplius *S* 24 deser-
 tum *P* || viderint *P*¹

tus usque ad notas vias praebent: || vel si confertis 1 PL. 8, 23
 pecoribus occurrerent, itinera sibi blanda et placida 2
 manu faciunt, ne quod obvium animal interimant con- 3
 25, 7 flictu fortuito. si quando pugnatur, non mediocrem 4
 habent curam sauciorum: nam fessos vulneratosque 5
 in medium receptant. cum captivitate venerint in 6
 manus hominum, mansuescunt hausto hordei suco. 7
 8 || maria transmeant in naves non prius subeunt quam 8 ^{IGN.} cf. PL. 8, 6
 de reditu illis sacramentum luatur. || Indicos elephan- 9 PL. 8, 27
 tos Mauretani timent et quasi parvitatibus suae conscii 10
 aspernantur ab his videri. || non annis decem, ut vul- 11 PL. 8, 28
 gus, sed biennio, ut Aristoteles definit, utero graves- 12
 cunt, nec amplius quam semel gignunt, nec plures 13
 9 quam singulos. vivunt in annos trecentos. inpatien- 14
 tissimi frigoris. || truncos edunt, lapides hauriunt, gra- 15 PL. 8, 29
 tissimas in cibatu habent palmas. odorem muris vel 16
 maxime fugiunt: pabula etiam quae a musculis con- 17
 10 tacta sint recusant. || si quis casu chamaeleontem devo- 18 PL. 8, 100
 raverit, vermem elephantis veneficum, oleastro sumpto 19
 pesti medetur. || durissimum dorso tergus est, ventri 20 PL. 8, 30
 mollius. setarum hirsutiae nullae. || inter hos et dra- 21 PL. 8, 32

v. 9 Indicos — 11 videri *compilavit Dicuil* 7, 7, 1 || v. 12 biennio
 — 14 trecentos *compilavit Isidorus* 12, 2, 16

1 sic *G* || conuertis *S*, consertis *H* 2 pecudibus *A* || planda *S*
 3 quod] quote *h*, quo telo *Bern.* || ouium *H*, obuiam *S* || interi-
 munt *G*, intimant *H* 3 4 conflictis *H*, at (ad *L*) conflictu *LGP*,
 adflictu *SA* 4 fortuito *LG* 5 curam *om. S* || sociorum *A* 6 ue-
 nerint] *HSA*, uenerunt *LGP* 8 transmeant in] *LGP*, transmeant
 in *H*, transmeantur in *S*, transmeantur *A* 9 10 elephantes *G* 10 mau-
 ritani *LGSAP*, mauri *H* || et quasi *om. P*¹ || conscii paru. suae *SA*;
 p. c. (*om. suae*) *P*¹ || prauitatis *h* 12 biennio] b. gignunt *SA* || sto-
 teles definit *om. h* 13 quam semel *bis scr. h* 14 singulas *H*
 || in *om. AP* 15 lapidem *H* 16 in cibatu] *LG*, indi. cibatu *P*,
 in cubatu *HS*, in cubitu *A* || palmas habent *P* 17 a *om. P*, era-
 sum restitutumque in *L*; habent reliqui 17 18 contracta *SP* 18 sunt
SA Bern. || chamaeleontem *G* 19 uermen *H* || beneficium *S*, bene-
 ficio *H* 20 pesti] post *A* || medetur *h* || tergum *LG*

- PL. 8, 33 1 cones iugis discordia. || denique insidiae hoc astu 25, 11
 2 praeparantur: serpentes propter semitas delitescunt,
 3 per quas elephantī assuetis callibus evagantur: atque
 4 ita praetermissis prioribus postremos adoriuntur, ne
 5 qui antecesserunt queant opitulari: primumque pedes
 6 nodis inligant, ut laqueatis cruribus inpediant gra-
 7 diendi facultatem: nam elephantī, nisi praeventi hac 12
 8 spirarum mora, vel arboribus se vel saxis applicant,
 PL. 8, 34 9 ut pondere nitibundo attritos necent angues. || dimi- 13
 10 cationis praecipua causa est, quod elephantis ut aiunt
 11 frigidior inest sanguis et ob id a draconibus avidis-
 12 sime torrente captantur aestu. quam ob rem num-
 13 quam invadunt nisi potu gravatos, ut venis propensius
 14 inrigatis maiorem sumant de oppressis satietatem.
 PL. 8, 33 15 || nec aliud magis quam oculos petunt, quos solos ex- 14
 PL. 8, 34 16 pugnabiles sciunt, || vel interiora aurium, quod is tan-
 17 tum locus defendi non potest promoscide. itaque cum
 18 ebiberint sanguinem, dum ruunt belvae, dracones ob-
 PL. 33, 116 19 ruuntur. || sic utrimque fusus cruor terram imbuīt
 20 fitque pigmentum quicquid soli tinxerit, quod cinna-
 PL. 8, 16 21 bari vocant. || elephantos Italia anno urbis conditae 15
 22 quadringentesimo septuagesimo secundo in Lūcanis

v. 2 serpentes — 7 facultatem *compilavit Isidorus* 12, 4, 5 || v. 18 ruunt
 — 20 tinxerit *compilavit Isidorus* 19, 17, 8

2 delitescunt *S* 3 assueta *H* || atque] ad *S* 4 praemissis *P*
 5 antecesserunt] *LG*, antecesserant *H*; antecesserint *SAP* || queant]
 ualeant ultimis *SA* || primumque] ac primum *SAP* 6 inligunt *S*,
 ligant *LG* 7 hac] has *G* 9 pondere nitibundo] *LH*, p. muta-
 bundo *G*, nisu ac pondere *SA*, pondere *P* 11 a draconibus] *HSAP*,
 draconibus *LG* 12 quam ob rem] denique *SAP*¹ 13 aut *h* || pro-
 pensis *S* 15 maius *S* || quod *H* 15 16 inexpugnabiles *h*
 16 auriq̃rum *P* 17 promoscide] *H*, promuscide *LGP*, promoschide *A*,
 proboschide *S*; rostrum promoscida dicitur, quoniam illo pabulum ori
 admovet *Isidorus* 12, 2, 14 18 biberint *H*, ebiberunt *P* 18 19 ob-
 ruunt *H* 20 figmentum *G* 20 21 cinnabari] *P*, cinaberi *L*, cinabari *G*
 cynnabari *A*, cinnabarim *H*, cinnabari^m *S* 21 elephantos] *H*, elefan-
 tos *SA*, elephantos *LGP* 22 septuagesimo *om. LGH contra Plinium*

- primum bello Epirotico vidit, et boves Lucas inde 1 FL.
dixit. 2
- 25, 16 || Caesariensi colonia Caesarea inest a divo Clau- 8 FL. 5, 20
dio deducta, Rocchi prius regia, postmodum Iubae 4
indulgentia populi Romani dono data. || inest et 5 FL. 5, 19
17 oppidum Siga quod habitatum Syphaci fuit. || nec 6 FL. 5, 20
ab Icosio taciti recedamus: || Hercule enim illa trans- 7 IGN.
eunte viginti qui a comitatu eius desciverant locum 8
deligunt, iaciunt moenia: ac ne quis inposito a se 9
nomine privatim gloriaretur, de condentium numero 10
urbi nomen datum. 11
- 26, 1 || Quod est a flumine Amsiga Numidiae datur. 12 FL. 5, 22
huius incolae quamdiu errarunt pabulationibus vaga- 13
bundis, Nomades dicti sunt. urbes in ea plurimae 14
nobilesque, sed Cirta eminet: dein *Chullu || pur- 15 FL. 5, 12.
2 purario fucō Tyriis velleribus comparata. || omnis haec 16 FL. 5, 23
regio finibus in Zeugitanum limitem desinit. || qua 17 FL. 5, 22
parte silvestris est feras educat, || qua iugis ardua 18 IGN.
equos alit. || eximio etiam marmore praedicatur. 19 FL. 5, 22
3 || Numidici ursi ceteris praestant rabie dumtaxat 20 FL. 8, 131
et villis profundioribus: || nam genitura par est quoquo 21 FL. 8, 126

v. 6 nec ab Icosio — 11 datum *compilavit Isidorus* 15, 1, 76
|| v. 12 quod est — 19 marmore praedicatur *compilavit Isidorus* 14, 5, 9

1 et ante lucas add. P¹ 2 duxit G 3 caesariense LG || colo-
niae SP || caesarea inest a] LGAP, caesaria i. a S, caesariana
et H 4 dedita H 5 ind. p. r. d. d.] indulgentia pr. dono data LGP,
indulgentia p̄donata Bern., indulgentiae perdonata h 6 syga A,
signa S || quod om. P || syphaci fuit] LG, syraci fuit SA, syphaci
(om. fuit) P, om. H 6 7 nec (nech S) ab icosio (ecosio A) taciti
recedamus (-dimus P, -demus SA) LGSAP; est et oppidum icosium H
7 illa] illo H 7 8 transeunte] HAP Isidorus, transeunti LGS 8 ui-
ginti om. G || qui] quia G 9 diligunt G || qui P 10 priuato H
12 amsiga] SAP, amsica LG, siga H; Ampsaga Plinius, Amsiga vel
Siga Isidori libri || numinae G 13 quamdiu err. (errauerunt G)]
quamquam diuersarum H || populationibus A Bern. 14 numidas h
15 nobilesque sunt h || circa LGA, cirt S || choulo H, chulli LGSA,
hulli P; Chullu Plin. (Ricc.) 15 16 purpuraria SA 16 compa-
ratae LGP 17 limicem G || deficit SA 19 equos] LGP cum
Isidoro, equas HSA 20 numidi H || cet.] forma ceteris SAP || rabie]
rabien S, om. H 21 et om. H

- PL. 1 loco genitis. eam protinus dixero. coeunt non itidem
 2 quo quadrupedes aliae, sed apti amplexibus mutuis
 3 velut humanis coniugationibus copulantur. desiderium 26, 4
 4 veneris hiems suscitatur. secreti honore reverentur ma-
 5 res gravidas et in iisdem licet foveis, partitis tamen
 6 per scrobes secubationibus dividuntur. lucinae illis
 7 properatius tempus est: quippe uterum trigesimus dies
 8 liberat. unde evenit, ut praecipitata fecunditas infor-
 9 mes creet partus: carnes paucillulas edunt, quibus 5
 10 color candidus, oculi nulli et de festina immaturitate
 11 tantum rudis sanies, exceptis unguium lineamentis.
 FL. 8, 128 12 has lambendo sensim figurant || et interdum adpecto-
 13 ratas foveant, ut assiduo incubitu calefactae animalem
 FL. 8, 127 14 trahant spiritum. || interea cibus nullus. sane diebus 6
 15 primis quattuordecim matres in somnum ita concidunt,
 FL. 8, 126 16 ut nec vulneribus excitari queant. || enixae quaternis
 FL. 8, 129 17 latent mensibus: || mox egressae in diem liberum
 18 tantam patiuntur insolentiam lucis, ut putes obsitas
 FL. 8, 130 19 caecitate. || invalidum ursi caput, vis maxima in 7
 20 brachiis et in lumbis: unde interdum posticis pedibus
 FL. 8, 129 21 insistent. || insidiantur alvearibus apium, maxime favos
 FL. 8, 101 22 appetunt, nec avidius aliud quam mella captant. || cum 8
 23 gustavere mandragorae mala, moriuntur: sed eunt
 24 obviam, ne malum in perniciem convalescat et for-
 FL. 8, 131 25 micas vorant ad recuperandam sanitatem. || si quando 9
 auct. 26 tauros adoriuntur, sciunt quibus potissimum partibus

v. 7 uterum — 12 figurant *compilavit Isidorus* 12, 2, 22 || v. 19 in-
 validum — 21 insistent *compilavit Isidorus* 12, 2, 22

1 genitis] editis *S* 2 sed] et *H* 4 honore *om.* *A* || uerentur *H*
 5 in *om.* *S* || hisdem *LH*, isdem *GSAP* || partes *LG* 7 properatius *L*¹,
 properatus *G* || tricesimus *LHP*, tricessimus *S* 11 rudis] redit *H*
 13 incubitu] *LGH* cum *Plinio*, incubatu *SAP* 15 somno *LG* 16 ut
 et nec *SA* || exnixae *P*¹ || quat.] que ternis *H* 18 tantum *G* || ins.
 lucis *bis G* 19 uix *P* 21 apum *HA* 23 mandracorae *P* 25 deuor-
 rant *SA* || recuperandam] *HSA*, percipiendam *LGP* 26 portibus *h*

- immorentur nec aliud quam cornua aut nares petunt: 1 *PL. auct.*
 cornua ut pondere defatigentur, nares ut acrior dolor 2
 26, 10 sit in loco teneriore. M. Messalla consule L. Do- 3
 mitius Ahenobarbus curulis aedilis ursos Numidicos 4
 centum et totidem Aethiopus venatores in circo Ro- 5
 mano edidit: idque spectaculum inter memorabiles 6
 titulos adnotatur. 7
 27, 1 || Omnis Africa a Zeugitano pede incipit, promun- 8 *PL. 5, 23*
 turio Apollinis Sardiniae contraversa, promunturio 9
 Mercurii procedens in frontem Sicanam: proinde ex- 10
 tenta in duas prominentias, quarum altera promun- 11
 turium Candidum dicitur, || alteram quae est in Cy- 12 *PL. 5, 32*
 2 renaica regione Phycuntem vocant: ea per sinum Cre- 13
 ticum opposita Cretae insulae contra Taenarum La- 14
 3 conicae excurrit. || harenis Catabathi Aegypto in- 15 *PL. 5, 33. 38*
 sinuata, cui proximi Cyrenenses, extenditur inter duas 16
 Syrtes, || quas inaccessas vadosum ac reciprocum mare 17 *PL. 5, 26*
 efficit. || cuius sali defectus vel incrementa haud promp- 18 *IGN.; cf. PL. 2, 218*
 tum est deprehendere, ita incertis motibus nunc in 19
 brevia *residit dorsuosa, nunc inundatur aestibus in- 20
 4 quietis, ut auctor est Varro, perflabilem ibi terram 21

v. 8 omnis — 13 vocant *excerpsit* Dicuil 8, 3

1 alia SA || cornua a. n. p. om. S 2 defatigentur] LGP, defati-
 gent A, defetigent S, defigant H 3 m. (marco) SAP, om. LGH
 || messala LGHAP, massalla S || l.] uel H 3 4 domutius S 4 aeno-
 barbus LGP, henoborbus H, athenobarbus (abth- S) SA || ursus h
 || numidiscos S 5 aethiopes G 6 idique S || expectaculum G
 8 a om. hSA || zeucitano LG, teugitano Dic. 9 apollonis S || con-
 trouersa LGAP, controuersσ Dic. || promontorium Dic. 10 mercuri LP
 11 prominent Dic. 12 altera hS Dic. 12 13 cirenacia Dic. 13 phy-
 contem SA, ficuntem H, fucuntem LP, fecuntem G, ficontem Dic.
 || eam LGP 14 apposita h, oppositam G || certe S 14 15 loco-
 nicae S 15 catabathi] H, catapathi LGP², catabathi SP¹, ca-
 thabati A || aegiptio H, egipeo A 16 proximi cyrenenses] LGP,
 proximae (-ma SA) cyrenensis HSA 18 efficit L || sale G
 18 19 promptus S 19 nunc om. h 19 20 nunc in brevia (breni S)
 rescidit (rescit G) dorsuosa (tortuosa A) nunc inund. aestibus (flucti-
 bus inund. SA) LGHSA, nunc breuibz extollitur nunc fluctibus inun-
 datur in breuia rescidit dorsuosa nunc inundatur aestibus P 20 21 in-
 quietis] et quietis H 21 uarro a. e. HSA

- IGN. 1 ventis penetrantibus subitam vim spiritus citissime
 FL. 5, 30 2 aut revomere maria aut resorbere. || omnis haec plaga 27, 5
 3 ab Aethiopia et terminis Asiae Nigri flumine qui Ni-
 SOL. 4 lum parit, a5 Hispania freto scinditur: || latere quod
 cf. FL. 5, 23 5 ad meridiem vergit fontium inops est et infamis siti:
 6 altrinsecus qua septemtrionem patitur aquario larga:
 FL. 5, 25 7 || in agro Byzaceno, qui patet passuum milibus du- 6
 FL. 5, 24 8 centis vel amplius, || glebis ita praepinguis, ut iacta ibi
 9 semina cum incremento centesimae frugis renascantur.
 SOL. 10 || Externos in ea plurimos conventasse argumen- 7
 FL. 5, 28 11 tum de urbibus et locis dabimus. || Borion promuntu-
 12 rium quod aquilone caeditur Graeci advenae sic vocave-
 IGN.; cf. FL. 13 runt. || Hipponem Regium postea dictum, item Hip-
 5, 22, 23 14 ponem alterum de interfluenti freto Diarrhyton nun-
 15 cupatum, nobilissima oppida, equites Graeci condide-
 cf. FL. 5, 24 16 runt. Clypeam civitatem Siculi extruunt et Aspida 8
 17 primum nominant, Veneriam etiam in *quam Veneris
 18 Erycinae religiones transtulerunt. Achaei Tripolim
 19 lingua sua signant de urbium trium numero, id est

v. 7 in agro — 9 renascantur *compilavit Isidorus* 14, 5, 7 || v. 11 Bo-
 rion — 13 dictum *perperam compilavit Isidorus* 14, 7, 7 sic: Borion
 promunturium Numidiae vocatum, eo quod aquilonem intendat; hoc
 Hipporegium postea dictum || v. 18 Achaei — 132, 1 Leptis magnae
compilavit Isidorus 14, 5, 6

1 subita G || uim] um S 1 2 citissimi a. reuocare m. a. resolvere H
 3 ethiopie term. H || tigri H 4 5 quod ad] LGP Bern., quod
 uni ad h, quo ad SA 5 est et] LGP, est H, et SA || infami S
 6 aquario] LGH, aquarum SAP 7 bizaceno] LGP, bizanceno H,
 bizocene SA 7 8 d. u. a. mil. HSA, ducenta u. a. milia P¹ 8 prae-
 pinguis] LGH Isidorus, praepinguibus SAP 9 incrementa G || a cen-
 tesimae denuo incipit B 10 in ea] ibi SAP 11 post dabimus locum
 (quem vide in app.) inserit H ex Isidoro || borion] HAP Isidorus, bo-
 ron LG, borum S 12 creditur LG 14 freto LG || diarrhitum LP¹,
 diarritum GH, diarchium SA, diarchicum P² 16 clypeam] LG, clyp-
 peam P, clipeam HSA || extrunt G 16 17 aspida (haspida H) pr.]
 LGHP, primo aspida SA 17 qua libri 18 religionis hS, in h
superscr. religionem et sic Bern. 19 s. de] signandae H

- Oeae, Sabratae, Leptis magnae. Philaenis fratribus 1 **IGN.**
 a laudis cupidine Graium vocamen datum. 2
- 27, 9 Hadrumeto atque Carthagini auctor est a Tyro 3
 populus: sed quae super Carthagine veraces libri pro- 4
 10 diderunt hoc loco reddam. urbem istam, ut Cato in 5
 oratione senatoria autumat, cum rex Iapon rerum in 6
 Libya potiretur, Elissa mulier extruxit domo Phoenix 7
 et Carthadam dixit, quod Phoenicum ore exprimit 8
 civitatem novam. mox sermone verso in morem Pu- 9
 11 nicum, et haec Elisa et illa Carthago dicta est: quae 10
 post annos DCLXXVII exciditur quam fuerat constituta. 11
 deinde a C. Graccho colonis Italicis data et Iunonia 12
 ab eo dicta, aliquantisper *humilis et languido statu: 13
 demum in claritatem secundae Carthaginis, interiectis 14
 centum et duobus annis, M. Antonio P. Dolabella 15
 cos. enituit, alterum post urbem Romam terrarum 16
 decus. 17
- 12 || Verum ut ad Africam redeam, interna eius plu- 18 **SOL.**
 rimae quidem bestiae, sed principaliter leones tenent. 19
- 13 || quorum trifariam genus scinditur: nam breviores et 20 **FL. 8, 46**

v. 8 Carthadam — 10 dicta est *compilavit Isidorus* 15, 1, 30 || v. 20 quo-
 rum — 133, 2 acres magis *compilavit Isidorus* 12, 2, 4

1 oeae] *P*, oae *L*, oaeae *G*, ocea *H*, aee *A*, eae *S* || sebrate *S*
 || lepsi *H* || magnaee *S* 2 ad l. cupidinem *H*, ad laudis cupidine *S*
 3 adrumeto *LG*, hadrimeto *SAP*, adrimeto *H* 6 iapon] *LP*, lapon *GB*,
 iapum *H*, lapum *SA* 7 elisa *GH*, elyssa *LP* || fonix *S* 8 poe-
 nicum *L*, poenico *GP*² || ore] more *P*² 9 morem] *LGP*, uerbum
SA Bern., uerbis *H* 10 elisa] *H*, elissa *reliqui*; Dido *coni. Salm.*, at
requiritur lenior vocabuli mutatio 11 DCLXXVII] *H*, DCCXXXVII *LGSAP*,
numerus DCLXXVII habet Velleius 1, 12, 5. *Cf. Movers Phoen.* II, 2, 150 sq.
qui lectionem cod. H commendat || constituta] extracta *SA* 12 graccho
 col.] graia colonis *A*, graccholonis *S* 13 dicta ab eo *S*, dicta (*om.*
 ab eo) *P*¹ || ignobilis humilis (*li. L*) *LGHP*², ignobilis humili *SAP*¹
 15 et *om. P* || p.] pre *h* || dolubella *LG* 18 ut ad a. redeam]
LGSAP, ad a. *H*; post haec ipsa suo cingitur angio *add. HSA*
 19 quidem *om. SA* || post tenent *inserunt* qui ut aristoteles ... nas-
 cuntur (*v. app.*) *ponuntque* horum pro quorum *SAP* 20 trifarium *SA*;
 trifarium dicitur (scinditur?) *Isidorus*

- FL. 1 iubis crispī plerumque ignavi sunt et inbelles: longio-
 PL. 8, 42 2 res et coma simplici acres magis: ||at hi quos creant
 PL. 8, 46 3 pardi in plebe remanent iubarum inopes. ||pariter
 4 omnes parcut a sagina, primum quod alternis die-
 5 bus potum, alternis cibum capiunt ac frequenter, si
 6 digestio non est insecuta, solitae cibationi superpo-
 7 nunt diem: tum quod carnes iusto amplius devoratas 27, 14
 8 cum gravantur, insertis in ora unguibus sponte pro-
 9 trahunt. sane et cum fugiendum est in satietate,
 PL. 8, 47 10 idem faciunt. || senectam defectio probat dentium. 15
 PL. 8, 48 auct. 11 || nam clementiae indicia multa sunt: prostratis par-
 12 cunt: in viros potius quam in feminas saeviunt: in-
 13 fantes nonnisi in magna fame perimunt. nec a mi-
 14 sericordia separantur: assiduis denique exemplis patet
 15 eos pepercisse, cum multi captivorum aliquot leoni-
 16 bus obvii intacti repatriaverint: Gaetulae etiam mu- 16
 17 lieris nomen Iubae libris comprehensum est, quae
 18 obtestata occursantes feras immunis rediit. || aversi
 PL. 10, 173 19 coeunt: nec hi tantum, sed et lynces et cameli et
 20 elephanti et rhinocerotes et tigrides. || leaenae fetu
 PL. 8, 45 21 primo catulos quinque edunt, deinde per singulos 17
 22 numerum decoquunt annis insequentibus et postremo
 23 cum ad unum materna fecunditas recidit, sterilesunt

v. 11 clementiae — 16 repatriaverint *compilavit Isidorus* 12, 2, 6
 || v. 18 aversi — 134, 2 intelleguntur *excerpsit Dicuil* 7, 8, 2

2 simplex *S* || magis] m. ac potentes *SAP* 4 parcut] parcuna *A*
 || primo *SA* 5 ac] àt *H* 6 solitae om. *LG* 7 diem om. *P*¹
 || tunc *HSA* 8 cum] con *H* 13 magne *G* || peremunt *S*
 15 multorum *h* || castiutorum *S* || aliqui *H* 16 repatriaverunt *A*
 18 obfestata occ. f. *S*, obiecta occursantibus feris *H* || immunis
 redit *L*, inpunis redit (reddit *S*) *SA* 19 et inlynces *S* 20 tigres
SA *Dicuil* || leaenae] et leone *Bern.*, et hyenae *h* || fatu *G*
 21 edunt] *SAP*¹, educant *LGHP*² || sing.] sing. partus *SAP* || de-
 quoquunt *H*, demunt *Dic.* 22 ins. ann. *Dic.* || annis *bis scr. G*
 || et] *HA*, sed *LGSP* 23 ad unum] eo *P*¹ || recidit sterilesunt
 (steriliscunt *L*) *LHP*², aduenerit sterilesunt *Dic.*, recidit steriles
 sunt *G*, recidit (cecidit *S*) ut ultimo (-mos *S*) singulos procreant
 steriles (-le *P*¹) fiunt *SAP*¹; ab uno sterilesce *Plinius*

- 27, 18 in aeternum. || animos leonum frons et cauda indi- 1 PL. 8, 49
cant, sicut motus equini de auribus intelleguntur: 2
dedit enim has notas generosissimo cuique natura. 3
vis summa in pectore est, || firmitas in capite prae- 4
cipua. || cum premuntur a canibus, contemptim re- 5 PL. 8, 50
cedunt subsistentesque interdum ancipiti recessu dis- 6
19 simulant timorem: idque agunt si in campis nudis 7
ac patentibus urgeantur, nam silvestribus locis, quasi 8
testem ignaviae non reformident, quanta possunt se 9
fuga subtrahunt. cum insequuntur, nisum saltu ad- 10
iuvant: cum fugiunt, non valent salire. || gradientes 11 PL. 8, 41
mucrones unguium vaginis corporum claudunt, ne acu- 12
mina adtritum retundantur. hoc adeo custodiunt, ut 13
20 nonnisi aversis falculis currant. || saepti a venantibus 14 PL. 8, 51
obtutu terram contuentur, quo minus conspectis ve- 15
nabulis terreantur. || numquam limo vident minime- 16 PL. 8, 52
que se volunt aspici. cantus gallinaceorum et rota- 17
rum timent strepitus, sed ignes magis. || leontopho- 18 PL. 8, 136
21 nos vocari accipimus bestias modicas, quae captae 19
exuruntur, ut earum cineris aspergine carnes pol- 20
lutae iactaeque per compita concurrentium semitarum 21

v. 1 animos — 2 indicant *rettulit Isidorus* 12, 2, 4 || v. 2 motus — intelleguntur *rettulit Isidorus* 12, 1, 47 || v. 4 vis — capite *compilavit Isidorus* 12, 2, 4 || v. 14 saepti — 16 terreantur *compilavit Isidorus* 12, 2, 4 || v. 17 rotarum — 18 magis *compilavit Isidorus* 12, 2, 4 || v. 18 leontophonos — 135, 1 sumpserint *compilavit Isidorus* 12, 2, 34

1 annos *H* *Dicuil contra Plin.* 3 has notas] haec signa *SA contra Plin.* 5 a *om.* *SAP* 6 7 dissimulant timorem *S* 7 itaque *H* 9 reformident] *GSAP*, reformidant *L*, reformidantes *H* 10 secuntur *S* || nisi s.] nisu saltum *P*² 10 11 adiuvent *P*, adiuuantur *H* 11 sallere *S*, fallere *A* 12 ungulum *L* || uaginisque *h* || ne] nec *G* 13 adtrita *LG* || retundant *H*, retunditur *S* 14 aduersis *LG* || a uen.] uenatibus *HSA*; a venatoribus *Isidorus* 15 16 uenalibus *G* 16 uidentur *A* 17 se uelint *S*, si uelint *A* || aspici] aspi *L* || galliceorum *S* 18 sed] *SAP* *Isidorus*, et *LG*, sed et *H* || ignem *LG* 18 19 leontophanas *LGP*; leontophonos bestia *Isidorus*, Solinus de leontophono bestia *Aldhelmus* 19 vocari accepimus *h*, accipimus *noc. SA* 20 cineres *S*

- FL. 1 leones necent, si quantulumcumque ex illis sumpserint.
 2 propterea leones naturali eas premunt odio atque ubi 27, 22
 3 facultas data est, morsu quidem abstinent, sed dilan-
 FL. 8, 53 4 cinatas exanimant pedum nisibus. ||spectaculum ex
 5 his primus Romae edidit Scaevola Publii filius in cu-
 6 ruli aedilitate.
- FL. 8, 105 7 ||Hyaenam quoque mittit Africa, cui cum spina 23
 8 riget collum continua unitate flectique non quit nisi
 9 toto corporis circumactu. multa de ea mira: primum
 10 quod sequitur stabula pastorum et auditu assiduo
 11 addiscit vocamen quod exprimere possit imitatione
 12 vocis humanae, ut in hominem astu accitum nocte
 FL. 8, 106 13 saeviat. ||vomitus quoque humanos mentitur falsis- 24
 14 que singultibus sollicitatos sic canes devorat: qui
 15 forte si venantes umbram eius dum sequuntur con-
 16 tigerint, latrare nequeunt voce perditā. eadem hyaena
 17 inquisitione corporum sepultorum busta eruit. praeterea
 18 pronius est marem capere: feminis enim ingenua est
 19 callidior astutia. varietas multiplex inest oculis co- 25
- FL. 37, 168 20 lorumque mutatio. ||in quorum pupulis lapis inve-

v. 3 morsu — 4 nisibus *excerpsit Aldhelmus p. 323 Giles* || v. 7 hyaenam — 136, 11 clauditur *excerpsit Dicuil* 6, 7, 4. 5; v. 7 hyaenam — 136, 5 pronuntiaverunt *excerpsit scholiasta Lucani* 6, 672 *codd. Berol. Lips. Voss. I vix aetatis antiquae* || v. 20 in quorum — 136, 2 futura *compilavit Isidorus* 16, 15, 25

3 4 dilancinatas] *P Aldhelmus*, lancinatas *L*, lantinas *G*, dilaniatas *A Bern.*, dilaniatis *k*, hilaniatas *S* 4 examinant *G* 5 dedit *SA* || scaefola *S* || publi *LGS*¹ 5 6 in curili *A*, om. *G* 6 aedilatare *LS* 7 mittat *k* 8 flectique non quit] *LGSP*¹, flectique nequit *P*², flecti non quit *S*, flecti nequit *HA*, flectit non *Dic.* 9 corporis circumactu] *H Dic. cum Plinio*, corporis circumacta *S*, corpore circumacta *A*, corpore circumacto *LGP* || multum *G* || eo *AP*¹ 10 stacula *P*¹ 11 addidit *k*, addicit *Bern.*, addisiet (*sic*) *L* || imitationem *H Dic.* 12 13 nocte ui seuiat *G*, nocte inseuiat *B* 14 sollicitatosque *S*, sollicitosque *A* || canes sic *Dic.* 15 dum sequuntur] dem sequuntur *Dic.*, om. *SA* 15 16 contigerunt *SAP*¹ 18 promptius *SAP*¹ *Dic.* || accipere *H* || infinita *H* 19 est in *S* 20 quorum] cuius *Dic.* || pupulis] *Lh*, popolis *Dic.*, pupillis *GSAP Bern.* || lapis] hienia *Dic.*

- nitur, hyaeniam dicunt, praeditum illa potestate ut 1 PL.
 cuius hominis linguae fuerit subditus, praedicat fu- 2
 tura. || verum hyaena quodcumque animal ter lustra- 3 PL. 8, 106
 verit movere se non potest: quapropter magicam scien- 4
 27, 26 tiam inesse ei pronuntiaverunt. || in Aethiopiae parte 5 PL. 8, 107
 coit cum leaena, unde nascitur monstrum, cui coro- 6
 cottae nomen est. voces hominum et ipsa pariter 7
 adfectat. numquam cohibet aciem orbium, sed in ob- 8
 tutum sine nictatione contendit. in ore gingiva nulla, 9
 dens unus atque perpetuus, qui ut numquam retun- 10
 datur, naturaliter capsularum modo clauditur. 11
 27 || Inter ea quae dicunt herbatica eadem Africa 12 PL. 8, 108
 onagros habet, in quo genere singuli inperitant gre- 13
 gibus feminarum. aemulos libidinis metuunt. inde 14
 est quod gravidas suas servant, ut in editis maribus, 15
 si qua facultas fuerit, generandi spem morsu detrunc- 16
 quod caventes feminae in secessibus partus occulunt. 17
 28 || Africa serpentibus adeo fecunda est, ut mali huius 18 SOL.
 merito illi potissimum palma detur. || cerastae praefer- 19 PL. 8, 85
 runt quadrigemina cornicula, quorum ostentatione ve- 20
 luti esca inlice sollicitas aves perimunt: nam reliqua 21

v. 12 Africa — 17 occulunt *compilavit Isidorus* 12, 1, 39 || v. 19 ce-
 rastae — 137, 3 aucupentur *compilavit Isidorus* 12, 4, 18

1 hieniam *LH Dic. (Dresd.)*, hienam *G Dic. (Par.)*, hyaenium *SAP*;
 hyaenia lapis *Isidorus* || praeditam *G* 2 3 fura *G* 5 inesse]
 inest *G* || post pronuntiaverunt *ins.* est quidem ... mortuorum (*v. app.*) *H*
 6 leene *G* 6 7 cui crocote *H*, cui chorocotta *Dic.*, corocotae *L*, co-
 rocote *G*, corocottae *SP*, corocoete *A* 7 ipse *S* 8 cohibet] *LAP*
Dic., coniuat *H*, coniuit *S*, colibet *G* || acie *S* || orbium] orbium
 (uel oculorum *superscr.*) *Bern.*, orbium oculorum *Dicuil* 8 9 obtutu *L'G*
 9 gingiva] lingua *Dic.* 12 quem *G* || dicuntur *h* 13 habet *om. H*
 14 aemulos] aemu *P* || libidinis] *HA*, libidines *S*, libidinis suae *LGP*
 15 sq. ut in editis maribus s. q. f. f. generandi spem morsu detrunc-
 cent] *L* manu secunda *SA* (quod firmat *Isidorus*: nascentibus masculis
 celant et testiculos eorum morsu detruncant); ut expositos mares s.
 q. f. f. truncatos (truncatos *G*) mordicus privent testibus *L'GHP*;
 morsu natos mares castrant *Plinius* 18 huius] ius *H* 19 prae
om. H 20 quadrigemina *G* || ost.] temptatione *LGP contra Isidorum*
 21 inlicet *S*, illicitae *H*

PL. 1 corporis de industria harenis tegunt nec ullum indi-
 2 cium sui praebent, nisi ex ea parte qua invitatis dolo
 3 pastibus necem praepetum aucupentur. amphisbaena 27, 29
 4 consurgit in caput geminum, quorum alterum loco suo
 5 est, alterum in ea parte qua cauda: quae causa efficit
 6 ut capite utrimque secus nitibundo serpat tractibus
 PL. 8, 86 7 circulatis. || iaculi arbores subeunt, e quibus vi maxima 30
 8 turbinati penetrant animal quodcumque obvium for-
 IGN. 9 tuna fecerit. || scytale tanta praeifulget tergi varietate,
 10 ut notarum gratia videntes retardet et quoniam rep-
 11 tando pigrior est, quos adsequi nequit, miraculo sui
 12 capiat stupentes. in hoc tamen squamarum nitore
 13 hiemales exuvias prima ponit. plures diversaeque 31
 14 aspidum species, verum dispares effectus ad nocen-
 15 dum: dipsas siti interficit: hypnale quod somno necat,
 16 teste etiam Cleopatra emitur ad mortem. aliarum
 17 virus quoniam medellas admittit, minus famae meretur.
 18 haemorrhoids morsu sanguinem elicit et dissolutis ve- 32
 19 narum commerciiis quicquid animae est evocat per
 20 cruorem. prester quem percussit distenditur enor-
 21 mique corpulentia necatur extuberatus. ictus sepium
 22 putredo sequitur. sunt et ammodytæ, est et cenchris, 33

v. 3 amphisbaena — 7 circulatis compilavit Isidorus 12, 4, 20
 || v. 9 scytale — 12 stupentes compilavit Isidorus 12, 4, 19 || v. 13 plures
 — 22 sequitur compilavit Isidorus 12, 4, 12 — 17 || v. 22 sunt et —
 138, 2 numerus compilavit Isidorus 12, 4, 39

1 2 iudicium *G* 2 qua — 5 parte *om. A* 2 qua] *HP*², quae
*LGSP*¹ 3 passibus *LGP*² || perpetem *h*, praepetem *Bern.*, per-
 petum *P*¹, praepetunt *G* || aucupetur *SP* || amphisbaena *S*, amphi-
 uena *H* 4 loco] *LGSP*, in loco *H*. 5 cauda quae] cauda qua *S*,
 cauda est qua *H* || effecit *LG* 6 ut] in *G* || utrimque secus] *S*,
 utrimque se *H*, uterque sexus *LGP*, utrimque sexus *A* || nitibundo *H*,
 nitabundo *G* 7 laculi *A* || e] a *H* 9 refulget *LGP* contra *Isi-*
dorum 10 retardaret *P*¹ 11 non quit *S* 12 capit *A* || initore *S*
 15 dipsa *H* 15 16 necet teste cleopatra *H* 17 moretur *L* 18 hae-
 moroids *L* || morsus *S* 20 percusserit *H* cum *Isidoro* || discernitur *LP*
 21 extuberatos *LGP* || sepius *GP*², serpentium *H* 22 hammodytæ *S*,
 hammoditæ *LA*, ammoditæ *G*, amoditæ *H*; ammodytæ *Isidorus* || est
 et cenchris (ceneris *H*)] *LGH*, est et cenchris et *P*, escenchris et *S*,
 aeschencris et *A*

- elephantiae, chersydri, chamaedracontes. postremo 1 IGN.
quantus nominum tantus mortium numerus. nam scor- 2
piones scinci lacertaeque vermibus non serpentibus 3
27, 34 adscribuntur. monstra haec si sibilant, clementius 4
feriunt. || habent adfectus: non temere nisi coniuges 5 PL. 8, 86
evagantur: capto altero vel occiso uter superfuerit 6
efferatur. || subtiliora sunt capita feminis, alvi tumi- 7 IGN.
diores, pestis nocentior. masculus aequaliter teres 8
35 est, sublimior etiam mitiorque. || igitur anguibus uni- 9 PL. 8, 87
versis hebes visus est. raro in adversum contuentur, 10
nec frustra, cum oculos non in fronte habeant sed 11
in temporibus, adeo ut citius audiant quam aspiciant. 12
36 || De gemma heliotropio inter Aethiopiam Africam 13 PL. 37, 165
Cyprum certamen fuit, quatenam mitteret generis huius 14
eminentissimam: deprehensumque est documentis plu- 15
rimis Aethiopicam aut Libycam palmam tenere. viridi 16
colore est non ita acuto, sed nubilo magis et represso, 17
37 stellis puniceis superspersa. causa nominis de effectu 18
lapidis est et potestate: deiecta in labris aeneis ra- 19
dios solis mutat sanguineo percussu extraque aquam 20
splendorem eius abicit et avertit. etiam illud posse 21
dicitur, ut herbae eiusdem quo est nominis mixta et 22

v. 2 scorpiones — 4 adscribuntur *compilavit Isidorus* 12, 5, 4 || v. 9 anguibus — 12 aspiciant *exscripsit Isidorus* 12, 4, 44 || v. 13 de gemma — 139, 2 obviorem *compilarunt Priscianus* v. 254 — 258 et *Isidorus* 16, 7, 12, *quorum hic hoc loco item adhibuit Plinium*

3 scinci A || lacertaeque] lacertique SA 4 sibilant] GBA, bibant LHSP 5 feriunt] fuerint P¹ || adfectos S 6 occisi. L¹ || uter si H 7 8 alius humidior est H 8 masculis S || ters S, om. h 9 etiam mitiorque igitur om. S || ante etiam in margine cōxxx L; ins. cōccxxx post contuentur G 10 habes S 13 heliotropio] LSAP, heliotrophio G, eliotropia H 15 eminentissimum h || est om. A || documentis L 15 16 pluribus SA 16 libyam P¹, libysam P² 18 superpressa S 19 deiecta G 20 percussu H || extraque] SAP¹ Bern., extra h, secta extraque LGP² 21 splendor H || eius] aeris SAP; extra aquam speculi modo solem accipit *Plinius et Isidorus*, purior at soli renitet nudatus ab undis *Priscianus* 21 22 dic. posse H 22 herbae] GSAP, herbam L, herba H || quo] HSA, quod LGP || numinis A

- PL. 1 praecantationibus legitimis consecrata eum a quo-
 2 cunque gestabitur subtrahat visibus obviorem.
- PL. 5, 26 3 || Inter Syrtes quamvis terra pergentibus iter sideri- 27, 38
 4 bus destinatur nec aliter cursus patescit: nam putris
 5 soli faciem aura mutat et minimo licet vento tantam
 6 diversitatem flatus efficit, ut subinde perversis sitibus
 7 locorum nulla indicia agnitioni relinquantur, cum modo
 8 quae fuerant tumulis ardua in valles residunt, modo
 9 quae vallibus pressa *coitu pulveris aggerantur. ita 39
 10 etiam continens naturam maris sui patitur: nec inter-
 11 est ubi potius sint procellae, cum ad exitium viantium
 12 elementis congruentibus in terris flabra saeviant, in
 PL. 5, 27 13 mari terrae. || utraque Syrtes ccl milibus passuum 40
 IGN. 14 separantur. || aliquanto clementior quae minor est.
 15 Cn. denique Servilio C. Sempronio cos. inter haec
 16 vadosa classem Romanam inpune accipimus perfretasse.
 17 in hoc sinu Mene insula post Minturnenses paludes
 18 C. Mario fuit latebra.
- PL. 5, 27, 7, 14 19 || Supra Garamantas Psylli fuerunt, || contra noxium 41
 20 virus muniti incredibili corporis firmitate. soli morsi-
 21 bus anguium non interibant et quamvis dente letali
 22 appetiti incorrupta durabant sanitate. recens etiam
 23 editos serpentibus offerebant: si essent partus adulteri, 42
 24 matrum crimina plectebantur interitu parvulorum: si
 25 pudici, probos ortus a morte paterni sanguinis privi-
 26 legium tuebatur: sic originis fidem probabant venenis

1 praecantationibus SAP²; variant item et Plinii libri et Isidori || con-
 secreta h || eum] cum S 2 subtrahit h 3 pergentes L¹
 4 patrii H 5 solis G || et om. H || minime L 6 euersis SA
 7 agnitione H || relinquatur G || cum modo] dummodo AP, dum S
 8 ualle HS || resident L¹ 9 coetu LGSAP, ceptu H 10 na-
 tura G || sui] ui A 12 elementis] uel elementis P 13 syrtes G
 14 quae] quem S 15 cn.] LGP, gn. H, gnaeo SA || g. LGHP,
 gaio A, guo S || consule LGP 15 16 uad. h. rom. cl. SA 16 ac-
 cipimus] LGP, accepimus HSA 17 menturnenses A, mintur-
 nense P 19 garamantas] LSAP, garamantes GH 21 et om. LG
 22 darabant S || recentes H 23 offerebat G || adulterini H
 25 probus G || a morte] amore Bern., amare h 25 26 privilegio G

- iudicantibus. sed haec gens interivit a Nassamonibus 1 PL.
 capta nec quicquam aliud praeter opinionem de ves- 2
 27, 43 tigio nominis sui Psylli reliquerunt. || nassamonitem 3 PL. 37, 175
 lapidem Nassamones dant, sanguineum universum, 4
 nigris venulis adumbratum. || in intimo recessu Syrtis 5 PL. 5, 28 auct.
 maioris circa Philaenorum aras Lotophagos fuisse dis- 6
 cimus, nec incertum est. a Philaenorum aris non 7
 procul palus est quam Triton amnis influit, ubi spe- 8
 culatam se artium deam crediderunt. 9
 44 || Maior Syrtis ostentat oppidum, Cyrenas vocant, 10 PL. 5, 31
 || quod Battius Lacedaemonius olympiade quinta et 11 IGN.
 quadragesima, rege Marcio res Romanas tenente, anno 12
 post Troiam captam quingentesimo octogesimo sexto 13
 condidit: quae domus Callimacho poetae fuit patria. 14
 45 || inter hoc oppidum et templum Hammonis milia pas- 15 PL. 5, 31
 suum cccc sunt. templo fons proximat Soli sacer, 16
 || qui humoris nexibus humum stringit, fauillam etiam 17 IGN.
 46 in caespitem solidat. in qua gleba non sine miraculo 18
 lucus emicat, undique secus agris arentibus. || illic et 19 PL. 37, 167
 lapis legitur, Hammonis vocant cornum: nam ita tor- 20
 tuosus est et inflexus, ut effigiem reddat cornus arie- 21
 tini: fulgore aureo est: praedivina somnia reprae- 22
 47 sentare dicitur subiectus capiti incubantium. || et arbor 23 PL. 12, 107

v. 16 templo — 18 solidat *compilavit Isidorus* 13, 13, 8 || v. 23 et
 arbor — 141, 2 nominamus *compilavit Isidorus* 17, 7, 13

1 ludicantibus *G* || interit *H*, interita *S*, interrita *A* || nasamoni-
 bus *SAP* et sic *deinceps* 2 nec] *LGHP*, ne *S*, neque *A* 3 reli-
 querant *G* || nasamonitem *SAP* 4 universis *H* 5 in *om. H*
 6 maiores *L* 6 7 dicimus *h*, didicimus *Bern.* 7 inertum *A*
 || a phil.] apud hil. *S* 8 9 spec. se] speculata se esse *h*, speculatam
 esse *Bern.* 10 ostendant *S* || cyrenes *LG* 11 battius] *GS*,
 bathius *L*, bathius *P*, batius *A*, bathcius *H* 14 domus calli-
 mac(h)o] *LGP*, callimachi domus *H*, domus callimachi *SA* || fuit
 et *H* 16 cccc] *LG cum Plinio*, ccc *HSA*, quadraginta *P²*, *om. P¹*
 || templo *om. H* 17 stringit fauillam etiam] *LGHP² Isidorus*, strin-
 git fauillaticam (fau. str. *AP¹*) et *SAP¹* 19 lucus] *LGAP*, locus *HS*
 || emicat] uiret *SA* 20 ammonis u. cornu *H* 21 cornu *H* 22 est]
 quod est *h* || praedivinus *H*

- PL. 1 est melopos nomine, ex qua profluit lentus humor,
 2 quem a loco hammoniacum nominamus.
- IGN.; 3 || Apud Cyrenenses praeterea sirpe gignitur odo- 27, 48
 cf. PL. 5, 33 4 ratis radicibus, virgulto herbido magis quam arbusto:
 cf. PL. 12, 73 5 cuius e culmo exudat aestatis tempore pingue rosci-
 6 dum idque pascentium hircorum inhaeret barbulis:
 7 ubi cum arefactum inolevit guttis stiriacis, legitur ad
 8 usum mensarum vel medellae magis. dictum est pri- 49
 9 mum lac sirpicum, quoniam manat in modum lacteum:
 cf. PL. 19, 39 10 deinde usu derivante laser nominatum. quae germina
 11 initio barbaricae inpressionis vastatis agris, postea ob
 12 intolerandam vectigalis nimietatem ferme penitus ipsi
 13 accolae eruerunt.
- 14 Cyrenis ab laeva Africa est et a dextra Aegyptus, 50
 15 a fronte saevum et inportuosum mare, a tergo bar-
 PL. 8, 78 16 barorum variae nationes et solitudo inaccessa, || quae
 17 basiliscum creat, malum in terris singulare. serpens 51
 18 est paene ad semipedem longitudinis, alba quasi mi-
 19 trula lineatus caput, nec hominis tantum vel aliorum
 20 animantium exitiis datus, sed terrae quoque ipsius,
 21 quam polluit et exurit ubicumque feralis sortitur re-
 22 ceptaculum. denique extinguit herbas, necat arbores,
 23 ipsas etiam corrumpit auras, ita ut in aëre nulla ali-
 24 tum inpune transvolet infectum spiritu pestilenti. cum 52

v. 8 dictum est — 10 nominatum *compilavit Isidorus* 17, 9, 27
 || v. 14 Cyrenis — 17 creat *compilavit Isidorus* 14, 5, 4 || § 51—53
locum de basilisco aut ex Plinio aut ex Solino sumpsit Isidorus 12, 4, 7

1 humor *om. S* 2 a loco] *LGP Isidorus*, alio loco *HSA* 5 aestatis
 t.] *LGP*², statuto t. *HS*, t. statuto *A*, stato t. *P*¹ 7 arefectum *L*
 || stiriatis *A*; *om. S* 8 mensuram *S*, mensurarum *H* || medelas *P*
 || magis *om. SA* || est *om. LGP* 10 nominatur *LGP* || gemina *h*
 11 in initio *LG* 12 intolerandum *G* 14 a leua *H* || est et a]
LGH, est ab *SAP* || dextra] *LG*, dextris *H*, dextera *SAP* 15 frote *G*
 16 sol. (silitudo *G*) inacc.] solitudo inculta (-tu *P*) squalens et in-
 acc. *SAP*; solitudines inaccessibiles *Isidorus* 20 exitus *G* 21 quam]
 quam a *G* || exurit] ex. et *LG* || feralis oritur *H* 23 aur. corr. *H*
 || in *om. GP* || aera *SAP* 24 infectu *S*, infecta *H*

- movetur, media corporis parte serpit, media arduus 1 PL.
 est et excelsus. sibilum eius etiam serpentes perhor- 2
 rescunt et cum acceperint, fugam quaeque quoquo 3
 27, 53 potest properant. || quicquid morsu eius occiderit 4 IGN.
 non depascitur fera, non attrahat ales. || mustelis 5 PL. 8, 79
 tamen vincitur, quas illic homines inferciunt cavernis 6
 in quibus delitescit. || vis tamen nec defuncto quidem 7 IGN.
 deest. denique basilisci reliquias amplo sestertio Per- 8
 gameni comparaverunt, ut aedem *Apellis manu in- 9
 signem nec araneae intexerent nec alites involarent. 10
 54 || Circa extimum Syrtium cornum Bernicen civita- 11 PL. 5, 31
 tem adluit Lethon amnis, || inferna ut putant exunda- 12 IGN.
 tione prorumpens et apud pristinos vates latice me- 13
 moratus oblivionis. hanc Berenice munivit quae Pto- 14 cf. PL. 6, 168
 lemaeo tertio fuit nupta et in maiori Syrti locavit. 15
 55 Omne autem latifundium quod inter Aegyptum Ae- 16
 thiopiam Libyamque diffunditur, quacumque lucis opa- 17
 cum est, varium implevit simiarum genus. nec quis- 18
 56 quam offensus nomine cognitionem gravetur. enim- 19
 vero operae pretium est nihil omittere in quo naturae 20
 spectanda sit providentia. || plebes simiarum in his 21 PL. 8, 215
 est quas passim videmus non sine ingenio aemulandi, 22

1 partes *S* || serp. med.] serpens *H* 2 serp.] alii serp. *LGP*
 3 acceperunt *SAP* || quaeque] quae *A* 4 possunt *G* || properat *H*
 || m. ei.] morsum est *A* || occiderit] *LGP*, occiditur *HSA* 5 alas *G*
 6 tamen] tantum *A* || quasi *SP* || insterciant *h*, inferunt *Bern.* 7 de-
 litescit *S* || nec] *LGH*, ne *SAP* 8 basilici *S* || ampliore *H* 8 9 per-
 gami *S* 9 compararunt *h* || ut] et ut *SA* || eadem *S* || apollinis
libri, nisi quod apellis *P*², apellis *L*² m. 2 || manum *h*, manui *SA*
 9 10 insigne *A* 10 nec aranei *S*, om. *H* || ne al. inuoluerent *H*
 || post inuolarent *ins.* cadauer eius reticulo aureo suspensum ibidem
 locauerunt *SAP* 11 extimus *G*, exitum *H* || syrtium] *srum h*
 || cornu *H*, quorum *LG* || bernicem *LGS*¹, beronicem *H*, berenicen *S*² *A*,
 berenicem *P* 12 lethon] *SAP*, laethon *L*, leton *H*, loethon *G* 14 be-
 renice] *LG*, berenicen *SA*, beronicem *H*, berenicem berenice *P*
 15 tercia *H* 16 aegyptum et *S* 16 17 aethiopia *G* 17 quae-
 cumque *G* 17 locis *H* 19 cognitione *G* 20 pr. op. est *SA*,
 pr. est op. *P* 21 plebis *H*, vulgus *SAP*²

- PL. 1 quo facilius in manus veniunt: nam dum avide ve-
 2 nantium gestus adfectant, relicta consulto visci un-
 3 guilla, quod mendacio factum vident, oculos suos ob-
 4 linunt: ita visu obducto pronum est eas corripere. exul- 27, 57
 5 tant nova luna, tristes sunt cornuto et cavo sidere.
- PL. 8, 216 6 || inmoderate fetus amant, adeo ut catulos facilius
 7 amittant, quos impendio diligunt et ante se gestant,
- PL. 8, 72 8 quoniam neglecti pone matrem semper haerent. || cer- 58
 cf. FL. 8, 215 9 copitheci caudas habent: haec sola discretio est inter
- PL. 8, 216 10 prius dictas. || cynocephali et ipsi sunt e numero si-
 11 miarum, in Aethiopiae partibus frequentissimi, violenti
 12 ad saltum, feri morsu, numquam ita mansueti, ut non
- PL. 8, 72 13 sint magis rabidi. || inter simias habentur et sphin- 59
 14 ges, villosae comis, mammis prominulis ac profundis,
- IGN. ; 15 dociles ad feritatis oblivionem. || sunt et quas vocant 60
 cf. FL. 8, 216 16 satyros, facie admodum grata, gesticulatis motibus in-
- PL. 8, 216 17 quietae. || callitriches toto paene aspectu a ceteris
 18 differunt: in facie barba est, lata cauda. has capere
 19 non est arduum, sed proferre rarum: neque enim vi-
 20 vunt in altero quam in Aethiopico, hoc est suo caelo.
- PL. 5, 34 21 || Inter Nassamonas et Trogodytas gens Amantum 28, 1
 22 est quae salibus domus extruunt: quos in modum
 23 cautium e montibus excitatos ad usum aedium caemen-

v. 4 exultant — 18 lata cauda *compilavit Isidorus* 12, 2, 31 — 33;
 cf. *Augustinus de civ. dei* 16, 8

1 in manus *om. H* 12 uenantum *SA* 23 unguillae *S*, unguina *H*
 3 4 obliniunt *A* 4 obd. visu *H* || pronum] facile *A* || corripere]
 capi *SA* 6 inmoderate *S* 7 admittant *H* 8 poni *S* 8 9 cir-
 copithici *LGP*, circopetici *H*, cercophitici *S*, corcopithici *A* 10 ce-
 nocephali *H* 11 in *om. LG* || parte *SAP*¹ 12 fieri morsus *S*
 13 14 spinges *SA* 14 uillosae comis] *LG Isidorus*, uillosae comas *SP*,
 uillos et comas *A*, uillosae *H* || profundis] fundis *P* 16 gesta-
 culis *S* 17 a *om. A* 18 hos *H* 19 neque — 20 caelo *om. h*
 20 in aeth.] aeth. *SA* || caelo] solo (uel caelo *superscr.*) *A* 21 nas-
 samones *H* || troglodytas *P* || amantium *A* 23 excitatus *S* || cae-
 mentitius *S*, comenticis *h*, cementiciis *Bern.*

- ticiis nectunt struicibus. tanta ibi huiusce venae copia 1 PL.
 28, 2 est, ut tecta faciant e salinis. isti sunt Amantes, qui 2
 commercium cum Trogodytis habent carbunculi gem- 3
 mae. citra Amantas propiores Nassamonibus Asbytae 4 cf. PL. 5, 33
 lasere vivunt. hoc aluntur, hoc illis edule est. 5 extr.
 29, 1 || Garamantum oppidum est Debris fonte miro: 6 PL. 5, 36
 quidni? qui alternis vicibus die frigeat, nocte ferveat, 7
 ac per eadem venarum commercia interdum ignito 8
 vapore inaestuet, interdum glaciali algore inhorrescat. 9
 2 incredibile memoratu, ut tam brevi curriculo natura 10
 tam dissonam faciat varietatem idque qui percontari 11
 velit tenebris, inesse fluori illi aeternam facem credat: 12
 qui rimetur die, brumales scatebras numquam aliud 13
 3 aestimet quam perpetuo rigere. unde non inmerito 14
 per gentes Debris inclita est, cuius aquae caelesti 15
 vertigine mutant qualitatem, quamvis contraversa si- 16
 derum disciplina: nam cum mundum a calore vesper 17
 temperet, ab occasu incipit ita incalescere, ut ni tactu 18
 4 abstineas, noxium sit contigisse, rursum cum ortu solis 19
 incanduerunt et radiis fervefacta sunt universa, sic 20

v. 6 fonte — 145, 3 frigore *compilarunt Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1
 (unde pendet *Isidorus* 13, 13, 10) et *Priscianus* v. 202 — 205

1 struicionibus *H* || tantas *h*, tanti *S* || huius *SAP* || uenae] *LG*,
 rei *HSAP* || copiosa *G* 2 e] a *H* || isti] hi *SAP*¹, isque *P*²
 3 trogoditum *G*, trogloditis *P* 3 4 gemma *A* 4 amantas] *LHP*,
 amantis *S*, amantes *GA* || propiores] *P*, propiores *LG*, propior
 est *HS*, propiorē *A* || asbytae] *GSP*, asbitae *LA*, asbistae *H*; Has-
 bite *Plin.* (*Ricc.*) 5 aguntur *P* || edule] *Bern.*, aedele *h*, se-
 dule *S*, sedile *A*, dulce *LGP* 6 garamanticum *P* || debis *L*¹
 7 quidni qui] quidenique *P* || uicibus (uisibus *S*) alt. *SA* || effer-
 ueat *LGP* 8 ignoto *H* 9 aestuet *S*, aestuit *A* || alg. inh.] al-
 gurescat *H*, alguine horrescat *SA* 10 memorant *H* || ut tam (ui-
 tam *P*²) brevi curriculo] *LGP*², ut in tam brevi curriculo (articulo
Bern.) *H*, ut in articulo temporis *SAP*¹ || naturam *S* 11 diss.]
 diss. sui *SAP* || qui *om.* *H* 12 inesse] uicem *A* || fluore *S*
 13 brumali *LGP* 15 cuius — 16 qualitatem *om.* *G* 15 caelesti] *H*,
 caelestium *P*¹, et caelesti *LBP*², a caelesti *SA* 16 controuersa *SAP*
 18 ita incipit *SAP* || incalescere] excandescere *SP*² 19 rursus *HSA*
 || ortu] *LG*, ortus *HSAP* 20 incanduerunt] *LGP*², incanduerit *H*,
 incaluit *SA*, inclaruit *P*¹ || radiis *om.* *H*

- PL. 1 hiemales evomit scaturrigines, ut hauriri etiam a si-
 2 tientibus non queat. quis ergo non stupeat fontem qui
 3 friget calore, calet frigore?
- PL. 5, 38 4 Garamanticae regionis caput Garama est, || ad quam 29, 5
 5 iter diu inextricabile fuit et invium: nam latrones pu-
 6 teos harenis operiebant, ut temporaria fraude subductis
 7 aquis iter infame siti submoveret accessus vianitum.
 8 sed Vespasiano principe bello, quod cum Oeensibus 6
 9 gestum est, difficultas haec dissoluta est, compendio
- PL. 5, 36 10 spatii brevioris reperto. || Garamantas Cornelius Bal- 7
 11 bus subegit et primus ex hac victoria triumphavit:
 12 primus sane de externis utpote Gadibus genitus ac-
- MEL. 1, 8, 7 13 cessit ad gloriam nominis triumphalis. || armenta gentis 8
 14 istius obliquis cervicibus pabulantur: nam si recta ad
 15 pastus ora dirigant, officiunt prona ad humum cornua.
- PL. 5, 42 *awct.* 16 || ex parte qua Cercina est accipimus Gauloen insu-
 17 lam, in qua serpens neque nascitur neque vivit in-
 18 vecta: praeterea iactus ex ea quocumque gentium pulvis
 19 arcet angues: scorpiones superiactus ilico perimit.
- PL. 5, 30. 53 20 || Aethiopes et gentes Atlanticae Nigri flumine 30, 1
 21 dividuntur, || quem partem putant Nili: sic papyro
- PL. 5, 44
cf. 52 22 virescit, sic calamo praetexitur, animalia eadem edit,

v. 16 Gauloen — 17 vivit *compilavit Isidorus* 9, 2, 124

1 hiemales] glaciales SA || euomit] emit L¹ || ut — 2 queat] ut
 fluorem suum prohibeat hauriri P¹ || ut om. S || etiam om. SA
 2 nequeat SA || quis] ut quis S 3 frigescit h || calescit SAP
 Bern. 4 quam] quod H 5 diu om. H 6 aperiebant LG || tem-
 poralia fraudes A 7 inf. siti it. SA || submoveretur G, submoue-
 rent H || accensus G 8 vespasiano P¹ || oeensibus] h, oensibus
 LGP Bern. *Plinius (Ricc.)*, oenensibus S, oenesibus A 9 diss. est]
 interit S, interiit A 10 garamantas H || cormelius S 11 hac om. H
 12 gradibus H, gaudiis S 13 gestis G 15 pastum SAP || ad]
 in SA || humum] unum P || cornua] c. et obnixa SAP *contra Melam*
 16 circina H || accepimus LGP || gauloen] SAP, gauloenis LG,
 galloen H 18 praeterea] HSAP, propterea LG 19 scorpionis SA
 || superiactu LG, subactos h, subiactos Bern. || perimit S 20 nigri]
 AP, tigris LGHS 21 quam LG || patrem con. *Salm. male* || pa-
 pyri S 22 virescit et sic S || praetexitur A

- iisdem temporibus exundat, intra ripas quoque tunc 1
 30, 2 redit cum contentus est alveo suo Nilus. || Gara- 2 PL. 5, 45 auct.
 mantici Aethiopes matrimonia privatim nesciunt, sed 3
 omnibus in venerem vulgo licet. inde est quod filios 4
 matres tantum recognoscunt: nam paterni nominis 5
 3 nulla reverentia est. quis enim verum patrem noverit 6
 in hac luxuria incesti lascivientis? eapropter Gara- 7
 mantici Aethiopes inter omnes populos degeneres ha- 8
 bentur: nec inmerito, quia adflicta disciplina castitatis 9
 successionis notitiam ritu improbo perdiderunt. 10
 4 || Nomen Aethiopum late patet. in parte Africana 11 PL. 6, 190
 qua Meroen videt Libya plurimae eorum sunt et va- 12
 riae nationes. harum e numero Nomades cynocephala- 13
 lorum lacte vivunt. Serbotae longi sunt ad pedes 14
 duodecim. || Azachaei captos venatibus elephantos 15 PL. 6, 191
 5 devorant. || Psambaris nulla est aurita quadrupes, 16 PL. 6, 192
 nec elephanti quidem. his proximi summam regiae 17
 potestatis cani tradunt, de cuius motibus quidnam 18
 6 inperitet augurantur. || maritimos Aethiopas quaternos 19 PL. 6, 194
 oculos dicunt habere: sed fides alia est, illa denique 20
 quod et vident plurimum et manifestissime destinant 21
 iactus sagittarum. || occidentem versus Agriophagi 22 PL. 6, 195
 tenent, qui solas pantherarum et leonum carnes edunt, 23

v. 22 Agriophagi — 147, 1 est compilavit Isidorus 11, 3, 16

2 garamantici — 4 licet] garamanticis omnibus uenus est uulgalis
 et *H* 3 4 nesciunt uulgo o. in u. lic. *SAP*¹ 5 nam *om.* *P*
 7 inessit *H* || lasciuientes *HSA* 8 populos (populo *A*) deg. hab.
 G. A. i. omnes *SA* 9 quia] qui *LG* || cast. disc. *SAP* 12 quam
 ameroen *LG* || uident et libiam *H* 13 harum e] horum *H* || no-
 dames *A* 13 14 cenocephalorum *H*, cynomatefalorum *S* 14 ser-
 botae] *HSAP*, suerbotae *LG*; Sirdotae *Plinius* (*Ricc.*) || longe *A*,
om. h 15 azachaei] *SP*, azachei *HA*, azzacaei *G*, azacaei *L*; Asa-
 chae *Plinii libri* 16 psambaris] *LGH*, apud psambares (ipsambares *A*,
 ipsampares *S*) *SAP*; Sesambri *Plinii libri* 17 summa *H* 18 19 quid-
 nam inperitet] *SA*, quiddam imperite (imperitre *L*) *LGP*, quidam im-
 peritae *H*; motu eius imperia augurantur *Plinius* 20 21 illac d.
 quae uident *H* 22 uersus] uero *H*

PL. 1 rege praediti cuius in fronte oculus unus est. sunt 30, 7
 2 et Pamphagi, quibus esca est quicquid mandi potest
 3 et omnia fortuito gignentia. sunt et Anthropophagi,
 4 quorum morem vocamen sonat. Cynomolgos aiunt 8
 5 habere caninos rictus et prominula ora. Artabatitae
 6 proni atque quadrupedes, nec secus ac ferae sine se-
 7 dibus evagantur. confines Mauretaniae certo tempore
 8 locustas terrestres legunt duratasque salsugine in prae-
 9 sidium vitae solas habent: sed ex illis quadragesimum
 10 aevi annum nullus supergreditur.

PL. 6, 196 || 11 || Ab Oceano isto ad Meroen, || quam insulam am- 9
 MEL. 3, 9, 1 12 plexu primo Nilus facit, || milia passuum sunt sex-
 PL. 6, 196 13 centa viginti. || ultra Meroen super exortum solis
 MEL. 3, 9, 1 14 Macrobi Aethiopes vocantur: dimidio enim eorum
 15 protentior est quam nostra vita. hi Macrobi iusti- 10
 16 tiam colunt, amant aequitatem, plurimum valent ro-
 17 bore, praecipua decent pulchritudine, ornantur aere,
 MEL. 3, 9, 2 18 auro vincula faciunt noxiorum. || locus apud eos est
 19 Heliutrapeza opiparis epulis semper refertus, quibus
 20 indiscretim omnes vescuntur: nam etiam divinitus
 21 eas augeri ferunt. est etiam ibidem lacus, quo per- 11
 22 fusa corpora velut oleo nitescent. ex hoc lacu potus
 23 saluberrimus. sane adeo liquidus est, ut ne caducas

v. 1 sunt et — 3 gignentia *compilavit Isidorus* 9, 2, 130 || v. 5 Ar-
 tabatitae — 10 supergreditur *male compilavit Isidorus* 11, 3, 20 || v. 21 est
 etiam — 22 nitescent *compilavit Isidorus* 13, 13, 2

2 panphagi P, panfagi LGH 3 fortuito SAP 4 mores SA
 || cinomologos LG 5 artabeatitae G, artabaturtae A 6 quadrupedes L
 || sine se nec s. ac f. dibus S 7 confines] c. sunt h 11 isto]
 HSAP², aestu LGP¹ 13 exortus P 14 macrobi SA 15 est q.
 n. u.] G itaque fuit in L, q. u. n. est h, q. n. u. est SAP Bern.
 || macrobi SA, marobii h 15 16 iustiam G 17 praecipua] SA,
 praecipuo H, praecipue LP, praecipuae G || decenti LGP || pul-
 chritudinem H 18 est om. H 19 ΗΛΙΟΥ ΤΡΑΠΕΖΑ heliotrapeza L,
 ΗΛΙΟΥ ΤΡΑΠΕΖΑ P, eliotrapeza G, heliotrapeza SA, huius tra-
 pezia H || refertur S, referta H 20 uesciuntur S 21 ibi A || quo]
 qua h 22 olinio LGP contra Isidorum 23 nec caducas L, nec
 aduncas H

- quidem vehat frondes, sed ilico folia lapsa ad fun- 1 MEL.
dum demittat laticis tenuitate. 2
- 30, 12 || Ultra hos desertae et inhumanae solitudines ad 3 MEL. 3, 9, 3
usque Arabicos sinus. || deinde in ultimis orientis 4 IGN.
monstruosae gentium facies. aliae sine naribus, aequali 5
- 13 totius oris planitie, informes habent vultus. || aliis 6 MEL. 3, 9, 4
concreta ora sunt: modico tantum foramine calamis 7
avenarum pastus hauriunt. nonnullae linguis carent, 8
- 14 in vicem sermonis utentes nutibus motibusque. || quae- 9 MEL. 3, 9, 4
dam ex istis nationibus ante Ptolemaeum Lathyrum 10 cf. 3
regem Aegypti incognitum habuerunt ignis usum. 11
- || Aethiopia omnis ab oriente hiberno ad occiden- 12 FL. 6, 197
tem hibernum tenet. quicquid eius est sub meridiano 13
cardine, lucis nitet, qui maxime virent hieme. a 14
media parte mons editus mari inminet, ingenuo igni 15
per aeternum fervidus et in quiete iugis flagrantibus: 16
- 15 || inter quae incendia iugis aestus draconum magna 17 IGN.
copia est. veris draconibus ora parva et ad morsus 18
non dehiscentia et artae fistulae, per quas trahant 19
spiritus et linguas exerant: quippe non in dentibus 20
vim sed in caudis habent et verbere potius quam 21

v. 4 in ultimis — 9 motibusque *compilavit Isidorus* 11, 3, 18
|| v. 18 draconibus — 149, 1 nocent *compilavit Isidorus* 12, 4, 4

1 2 ad fundum demittat] *H*, ad f. dimittat *LG*, dimittat ad f. *SAP*
2 latices *S* 3 et humanae *S* 4 rabicos *G* 5 monstruosae] *GBH*
cum Isidoro, monstrosae *LSA*, mostrosae *P* 6 oris *om.* *P* 7 modico
tantum] *AP*¹ *Isidorus*, modicoque *H*, modico quoque *LGP*², modico-
que tantum *S* 9 sermones *S* 9 10 quaedam ex istis nat.] quae
easdem nationes *H* 11 ignis usum habuerunt *h* 13 est *om.* *LGP*
14 hieme] hebeno *Plinius* || a *om.* *S* 15 media] *LGH Plinii*que
libri meliores, meridiana *SAP* || mari *om.* *P*¹ || eminet *LG* || igne *SA*
16 in q. i. fl.] estuosus *P*² 18 est] *H*, est porro *SA*, porro *P*, *om.* *LG*
|| parua sunt et *P*², nulla sunt (*om.* et) *P*¹ 18 19 morsus non]
morsum non *Bern.*, morsum *h* 19 et] *LGH*, sed *SAP* || trahant
— 20 exerant] et (*om.* *P*) trahunt — exerunt *SAP* 21 uim sed
in caudis] sed in caudis uenenum *H contra Isid.*

- FL. 37, 158 1 rictu nocent. || exciditur e cerebris draconum dra- 30, 16
 2 contias lapis, sed lapis non est nisi detrahatur viven-
 3 tibus: nam si obeat prius serpens, cum anima simul
 4 evanescit duritie soluta. usu eius orientis reges prae-
 5 cipue gloriantur, quamquam nullum lenocinium artis
 6 admittat soliditate et quicquid in eo nobile est, non
 7 manus faciant nec alterius quam naturae candor
 8 sit quo reluceat. auctor Sotacus gemmam hanc etiam 17
 9 visam sibi scribit et quibus intercipiatur modis edocet.
 10 praestantissimi audacia viri explorant anguium foveas
 11 et receptus: inde praestolati ad pastum exeuntes prae-
 12 tervectique percitis cursibus, obiciunt gramina medi-
 13 cata quantum potest ad incitandum soporem: ita 18
 14 somno sopitis capita desecant et de manubiis prae-
 15 cipitis ausi praedam revehunt temeritatis.
- FL. 8, 69 16 || Quae locorum Aethiopes tenent feris plena sunt, 19
 17 e quibus quam nabun vocant nos camelopardalim di-
 18 cimus, collo equi similem, pedibus bubulis, capite
 19 camelino, nitore rutilo, albis maculis superspersa.
 20 animal hoc Romae circensibus dictatoris Caesaris pri- 20
 FL. 8, 70 21 mum publicatum. || iisdem ferme temporibus illinc

v. 1 exciditur — 15 temeritatis *compilavit Isidorus* 14, 5, 15. 16,
 14, 7 || v. 17 camelopardalim — 19 superspersa *compilavit Isidorus*
 12, 2, 19 *coll.* 14, 5, 15

1 e] a G 1 2 draconia SAP cum Plinio 2 3 uiu. detr. h, exi-
 matur uiu. SA 4 durities SAP 5 leonocinium h 7 faciant] Bern.,
 faciunt LGHP, faciat SA 8 sotacus] SAP cum Plinio, sotagus Bern.,
 satogus h, solacus L, sölacus G 12 perscitis LP || curribus A,
 cubiis S 13 inuitandum SP, mutandum A || saporem G 14 so-
 pitis] Plinius et Isidorus; obsitis LGH, obsopitis SAP || capita dese-
 cant] LGHP², e capitibus execant lapides SAP¹ 16 lotorum S,
 locerum A 17 nabun] SP cum Plinio, nabum HA, nauum LG || ca-
 melopardalim] LGP, camelopardalim S, camelopardalum HA; came-
 lopardus Isidorus 18 equis H || bubalis A, bubulus S 19 albis
 mac. sup.] LGHP¹, stellatam candidis maculis P², stellatam can-
 didis maculis supersparse (supersparsam A) SA 20 hoc animal A
 21 isdem GHP, hisdem LA, istem S || illic H

- exhibita monstra sunt, cephos appellant, quorum 1 PL.
 posteriores pedes crure et vestigio humanos artus men- 2
 tiuntur, priores hominum manus referunt: sed a nos- 3
 30, 21 tris non amplius quam semel visa sunt. || ante ludos 4 PL. 8, 71
 Cn. Pompeii rhinocerotem Romana spectacula nescie- 5
 bant: cui bestiae color buxeus, in naribus cornu uni- 6
 cum et repandum, quod subinde attritum cautibus in 7
 mucronem excitat eoque adversus elephantos proe- 8
 liatur, par ipsis longitudine, brevior cruribus, natu- 9
 raliter alvum petens, quam solam intellegit ictibus 10
 suis perviam. 11
 22 || Iuxta Nigrim fluvium catoblepas nascitur mo- 12 PL. 8, 77
 dica atque iners bestia, caput praegrave aegre ferens, 13
 aspectu pestilenti: nam qui in oculis eius offenderint, 14
 23 protinus vitam exuunt. || formicae ibi ad formam canis 15 IGN.
 maximi harenas aureas pedibus eruunt, quos leoninos 16
 habent: quas custodiunt, ne quis auferat, captantes- 17
 que ad necem persequuntur. eadem Aethiopia mittit 18
 24 || lycaonem: lupus est cervice iubatus et tot modis 19 PL. 8, 123
 25 varius, ut nullum colorem illi dicant abesse. || mittit 20 PL. 8, 124

v. 4 ante ludos — 11 perviam *excerpsit Dicuil* 6, 7, 3 || v. 15 formicae — 18 persequuntur *compilavit Isidorus* 12, 3, 9 || v. 18 Aethiopia — 20 abesse *compilavit Isidorus* 12, 2, 24

1 exhibita] et habita *A* || cephos *HSAP*, cefusa *L*, caefusa *G*; caepus, cephus *Plinii libri* 2 posteriores pedes crurae uest. *P*, posteriorum pedum crura et a uest. *LG* 3 priores] pr. proinde *SA*, pr. perinde *P* || sed] quae tamen *SAP*¹ 6 buxeis *G* || cornum *S*, om. *G* 6 7 unum mucronem (et repandum — in om.) *H* contra *Dic. et rel.* 7 quod] qui *A* 8 eo om. *H* || que] quod *Dic.* 8 9 praeliantur *G* 9 ipsis] ipsis prope *SAP* 9 10 nat.] naturali telo *SA* 10 quam] quem *Dic.* 12 nigrim] *SAP*, tigrim *LG Bern.*, tigrin *h* || catoblepas *L*, catoblebas *G*, catoblepa *HSA* 14 pestilenti] bestia est *h*, bestia *Bern.* || in om. *h* || oculis *S* 15 protinus om. *A* || uitam exuunt] *LGP*, uita (iuxta *S*) exeunt *HSA* 17 18 captatisque *SA* 18 negem *G* 19 cervice iubatus] *GSA Isidorus*, ceruicem iubatus *LP*, ceruae uinctus *H* 20 illi col. *SA*

- FL. 1 et parandrum, boum magnitudine, bisulco vestigio,
 2 ramosis cornibus, capite cervino, ursi colore et pariter
 3 villo profundo. hunc parandrum adfirmant habitum
 4 metu vertere et cum delitescat fieri adsimilem cui-
 5 cumque rei proximaverit, sive illa saxo alba sit, seu
 6 fructo virens, sive quem alium modum praeferat.
 cf. PL. 9, 87. 7 faciunt hoc idem in mari polypi, in terra chamae- 30, 26
 8, 122 8 leontes: sed et polypus et chamaeleon glabra sunt,
 9 ut pronius sit cutis laevitate proximantia aemulari:
 10 in hoc novum est ac singulare hirsutiam pili colo-
 11 rum vices facere. hinc evenit ut difficulter capi possit.
 FL. 8, 123 12 || Aethiopicis lupis proprium est, quod in saliendo 27
 13 ita nisus habent alitis, ut non magis proficiant cursu
 14 quam meatu: homines tamen numquam impetunt.
 FL. 8, 125 15 bruma comati sunt, aestate nudi: thoas vocant. || hys- 28
 16 trix quoque inde loci frequentissima, erinacii similis,
 17 spinis tergum hispida, quas plerumque laxatas iacu-
 18 latione emittit voluntaria, ut assiduis aculeorum nimbis
 FL. 10, 136 19 canes vulneret ingruentes. || illius caeli ales est pe- 29
 20 gasus: sed haec ales equinum nihil praeter aures
 21 habet. tragopan quoque avis maior aquilis, cornibus
 22 arietinis praeferens armatum caput.

v. 15 hystrix — 19 ingruentes compilavit Isidorus 12, 2, 35

1 parandrum] *libri*; tarandrus *Plinii libri* || bouum *LP* || bisulco] *SA*,
 ibico *H*, hiulco *LGP*; ungulae bifidae *Plin.* 2 ursi] *HSA*, ursino *LGP*
 4 delitescat *S*, dilitiscat *L* || ad similitudinem *H* 5 proximaverit] *H*,
 proximarit *SAP*, proximat *LG* || albo *LGP*² 6 uirenti *LGP*²
 || quem (que *G*) a. m. pr.] quam aliam praeferat qualitatem *SAP*¹
 7 mare *SA* || terrae *S* 7 8 cameleo *G* 9 ut pr. sit] et pr. est *SAP*²
 || leuitatem *H*, lenitatem *LGP*¹, leuitate speculi (speculu *S*) modo *SAP*²
 || proximantia] *HSA*, proximanti *LGP* 11 capi possit] capissit *G*
 13 nisi *h* || curso *S* 14 quam] q. homines *A* || meatum *S*, ad-
 sultu *P*³ 15 comati] iubati *SA* || theas *H* 15 16 strix *H* itaque ut
 vid. *Isidorus* 16 erinacii *L*, erinatii *G*, erinaceis *S*, erinacii *HA*,
 erinaceis *P* 20 sed] et *AP* || nil *H* 21 tragopa *A*, tragopam *LG*

- 30,30 || Aethiopes legunt cinnamum. || id fructum situ 1 PL. 12, 86, 89
brevi nascitur, ramo humili et represso, numquam 2
ultra duas ulnas altitudinis: || quod gracilius prove- 3 PL. 12, 91
nerit eximium magis ducitur: quod in crassitudinem 4
31 extuberatur despectui est. || verum legitur per sacer- 5 PL. 12, 89
dotes hostiis prius caesis: quae cum litaverint, ob- 6
servatur ut messis nec ortum solis anticipet nec 7
egrediatur occasum. || quisquis principatum tenet, 8 PL. 12, 90
sarmentorum acervos hasta dividit, quae sacrata est 9
in hoc ministerium: atque ita portio manipulorum soli 10
dicatur: quae si iuste divisa est, sponte incenditur. 11
32 || Inter haec quae diximus nitore caerulo hyacin- 12 PL. 37, 125.
thus invenitur, lapis pretiosus, si quidem inculpabilis 13 126
reperiatur: est enim vitiis non parce obnoxius: nam 14
plerumque aut violaceo diluitur aut nubilo obducitur 15
aut albicantius in aquaticum eliquescit: optimus in illo 16
tenor, si nec densiore fuco sit obtusior nec propensa 17
perspicuitate detectior, sed ex utroque temperamento 18
33 lucis et purpurae fucatum suaviter florem trahat. || hic 19 IGN.
est qui sentit auras et cum caelo facit: nec aequaliter 20
rutilat cum aut nubilosus est aut serenus dies. praeterea 21
in os missus magis friget. sculpturis certe minime ad- 22
commodatus, ut qui tritum respuat, nec tamen penitus 23
34 invictus: nam adamante scribitur et notatur. || ubi 24 PL. 37, 156

v. 1 Aethiopes — 5 despectui est *compilavit Isidorus* 17, 8, 10
|| v. 12 nitore — 24 notatur *compilavit Isidorus* 16, 9, 3 *coll.* 14, 5, 15
|| v. 24 ubi — 153, 3 pallidus *compilavit Isidorus* 16, 14, 8 *coll.* 14, 5, 15

1 cinnamomum *H* || locum de cinnamo §§ 30.31 *denuo exhibent post* 33, 11
ad Arabes conversum et subinde interpolatum (v. app.) *codd. SA* || id]
quod *SA*, in *G* 2 represso] *libri*, depresso *Salm.* 3 gratilius *G*
4 dicitur *G* 4 5 crassum extuberatur (-bereatur *S*) *SA* 6 litave-
runt *SP* 7 mensis *LH* 10 atque] *LGSP*, inque *A*, in qua *H*
12 haec] ea *P*¹ || caeruleo *HS* 14 parte *H* 15 violatio *H*
|| deluitur *G* 16 liquescit *H* 17 succo sit obtusior *H* 18 detec-
tior] *LP*, detentior *G*, deiection *HSA* 19 fucatum] moderatum *SA*
21 nubilosus] *LGP*, nebulosus *HSA*; nubilo *Isidorus* || serenus]
s. est *G* itaque fuit in *L* 22 sculpturis *G* 23 ut q. tr.] ut q.
attritum *P*, et q. attritum *SA* 24 inuictus] inu. est *SAP*

- PL. 1 hyacinthus, ibi et chrysoprasus apparet: quem lapidem
 2 lux celat, produnt tenebrae. haec enim est in illo
 PL. 36, 144 3 diversitas, ut nocte igneus sit, die pallidus. || ex
 4 ipso solo sumimus haematitem rubore sanguineo ac
 5 propterea haematitem vocatum.
- PL. 5, 43, 128 6 || Quod ab Atlante usque Canopitanum ostium 31, 1
 7 panditur, ubi Libyae finis est et Aegyptium limen,
 8 dictum a Canopo Menelai gubernatore sepulto in ea
 9 insula quae ostium Nili facit, gentes tenent dissonae,
 PL. 5, 45 10 quae in aviae solitudinis secretum recesserunt. || ex 2
 11 his Atlantes ab humano ritu prorsus exulant. nulli
 12 proprium vocabulum, nulli speciale nomen. diris solis
 13 ortus excipiunt, diris occasus prosequuntur ustique
 14 undique torrentis plagae sidere oderunt deum lucis.
- IGN. 15 adfirmant eos somnia non videre || et abstinere pe-
 PL. 5, 45 16 nitus ab animalibus universis. || Trogodytae specus 3
 IGN. 17 excavant, illis teguntur. || nullus ibi habendi amor:
 PL. 37, 167 18 a divitiis paupertate se abdicaverunt voluntaria. || tan-
 19 tum lapide uno gloriantur, quem hexecontalithon no-
 20 minamus, tam diversis notis sparsum, ut sexaginta

v. 3 ex ipso solo — 5 vocatum *compilavit Isidorus* 16, 8, 5 || v. 7 ubi Libyae — 9 facit *compilavit Isidorus* 14, 3, 28 || v. 15 adfirmant — videre: *similia Ammianus* 15, 3, 6 || v. 18 tantum — 154, 2 deprehendantur *compilavit Isidorus* 16, 12, 5

1 et om. HA || chrysoprasus] P, chrisoprasus L, chisoprassus G, chrysotapsus A, chrysuthapsus S, crisoptasius H; chrysoprasus *Isidorus bis*; chrysolapsis *Plin. (Bamb.) indeque chrysolampis Isidorus* 16, 15, 4 2 produnt tenebrae] LGHP, produnt obscurum S, prodit obscurum A || est] *supra v. m. 1 L* 3 die pallidus] palladius h 4 haematiten SA 5 hematiten uocatum A, haemantites uocatus S 6 usque] ad usque SAP 7 ibi h 8 sepulto in — 9 facit] LGH cum *Isidoro*, ibi sepulto (in — facit om.) SA, ibi sepulto in — facit P 10 in aviae] inuiae H || solitudines A 11 exultant A 12 diris — 13 diris] SA, diri — diri LGHP 13 14 ustique undique] LGP, ustique SA, utique H 14 plagae sidere] LGAP, plagae federe S, plaga est dire H 16 ab om. SA || troglodytae P 18 diutiis S || abdicarunt h || uoluntarie S 19 quam LG || execontalithon SAP cum *Isidoro*, execontalithum LG, excontalithum H 19 20 nominant SA 20 sparsis A

- gemmarum colores in parvo orbiculo eius deprehen- 1
dantur. || homines isti carnibus vivunt serpentium 2 PL. 5, 45
ignarique sermonis stridunt potius quam loquuntur. 3
31, 4 Augilae vero solos colunt inferos. feminas suas primis 4
noctibus nuptiarum adulteriis cogunt patere, mox ad 5
perpetuam pudicitiam legibus stringunt severissimis. 6
5 Gamphasantes abstinent proeliis, fugiunt commercia, 7
nulli se extero misceri sinunt. Blemyas credunt trun- 8
cos nasci parte qua caput est, os tamen et oculos 9
habere in pectore. Satyri de hominibus nihil aliud 10
6 praeferunt quam figuram. Aegipanes hoc sunt quod 11
pingi videmus. Himantopodes fluxis nisibus crurum 12
serpunt potius quam incedunt et pergendi usum lapsu 13
magis destinant quam ingressu. Pharusi cum Herculi 14
ad Hesperidas pergenti forent comites, itineris taedio 15
hic resederunt. hactenus Libya. 16
32, 1 || Aegyptus ad meridiem introrsus recedit quoad 17 PL. 5, 48
praetendant Aethiopes a tergo. inferiorem eius par- 18
tem Nilus circumfluit, qui scissus a loco, cui Delta 19
nomen est, ad insulae faciem spatia amplectitur inter- 20

v. 8 Blemyas — 10 pectore *compilavit Isidorus* 11, 3, 17 || v. 17 Aegyptus — 156, 14 mari *excerpsit Dicuil* 6, 2 || v. 17 Aegyptus — 19 circumfluit *compilavit Isidorus* 14, 3, 27. 28

1 2 depraehendatur *G* 2 h. isti] isti *A*, et isti *S* || serpentum *GS*
4 augilae] *H*, augulae *A*, angule *P*, angulae *S*, augire *LG* || suas
om. SA || primus *S* 5 adulteris *H* || mos *P* 7 gamphasantes *HS*,
gamfanantes *A*¹ 8 nullis *S* || se *om. H* || externo *SA* || sciunt *G*
|| blemyas] *LSP*, blemias *GH*, blemmyas *A* || post blemyas *ins.* sed
— incolunt (*v. app.*) *SAP* 10 sitiri *S* || nil *h* 11 aegiphanes *H*
12 uidemus] demus *L*¹ || hymantopodes *H* 13 serpunt] *HSA*, re-
punt *LGP* 14 gressu *h* 15 (h)esperias *LGP* 16 residerunt *GS*
17 ad meridiem] *Dicuil cum Plinio et Capella*, a meridie libri nostri
(nisi quod a *om. h* contra *Bern. et rel.*) cum *Isidoro* 17 18 quoad
praetendunt *H*, quo apprehendunt *Dic.* 18 interiorem *H Dic. contra*
Plin. 19 della *L* 20 interamna] *SP Dic.*, interammana *L*, inter-
rammana *G*, interna *H*, interamni *A*

- PL. 5, 51 1 amna || et incerto paene fonte decurrens proditur ut
2 loquemur. originem habet a monte inferioris Mau- 32, 2
SOL. 3 retaniae, qui Oceano propinquat. || hoc adfirmant Pu-
PL. 5, 51 4 nici libri: || hoc Iubam regem accipimus tradidisse.
5 igitur protinus lacum efficit quem Nilidem dicunt.
6 Nilum autem iam inde esse coniciunt, quod hoc stag- 3
7 num herbis piscibus belvis nihil minus procreet quam
8 in Nilo videmus ac si quando Mauretania, unde origo
9 eius est, aut nivibus densioribus aut imbribus largio-
10 ribus inrigatur, incrementa exundationis in Aegypto
PL. 5, 52 11 augeantur. || sed effusus hoc lacu harenis sorbetur 4
12 et cuniculis caecis absconditur: deinde in Caesariensi
13 specu prorumpens ampliore eadem indicia praefert
14 quae in exortu notavimus rursusque subsidit nec se 5
15 prius reddit quam post intervalla itineris extenti con-
16 tingat Aethiopas, ubi exit et Nigrim facit fluvium,
PL. 5, 53 cf. 17 || quem supra diximus esse terminum limitis Africani.
SOL. 27, 5.
30, 1 18 Astapum eum *indigetes vocant, scilicet aquam e te-
19 nebris profluentem.

v. 2 originem — 8 videmus: *similia Ammianus 22, 15, 8* || v. 5 la-
cum — dicunt *adhibuit Isidorus 13, 21, 7*

1 et incerto *om. P¹* 3 propinquat] incumbit *SAP²* 3 hoc — 4 tra-
didisse *om. H contra libros rel. Dic. Amm.* 5 lacus *H* || nilidem]
nilum *H cum Isidori codd.* 6 esse *om. P¹* || coniectant *HS*, id est
coniectant *P²* 7 herbas pisces belual (*sic*) *Dic.* || nil *H* || procreat *H*
Dic. 8 ac si] *LSAP*, at si *G*, *om. H* *Dicuil* || mauritaniae *Dicuil*
8 9 unde o. e. est] *SAP*, undique o. e. est *H*, undique o. eius *LG*
Dic. 9 aut] an *H*, a *Dic.* 10 inr. incrementa] *LGP*, inr. inde
(unde *cod. Dresd.*) incrementa *Dic.*; irr. unde incrementa *H*, incre-
mento inrigatur *SA* || exundationes *A* 11 augeatur *L¹*, augeantur *Dic.*
12 13 caesariensi specu] *Dic.*, caesariensis petita *H*, caesariensi specie
LGSAP; lacu maiore in Caesariensis Mauretaniae gente — erumpit
Plin. 13 ampliore] *scripsimus*; amplior *LGP Dic.*, ampliora *H*, am-
pliori *SA* || profert *Dic.*, praefer *h* 14 exortum *Dic.* || subsidet *L*
15 post quam *H* || extendi *P* 16 et *om. LGP* || nigrim] *SAP*,
nigrum *LG Dic.*, tigrin *h*, tigrim *Bern.* 18 astapum] *HSA cum*
Plinio, astapunici *L*, astacponi *G*, astapuni *P¹*, astacum *P²* || indi-
gentes *S Bern.*, inde gentes *LGhAP² Dic.*, indigenae *P¹* || e] et *G*

- 32, 6 Multas magnasque ambit insulas: quarum plerae- 1 PL.
 que sunt tam [diffusae et] vastae magnitudinis, ut 2
 vix eas dierum quinque cursu praetermeet, quamvis 3
 7 concitus ibi feratur. nobilissima earum est Meroe, 4
 circum quam divisus dextero alveo Astosapes, laevo 5
 Astabores nominatur. || tunc quoque emensus magna 6 PL. 5, 54
 longinqua, cum primum occurrentibus scopulis aspe- 7
 ratur, tantis agminibus extollitur inter obiecta rupium, 8
 ut ruere potius quam manare credatur: demumque a 9
 8 cataracte ultimo tutus est: || ita enim quaedam claustra 10 SOL.
 eius Aegyptii nuncupant. || relicto tamen hoc pone 11 PL. 5, 53
 se nomine, quo Nigris vocatur, || mox inoffensus meat. 12 PL. 5, 54. 64
 septem ostiis conditur, in meridiem versus excipitur 13
 Aegyptio mari. 14
 9 || *Gnari siderum vel locorum varias de exces- 15 PL. 5, 55
 sibus eius causas dederunt. alii adfirmant etesias 16
 nubium densitatem illo cogere, unde amnis hic auspi- 17
 catur, ipsumque fontem humore superno agitatum 18

v. 1 multas — 4 Meroe: *similia Ammianus* 22, 15, 11 || v. 7 cum
 primum — 13 conditur: *similia Ammianus* 22, 15, 9. 10 || v. 13 in
 meridiem — 14 mari *adhibuit Isidorus* 13, 21, 7 || v. 15 gnari —
 157, 2 subministraverint: *similia Ammianus* 22, 15, 5

1 ambit] habet *G* 2 diffusae et vastae] *LGHP*, vastae et diffusae *S*,
 diffusae vastae *A* Dic.; tam vastae magnitudinis *Plin.*; unde delendum
 videtur diffusae et 3 cursus *H* Dic. || praetermetet *A* 4 eorum *H*
 5 dextero] *LGAP* Dic., dextro *S Bern.*, om. *h* || astosapes] *LP*¹ cum
Plin., astocapes *G*, astisapes *H* Dic., astapores *SA*, astapes *P*²
 6 astabores] *LG*² *Bern. Dic. (Dresd.)*, astaboris *h*, astaboras *G*¹ Dic.
(Par.), astapores *SP*, actapores *A*; Astobores *Plin.* || nominatur] *LGP*,
 nominantur *HSA* Dic. 7 longinquam *A* || occursantibus *SA*; inter
 occursantes scopulos *Plin.* 8 tantis om. *Diculi codex Parisinus, non*
Dresd. || obiectatus *h*, obiectatum *Bern.* 9 manere *GH*¹ 10 ca-
 teracte *L*, caractere *H* 11 hoc] *H*, hac *L*, ac *G* Dic., adhuc *SAP*
 || pone] ponere Dic. 12 quo nigris] quod giris *H* Dic., quo igris *S*
 || maneat *S* 13 in mer. uersus] in septentrionem uersus Dic. *(Dresd.)*,
 septentrionem uersus et Dic. *(Par.)*; librorum lectionem firmat *Isidorus*
 15 gnari] scripsimus, ignari libri, nisi quod si igna *S* 15 16 ex-
 cessus *S*, excessu *A* 17 hic] is *LG* 18 humore superno (supero
Bern.) agitatum] *H*, umore (umorem *G*) superagitatum *LGP*, superno
 humore sublatum *SA*

- PL. 1 tantam inundationis habere substantiam, quantum pa-
 2 buli ad liquorem nubila subministraverint. ferunt 32, 10
 3 alii, quod ventorum flatibus re percussus, cum fluo-
 4 rem solitae velocitatis non queat promovere, aquis
 5 in arto luctantibus intumescat: et quo inpensius con-
 6 troversi spiritus repugnauerint, eo excelsius sublimari
 7 in altitudinis vertices re percussam celeritatem, quando
 8 nec solitus extenuet cursus alveum et stipato iam
 9 flumine venis originalibus torrentium pondera super-
 10 veniant: ita concurrente violentia hinc urgentis ele- 11
 11 menti hinc resistentis, undis exultantibus molem col-
 PL. 5, 56 12 ligi quae excessus facit. || nonnulli adfirmant fontem
 13 eius qui Phialus vocatur siderum motibus excitari
 14 extractumque radiis candentibus caelesti igne sus-
 PL. 5, 57 15 pendi, || non tamen sine certa legis disciplina, hoc
 16 est lunis coeptantibus: verum omnem abscessus ori- 12
 17 ginem de sole concipi primosque fieri excessus tu-
 18 moris cum per cancerum sol vehatur: postmodum tri-
 19 ginta eius partibus evolutis, ubi ingressus leonem
 20 ortus sirios excitavit, emissis omnibus cumulis totam
 IGN. 21 fluctuationem erumpere. || quod tempus sacerdotes 13
 22 natalem mundi iudicaverunt, id est inter XIII k. Aug.

v. 3 ventorum — 5 intumescat *adhibuit Isidorus 13, 21, 7; similia Ammianus 22, 15, 7*

1 tantum *S* 1 2 qu. p. ad l. n.] quanta impendia n. p. ad l. *SA*
 2 subm.] strauerint *H* 3 4 fluore *h* 4 promoueri *HS* 5 quo
 — 6 eo] quanto iam — tanto *SAP* 5 6 controuersi] *libri*; reluc-
 tante spiritu controverso *Ammian.*; contraversi *vulgo* 7 re percussam]
 re percussa est *A* 9 torrentium *om. H* 10 concurrente] *concordi*
*LGP*² 11 resistens *h*, resistendis *Bern.*, resistentibus *P* || exal-
 tantibus *L*, extantibus *G* 11 12 colligit *G* 13 sederum *S* 14 ca-
 dentibus *P*² 16 coetantibus *S*, coitantibus *A* || abscessus] ex-
 cursus *SA* 17 de sole (solo *P*) concipi (concepit *G*¹)] *LGHP*¹,
 sole fieri *SAP*² || primosque — tumoris] primamque exultantiam tu-
 moris incipere *SAP*² 18 cancerum] campum *P*¹ 19 part. ei. *h*
 || euolitibus *G* 20 emissis — 21 fluctuationem] propulso omni fluore
 tantam uim amnis *SAP*¹ 22 iudicauerunt] *LGHP*, uocauerunt *SA*
 || in tertio decimo kl. *LG*, inter III k. *H*, in (*suprascr.* ter) tertium
 decimum kl. *S*, in tertium decimum kl. *AP*

- et xi. || deinde revocare exitus universos, cum in vir- 1 PL. 5, 57
ginem transeat, penitusque intra ripas suas capere, 2
32, 14 cum libram sit ingressus. hoc etiam addunt pariter 3
eum nocere, sive abundantius exaestuaret sive parcius: 4
cum exiguitas minimum adportet fecunditatis, pro- 5
pensior copia diuturno humore culturam moretur. 6
15 || maximos eius exitus cubitis duodeviginti consur- 7 PL. 5, 58
gere, || iustissimos sedecim temperari, || nec in quindecim 8 PL. 5, 57. 58
abesse proventus fructuarios, quicquid infra sit, 9
16 famem facere. dant illi etiam hoc maiestatis, ut por- 10
tendat futura, quandoquidem Pharsalico bello non 11
fuerit egressus quinque ulnas. iam illud palam est 12
quod solus ex omnibus nullas expiret auras. || di- 13 PL. 5, 59
cionis Aegyptiae esse incipit a Syene, in qua fines 14 cf. 53
Aethiopum, et inde usque dum mari intimatur Nili 15
nomen tenet. 16
17 || Inter omnia quae Aegyptus habet digna memo- 17 PL. 8, 184
ratu praecipue bovem mirantur: Apim vocant. hunc 18
ad instar colunt numinis, insignem albae notae ma- 19
cula, quae dextero lateri eius ingenita corniculantis 20
18 lunae refert faciem. statutum aevi spatium est, quod 21

v. 17 inter omnia — 159, 8 cibum capiat *referunt scholia novicia ad Lucan.* 8, 479 || v. 18 Apim — 159, 12 anno semel *compilavit Isidorus* 8, 11, 86; *similia Ammianus* 22, 14, 7. 8

1 reuocari SAP || in om. H 2 cape G 3 sit in l. ingr. SA
|| par. add. H 5 cum] quandoquidem SAP¹ || fec. app. SA 7 maxi-
mos] HP, maximus LGS, maximas A || eius] deinde eius SAP
|| exitus om. H 8 iustissimus G || temperare LGP¹, temperari S,
comparari P² || in om. LG 9 adesse A || fructuarios om. P¹
|| quicquid] sed quicquid SAP || infra] SA, intra LGHP 10 famem h
|| hoc etiam illi H 10 11 portendant S 11 futura] fut. argumen-
tantes SAP² 13 quod solus — expiret auras] quod solus nullas
expirare (exspirare A) auras ex ann. universis SA, solum illum nullas
expirare auras ex ann. universis P¹ 14 a Syene] amsienae h 15 et
om. H || mari] maron SA || intimatas H 17 aegyptos P 18 apim h,
quem apim A 19 not. alb. A 20 dextro HSA || corniculantibus h
21 statutum] HSAP², statum LP¹, estatum G; spatium praesti-
tutum *Ammianus*

- PL. 1 ut adfuit, profundo sacri fontis immersus necatur, ne
 2 diem longius trahat quam licebit. mox alter nec sine
 PL. 8, 184 3 publico luctu requiritur, || quem repertum centum an-
 auct. 4 tistites Memphim prosequuntur, ut incipiat ibi sacris
 PL. 8, 185 5 initiatus sacer fieri. || delubra quibus succedit aut in- 32, 19
 6 cubat mystice thalamos nominant. dat *omina ma-
 7 nifestantia de futuris: illud maximum, si de consu-
 8 lentis manu cibum capiat. denique aversatus Ger-
 9 manici Caesaris dexteram prodidit ingruentia, nec
 10 multo post Caesar extinctus est. pueri Apim gre- 20
 11 gatim sequuntur et repente velut lymphatici ventura
 PL. 8, 186 12 praecinunt. || bos illi ostenditur femina in anno semel,
 13 et ipsa non absque certis insignibus, quae atque in-
 14 venta et oblata est, eadem die neci datur. Apis na- 21
 15 talem Memphi celebrant iactu paterae aureae, quam
 16 proiciunt in Nili statum gurgitem. haec sollemnitas
 17 per septem dies agitur: quibus diebus cum sacerdo-
 18 tibus quasdam crocodili indutias habent nec attrec-
 19 tant lavantes. verum octavo die caerimoniis iam
 20 peractis, velut reddita saeviendi licentia, solitam resu-
 21 munt atrocitatem.
 PL. 8, 89 22 || Crocodilus malum quadrupes et in terra et in flu- 22
 23 mine pariter valet: linguam non habet: maxillam movet

v. 14 Apis — 18 habent: *similia Ammianus* 22, 15, 17 || v. 22 cro-
 codilus — 160, 1 superiorem *excerpsit Dicu* 7, 9, 1 || v. 22 croco-
 dilus — 160, 11 *repercutiat compilavit Isidorus* 12, 6, 19, 20; *similia*
Ammianus 22, 15, 15, 16

1 ut om. A 3 luctu] fletu h 3 4 antistes G 4 memfim] HSA,
 memfin LG, menfin P || sacris ibi A 5 delubra] tecta P² 6 omina]
Salm., omnia libri; de futuris quaedam manifesta signa *Isidorus*; signa
 rerum futurarum *Ammianus* 6 7 manifesta SA 7 maxime SA
 8 auersutus h 9 dext. caes. S 10 multum LGP || est om. SA
 || apin h 13 certis] incertis H || atque] qua A 14 15 naturalem h
 15 memphi] P cum Plin., memfi H, memphici LG, memfici SA || iactu]
 uacti H || aur. pat. SAP 16 proicium S || statum] LGP, statim H,
 statu SA || gurgite HA 18 crocodrill- H constanter, corcodrill- Dic.
 22 malus Dic. || in fl.] fl. S 23 pariter om. A

- superiorem. morsus eius horribili tenacitate conve- 1 PL.
niunt, stipante se pectinatim serie dentium. plerum- 2
que ad viginti ulnas magnitudinis evalescit. qualia 3
32, 23 anseris edit ova. metatur locum nido naturali pro- 4
videntia nec alibi fetus premit quam quo crescentis 5
Nili aquae non possint pervenire. || in partu fovendo 6 IGN.
mas et femina vices servant. || praeter hiatum oris 7 PL. 8, 89
24 armatus est etiam unguium inmanitate. noctibus in 8
aqua degit, per diem humi adquiescit. || circumdatur 9 IGN.
maxima cutis firmitate in tantum, ut ictus quovis tor- 10
25 mento adactos tergo repercutiat. || strophilos avis 11 PL. 8, 90
parvula est: ea reduvias escarum dum adfectat, os 12
belvae huiusce paulatim scalpit et sensim scalpurri- 13
gine blandiente aditum sibi in usque fauces facit. 14
quod ichneumon conspicatus penetrat belvam popu- 15
latisque vitalibus erosa exit alvo. 16
26 || Est et delphinum genus in Nilo, quorum dorsa 17 PL. 8, 91
serratas habent cristas. hi delphines crocodilos studio 18
eliciunt ad natandum || demersique astu fraudulentum 19 PL. 8, 92
tenera ventrium subternantes secant et interimunt. 20

v. 3 qualia — 6 pervenire *excerpsit Dicuil* 7, 9, 1 || v. 11 stro-
philos — 16 alvo: *similia Ammianus* 22, 15, 19 et *Isidorus* 12, 2, 36
|| v. 17 est et delphinum — 20 interimunt *compilavit Isidorus* 12, 6,
11, 20; *similia Ammianus* 22, 15, 18

1 tenacita *G* 2 stipanti *G*, stipantes *S* || dent. ser. pect. *SA*
4 anser insedet *Dic.* || ova] oria *h* 5 promit *h* || quo] quod *Dic.*,
pro *P*¹ || crescentes *SA Dic.* 6 possunt *H Dic.* || pervenire *G* || in
partu] in parvum *G*, *om. H* 7 mars *S* || feminas *P* || serant *S*
9 circumdatus *SA* 11 adactus *HS* || strophilos *H*; trochilos *Plin.*
Ammian. 12 est *om. SAP*¹ || reduvias (a)esc. dum] *LGP*², dum re-
dubias esc. *SAP*¹, res dubias esc. dum *H* || adfectat] adsectat *P*²
13 14 scalpurrigine] *LGSAP*, prurigine *H* 15 ichneumon consp.
*LGHP*², enhydrus (denhydrus *A*) consp. alterum ichneumonum (in-
neumonum *P*¹) genus *SAP*¹; somno pressum conspicatus ichneumon
Plin., quod factum contuens enhydrus ichneumonis genus *Ammianus*,
enhydros si invenerit dormientem crocodilum *Isidorus* 15 16 po-
pulatusque vitalia *P* 16 rosa *A* 17 est et delphinum genus] *LGP*²,
est delphinum genus *H*, sunt delphines *SAP*¹ || in *om. LG* 18 del-
fini *LG* 19 natandum (*corr. natandum*) *A* || dimersique *LG* || frau-
dulento *om. SA* 20 subternantes *A*, subterantes *S*

- FL. 1 habitant in insula Nili homines forma perexigui, sed 32, 27
 2 audacia usque eo praediti, ut crocodilis se offerant
 3 obvios: nam haec monstra fugientes insequuntur, for-
 PL. 8, 93 4 midant resistentes: || ergo capiuntur, subactique etiam
 5 intra aquas suas serviunt et perdomiti metu ita ob-
 6 sequuntur, ut inmemores atrocitatis victores suos in-
 PL. 8, 94 7 equitantes dorso vehant. || hanc ergo insulam et hanc 28
 8 gentem ubicumque indicio odoris persenserint, procul
 9 fugiunt. in aqua obtunsius vident, in terra acutissime.
 10 hieme nullum cibum capiunt, quin etiam quattuor men-
 11 ses a coepto brumae inedia exigunt.
 PL. 8, 91 12 || Scinci quoque circa Nilum frequentissimi, croco- 29
 13 dilis quidem similes, sed forma modica et angusta,
 14 verum ad opem salute non qualibet necessarii: me-
 15 dentes quippe ex ipsis pocula inficiunt, quibus extin-
 16 guitur vis* veneni.
 PL. 8, 95 17 || Hippopotamus in eodem flumine ac solo nas- 30
 18 citur, equino et dorso et iuba et hinnitu, rostro

v. 1 habitant — 9 fugiunt *excerpsit Dicuil* 7, 9, 3 || v. 3 haec monstra — 4 resistentes: *similia Ammianus* 22, 15, 20 || v. 9 in aqua — 11 exigunt *excerpsit Dicuil* 7, 9, 2; *similia Ammianus* 22, 15, 20 || v. 17 hippopotamus — 162, 2 depascitur *compilavit Isidorus* 12, 6, 21 || v. 17 hippopotamus — 162, 10 inuexit: *similia Ammianus* 22, 15, 21—24

1 habitant] praeterea h. *SAP* || exigui *Dic.* 2 usque eo] eo usque *S*, usque adeo *Dic.* || praediti] *SP*, perdit *A*, periti *Dic.*, pergit *LG*, pergunt *H* || offerat *L* 3 fug. sequuntur *H*, fugientia secuntur *Dic.* 4 ergo] et *Dic.* 5 intra] *Dic.*, inter *libri nostri* || perdomita *Dic.* 6 7 in aequitatis dorso *S*, equitantes in dorso *Dic.*, in dorso equitantes *h* 7 uehat *A* 9 obtuntius *Dic.* 10 cib. null. *H Dic.* 11 a coepto] *SAP*, acceptu *H Dic. (Dresd.)*, accepta *Dic. (Par.)*, accepto *GB (in L. erasum)* 12 scini *h*, scinici *S* || frequentissim(a)e *LGS* 13 quidem *om. H* || forma modica et ang.] *LGP*¹, modica forma et ang. *H*, forma minuscula *SAP*² 14 salute] *H*, salutarem *LGSAP* || necessaria *G* 15 conficiunt *h* 15 16 extinguitur (et ext. *LG*) uis ueneni] *LGH*, uis uen. ext. *P*², et stupor neruorum excitetur et ueneni (ueni *P*¹) uis extinguatur (exigatur *P*¹) *SAP*¹ 17 hippopotamus *S*, ippotamus *H constanter*, hippopotamius *P* 18 et ante dorso *del. P*²

- resimo, ungulis bifidis, aprinis dentibus, cauda tortuosa. 1 PL.
 noctibus segetes depascitur, ad quas pergit aversus 2
 astu doloso, ut fallente vestigio revertenti nullae ei 3
 32, 31 insidiae praeparentur. || idem cum distenditur nimia 4 PL. 8, 96
 satietate, harundines recens caesas petit, per quas 5
 tamdiu obversatur, quoad stirpium acuta pedes vul- 6
 nerent, ut profluvio sanguinis levetur sagina: plagam 7
 deinde caeno oblnit, usquedum vulnus conducatur in 8
 cicatricem. hippopotamos et crocodilos primus Ro- 9
 mae M. Scaurus invexit. 10
- 32 || Circa easdem ripas ales est ibis. ea serpentium 11 IGN.;
 populatur ova gratissimamque ex his escam nidis 12 cf. PL. 8, 97
 suis defert: sic rarescunt proventus fetuum noxiorum. 13
- 33 || nec tamen aves istae tantum intra fines Aegyptios 14 MEL. 3, 8, 9
 prosunt: nam quaecumque Arabicae paludes penna- 15
 torum anguium mittunt examina, quorum tam citum 16
 virus est, ut morsum ante mors quam dolor inse- 17
 quatur, sagacitate qua ad hoc valent aves excitatae 18
 in procinctum eunt universae et prius quam terminos 19
 patrios externum malum vastet, in aëre occursant 20
 catervis pestilentibus: ibi agmen devorant universum: 21

v. 11 circa — 13 defert *compilavit Isidorus* 12, 7, 33 || v. 11 circa
 — 163, 1 ore pariunt: *similia Ammianus* 22, 15, 25. 26 || v. 16 quo-
 rum — 18 insequatur *adhibuit Isidorus* 12, 4, 29

1 resimo] *LHSP*¹ cum *Plinio*, resupino *GBP*², resupinato *A* cum
Isidoro || aprinis] *GBH* et in *litura S* cum *Isidoro*, aprugnis *P*²,
 aprugineis *LP*¹, acpruginis *A* 2 nocte *H* || ad quas pergit] *LGP*,
 aquas pergit *A*, aquas spargit *H*, aqua spergit (*corr.* aquas spargit) *S*
 3 falso *H* || reuerenti *L*, reuertendi *G* || ei *om.* *hP* *erasumque* in *L*
 4 extenditur *A* 5 quassas *h*, cassas *Bern.* 6 obserratur *A*
 7 leuet saginam *h* 8 conducitur *A*, condatur *H* 9 cicatrice *H*
 || primum *A* 9 10 romae m.] *HSAP*², romam *LGP*¹ 10 inuxit
 (*corr.* induxit) *A* 11 circum *SAP* 11 12 serpentum pabulatur *H*
 13 refert *H* || prouentu fetus *H*, prouentu fetaum *SA*; ut rarescant
 mortiferae pestes absumptae *Ammianus* 14 tamen *om.* *SA* 15 pro-
 sunt] sunt *H* || quaecumque] *LGHP*, que cum *S*, cum *A*; quacum-
 que coniecit *Salm.*; *malim* cum *S* namque cum Arabicae 15 16 pin-
 natorum *HA* 18 ualens *A* 19 20 terminos patrios] patrias *H*
 20 aeternum *A*

- IGN. 1 quo merito sacrae sunt et inlaesae. || ore pariunt.
 cf. PL. 10, 32 2 || nigras solum Pelusium mittit, reliqua pars can-
 PL. 10, 87 3 didas.
- PL. 13, 56 4 || De arboribus quas sola fert Aegyptus praecipua 32, 34
 5 est ficus Aegyptia, foliis moro comparanda, poma
 6 non ramis tantum gestitans, sed et caudice: usque
 PL. 13, 57 7 adeo fecunditati suae angusta est. || uno anno septies
 8 fructum sufficit: unde pomum decerpseris, alterum
 9 sine mora protuberat. materia eius in aquam missa 35
 10 subsidit: deinde cum diu desederit in liquore, levior
 11 facta sustollitur et versa vice, quod natura in alio
 12 ligni genere non recipit, fit humore sicca.
- PL. 12, 103 13 || Palma quoque Aegyptia dicenda res est: proprie 36
 14 adipos vocatur, ut dici oportet ea, quae gustata
 15 arcet sitim. odor ei idem qui et malis Cydoniis. sed
 16 demum sitim sedat, si prius quam maturuerit decer-
 17 patur: nam si matura sumatur, sensum intercipit,
 18 gressum praepedit, linguam retardat obsessisque of-
 19 ficiis mentis et corporis ebrietatis facit vitium.
- IGN. 20 || Aegyptium limitem, qua ad Diacecaumenen ten- 37
 cf. PL. 2, 107 21 dit, incolunt populi, qui momentum, quo reparari mun-
 22 dum ad motus ferunt annuos, hoc studio deprehen-
 23 dunt. eligitur sacer lucus, in quo consaeptant ani-
 24 malia diversissimi generis. ea, ubi ad statum modum

v. 7 uno anno — 11 sustollitur *compilavit Augustinus de civ. dei*
 21, 5, 1 *indeque potius quam ex Solino pendet Isidorus* 17, 7, 17
 || v. 13 palma — 15 sitim *compilavit Priscianus v. 248. 249*

1 ore *om. H* 2 3 candida *L'* 7 fecunditatis *LHP* || est ut
 anno uno *h*, est ut uno anno *Bern.* 9 protulerat *h* || materies *SAP*
 10 subdit *S* || dein *A* 13 propria *H* 14 ut dici] aut dicit *h*,
 aut dici *Bern.* || oportet] *HSA*, oportuit *LGP* 15 odor ei idem]
LGP, odor est idem *H*, odore idem *SA* || cydoneis *H* 16 matu-
 rauerit *H*, maturit *S*, maturuit *P* 19 ebr. fac. uit.] uitium ebrie-
 tatis imitatur *SAP*¹ 20 aegyptum *h* || qua *om. h* || diacecaumenen]
LGAP, diacecaumen *S*, diaticae cacumen con *H* 21 quo — 23 eli-
 gitur *om. P* 22 fuerunt *S* || annus *L* 23 erigitur *H* || locus *HSAP*
 || in quo cons.] in quem compellunt *SAP*² 24 statum modum] *LGP*¹,
 statutum modum *H*, statam lineam *SP*², statutam lineam *A*

- caelestis perveniunt disciplinae, sensus suos significa- 1 IGN.
 32, 38 tionibus produnt quibus possunt: alia ululant, alia 2
 mugiunt, quaedam stridunt, nonnulla simul confugiunt 3
 ad volutabra. hoc argumentum illis est magistrum 4
 39 ad indicium temporis deprehendendi. || iidem populi 5 MEL. 1, 9, 8
 ferunt a primis sibi gentis suae avis traditum, ubi 6
 nunc occasus est, quondam ibi ortus solis fuisse. 7
 40 || Inter Aegyptias urbes numero portarum Thebae 8 PL. 5, 60
 nobiles, ad quas commercia Arabes *Indique subve- 9
 41 hunt: hinc regio Thebaica. Abydos et ipsa nobilis, 10
 olim Memnonis regia, nunc Osiris fano exulta. || Ale- 11 PL. 5, 62
 xandriam et operis ipsius magnitudo et auctor Ma- 12
 cedo nobilitant: quam metatus Dinocrates architecton 13
 42 alterum a conditore in memoria locum detinet. || con- 14 IGN.
 dita autem Alexandria est duodecima centesimaque 15
 olympiade, L. Papirio Sp. f. C. Poetelio C. f. con- 16
 sulibus Romanis, || haud longe ab ostio fluminis Nili, 17 PL. 5, 64
 quod Heracleoticon alii, alii Canopicon appellant. 18
 43 || Est et Pharos, colonia a Caesare dictatore de- 19 PL. 5, 128

v. 8 inter Aegyptias — 10 Thebaica compilavit Isidorus 15, 1, 35
 || v. 11 Alexandriam — 13 architecton: similia Ammianus 22, 16, 7;
 cf. Isidorus 15, 1, 34 || v. 19 est et Pharos — 165, 6 dicunt adhibuit
 Isidorus 15, 2, 37. 20, 10, 10; similia Ammianus 22, 16, 9

1 perveniunt disciplinae] *H*, pervenit (-nitor *GB*) disciplinae (-na *P*¹)
*LGBP*¹, uertigo prouecta (perueta *A*) est *SAP*² 3 post stridunt
ins. et quaedam rudiunt *LP*, et (*om. SA*) quaedam rugiunt (rugunt *B*)
GBSA; *om. H recte* 4 hoc *om. H* || magisterium *SA* 5 depre-
 hendi *S* 7 ortum *A* 8 numere *h* || thebae] th. fuisse *h* 9 no-
 bilis *LG* || Indique *P*²; undique *LGHP*¹ cum Isidoro (ad quas ad
 commercia Arabes undique subvehunt *Isid.*), undique gentium *SAP*²;
 Thebe portarum centum nobilis fama, Coptos Indicarum Arabicarumque
 mercium emporium *Plin.* 9 10 subeunt *LG* 10 regio] ergo *h*
 || thebaida *H cum Isidoro* || aboedos *LGSP*, abaedos *HA* 11 mem-
 manis *S* || osirius *A* || exculpta *H* 12 ips. op. *H* 12 13 Macedo]
 alexander macedo *SA* 13 nobilitat *A* 14 alterum a c. in memoria
 (-riam *H*) l. detinet] secundum post conditorem inter (in *SP*²)
 memorabilia (memoria *P*², memoralia *A*) locum sortitus est *SAP*²
 || condita — 18 appellant *om. H* 16 lucio papirio spurio spurii filio
LGP || gaio petilio *LGAP*, galo paetilio *S* 18 alii alii] *SAP*, alii *LG*
 19 farus *LG*

- PL. 1 ducta, e qua facibus accensis nocturna dirigitur na-
 2 vigatio: nam Alexandria insidioso accessu aditur, fal-
 3 lacibus vadis, caeco mari, tribusque tantum canalibus
- IGN. 4 admittit navigantes, Posideo Tegano Tauro. || hinc
 5 igitur in portibus machinas ad praelucendi ministe-
 6 rium fabricatas pharos dicunt. pyramides turres sunt 32, 44
 7 fastigatae ultra excelsitatem omnem quae fieri manu
 8 possit: itaque mensuram umbrarum egressae nullas
 9 habent umbras. nunc ab Aegypto provehamus stilum.
- PL. 5, 65 10 || Ultra Pelusiacum ostium Arabia est, ad Rubrum 33, 1
- PL. 6, 107 11 pertinens mare, || quod Erythraeum ab Erythra rege
- IGN. 12 || Persei et Andromedae filio, non solum a colore ap-
 cf. SOL. 7, 26 13 pellatum Varro dicit. qui affirmat in litore maris istius
 14 fontem esse, quem si oves biberint, mutent vellerum
 15 qualitatem, et antea candidae amittant quod fuerint
 16 usque ad haustum ac furvo postmodum nigrescant
 17 colore.
- PL. 5, 65 18 || Rubri autem maris Arsinoë oppidum. verum 2
 19 haec Arabia procedit ad usque illam odoriferam et
 20 divitem terram, quam Catabani et Scaenitae tenent
- PL. 6, 143 21 Arabes, nobiles monte Cassio: || qui Scaenitae cau- 3
 22 sam nominis inde ducunt, quod tentoriis succedunt
 23 nec alias domos habent: ipsa autem tentoria cilicia

v. 6 pyramides — 9 umbras *compilavit Isidorus* 15, 11, 4; *similia Ammianus* 22, 15, 28. 29; *cf. schol. novicia ad Lucan.* 8, 697 || v. 10 ultra — 20 terram *compilavit Capella* 6, 677. 678 || v. 23 cilicia — 166, 1 *texta compilavit Isidorus* 19, 26, 10

1 e] *H*, ex *LG*, de *SAP* || accensu *G* 2 adicitur *H* 3 uadis] undis uadis *LGP*; fallacibus vadis *etiam Isidorus* || canalibus] milibus *H* 4 possideo *SA*, possidet *H*, postideo *LGP* cum *Plinii libris dett.*; Posideo *Plin.* (*Leid.*) || hanc *h* 6 sunt] sunt in aegypto *SAP* 7 fastigatae *G* || qua *G* 11 erithra] *HSA*, herytho *L*, heritho *P*, erico *G* 12 persarum *A* 14 mutant *H* 16 chaustum *LP* || fuluo *H* 20 diuidentem *H* || catabani] *H*, catabyani *LP*¹, catabiani *G*, scaptabani *SAP*² || tenenent *S* 21 cassito *H* || quis *G* 21 22 causam] *H*, causas *LGSAP* 22 tentoris *G* 23 domus *H* || habitant *SA* || cilicina *LGP*

- sunt: ita nuncupant velamenta caprarum pilis texta. 1
 33, 4 || praeterea suillis carnibus prorsus abstinent. sane 2 PL. 8, 212
 hoc animalis genus si invectum illo fuerit, ilico mor- 3
 ritur. || hanc Arabiam Graeci Eudaemonem, nostri 4 PL. 5.65.6, 138
 Beatam nominaverunt. || habitatur in colle manu facto 5 PL. 6, 138
 inter flumen Tigrim et flumen Eulaeum, || quod or- 6 PL. 6, 135
 tum a Medis tam puro fluore inclitum est, ut omnes 7
 inde reges non alias quam eius aquas bibant. 8
 5 || Eudaemonem non frustra cognominatam hinc ca- 9 PL. 12, 51
 pssas, quod praeter odores, quos creat plurimos, sola 10
 tus mittit, nec tamen universa. || nam in medio eius 11 PL. 12, 52
 sunt Astramitae, pagus Sabaeorum, a quo octo man- 12
 sionibus regio turifera disternitur, Arabia appellata, 13
 6 id est sacra: hoc enim significari interpretantur. || vir- 14 PL. 12, 54
 gulta haec non sunt publica, sed quod inter barbaros 15
 novum, in ius posterorum per successiones transeunt 16
 7 familiarum. ergo quicumque dominatum istius tenent 17
 nemoris, Arabice sacri vocantur. iidem illi cum lucos 18
 istos vel metunt vel incidunt, non funeribus inter- 19
 8 sunt, non congressibus feminarum polluuntur. || hanc 20 PL. 12, 56
 arborem, priusquam penitus fides proderetur, alii len- 21
 tisco, alii mage terebintho conparabant, usquedum 22

v. 4 hanc — 5 nominaverunt *compilavit Isidorus* 14, 3, 15 || v. 10
 odores — 14 sacra *compilavit Isidorus* 14, 3, 15

1 ita — *texta om. G* || ita] ita enim *H* || nuncupant] *HSAP*¹, no-
 minant *LP*¹ || capr.] e capr. *SA* 2 suillis] suis *h* 3 4 mor-
 it. *H* 4 grece *G* 5 ante habitatur fortasse exciderunt plura, cf.
Plin.: Charax oppidum Persici sinus intumum, a quo Arabia Eudaë-
 mon cognominata excurrit, habitatur in colle *cet.* || habitatur]
hartatur S || in *om. LGP* 6 tigrin *h* 7 tam] ita *H* 8 inde
om. SA 10 quos] quod *h* || sola] sal *S* 12 sunt astramite] *LGP*,
 sunt atramite *A*, samstramitae *h*, sanstramitae *Bern.*; Astramitae *Plin.*
(Ricc.) || octo] vii *L*¹ 12 13 mansionibus] mansio *S* 13 Arabia —
 14 interpretantur *om. G* 13 Arabia] *libri Solini ut optimi quique Plinii*
et Isidorus; Saba *Plinii dett.* || appellata — 14 interpretantur *om. h*
 13 appellatur (*corr. m. 1 appellata*) *L* 14 interpretatur *P* 16 in
om. h || transeant *h* 17 dominium *H* 19 funeris *hS* 20 congres-
 sionibus *SAP*; congressu *Plin.* 21 proderet *L*¹(?)*B* 21 22 alii
 lentisco *om. H* 22 mage] *LGP Bern.*, magis *hSA*

- PL. 1 libris quos Iuba rex scripsit ad Caesarem Augusti
 2 filium palam fieret intorto eam esse vimine, ramis
 3 ad aceris qualitatem, amygdalae modo sucum fundere,
 PL. 12, 58 4 || incidi ortu canis flagrantissimis solibus.
 PL. 12, 66 5 || In iisdem saltibus myrrha provenit, cuius radices 33, 9
 6 ut vitium rastris proficiunt, ablaqueationibus gaudent;
 PL. 12, 68 7 nudatae pinguiori fluunt lacrima. || sponte manans
 8 pretiosior ex ea sudor est: elicitus corticis vulnere
 PL. 12, 67 9 vilior iudicatur. || codex in vertiginem flexus et spinis 10
 10 hispidus: folium crispus licet olivae tamen simile;
 11 maxima extollitur ad quinque cubita proceritatis.
 PL. 12, 80 12 || Arabes sarmentis eius ignes foveant, quorum fumo
 13 satis noxio, nisi odore cremati storacis occurrant,
 14 plerumque insanabiles morbos contrahunt.
 PL. 10, 3 15 || Apud eosdem nascitur phoenix avis, aquilae 11
 16 magnitudine, capite honorato in conum plumis ex-
 17 tantibus, cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo,
 18 postera parte purpureus absque cauda, in qua roseis
 PL. 10, 4 19 pennis caeruleus interscribitur nitor. || probatum est 12
 20 quadraginta et quingentis eum durare annis. rogos

v. 2 palam — 3 qualitatem *exscripsit Priscianus inst.* 5, 15 et 6, 44,
 aceris *idem* 2, 61 || v. 2 ramis — 3 fundere *adhibuit Isidorus* 17, 8, 2
 || v. 5 in iisdem s. m. p. *adhibuit Isidorus* 14, 3, 15 || v. 7 sponte —
 14 contrahunt *compilavit Isidorus* 17, 8, 4 || v. 15 apud e. n. ph. a.
adhibuit Isidorus 14, 3, 15 || v. 15 apud — 168, 2 superposita *ex-*
cerpsit Dicuil 7, 12, 2

1 rex] r S, om. A || scribit LG 3 acmygdale S 5 isdem AP¹,
 hisdem LGHP², istem saltem S 6 albaqueationibus S, ablaquea-
 tionibusque G 7 nudatae] nudeque h, nudaque Bern. || pinguiori]
 LHSAP, pinguiore GB 9 codex] SA cum Plinio, cortex LGHP
 10 cripius S || lucet h 11 maxima] H, maxima altitudo LG,
 maxima altitudine SAP || ad quinque cubita] a quinque cubitos G
 12 ignis h 13 accurrant h 14 post contrahunt *ins. denuo* (cf. p. 152,
 1—11) *locum de cinnamo: idem arabes -- concipit* (v. app.) SAP
 15 au. phoen. SAP 17 collo h, collum Dic. 18 absque cauda]
 extra caudam H, praeter caudam Dic. || roseus LH 19 pinnis LSP
 || inscribitur Dic., scribitur H 20 eam Dic.

- suos struit cinnamis, quos prope *Panchaiam con- 1 PL.
cinnat in Solis urbem, strue altaribus superposita. 2
- 33, 13 || cum huius vita magni anni fieri conversionem rata 3 PL. 10, 5
fides est inter auctores: || licet plurimi eorum non 4 IGN.
quingentis quadraginta, sed duodecim milibus non- 5
gentis quinquaginta quattuor annis constare dicant. 6
- 14 || *Q. Plautio itaque et Sex. Papinio cos. Aegyptum 7 PL. 10, 5
phoenix involavit: captusque anno octingentesimo urbis 8
conditae iussu Claudii principis in comitio publicatus 9
est. quod gestum, praeter censuram quae manet, actis 10
etiam urbis continetur. 11
- 15 || Cinnamolgius perinde Arabiae avis in excellen- 12 PL. 10, 97
tissimis lucis texit nidos e fruticibus cinnamorum: 13
ad quos quoniam non est pervenire propter ramorum 14
altitudinem et fragilitatem, accolae illas congeries 15
plumbatis petunt iaculis deiectasque pretiis vendunt 16
amplioribus, quod hoc cinnamum magis quam alia 17
mercatores probent. 18
- 16 || Arabes longe lateque diffusi diversis et moribus 19 PL. 6, 162
vivunt et cultibus. plurimis crinis intonsus, mitrata 20

v. 4 licet — 6 dicant: eadem Tacitus dial. de orat. 16 et Servius ad Vergilii Aen. 1, 269. 3, 284, citantes Ciceronis Hortensium || v. 12 cinnamolgius — 18 probent compilavit Isidorus 12, 7, 23

1 suos] sibi Dic. || quas h || prantheam H, practheam Dic., pranc-
theam LP, pranthaea G, practhea A, panpractheam chaia S, in cuius
archetypo apparet super vulgatum lectionem scriptam fuisse veram, con-
iectura petitam scilicet ex Vergilii loco georg. 2, 139; Pacatam Plinii
libri 1 2 concinant H, concinunt Dic. (certe Dresd.) 2 urbem]
LS cum Plinio, orbem GHAP || strue] GAP Bern. ex coniectura fortasse,
struere LBhS Dic. || superpositis Dic. 3 uitam H || rara P 4 licet]
quamuis SA || non] H, magnum annum non LGSAP 5 et qua-
draginta SAP 6 7 dicant plautio (platio G, plantio h) itaque sextio
et (sexto e G) papinio (H, p. apronio LGP, publico aponio SA) libri;
Q. Plautio Sex. Papinio Plin. 8 inuiolavit S || urbes S 12 ci-
namolgos LGP, cynamolgius H, cynomolgius A, cyriomolgius S
13 fruticibus L, fructibus H 14 perveniri LGAP 15 flagilita-
tem P 16 plumbatis h || deiectosque LG 17 quod] eo quod H
cum Isidoro 18 praebent G 20 tonsus H

- FL. 1 capita; redimitu pari pars rasa in cutem barba. com-
 2 merciis student, aliena non emunt, vendunt sua: quippe
 IGN. 3 et silvis et mari divites. || umbrae quae nobis dex- 33, 17
 PL. 6, 169 4 terae sunt illis sinistrae. || pars eorum quibus asper
 5 victus est angues edunt, nulla vel animi cura vel cor-
 6 poris, ac propterea ophiophagi nominantur.
 IGN.; cf. PL. 7 || Ex istius litoris sinu Polycrati regi advecta sar- 18
 37, 4 8 donyx gemma prima in orbe nostro luxuriae excitavit
 9 facem. nec multum de ea disserendum puto, adeo
 PL. 37, 89 10 sardonix in omnium venit conscientiam. || superfi-
 11 cies eius probatur, si meracius rubeat: arguitur, si
 12 fuerit faeculentior: medietas circuitur limite candi- 19
 13 cante: optima est, si nec colorem suum spargat in
 PL. 37, 88? 14 proximum nec ipsa ex altero mutuetur: || reliqua
 PL. 37, 86? 15 nigro finiuntur. || quod si transluceat, vitio vertitur:
 PL. 37, 114 16 si perspicuitatem arceat, proficit ad decorem. || et 20
 17 molochiten Arabs invenit, virentem crassius quam
 18 smaragdus, contra infantum pericula ingenita vi re-
 PL. 37, 136. 19 sistentem. || invenit et iridem in mari Rubro, sicut
 137 20 crystallum sexangulatam, quae radiis icta solis rutilo
 21 aëris repercussu caelestis arcus ex sese iacit speciem.
 PL. 37, 144 22 || androdamantem iidem legunt Arabes nitoris ar- 21
 auct. 23 gentei, lateribus aequaliter quadris, quem de adamante

v. 16 et molochiten — 19 resistantem *compilavit Priscianus v. 882*
 || v. 22 androdamantem — Arabes *compilarunt Priscianus v. 883 et Isidorus 16, 15, 8, hic tamen hoc loco magis secutus Plinium*

1 redimitu pari pars] *SAP*, redimitu (-ti *h*) pars *H*, redimitu (re-
 demitu *L*) pari *LG*; Arabes mitrati degunt aut intonso crine, barba
 abraditur praeterquam in superiore labro, aliis et haec intonsa *Plinius*.
Solinus hoc voluit mitratos fuisse Arabes omnes, alios crine intonso,
 alios rasa barba || cute *H*, cuti *LG*, cuten *P* 3 4 dextrae *S*, dex-
 tera est *L solus* 5 6 uelaminis cura corpori (-ris *Bern.*) *H* 7 ex]
 et *h* 8 in urbe nostra *A* || incitavit *h* 9 faciem *S* || multa *H*
 12 circumitur *SAP* || limine *h*, lumine *Bern.* 12 13 candidante *LP*
 13 est *om. SA* || nec] et *A* 14 ipsa] *GBSA*, ipse *LHP* || mu-
 tetur *H* 15 uitio] e uitio *H* 17 molochitem *H* 18 smaragdus *A*,
 zmaragdus *S* 18 19 resistem *S* 20 icta *h* 21 repercussa *hS* || se *A*
 || speciamen *S* 22 andromantem *H*, andradamantem *LGP* || idem *libri*

- nonnihil mutuatum putes. datum illi nomen ex eo 1 PL.
 censeat, quod animorum calentium mollit impetus et 2
 33, 22 tumentes refrenat iras. || paederotem etiam et Ara- 8 SOL.
 bicam inde sumimus. || Arabica aspectu eburnea est, 4 PL. 37, 145
 radi abnuit: contra nervorum molestias prodest ha- 5
 bentibus. || in paederote congruit quicquid eximium 6 PL. 37, 129
 est quadam decoris praerogativa: crystallinum lucet, 7
 rubet purpuram, orarum extimis corona crocea velut 8
 23 e liquido renitente: hac suavitate oculos afficit, visum 9
 inlicit, detinet intuentes: || hac etiam gratia Indis 10 PL. 37, 130
 placet. || hoc Arabiae sat est: ad Pelusium repa- 11 SOL.
 triemus. 12
 34, 1 || A Pelusio Cassius mons est et delubrum Iovis 18 PL. 5, 68
 Cassii, atque ita Ostracine locus Pompeii Magni se- 14
 pulchro inclitus. Idumaea inde incipit palmis opima. 15
 deinde Ioppe oppidum antiquissimum orbe toto, ut- 16
 2 pote ante inundationem terrarum conditum. || id op- 17 PL. 5, 69
 pidum saxum ostentat, quod vinculorum Andromedae 18
 vestigia adhuc retinet. || quam expositam belvae non 19 PL. 9, 11
 inritus rumor circumtulit: quippe ossa monstri illius 20
 M. Scaurus inter alia miracula in aedilitate sua Ro- 21

v. 13 a Pelusio — 15 inclitus: *similia Ammianus 22, 16, 3* || v. 16
 Ioppe — 171, 4 eminentior *compilavit Isidorus 15, 1, 19*

1 nonnihil] nil *H* || mutuatum *HS* 2 animarum *A* 3 tumentis *H*
 || refrenat] frangit *SAP*² || et] *SA*, *om. LGHP* 3 4 arabicum *S*
 4 aspectu] specie *SAP*² || eburna *HSA* 5 radi] *P*, radia *L* (*ante corr.*)
GSA, india *H* || proderit *H* 7 decorus *S* 8 purpuram] *LSA*,
 purpura in *G*, purpura *H* || orarum *P*¹ || corona crocea] *SAP*,
 corocrocea *LG*, croco congruit *H* 9 renidendo *G*, renidente *P*
 || ac *LG* 10 intuentes] uentis *S* || hac etiam] *LGP*, haec etiam *SA*,
 haec *H* 11 ad] hinc ad *SAP* || pelusium *h* 11 12 repatriam *A*,
 uela repatriemus *P* 13 pelusio *h* 14 cassii atque ita] cassi
 deinde *SP*², inde *A* || ostracinae *HSA*, ostraginae *LG* || locus]
l. clarus SAP 15 idumaea *LGS*, idymea *P* || palmis opima] *fortasse*
scr. Palaestina; nam mox Idumaea incipit et Palaestina Plinius, tacens
de palmis; neque enim huc referenda sunt Hiericuntis palmeta 5, 70
 16 dein *H* 17 terr. inund. *SA* || id] in *G* 18 ostentant *S*
 || andromadae *A* 19 exposita *S* 20 monstri *L*

- PL. 1 mae publicavit. annalibus nota res est: mensura quo- 34, 3
 2 que veracibus libris continetur, scilicet quod costa-
 3 rum longitudo excesserit pedes quadraginta, excelsitas
 4 fuerit elephantis Indicis eminentior: porro verticuli
 5 spinae ipsius latitudine semipedem sint supergressi.
- PL. 5, 70. 6 || Iudaea inlustris est aquis, sed natura non eadem 35, 1
 7 aquarum omnium. Iordanis amnis eximiae suavitatis,
 8 Paneade fonte dimissus, regiones praeterfluit amoe-
 9 nissimas; mox in Asphaltitem lacum mersus stagno
- PL. 5, 72 10 corrumpitur. || qui Asphaltites gignit bitumen, animal 2
 11 non habet, nihil in eo mergi potest: tauri etiam ca-
- PL. 5, 71 12 melique inpune ibi fluitant. || est et lacus Sara ex- 3
 13 tentus passuum sedecim milibus; circumsaepus urbi-
 14 bus plurimis et celebribus, ipse par optimis. sed
 15 lacus Tiberiadis omnibus antepositus, salubris ingenio
- IGN.; cf. PL. 5, 70 16 aestu et ad sanitatem usu efficaci. || Iudaeae caput fuit 4
 17 Hierosolyma, sed excisa est. successit Hierichus: et
- PL. 5, 72 18 haec desivit, Artaxerxis bello subacta. || Callirrhoe
 19 Hierosolymis proxima, fons calore medico probatissi-
 20 mus et ex ipso aquarum praeconio sic vocatus.

v. 6 Iudaea inl. est aq. adhibuit Isidorus 14, 3, 21 || v. 10 qui —
 11 potest male adhibuit Isidorus 13, 13, 6 || v. 14 sed lacus — 16 ef-
 ficaci compilavit Isidorus 13, 19, 5

1 2 mensura — continetur] HA, mensurae — continentur LGP, men-
 surae — continetur S 3 4 excelsitas f. el. ind. em.] sublimitas autem
 el. ind. em. f. SAP¹ 4 uertibula H 5 latitudinem H, latitu-
 dinis SA 7 iordanes S || eximia S 8 praeter flui S 9 asfal-
 titem] LGP¹ Bern., affaltitem h, asfaltiten A, asfaltiten S, asfaltitem P²
 10 asfaltites S, affaltites h, asfaltitis LGP || bit. (pitumen S) gign. SAP
 11 eo] eum P 12 sara] libri; genesara A², Salm. cum Plin. 12 13 ex-
 tensus SA 13 passu G || circumseptus] A Bern. cum Plinio, circum-
 sepsus hP¹, circumsesus S, circumsessus LGP² 14 celeribus P
 || ipse] in se G 15 omn.] his (h. L) omnibus LG 16 haustu H
 17 hierusolima S, iherosolima h || hierichus] macherus P² ex Plinio
 5, 72: Machaerus secunda quondam arx Iudaeae ab Hierosolymis
 18 haec] haec caput esse SAP² || artaxersis bello HP, bello artaxer-
 sis SA || subducta H 19 hierosolimis S, iherosolimis H || colore H
 20 et om. H || uocatus] uotatus P, uocatus est L (ubi est era-
 sum) GH

- 35,5 || In hac terra balsamum nascitur, quae silva intra 1 PL. 12, 111
terminos viginti iugerum usque ad victoriam nostram 2
fuit: || at cum Iudaea potiti sumus, ita luci illi pro- 3 PL. 12, 112
pagati sunt, ut iam nobis latissimi colles sudent bal- 4
sama. similes vitibus stirpes habent: malleolis dige- 5
runtur, rastris nitescent, || aqua gaudent, || amant am- 6 IGN. || PL. 12, 112
putari, || tenacibus foliis sempiterno inumbrantur. || lig- 7 PL. 12, 113, 115
6 num caudicis attrectatum ferro sine mora moritur: ea 8
propter aut vitro aut cultellulis osseis, sed in sola 9
cortice artificii plaga vulneratur, || e qua eximiae sua- 10 PL. 12, 116
vitatis gutta manat. || post lacrimam secundum in 11 PL. 12, 118
pretiis locum poma obtinent, cortex tertium, ultimus 12
honus ligno. 13
- 7 || Longo ab Hierosolymis recessu tristis sinus pan- 14 IGN.
ditur, quem de caelo tactum testatur humus nigra et 15
8 in cinerem soluta. ibi duo oppida, Sodomum nominatum 16
alterum, alterum Gomorrum, apud quae pomum quod 17
gignitur, habeat licet speciem maturitatis, mandi tamen 18
non potest: nam fuliginem intrinsecus favillaciam am- 19
bitio tantum extimae cutis cohibet, quae vel levi pressa 20
tactu fumum exhalat et fatiscit in vagum pulverem. 21
- 9 || Interiora Iudaeae occidentem quae contuentur 22 PL. 5, 73
Esseni tenent, qui memorabili disciplina recesserunt 23

v. 1 in hac — 5 stirpes habent *adhibuit Isidorus* 17, 8, 14 || v. 14
longo — 21 pulverem *compilarunt Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1 et
Isidorus 14, 3, 24. 25

2 terminos] spatium *Bern., om. h; agnoscit Isidorus* 3 at cum] *LHP*¹,
aut cum *G*, ubi *SAP*² || iudaeae *HSAP*² || sumus] *eramus SAP*²
5 6 digerunt *H* 6 rastris] rastris raturis *L*, rastris rasoris *G*;
rastris nitescit *Plinius* || aquis *SA*, aquas *P* 8 sine] nec *H* 9 cul-
tellis *h cum Plinio* || sola] *LGHP*, ipso *SA* 10 artificio *HSA*
|| pla *G* 12 corter *h* 14 longe *HSA* || hierosolima *SA* || re-
cessus *A* || tristissimus *L¹P¹* 15 factum *HSA* 16 duo ibi *SAP*
17 alterum alterum] *P*, ... alterum *L*, alterum *GBHSA* 18 spe-
ciem] *H*, specimen *LGSAP* || maturitatis *h* 19 fauillaciam] ua-
nam *P*² 21 tactactu *G* || fatescit *GA* 22 quae occ. *SAP*
23 hessenni *SAP* || qui] *H*, qui (quae *S*) praediti *LGSAP*

PL. 1 a ritu gentium universarum, maiestatis ut reor provi-
 2 dentia ad hunc morem destinati. nulla ibi femina:
 3 venere se penitus abdicaverunt. pecuniam nesciunt.
 4 palmis victitant. nemo ibi nascitur nec tamen de- 35, 10
 5 ficit hominum multitudo. locus ipse addictus pud-
 6 citiae est: ad quem plurimi licet undique gentium
 IGN. 7 properent, || nullus admittitur, nisi quem castitatis
 8 fides et innocentiae meritum prosequatur: nam qui 11
 9 reus est vel levis culpa, quamvis summa ope adi-

PL. 5, 73 10 pisci ingressum velit, divinitus submovetur. || ita
 11 per inmensum spatium saeculorum, incredibile dictu,
 12 aeterna gens est cessantibus puerperiis. Engada op- 12
 13 pidum infra Essenos fuit, sed excisum est. verum
 14 inclitis nemoribus adhuc durat decus lucisque pal-
 15 marum eminentissimis nihil vel de aevo vel de bello
 16 derogatum. Iudaeae terminus Massada castellum.

PL. 5, 74 auct. 17 || Transeo Damascus Philadelphiam * Rhapha- 36, 1
 18 nam: Scythopoli primos incolas et auctorem dabo.
 19 Liber pater cum humo nutricem tradidisset, condidit
 20 hoc oppidum, ut sepulturae titulum etiam urbis moe-
 21 nibus ampliaret. incolae deerant: e comitibus suis 2
 22 Scythas delegit, quos ut animi firmaret ad promptam
 23 resistendi violentiam, praemium loci nomen dedit.
 PL. 5, 80 24 || in Seleucia alter Cassius mons est, Antiochiae pro- 3
 25 pinquus, cuius e vertice vigilia adhuc quarta conspi-
 26 citur globus solis et brevi corporis circumactu radiis

1 ritu] more *SAP* || reor] creditur *SAP*² 2 destinati] desti *P*¹,
 destiti *P*² || nullae (-la. *L*) ibi feminae (-na. *L*) *LG* 3 a uen. *LGP*
 4 uctitant *G*, uictant *S* 5 lucus *H* || ipse *om.* *SA* 6 ad quem]
 atque *H* || plurimarum l. gent. und. uersum prop. *SAP*² 8 fidei *H*
 || innocentia *S* 9 summe *G* 12 engada] *LGSP* cum *Plinii libris*,
 engaddi *A*, engela *h*, engeda *Bern.* 13 hessenos *AP* 14 inditis *H*
 15 uel (*om. h*) de aevo uel de bello] *L* (ubi de utrumque erasum) *BH*,
 uel aevo uel bello *GSAP* 16 terminum *S* || missada *A* 17 18 ara-
 fiam *LGP*, aurafantam *H*, aarafantam *S*, aurafanam *A* 19 condit *SA*
 22 firmarent *G* 23 resistenti *G* || uiolentiam] violentiam *Salm.*
 24 arter *G* 24 25 antiochiam proximus *SA* 25 26 conspicitur
om. h

caliginem dissipantibus illinc nox hinc dies cernitur. 1 PL.
 talis e Cassio specula est, ut lucem prius videas quam 2
 auspicetur dies. 3

- 37, 1 || Euphraten fundit Armenia maior, ortu supra 4 PL. 5, 83
 Zimam sub radicibus montis, quem Catopen accolae 5
 nominant, || Scythis proximo. || hic receptis in se ali- 6 IGN. || PL. 5, 84
 quot amnibus conualescit et stipatus convenis aquis 7
 luctatur cum montis Tauri obiectu, quem apud Ele- 8
 geam scindit, resistat licet duodecim milium passuum 9
 latitudine: || longisque excursibus dextera Commage- 10 PL. 5, 85
 2 nem, Arabiam laeva relinquit: deinde praelabens plu- 11
 rimas gentes || Babyloniam quondam Chaldaeorum 12 PL. 5, 90
 caput dividit. Mesopotamiam opimat inundationis 13
 annuae excessibus, ad instar Aegyptii amnis terras 14
 contegens, invecta soli fecunditate, iisdem ferme tem- 15
 poribus quibus Nilus exit, sole scilicet in parte cancri 16
 3 vigesima constituto: tenuatur cum iam leone decurso 17
 ad extrema virginis curricula facit transitum. || quod 18 IGN.
 gnomonici similibus parallelis accidere contendunt, 19
 quos pares in terrarum positione aequalitas normalis 20
 4 facit lineae. unde apparet ista duo flumina ad mo- 21
 dulum eiusdem perpendiculi constituta, licet e di- 22

v. 4 Euphraten — 10 latitudine *excerpsit* Dicuil 6, 4, 1

1 hinc] *LGP*, illinc *HSA* 2 e] de *SA* || casio hic *GS* || est spec. *G*
 4 mai. fund. arm. *SAP* || ortu] *LGA*, ortus *HS* *Dic.*, ortum *P*
 5 zimam] *LGH* *Dic.*, zizamam *SA*, zizaniam *P*; Zimaram *Plin.* || ca-
 topen] *SA*, catoten *LGHP* *Dic.*; Capoten *Plin. cum Capella* 6 proximo]
 proximum *Dic.* || receptus *G* 6 7 aliquid *S* 7 et om. *H* 8 tauri
 montis *SAP* 9 resistat licet] licet et (et om. *Dresd.*) resistit *Dic.*
 || milibus *h* 10 dextra *h* 10 11 commagenem] *GHP*¹, commaginem
*LP*², commagenam *A*, comagenem *S* 11 reliquit *LG* 13 opima *h*
 13 14 ann. inund. *SA* 14 amn. aeg. *SAP* 14 15 terras contegens
 invecta] terris (-ras *S*) superfluous innectaque *SA* 15 solis *HS*
 16 quibus om. *G* || scilicet om. *SA* || cacti *L* 17 uicicesima *h*
 || tenuatur om. *H* || iam om. *A* 18 curricula om. *SA* 19 gnomo-
 dici *H* || similibus] isdem *SAP*² || parallelis *L* 20 quas *SA*
 || in terr.] et (om. *S*) caeli et terr. *SA* || normalis *H* 21 facit]
 efficit *SA* || apparent *h* 21 22 modum *h* 22 perpendiculum *H*
 e] et *G*, om. *P*

- IGN. 1 versis manent plagis, easdem incrementi causas ha-
2 bere.
- PL. 6, 127 3 || De Tigri quoque dicere hoc loco par est. in 37, 5
4 Armeniae regione caput tollit mire quam lucidum,
5 conspicuo fonte in loco edito qui Elegos nominatur.
6 nec ab exordio statim totus est. primum pigre fluit
7 non suo nomine: at cum fines Medorum invectus
8 est, Tigris statim dicitur: ita enim nominant Medi
9 sagittam. influit in Aretisam lacum omnia pon- 6
10 dera sustentem: cuius pisces numquam se alveo
11 Tigridis miscent, sicut nec amnici pisces in stagnum
PL. 6, 128 12 transeunt Aretisae, || per quam dissimilis colore et
13 volucris meat cursu. mox Tauro resistente in pro-
14 fundum specum mergitur, quem subterlabens in altero
15 eius latere apud Zomada emicat, ulvas et purgamenta
16 plurima secum trahens. deinde identidem absconditur
PL. 6, 129 17 rursusque redditur: || Adiabenos Arabasque praeter-
PL. 6, 130 18 fluit: Mesopotamiam amplectitur: || amnem nobilissi-
19 mum Choaspen accipit: Euphraten defert in sinum
20 Persicum.
- SOL. 21 || Quaecumque Euphraten bibunt gentes, diverso 7

v. 3 de Tigri — 19 accipit *excerpsit* *Dicuil* 6, 5, 1 — 3 || v. 8 Tigris — 9 sagittam: *eadem ex Plinio Solinove Isidorus* 12, 2, 7

3 tigris] *LGP Dic.*, tigris *HSA* || loco] *eo S* 4 5 lucido conspicuo *L*, lucido conspicuoque *G* 5 sponte *A* || egelos *H Dic.* (*certe Dresd.*) 6 nec] *nam H* || primo *LGP* 7 non suo] *nec cum SAP*¹ 8 est *om. S* || enim *om. Dic.* 9 aretisam] *SAP*¹, arethisam *L*, aret(h)usam *GP*² *Bern. Dic.*, artusam *h*; Aretissam *Plin. (Ric.)* 10 pices *G* 11 tigris] *S*, tigris *Dic.* || amnici *Dic.* 12 aretisae] *AP*¹, aretissae *S*, arethusae *LG Dic.*, aretusae *P*² *Bern.*, artusae *h* || quem *SAP* || dissimili *Dic.* 12 13 colore et uol.] *HSA Dic.*, colore uol. *LP*, color et uol. *G* 15 eius *om. G* || zomada] *LG*, zomadae *H*, zomadam *SA*, zomadan *P*, azomad *Dic.*; Zoroande *Plin.* || ulvas *A*, uias *H Dic.* 16 trahens] *habens G* || abscondit *Dic.* (*Letr., contra Dresd.*) 17 adiabenos *Dic.*, adgabenos *H* 19 choaspen] *LG*, coaspen *Dic.*, coaspem *H*, hydaspen *SAP* || accipit *L* || defert — 21 euphraten *om. H* || eufratem *S*, in eufraten *L*

- nitent lapide. || zmilanthi in ipso *alveo legitur, gemma 1 PL.37, 185
ad imaginem marmoris Proconnensis, nisi quod in 2
medio umbilico lapidis istius glauci velut oculi pu- 3
37,8 pula internitet. || sagada a Chaldaeis ad nos usque 4 PL.37, 181
fluxit, haud facilis repertu, ni ut perhibent ipsa se 5
capessendam daret: namque ingenita spiritus efficacia 6
supermeantes naves e profundo petit et carinis ita 7
tenaciter adcorporatur, ut nisi abrasa parte ligni aegre 8
9 separetur. ea sagada apud Chaldaeos propter effec- 9
tus, quos ex ea sciunt, habetur loco principe, ceteris 10
propter gratiam magis complacet iucundissime virens. 11
10 || myrrhites Parthis familiaris est. hunc si visu aesti- 12 PL.37, 174
mes, myrrhae colore est et non habet quod adficiat: 13 auct.
si penitus explores et attritu incites ad calorem, spirat 14
nardi suavitatem. 15
11 || In Perside lapidum tanta copia est tantaque 16 PL.37, 173
diversitas, ut longum paene sit ipsis vocabulis in- 17
12 morari. mithridax sole percussa coloribus micat variis. 18

v. 1 zmilanthi — 4 internitet *compilavit adhibitis Plinianis Isidorus* 16, 15, 4 || v. 4 sagada — 9 separetur *compilavit adhibitis Plinianis Isidorus* 16, 7, 13 || v. 12 myrrhites — 15 suavitatem *compilarunt Priscianus v. 984 et Isidorus* 16, 7, 14 || v. 16 in Perside — 18 immorari *compilavit Priscianus v. 980. 981* || v. 18 mithridax — variis *compilavit Isidorus* 16, 4, 21. 16, 12, 2

1 alueo] eufrate alueo *LGHSP*, eufratis alueo *A cum Isidoro* 2 pro-
conensis *LGP*¹, proconessis *A*, proconnesi *P*² 3 umbunculo *P*²
|| glauci uelut] *HSAP*², glaucum (glaccum *L*) ut *LGP*¹ 3 4 pupula
internitet] *LHP*, pupilla internitet *G*, nitet pupula *SA* 4 sagda *SAP*¹;
similiter variant libri Pliniani || a *om. H* 5 fluxit] *SAP Bern.*, pro-
fluxit *h*, fluit *LG* || ni] *LGSP*, nisi *A*, *om. H* || ipsam *HA* 6 cap-
sendam *S* || daret] dampnaret *H* || ingenita spiritus (spiratus *H*) effi-
cacia] animata spiritu quodam *P*², animata spiritu efficacia quadam *SA*
7 e prof.] se profunde *Bern.*, profunde *h* || carnis *S*, carnes *LG*
8 abras *h* 9 sagda *SAP* 10 ea] illa *SA* || sciunt] *fortasse scr.*
ciunt || in loco *LG*, inlo *P* 11 placet *S* 12 pathis *G* 13 co-
lore] *GSA*, color *LP Bern.*, *om. h* || quod] quo *P* || adficiat] *adf.*
aspectum *SAP* 14 ad *om. h* || colorem *GH* 15 suauitate *S*
16 tantaque] ac tanta *SA* 18 metridax *G*, myrrhidax *S*; mitridax
Isidorus, mithrax *Plinius* || plurimis (*superscr. uariis*) *h* || uar. mic. *G*

- PL. 37, 184 1 || tecolithos nucleo olivae similis spernitur cum videtur,
2 sed remediis bonus vincit aliorum pulchritudinem: so-
3 lutus quippe et haustus pulsus calculis renium dolores
PL. 37, 188 4 ac vesicae levat. || hammochrysos harenis auro inter- 37, 13
5 mixtis nunc brattearum nunc pulveris habet quadrulas.
PL. 36, 149. 6 || aëtites et fulvus est et tereti positione alterum la- 14
150 7 pidem intrinsecus cohibens, cuius crepitu sonorus est
8 cum movetur: quamlibet tinnitum illum non internum
9 scrupulum facere, sed spiritum scientissimi dicant.
IGN. 10 || hunc aëtiten Zoroastres praefert omnibus maxi- 15
PL. 36, 149 11 mamque illi tribuit potestatem. || invenitur aut in nidis
IGN. 12 aquilae || aut in litoribus oceani: in Perside tamen plu-
PL. 36, 151 13 rimus. || subnexus spem uteri defendit a fluxibus abor-
PL. 37, 189 14 tivae. || pyrites furvus est tenerique se vehementius 16
15 non sinit ac si quando artiori manu premitur, digitos
16 adurit. chalazias grandinis et candorem praefert et 17
PL. 37, 187 17 figuram, duritia robustissima et invicta. || echites

v. 1 tecolithos — 4 levat *compilavit Priscianus v. 982. 983* || v. 4 ham-
mochrysos — 5 quadrulas *compilavit Isidorus 16, 15, 5* || v. 6 aetites
— 14 abortivae *compilavit Priscianus v. 985. 986* || v. 14 pyrites — 16
adurit *compilarunt Augustinus de civ. dei 21, 5, 1 et Priscianus v. 987*;
Isidorus 16, 4, 5 ex Augustino pendet, 16, 11, 8 ex Plinio || v. 16 cha-
lazias — 17 invicta *compilavit Isidorus adsumptis Plinianis 16, 10, 5*;
cf. 16, 13, 4 ex Plinio sumpta || v. 17 echites v. h. m. *compilavit Isi-*
dorus 16, 15, 18

1 thecolithus *P*, t(h)egolit(h)us *LGHS*A || nucleo *G*, nuculeo *P*²
4 ac] et *SA* || amochrisius *LG*, amochrisus *H* 4 5 intermixtus *H*
6 aet(h)ites *LGSP*, ethites *A*, etites *H* || et fulvus] fulvus *SA* 7 tre-
pitus honorus *S*, strepitu sonorus *A*, e crepitu sonorus *P* 8 quem-
libet *H* || internum] in alternum *G* 9 scrupulum *h* || dicunt *HSA*
10 aetiten] *LSP*, etthiten *G*, etiten *H*, aetitem *A* || zoroastres *h*
|| praefert] praeter *A* 11 aut] autem *h* 12 13 plurimus] *LGP*,
in plurimis *HSA* 13 14 subnexus spem uteri defendit a fluxibus ab-
ortivae] *SAP*, om. *LGH*; cf. *Plinius*: aetitae gravidis adalligati mu-
lieribus continent partus et praesertim *Priscianus*: praegnantibus utilis
aegris 14 furvus] *SAP*², fulvus *LHP*¹ cum *Isidoro*, fluuius *G*;
nigra *Plin.* 16 chalazias] *LAP*, calazyas *G*, calazias *H*, chalacias *S*
|| et candorem bis *G* 17 robustissima] impenetrabili *SAP*² || echi-
tes] *LG*, ecithnes *H*, echidnes *S*, echinides *A*, ethites *P*

- 37, 18 vipereas habet maculas. || dionysias fuscus est, ruben- 1 PL. 37, 157
 tibus notis sparsus. idem si aquae mixtus conteratur, 2
 vinum fragrat et, quod in illo odore mirificum est, 3
 19 ebrietati resistit. || glossopetra deficientibus lunis caelo 4 PL. 37, 164
 cadit, linguae similis humanae, non modicae ut magi 5
 ferunt potestatis, qui ex ea lunares motus excitari 6
 20 putant. || solis gemma percandida est ad speciem 7 PL. 37, 181
 fulgidi sideris, rutilosque ex sese iacit radios. || Ve- 8 PL. 37, 184
 neris crinis nitet nigro, internis ductibus ostentans 9
 21 ruforum crinium similitudinem. || selenites translucet 10 PL. 37, 181
 fulgore candido melleoque, continens lunae imaginem, 11
 quam iuxta cursum astri ipsius perhibent diebus sin- 12
 22 gulis vel minui vel augeri. || meconites papavera ex- 13 PL. 37, 173
 primit. || myrmecites reptantis formicae effigie no- 14 PL. 37, 187
 tatur. || chalcophonos resonat ut pulsata aera: pudice 15 ^{PL. 37, 154}
 23 habitus servat vocis claritatem. || siderites a contem- ^{auct.} 16 PL. 37, 182
 platione ferri nihil dissonat, verum maleficus quoquo 17

v. 1 dionysias — 4 resistit *compilavit Isidorus* 16, 4, 7; cf. 16, 11, 8
ex Plinio sumpta || v. 4 glossopetra — 7 putant *compilavit Isidorus*
 16, 15, 17 || v. 7 solis gemma — 8 radios *compilavit Priscianus* v. 988
 || v. 10 selenites — 13 augeri *compilarunt Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1;
Priscianus v. 989. 990; *Isidorus* 16, 10, 7 || v. 13 meconites p. e. *ex*
Plinio Solinove Isidorus 16, 15, 20 || v. 16 siderites — 179, 1 *excitat*
compilavit Isidorus 16, 15, 11

1 uipreas *S* || dionysias *H* 2 sparsus] pictus *SAP*² *contra Isido-*
rum 3 uinum fragrat *LH*, uinum flagrat *G*, uinum flagrat *P*¹,
 fragrat (flagrat *S*, flagrat *A*¹, flagrat *A*²) ut uinum *SAP*² 4 re-
 sistit] repugnat *SAP*² *contra Plin. et Isid.* || glosopetra *SAP* || lunis]
 lutus *G* 5 similis] est similis *H* 5 6 magi ferunt] magi perhi-
 bent *A*, per magi hibent *S* 8 sese] *LHP*, ese *G*, se *SA* 9 crin-
 es *LSAP* || ostentas *S* 10 similitudinem] faciem *SAP*² 11 ful-
 gore] fuluo *H* || contines linguae *G* 13 minuit *G* || augeri uel
 minui *H* || papauer *H* 14 myrmecetes *L*, mirmeicetes *G*, mirme-
 cites *H*, myrmicites *SP*, myrmicetes *A* || reptantes *S* || effigiem *H*
 15 calcofanos *H*, calchofungos *L*, calchofungus *G*, chalcophon-
 gos *S*, calchofthongos *P*, chalcophongos *A*; chalcophonos *Plin.*
 || ut] uel *G* 17 dissonat] differt *SAP*² || maleficiis quoquo modo
 inf. *H*; in maleficiis quoquo modo si inferatur *Isidorus* (ed. Otto)

PL. 37, 189 1 inferatur discordias excitat. || phlogites ostentat intra
2 se quasi flammās aestuantes. anthracites coruscat 37, 24
PL. 37, 190 3 velut scintillantibus stellis. || enhydros exudat, ut
4 clausam in eo putes fontaneam scaturriginem.

IGN. 5 || Ciliciam, qua de agitur, si ut nunc est loqua- 38, 1
6 mur, derogasse videbimur fidei vetustatis: si terminos
7 sequimur quos habuit olim, absonum est a contem-
8 platione rerum praesentium. ergo inter utramque cul-
9 pam factu optimum est amborum temporum statum
10 persequi.

11 Cilicia antea usque ad Pelusium Aegypti perti- 2
12 nebat Lydis Medis Armeniis Pamphylia Cappadocia
13 sub imperio Cilicum constitutis: mox ab Assyriis sub-
14 acta in breviorē modum scripta est. plurima iacet
15 campo, sinu lato recipiens mare Issicum, a tergo mon-
16 tium Tauri et Amani iugis clausa. a Cilice nomen 3
17 trahit, quem aetas pristina paene ultra aevum me-
18 moriae abscondit. hunc Phoenice ortum, qui anti-
19 quior Iove de primis terrae alumnis habetur. matrem

v. 1 phlogites — 2 aestuantes *compilavit adsumptis Plinianis Isidorus*
16, 14, 9 || v. 3 enhydros — 4 scaturriginem *compilavit Isidorus* 16, 13, 9
|| v. 14 plurima — 180, 3 *annis compilavit Isidorus* 14, 3, 45

1 discordias] *LH*, discordia *G*, discordiam *SAP* || flongites *AP*
|| ostentant *S* 1 2 intra se *om. G* 2 quasi] uelut *SA* || antra-
chites *H cum Plin.*, anthratias *G*, anthracias *LSAP* 3 uelut sc. st.]
in modum scintillantium stellarum *SAP*² || enhydros] *P*, enhidros *LG*,
encidrus *H*, henhygrus *S*, enhygrus *A*; *variant item Plinii libri* || exudat
— 4 scaturriginem (scaturginem *G*)] *LGH*, exundat ut clausum in
eo putes fontem *SAP*² (in *S* scaturginem *ins. post sequentis lemmatis*
primum vocabulum); exundat (exudat *Arev.*) aquam *Isidorus* 5 cilicia *H*
|| si ut] sicut *G*, si. ut *L*, si sicut *P*² 6 fidei uet.] ei de uetustate *H*
7 absomnum *G* || a] ac *S* 8 inter] in *H* 9 arborum *G* 10 sequi *h*,
prosequi *A* 11 cilicii — pertinebant *A* || ad *om. AP* || peleusium *h*
12 lidiis *LGP* || mediis *G* || armenis *h* || cadocia *S* 13 impe-
rium *LG* 15 campo] in campo *S* || sinu late *H*, simulato *P*
|| issicum] siccum *H* || ab *S* 16 amani] *LGP*, amaniti *HSA*
16 17 a cilice nomen trahit] sortita nomen a cilice *SAP*² 17 utra *P*¹
17 18 aeu. mem. abscondit] memoriam abscondit aeuorum *SA* 18 hunc
fortasse del. 18 19 antiquior ioue] antiquiori euo *P*² *m. rec.*

- urbium habet Tarson, quam Danaae proles nobilissima 1 IGN.
 38,4 Perseus locavit. || hanc urbem intersecat Cydnus 2 PL. 5, 92
 amnis. || hunc Cydnum alii praecipitari Tauro, alii 3 IGN.
 derivari ex alveo Choaspi tradiderunt. || qui Choas- 4 PL. 31, 35
 pes ita dulcis est, ut Persici reges, quamdiu inter 5
 ripas Persidis fluat soli, sibi ex eo pocula vindica- 6
 verint et cum eundum foret peregre, aquas eius se- 7
 5 cum vectitarent. || ex illo parente Cydnus miram 8 IGN.
 trahit suavitatem. quicquid candidum est cydnum 9
 gentili lingua Syri dicunt: unde amni huic nomen da- 10
 tum est. tumet vere cum nives soluuntur, reliquis anni 11
 6 temporibus tenuis est et quietus. || circa Corycum 12 PL. 21, 31
 Ciliciae crocum plurimum optimumque: det licet Si- 13
 cilia, det Cyrena, det et Lycia, hoc primum est: 14

v. 1 Tarson — 2 locavit *compilavit Isidorus* 15, 1, 38; *similia Am-
 mianus* 14, 8, 3 || v. 3 hunc Cydnum — 12 quietus *compilavit Isi-
 dorus* 13, 21, 15. 20 || v. 12 circa — 181, 3 oppidum est *compilavit Isi-
 dorus* 14, 3, 45

1 tharsum *H* || danae *HS*, dane *LGP*, daneae *A* 2 intersecat]
 adluit *SAP*² *contra Isidorum* 3 amnis *om.* *H* || alii pr.] manu pr.
Bern., magno pr. *h* 4 deriuariuari *G* || choaspi] *LGP*¹, coaspi *H*,
 hyd
 hydaspi *P*², hycodaspi *S*, choydaspi *A* ex choaspi 4 5 choas-
 pes] *LGP*¹, coaspis *H*, hydaspes *SAP*² 6 fluat] *LGSP*, fluit *H*,
 influat *A*; sunt, fuerunt, fiunt *libri Isidori*; *debit esse* quamdiu forent
 in Perside, ex solo eo pocula || soli sibi] *LGHAP*, sibi soli *S*; solis
 sibi *edd.* 6 7 poc. uind.] sumant pocula *SAP*² 7 eundem *SA*
 || foret peregre] f. *pergere A*, peregre sit *P* 8 uect.] uehant *SAP*²
 || parente] igitur *SA*, igitur parente *P* || mira *G* 9 cydnum —
 10 syri dicunt] illinc homines cydnum uocant *SAP*¹; gentili lingua
 Cydnum Syri dicunt *Isidorus* 10 unde amni] inde amni *A*, in eadem
 ni *S* 11 est] *BG*, et *L*, *om.* *HSAP* || tumet uere cum nives (nuius *P*²)
 soluuntur (soluunt *LP*²)] *LGP*², autumpno et (ortum hoc ex tum et) uere
 cum nives soluuntur tumescit *H*, tumet uere cum liquuntur nives *SAP*¹;
 tumet aestate quando nives soluuntur *Isidorus*; liquuntur *interpolatum*
est ex Vergiliano georg. 1, 43: *vere novo gelidus canis cum montibus umor*
liquitur 11 12 reliquis anni temporibus] *H* cum *Isidoro*, reliqua
 amnis *LG*, reliqua parte anni *SAP* 12 est et] *HSAP*, et *LG* || co-
 ricum *H*, corycon *SA*, coricium *G*, corycium *L*, corion *P* 13 cro-
 cum *S* || optimum] opimum *S*, *om.* *L* 13 14 det licet sicilia det]
 dat licet det *H* 14 cyrena] *SA*, cirena *H*, cyrina *LG*, cyrenea *P*
 || det et] *LGP*, det *HSA* || est *om.* *H*

- IGN.;
cf. PL. 21, 35 1 || spirat fragrantius, colore plus aureo est, suci ope
2 citius proficit ad medellam.
- PL. 5, 92 || MEL.
1, 13, 3 3 || Ibi Corycos oppidum est et specus, || qui mon- 38, 7
4 tem inpositum mari a summo cavat vertice, patulus
5 hiatu amplissimo: nam deiectis lateribus in terrae
6 profundum nemoroso orbe amplectitur mediam inani-
7 tatem, virens introrsus lucis pendentibus. descensus 8
8 in eum per duo milia et quingentos passus non sine
9 largo die, hinc inde fontium adsidua scaturrigine. ubi
10 perventum ad ima primi sinus, alter rursus specus
11 panditur: quod antrum latis primum patet faucibus,
12 postmodum in processu per angustias obscuratur. in
MEL. 1, 13, 4 13 eo sacrum est Iovis fanum, || in cuius recessu intimo
14 Typhonis gigantis cubile positum qui volunt credunt.
- IGN.
cf. PL. 5, 92 15 || Heliopolis antiquum oppidum Ciliciae fuit, patria 9
16 Chrysippi stoicae sapientiae potentissimi: quod a Ti-
17 grane Armenio subactum et diu Solum, Pompeiopo-
18 lim devictis Cilicibus Cn. Magnus cognominavit.
- PL. 5, 97 19 || Mons Taurus ab Indico primum mari surgit, 10
IGN. 20 deinde a scopulis Chelidoniis, || inter Aegyptium et
PL. 5, 97 21 Pamphylium pelagus, || obiectus septemtrioni dextero
22 latere, laevo meridianae plagae, occidenti obversus

v. 19 mons Taurus — 182, 14 Caucasus *adhibuit inter Pliniana Isidorus* 14, 8, 2

1 fragrantius *H*, fragrantius *LSAP*, flagrantius *G* 1 2 est suci ope
citius] *LGP*², est sucus ore retentus *H*, suco citius *S*, est suco ci-
citius *P*¹, suco citus *A* 3 ibi] ubi *SA* || coricus *HA* || est *om. SA*
5 delectis *LG* 6 arbe *h* || media *LH* 6 7 inanitate *H* 7 urens *A*
|| discensus *LS* 8 passus] passus numero *SA* 9 ads. scat. (sca-
turgine *G*)] adsiduo fluore *SAP*² 10 peruenta *G* || simus *S* || rur-
sum *H* 12 angustiam *A* 13 eo] eos *S* 14 qui uolunt credunt]
accolae crediderunt *SAP*² 15 patriae *H* 16 potissimi *h* 18 deuic-
tibus *h* 19 primum] *HSA*, primo *LGP* 20 caelidonis *LP*¹, cae-
lidoniis *GH*, cheliodonis *SA*, heliodonis *P*² || egyptum *H*, aegyp-
tum *P* 20 21 et Pamphylium — 183, 20 Phrygia ab *om. A folio ex-*
ciso; adhibuimus eius loco Florentinum 21 septemtrione *G* || dextro *h*,
dextero *P*¹ 22 latere *om. H* || occidenti] occurrit *SFP*²

- fronte profusa. palam est terras eum continuare vo- 1 PL.
 luisse penetrato mari, nisi profundis resistantibus ex- 2
 38, 11 tendere radices suas vetaretur. denique qui pericli- 3
 tantur naturas locorum, temptasse eum omnes exitus 4
 promunturiis probant: * etenim quoquoversum mari 5
 adluitur, procedit in prominentias: sed modo inter- 6
 cluditur Phoenicio, modo Pontico sinu, interdum Cas- 7
 pio vel Hyrcano: quibus renitentibus subinde fractus 8
 contra Maeotium lacum flectitur || multisque difficul- 9 PL. 5, 98
 12 tatibus fatigatus Ripaeis se iugis adnectit. pro gen- 10
 tium ac linguarum varietate plurifariam nominatus, 11
 apud Indos *Imaus, mox Propanisus, Choatras apud 12
 Parthos, post Niphates, inde Taurus atque ubi in ex- 13
 celsissimam consurgit sublimitatem, Caucasus. || interea 14 PL. 5, 99
 etiam a populis appellationem trahit: a dextero latere 15
 Caspius dicitur vel Hyrcanus, a laevo Amazonicus, 16
 Moschicus, Scythicus: ad haec vocabula habet alia 17
 13 multa. ubi dehiscit hiulcis iugis, facit portas, quarum 18
 primae sunt Armeniae, tum Caspiae, post Ciliciae. 19
 in Graeciam verticem exerit, ubi Ceraunius praedi- 20

v. 9 multisque — 10 adnectit *exscripsit Aldhelmus p. 324 Giles*

1 profusa] *LGH*, prorsus *SF*, profusa prorsus *P* || palma *S* 2 ob-
 sistentibus *SP*, obistentibus *F* 3 vetaretur] nequiret *SFP*² 3 4 pe-
 riclitantur nat.] ratiocinantur de naturis *SFP*² 4 tempt. eum] temp-
 tare eius *H* 5 etenim] *scripsimus*: enim *LGHP*¹, nam *SFP*² || quo-
 quoversum] *P*², quoquorsum *LGHP*¹, quoquoversum *S*, quoque uersus *F*
 6 abluitur procedit procedit *G* 7 foeniceo *G*, feniceo *F* 7 8 inter
 caspium uel hircanum *H* 8 retinentibus *SF*² || fractis *L* 9 meo-
 tium *LGP*¹, meocium *H*, maeotim *SFP*²; Maeotium *Plin.* 10 ri-
 pheisque *H* || adnectit] *LGSP Aldhelmus*, innectit *Bern.*, inuectit *h*,
 adnectens *F* 12 iamus *LGHP*¹, iamos *SF*, lamos *P*²; Imaus *Plin.*
 || profanisus *LGHP*¹, propannisus *SP*², paropanisus *F*(?). Cf. c. 49, 2
 || coatras *H*, choatros *SP* 12 13 apud Parthos] *legitne Solinus apud*
Plinium Parthis (pro Pariadis) Choatras? 13 in *om. LGP* 13 14 ex-
 cellentissimam *P*² 14 15 interea etiam] interceptam *SF*, interea etiam
 interceptam *P* 15 ab *LG* || dextro *hF* 16 amatonicus *H* 17 moschi-
 cus] *SFP*², moxichus *H*, mosachicus *LP*¹, monsachicus *G* || scy-
 thicus] schreicus *G* || uocabulum *S* 19 tunc *LSFP* || liciae *P*¹

- IGN. 1 catur. || a Ciliciae finibus Asiaticum limitem dis-
 2 pescit. quantus meridiem videt, sole inaestuat: quic-
 3 quid septemtrioni oppositum est, vento tunditur et
 4 pruina: quo silvestris est, efferatur multis bestiis et
 5 leonibus inmanissimus.
- PL. 5, 100 6 || Quod in Campania Vesubius, in Sicilia Aetna, 39, 1
 7 hoc in Lycia mons Chimaera est: hic mons nocturnis
 8 aestibus fumidum exhalat. et quoniam natura ibidem
 9 subest ignea, Vulcano urbem proximam Lycii dica-
 10 verunt, quam de vocabulo sui nominis Hephaestiam
 11 vocant. Olympus quoque inter alia ibi oppidum fuit 2
 IGN. 12 nobile, sed intercidit: || nunc castellum est, infra quod
 13 aquae Regiae ob insigne fluoris spectaculo sunt vi-
 14 sentibus.
- PL. 5, 47 15 || Sequitur Asia: sed non eam Asiam loquor, quae 40, 1
 16 in toto orbis divortio terminos amnes habet ab Ae-
 PL. 5, 102 17 gyptio mari Nilum, a Maeotio lacu Tanaim: || verum
 18 eam quae a Telmesso Lyciae incipit, unde etiam Car-
 19 pathius auspicatur sinus. eam igitur Asiam ab oriente
 20 Lycia includit et Phrygia, ab occidente Aegaea litora,
 21 a meridie mare Aegyptium, Paphlagonia a septem-
 22 trione.
- MEL. 1, 15, 2; 28 || Ephesus in ea urbs clarissima est: Epheso decus 2
 cf. PL. 5, 115
 IGN. 24 templum Dianae, Amazonum fabrica, || adeo magnifi-

v. 6 quod — 8 exhalat *compilavit Isidorus* 14, 3, 46.

1 2 dispercit *G*, dispicit *S*, despicit *F* 2 quantum *SFP*¹ || solem *LP*²,
om. H || inaestua *L*, in aestum *GP*², aestuat *P*¹ 3 septentrione *G*
 || oppositus *LG* || uentorum dicitur et *G* 4 quod *GSP* || siluestri *GS*,
 siluestre *F* || multis] plurimis *SF* 5 inmanibussimis *G* 6 uesuius *F*
 7 mons] *extra h* 8 post exhalat *ins.* unde — putauerunt (*v. app.*) *SFP*
 || et quoniam *om. S* || ibi *SP* 9 subest] sub *H* 9 10 dicauerunt]
*LGHP*¹, dicarunt *F*, dicatam colunt *SP*² 10 11 heph. (efescia *H*)
 uoc.] dicunt efestiam *SF*, dicunt efestiam uocant *P* 11 olympos *SP*
 12 infra] inde infra *h* || quo *G* 14 post uisentibus *ins.* nam asia
 — tanaim (*v. app.*) *H* 16 toto] *H*, tertio *LGSAP* 16 17 egypto *H*
 17 lacum *HP* || taniaim *S*, tanum *G* 18 telmaeso *LG*, telmeso *P*
 20 ab occidente *rursum incipit A* || egeae *H* || littera *G* 23 efusus *S*,
 efesos *P* || in *om. S* || clarissima] noclarissima *H*

- cum, ut Xerxes, cum omnia Asiatica templa igni 1 **IGN.**
daret, huic uni pepercerit. sed haec Xerxis clementia 2
40, 3 sacras aedes non diu a malo vindicavit: namque He- 3
rostratus, ut nomen memoria sceleris extenderet, in- 4
cendium nobilis fabricae manu sua struxit, sicut ipse 5
4 fassus est, voto adipiscendae famae latioris. notatur 6
ergo eadem die conflagravisse templum Ephesi, qua 7
5 Alexander Magnus Pellae natus est. quod cum post- 8
modum ad cultum augustiorem Ephesii reformarent, 9
faber operi Dinocrates praefuit: quem Dinocratem 10
Alexandri iussu Alexandriam in Aegypto metatum 11
supra exposuimus. nusquam autem orbe toto tam ad- 12 *cf. sol. 32, 41*
siduos terrae motus et tam crebras urbium demersiones 13
quam in Asia esse cladibus Asiaticis patuit, || cum Tibe- 14 **PL. 2, 200**
rio principe urbes duodecim simul una ruina occiderint. 15
6 || Ingenia Asiatica inclita per gentes fuere. poetae 16 **IGN.**
Anacreon, inde Mimnermus et Antimachus, deinde 17
Hipponax, deinde Alcaeus, inter quos etiam Sappho 18
mulier. at historiae conditores Xanthus, Hecataeus, 19

1 ut] ut et *A* || xerxis *L*, xerses *HSAP* 1 2 omne a. t. indignaret *G*
2 peperceret *S*, pepercit *A* || haec xerxis] *G*, haec xersis *H*, haec
xersi *LSP*, xersi haec *A* 3 sacre sedis *A* || vindicat *H* || nam *A*
4 ut *om.* *P*¹ || nomen memoria] nominis sui memoriam fama *SAP*¹
5 sua *om.* *H* 4 — 6 sicut ipse confessus est incendium n. f. m. s.
struxit *SA*, sicut i. c. e. incendium n. f. m. s. struxit sicut ipse fassus
est *P* 6 uoto *om.* *SA* || fama *h* || lat. fam. *A* 7 eadem] earum *A*
8 peliae *H*, pello *G* || est *om.* *LG* 8 9 quod cum postmodum] *LGH*,
qui oritur ut nepos edit (sedit *S*) marco fabio ambusto titio quintio
capitulino (capitalino *P*) cons. post romam conditam anno trecentesimo
octogensimo quinto. id templum postmodum cum *SAP*, v. praefatio-
nem 10 dinocrates praefuit] fuit din. *h*, praebuit din. *Bern.*, dino-
cratis fuit *SA* || dinocraten *SA* 11 alexandriam iam *LG* || prae-
metatum *P* 12 autem *om.* *SA* 13 crebra *S* 14 in *om.* *H*
15 una] a *H* || occiderunt *H* 16 per] in *h* || fuerunt *H* || poeta *GP*
17 anacreon *LG* || minermus *LGP*, minnerimus *H*, inimmermus *S*,
minnermus *A* || deinde *om.* *SA* 18 hipronax *S* || alcios *L*, al-
tiosas *G* 19 at] et *HSA* || exanthus *LG*, decim xanthus (*xanthus*
P) *SP*, x xanthus *A* || egatheus *H*

- IGN. 1 Herodotus, cum quibus Ephorus et Theopompus. nam
 2 de septem sapientia praeditis Bias, Thales, Pittacus,
 3 Cleanthes Stoicae eminentissimus, Anaxagoras na-
 4 turae indicator, Heraclitus etiam subtilioris doctrinae
 5 arcanis immoratus.
- PL. 5, 106 6 Asiam excipit Phrygia, || in qua Celaenae, quae 40, 7
 IGN. 7 antiquato priore nomine in Apameam transiere, || op-
 PL. 5, 106 8 pidum a rege Seleuco postmodum constitutum. || istic
 9 Marsyas ortus, istic et sepultus: unde qui proximat
 10 fluvius, Marsyas dicitur: nam sacrilegi certaminis 8
 11 factum et audaces in deum tibus testatur non procul
 12 vallis, quae eventum gestae rei signat et ab Apamea
 13 decem milibus passuum separata Aulocrene usque
 PL. 5, 113 14 adhuc dicitur. || ex arce huiusce oppidi Maeander
 auct. 15 amnis caput tollit, qui recurrentibus ripis flexuosus
 16 inter Cariam et Ioniam praecipitat in sinum qui Mi-
 PL. 5, 145 17 letum dividit et Prienam. || ipsa Phrygia Troadi su- 9
 18 periecta est, aquilonia parte Galatiae conlimitanea,
 19 meridiana Lycaoniae Pisidiae Mygdoniaeque conter-
 PL. 5, 110 20 mina. || eadem ab oriente vicina Lydiae, a septem-
 auct.

v. 6 Phrygia — 15 caput tollit *epitomavit Capella* 6, 685 || v. 14
 Maeander — 17 Prienam *compilavit Isidorus* 13, 21, 23; cf. *Dionysii*
perieg. v. 825 || v. 17 ipsa Phrygia — 186, 3 Pactolus *compilarunt*
Capella 6, 686 et *Isidorus* 14, 3, 41 coll. 43

1 orodotus c. q. eporus *H* || namque *SAP* 2 sapientiae *G*, sapientia *h*
 || bias] bias *G*, las *A* || tares *h* || pitacus *G* 4 indicator] *LGH*,
 indagator *SAP* || herabites *H* || etiam *om. P* 5 immoratus] clarissi-
 mus *SAP*² 6 frigia (*pro lemmate*) as. excipit (excepit *G*) *LG* || cae-
 lonae *H* 7 antiquanto *G* || priori *G* || apamiam *SAP*, apamea *LGH*
 || transit *P* 9 ortus — 10 marsyas *om. G* 10 marsius *H* 11 di-
 bias *S* || testantur *H* 12 uallis] *G*, ualles *LH*, cum fonte ualles *SAP*
interpolatione ex nomine petita || euentu *h* || signant *HS* || ab (ap *G*)
 apamea] *LG*, appamea *H*, ab apamia *SAP* 13 alocren(a)e *LG*
 14 huc *om. G* || huiusque oppidum *H* 15 riuis *H* || fluxuosus *S*
 16 caria *G* || praecipitatur *G* || sinu *P* 17 et pr.] a priena *P*²
 18 glatiae *A* || conlimitanea] *LP*¹, conliminanea *G*, collinita a *H*,
 conlimitata a *A*, conliminata *P*², conliminataea *S* 19 lyconiae *A*
 || midoniaeque *H* 20 eadem — lydiae] libri *legeruntque sic etiam Ca-*
pella et Isidorus; debuit esse: occidentali Lydiae. Lydia ab oriente vi-
cina eidem (Phrygiae)

- trione Moesiae, Cariae a parte qua dies medius est. 1 PL.
 40, 10 mons Lydiae Tmolus croco florentissimus: amnis 2
 Pactolus, quem aurato fluore incitum aliter Chrysor- 3
 rhoam vocant. || in his locis animal nascitur quod 4 PL. 8, 40
 bonacum dicunt, cui taurinum caput ac deinceps corpus 5
 omne, tantum iuba equina: cornua autem ita multi- 6
 plici flexu in se recurrentia, ut si quis in ea offendit, 7
 11 non vulneretur. sed quicquid praesidii monstro illi 8
 frons negat, alvus sufficit: nam cum in fugam vertit, 9
 proluvie citi ventris finum egerit per longitudinem 10
 trium iugerum, cuius ardor quicquid attigerit amburit: 11
 ita egerie noxia submovet insequentes. 12
 12 || Miletos Ioniae caput, Cadmi olim domus, sed 13 PL. 5, 112
 eius, qui primus invenit prosae orationis disciplinam. 14
 13 || non longe Ephesum Colophon civitas, nobilis ora- 15 PL. 5, 116
 culo Clarii Apollinis. unde haud procul Mimas sur- 16
 git, || cuius vertex de nubilis supervolantibus futurae 17 IGN.
 14 tempestatis significant qualitatem. || caput Maeoniae 18 PL. 5, 117
 Sipylus excipit, Tantalus antea dictus || et in illam 19 IGN.
 15 vocabuli memoriam orbitatibus datus Niobae. || Zmyr- 20 PL. 5, 118
 nam Meles circumfluit, inter flumina Asiatica facile 21

v. 3 Pactolus — 4 vocant *compilavit Isidorus* 13, 21, 21 || v. 13 Miletos — 187, 5 extitit *epitomavit Capella* 6, 686 || v. 20 Zmyrnam — 21 circumfluit *compilavit Isidorus* 14, 3, 43

1 moesiae] *LGHP*, mysiae *A*, misiae *S* || die *G* || est *om. A* 2 lydiae tmolus] *SP*, lidiae molus *H*, lydia et tinolus *A*, lyda et molus *L*, lida et tumulos *G* 3 4 c(h)ry(i)soroan *libri* 5 bonacum] *LG*, bonacon *H*, bonnacum *SAP*; bonasus *Plin.* 5 6 omne corpus *G* 6 iube *S* 7 eo *H* || offendit] *LG*, offendat *H*, offenderit *SAP* 10 11 per long. trium iugerum cuius] *LGHP*¹, p. l. tr. iugerum per longas aspergines quarum *A*, per longas aspergines trium iug. quarum *P*², per longas per longitud. tr. iug. aspergines quarum *S* 11 quicquid] quem *G* || amburit] *LGP cum Plinio*, adurit *HSA* 12 submovet] amouet *SA* 13 ionae *SA* || admi *H* || olim] lolim *G* 14 persae *S* 15 non] *LGP*, nam *H*, nam non *SA* || epheso *A* 16 hauh *G* || minas *LGHP* 17 nubibus *H*, nebulis *SP*² 18 significat *H* || maeoniae] *LGP*, meniae *H*, meoiae *A*, maeole *S* 19 sibilus *A*, *om. L* || cantalis *H* || illa *HS* 20 memoria *H* 20 21 zmyrnam] *SA*, smirnam *LGP*, tmine *h*, zmine *Bern.* 21 celes *G*

- PL. 5, 119 1 praecipuus amnis. || Zmyrnaeos vero campos fluvius
 2 Hermus secatur, qui ortus Dorylao Phrygiae Phrygiam
 IGN. 3 scindit a Caria. || hunc quoque Hermum fluctibus
 4 aureis aestuasse antiquitas credit. Zmyrna, unde 40, 16
 5 praecipue nitet, Homero vati patria extitit, qui post
 6 Ilium captum fuit anno ducentesimo septuagesimo se-
 7 cundo, Agrippa Silvio Tiberini filio Albae regnante,
 8 anno ante urbem conditam centesimo sexagesimo.
 9 inter quem et Hesiodum poetam, qui in auspiciis 17
 10 olympiadis primae obiit, centum triginta octo anni
 PL. 5, 125 11 interfuerunt. || in Rhoeteo litore Athenienses et My-
 12 tilenaei ad tumulum ducis Thessali Achillion oppi-
 13 dum condiderunt, quod propemodum interit: deinde 18
 14 interpositis quadraginta ferme stadiis in altero cornu
 15 eiusdem litoris ob honorem Salaminii Aiakis alterum
 16 oppidum, cui Aeantio datum nomen, Rhodii extru-
 17 xerunt.
- PL. 10, 74 18 || At iuxta Ilium Memnonis stat sepulcrum, ad 19
 19 quod sempiterno ex Aethiopia catervatim aves ad-
 20 volant, quas Ilienses Memnonias vocant. * Cremutius

v. 1 Zmyrnaeos — 4 credit *compilavit Isidorus* 13, 21, 22. 14, 3, 42.
 43. 15, 1, 39 || v. 18 at iuxta — 188, 6 flumine *epitomavit Capella*
 6, 686 || v. 18 at iuxta — 188, 3 convenire *adhibuit Isidorus* 12, 7, 30

1 zmyrneos *libri praeter P* || uero *om. A* 1 2 fluvius hermus (*hiemis G*)
LGP, hermus *H*, hermos *SA* 2 siccat *h* || ortus a *SAP* || phry-
 giae *om. H* 3 cariam *G* || hemum *S* 4 auriis *S* || credit] *LGP*,
 credit *HSA* || zmyrna *libri praeter P* || unde] eundem *Bern.*, eodem *h*
 5 nitet] *LGP*, enitet *HSA* || patria extitit] *H*, patria existit *LG*,
 fuit patria *SAP* 6 ilicum *G* || fuit anno — secundo] anno — se-
 cundo humanis rebus excessit *SAP* 7 tibenni *h*, tiberino *A* 8 et
 sex. *LGP* 9 potam *G* 11 interfuerunt] fuerunt *G*, medii fuerunt
*SAP*¹ || roetheo *LP*, rotheo *G*, roetheio *H*, rhyteo *SA* 11 12 mili-
 tinei *G*, nitilenei *H* 12 ad *om. L* 13 deinde] dein *A*, de *S*
 14 ferme] septem *SAP*¹; xxx stadiorum intervallo *Plin.* || alterum *G*
 15 ob] ad *A* || salaminis *P* || aiakis *S*, aicis *h* 16 nomen] n. est *SAP*
 || hrodii *Bern.*, hiodii *h*, rhoehi *A* 16 17 struxerunt *H* 18 men-
 nonis *H* et ita *deinceps* || sep.] aliud sep. *P* 18 19 ad quod] ali-
 quod *A* 19 semp.] *exemp. S*, ex semp. *A* || aethipia *G* 19 20 auo-
 lant *HP*¹ 20 sq. cremuntius auctor *SAP*², crumentius auctor *LGP*¹,
 notum *H*; Cremutius *Plin.*

- auctor est has easdem anno quinto in Aethiopia ca- 1 PL.
 tervatim coire et undiqueversum, quo usquam gen- 2
 40, 20 tium sint, ad regiam Memnonis convenire. || mediter- 3 PL. 5, 125
 ranea quae sunt supra Troadis partem Teuthrania 4
 tenet regio, quae prima Moesorum fuit patria. haec 5
 Teuthrania perfunditur Caico flumine. 6
- 21 || Per omnem Asiam chamaeleon plurimus, animal 7 PL. 8, 120
 quadrupes, facie qua lacertae, nisi crura recta et lon- 8
 giora ventri iungerentur: || proluxa cauda eademque 9 PL. 8, 121
 in vertiginem torta: hamati unguis subtili aduncitate: 10
 incessus piger et fere idem qui testudinum motus: 11
 corpus asperum cute, qualem in crocodilis deprehen- 12
 dimus: subducti oculi et recessu concavo introrsum re- 13
 22 cepti, quos numquam nictatione obnubit, visum denique 14
 non circumlatis pupulis, sed obtutu rigidi orbis intentat. 15
 hiatus eius aeternus ac sine ullius usus ministerio: 16
 quippe cum neque cibum capiat neque potu alatur 17
 23 nec alimento alio quam haustu aëris vivat. || color 18 PL. 8, 122
 varius et in momenta mutabilis, ita ut cuicumque rei 19
 se coniunxerit, concolor ei fiat. colores duo sunt 20
 quos fingere non valet, rubrus et candidus: ceteros 21
 facile mentitur. corpus paene sine carne, vitalia sine 22

2 coire] congregari *SAP*² || quo usquam] *SA*, quod usquam *LHP*,
 quod usque *G* 2 3 gentium *om.* *SA* 3 sit *P* 3 4 mediterraneae *H* 4 troada partim *SA* 4 5 teuthrania tenet regio (regione *G*)]
LGP, teutranæ (-nio *Bern.*) regio *H*, teutranî tenent regio *SA*
 5 prima] pri *G* || mysurum *P*² 6 teutranæ *h* || funditur *L* 9 uentri
cm. *h* 10 in *om.* *G* || humati *S* || abuncitate *H*, aduncitata *S* 11 piger
 et] *LGP*, piger *HSA*; motus tardior ut testudini *Plin.* || qui *om.* *A*
 || testidinum *G*, testitudinum *h* || motos *S* 12 cute] *Bern.*, cutem *LGh*,
 squamosa cute *SAP* 13 recessum *G* 14 quos (quos *hoc loco om.* *A*)
 n. n. obnubit (obnuit *h*)] quod semper inconiugos habet *P*² || uisum
 (uisum *G*) denique] *LGP*, uisum *H*, quos *A* (*vide supra*), *om.* *S*
 15 circulatîs *H* || pupulis] *LHP*¹, pupillis *GSAP*² || obtutu] in-
 titutu *P*² || rigidi orbis] rigidioris *S*, rigidiori *A* || intentat] optentat *G*
 16 illius *L* 17 accipiat *G* 18 aliment *G* 19 et *om.* *A* || mo-
 mento *HA* 19 20 se rei *SAP* 20 iunxerit *SA* 21 quos] quis *A*
 || finge *G* || ruber *h* 22 facillime nititur *G* || paene *om.* *H*

- 1 liene nec nisi in corculo pauxillum sanguinis depre-
 FL. 8, 101 2 henditur. latet hieme, producitur vere. || impetibilis 40, 24
 3 est coraci, a quo cum interfectus est, victorem suum
 4 perimit interemptus: nam si vel modicum ales ex eo
 5 ederit, ilico moritur: sed corax habet praesidium, ad
 6 medellam natura manum porrigente: nam cum ad-
 7 flictum se intellegit, sumpta fronde laurea recuperat
 8 sanitatem.
 FL. 10, 62 9 || Pythonos come in Asia locus est campis paten- 25
 10 tibus, ubi primo adventus sui tempore ciconiae ad-
 11 volant et eam quae ultima advenerit lancinant uni-
 12 versae. aves istas ferunt linguas non habere, verum
 13 sonum quo crepitant oris potius quam vocis esse.
 FL. 10, 63 14 || eximia illis inest pietas: etenim quantum temporis 26
 15 inpenderint fetibus educandis, tantum et ipsae a pullis
 IGN. 16 suis invicem aluntur: || ita enim inpense nidos foveant,
 FL. 10, 62 17 ut incubitus adsiduitate plumas exuant. || noceri eis 27
 18 omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia
 19 vel maxime, ubi serpentium immanis copia est: quos
 20 dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalicis
 21 plurimum mali detrahunt.
 FL. 5, 146 22 || Galatiam primis saeculis priscae Gallorum gentes 41, 1
 23 occupaverunt *Tolostobogi Veturi Ambitoti, quae vo-

v. 12 aves — 17 exuant *compilavit Isidorus* 12, 7, 16. 17 || v. 22 Ga-
 latiam — 23 occupaverunt *compilavit Isidorus* 14, 3, 40

1 lene nec sine in *G* || curriculo *Bern.*, ruriculo *h* 3 est *om. h*
 || quo cum] quocumque *II* 4 peremit *S* || intereptus *G* || uel mod.
 ales (alas *G*) ex eo (eo *om. H*) ex eo uel mod. ales *P*, ex eo al.
 uel mod. *SA* 5 corax] corax quoque *SAP* 7 recipiat *P* 9 py-
 thonos come] *P*, phitonos come *Bern.*, phitonos coniae *h*, pithonius
 comes est *G*, pythonos comes *SA*, pithonus come is est *L* || est] *SAP*,
 in *LGH* 11 lacinant *AP*, lacimant *S* 12 13 uer. son.] sonum
 autem *SAP*¹ 13 quod *LH* 14 illis inest] in illis est *S* 15 educ.]
 et lucandis *h* 17 adsuitate *L* || nocere his *H* 18 ducunt] putant
*SAP*² 21 detrahunt] demunt *SAP*² 23 tolosboci *L*, tolosbuci *G*,
 tolosbocci *H*, tolosbici *P*¹, tolosbi *P*², tollosbi *A*, colosi *S*; To-
 lostobagi *Plin. (Ricc.)* || ambitoti quae] ambitii utique *H*

- cabula adhuc permanent: quamvis Galatia unde dicta 1 PL.
sit, ipso sonat nomine. 2
- 42, 1 || Bithynia in Ponti exordio ad partem solis orien- 3 IGN.
tis adversa Thraciae, opulenta ac dives urbium, a fon- 4
tibus Sagari fluminis primos fines habet: ante Bebrycia 5
dicta, deinde Mygdonia, mox a Bithyno rege Bithynia. 6
- 2 in ea Prusiadem urbem et adluit Hylas flumen et 7
perspergit Hylas lacus, in quo resedissee credunt de- 8
licias Herculi, Hylan puerum, Nymphis rapinam: in 9
cuius memoriam usque adhuc sollemni cursitatione 10
- 3 lacum populus circumit et Hylan voce clamant. || in 11 PL. 5, 148
Bithyno quoque agro Libyssa locus Nicomediae proxi- 12
mus, sepulcro Hannibalis famae datus: || qui post Car- 13 IGN.
thaginense iudicium transfuga ad regem Antiochum, 14
dein post Antiochi apud Thermopylas pugnatam ma- 15
lam pugnam fractumque regem fortunae vicibus in 16
hospitium Prusiae devolutus, ne traderetur T. Quintio 17
ob hanc causam in Bithyniam misso captivusque Ro- 18
mam veniret, veneni mali poculo animam expulit. 19

v. 3 Bithynia — 6 Bithynia *compilarunt Capella 6, 687 et Isidorus 14, 3, 39* || v. 7 in ea — 9 rapinam *compilavit Capella 6, 687* || v. 11 in Bithyno — 19 expulit *compilarunt Capella 6, 687 et Isidorus 14, 3, 39*

2 sonet SA 4 cratae H 4 5 fontibus] LGP, pontibus HSA
5 sagari] H, sangari LGP, sangaris SA; Sagarius s. Saggarius Plin.
libri, a Sagari flumine Capella || debrycia A, hebricia P 7 trusiadem SA, brusiadem P || et alluit hylas] LGP¹, et adlui zias H, praetermeat hylas SAP² 8 perspergit hylas lacus] hylas lacus adluit SAP²
|| resedissee] HSAP, perisse LG 9 herculi] LSP, herculis GHA
|| hylan LGA, hylam HS, hilam P || rapinam] ripam h 9 10 cuius
in SA 10 memoria G || cursitatione] tripudiatione A, tripudanione P,
typumdanione S 11 circuit H || hylan] LGSA, hylam P, hyla H
12 libissa (lybissa P) libri 13 14 carthaginense P 15. deinde H
|| antiochum LG 15 16 pugnatam malam pugnam] P, pugnam tam
malam pugnam L, pugnantem mala pugna G, pugnatum mala pugna H,
tam malam pugnam SA 16 fractoque rege H 17 prusia SA || deuotus h || quinto S 18 captivusque] captivumque S, et (om. Bern.)
captivus usque H 19 post expulit ins. et a romanis se uinculis morte
defendit SAP

- PL. 6, 3 1 || In ora Pontica post Bospori fauces et Rhesum 43, 1
 PL. 6, 4 2 amnem || portumque Calpas Sagaris fluvius ortus in
 3 Phrygia dictusque a plerisque Sagarius exordium facit
 4 Mariandyni sinus, in quo oppidum Heraclea adposi-
 5 tum Lyco flumini: et Acone portus, qui proventu
 6 malorum graminum usque eo celebris est, ut noxias
 7 herbas aconita illinc nominemus. proximus inde Ache- 2
 IGN. 8 rusius specus, || quem foraminis caeci profundo ad
 9 usque inferna aiunt pertendere.
- PL. 6, 5 10 || Paphlagoniam limes a tergo Galaticus amplec- 44, 1
 PL. 6, 6 11 titur. || ea Paphlagonia Carambi promunturio spectat
 PL. 6, 5 12 Tauricam, || consurgit Cytoro monte porrecto in spa-
 13 tium trium et sexaginta milium, insignis loco Eneto:
 14 a quo, ut Cornelius Nepos perhibet, Paphlagonες in
 15 Italiam transvecti mox Veneti sunt nominati. pluri- 2
- PL. 6, 7 16 mas in ea regione urbes Milesii condiderunt, || Eupa-
 17 toriam Mithridates: quo subacto a Pompeio Pompeio-
 18 polis est dicta.
- PL. 6, 24 19 || Cappadocia gentium universarum quae Pontum 45, 1
 20 accolunt praecipue introversus recedit. latere laevo

v. 1 in ora — 4 Heraclea *compilavit Capella* 6, 688 || v. 5 et Acone — 7 nominemus *compilarunt Capella* 6, 688 et *Isidorus* 17, 9, 25 || v. 7 proximus — 9 pertendere *compilavit Capella* 6, 688 || v. 10 Paphlagoniam — 18 dicta: *similia ex Plinio potius quam ex Solino Capella* 6, 689 || v. 19 Cappadocia — 192, 14 caret *compilavit Capella* 6, 690

1 post *om. H* || rhesum] *GP*, hresum *S*, hressum *L*, resum *A*, ressum *H* 2 pontumque *G* || sagari *S*; Sangaris *libri Pliniani*, Sagarim *Capellae* 3 dictusque *om. A* || a *om. P*¹ || sagarius] *LGH*, sangarius *SP*, sangaris *A*; Sagiarius *libri Pliniani* 4 marisandyni *SAP* 5 oppositum *H* 5 loco *G* || flumine *P* || aquone *H* 6 noxia *G* 7 proximum *H* 7 8 acherussius *L*, acerusius *H*, acherisius *G* 9 infernas *SA* || pertendere] *LGP*¹, patere *HSAP*² 10 galatius *h* 11 ea *om. A* || carambi] *LP*, caranbi *G*, carabi *HS*, scarabi *A*; Carambis *libri Pliniani* || expectat *H* 12 taurigam *SA*, taurincam *P* || cons. cyt. (cuturo *H*) monte] cyt. (cythero *A*) monte cons. *SA* 13 trium] passuum trium *SAP* || eneto] *H*, enoto *LG*, ueneto *SAP*; quo loco Enetos adicit Nepos Cornelius *Plinius* 17 mitridaces *S* || quo] quae *A*, *om. S* || subacta *A* 20 introuersus] *LGH cum Capella*, introrsus *SAP cum Plinio* || lat. laeue] *LGP*, laeue lat. *H*, latere a laeue *SA*

- utrasque Armenias et Commagenen simul transit: 1 PL.
 dextero plurimis Asiae populis circumfusa. attollitur 2
 ad Tauri iuga et solis ortus. praeterit Lycaoniam 3
 45, 2 Pisidiam Ciliciam. vadit super tractum Syriae An- 4
 tiochiae, parte regionis alterius in Scythiam perten- 5
 dens, || ab Armenia maiore divisa Euphrate amne: 6 PL. 6, 25
 quae Armenia unde Panedri montes sunt auspicatur. 7
 3 || multae in Cappadocia urbes inclitae: verum ut ab 8 PL. 6, 8
 aliis referamus pedem, coloniam Archelaidem, quam 9
 deduxit Claudius Caesar, Halys praeterfluit: Neo- 10
 4 caesaream Lycus alluit: Melitam Samiramis condidit: 11
 Mazacam sub Argaeo sitam || Cappadoces matrem ur- 12 IGN.
 bium numerant: qui Argaeus nivalibus iugis arduus 13
 ne aestivo quidem torrente pruinis caret quemque 14
 indidem populi habitari deo credunt. 15
 5 Terra illa ante alias altrix equorum et proventui 16
 equino accommodissima est: quorum hoc in loco in- 17
 6 genium reor persequendum. nam equis inesse iudi- 18
 cium documentis plurimis patefactum est, cum iam 19

v. 16 terra — equorum compilavit Isidorus 14, 3, 37

1 utrasque] usque *h* || commagenen] *LGA*, commagenem *HS*, con-
 magenem *P* 3 a tauri iugo et solis ortu *LG* || licaonicum *G*, li-
 coniam *S* 4 psidiam *h*, persidiam *Bern.* || super] sub *S* || syri *L*
 5 parte] pariter *H* || reg.] gionis *G* || in] ad *H* || scythiam] Cyrrhesti-
 cam regionem *Plinius*, sistiam *Capella* (*Reich.*) 7 panidri *LGH*,
 panthy(i)dri *SAP*; Parihedri *Plinius testibus libris* 6, 25 *cf.* 5, 98. 6, 29,
 a montibus Panedriis *Capella* (*Reich.*) 8 multae] m. sunt *SA* || in
 capp.] cappadociae *h*, ad cappadocie *Bern.* 9 alius *G* || colonia *G*
 || archilaidem *SA* 10 haly *S* 10 11 neocaesaream] *AP*, neocae-
 sarea *S*, in eo caesaream (-riam *H*) *LGH* 11 lycus] *SA*, littus *H*,
 fluvius ly(i)cus *LGP* || samiramis] *LSAP*, samiramis *G*, semiramis *H*
 12 mazacam] *A*, mazacham *H*, mazzacam *S*, mazzagam *LGP* || argo *H*,
 argeuo *L* 12 13 urb. num.] habent urb. *SAP* 13 arduus — 14 tor-
 rente] obsitus numquam *SAP*²; nives verticis albicantis ne aestivis
 quidem solibus *Capella* 15 indidem] *LAP Bern.*, indi *G*, indicem *S*,
om. h || habitare *LG* || deum *G* 16 prouentu *hA* 17 accommodis-
 sima] *LG Bern.*, accommotissima *h*, accommodatissima *SAP* || est
om. SA 18 reor persequendum] persequemur *P*¹ || equus *S*
 18 19 indicium *Gh* 19 est *om. SA*

- IGN. 1 aliquot inventi sunt, qui nonnisi primos dominos re-
 2 cognoscerent, obliti mansuetudinis, si quando mutas-
 3 sent consueta servitia. inimicos partis suae norunt
 4 adeo, ut inter proelia hostes morsu petant. sed illud 45, 7
 5 maius est, quod rectoribus perditis quos diligebant
 6 arcessunt fame mortem. verum hi mores in genere
 7 equorum praestantissimo reperiuntur: nam qui infra
 8 nobilitatem sati sunt, nulla documenta sua praebue-
 9 runt. sed ne quid videamur dicendi licentia contra 8
 PL. 8, 154 10 fidem adrogasse, exemplum frequens dabimus. || Ale-
 11 xandri Magni equus Bucephalus dictus sive de as-
 12 pectus torvitare seu ab insigni, quod taurinum caput
 IGN. 13 armo inustum habebat, || seu quod de fronte eius quae-
 PL. 8, 154 14 dam corniculorum minae protuberabant, || cum ab
 15 equario suo alias etiam molliter sederetur, accepto
 16 regio stratu neminem umquam alium praeter domi-
 17 num vehere dignatus est. documenta eius in proeliis 9
 18 plura sunt, quibus Alexandrum e durissimis certami-
 19 nibus sospitem ope sua extulit: quo merito effectum,
 20 ut defuncto in India exequias rex duceret et supre-
 21 mis sepulcrum daret, urbem etiam conderet, quam
 PL. 8, 155 22 in nominis memoriam Bucephalam nominavit. || equus 10

v. 1 nonnisi — 3 servitia *compilavit Isidorus* 12, 1, 43

1 aliqui *H* || sunt] *LGHSP*, sint *A* || primas domos *H* 2 agnos-
 cerent *SA* || mans. obl. *G* 2 3 mutassent] equitassent *S* 3 inim.]
 quorum inim. *G* 4 inter] in *H* 6 arcessunt] *LGP*, accessunt *H*,
 accesserunt *S*, accersiunt *A* || hi] in *S* 7 praestantissimi *SA*
 || reper.] inveniuntur *H* 8 novitatem *H* || sati] *H*, satis *LGP*,
om. SA || sua] *LGH*, sui *SAP* 9 dicendi *bis G* 10 adrogasse]
 usurpasse *SAP*² 10 11 alexander *S* 11 bucephalus] *LGSAP*, bu-
 cefala *H*; bucephalon, bucephalan *Plinii libri* 12 quo *SA* 13 inust.
 arm. *SAP* || habebat] *LGHP*¹, gerebat *SAP*² || seu] uel *SAP*²
 || de] *LG*, e *H*, in *SAP* 13 14 quaedam] q. existentium *SA* 14 prot.
 min. *SAP* 15 sedetur *A*, sequeretur *S*¹ 16 strato *S* || alium
om. H 17 est *om. S* || documenta *LP* || proelio *S* 18 durissi-
 mis] diuersis *SA*, diuersissimis *P*² 19 eff.] eff. est *h* 20 21 su-
 premis (sub praemis *G*, supremi *H*) sepulchrum daret] *LGHP*², su-
 prema (supremo *A*) ornaret sepulchro *SAP*¹ 22 bufalam *G*, bucephalis *H*

- C. Caesaris nullum praeter Caesarem dorso recepit: 1 PL.
 cuius primores pedes facie vestigii humani tradunt 2
 fuisse, sicut ante Veneris genetricis aedem hac effigie 3
 45, 11 locatus est. || regem Scytharum cum singulari cer- 4 PL. 8, 156
 tamine interemptum adversarius victor spoliare vellet, 5
 ab equo eius calcibus morsuque est lancinatus. || Agri- 6 PL. 8, 155
 gentina etiam regio frequens est equorum sepulcris, 7
 quod munus suprematitatis meritis datum credimus. 8
 12 || voluptatem his inesse circi spectacula prodiderunt: 9 IGN.
 quidam enim equorum cantibus tibiarum, quidam sal- 10
 tationibus, quidam colorum varietate, nonnulli etiam 11
 accensis facibus ad cursus provocantur. || affectum 12 PL. 8, 158
 13 equinum lacrimae probant: denique interfecto Nico- 13
 mede rege equus eius vitam inedia expulit. cum proelio 14
 Antiochus Galatas subegisset, Cintareti nomine ducis, 15
 qui in acie ceciderat, equum insilivit ovaturus isque 16
 adeo spreuit lupatos, ut de industria cernuatus ruina 17
 14 pariter et se et equitem adfligeret. || ingenia equorum 18 PL. 8, 159, 160
 etiam Claudii Caesaris circenses probaverunt, cum 19
 effuso rectore quadrigae currus aemulos non minus 20
 astu quam velocitate praeverterent et post decursa 21
 legitima spatia ad locum palmae sponte consisterent, 22
 15 velut victoriae praemium postularent. || excusso quo- 23 PL. 8, 161

v. 1 nullum — recepit *adsumpsit* Isidorus 12, 1, 43 || v. 12 affectum e. l. p. *adhibuit* Isidorus 12, 1, 43

1 C. *om. G* || recipit *S* 2 priores *h*, *om. Bern.* || faciem *H* || trahunt *A* 3 fuisse *om. H* || aedem] eadem *G*, .adem *L* || haec *G* 4 locutus *S* 4 5 sing. cert. int. cum adu. *H* 6 lacinatus *S*¹, laceratus *H*, laniatus *S*² 6 7 acragantina *SA*, agragentina *LP* 7 est] est etiam *h* 8 mun. supr.] supremorum (supramorum *A*) munus *SAP* || creditur *SAP* 9 voluntatem *SA* || his *om. H* || spectacula] repagula *P*² 10 enim] eorum *L* 13 14 nicomediae *A* 15 cintareti] *LHSP*, cintariti *G*, citareti *A*; Centaretum *Plin.* 16 insilivit ou.] *LG*, insiluit ou. *H*, ou. insilivit *P*, ou. insiluit *SA* 18 et se et eq. par. *SA* 19 etiam] et *H* || cirnenses *G* 20 cursus *H*, *om. S* 21 peruerterent *h* 23 uelut] et uelut *LG*, uelut quae *LP* || excussa *h*

- FL. 1 que auriga, quem Rutumannam nominabant, relicto
 2 certamine ad Capitolium quadriga prosilivit nec ante
 3 substitit quam Tarpeium Iovem trina dextratione lu-
 FL. 8,162 4 strasset. || in huiusce animalis genere aetas longior 45, 16
 FL. 8,164 5 maribus: || legimus sane equum ad annos LXX vixisse.
 FL. 8,163 6 || iam illud non venit in ambiguum, quod in annum
 7 tertium et tricesimum generant, utpote qui etiam post
 8 vicesimum mittantur ad subolem reficiendam. notatum
 9 etiam advertimus Opuntem nomine equum ad gre-
 FL. 8,164 10 gariam venerem durasse in annos quadraginta. || equa-
 FL. 8,165 11 rum libido extinguitur iubis tonsis. || in quarum partu 17
 12 amoris nascitur veneficium, quod in frontibus prae-
 13 ferunt recens editi, furvo colore, caricis simile, hip-
 14 pomanes nominatum: quod si praereptum statim fuerit,
 15 nequaquam mater pullo ubera praebet fellitanda. quo 18
 16 quis acrior fuerit speique maioris, profundius nares
 17 mersitat in bibendo. mas ad bella numquam produ-
 18 citur apud Scythas, eo quod feminae exonerare ve-
 FL. 8,166 19 sicas etiam in fuga possunt. || edunt equae et ventis
 20 conceptos: sed hi numquam ultra triennium aevum
 21 trahunt.

v. 19 edunt — 21 trahunt compilavit Augustinus de civ. dei 21, 5, 1

1 rutumannam] LG, rutumannum H, rutimannam P, rotimananam S,
 rutimananam A; Ratumenna Plin. 2 prosiliuit] L, prosiluit GHSAP
 3 substitit] subsistit quamlibet obuiis occursibus inedita SAP || iouen P
 || tetrastatione P 3 4 lustraret SAP 4 ammalis G 5 legimus — annos]
 nam (mam S) legimus equum (equum om. S) ad usque annos SAP
 || LXXV Plinius 8 notum G 9 opuntem P 10 in] ad H 10 11 equa-
 rum] uel quarum A 12 beneficium LGSA 13 recens om. H
 || furuo] SAP², fuluo LHP¹, filuo G; colore nigro Plin. || caricis]
 HSAP² cum Plinio, cicatricis LGP¹ 13 14 yppomenes H 14 nomi-
 natatur h 15 ubera praeter h, praebet ubera SAP || fellitanda] HSA,
 uellicanda LGP¹, fellicanda P² 16 quis] equis h || acrior]
 amor H || maioris] maioris eo H 16 17 nar. m. in bib.] cum bibit
 nares suas mersat SAP² 17 mas om. H 18 exonerare] leuare SAP²
 19 possint SAP || equae] et quae G || et] ex LG || uentis] ouentis G,
 uessicis A 20 conceptus A || hii G 20 21 aeu. tr.] equum
 trahunt H, uiuunt SA, uiuunt eum, trahunt P

- 46, 1 || Assyriorum initium Adiabene facit: in cuius parte 1 PL. 6, 41
 Arbelitis regio est, quem locum victoria Alexandri 2
 Magni non sinit praeteriri. || nam ibi copias Darii 3 PL. 13, 3
 fudit, ipsum subegit expugnatisque eius castris in 4
 reliquo apparatu regis repperit scrinium unguentis 5
 refertum, unde primum Romana luxuria fecit ingres- 6
 2 sum ad odores peregrinos. || aliquantisper tamen virtute 7 PL. 13, 24
 veterum ab hac vitiorum inlecebra defensi sumus 8
 atque adeo in tempus censorum P. *Licinii Crassi et 9
 C. Iulii Caesaris: qui edixerunt anno urbis conditae 10
 quingentesimo sexagesimo quinto, ne quis unguenta 11
 3 inueheret peregrina. postmodum vicerunt nostra vitia 12
 || et senatui adeo placuit odorum delicia, ut ea etiam 13 PL. 13, 25
 in poenalibus tenebris uteretur: sicut L. Plotium fra- 14
 trem Planci bis consulis proscriptum a triumviris in 15
 Salernitana latebra unguenti odor prodidit. 16
 4 || Hos terrarum ductus excipit Media, cuius arbor 17 SOL.
 inclaruit etiam carminibus Mantuanis. ingens ipsa 18 VERG. G. 2, 126
 || et cui tale ferme quale unedonibus folium est tan- 19 PL. 12, 14

v. 1 Assyriorum in. A. f. compilavit Capella 6, 691 || v. 17 hos —
 Media compilavit Capella 6, 691 || v. 17 arbor — 197, 7 protuberant
 adhibuit Isidorus 17, 7, 8

1 assiriorum in.] H, in. assiriorum SA, assiriarum in. LG, in. assi-
 riarum P || adgabene GH, ad..bene L || facit om. H || in cuius
 parte] SA, in parte cuius H, huius parte LG 2 arbelitis] SAP cum Plin.,
 abelitis LH, habelitis G 6 primum — 7 tamen] latius luxuria se
 protulit non tamen longo (longe S) tempore SA, latius l. se protulit
 primum r. l. f. i. ad o. peregrinos aliquantisper nos tamen longo tem-
 pore P 7 ad odores] adores G, adolores P¹ 8 uictorium S || def.
 sum.] defendimus S¹ 9 atque] usque A || tempus cens.] censuram S,
 censura A, in censuram P¹ || p. licinii] scripsimus; pl LGH, publici SA,
 publi P || grassi LG 10 g. sive gai libri; l. requiritur || eduxe-
 runt GS 11 ne corrigas sexcentesimo, v. Beckerus in enchir. 2, 2,
 229 || et sexag. G 11 12 quis ung. inu.] LG, ungenta quis inu. H,
 quis inu. ung. SAP 12 nostrammuitiam G 13 sanatu] G || pla-
 cuerunt A || deliciae A, debita H || ea] eis A 14 penetralibus A
 || uterentur SA || l.] cl. G || polcium S 15 blanci H || bis] bilis A
 || consusis h, consulibus Bern. || atrium curis G 16 solernitana H
 17 media cuius om. h 19 et om. LG || tale] tela S || unede-
 nibus G, unaced*onibus A || tanto G

- 1 tum eo differt, quod spinulentis fastigiis hispida tur-
 2 gescat. malum inimicum venenis: || sapore asperum
 3 et amaritudinis merae: odoris autem fragrantia plus
 4 quam iucundum longeque sensibile. verum pomorum 46, 5
 5 illi tanta ubertas inest, ut onere proventus semper
 6 gravetur: nam protinus atque poma eius deciderunt
 7 maturitate, alia protuberant, eaque tantum est opimitati
 8 mora, ut fetus decidant ante nati. || usurpare sibi ne- 6
 9 mora ista optaverunt et aliae nationes per industriam
 10 germinis transferendi, sed beneficium soli Mediae da-
 11 tum natura resistente terra alia non potuit mutuari.
 12 || Portae Caspiae panduntur itinere manu facto longo 47, 1
 13 octo milibus passuum: nam latitudo vix est plaustro
 14 permeabilis. in his angustiis etiam illud asperum,
 15 quod praecisorum laterum saxa liquentibus inter se
 16 salis venis exundant humorem affluentissimum, qui
 17 constrictus vi caloris velut in aestivam glaciem cor-
 18 poratur: ita labes invia accessum negat. praeterea
 19 octo et viginti milium passuum tractus omnis, quoquo 2
 20 inde pergitur humo arida, sine praesidio sitit. tunc

1 quod spinosis fastigiis hispida turgescat *P*¹, quod aculeatum (acua-
 leatum *L*) spinulentis fastigiis hispida turgescat *LGHP*², quod acu-
 leatum (acul. quod *A*) spinosis fastigiis hispidatur gestat *SA* 2 ue-
 nenis] ueniens *h* || aspero *SAP* 3 super mere est mire *S*, myrre *A*
 || [grantia] *P*, fragrantia *GH*, flagrantia *LSA* 4 pomorum] *LP*,
 pomarum *G*, pomo *SA*, pomi *H* 5 illi] *H*, illius *LGSAP* 6 at-
 que] *LGSP*, ut *HA* || deciderunt] *LGP Bern.*, deciderint *h*, cecide-
 rint *SA* 7 proturabant *P*¹, protuberabant *P*² || eaque] et haec *A*,
 haec et *S* || opimitati] *LP*, opinitati *G*, opimati *H*, opimitanti *SA*
 8 fetus ut *P*, ut fetus ut *LG*, ut factus *A* 10 germ. transf.] trans-
 lati germinis *P*¹, translati germ. et inserti (insertis *S*) *SA* || soli]
 sibi *h* || medicae *H* 11 mutari *S* 12 casp. port. *SAP* || itinere]
 in it. *S* 13 longitudo *H* || est] em *G* 14 etiam om. *G* || aspe-
 rum] inter alia difficile *SAP*² 16 humorem — 17 caloris (callium *H*)
 (h)umore affluentissimo qui mox sole constrictus *SAP*² 17 in aesti-
 uam (aestium *H*) glaciem (glatiam *P*, glaciae *H*) incorporatur] in
 glaciem coit *SAP*² 18 labes] lunies *P*² *m. rec.* || inuia] in una
 (superscr. mutua) *A* 19 omnis om. *P* || quoque *LGSA* 20 per-
 gitur] pergatur *SAP*² || hum. ar.] nullis puteis uel fontibus *SAP*¹
 || tunc] ut tunc *LG*

- serpentes undique gentium convenae a verno statim 1 PL.
 die illuc confluunt. ita periculi ac difficultatis con- 2
 cordia ad Caspios nisi hieme accessus negatur. 3
- 48, 1 || A Caspiis ad orientem versus locus est, quod 4 PL. 6, 46
 Direum appellatur, cuius ubertati non est quippiam 5
 quod comparari queat. quem locum circumsident La- 6
 2 pyri, Naricli et Hyrcani. ei proximat Margine regio 7
 inclita caeli ac soli commodis, adeo ut in toto illo 8
 latifundio vitibus sola gaudeat. in faciem theatralem 9
 montibus clauditur, ambitu stadiorum mille quingen- 10
 torum, paene inaccessa ob incommodum harenosae so- 11
 litudinis, quae per centum et viginti milia passuum 12
 3 undiqueversum circumfusa est. regionis huius amoe- 13
 nitatem Alexander Magnus usque adeo miratus est, 14
 ut ibi primum Alexandriam conderet: || quam mox a 15 PL. 6, 47
 barbaris excisam Antiochus Seleuci filius reformavit 16
 et de nuncupatione domus suae dixit Seleuciam: cuius 17
 urbis circuitus diffunditur in stadia septuaginta quinque. 18
 in hanc Orodes Romanos captos Crassiana clade deduxit. 19
- 4 || et aliud in Caspiis Alexander oppidum excitarat idque 20 PL. 6, 48
 Heraclea dictum dum manebat: sed hoc quoque ab 21
 iisdem eversum gentibus, deinde ab Antiocho restitutum, 22
 ut ille maluit, Achais postmodum nominatum est. 23

v. 1 serpentes — 2 confluunt inter Pliniana (6, 30. 31) adhibuit Capella 6, 691

2 illuc confluant *P*¹, ilico coeunt *SAP*² 3 ad om. *LG* || negant *P*²
 4 a om. *hP* || uersum *G* || est locus *LGP* 5 Dareium *Plinius*
 || ubertati] ubertim *S* 5 6 quippiam quod] quod uspiam *SAP*
 6 quem] hunc *SAP*¹ || locum om. *P*¹ 6 7 lapiri] *LG*, capyri *A*,
 capiri *S*, cipiri *H*, lapydi *P*; Lapyri *Plin. (Lugd.)* 7 naricli] *LGP*,
 narachi *SA*, naci *H*; Narieci *Plin. (Lugd.)* || proximat (-mant *A*)
 ei *SAP* || margyriae *P*; Margiane *Plinius* 8 incliti *h* || commo-
 ditas *A* || illi *S* 9 latifundo *h* || in] ad *LG* || facie tetrale *h*
 10 montibus] nientibus *h*, collium prominentiis *Bern.* || claudebitur *G*,
 circumuenitur *SA* || ambitus *S* 11 hareneae *G* 12 milia om. *L*
 15 primum] *LSAP Bern.*, primam *GBh*; cf. v. 21 et p. 199, 9 18 in
 om. *H* 19 oracles *H* || crassian *G* || duxit *H* 20 aliud om. *H*
 || carpiis *G* || excitarat] *GP*, excitaret *L*, excitauit *SA*, extruxer-
 rat *H* 21 heraclia *H* || dum om. *H* || quoque om. *H* 22 isdem *S*
Bern., eisdem *h*, hisdem *LGAP*

FL. 6, 49 1 Oxus amnis oritur de lacu Oaxo, cuius oras hinc 49,1
 2 inde Bateni et Oxistacae accolunt: sed praecipuam
 3 partem Bactri tenent. Bactris praeterea est proprius
 4 amnis Bactros: unde et oppidum quod incolunt Bac-
 5 trum. gentis huius quae pone sunt, Propanisi iugis 2
 6 ambiuntur: quae adversa, Indi fontibus terminantur:
 7 reliqua includit Ochus flumen. || ultra hos Panda 3
 8 oppidum Sogdianorum, in quorum finibus Alexander
 9 Magnus tertiam Alexandriam condidit ad contestan-
 10 dos itineris sui terminos. hic enim locus est, in quo 4
 11 primum a Libero patre, post ab Hercule, deinde a
 12 Samiramide, postremo etiam a Cyro arae sunt con-
 13 stitutae, quod proximum gloriae omnes duxerunt illo
 14 usque promovisse itineris sui metas.
 15 Universi eius ductus dumtaxat ab illa terrarum 5
 16 parte Laxates fluvius secatur fines, quem tamen Laxa-
 17 tem soli vocant Bactri: nam alii Scythae Silim no-
 18 minant. hunc eundem esse Tanain exercitus Alexandri
 19 Magni crediderunt: verum Demodamas dux Seleuci

v. 1 Oxus — 200, 5 Didymaeo *epitomavit Capella* 6, 692 || v. 3 Bac-
 tris — 7 flumen *compilavit Isidorus* 14, 3, 30. 15, 1, 11

1 .xi h, oxis *Bern. et Capella (Reich.)* || oritur om. H || oaxo] S'A
 cum *Plin. (Leid. Ricc.)*, axo HS², oazo L, cazo G, oxo P || ora LGHP
 2 batani SAP² || oxistacae] LGHP¹, oxostate SP², oxostasae A,
 oxitacae *Bern.*; Oxyttage *Plin. (Leid.)* || praecipuam] terciam H
 3 pactem S || baetri G || propius hP 4 bactus H || et om. P
 5 gentis huius quae] P *Bern.*, gentes huius quae LG, gentibus his
 quae h, gentis huiusce SA || paene H || propanisi] LGP, pro-
 panis HSA 6 indiffontibus H 7 includit] BSAP *Bern. cum Plinio*,
 intercludit Lh, interducit G || occhus L, occus GH, oxus SAP;
 Ochus *Plin. et Isidorus* || utra h || hoc SAP² || panda] SAP² cum *Plinio*,
 pada LGH 8 sucdianorum H 10 hinc G 12 semiramide H 13 duxe-
 runt] LHS, duxerint AP, dixerunt G 14 usque] se H 16 laxates]
 HA et *Capellae libri*, laxantes LGP, iaxatas S; laxarte, iaxare *Plinii*
 libri || secatur fines quem] sed ad finem quam H || tamen] LGP, trans H,
 om. SA 16 17 laxatem] A, laxantem LGP, laxate H, iaxaten S
 17 hactri G || alii om. SA || silint P 17 18 nonominant S, nonant G
 18 esse] et H || tanaim HSA 18 exercitus — 200, 3 tanain
 om. P, *supplevit m. rec.* 19 demodamas A

- et Antiochi, satis idoneus vero auctor, transvectus 1 PL.
 annem istum, titulos omnium supergressus est alium- 2
 49,6 que esse quam Tanain deprehendit. ob cuius gloriae 3
 insigne dedit nomini suo, ut altaria ibi strueret Apol- 4
 lini Didymaeo. || hoc est conliminium, in quo limes 5 PL. 6, 50
 Persicus Scythiis iungitur: quos Scythas Persae lingua 6
 sua Sacas dicunt et invicem Scythae Persas Chor- 7
 sacos nominant montemque Caucasum Croucasim, id 8
 7 est nivibus candicantem. densissima hic populorum 9
 frequentia cum Parthis legem placiti ab exordio moris 10
 incorrupta custodit disciplina: e quibus celeberrimi 11
 sunt Massagetae et Essedones, Satarchae et Apalaei. 12 *cf. PL. 6, 22, SOL. 19, 3*
 8 || post quos, immanissimis barbaris interiacentibus, de 13 PL. 6, 51
 ritu aliarum nationum paene inconstanter definitum 14
 advertimus. 15
 9 || Bactri camelos fortissimos mittunt, licet et Arabia 16 PL. 8, 67
 plurimos gignat: verum hoc differunt, quod Arabici 17
 bina tubera in dorso habent, singula Bactriani. || hi 18 PL. 11, 254
 numquam pedes atterunt: sunt enim illis reciprocis 19
 quibusdam pulmunculis vestigia carnulenta. unde et 20
 contraria est labes ambulantibus nullo favente prae- 21
 sidio ad nisum insistendi. || habentur in duplex mi- 22 PL. 8, 67

v. 5 hoc est — 6 iungitur *compilarunt Capella 6, 693 et Isidorus 9, 2, 62* || v. 8 montemque — 9 candicantem *compilavit Isidorus 14, 8, 2* || v. 16 Bactri — 19 atterunt *compilavit Isidorus 12, 1, 35. 14, 3, 30*

1 antiochus *S* || uero *om. A* 2 istum tit.] istutulos *G* || super-
 egressus *S*, supergres *G* 3 tanaim *HSA* 4 nomine *H* || strueret]
 statueret *SA* 5 didymaeo] deli *h*, delio *Bern. contra Plin.* || con-
 liminum *A* 6 scythas] chitas *G* 7 satas *A* 7 8 chorsacos] *LP*¹,
 corsachos *G*, chersacos *H*, scortacos *SP*², scrotacos *A*; Chorsaros *Plin.*
 8 que *om. H* || croucasim] *LG cum Plin. (Leid.)*, croucasin *Bern.*, crou-
 casin *h*, croucassim *AP*, craucassim *S* 9 candidantem *GP*, candi-
 antem *L* || dens.] in dens. *S* 10 moris] montis *A* 12 masagetae *SP* || et
om. SAP, erasum in L || oesaedones *G* || satarchae] *HSA*, satharcae *LG*,
 satharche *P* || apalei] *HP*², apalegi *LG*, apamei *P*¹, apamaei *S*,
 apame *A* 17 arabiaci *G* 18 hi] et *A* 20 pulmunculis] *LGP*,
 palmunculis *H*, pumunculis *SA* 22 habent (ur *eraso ut vid.*) *L*

- 1 nisterium: sunt alii oneri ferundo accommodati, alii
 PL. 8, 68 2 perniciores: || sed nec illi ultra iustum pondera reci-
 3 piunt nec isti amplius quam solita spatia volunt
 4 egredi. geniturae cupidine efferantur adeo, ut sae- 49, 10
 5 vian cum venerem requirunt. oderunt equinum genus.
 6 sitim etiam in quadriduum tolerant: verum cum oc-
 7 casio bibendi data est, tantum implentur, quantum et
 8 satiet desideria praeterita et in futurum diu prosit.
 9 lutulentas aquas captant, puras refugiunt: denique 11
 10 nisi caenosior liquor fuerit, ipsi adsidua proculcatione
 11 limum excitant, ut turbidetur. durant in annos cen-
 IGN. 12 tum, || nisi forte translati in peregrina insolentia mutati
 PL. 8, 68 13 aëris morbos trahant. || ad bella feminae praeparantur
 14 inventumque est ut desiderium eis coitionis quadam 12
 15 castratione execaretur: putant enim fieri validiores,
 16 si coitibus arceantur.
- PL. 6, 53 17 || Qua ab Scythico oceano et mari Caspio in ocea- 50, 1
 18 num eorum cursus inflectitur, ab exordio huiusce pla-
 19 gae profundae nives: mox longa deserta: post Anthro-
 20 pophagi gens est asperrima: dein *feris spatia obsita
 21 ferme dimidiam itineris partem inpenetrabilem reddi-
 22 derunt. quarum difficultatum terminum facit iugum 2
 23 mari imminens, quod Tabim barbari dicunt: post quae

v. 17 qua ab — 22 reddiderunt compilarunt *Capella* 6, 693 et *Isidorus* 9, 2, 132. 14, 3, 29

1 sunt] sicut *G* || oneri ferundo (ferendo *GHA*²*S*²) acc.] onerarii *P*²
 2 pern.] ad perniciatē leues *SAP*² || nec illi] illi non *H* 3 ista *S*
 4 egredi genitorae *G*, et rei gestae *H* || efferatur *G*, afferantur *L*
 6 quadriduum] *LSAP*, quadriduum *GH* 11 excitant *G* 12 nisi] ni *G*
 13 aeri *G* 14 ut *om. G* || eius *h* 14 15 quad. castr. *om. H* 16 coit.] a
 coit. *SAP* 17 ab] *LG*, a *SAP*, *om. H* 18 eorum] *HP*, eorum *S*,
 eum in litura *A*, eum *L*, aenum *G*; qua in oceanum eorum cursus
 est *Capella* (*Reich.*) || flectitur *H* 18 19 pelagae *S*, prelagae *G*
 19 20 antropofagos *LG* 20 est *om. SAP* || feris spatia obsita]
scripsimus; feri spatio obsita *LGH*, spatia (spatio *SA*) saeuissimis
 bestiis efferata (-to *A*) *SAP*; ferarum multitudo haud dissimilem ho-
 minum inhumanitatem obsidens *Plinius* 23 tabim *H* || quae] haec *H*

- adhuc longinquae solitudines. sic in tractu eius orae, 1 PL.
 quae spectat aestivum orientem, post inhumanos situs 2
 || primos hominum Seras cognoscimus, qui aquarum 3 PL. 6, 54
 aspergine inundatis frondibus vellera arborum admi- 4
 niculo depectunt liquoris et lanuginis teneram sub- 5
 50,3 tilitatem humore domant ad obsequium. hoc illud 6
 est sericum in usum publicum damno severitatis ad- 7
 missum et quo ostendere potius corpora quam ves- 8
 tire primo feminis, || nunc etiam viris || luxuriae per- 9 SOL. || PL. 6, 54
 suasit libido. Seres ipsi quidem mites et inter se 10
 quietissimi, alias vero reliquorum mortalium coetus 11
 refugiunt, adeo ut ceterarum gentium commercia ab- 12
 4 nuant. primum eorum fluvium || mercatores ipsi trans- 13 PL. 6, 88
 eunt, in cuius ripis nullo inter partes linguae com- 14
 mercio, sed depositarum rerum pretia oculis aestiman- 15
 tibus sua tradunt, nostra non emunt. 16
 51,1 || Sequitur Attacenus sinus et gens hominum At- 17 PL. 6, 55
 tacorum, quibus temperies praerogativa miram aëris 18
 clementiam subministrat. arcant sane adflatum noxium 19
 colles, qui salubri apricitate undique secluso obiecti 20

v. 2 post — 16 non emunt *compilarunt Capella* 6, 693 (cf. 697) et *Isidorus* 14, 3, 29; *similia Ammianus* 23, 6, 67. 68 || v. 17 sequitur — 203, 3 locaverunt *compilavit Capella* 6, 693. 694

1 longinque *G* || sic *om. P*¹ 2 quem *h*, quam *Bern.* || spectant *A*
 || aestivum *S* || post] ultra *SAP*¹ || inhumanos *S*, humanos *A* 3 pri-
 mus *S* || seras] *LSP*¹, sere *G*, seres *HAP*² || cognoscimus] acci-
 pimus *SAP*² 4 inundantis *G* 4 5 adm.] et miniculo *S* 5 licoris *G*
 7 8 adm.] adm. est *h* 8 et] ex *G*, e *H* || ostentare *H* 8 9 uestiri *H*
 9 feminae *S* || luxuriae *om. S* 11 quietissime *S* || alias vero] et
 qui *P*¹ || liquorum *S* 12 refugiunt] refugiant *P* || ceterarum gen-
 tium *G*, ceterorum *A* 12 13 obnuant *h* 13 eorum *om. G* 15 de-
 posita *H* 15 16 aestimantes *SAP*² 16 tradunt] trahunt *H*, dis-
 trahunt *A* || nostra non (non *om. G*) emunt] non emunt nostra *SAP*
 17 attacenus] *SAP*, attanus *LGH*; Attagenus *Capella* (*Reich.*) || ho-
 minum *om. SA* 17 18 attacorum] *SAP cum Plinio*, attagorum *LH*,
 attogorum *G* 18 quibus temperis *S*, temperies quibus *A* 18 prae-
 — 19 subm.] praerogatiuae — sumministrant *A* 19 arcen *G* 20 se-
 cluso obiecti] *LP*¹, secluso obiectu *G*, secus obiecti *HSAP*²; gens
 apricis ab omni noxio adflatu seclusa collibus *Plinius*

- FL. 1 prohibent auras pestilentes: atque ideo, ut Amometus
 2 adfirmat, par illis et Hyperboreis genus vitae est.
 3 inter hos et Indiam gnarissimi Ciconas locaverunt.
- FL. 6, 56 4 || A Mediis montibus auspicatur India, a meri- 52, 1
 FL. 6, 58 5 diano mari porrecta ad eo, || favonii spiritu saluber-
 6 rima. in anno bis aestatem habet, bis legit frugem,
 FL. 6, 57 7 vice hiemis etesias patitur. || hanc Posidonius adver- 2
 FL. 6, 58 8 sam Galliae statuit. || sane nec quicquam ex ea du-
 9 bium: nam Alexandri Magni armis comperta et alio-
 10 rum postmodum regum diligentia peragrata penitus
 11 cognitioni nostrae addicta est. Megasthenes sane apud 3
 12 Indicos reges aliquantisper moratus res Indicas scrip-
 13 sit, ut fidem, quam oculis subiecerat, memoriae daret.
 14 Dionysius quoque, et ipse a Philadelpho rege spec-
 15 tator missus, gratia periclitandae veritatis paria pro-
 16 didit.
- FL. 6, 59 17 || Tradunt ergo in India fuisse quinque milia op- 4
 18 pidorum praecipua capacitate, populorum novem milia.
 19 diu etiam credita est tertia pars esse terrarum. nec

v. 4 a Mediis — 7 patitur *compilarunt Capella* 6, 694 et *Isidorus* 14, 3, 5. 6 || v. 17 in India — 204, 4 triumphavit *compilavit Capella* 6, 694

1 pestilens *S* || amonetus *H* 2 pars *h* || hyporboreis *L* 3 ci-
 cones *H* 4 a medis] *LGHP cum Capella*, e medis *S*, embdis *A*; ab
Emodis Salm. ex Plinio || auspicator *G* 5 ad eo] usque ad ortum
 solis et a septemtrione usque ad montem caucasm peruenit terra
 eius *H*, *verbis* usque — peruenit *petitis ex Isidoro* 14, 3, 5; non eo tan-
 tum mari *Plinii libri*, in eoum mare *Capella* || fauoniis *P* 6 amno *P*
 || aestatem habet *G* || bis legit fr. aest. h. bis *S* 7 uicem *G* || etesias
 patitur] *LGH*, etesias potitur auras *P*, et aestas potitur auras *S*,
 et aestatis potitur auris *A* || possidonius *LGHS* 7 8 aduersum *G*
 8 nec *om. G* 11 magasthenes *H* 11 apud — 12 moratus] conuer-
 satus inter i. r. aliquantisper moratus *P*¹, conuersatus aliquantisper
 (aliquantis conuersatus *A*) inter indicos reges *SA* 13 oculis sub-
 iecerat] *libri*; num oculi subiecerant? 14 quoque] *H*, quoque qui
LGSAP || filiadelpho *G* 14 15 spectatus *G* 15 missus] *HSA*,
 missus est *LGP* || gratia periclitandae] *LP*, gratia periclitantem *G*,
 gratiam periclitante *H*, gratiae (grece *A*) periclitandae *SA* || paria
om. H 17 ergo *om. H* 18 milium *LG*

- mirum sit vel de hominum vel de urbium copia, cum 1
 52, 5 soli Indi numquam a natali solo recesserint. || Indiam 2 PL. 7, 191.
 Liber pater primus ingressus est, utpote qui omnium 3 8, 4
 primus triumphavit. || ab hoc ad Alexandrum Magnum 4 PL. 6, 59
 numerantur annorum sex milia quadringenti quinquaginta 5
 unus additis et amplius tribus mensibus, habita 6
 per reges computatione, qui centum quinquaginta tres 7
 tenuisse medium aevum deprehenduntur. 8
 6 || Maximi in ea amnes Ganges et Indus. || quorum 9 PL. 6, 60 || 6, 65
 Gangen quidam fontibus incertis nasci et Nili modo 10
 exultare contendunt: alii volunt a Scythicis montibus 11
 7 exoriri. || Hypanis etiam ibi nobilissimus fluvius, qui 12 PL. 6, 62
 Alexandri Magni iter terminavit, sicuti arae in ripa 13
 eius positae probant. || minima Gangis latitudo per 14 PL. 6, 65
 octo milia passuum, maxima per viginti patet: alti- 15
 tudo, ubi vadosissimus est, mensuram centum pedum 16
 devorat. 17
 8 Gangarides extimus est Indiae populus: || cuius 18 PL. 6, 66
 rex equites mille, elephantos septingentos, peditum 19
 9 sexaginta milia in apparatu belli habet. Indorum 20
 quidam agros exercent, militiam plurimi, merces alii: 21
 optimi ditissimique res publicas curant, reddunt iu- 22
 dicia, adsident regibus. quietum ibi eminentissimae 23

v. 4 ab hoc — 6 unus *citāt* *Dicuil* 7, 8, 8 || v. 9 maximi — 12 exoriri
compilarunt *Capella* 6, 694 *et* *Isidorus* 13, 21, 8. 14, 3, 6 || v. 9 maximi
 — 17 devorat *exscripsit* *Dicuil* 6, 6, 1 || v. 12 Hypanis — 17 devorat
compilavit *Capella* 6, 694; *cf.* *Isidorus* 14, 3, 6

3 ingressus est — 4 primus *om.* *G* 3 4 *omn.* primus] *LBH*, indis
 subactis *pr.* *omn.* *SAP* 4 ad hoc ab *G* 5 quadringentorum *LG*,
 quinquentorum *H* 6 unum *LGHS*, *m* *Dicuil* || additis *om.* *H* || et]
 eo *SA* 7 qui centum] quingentum *G* 8 genuisse *S* || aevum *om.* *H*
 9 ea] eam *G* || amnes] a. sunt *H* 11 exultare cont.] exundare
 perhibent *SAP*² || scythia *S* 12 oriri *H* || hispanis *S*, hypranes
Dicuil; Hypasim *Plinius*; Hypanis est *Capellae et Isidoro* || etiam ibi]
 etiam *A*, et *S* 13 iter] inter *G*, item *S* 14 ganges *HS* 15 ui-
 ginta *L* 19 elephantos *H* 22 opt.] optissimi *h* || res *p.* curant] *LG*
cum Plinio, rem publicani (publicam *P*) curant (curant *om.* *A*) *SAP*,
 res procurant *H* 23 quietum] nictum *G*; quintum *Plinius*

- PL. 1 sapientiae genus est vita repletos incensis rogis mor-
 2 tem accersere. qui vero ferociori sectae se dedide- 52, 10
 3 runt et silvestrem agunt vitam, elephantos venantur,
 4 quibus perdomitis ad mansuetudinem aut arant aut
 PL. 6, 67 5 vehuntur. || in Gange insula est populosissima, am- 11
 6 plissimam continens gentem, quorum rex peditum quin-
 7 quaginta milia, equitum quattuor milia in armis habet.
 SOL. 8 || omnes sane, quicumque praediti sunt regia potestate,
 9 non sine maximo elephantorum, equitum etiam pedi-
 10 tumque numero militarem agitant disciplinam.
 PL. 6, 68 11 || Prasia gens validissima. Palibothram urbem in- 12
 12 colunt, unde quidam gentem ipsam Palibothros no-
 13 minaverunt. quorum rex sexcenta milia peditum,
 14 equitum triginta milia, elephantorum octo milia om-
 PL. 6, 69 15 nibus diebus ad stipendium vocat. || ultra Palibo- 13
 16 thram mons Maleus, in quo umbrae hieme in septem-
 17 triones, aestate in austros cadunt, vicissitudine hac
 18 durante mensibus senis. septemtriones in eo tractu
 19 in anno semel nec ultra quindecim dies parent, sicut
 20 auctor est Baeton, qui perhibet hoc in plurimis In-

v. 5 in Gange — 10 disciplinam *exscripsit Dicuil* 6, 6, 2 || v. 15 ultra — 19 parent *epitomavit Capella* 6, 694

1 sapientissimae G || repletus S || regis G 2 arcessere G || ferocioris
 LGP || se om. G 2 3 dediderunt G, dederunt H 3 silvesterem G || uit.
 ag. H || uentantur G 5 6 populosissima amplissimam continens] H
 Dic., populosissimam et amplissimam continens LP, populosissimam
 continens (-nes G) GSA || quarum h, cuius Dic. 7 quattuor] SA cum
 Plinio, LIII sive quinquaginta quattuor LGHP Dic. 8 omnia A
 9 maxima G || equitum] equitatu H 9 10 etiam peditumque]
 LGH Dic., peditum etiam SAP 10 agunt h 11 palibothram
 — 12 ipsam] istam S, om. A || paliuothros L, palibuthros SP,
 palibotram H 13 sexcentena milia ped. SA, peditum LX milia P
 14 octo] novem Plinius 15 stipendia H 15 16 palibothram] P,
 palibotras H, palibothra A, balibothra S, polibothram LG 16 ma-
 leus] H, malleus GAP, mallaeus LS || umbra S 16 17 septem-
 trione G 17 aestatem S || austros] HAP, austro LGS || cadunt]
 occidunt H 18 sen. mens. SAP 19 sem. in anno H || sicuti H
 20 bethon LGSA, beton HP || pluribus SA

- 52, 14 diae locis evenire. || Indo flumini proximantes versa 1 PL. 6, 70
ad meridiem plaga ultra alios torrentur calore: de 2
15 nique vim sideris prodit hominum color. montana 3
Pygmaei tenent. || at hi quibus est vicinus Oceanus 4 PL. 6, 74
sine regibus degunt. || Pandaea gens a feminis re- 5 PL. 6, 76
gitur, cui reginam primam adsignant Herculis filiam. 6
16 || et Nysa urbs regioni isti datur, mons etiam Iovi 7 PL. 6, 79
sacer, Meros nomine, || in cuius specu nutritum Libe- 8 MEL. 3, 7, 4
rum patrem veteres Indi adfirmant: ex cuius vocabuli 9
argumento lascivienti famae creditur Liberum femine 10
17 natum. || extra Indi ostium sunt insulae duae Chryse 11 PL. 6, 80
et Argyre adeo fecundae copia metallorum, ut ple- 12
rique eas aurea sola habere prodiderint et argentea. 13
18 || Indis omnibus promissa caesaries, non sine fuce 14 IGN.
caerulei aut crocei coloris. cultus praecipuus in 15
19 gemmis. nullus funerum apparatus. praeterea, ut 16
Iubae et Archelai regum libris editum est, || in quan- 17 MEL. 3, 7, 3
tum mores populorum dissonant, habitus quoque dis- 18
20 crepantissimus: alii lineis, alii laneis peplis vestiuntur, 19
pars nudi, pars obscaena tantum amiculati, plurimi 20
etiam flexibilibus libris circumdati. quidam populi 21

v. 2 denique — 5 degunt *compilarunt Capella 6, 695 et Isidorus 11, 3, 26. 14, 5, 14* || v. 5 Pandaea — 11 natum *compilavit Capella 6, 695*
|| v. 11 extra — 13 argentea *compilarunt Capella 6, 695 et Isidorus 14, 3, 5. 14, 6, 11* || v. 14 Indis — 16 apparatus *compilavit Capella 6, 696*
|| v. 21 quidam — 207, 2 *transilient expressit Priscianus v. 1027. 1028*

1 inuenire *S*, inueniri *A* 1 2 uersam ad m. plagam *H* 2 torrentur calore] t. colore *A*, torrentis habent calores *H* 2 3 denique *om. SA* || uim *om. H* 4 pigmet *G*, pimeis *L* 5 rege *SA* 6 cui] *LHP*, cum *G*, quibus *SA* 7 nisa] *LGP Bern.*, nisi *h*, nysae *S*, hnysae *A* 7 8 ioui sacer meros] iouis achermetros (achemetros *h*) *H* 8 huius *LG* 10 creditur lib. patr. lasc. fam. fem. *A* || liberum] liberum patrem *SAP* 11 indiae *H* 13 prodiderint] iactent *SA* 14 indis] in his *h* 15 caerulei *LP* 16 ut] aut *h* 17 et] aut *H* 18 mores p. dissonat *L*, mores p. dissonan *G*, mos p. dissonat *H* 18 19 discr.] discr. est *LGP* 19 pepleis *G* 20 pars nudi *om. H* || plurimi] primi *G* 21 plexibus *A*, plexibus *S*

MEL. 1 adeo proceri, ut elephantos velut equos facillima in-
 2 sultatione transilient. plurimis placet neque animal 52, 21
 3 occidere neque vesci carnibus. plerique tantum pis-
 4 cibus aluntur et mari vivunt. sunt qui proximos pa- 22
 5 rentesque priusquam annis aut aegritudine in maciem
 6 eant, velut hostias caedunt, deinde peremptorum vis-
 7 cera epulas habent: quod ibi non sceleris, sed pietatis
 8 loco numerant. sunt etiam qui, cum incubuere morbi, 23
 9 procul a ceteris in secreta abeunt nihil anxie mortem
 10 expectantes.

PL. 6, 79 11 || Astacanorum gens laureis viret silvis, lucis buxeis: 24
 12 vitium vero et arborum universarum, quibus Graecia

PL. 7, 22 13 dulcis est, proventibus copiosissima. || philosophos 25
 14 habent Indi (gymnosophistas vocant), qui ab exortu
 15 ad usque solis occasum contentis oculis orbem canden-
 16 tissimi sideris contuentur in globo igneo rimantes se-
 17 creta quaedam harenisque ferventibus perpetem diem
 18 alternis pedibus insistent. ad montem, qui Nulo di- 26
 19 citur, habitant quibus aversae plantae sunt et octoni

PL. 7, 23 20 digiti in plantis singulis. Megasthenes || per diversos 27
 21 Indiae montes esse scribit nationes capitibus caninis,
 22 armatas unguibus, amictas vestitu tergorum, ad ser-
 23 monem humanum nulla voce, sed latratibus tantum
 24 sonantes rictibusque. apud Ctesiam legitur quasdam 28
 25 feminas ibi semel parere natosque canos ilico fieri:

PL. 7, 28 (cf. 12) auct. 26 || esse rursum gentem alteram, quae in iuventa cana sit,

v. 13 philosophos — 17 quaedam *expressit Priscianus v. 1029—1032*

1 2 ininsultatione *G* 4 mari] e mari *SAP* 5 que *om. H* || aut] ut] *G*
 5 6 in mac. eant] *LGHP*¹ cum *Mela*, intabeant *SAP*² 6 velunt *h*
 8 morbo *LG* 9 a *om. H* || secreta *L* 11 astacanorum] *LGP Bern.*,
 astiacanorum *hSA*; Aspagani *Plin. libri* 12 graecia] *libri cum Plinio*;
 gratia *Bern. Salm.* 14 zimnosophistas *H* 15 16 candidissimi *LGP*
 16 tuentur *S*, intuentur *A* || ignis *H* 18 nulo] *LGP cum Plinio*,
 nullo *H*, nilo *A*, nilo nullo *S* 20 in plantis singulis digiti *SAP*
 22 amictis *S* || uestimento *LG* 22 23 ad sermonem (-num *S*)
 h. n. uoce] haud sermone humano *h*, ad sermonem inhumane *Bern.*
 24 sonantibus *G* || rictibusque] *LGH*, asperis rictibus *SAP* || thes-
 siam *H*, icesiam *LG*, celsiam *S*¹, clesiam *S*², clesian *AP* 26 sit cana *A*

- nigrescat in senectute, ultra aevi nostri terminos peren- 1 PL.
 52, 29 nantem. || legimus monocolos quoque ibi nasci singulis 2 PL. 7, 23
 cruribus et singulari pernecitate, qui ubi defendi se 3
 velint a calore, resupinati plantarum suarum magni- 4
 30 tudine inumbrentur. || Gangis fontem qui accolunt, 5 PL. 7, 25
 nullius ad escam opis indigi odore vivunt pomorum 6
 silvestrium longiusque pergentes eadem illa in prae- 7
 sidio gerunt, ut olfactu alantur. quod si taetriorem 8
 spiritum forte traxerint, exanimari eos certum est. 9
 31 || perhibent esse et gentem feminarum, quae quin- 10 PL. 7, 30
 quennes concipiant, sed ultra octavum annum vivendi 11
 32 spatium non protrahant. || sunt qui cervicibus ca- 12 PL. 7, 23
 rent et in umeris habent oculos. || sunt qui silves- 13 PL. 7, 24
 tres, hirti corpora, caninis dentibus, stridore terrifico. 14
 || apud eos vero, quibus ad vivendi rationem exactior 15 IGN.
 cura est, multae uxores in eiusdem viri coeunt ma- 16
 trimonium, et cum maritus homine decesserit, apud 17
 gravissimos iudices suam quaeque de meritis agunt 18
 causam, et quae officiosior ceteris sententia uicerit 19
 iudicantium, hoc palmae refert praemium, ut arbitrio 20
 suo ascendat rogum coniugis et supremis eius semet 21
 ipsam det inferias: ceterae nota vivunt. 22
 33 Enormitas in serpentibus tanta est, ut cervos et 23
 animantium alia ad parem molem tota hauriant: quin 24

v. 5 Gangis — 9 certum est *excerpsit Dicuil* 7, 8

^{en}
 1 2 perennantem] permantem *h*, permanentem *Bern.* 2 monocolos] *hP*,
 monoculos *LGSA Bern.* || quoque *om. SA* 4 suarum *om. SA*
 5 inumbrentur] *LSAP*², inumbrantur *GHP*¹ 6 nullis *A*, nullus *P*
 || indigi] *LGP*, indigent *HA*, indie *S*; nullius escae opus indigent
Dicuil, qui haec refert immutata || odoris *S* 7 illi *Dicuil* 8 ol-
 fatu *GH* 9 examinari *SP* 11 concipiunt *H* || annum] an-
 num et *G* 12 spatia *SA* || protrahant] *SA*, protrahunt *LGHP*
 13 inter humeros *H* || qui] quae *h* 15 exactior] perpensor *SA*
 17 homine *om. H* 18 sua *S* || maritis *h* 19 officio ceteris
 (-ras *h*) *H* || sententia] *LBHP*, sententiam *GSA Bern.* 19 20 uic.
 iud.] iudicum uicerit *SAP* 20 arbitrato *SA* 22 nota] cum nota *H*
 || uiuant *LG* 24 animantium *AP* || patrem *P* || tota *om. H*

- FL. 1 etiam oceanum Indicum quantus est penetrent insu-
 2 lasque magno spatio a continenti separatas pabulandi
 3 petant gratia. idque ipsum palam est non qualibet
 4 magnitudine evenire, ut per tantam sali latitudinem
 5 ad loca permeent destinata.
 6 Sunt illic multae ac mirabiles bestiae, quarum e 52, 34
 7 multitudine et copia vel particulam persequemur.
 FL. 8, 73 8 || leucrocota velocitate praecedit feras universas: ipsa
 9 asini feri magnitudine, cervi clunibus, pectore ac cru-
 10 ribus leonis, capite melium, bisulca ungula, ore ad
 11 usque aures dehiscente, dentium locis osse perpetuo.
 12 haec quod ad formam: nam voce loquentium homi-
 13 num sonos aemulatur.
 14 Est et eale, alias ut equus, cauda elephanti, nigro 35
 15 colore, maxillis aprugnis, praefrens cornua ultra cu-
 16 bitalem modum longa ad obsequium cuius velit motus
 17 accommodata: neque enim rigent sed moventur, ut
 18 usus exigit proeliandi: quorum alterum cum pugnat
 19 protendit, alterum replicat, ut si ictu aliquo alterius
 20 acumen offenderit, acies succedat alterius. hippopota-
 21 mis comparatur: et ipsa sane aquis fluminum gaudet.

1 2 penetrent insulasque] *LG*, per insulas quas *H*, penetrent in-
 sulas *SA*, penetrent et silvas *P* 2 magno] longissimo *SAP* || a
 cont.] continet *H* || populandi *H* 3 idque — 4 euenire (uenire *LGP*¹)
 ut] quod coram est potentia amplissimae magnitudinis fieri qua *SAP*²
 4 soli *H*, salis *A* 5 permeant *AP*, permaneant *S* 6 ac mir.]
 admir. *P*¹ 6 7 quarum (qua *h*) e multitudine et copia uel parti-
 culam] *LGHP*², quarum partem *P*¹, harum e copia partem *SA*
 8 leucrocota] *H* cum *Plin.* (*Ricc. Par.*), leucocrota *LGSAP* 9 feri]
 fieri *HA* || ac] a *G* 10 leoninis *LGP* || melium] *LGP*, melino *S* cum
Plinio, camelino *A*, om. *H* || ore] ore et *G* 11 locus *H* 12 quid *A*
 || nam uoce] nam uocem *L*, uoce autem *SAP* 13 sonus *L* || aemula-
 tor *S* 14 alias ut equus cauda] ut eq. cetera cauda (cada *P*¹)
 uero *SAP*¹ 15 maxillas *P*¹ || aprugnis] *LSAP*, aprinis *GH*
 16 longa ad] langa *G* || uelut *A* 17 moventur] flectuntur *SA*
 || ut] et *L* 18 cum] quocum *P* 19 praetendit *H* || ictu —
 20 offenderit] *LGP*², nisu aliquo fuerit alt. ac. obtusum (-tusum *P*¹)
*SAP*¹ 20 alterius om. *G* 20 21 hippotamis *HA* 21 fluminum]
 plurimum *h*

- 52, 36 ¶ Indicis tauris color fulvus est, volucris per- 1 PL. 8, 74
 nicitas, pilus in contrarium versus, hiatus omne quod 2
 caput. hi quoque circumferunt cornua flexibilitate 3
 qua volunt, tergi duritia omne telum respuentes, tam 4
 inmiti feritate, ut capti animas proiciant furore. 5
- 37 ¶ Mantichora quoque nomine inter haec nascitur, 6 PL. 8, 75
 triplici dentium ordine coeunte vicibus alternis, facie 7
 hominis, glaucis oculis, sanguineo colore, corpore 8
 leonino, cauda velut scorpionis aculeo spiculata, voce 9
 tam sibila ut imitetur modulos fistularum tubarum- 10
 38 que concinentum. humanas carnes avidissime affectat. 11
 pedibus sic viget, saltu sic potest, ut morari eam nec 12
 extentissima spatia possint nec obstacula latissima. 13
 ¶ sunt praeterea boves unicornes et tricornes ¶ solidis 14 PL. 8, 73. 76
 ungulis nec bifissis. 15
- 39 Sed atrocissimus est monoceros, monstrum mugitu 16
 horrido, equino corpore, elephanti pedibus, cauda 17
 40 suilla, capite cervino. cornu e media fronte eius 18
 protenditur splendore mirifico, ad magnitudinem pe- 19

v. 1 Indicis — 5 feritate *compilavit Isidorus* 12, 1, 29 ¶ v. 14 sunt
 — 211, 3 capi non potest *exscripsit Dicuil* 6, 7, 2, *compilavit Isidorus*
 12, 2, 12

1 fulvus] luus *G* ¶ volucris *P* 3 flexilitate *LGP* 4 malunt *A*, ma-
 liunt *S* ¶ duritiae *L* ¶ telum] caelum *G* ¶ respuentes] *SP*, respuentes *A*,
 respuente *h*, respuunt *Bern.*, respuunt et *LG*; respuunt *Isidorus* 5 fe-
 ritate] *H* cum *Plinio* et *Isidoro*, ferocitate *LG*, ferocia *SAP* 6 mantichora
LHSAP 7 ordine coeunte vicibus] uersu coeunte ordinibus *SAP*¹
 9 ueluti *SAP* ¶ speculata *S*, spinata *h* 10 tam] tamquam *H* ¶ imi-
 tentur *L* 10 11 fistularum tubarumque (turbarumque *G*) concinen-
 tum] *LG*, fistularum tubarumque concentum *P*, fistularum *rel. om.*
HSA; vocis ut si misceatur fistulae et tubae concentus *Plinius* 12 sal-
 tus *S*, saltibus *H* ¶ mirari *A* 13 extensissima *LBP* ¶ latissima]
 altissima *B* *solus* 14 et tricornes] *LGP* cum *Plinio* 8, 73, *om. HSA*
ut Plin. 8, 76; et tricornes — 15 bifissis *om. Dic.* 16 atrocissi-
 mus] *LG* *Dic.*, atrocissimis *H*, atrocissimum *SAP* 17 horridu *S*,
 horridum *A* ¶ elephantis *h* 17 18 cauda suilla] claudis uillosis *Dic.*
 18 e] a *H* *Dic.* ¶ eius fronte *SA* 19 praetenditur *S* ¶ mirificum *LG*
 ¶ magnitudinem] *HSA* *Dic.*, longitudinem *LGP*

PL. 1 dum quattuor, ita acutum ut quicquid impetat, facile
 2 ictu eius perforetur. vivus non venit in hominum
 3 potestatem et interimi quidem potest, capi non potest.
 SOL. 4 || Aquae etiam gignunt miracula non minora. 52, 41
 PL. 9, 4 5 || anguillas ad tricenos pedes longas educat Ganges.
 PL. 9, 46 6 || quem Statius Sebosus inter praecipua miracula ait
 7 vermibus abundare caeruleis nomine et colore. hi
 8 bina habent brachia longitudinis cubita non minus
 9 sena, adeo robustis viribus, ut elephantos ad potum
 10 ventitantes mordicus comprehensa ipsorum manu ra-
 11 piant in profundum.

PL. 9, 4 12 || Indica maria balaenas habent ultra spatia quat- 42
 PL. 9, 8 13 tuor iugerum, || sed et quos physeteras nuncupant,
 14 qui enormes supra molem ingentium columnarum
 15 ultra antemnas se navium extollunt haustosque fis-
 16 tulus fluctus ita eructant, ut nimbose adluvie ple-
 17 rumque deprimant alveos navigantium.

PL. 10, 117 18 || Sola India mittit avem psittacum colore viri- 43
 19 dem torque puniceo, cuius rostri tanta durtia est,
 20 ut cum e sublimi praecipitat in saxum, nisu se oris
 21 excipiat et quodam quasi fundamento utatur extra-

v. 5 anguillas — 11 profundum *exscripsit Dicuil* 6, 7, 1, *compilavit Isidorus* 12, 6, 41 || v. 12 Indica — 17 navigantium *exscripsit Dicuil* 7, 6, 4 || v. 18 sola — 212, 11 eloquatur *compilarunt Priscianus* v. 1033. 1034 et *Isidorus* 12, 7, 24; *similia Appuleius flor.* 2, 12

1 2 facili ictu AP, faciluctu S 2 eius om. SA 3 potestate G
 || interemi S, interim G || potest capi] est capi S 4 minora] mi-
 nuunt G 6 ebosus H, sebossus SAP 8 9 non min. cubita sena
 SAP, cubitorum non minus senorum *Dicuil*; LX cubitorum *Plinius*
 9 elephantos *Dic.* 10 ventantes A || mordicu S, modicus h, mor-
 daci *Dic.* || comprehensos SAP *Dic.* contra *Plin.* 12 ballenas libri,
 etiam *Dic.* 13 iug. in longitudine *Dic.* || sed et] LGA (?) *Dic.*,
 sunt et S (?), sunt H || fyseteras A, fiseteras LG, fusiteras H, fusi-
 teras *Dic.*, syseteras S, fysetas P || nuncupant] nominant LGI²
 14 supra molem] ultra modum SA 15 ultra] supra SA || extol-
 lant G 15 16 fistulos S 16 adluvie] diluue P² 17 depri-
 munt S || alueo A || nauigium SA 18 psitt. au. SA 18 19 uiridi H
 19 cui G 20 e] se e h || praecipitatur A || nisi h 21 funda-
 mento] praesidio SAP²

- 52,44 ordinariae firmitatis: caput vero tam valens, ut si 1 PL.
 quando ad discendum plagis sit admonendus, nam 2
 studet ut quod homines loquatur, ferrea clavicula 3
 sit verberandus. || dum in pullo est atque adeo intra 4 PL. 10, 119
 alterum aetatis suae annum quae monstrata sunt et 5 auct.
 citius discit et retinet tenacius: paulo senior et obli- 6
 45 viosus est et indocilis. inter nobiles et ignobiles dis- 7
 cretionem digitorum facit numerus: qui praestant, 8
 quinos in pedes habent digitos, ceteri ternos. lingua 9
 lata multoque latior quam ceteris avibus: unde per- 10
 ficitur ut articulata verba penitus eloquatur. || quod 11 SOL.
 ingenium ita Romanae deliciae miratae sunt, ut bar- 12
 bari psittacos mercem fecerint. 13
 46 || Indorum nemora in tam proceram sublimantur 14 PL. 7, 21
 excelsitatem, ut transiaci ne sagittis quidem possint. 15
 47 || pomaria ficus habent, quarum codices in orbem spatio 16 PL. 12, 23
 sexaginta passuum extuberantur: ramorum umbrae am- 17
 bitu bina stadia consumunt: foliorum latitudo formae 18
 Amazonicae peltae comparatur: pomum eximiae sua- 19
 48 vitatis. || quae palustria sunt, harundinem creant ita 20 PL. 16, 162
 crassam, ut fissis internodiis lembi vice vectitet na- 21

1 tam] tantum *H* 2 isendum *S* || sit] siet *LP* || admonendus]
 ammonedus *G* || nam] non *h* 3 loquatur] adloquatur *LGP* || clavi-
 cula *om. h*, uibice ferrea *Bern.* 4 dum] nam cum *H* || in pullo]
 pullus *SAP*² cum *Appuleio* || atqui *A* 5 monstrate *G* 6 tena-
 cius ret. *SAP* *A* vocabulo paulo incipit pars recentior cod. *L*, nobis *l*
 6 7 paulo senior (segnior *l Bern.*) et obl. est] *LIGH*, maior paulo
 (pullo pro paulo *Salm.*) segnior est et obl. *SAP*; senex captus et indo-
 cilis est et obliuiosus *Appul.* 7 et ignobiles] *LIGP*¹, *om. H*, et ple-
 beios *SAP*² 9 in pedes *om. SA* || dig. hab. *G* 10 ceteris] aliis *SAP*
 12 13 barbaris *P* 13 mercedem *H* 14 in tam proc. s. e.] ita pro-
 ceras. excelsitate *H* 15 ne] nec *H* 16 pomarias *LIG* || ficos *LI* || cau-
 dices *A*, cordices *G* 16 17 orbem spatia (sp. *om. l*) s. p. extuberan-
 tur *LIG*, orbe spatio *lx* p. extuberantur *H*, s. p. spatium enorme cras-
 sescunt *SA*, orbem spatia s. p. extuberantur spatium enorme cras-
 sescunt *P* 18 consumunt] concludunt *h*, continent *Bern.* 19 ama-
 zonicae *H* || comparantur *S* || pomum *om. H* 19 20 suauitati *L*
 21 intermediis *H* || lemni u. uectitet *SA*

- PL. 12, 32 1 gigantes. || e radicibus eius humor dulcis exprimitur
 PL. 12, 40 2 ad melleam suavitatem. || Tylos Indiae insula est: ea 52, 49
 3 fert palmas, oleam creat, vineis abundat. terras omnes
 4 hoc miraculo sola vincit, quod quaecumque in ea arbos
 5 nascitur, numquam caret folio.
- PL. 12, 26 6 || Ibi mons Caucasus, qui maximam orbis partem 50
 7 perpetuis iugis penetrat, fronte qua soli obversus est
 8 arbores piperis ostentat, quas ad iuniperi similitudi-
 9 nem diverse fructus edere adseverant. qui paene in- 51
 10 maturi exeunt, dicitur piper longum: quod incorrup-
 11 tum est, piper album: quorum cutem rugosam et tor-
 12 ridam calor fecerit, nomen trahunt de colore.
- PL. 12, 20 13 || Hebenum ex India Mithridatico triumpho Romae 52 (55)
 PL. 12, 104 14 primum Magnus Pompeius exhibuit. || mittit India
 SOL. 15 et calamos odoratos || et multa alia fragrantia mirifici
 16 spiritus suavitate.

v. 1 e radicibus — 2 suavitatem compilavit Isidorus 17, 7, 58 || v. 2 Tylos — 5 folio excerpit Dicuil 7, 6, 4, compilarint Augustinus de civ. dei 21, 5, 1, Priscianus v. 1059—1062, Isidorus 14, 3, 5. 14, 6, 13 || v. 6 ibi mons — 12 colore compilavit Isidorus 17, 8, 8 || v. 14 mittit — 16 suavitate adhibuit fortasse Isidorus 17, 8, 13

1 eius om. GH || expr. (h)um. d. SAP 3 4 terr. omn. hoc] terra-
 rum omnes H 4 arbos] LGS, arbor IHAP Dic. 6 ibi mons
 caucasus] mons cauc. inde incipit SAP¹ || part. orb. H 7 fronte
 qua] Ll Bern., frontem qua H, fronte que G, idem fronte qua SAP
 8 quas] quasi G 9 adseuerantur G 9 10 qui paene immaturi
 exeunt] LIGHP², eorum qui primus erumpit uelut corylorum fimbria SA;
 de P¹ vide in app.; quod immaturum est, piper longum vocatur Isidorus
 10 dicitur] IHSA, dicuntur LGP² 10 11 quod incorruptum est] HSA,
 qui incorrupti LIGP² 11 12 torridam] horridam A 12 color G
 || post fecerit ins. qui deinde caducus torretur fervido solo SA || nomen
 trahunt] uocamen trahit SA || post colore locum de pipere et hebeno
 at qui ex ipsa — honorantur (v. app.) ins. SA; de P¹, qui utramque
 recensionem exhibet contaminatam, vide app. 13 14 ex ind. mitr.
 tr. rom. pr. magn. pomp. heb. H, heb. ex india (ex india om. AP¹) rom.
 mithr. tr. pr. magn. pomp. SAP¹ 15 et om. H || post odoratos ins.
 potentes aduersum intestinae aegritudinis incommoda dat SAP¹ || alia
 om. S || fragrantia GHA, fragrantia LISP 16 suauitate] suau-
 itatem H, gratia P², suauitatem grata S, suauitate grata A

- 52,53(56) || Indicorum lapidum in adamantibus dignitas prima, 1 PL. 37, 56
 || utpote qui lymphationes abigunt, venenis resistunt, 2 PL. 37, 61
 54 (57) mentium vanos metus pellunt. || haec primum de his 3 SOL.
 praedicari oportuit, quae respicere ad utilitatem vide- 4
 bamus: nunc reddemus quae adamantium sint species 5
 et quis color cuique. || eximius in quodam crystalli 6 PL. 37, 56
 genere invenitur, materiae in qua nascitur adaeque 7
 similis splendore liquidissimo, in mucronem sexan- 8
 gulum utrimque secus leviter turbinatus nec umquam 9
 55 (58) ultra magnitudinem nuclei Abellani repertus. huic 10
 proximus in excellentissimo auro deprehenditur, pal- 11
 lidior ac magis ad argenti colorem renitens. || tertius 12 PL. 37, 58
 in venis cypri apparet, propior ad aeream faciem. 13
 quartus in metallis ferrariis legitur, pondere ceteros 14 -
 56 (59) antecedens, non tamen et potestate. nam et hic et 15
 qui in cypro deprehenduntur frangi queunt, plerique 16
 etiam ab adamante altero perforantur. at illi quos 17
 primos significavimus nec ferro vincuntur || nec igni 18 PL. 37, 59
 domantur: verum tamen si diu in sanguine hircino 19
 macerentur, non aliter quam si calido vel recenti, 20

v. 1 Indicorum — 3 pellunt *compilavit Priscianus v. 1063. 1064*
 || v. 18 nec ferro — 215, 9 auferat *compilavit Priscianus v. 1065 —*
 1070; *similia Augustinus de civ. dei 21, 4, 4*

1 indiae LSAP 2 abigunt] adimant SAP² || resistant LSAP 3 men-
 tium] pauitantium SA; metus vanos expellit a mente Plinius || pel-
 lant SAP 4 praedicare GB (L deficit) || oportet H 5 redo-
 lemus h || quae] quot GH || adamantum IGSP 6 et om. SAP
 || colos S || quique LGP¹, quisque l 7 materiae] P, materia LIGHSA
 7 8 adaeque similis splendore (splendo A)] LIGSAP, addore h, ad-
 equali splendore Bern. 10 nuculei S || abellani] HS, auellani A,
 auellanae LIGP || reptus G || hucic G, hic H 11 proximus] primus H
 11 12 pall.] secundus pallidior LiG 12 colores A || renidens H
 13 propior LGS || aeriam H, aeriam A 14 quatuor G 15 hic]
 hi l 15 16 et qui] qui S 17 ab om. LSAP 18 significamus H,
 diximus SAP² || igne LAP 19 domantur] soluuntur SAP² || tamen
 om. SA || hircinio A 20 macerentur] sint macerati SAP² || non
 om. SA || alter S || nel recenti] LIHP¹, uel e recenti G, frigidoue
 AP², frigido uel S

- 1 malleis aliquot ante fractis et incudibus dissipatis
 PL. 37, 60 2 aliquando cedunt atque in particulas dissiliunt. || quae
 3 fragmenta sculptoribus in usum insigniendae cuius-
 PL. 37, 61 4 cernodi gemmae expetuntur. || inter adamantem et 52, 57 (60)
 5 magnetem est quaedam naturae occulta dissensio,
 6 adeo ut iuxta positus non sinat magnetem rapere
 7 ferrum vel si admotus magnes ferrum traxerit, quasi
 8 praedam quandam adamans magneti rapiat atque
 9 auferat.
- PL. 37, 103 10 || Lychniten perinde fert India, cuius lucis vigo- 58 (61)
 11 rem flagrantia excitat lucernarum, qua ex causa lych-
 12 niten Graeci vocaverunt. duplex ei facies: aut in 59 (62)
 13 purpurae emicat claritatem aut meracius suffunditur
 14 cocci rubore, per omne intimum sui, si quidem pura
 15 sit, inoffensam admittens perspicuitatem: at si ex-
 16 canduit radiis solis incita vel ad calorem digitorum
 17 attritu excitata est, aut palearum cassa aut charta-
 PL. 37, 104 18 rum fila ad se rapit: || contumaciter sculpturis resis- 60 (63)
 19 tens ac si quando insignita est, dum signa exprimit,
 20 quasi quodam animali morsu partem cerae retentat.
- PL. 37, 76 21 || Beryllos in sexangulas formas Indi atterunt, ut 61 (64)
 22 hebetem coloris lenitatem angulorum percussu ex-

v. 10 lychniten — 12 vocaverunt *adhibuit Priscianus v. 1071. 1072*
 || v. 18 sculpturis — 20 retentat *Plinianis attexit Isidorus 16, 14, 4*

3 sculptoribus *H* || cuiusce] *LIGH*, cuiuscumque *SAP* 4 modi
 gemmae] modae generae *h* || amantem *G* 5 magnetem *LG* 6 mag-
 netem *G* 8 adamans (-mas *P*²) magneti] quicquid magneti ha-
 serit adamans (-mas *P*) *SAP*¹ 10 lychniten] *S*, lichniten *HA*, lych-
 niten (*sic*) *P*, lygnitem *L*, lignitem *G* || deinde *A* 11 flagrantia]
 ardor *SAP*¹ 11 12 lichniten *HA*, lygniten *L*, lycniten *S*, lignitem *G*
 12 uocauocauerunt *G* 12 13 in purpurae emicat claritatem] *H*, in
 purpuream emicat claritatem *LIG*, enim purpurae (-rea *P*) emicat cla-
 ritate *SAP* 14 omne] *P*, omnem *LIGHSA* || intimum] initium *S*
 15 admittit *LIG* || in perspi desinit pars vetusta *cod. L* 16 incita]
 icta *SAP*² || colorem *Gh* 17 excitata] *SAP*, excita *GBH*, exci-
 tatus *I* 18 fida *A* 19 signata *S* || inprimit *ISA* 20 animalis *H*
 || caere retentant *BS*, caereae tentat *G*, cerae *A* 21 sexangulos *G*
 22 lenitatem *S* || ang. reperchssus, *I*, per ang. percussus *h*

- citent ad vigorem. beryllorum genus dividitur in spe- 1 PL.
ciem multifariam: eximii intervirente glauci et caeruli 2
temperamento quandam praeferunt puri maris gratiam. 3
52,62(65) infra hos sunt chrysoberylli, qui languidi- 4
nube aurea circumfunduntur. || chrysoprasos quoque, 5 PL. 37, 113
ex auro et porraceo mixtam lucem trahentes, aequae 6 cf. 77
63 (66) beryllorum generi adiudicaverunt. || hyacinthizontas, 7 PL. 37, 77
scilicet qui hyacinthos prope referant, et ipsos pro- 8
bant. eos vero, qui crystalli similes capillamentis in- 9
tercurrentibus obscurantur (hoc enim vitio illorum 10
nomen est), scientissimi lapidum plebi dederunt. 11
64 (67) || Indici reges hoc genus gemmarum in longissimos 12 PL. 37, 78
cylindros amant fingere eosque perforatos elephan- 13
torum setis suspendunt ac monilia habent, vel ple- 14
rumque ex utroque capite insertis aureis umbilicis 15
incendunt ad nitellam pinguiorem, ut per industriam 16
metallo hinc inde addito fulgentiorem trahant lucem. 17
53, 1 || Taprobanem insulam, antequam temeritas humana 18 PL. 6, 81
exquisito penitus mari fidem panderet, diu orbem al- 19
v. 7 hyacinthizontas — 11 nomen est *compilavit Isidorus* 16, 9, 4
|| v. 18 Taprobanem — 218, 13 navigatur *exscripsit Dicuil* 7, 6, 5. 6
cf. 7, 6, 8. 7, 7, 1
1 ad om. *H* || berillum *G* 2 antevirente *S* || glauci] glaciae *H*
|| cerulei *Bern.*, cerule (*suprascr.* i) *h* 4 hoc *IGB* || sunt om. *H*
|| chrysoberyllus *G* 5 circ. aur. nube *SA* || chrysoprasos] *P*, chryso-
prasos *G*, crisoprassus *LI*, chrysoprassos *BA*, chrysoprasos *S* 6 por-
raceo] *IGBP cum Plinio*, purpura ceu *H*, purpuraceo *S*¹ *A*, purpu-
racea *S*² || mixtum *h*, mix *Bern.* || trahens *H* 7 genere *S* || ad-
iudicatur *h*, om. *Bern.*, addiderunt *P*² || hyacinthos *h*, hyacinthi-
zontas *P* 9 hos *IG* || crystalli] *HP*², crystalli *IGB*, crystallo *SA*,
cristallo *P*¹ || similis *SP*¹ 10 vitium *IGB* 11 scient.] hos scient. *A*,
hoc scient. *S* || lapidem *G* 12 hoc genus gemmarum] *IGBAP*²,
hoc genus gemmas *SP*¹, hoc gemmae genus *H* 14 suspendunt]
subligant *SAP*² || ac] haec *S* || munilia *G* 14 15 uel plerumque
ex] *GBHP*², aut ex plerumque *S*, aut ex *AP*¹, plerumque ex *I*
15 utraque *S* || inferunt aureos umbilicos *P*¹ 16 inc. ad nit.] *IGHP*²,
ut marcentem (marcescentem *A*) faciem ad nit. incendunt *SAP*¹ || ut]
quo *SAP* || pro industria *IGB* 17 trahunt *S* 18 taprobanem *GA*,
taprobanam *Dicuil* || temeritate *A* || humanae *S* 19 fides pande-
retur *SAP*¹, fidus ponderet *I* || diu] in *IGBP*

PL. 1 terum putaverunt et quidem quem habitare * Anti-
 2 chthones crederentur. verum Alexandri Magni virtus
 3 ignorantiam publici erroris non tulit ulterius perma-
 4 nere, sed in haec usque secreta propagavit nominis
 5 sui gloriam. missus igitur Onesicritus praefectus 53, 2
 6 classis Macedonicae terram istam, quanta esset, quid
 7 gigneret, quomodo haberetur, exquisitam notitiae nos-
 8 trae dedit. patet in longitudinem stadiorum septem
 9 milia, in latitudinem quinque milia. scinditur amni
 10 interfluo. nam pars eius bestiis et elephantis repleta 3
 11 est maioribus multo quam fert India: partem homines
 12 tenent. margaritis scatet et gemmis omnibus. || sita
 13 est inter ortum et occasum. ab eoo mari incipit
 14 praetenta Indiae. a Prasia Indorum gente dierum vi- 4
 15 ginti primo in eam fuit cursus, sed cum papyraceis
 16 et Nili navibus illo pergeretur: mox cursustrarum
 17 navium septem dierum iter factum est. mare vadosum 5
 18 interiacet altitudinis non amplius senum passuum,

v. 8 patet — 12 omnibus compilarunt Capella 6, 696 et Isidorus 14, 6, 12; cf. Priscianus v. 596 || v. 14 praetenta — 218, 13 navigatur compilavit Capella 6, 696. 697

1 quem] IBH, quam Dic., eum quem SAP, om. G || habitate P
 1 2 antihones SAP², eachites Dicuil, eascithes P¹, easchidetes G,
 eascites B, easchites l, tum scitas H; Antichthonum appellatione
 Plin. 2 crederentur] IBSAP² Dic., crederent GH, crederetur P¹
 || uerum] sed SAP² || alexander A 3 4 non tulit ulterius perma-
 nere sed] IGBP² Dic., non tulit ulterius pergere sed H, extinxit
 dum SAP¹ 4 propugnauit h, propagat SA 5 onesicritus P
 6 classi SAP 7 exquisitam] exploratam SAP² || notiae G 8 9 sta-
 diorum s. milia] IGBP² Dic., stadium s. milia SAP¹, VII milium
 stadiorum H 9 in] SAP, om. IGBH || quinque] stadiorum v Dic.
 || milium H 10 pars eius] paaselus G || bestiis et om. SA 11 ma-
 ioribus] magnis H || multo q. f. i.] quam quos indi habent SA,
 multo q. f. i. quam indi habent P || partim SA 13 eoo] P, eo. S,
 eo IGBHA Dic. (Dresd.) 14 praetentia S, praeterita l || indiae] HSAP,
 india IGB Dic. 15 primo om. h || ea h || sed] sed hoc BSAP
 || papyriceis Dic. 16 et nili nauibus] IGBP cum Plinio, et lichni
 (ligni Bern.) nauibus H, om. SA 16 17 cursu nau. nost. P², cursu
 nostrarum gentium nauium l, cursum nauibus nostris S, nauibus
 nostris AP¹ 17 uadum G 18 senorum Dic.

- certis autem canalibus depressum adeo, ut nullae um- 1 PL.
 quam ancorae ad profundum illius fundamenta potue- 2
 53,6 rint pervenire. || nulla in navigando siderum obser- 3 PL. 6, 83
 vatio: || utpote ubi septemtriones nequaquam videntur 4 PL. 6, 87
 vergiliaeque nunquam apparent. lunam ab octava in 5
 7 sextam decimam tantum supra terram vident. lucet 6
 ibi canopos sidus clarum et amplissimum. solem orien- 7
 tem dextera habent, occidentem sinistra. || observa- 8 PL. 6, 83
 tione itaque navigandi nulla suppetente, ut ad desti- 9
 natum pergentes locum capiant, vehunt alites, quarum 10
 meatus terram petentium magistros habent cursus re- 11
 gendi. quaternis non amplius mensibus in anno na- 12
 vigatur. 18
- 8 || In Claudii principatum de Taprobane haec tan- 14 PL. 6, 84
 tum noveramus: tunc enim fortuna patefecit scientiae 15
 viam latiore. nam libertus Annii Plocami, qui tunc 16
 Rubri maris vectigal administrabat, Arabiam petens, 17
 aquilonibus praeter Carmaniam raptus, quinto decimo 18
 demum die adpulsus est ad hoc litus portumque ad- 19
 9 vectus qui Hippuros nominatur. sex deinde mensibus 20
 sermonem perdoctus admissusque ad colloquia regis 21
 quae compererat reportavit. || stupuisse scilicet regem 22 PL. 6, 85
- 1 autem *om. SA* || adeo depr. *A*, adeo altum adeo depressum *SP*
 || nullae] nec *H* 2 profunda *h*, profunditatis *Bern.*, profundum *S*
 2 3 fundamenta pot. peru.] ima pot. peru. *P*, ima peruenerint *SA*
 3 obs. sid. *SAP* 4 5 utp. ubi sept. nequaquam (numquam *P*²) uid.
 uergiliaeque (que *om. H Dic.*) nunq. app.] nam neque sept. illic
 (illinc *A*) conspiciuntur (conspiciuntur *S*) nec uergiliae (uergiliae *S*)
 apparent *SAP*¹ 5 lunam] lunam nouem diebus *H* 7 conopos *G*,
 canopus *Dic.* || amplissimum] amplissidus *S*, scitam *H* 8 dextra *IGIP*
 9 itaque] ita *S* || ut] per quam *SAP*¹ 9 10 destinatum] eonactum
Dic. (Par.), ē. natum *Dic. (Dresd.)*, destinata *SAP*¹ 11 meatu *G*,
om. h 11 12 reg. curs. mag. hab. *SAP* 14 in claudii principatu
*IGBHP*¹, adusque claudii principatum *SAP*² 15 scientiae *om. h*
 16 plocani *h*, plicanii *Bern.*, plocanii *IA* || tunc] tum *GB* 17 adm.]
 tenebat *SAP*² 18 germaniam *h*, arabiam *Bern.*, carminiam *l*
 19 20 inuectus *SAP*¹ 20 hippuros] *SA*, ipporus *IGB*, hipporus *P*,
 hyppurus *H* || nominantur *S* 21 sermonem *om. A* || perductus *B*²,
 productus *IG* || admissusque] *IGBP*², missusque *H*, ductusque *SAP*¹
 22 comperat *IB*, concerperat *S*

- PL. 1 pecuniam quae capta cum ipso erat, quod tametsi
 2 signata disparibus foret vultibus, tamen parem haberet
 3 modum ponderis: cuius aequalitatis contemplatione 53, 10
 4 cum Romanam amicitiam flagrantius concupivisset,
 5 *Rachia principe legatos ad nos usque misit, a quibus
 6 cognita sunt universa.
- PL. 6, 88 7 || Ergo inde homines corporum magnitudine omnes 11
 8 homines antecedunt: crines fuco inbuunt, caeruleis
 PL. 6, 91 9 oculis ac truci visu, terrifico sono vocis- || quibus 12
 10 inmatura mors est in annos centum aevum trahunt:
 11 aliis omnibus annosa aetas et paene ultra humanam
 PL. 6, 89 12 extenta fragilitatem. || nulli aut ante diem aut per
 13 diem somnus. aedificia modice ab humo elevata. an- 13
 PL. 6, 91 14 nona eodem semper tenore. || vites nesciunt: pomis
 PL. 6, 89 15 abundant. || colunt Herculem. in regis electione non 14
 16 nobilitas praevallet, sed suffragium universorum. po-
 17 pulus enim eligit spectatum moribus et inveterata cle-
 18 mentia, etiam annis gravem. sed hoc in eo quaeritur, 15
 19 cui liberi nulli sunt: nam qui pater fuerit, etiamsi vita
 20 spectetur, non admittitur ad regendum: et si forte

v. 9 quibus — 220, 20 recepit *compilavit Capella* 6, 698

1 pecunia *GH* || capta er. cum ipso *A* 2 tamen parem] *IGB*,
 parem tamen *SAP*, tamen *H* || habere *G* 3 aequitatis *SAP*, equa-
 litas *B* 4 concupisset *H* 5 t(h)racia *libri*, Rachia *Plin.* || adusque
 nos *A* 6 cognita] praecepta *SA*, percepta *P*² 7 inde] *IHS*,
 indi *GBP*, idem *A* 7 8 omnes homines] alios omnes *SAP*¹ 9 ac
 truci] atroci *H* 11 omnibus *om. SA* 11 12 ext. paene ultra
 hum. *SAP* 12 nulli] *IGH*, nullus *BSAP* 12 13 per dies *H*
 13 somnos *A* || post somnus *ins.* noctis partem quieti destinant (*dist. S*)
 lucis ortum uigilia antenuerunt *SAP* || eleuata] tollunt *SAP* 13 14 an-
 nonae *H* 14 eodem s. t.] pari semper tenore est (*est om. P*) *SAP*
 15 regnis *G* 16 suffragia *H* 16 17 uniuersorum populus enim] *H*,
 uniuersorum populus *SAP*¹, uniuersus enim populus *IGBP*² 17 ele-
 git *A* 17 18 inueteratae clementiae *SAP* 18 etiam annis] etiam
 annis *G* annis etiam *SAP* || graue *S* 19 sunt] *IGBSAP*, sint *H*
 || fuerit] sit *SAP* 20 spectetur] spectatus *P*, spectatus est *SA*
 || et] ac *SA*

- dum regnat pignus sustulit, exiit potestate: idque 1 PL.
 eo maxime custoditur, ne fiat hereditarium regnum. 2
 53, 16 || deinde etiamsi rex maximam praeferat aequitatem, 3 PL. 6, 90
 nolunt ei totum licere: *triginta ergo rectores accipit, 4
 ne in causis capitum solus iudicet: quamquam sic 5
 quoque si displicuerit iudicatum, ad populum provo- 6
 catur atque ita datis iudicibus septuaginta fertur sen- 7
 17 tentia, cui necessario adquiescitur. cultu rex dissi- 8
 mili a ceteris vestitur syrmate, ut est habitus quo 9
 Liberum patrem amiciri videmus. || quod si etiam 10 PL. 6, 91
 18 ipse in peccato aliquo arguitur, morte multatur: non 11
 tamen ut cuiusquam attrectetur manu, sed consensu 12
 publico rerum omnium interdicta ei facultate: etiam 13
 19 conloquii potestas punito denegatur. culturae student 14
 universi. venatibus indulgent nec plebeias agunt 15
 praedas, quippe cum tigrides aut elephanti tantum 16
 20 requirantur. maria quoque piscationibus inquietant 17
 marinasque testudines capere gaudent, quarum tanta 18
 est magnitudo, ut superficies earum domum faciat 19
 et numerosam familiam non arte receptet. 20
 21 || Maior pars insulae huius calore ambusta est et 21 IGN.
 in vastas deficit solitudines. || latus eius mare adluit 22 PL. 6, 87
 perviridi colore fruticosum, ita ut iubae arborum ple- 23

1 regnat] pugnat *G* || pignus sustulit] subolem velit educare (edere *P*¹)
*SAP*¹ || exiit potestatem *P*, exsui potestate *S*, exuuntur potestatem *A*
 1 2 idque eo] *SAP*, ideoque *IGBH* 2 maxime *om.* *SA* || fiat]
 faciat *SA* 4 triginta] *Plinius et Capella*, quadraginta libri || ergo
om. *SA* 5 ne] nec *S* || quamquam] et *SAP*¹ 6 iud. ad pop.
 prou.] aduocatur iudicatum (iudicatus *H*) ad pop. *H* 7 atque ita]
 a quo *SAP*¹ || septuaginta] *IGBSAP cum Plinio*, xl *h*, lx *Bern.*
 7 8 sententiam *S* 8 9 dissimilis a cet. uestitus *P*¹ 11 arguitur]
 arguitus (argutus *SP*) sic (sit *P*) ac reuictus *SAP* 12 attrectetur]
IGBP, adtractetur *SA*, arteratur *h*, atteratur *Bern.* || manus *S* 13 in-
 terdicta ei (ei *om.* *H*) facultate] *IGBH*, interdicitur ei facultas *SAP*
 14 negatur *SAP* || suident *G* 15 uen.] interdum uen. *SAP* 16 ti-
 grides] tigres *SAP*¹ 17 pisc. inq.] sagacissime expiscantur *SAP*¹
 19 superficies *G* || eorum *H* 21 colore *h*, *om.* *A* 23 perui-
 ride *S* || fructuosum *Bh*

- PL. 6, 88 1 rumque gubernaculis atterantur. || cernunt latus Se-
 PL. 6, 89 2 ricum de montium suorum iugis. || mirantur aurum 53, 22
 3 et ad gratiam poculorum omnium gemmarum adhibent
 PL. 9, 106 4 apparatus. secant marmora testudinea varietate. || mar- 23
 PL. 9, 107 5 garitas legunt plurimas maximasque. || conchae sunt,
 6 in quibus hoc genus lapidum requiritur, quae certo
 7 anni tempore luxuriante conceptu sitiunt rorem velut
 8 maritum, cuius desiderio hiant: et cum maxime lu-
 9 nares liquuntur aspergines, oscitatione quadam hau-
 10 riunt humorem cupitum: sic concipiunt gravidaeque
 11 fiunt. de saginae qualitate reddunt habitus unionum: 24
 12 nam si purum fuerit quod acceperint, candicant orbiculi
 13 lapillorum, si turbidum, aut pallore languent aut rufo
 14 innubilantur. ita magis de caelo quam de mari partus
 15 habent. denique quotiens excipiunt matutini aëris 25
 16 semen, fit clarius margarita, quotiens vespere, fit ob-
 PL. 9, 108 17 scurior || quantoque magis hauserit, tanto magis pro-
 18 ficit lapidum magnitudo. si repente micaverit corus-
 19 catio, intempestivo metu conprimuntur clausaeque
 20 subita formidine vitia contrahunt abortiva: aut enim
 PL. 9, 109 21 perparvuli fiunt scrupuli aut inanes. || conchis ipsis 26
 22 inest sensus: partus suos maculari timent cumque

v. 4 margaritas — 222, 7 datum compilavit Isidorus 16, 10, 1; similia Ammianus 23, 6, 85. 86

~ 1 latius S 3 et om. H || ad (om. G) gratiam (gratia S) poc. (popu-
 lorum G) — 4 apparatus] pocula gemmis igniculant P² 5 maxi-
 maque SP 6 quibus] quo A || hoc genus lapidum om. P¹ || re-
 quiritur] repperiuntur SP¹, reperiunt A 7 anno S 8 maritam S
 || cum] uim S 8 9 lunares liquuntur aspergines] SAP¹; liquitur
 (loquitur l) lunaris imber lGHP²; humores ex lunari adspersione capiunt
 Ammianus 11 de] et de S, ac de AP 12 fuerit] lGBh, fuit SAP
 Bern. || acceperint] GB Bern., acceperunt h, acceperant SAP 13 la-
 pillorum om. LGH, tuetur Ammianus || languescunt SAP¹ 15 matu-
 tini] tini G 16 clarius margaritum SAP¹ 16 17 uespere fit ob-
 scurior SA 17 que om. H || magis om. G || hauserint SA 18 emi-
 cauerit SA 20 aut enim] etenim SA 21 inanes] BSAP, manes l,
 imanes G, immanes H; inanescunt Ammian. 22 maculari] immolari G

- flagrantioribus radiis excaudit dies, ne fucentur la- 1 FL.
pides solis calore, subsidunt in profundum et se gur- 2
gitibus ab aestu vindicant. huic tamen providentiae 3
aetas opitulatur: nam candor senecta disperit et gran- 4
descentibus conchis flavescit margarita. in aqua mollis 5
53, 27 est unio, duratur exemptus. || numquam duo simul re- 6 FL. 9, 112
periuntur: inde unionibus nomen datum. || ultra se- 7 FL. 9, 116
miunciales inventos negant. || piscantium insidias ti- 8 FL. 9, 110
ment conchae: unde est, ut aut inter scopulos aut 9
inter marinos canes plurimum delitescant. || gregatim 10 FL. 9, 111
natant: certus examini dux est: illa si capta sit, 11
etiam quae evaserint in plagas revertuntur. 12
28 || Dat et India margaritas, || dat et litus Brittanni- 13 FL. 9, 106, 116
cum: sicut divus Iulius thoracem, quem Veneri gene- 14
trici in templo eius dicavit, ex Britannicis margaritis 15
29 factum subiecta inscriptione intellegi voluit. || Lolliam 16 FL. 9, 117
Paulinam Gaii principis coniugem vulgatum est ha- 17
buisse tunicam ex margaritis sestertio tunc quadrin- 18
genties aestimatam: || cuius parandae avaritiae pater 19 FL. 9, 118
ipsius Manilius spoliatis orientis regionibus offendit 20
C. Caesarem Augusti filium interdictaque amicitia 21

v. 8 piscantium — 13 Britannicum: *similia Ammianus* 23, 6, 87. 88

1 flagrantioribus *GS* || fucentur] *IGBP*, fuscentur *Bern.*, fuscent *h*,
fugentur *SA* 2 colore *GB* || in prof. — 3 vindicant (indicant *H*)
et se profundis ingurgitant ut ab a. vindicentur *SA*, in prof. et se
g. ab a. u. et se profundis ingurgitant ut ab a. vindicentur *P* 4 aestas *G*
|| senectu *G* 5 flavescit margarita] *IHP*², flavescent margarita *B*,
flaudentibus margarita *G*, flavescent margarita (-tae *A*) lapis iste *SAP*¹
6 unio] homo *G*¹, humo *G*², om. *P*¹ || durecit *H* || exemptus] evisce-
ratus *SAP*¹ contra *Plin.* 7 uniobus *G*, unioribus *I* 7 8 semun-
ciales *HP* 8 inuentas *G* || insudias *G* 9 inde *SAP* || ut aut] *ISAP*,
ut *H*, aut *GB* || scopopulos *G* 11 certa *SAP* || examinibus *SA*
|| illa si] illi et cum *H* 13 margarita *P*¹ 14 diutius *G* || ue-
negri *G* 15 ducauit *G* || ex] e *SA* 16 int. uol.] testatus est *SAP*¹
18 sestertio *G* 19 prande *G* || avaritia *SA* 20 manilius (mani-
bus *IB*) libri; *M. Lollius Plinius* || orientes regionibus *S*, orientibus *G*,
orientis regionibus *P*² 20 21 offendit g. caesarem] *H*, asperavit c. cae-
sarem *P*², asperavit offendit gaium caesarem *S*, asperavit gaium cae-
sarem offendit *A*, offendi speravit c. (c. om. *B*) caesarem *IGBP*¹

- PL. 9, 123 1 principis veneno interiit. || illud quoque expressit vetus 53, 80
2 diligentia, quod Sullanis primum temporibus Romam
3 inlati sunt uniones.
- SOL. 4 || Ab insula eus ea, ut consequens, ad continen- 54, 1
5 tem: igitur a Taprobane *in Indiam revertamur. sed
6 si Indicis urbibus aut nationibus resistamus, egredie-
7 mur repromissae concinnitatis modum.
- PL. 6, 92 8 || Proximam Indo flumini urbem habuere Caphi- 2
9 sam, quam Cyrus diruit. Arachosiam Erymantho
10 amni inpositam Samiramis condidit. *Cadrusium op-
11 pidum ab Alexandro Magno ad Caucasum consti-
PL. 6, 93 12 tutum est. || ibi et Alexandria, quae patet amplitu-
13 dinis stadia triginta. multa et alia sunt, sed haec
PL. 6, 95 14 cum eminentissimis. || post Indos montanas regiones 3
15 Ichthyophagi tenent, quos subactos Alexander Magnus
16 vesci piscibus vetuit: nam antea sic alebantur.
- PL. 6, 111 cf.
SOL. 54, 13 17 || Ultra hos deserta Carmaniae, Persis deinde || at- 4
|| PL. 6, 97 18 que ita navigatio: in qua Solis insula rubens et omni

v. 14 post Indos — 16 vetuit compilarunt *Capella* 6, 699 et *Isidorus* 9, 2, 131 || v. 18 Solis — 224, 2 perimat compilarunt *Capella* 6, 699 adsumptis *Plinianis* et *Dicuil* 7, 10, 1

1 interitur *G* 2 sillanus *G* 3 inlata *G* || sint *IG* 4 eusea ut] *G*,
eusia ut *B*, ense aut *l*, ausea ut *HSAP* || cons. ad cont.] cons. est
ad continentem *GBP*, consequens aut continens est *l* 5 a] ad *GB*
|| in indiam] indiam *ISAP*, inde *G*, indie *B*, ad indicum *H* || post
reuertamur add. conuenit res indicas uidere *A*, conuenit in res indicas
(-cat *P*) uadere *SP* 6 si om. *BS* || indicis] *SAP*, indicis aut *H*,
in his *IGB* 6 7 egredimur *IG* 7 repromissae] propositae *SA* || con-
cinnantis *G* 8 habere *G* 8 9 caphisam] *IGBH*, caphysam *S*, ca-
sysam *A*, caphusam *P* 9 erimant(h)o] *GBH*, erumant(h)o] *l*, erumando *P*,
erimando *S*, rimando *A* 10 semiramis *BH*, samiramis *l* || cadrus-
sium] scripsi coll. *Plin.*; cadrusiam *HSA*, cadrusia *P*, catrusia *IGB*
11 12 caucaso constitutus *S*, causam constitutum (constitum *h*) *H*,
caucasum constitutum *l* 12 ibi] ubi *SAP* || et alexandria (-driam *l*)
IBSAP, alexandria *G*, ad alexandriam *H* 14 idos *h* 15 iccio-
fagi *H* || tenent] tent *S* 16 uesci pisc. uet.] in reliquo abstinere
iussit a piscibus *SAP*¹; vetuit piscibus vivere *Plinius* 17 carma-
niae] *AP*, carminae *S*¹, carmeniae *S*², germaniae *IH*, gesta ger-
maniae *GB* 18 rubens] r. semper *SAP* || omnia *S*

- animantium generi inaccessa, quippe quae nullum non 1
 54, 5 animal inlatum perimat. || ex India revertentes ab 2 PL. 6, 98
 Hyani Carmaniae flumine septemtriones primum vi- 3
 6 dent. Achaemenidis in hoc tractu sedes fuerunt. inter 4
 Carmaniae promunturium et Arabiam quinquaginta 5
 milia passuum interiacent: deinde tres insulae, circa 6
 quas hydri marini egrediuntur vicenum cubitum lon- 7
 gitudine. 8
 7 || Dicendum hoc locorum, quatenus ab Alexandria 9 PL. 6, 101
 Aegypti pergatur in usque Indiam. || Nilo vehente 10 PL. 6, 102
 Copton usque etesiis flantibus cursus est. deinde 11
 terrestre iter Hydreum tenus. || post transactis aliquot 12 PL. 6, 103
 mansionibus Berenicen pervenitur, ubi Rubri maris 13
 8 portus est. || inde Oceli Arabiae portus tangitur. 14 PL. 6, 104
 proximum Indiae emporium excipit Zmirim infame 15
 piraticis latronibus. || deinde per diversos portus Cot- 16 PL. 6, 105
 tonare pervenitur, ad quam monoxylis lynthribus piper 17

v. 2 ab Hyani — 8 longitudine compilavit *Capella* 6, 699

1 animantium *S* || quae *om.* *G*, quae nullum *om.* *h* 2 inaltum *H*
 || perimat] necet *SAP*¹ 3 iani] *GB*, iam *l*, uani *h*, uam *Bern.*,
 azonio *S*, azanio *AP*; Hyanis *Plin.* (*Par.*); Ypanis *Capella* (*Reich.*)
 || germaniae *GBH* cum *Capella*, geramanie *l* || flumine] fluento *SA*,
 fluminum *l* 4 achemenidis in h. tr.] *GB*, achemenides in h. tr. *IP*¹,
 achemenedis h. tr. *H*, in hac plaga achamenis *SAP*² 5 carmaniae] *P*,
 carmeniae *A*, carminae *S*, germaniae *IG*, germanio *B*, germaniam *H*
 7 8 longitudinem *GSP* 9 locorum] *GBH*, loco *ISAP* 10 usque
 in *h* 11 usque] tenus *SAP*² || ethesii *G*, ethesu *l*, adesum *B*
 || flantibus] *HSAP* cum *Plin.*, flatibus *IGB* 12 terrestre] in t. *IGB*
 || iter] inter *S* || hydreum] sic etiam *Plinii libri*; debuit esse hydreuma
 || tenus *om.* *SA* 13 mansinibus *G*, maresinibus *B* || benenicem *G*,
 beronicem *H* 14 inde oceli] *l*, inde occeli *H*, inde oc(a)elia *SAP*,
 inde doceli *B*, ideo caeli *G* 15 excipitur *SA* || zmirim] *GHAP*¹,
 zinirum *l*, et mrim *B*, nirim *P*², nizirim *S*; Muzirim *Plin.* 16 paraticis
G || latronibus] factionibus *SAP*² || uersos *S* 16 17 cotto-
 nare] *SP* cum *Plinio*, coctanare *A*, quod tonare *Bern.*, quod zaonare *h*,
 quottaonore *G*, coitaonore *l*, quamcaonere *B* 17 pervenitur] suc-
 ceditur *SAP*² || quam *om.* *G* || monoxilis] *lH*, monoxyllis *P*¹, mox-
 noylis *S*, moxnolis *A*, monoxillis *G*, moxilis *P*², moxillis *B* || lyn-
 tribus] quin tribus *A* || pirper *S*, periper *P*

- PL. 6, 104 1 convehunt. || petentes Indiam ante exortum canis aut 54, 9
2 protinus post exortum navigia media aestate solvunt,
PL. 6, 106 3 || revertentes renavigant Decembri mense. secundus 10
4 ex India ventus est vulturnus: at cum ventum est in
PL. 6, 107 5 Rubrum mare, aut africanus aut auster vehunt. || spa-
6 tium Indiae decies septies quinquaginta milia passuum
7 proditur: at Carmaniae centum milia, cuius pars non
PL. 6, 109 8 caret vitibus. || praeterea habet genus hominum, qui 11
9 non alia quam testudinis carne vivunt, hirsuti omnia
10 facie tenus, quae sola laevis est: iidem coriis piscium
11 vestiuntur, Chelonophagi cognominati.
PL. 6, 107. 108 12 || Inrumpit haec litora Rubrum mare || idque in 12
13 duos sinus scinditur. quorum qui ab oriente est Per-
14 sicus appellatur, quoniam quidem oram illam habita-
15 vere Persidis populi, vicies et sexagies centena milia
16 circuitu patens: ex adverso unde Arabia est alter
17 Arabicus vocatur: Oceanum vero qui ibi influit Aza-
18 nium nominaverunt.
PL. 6, 111 19 || Carmaniae Persis adnectitur, quae incipit ab in- 13
20 sula Aphrodisia variarum opum dives, translata in

v. 12 inrumpit — 17 vocatur *compilarunt* Capella 6, 699 et Isidorus
13, 17, 4 || v. 19 Carmaniae — 226, 3 Susa *compilarunt* Capella 6, 700
et Isidorus 14, 3, 12

1 conuehant *h*, cononuehant *l* 1 canis — 2 exortum *om. H* 2 nauia *G*,
nauigio *A* || solvunt] *P*, soluuntur (*solinintur l*) *libri rel.* 3 renauig-
gant] *IGBP Bern.*, renauigent *h*, renauigari *S*, nauigant *A* || decembre *S*,
decembro *l* 4 uulturnis *A* || at] aut *G* 5 rubro mari *IGB* || aut
afr.] afr. *H* 6 septies] septies (*speties S*) centena et *SAP*² 7 at] *IGP*,
ad *HS*, ac *BA* || carmaniae *S*, germaniae *IGBH* 9 omnia] a nimis *GB*,
omnes *l* 10 facitenuis *G* || sola leuis] *SP*, solaeuis *G*, sola lenis *LBHA*
|| est idem *IBSAP*, est id est *G Bern.*, ae id est *h* 11 chelonofagi]
SAP Bern., chelonofaga *h*, chelsofagi *B*¹, chelcenofagi *GB*²,
chelcenofagi *l* || nominantur *H* 12 irrumpit *G* || idque] atque *IGB*
14 15 habitauerunt *h* 15 persidis populi] persi *H* || sexies centum *P*²
16 circumitu *P* || patens] panes *S* || aduersa *H* || rabia *S* 17 uo-
catus *S* || qui *om. P* || influunt *A*, *om. P* 17 18 azaminium *H*
19 garmaniae *P*, carmaniae *SA*, garamanie *IB*, garamine *G*, ger-
mania *H* || qui *S* || incipit ab *om. h* || afrodisia] *HS*, afrondisia *A*,
frodisiae *IGBP* || transl.] translata quondam *AP*, translata a quondam *S*

- Parthicum nomen, litore quo occasui obiacet porrecta 1 PL.
 54, 14 milia passuum *quingenta quinquaginta. || oppidum 2 PL. 6, 133
 eius nobilissimum Susa, || in quo templum Susiae Dia- 3 PL. 6, 135
 nae. || a Susis [Carbyle sive] Babitae oppidum centum 4 PL. 6, 133
 triginta quinque milibus passuum distat, in quo mor- 5
 tales universi odio auri coëmunt hoc genus metalli et 6
 abiciunt in terrarum profunda, ne polluti usu eius ava- 7
 15 ritia corrumpant aequitatem. || hic inconstantissimus 8 PL. 6, 125
 terrarum modus: nec inmerito, cum aliae circa Per- 9
 sidem nationes schoenis, aliae parasangis terras me- 10
 tiantur et incertam fidem faciat mensurae ratio discors. 11
 55, 1 || Parthia quanta omnis est a meridie Rubrum mare, 12 PL. 6, 112
 a septemtrione Hyrcanum salum claudit. in ea regna 13
 duodeviginti dissecantur in duas partes. undecim quae 14
 dicuntur superiora incipiunt ab Armenico limite et 15
 Caspio litore, porrecta ad terras Scytharum, quibus- 16
 2 cum concorditer degunt: reliqua septem inferiora, sic 17
 enim vocitant, || habent ab ortu *Arios, Carmaniam 18 PL. 6, 113
 Arianosque a medio die, Medos ab occidui solis plaga, 19

v. 4 a Susis — 8 aequitatem compilavit *Capella* 6, 700 || v. 12 Parthia
 — 227, 2 amplectitur compilavit *Isidorus* 14, 3, 9. 11

1 2 subiacet p. in milia *SAP* 2 passuum *om.* h || quingenta quin-
 quaginta] *Plin. et Capella*, quinquaginta libri 3 templum *om.* A
 3 4 susie diane] l, susae diana *GBS*, suseae diana *P*, susaciani *A*,
 susitae diana *H* 4 a *om.* S || babitae] *SA*, carbile (carbyle *P*, carbi *G*)
 siue barbite (barbytae *P*; barbice *B*) *IGBP*, arbile siue barbitae *H*;
 Babithace *Plinius (Ricc.)*, Carbyle siue Barbyta *Capella (Reich.)* 5 mi-
 lia *IGBH* 6 caemunt h, comedunt l || metallum *SP* 7 nec S
 8 corrumpunt G || hinc *SP*, hin l 9 terrarum] est terrarum *GBP*,
 est naturarum l 10 scoenis] *GBP*¹, scenis l, scoinis *H*, scynis *SAP*²
 terras] aliae incomperta (inconper *S*) disciplina (-nas *S*) terras *SAP*
 11 mensurae ratio] mensura *H*, mensuratio *S*¹, mensura ratio *S*²
 12 parth. q. o. e.] quod est parthiae *SA* || medie h 13 saltum *IGB*
 || regna in ea *IGB* 16 littor h || terram *IGB* 17 cum *om.* *IGSP*¹
 18 habet lh 18 19 varios arianos (arionos *H*, rianos *S*) que car-
 maniam (geramani l, germaniam *GH*, germania *B*) libri; ab ortu
 Arios, a meridie Carmaniam et Arianos *Plin.*[†] 19 die medio *SAP*
 || medos] edos *G*

- PL. 6, 114 1 a septemtrione Hyrcanos. || ipsa autem Media ab oc-
 2 casu transversa utraque Parthiae regna amplectitur:
 3 septemtrione Armenia circumdatur: ab ortu Caspius
 PL. 6, 116 4 videt: a meridie Persidem. || deinde tractus hic pro-
 5 cedit usque ad castellum quod Magi obtinent, Fida-
 6 sarcida nomine: hic Cyri sepulcrum.
- PL. 6, 121 7 || Chaldaee gentis caput Babylonia est, tam no- 56, 1
 8 bilis ut propter eam et Assyrii et Mesopotamia in
 9 Babyloniae nomen transierint. urbs est sexaginta 2
 10 milia passuum circuitu patens, muris circumdata,
 11 quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quin-
 12 quaginta, ternis in singulos pedes digitis ultra quam
 13 mensura nostra est altioribus. interluitur Euphrate. 3
 14 Beli ibi Iovis templum, quem inventorem caelestis
 15 disciplinae tradidit etiam ipsa religio, quae deum
 PL. 6, 122 16 credit. || in aemulationem urbis huius *Ctesiphontem
 17 Parthi condiderunt.
- SOL. 18 || Tempus est ad Oceani oras reverti, represso in 4
 19 Aethiopiam stilo: namque ut Atlanticos aestus occi-

v. 7 Chaldaee — 9 transierint *compilarunt Capella* 6, 701 et *Isidorus*
 14, 3, 14 || v. 16 in aemulationem — 17 condiderunt *compilavit Isi-*
dorus 15, 1, 9

1 media] edia *G* 3 sept.] a sept. *SAP* || circumdata *SA* 4 per-
 siden *h* 4 5 praecedit *A* 5 usque ad cast. *om. H*, ad *om. A*
 5 6 phidasarcida] *GB*, phydasarchida *P*, fidasareida *I*, phydarsaci *H*,
 satararchida *SA*; Frasargida *Plinii libri* 6 hic cyri] hycari *H* || se-
 puerhum *G* 7 genti *IGB* || caput *om. G* || bab.] bab. a (a *om. P*)
 samirami (-mide *A*) condita (condi *S*) *SAP* 9 transierunt *BSA*
 10 circumitu *SP* || circ. mur. *h* 11 altitudo] latitudo *P*² || du-
 centos (-tis *H*) p. d.] per ducentos pedes extenditur *SAP*² 11 12 la-
 titudo q.] lat. in quinq. *SA*, altitudo q. sublimatur *P*² 13 mensu-
 ram *GA* || nostram *A* || altioribus] auctioribus amni *SP*², auctori-
 bus amni *A*, *om. I* 14 beli (ueli *B*, belii *P*) ibi iouis] *IBSAP*, bel-
 lubi iouis *G*, babilonis *H* || inuentorum *S* 16 aemulatione *ISA*
 || urbi *G* || huius] illius *S*, huius circumuersum *B*, huius conuer-
 sum *GP* || et(h)esifontem *IS*, t(h)esifontem *GBHAP* 17 condidere *H*,
 condididerunt *G* 18 est *om. IGB*¹ *P* || praesso *H*, repulso *P*²
 19 namque ut *om. H* || occipere] *HSP*, accipere *IGBA*

pere ab occidente et Hispania dudum dixeramus, ab 1 *cf. sol. 18, 1*
 his quoque partibus mundi unde primum Atlantici 2
 56, 5 nomen induat, exprimi par est. || pelagus Azanium 3 *PL. 6, 172*
 usque Aethiopum litora promovetur, || Aethiopicum 4 *PL. 6, 175*
 ad Massylicum promunturium, unde rursus oceanus 5
 Atlanticus. 6

6 Iuba igitur universae partis, || quam plurimi propter 7 *PL. 6, 176*
 solis ardorem perviam negaverunt, || facta etiam vel 8 *PL. 6, 175*
 gentium vel insularum commemoratione ad confir- 9
 mandae fidei argumentum, omne illud mare ab India 10
 usque Gades voluit intellegi navigabile, cori tamen 11
 flatibus, cuius spiritus praeter Arabiam, Aegyptum, 12
 Mauretanium evehere quamvis queant classem, dum- 13
 modo ab eo promunturio Indiae cursus dirigatur, quod 14
 7 alij Lepten acran, alij Drepanum nominaverunt. ad- 15
 didit etiam stationum loca et spatiorum modum: nam 16
 ab Indica prominentia ad Malichu insulam *adfirmat 17
 esse quindecies centena milia passuum: a Malichu 18
 ad Scaeneon ducenta viginti quinque milia: inde ad 19
 insulam Adanum centum quinquaginta milia: sic con- 20
 fici ad apertum mare decies octies centena et septua- 21
 8 ginta quinque milia. || idem opinioni plurimorum, qui 22 *PL. 6, 176*

2 partibi *G* 3 induant *S*, inducet *Bern.*, induxit *h*, inducat *l* || aza-
 minium *H* 4 usque] usque ad *SA* || aethiopicum] ethiopicum *LBH*
 5 massilicum] *IHP*, massilicum *G*, masillicum *B*, amassylicum *SA*;
 Mossylicum *Plin.* || unde] *LBH*, un *G*, inde *SAP* 7 iube *A*, iuga *HS*
 || partis] par *G* || plirimi *G* || propter] pro *G*, prope *B* 8 solis *om. A*
 || peruia *GH* 9 insularum uel gent. *H* || commeratione *h* 9 10 confir-
 mandum *BH*, firmandae *P* 10 fidei *om. H* || argentum *h* 11 usque]
 adusque *AP* || gades] *A*, gadis *IGBSP Bern.*, *om. h* || uolunt *H*
 || nauigabile *G* 12 spiritus *om. G*. 13 mauritaniam *IGBHSA*
 || uehere *H* || quamuis queant] quod uisus uebant *B* 15 lepten] *HA*,
 leptan *IGBSP* || acran] *G*, acram *BSA*, aeram *H*, acakra *P* || der-
 panum *B*, repantum *HP*¹, depanum *l* 15 16 addit *IGHA* 16 spa-
 torum *G* 17 malichu] *A*, malic(h)um *IBHSP*, melahum *G* || ad-
 firmant libri 18 malic(h)o *IGBHP*² 20 adnum *G*, adanii *l*,
 adanu *P*; Sadanum *Plin. libri* 21 decies] *A*, deciem *S*, decem
 et *IGBH*, decim et *P* 21 22 *LXXV*] *LXV H* 22 opinione *H*
 || plurimorum *G* || qui] quod *h*

- PL. 1 solis flagrantia maxima partis istius ferunt humano
 2 generi inaccessa, sic reluctatur, ut mercantium ibi tran-
 3 situs infestari ex Arabicis insulis dicat: quas Ascitae
 4 habent Arabes. quibus e re nata datum nomen: nam
 5 bubulis utribus contabulatas crates superponunt vecti-
 6 tatiue hoc ratis genere praetereuntes infestant sa-
 7 gittis venenatis. habitari etiam addit Aethiopiae adusta 56, 9
 8 Trogodytarum et Ichthyophagorum nationibus: quo-
 9 rum Trogodytae tanta pernecitate pollent, ut feras
 10 quas agitant cursu pedum adsequantur, Ichthyophagi
 11 non secus quam marinae belvae nando in mari valent.
- FL. 6, 200 12 || Ita exquisito Atlantico mari usque in occasum, 10
 13 etiam Gorgadum meminit insularum. Gorgades in-
 14 sulae, ut accipimus, obversae sunt promunturio quod
 15 vocamus Hesperuceras. has incoluerunt Gorgones 11
 16 monstra et sane usque adhuc monstruosa gens habitat.

v. 3 ex Arabicis — 231, 14 qualitatem (omissis tamen mediis v. 8
 tionibus quorum — 230, 17 stagnis mades propter folii codicis Soli-
 niani defectum) excerpsit Dicuil 7, 10, 2 et 7, 11 || v. 7 habitari
 — 11 valent compilarunt Capella 6, 702 et Isidorus 9, 2, 129. 131
 || v. 13 Gorgades — 230, 5 corpore compilarunt Capella 6, 702 et Isi-
 dorus 14, 6, 9

1 2 solis flagrantia maxima partis istius ferunt (fuerunt G, feruiti l)
 humano (-ni h) generi inaccessa] lGBH, ob solis flagrantiam maxi-
 mam partis (partem A) istius regionem ferunt (fuerunt A) h. g. in-
 accessam SAP 2 3 transitus] trans G 3 dicat] A, dicant lGBHSP
 || acitae Dicuil 4 e re nata] SP Dic., herenata h, erananta A, harenata l
 Bern., a re nata B, esenatum G 5 bubalis A, bibulis l, bubaleis Dic.
 || cartes S || superponunt — 6 infestant om. G 5 superpontum B,
 supponunt lA 5 6 uectitatie] lBA Bern., uectitatie hS Dic.,
 uectique P 6 cratis lB || infestant] impetunt SAP² 7 habitare G,
 hibitari B¹, hibitare B² || addit] P, addidit lGB, addita HSA Dic.;
 abdita legit Capella sic reddens: habitantur etiam abdita Aethiopiae et
 adusta Trogodytarum et Ichthyophagorum gentibus 8 troglodita-
 rum lSP, tragoditarum Dic. || icciofago. um H || nationibus] nam H
 Dic.; tionibus — 230, 17 mades om. H Dic. 9 troglodytae SP, tu-
 clodite l || polleant P 10 cursu pedum] ipsi cursibus SAP² || ad-
 seq.] persequantur SA 12 in om. SA 13 etiam] eam SA 13 14 in-
 sulae om. SA 14 accipimus] GSA, accepimus lBP || obuesae G
 15 hesperiēceras A || inuoluerunt G 16 adho (uc supra o) mon-
 sturosa S || habitant S¹

- 56, 12 distant a continente bidui navigatione. prodidit de- 1 PL.
 nique Xenophon Lampsacenus Hannonem Poenorum 2
 imperatorem in eas permeavisse repertasque ibi fe- 3
 minas aliti pernecitate atque ex omnibus quae appa- 4
 ruerunt duas captas tam hirto atque aspero corpore, 5
 ut ad argumentum spectandae rei duarum cutes mi- 6
 raculi gratia inter donaria Iunonis suspenderit, quae 7
 duravere usque ad tempora excidii Carthaginensis. 8
- 13 || Ultra Gorgadas Hesperidum insulae, sicut Se- 9 PL. 6, 201
 bosus adfirmat, dierum quadraginta navigatione in in- 10
 14 timos maris sinus recesserunt. || Fortunatas insulas 11 PL. 6, 202
 certe contra laevam Mauretaniae accepimus iacere, 12
 || quas Iuba sub meridie quidem sitas, sed proximas 13 PL. 6, 203
 15 occasui dicit. de harum nominibus expectari magnum 14
 *non miror, sed infra famam vocabuli res est. in 15
 prima earum, cui nomen est Norion, aedificia nec 16
 sunt nec fuerunt. iuga montium stagnis madescunt. 17
 ferulae surgunt ad arboris magnitudinem: earum quae 18
 nigrae sunt, expressae liquorem reddunt amarissimum, 19
 quae candidae, aquas revomunt etiam potui accom- 20
 16 modatas. || alteram insulam Iunoniam appellari ferunt, 21 PL. 6, 204

v. 9 ultra — 11 recesserunt *compilavit Capella* 6, 702; cf. *Isidorus* 14, 6, 10 || v. 11 Fortunatas — 14 dicit *compilarunt Capella* 6, 702 et *Isidorus* 14, 6, 8 || v. 15 in prima — 231, 10 abundantes *compilavit Capella* 6, 702

1 perdidit *G* 2 xenophon *A* || hannonem] *l*, hammonem *A*, hamonem *P*, hamnionem *S*, amonem *GB* 3 imperatorem] regem *SA* contra *Plin.* || ibi *om. G* 4 5 apparuerant *SAP* 5 hyrco *G* 6 ut *om. G* || regi *G* 7 iunoni *SA* 8 ad] in *SA* || carthaginiensis *B¹AP* 9 gorgades *A* 10 11 intimos] inti *G*, in *l*, intima *B* 11 insulas certe *om. SA* 12 laeua *S* || mauritaniae *IGBSAP* || accepimus] tradunt *SAP²* 13 tuba *S* 15 non miror] *Salm.*, miror *IGB²P¹*, minor *B¹*, mirum reor *SAP²* || infra famam] infra fama *S*, infamam *G*, insita famam *l* 16 norion] embriona *P²*, embriona *SA*; Ondrion *Plinii libri*, Membriona *Capellae* 17 cunt (*ex* madescunt)] cum *H Dic.* hic redeunt 18 surgunt] ibi excresecunt *SAP²* || arboris] arborum *AP²*, arborem *S* 19 nigrae] magnae *Dic.* || liquorum *Dic.* 20 candidas *Dic.* || aquas revomunt] a. semovunt *Dic.*, sucis manant *SAP²* || etiam] et *A* 20 21 accommodatis *SAP*

PL. 1 in qua pauxilla aedes ignobiliter ad culmen fastigata.
 2 tertia huic proximat eodem nomine, nuda omnia. quarto
 3 loco Capraria appellatur, enormibus lacertis plus quam
 4 referta. sequitur Nivaria aëre nebuloso et coacto ac 56, 17
 PL. 6, 205 5 propterea semper nivalis. || deinde Canaria repleta
 6 canibus forma eminentissimis, unde etiam duo exhibiti
 7 sunt Iubae regi. in ea aedificiorum durant vestigia. 18
 8 avium magna copia, nemora pomifera, palmeta caryotas
 9 feritantia, multa nux pinea, larga mellatio, amnes si-
 10 luris piscibus abundantes. perhibent etiam expui in 19
 11 eam undoso mari belvas: deinde cum monstra illa
 12 putredine tabefacta sunt, omnia illic infici taetro odore:
 13 ideoque non penitus ad nuncupationem sui congruere
 14 insularum qualitatem.

1 in qua] in ea SA, om. Dic. || pauxillae SAP² Dic., paxilla l
 || ignobiliter] humiliter SAP² || fastigata] IHP¹, fastigatae SAP²,
 fastigiata B, \\\\\ta G, fastigiatam Dic. 2 homine Bern., omine h
 || omnia] prope (per Dresd.) omnia Dic. 4 referta] repleta SA
 5 repleta] plena SAP² 6 inde SAP 7 sunt] IBHSAP Dic., G h. l.
 hiat 8 palmitas H 9 ferentia SAP² Dic. || pimea Dic. 9 10 si-
 lure S, salubres A, silitros l 10 picibus G, om. B 11 unboso
 mali h 11 12 cum m. i. putr.] IGBP Dic., m. i. cum putr. H,
 cum m. i. cum putr. SA Dic. 12 tebefacta G, tabefacte l || inficit P
 13 suam SAP². — De subscriptionibus librorum v. praefationem.

1 CODICVM PRAETER HEIDELBERGENSEM
2 SIMILESQVE ADDITAMENTA POTIORA.

Cancellis quadratis [ ] comprehensa Solini sunt vel pro Solinianis substituta ab auctore additamentorum verbis tantummodo immutatis. — His addenda videntur loci quattuor 10, 8. 19, 15. 54, 19–55, 4. 164, 14–18, de quibus vide praefationem.

3 C. (commenta A) Iuli Solini sive grammatici Poly-
4 histor ab ipso editus et recognitus. (*add.* de situ orbis
5 terrarum et de singulis mirabilibus quae in mundo ha-
6 bentur SA)

7 Solinus Advento (S. A. *om.* S). — Quoniam qui-
8 dam inpatientius potius quam studiosius opusculum quod
9 moliebar (-batur S) intercipere properarunt idque etiam-
10 tum inpolitum prius in medium dederunt, quam inchoatae
11 rei summa manus inponeretur, et nunc exemplaribus cor-
12 ruptis quae damnata sunt quasi probata (prolata A) cir-
13 cumferunt (et reum ferant S, et referant A), praeteritis
14 quae ad incrementum cognitionis accesserunt cura lon-
15 giore: ne (in *pro* ne S) forte rudis et imperfecta materia
16 velut (ueluti S) spectatus a me liber in manus tuas (in m.
17 t. *om.* A) deferretur (deferetur S), corpusculum sententia
18 mea digestum ut nosceres misi: primo quod referendus
19 ad industriam tuam fuit (fuit *om.* A) tenor dispositionis,
20 deinde ut scabrae adhuc informitatis (informans S, infor-
21 mationis A) proditio editione vera extingueretur. erit igi-
22 tur operi isti titulus Polyhistor: nam quem in exordio
23 designaveram, scilicet Collectanea rerum memorabilium,
24 cum his quae inprobavimus (bauimus S, reprobauimus A)
25 placuit oblitterari. conlata igitur hac epistula cum ea
26 quae auspiciu scriptionis facit, intellegis eodem te loco
27 habitum quo eum, cui laboris nostri summam dedica-
28 vimus. — SAP

29 [Planasiam de facie supinitatis] vel Ulixi (Ulixis A) er- 3, 2
30 roribus [sic uocatam] — AP

- 8, 6 (*post* 9, 9 *AP*) *post* consecratum: litterae in cinere 1
scriptae ad usque (usque ad *A*) alteram anni caerimo- 2
niam permanent. — *AP*. *Cf.* c. 11, 33 3
- 21, 1 *de incolis Galliarum*: detestabili sacrorum ritu [infaman- 4
tur ... humanis litant hostiis]. — *SAP*²; *v.* p. 111, 10 5
- 21, 2 [ager Raeticus bonus frugibus] Brigantino lacu nobilis: 6
[inde Noricus frigidus et parum fructuosus], qua sub- 7
ducitur a iugis Alpium admodum laetus: [dehinc Pan- 8
noniae viro fortes], solo plano [ubertoque], Dravo Savo- 9
que inclutis amnibus circumfluae. — *SAP*¹ (*v. l. vide* 10
p. 111) 11
- 22, 4 *de incolis Hiberniae post* loco ducunt: puerpera si quando 12
marem edidit, primos cibos gladio inponit mariti inque os 13
parvuli summo mucrone auspiciū alimentorum leuiter 14
infercit (infert *A*) et gentilibus votis optat, non aliter 15
5 quam in bello et inter arma mortem oppetat. qui (quod *A*) 16
student cultui, dentibus (cultu uidentibus *S*) mari nan- 17
tium *) belvarum insigunt ensium capulos. candicant 18
enim ad eburnam (-neam *A*) claritatem. nam praecipua 19
viris gloria est in armorum nitella. — *SAP* 20
- 22, 7 *de incolis Hiberniae*: navigant autem (enim *A*) vimineis 21 PL. 4, 104
alveis, quos circumdant ambitione tergorum bubulorum 22
(bubulorum *A*). quantocumque tempore cursus tenebit, 23
nauigantes (-tis *SP*) escis (aestis *G*) abstinēt. — 24
LGSAP 25
- 22, 12 a Calidoniae promunturio Tylen (-lem *A*) petentibus bidui 26
navigatio est. inde (nauigatione perfecta *pro* inde *SAP*) 27
excipiunt Ebudes insulae quinque numero, quarum inco- 28
13 lae nesciunt fruges, piscibus tantum et lacte vivunt. rex 29
unus est universis, nam quotquot (quot *A*, quod *S*) sunt, 30

*) *cf.* 5, 6 p. 54, 1 *lect. interpol.* Pachynum thynnis et omnibus
mari nantibus pisculentissimum.

1 omnes (omnia *A*) angusta interlunivie dividuntur (-dentur *A*).
 2 rex nihil suum habet, omnia universorum. ad (ad uniu. *S*) 22, 14
 3 aequitatem (aequitat *L*¹) cētis (cunctis *LG*) legibus (*ins.*
 4 stringibus *G*) stringitur ac ne avaritia devertat a vero, discit
 5 paupertate iustitiam (iustiam *G*), utpote cui nihil sit rei
 6 familiaris, verum alitur (aliter *LG*) e publico. nulla illi 15
 7 femina datur propria, sed per vicissitudines, in quam-
 8 cunque commotus sit, usurariam (usuariam *malim*) sumit.
 9 unde ei nec votum nec (ne *P*) spes conceditur libero-
 10 rum. secundam (-dum *G*; *inserunt* continenti *SP*, conti- 16
 11 nentiam *A*) stationem (rationem *LG*) euntibus Orchades
 12 praebent. sed Orchades ab Ebudibus (ebadibus *LG*) porro
 13 sunt (est *A*) septem dierum totidemque noctium cursu
 14 (cursus *A*) numero tres. vacant homine. non habent
 15 silvas (uacant omnes non siluis *G*, uocant o. n. s. *L*),
 16 tantum iunceis (unceis *G*) herbis inhorrescunt. cetera
 17 (-rae *G*) earum (eorum *A*) nudae harenae (herbis — ha-
 18 renae *om. L*) et rupes (rupe *L*) tenent (et r. t. *om. P*).
 19 ab Orchadibus Tylen usque quinque dierum ac (et 17
 20 quinque *SA*) noctium nauigatio est. sed Tyle larga et
 21 diutina Pomona (pomana *P*, pomonam *A*) copiosa est.
 22 qui illic habitant (habent *S*), principio veris inter pecu-
 23 des pabulis vivunt, dein lacte, in hiemem conpercunt
 24 (*sic P*, conpergunt *LS*, conspergunt *GA*) arborum fruc-
 25 tus (fructu *LG*). utuntur feminis (seminis *LG*) vulgo: cer-
 26 tum matrimonium nulli. — *LGSAP*
 27 *de gagate*: si qualitatem (requiras), nullius fere pon- 22,11(19)
 28 deris. — *SAP*²

29 *de leonibus post* tenent: qui, ut Aristoteles perhibet, 27, 13
 30 soli ex eo genere quod dentatum vocant vident protinus
 31 atque nascuntur. — *SAP*. *Monuerunt Adolphus Trende-*
 32 *lenburg et Valentinus Rose talia apud Aristotelem non*
 33 *legi, sed contraria de gen. anim. 4, 6 p. 774 b 15; si-*
 34 *milia Solinianis reperiri apud Aelianum de nat. anim.*
 35 *5, 39 (coll. 4, 34 et Plutarch. qu. conviv. 4, 5, 2) ex De-*
 36 *mocrito.*

- 27,53 [basilisci reliquias amplo sestertio Pergameni compara- 1
verunt] et [ut aedem Apellis manu insignem nec araneae 2
intexerent nec alites involarent,] cadaver eius reticulo 3
aureo suspensum ibidem locaverunt. — *SAP* 4
- 31,5 [Blemyas,] sed non eos qui vicina Rubro mari inco- 5
lunt, [credunt truncos nasci parte qua caput est, os ta- 6
men et oculos habere in pectore]. — *SAP* 7
- 32,25 *pro ichneumone* enhydrus alterum ichneumonum genus 8
substituunt SAP¹, vide v. l. p. 160, 15. 9
- 33,10 *post* contrahunt: idem Arabes legunt cinnamum. quod 10
frutectum (-to *A*) situ brevi nascitur, ramo humili et re- 11
presso, numquam ultra duas ulnas altitudinis. quo gra- 12
cilis provenit (peru. *S*), eximium magis ducitur: quod 13
in crassitudinem extuberatum sit, inutilius habetur (ha- 14
beretur *S*). verum legitur per sacerdotes hostiis prius 15
caesis, quae cum litaverint (-runt *P*), observatur, ut 16
messis nec ortum solis anticipet nec egrediatur occasum. 17
quisquis principatum tenet, sarmentorum strues hasta 18
dividit, quae sacrata est in hoc munus (mununt *A*), at- 19
que ita portio manipulorum Soli dicatur: quae si iuste 20
divisa sit, radiis inflagrata incendium concipit. — *SAP*^{*)}. 21
Repetita haec sunt paucis immutatis ex Solini capite de 22
Aethiopia 30, 30. 31. 23
- 37,15 [*de aëte*: subnexus spem uteri defendit a fluxibus abor- 24
tivarum. — *SAP cum Plinio et Prisciano, ut haec magis* 25
videantur esse genuina]. 26
- 39,1 *de monte Chimaera Lyciae*: unde fabula triformis monstri 27
in vulgum data est, quod Chimaeram animal putave- 28
runt. — *SFP (A deficit hoc loco)* 29

*) In margine *P* notatur *m. 1*: hoc totum de cinnamo et hic (et
insere) in superioribus codex vetustus verae fidei continebat. *L² eadem*
refert cum hac praescriptione: quanquam in sexto sursum versus folio
facile repetam eadem paene de cinnamo reperiri, tamen quia et su-
periore et hoc loco in veteris libri textu continebantur et ubi potissi-
mum ab auctore sint posita dubitatur, non sum gravatus hic ea etiam
iterare.

1 *de Alexandro magno*: qui oritur, ut Nepos edit (sedit *S*), 40, 4
 2 *M. Fabio Ambusto T. Quintio Capitolino* (*capitalino P*)
 3 *cos.*, post *Romam conditam anno trecentesimo octogen-*
 4 *simo quinto.* — *SAP*.

5 [*arbores piperis ... ad iuniperi similitudinem diverse fruc-* 52, 50
 6 *tus edere adseverant. eorum qui primus erumpit velut* 51
 7 *corylorum fimbria, dicitur piper longum* (*dic. p. l. om. P**):
 8 *qui deinde caducus torretur fervido solo, vocamen trahit*
 9 *de colore: at qui (que A) ex ipsa arbore stringitur, ut*
 10 *est, album piper dicitur.] sed ut piper sola India, ita et* 52, 52
 11 *hebenum sola mittit; nec tamen universa, verum exigua*
 12 *sui parte silvas hoc genus gignit* (*ducit A*). *arbor est*
 13 *plerumque tenuis et frequentior vimine raro* (*rario S*),
 14 *in crassitudinem codicis* (*caudicis A, codis S*) *extuberata*
 15 *(-tur P), hiulco cortice et admodum reticulato de-*
 16 *hiscentibus venis, adeo ut per ipsos sinus pars intima*
 17 *vix tenui libro contegatur. lignum omne atque mediale* 53
 18 *(medicale A) eadem ferme et facie et nitore, qui est in*
 19 *lapide gagate. Indi reges ex eo sceptrum sumunt et*
 20 *quascumque deorum imagines non nisi ex hebeno habent.*
 21 *iidem ferunt materie ista liquorem noxium non contineri*
 22 *et quicquid maleficium fuerit, tactu eius averti. hac* 54
 23 *gratia pocula ex hebeno habent. ita nihil mirum, si*
 24 *peregre sit in pretio, quod etiam ipsi quibus provenit*
 25 *honorantur.* — *SAP*¹

26 [*mittit India et calamos odoratos*] *potentes adversum in-* 52, 52(55)
 27 *testinae aegritudinis incommoda.* — *SAP*¹

28 [*Babylonia*] *a* (*om. P*) *Samirami* (*-mide A*) *condita* *SAP* 56, 1

*) *Quae inseruntur hoc loco in libris SA: quod incorruptum est piper album, quorum cutem rugosam et torridam calor fecerit, errore remanserunt ex primaria recensione; nam pro his interpolator substitui iussit ea quae sequuntur. item utramque recensionem contaminatam exhibet P in textu (nam in margine manu aequali perscripta est prior incorrupta) diverse; scilicet secundae inter pars et intima p. 237, 16 interponitur pars prioris p. 213, 9—13 sic: qui pene immaturi exeunt dicuntur piper longum, qui incorrupti piper album, quorum cutem rugosam et torridam calor fecerit nomen trahunt de colore. hebenum ex india mithridatico triumpho.*

CODICVM HEIDELBERGENSIS SIMILIVMQVE 1
ADDITAMENTA. 2

11, 18 *post* Ogygi: secundum diluvium fuit in Achaia Iacob 3
patriarche et Ogygy. — *Bern. (non Heid.) ex Isidoro* 4
13, 22, 3.

22, 19 *de gagate*: si beneficium (requiras), ydropibus (ydropis 5
morbus *h*) illam portantibus beneficium praestat. *H.* 6

27, 7 Africae principium est a finibus Egiptiorum, quod est 7
Alexandriae per anticipata (al. panticipata *h*) deserta. 8
ultimus autem finis illius Athlans insulesquae occiden- 9
tales, quas Fortunatas vocant. cuius hae sunt princi- 10
pales provinciae: Libia, Cyrenaica, Pentapolis, Ethiopia, 11
Tripolitana, Bizancium, Getulia, Katabria, Numidia et 12
Mauritania. Sirtes maiores (et Sirtes minores *add. Bern.*). 13
Flumina praecipua Nilum et Malvam. Montes praeci- 14
puos asperum Athlans et Astrixum, qui dividit inter 15
vivam terram et harenas iacentes. *H ex Isidoro* 14, 5, 3 *sq.* 16

27, 25 *de hyaena*: est quidem parvum, sed rusticum animal, 17
nocte sepulchra perfodiens et cadaveribus vescens mor- 18
tuorum. *H.* 19

39, 2 nam Asia per totam transversi plagam orientis exten- 20
ditur. cuius hae sunt principales provinciae: Archadia, 21
India, Parthia (parsia *h*), Siria, Persida, Media, Meso- 22
potamia, Cappadocia, Palestina, Armenia, Cilicia, Fae- 23
nicia, Chaldea, Isauria, Aegiptus et Libia. Continet 24
Colpos, Albanos, Partos, Sirtas et Hircanos. Preci- 25
puos habet montes Taurum, Olimpum et Caucasum. 26
Flumina praecipua Indum, Tigrim, Eufraten, Idaspen, 27
Ganges et Tanaim. *H ex Isidoro potissimum* 14, 3, 6 *sq.* 28

52, 1 *de India*: [a meridiano mari porrecta] usque ad ortum 29
solis et a septentrione usque ad montem Caucasum per- 30
venit. *H ex Isidoro* 14, 3, 5. 31

RVBRICAE.

1

- 2 De origine urbis Romae et (et de *L*) temporibus eius. 1, 1
 3 de diebus intercalaribus ¹⁾. de homine. de alectoria
 4 (*P*, allectorio *rel.*) lapide. (*rubr. om. S*)

¹⁾ *ins.* et his quae memorabilia in his fuerunt *L*, de genitura hominis et his quae memorabilia in hominibus fuerunt *AP*; *deinde* de homine *om. AP*

- 5 De temporibus urbis conditae (*pro rubrica LBHS, in ipsa* 1, 7
 6 *oratione A, om. P*).

7 (*ante sane*) de lapide alectorio *L*. 1, 77

- 8 Italia (de it. *SA Bern.*). in ea de boa (bo *SP*) angue. de 2, 1
 9 lupis. de lyncibus. de lyncurio (lingurio *LP*, ligurio *GH*)
 10 lapide ¹⁾. de curallio lapide (de lap. c. *AP*). de gemma
 11 Syrtite (syruce *P*). de Veientana (uegentana *GP*, uen-
 12 gentana *S*, ueienta *h*) gemma ²⁾. de Diomedis avibus.

¹⁾ de mutis cicadibus *ins. HS*   ²⁾ de mutis cicadibus (cicadibus *LGP*) *ins. LGAP*.

- 13 Corsica. in ea de catochite (athochite *P*) lapide. (de 3, 1
 14 cat. lap. *rel. om. S*; *rubr. om. H*)
 15 Sardinia (de sard. *LG*). in ea de solifuga et herba Sar- 4, 1
 16 donia (h. quae sardoniam dicitur *P*, h. q. sardinia d. *LG*;
 17 *rubr. om. H*).

- 18 Sicilia. in ea memorabilia soli et aquarum. item de 5, 1
 19 achate lapide.

20 De achate lapide *denuo LG et sic, sed ante* 5, 26, *P* 5, 25

21 Vulcaniae insulae (*rubr. om. P*). 6, 1

22 Europae sinus tertius. in eo ¹⁾ de Graeciae locorum (loc. 7, 1

23 gr. *AP*) admirabilibus. de fluminibus et (de *pro* et *LGP*)

24 fontibus ²⁾. de merulis. de perdicibus. de lapide galactite

25 (galactide *P*, galatice *L*, galatite *G*, galatiae *S*). de la-

26 pide asbesto (abesto *LH*, abesio *G*) ³⁾.

¹⁾ in ea de arione *S*   ²⁾ quae sequuntur sic: de lap. gal. de mer. de lap. asb. de perd. *ordinant HS*   ³⁾ *add.* de arione *A*, de arione. de monte olympo. de oculo philippi macedonis et insignibus *LGP* (*cf. c. 8*).

- 8,1 Thessalia. de monte Olympto. de ~~sculo~~ Philippi regis 1
damnato ¹⁾). 2
- ¹⁾ ita H; de thesalia rel. om. (cf. c. 7) LG; thessalia et macedonia et philippus oculus damnatus SA (in indice libro praeposito) P, ubi Olympus mons propter transpositum caput p. 68, 18 — 69, 9 omissus est relatusque ad c. 9.
- 9,1 (ante 9, 2 P) Macedonia cum regibus ¹⁾ et lapide paeante (paenitae G). 3
4
- ¹⁾ et natura olympti montis ins. SAP
- 10,1 Thracia cum moribus gentium. in ea de gruibus ¹⁾. de 5
hirundinibus ²⁾). 6
- ¹⁾ de bizantio ins. H ²⁾ add. de isthmo SP; de isthmo. de bizantio A
- 11,1 Clarae insulae ¹⁾. 7
- ¹⁾ sic H; de clara insula LG; clarae insulae et in insulis clara. in creta herba alimos, animal falangium (falangios P), lapis ydaeus dactylus. in caristo anis caristia (aues caristiae P), item carbasum. in delo tempora diluuiorum (et ins. P) aues coturnices AP; rubr. om. S
- 11,3 Creta ¹⁾. in ea phalangio animal. herba alimos ²⁾. lapis 8
Idaeus dactylus. (rubr. om. G et hoc loco A) 9
- ¹⁾ creta om. rel. S ²⁾ herba alimos. falangium (sfalangium Bern.) aranea H; herba alimos animal sfalangios P
- 11,15 Carystos. (et ins. P) in ea carbasum et Carystiae (carritiae L) aves ¹⁾. (rubr. om. hoc loco A) 11
- ¹⁾ in ea de carisciis auibus S
- 11,17 chios. delos. in ea de temporibus diluuiorum P; cf. ad 11, 1 12
- 11,19 Ortygia. in ea coturnices ¹⁾. (rubr. om. SA) 13
- ¹⁾ in ea coturnices om. H; cf. ad 11, 1
- 11,24 Euboea ¹⁾. 14
- ¹⁾ sic H; de euboea LG; euboea. paros et lapis sarda. naxos. icaros. melos. carpathus. rodos. lemnos. SAP
- 11,26 Paros. in ea lapis sarda ¹⁾. (rubr. om. hoc loco A) 15
- ¹⁾ paraos in ea l. s. poros et naxos h, paros rel. om. Bern.
- 11,30 Icaros. Pythagoras philosophus (Pyth. ph. om. P; rubr. om. S et hoc loco A). 16
17
- 11,32 (ante lemnii) lemnos S 18
- 12,1 Hellespontus. Propontis. Bosporos. in his de delphinis. 19
de thynnīs. 20

- 1 de delphinis *LG*. 12, 7
- 2 Flumen (Ponticae fl. *H*) Histrum. fiber Ponticus. gemma 13, 1
- 3 Pontica (gemmae *om.* Pontica *H*).
- 4 Amnis Hypanis (hyspanis *SA*) et fons Exampaeus ¹⁾. 14, 1
¹⁾ exampaeius *LP*: rubricam in textum admittunt *LG*
- 5 De flumine Borysthene ¹⁾. de natura canum gentis Scy- 15, 1
 6 tharum. varia miracula. de lapide smaragdo. de lapide
 7 cyaneo (-nea *h*). de crystallo ²⁾.
¹⁾ de fl. bor. in fine rubr. *H* ²⁾ de flumine borysthene et
 in eo piscibus (de fl. — pisc. *om.* *A*). scythicarum gentium
 uaria miracula. in his de natura canum. de zmaragdo lapide
 (lap. sm. *P*). de lapide coeaneo (coeano lap. *A*). de cristallo *SAP*
- 8 De Hyperboreis ¹⁾. 16, 1
¹⁾ et hyperboreae (-reis *A*) regionis situ add. *SAP*
- 9 De Arimphaeis et aliis Scytharum gentibus. item (item 17, 1
 10 *om.* *SP*) de tigribus (trigibus *h*, tigridibus *AP*). de pan-
 11 theris. de pardis.
- 12 Unde mediterranea maria oriantur (oriuntur *H*). 18, 1
- 13 De insulis Scythicis ¹⁾. 19, 1
¹⁾ add. de oceano septentrionali. de spatiis inter scythas (scy-
 thicis *S*) et indos. de formis hominum. de cerujs (de c. *om.* *A*).
 de tragelafis *SAP*
- 14 De Oceano septentrionali et de (de *om.* *H*) itinere In- 19, 2
 15 dico (*rubr. om. hoc loco SA*).
- 16 De cervis et tragelaphis (*rubr. om. hoc loco SA*). 19, 9
- 17 Germania. in ea de avibus Hercyniis (hercuniis *SAP*, 20, 1
 18 herquiniis *H*). de uisontibus (uisantibus *L*, uesontibus *G*,
 19 bisontibus *H*). de uris. de alce. item de alce Ganga-
 20 viae insulae (-la *P*). de sucino. de lapide gallaico (lap.
 21 gallacio *LG*, gallaico lapide *SA*). de ceraunio (ceronio *L*)
 22 albo (lapide *A*).
- 23 Gallia ¹⁾. 21, 1
¹⁾ de gallia *LG*; gallia. de herba pontica *H*, gallia (de g. *P*) et
 ex ea itinerarium. item de oleo medico *SAP*
- 24 Britannia. in ea de lapide gagate ¹⁾. 22, 1
¹⁾ et gentibus barbaris insulisque circa eam claris add. *SAP*
- 25 (ante gagates) de gagate *S*. 22, 19

- 23, 1 Hispania. in ea (in ea *om. S*) de ceraunio (caurannio *h.* 1
ceraeunio *S*) rubente (rubro *SAP*). de Graditano freto 2
et mediterraneo mari (mari *om. H*). de oceano. 3
- 24, 1 Libya. horti Hesperidum. mons Atlas (atlas *P*). 4
- 25, 1 Mauritania (-tani *A*). in ea de elephantis. de (et *HS*) 5
pugna eorum et draconum. unde cinnabarim (cinabe- 6
rim *LG*; unde cinn. *om. SA*). 7
- 26, 1 Numidia. in ea de ursis. 8
- 27, 1 Africa (-cam *LG*) cum Cyrenaica regione. in ea de leo- 9
nibus. de leontophona (leontefona *S*). de hyaena. de 10
lapide hyaenia (hyaena *LG Bern.*, hyaenio *SAP*). de co- 11
rocotta (corocota *LG*, corocotta *P*, corcotia *S*, coroco- 12
tica *A*, crocote *H*). de onagris. de (diuersis *ins. H*) 13
serpentibus. de gemma heliotropio (heliotrochio *L*, he- 14
liotorpio *S*, helyotropia *A*). de psyllis. de lapide nas- 15
samonte (nasam lap. *SA*). de lapide cornu Hammonis 16
(c. ammonii *P*¹, ammonis cornu *H*). de arbore melopo. 17
de lasere (de scirpicio *P*¹, de lasere scirpicio *P*², de lacte 18
sirpicio *S*, de lacte syrpeo *A*). de serpente (de *ins. G*) 19
basilisco. de genere simiarum¹). 20
- ¹) de g. s. *om. P*, de garamanticis pecoribus *add. LG*, circopet-
ticis (circopetias *Bern.*) cinocephalis spingis satyris *add. H*
- 28, 1 Nassamonibus (de nass. *H*) gentes finitimae¹). 21
- ¹) pro his gens amantum et asbitaram (aspitarum *S*) *SAP*
- 29, 1 Garamantum oppidum¹). 22
- ¹) pro his garamantum fons et iter garamanticum (gamanticum *P*).
item pecora garamantica et natura (naturae *A*) insulae gauloes
(gauleos *S*) *SAP*
- 30, 1 Aethiopes. in quorum gentibus varia miracula¹). ibidem 23
(ib. *om. SA*) de draconibus. de dracontia (-tio *LGA*) 24
lapide. de camelopardali (-lo *HSAP*). de cephis (cesfis *h.*) 25
de rhinocerote (-ron *LG*). de catoblepa (-blefa *LG*). de 26
formicis Aethiopicis. de lycaone. de parandro (parando *H*, 27
paparandro *L*, paparando *G*). de lupis Aethiopicis. de 28
hystrice (de histriae *P*, de strice *H*, estrice *Bern.*, de histo- 29
rice *L*). de ave (auo *G*) pegaso. de ave tragopane (de 30
aue tr. de aue pegaso *S*). de cinnamo (-momo *H*)²). 31
de hyacintho lapide. de chrysopraso (crisoprasio *Bern.*, 32

1 crisoptasio *h*, chrisotapso *AP*) lapide (de chr. lap. *om. S*,
2 lap. *om. P*). de haematite (emacite *H*) lapide (lap.
3 haem. *SA*).

¹⁾ et (*om. S*) in eorum locis ac gentibus mira *SAP*   ²⁾ de
cinnamo *om. SAP* loco translato ad c. 33

4 Mira (*om. SAP*) de intimis gentibus Libyae. de lapide 31, 1
5 hexecontalitho (eysecontalitho *G*).

6 Aegyptus. in ea de origine et (de *ins. LGP*) natura 32, 1
7 Nili. de tauro (bove *LG*) Apide (lapide *SP*). de (de
8 *om. LG*) crocodilo (-drillo *HA*) ¹⁾. de delphino (-ne *S*;
9 de delph. *om. LGP*). de scinco (scineo *LG*). de hippo-
10 potamo (-mio *S*, ippotamo *H*, hippotamio *AP*). de ave
11 ibi. de (ibide et *SA*, ibidem et *P*, ibicae et *H*) serpen-
12 tibus Arabicis (-biles *LG*). de ficu (fia *G*) Aegyptia. de
13 palma Aegyptia (aeg. *om. H*). de disciplina (-nis *SA*)
14 Aegyptiorum et de (de *om. SA*) urbibus inclitis. de
15 pyramidibus (de pyr. *om. P*).

¹⁾ *ins.* de strophilis *H*

16 de delphino *LG*

32, 26

17 Arabia. in ea mira de fontibus. de moribus (nemori- 33, 1
18 bus *S*) et habitu populorum (populo *h*¹, populi *h*² *Bern.*).
19 de Eulaeo (euleuo *S*) flumine. de ture ¹⁾. de myrrha ²⁾.
20 de phoenice ave. de cinnamolgis (cinomolgis *SAP*) avibus.
21 de gemma sardonyche. de lapide molochite (-cide *G*). de
22 iride lapide. de androdamante (antradamante *LG*, an-
23 dramante *H*) lapide (lap. *om. H*). de lapide paederote ³⁾.

¹⁾ de gemma arabica *ins. LG*   ²⁾ de cinnamo (cynamomo *P*)

ins. SAP; vide supra ad c. 30   ³⁾ de iride (tride *S*) lapide.

de (lap. de *om. S*) lapide pederote. de gemma arabica. de an-
dromante lapide *SA* et sic, sed *om.* de a. lap., *P*

24 Regio Ostracine (-gine *LG*). Ioppe (iope *LG*, iore *S*) 34, 1
25 oppidum. Andromedae vincula.

26 De (*om. SA*) Iudaea. in ea de asphaltite (affaltide *H*, 35, 1
27 asfaltu *A*) lacu (luga *S*). de balsamo arbore (arb. *om.*
28 *SA*). de gente Essenorum (hesserinorum *P*).

29 De (*om. h*) Scythopoli oppido. de monte Cassio ¹⁾. 36, 1

¹⁾ in seleucia *add. LGP*²

- 37, 1 De fluminibus (flumine *P*, de *ins. LG*) Tigride (tigri *AP*, 1
tigre *S*) et Euphrate. (item *ins. SA*) de (quibusdam *ins. H*) 2
lapidibus ¹⁾ zmlanthide (-thede *LGH*, -tede *H*), sagada 3
(sagda *SA*, sagoa *P*), myrrhite (mirchite *A*, myrthae *L*), 4
mithridace (-datae *L*, -datade *G*), tecolitho (tegolitho 5
LGH, degolitho *S*, thogolito *A*), hammochryso (cham- 6
mochriso *S*, thammochriso *L*, et hammocriso *G*), aëtite 7
(actite *L*), pyrite, chalazia (calazima *L*, calazias *G*), echite 8
(ecithne *H*, etite *L*, echinides *S*, echinide *A*), dionysiade 9
(dyonisia *A*), glossopetra, gemma solis (solis gemma *H*), 10
crine (-nis *H*, -nes *SA*) Veneris, selenite, meconite (mico- 11
nite *G*), myrmecite, *chalcophono (calchofongo *LG*, cal- 12
pothongo *P*, calcofane *H*, chalcophtongo *SA*) ²⁾, siderite, 13
phlogite (flongite *AP*), anthracite (antrachiade *LG*, an- 14
tracia *P*¹⁾, cantrachite *h*), enhydro (enhygro *SA*, hon- 15
hydro *P*, enchigro *L*, encidro *H*). 16

¹⁾ de *singulis lapidum nominibus praescribit H* ²⁾ quae sequuntur
om. S

- 38, 1 Cilicia. in ea Cydnus (cydinus *h*) amnis. antrum Co- 17
rycium (coricinum *G*, coricum *H*). mons Taurus. 18

- 39, 1 De (*om. SAP*) Lycia. in ea mons Chimaera ¹⁾. 19
¹⁾ in ea mons chimaera *om. H*

- 40, 1 Asia. Phrygia. Lydia. Teuthrania ¹⁾. in his de urbe 20
Epheso. ²⁾ de monte Mimante (mimanta *Bern.*, minanta 21
LGH, minante *P*, *om. S*). de inlustribus (de insulis tribus *S*) 22
viris. de Homeri et Hesiodi temporibus ³⁾. de animali 23
bonaco (bonnaco *HSAP*, bunnaco *LG*). de sepulcris (sul- 24
phuris *S*) Aiakis et Memnonis. de Memnoniis (mem- 25
niis *P*, de memn. *om. L*) avibus. de chamaeleonte 26
verme. de ciconia ave (de ciconiis *SAP*). de origine 27
Galatarum ⁴⁾. 28

¹⁾ lydia teuthr. *om. H* ²⁾ de animali bonnaco *ins. hic et om.*
infra H ³⁾ de inl. — temp.] de omero et aethesio *H*
⁴⁾ de or. gal. *om. AP*

- 40, 7 frigia *LG pro rubrica, cum sit pars ipsius orationis.* 29
41, 1 galatia *AP.* 30

- 1 Bithynia. in ea Hannibalis exitus ¹⁾. 42, 1
¹⁾ et sepulcrum *add. SAP*
- 2 Ora Pontica ¹⁾. 43, 1
¹⁾ *pro his aconae (aconie S) portus et acherusius (achaierusius S) specus SAP*
- 3 Paphlagonia ¹⁾ (*rubr. om. P*). 44, 1
¹⁾ et uenetorum origo *add. SA*
- 4 Cappadocia. in ea de equis. 45, 1
- 5 Assyria. in ea ¹⁾ de unguentorum origine. (et *ins. H*) 46, 1
6 de arbore Medica.
¹⁾ assyria cum media. in his *SAP*
- 7 Portae Caspiae. 47, 1
- 8 Direum locus. Margine regio ¹⁾. 48, 1
¹⁾ et in ea oppida *add. SAP*
- 9 Gentes (gens *H*) circa (-cum *SP*) Oxum (oxium *H*, 49, 1
10 moxum *S*) amnem. terminus itinerum (*it. om. AP*) Li-
11 beri patris (lib. patr. itineris *H*) et Herculis ¹⁾. de ca-
12 melorum natura.
¹⁾ item regiones cum gentibus simul *ins. SAP*
- 13 Seres. item Sericum ¹⁾ (*rubr. post orientem p. 202, 2* 50, 1
14 collocat *P*).
¹⁾ uellus *add. SAP*
- 15 Gens Attacorum (attagorum *LH*, attogorum *G*, atacorum *P*). 51, 1
- 16 India. (et *ins. H*) in ea de ritu hominum et qualitate. 52, 1
17 de caeli clementia et (de *SA*) natura soli (solis *HA*).
18 de serpentibus Indicis. de leucrocota (leucocrota *SP*,
19 leucocroata *L*, leucocroala *G*, leucocarda *A*) bestia.
20 de eale (alae *P*, aeale *LG*, aete *A*) bestia. de tauris
21 (-re *S*) Indicis. de mantichora bestia. de bubulis (bulis *G*,
22 bubus *HSA*) Indicis. de monocerote (monecerote *G*)
23 bestia. de anguillis Gangeticis (gangelicis *LG*, cange-
24 sticis *P*, gangicis *H*, angeticis *S*). de Gangeticis (de gan-
25 gicis *h*, et *Bern.*, *om. S*) vermibus (de *g. u. om. P*). de bal-
26 lena (-nis *H*) Indica (-cis *H*). de physetere (fusiteris *H*,
27 fysitere *LGP*). de ave (de aue *om. G*) psittaco (syptaco *G*).
28 de Indicis lucis (lucis *om. G*). de ficu Indica. de Indicis
29 harundinibus. de arboribus in (tylae *pro in H*) insula

(insulae *HP*, insula *om. S*) Indiae (india *LGP*) nas- 1
centibus (nasc. *om. H*). de piperis (-reis *h*) arbore 2
(-ribus *H*). de hebeno (hebone *S*). de calamo odorato 3
(de c. od. *om. SA*). de adamante (lapide *ins. H*). de 4
magnete lapide (lap. *om. H*). de lychnite (lichite *LG*, 5
licite *P*)¹⁾ lapide (lap. *om. H*). de beryllo lapide (lap. 6
om. HS). de chrysoberyllo lapide (de chr. lap. *om. H*). 7
de chrysopraso (-passo *h*) lapide (lap. *om. H*; de cryso- 8
prasso. de chrisoberillo lapide *P*). de hyacinthizonte 9
(hiaciszonte *L*, iaciszante *P*¹, iaciszonte *P*², hiachis- 10
zonte *G*, iacinthisonte *A*) lapide. 11

¹⁾ de m. l. de l. *om. SA*

53, 1 Taprobane (-baine *S*, -bana insula *H*). in ea de qua- 12
litate hominum et moribus (et mor. *om. SAP*). de (et *G*) 13
sideribus caeli (caeli *om. AP*) eius (eius *om. SAP*). de 14
navigationibus. de qualitate maris ¹⁾. de margaritis 15
(-to *SAP*). 16

¹⁾ de nau. de q. m.] de natura maris et nauigationis (nationis *P*)
disciplina. de testudinum magnitudine *SAP*; *rubricae* 53—56
deficiunt in L neque adsunt in l

54, 1 Itinerarium (itinerium *H*) Indicum ¹⁾ (*rubr. om. G*). 17
¹⁾ indicum *om. S*; sinus persicus et arabicus. azzantum (atanium *P*)
mare. persis *add. SAP*

54, 12 Sinus Persicus et Arabicus ¹⁾. 18

¹⁾ *om. hoc loco SAP*; *add. azaminium mare. persis Bern.*

55, 1 Parthia ¹⁾. 19

¹⁾ et circa parthiam regiones. item cyri (cire *P*) sepulchrum *SAP*

56, 1 Babylon (babiloniae *GH*). dein (deinde *P*, *om. GH*) re- 20
cursus ad oceanum Atlanticum, in quo Hesperidum in- 21
sulae Fortunatae, item insulae (-la *G*) Gorgades ¹⁾. 22

¹⁾ in quo insulae gorgades hesperides fortunatae *SAP*; *om. H*,
fortasse quod folium ex archetypo exciderat quo harum insularum
descriptio continebatur.

INDEX AVCTORVM A SOLINO LAVDATORVM.

Asterisci distinguunt auctores apud Solinum non ex Plinio laudatos, singuli eos quos in praefatione p. xvi revocavimus ad chronicorum fragmenta, bini reliquos.

Agathocles *6 12	Dosiades 80 18
Amometus 203 1	Eratosthenes *11 3
Anaximander 81 1	Fabianus 89 1
M. Antonius *37 10	Gellius *7 13
Apollodorus *11 3	Granius v. Licinianus
Apollonides 27 20	Hanno 124 12
Archelaus rex **206 17	Hecataeus 104 5
Aristoteles 74 1, 126 12, <i>App.</i>	Hegesidemus 89 15
**235 29	Hemina *37 3, *38 4
Atticus, Pomponius *11 4	Heraclides *6 8
Baeton 205 20	Homerus 38 23, 49 6, **68 1,
Bocchus *27 3, *37 8, *38 22	**69 1, 83 11, 187 5
Callidemus 83 2	Iuba rex, Ptolemaei filius
Callimachus 86 6	124 13, 128 4, **133 17,
M. Cato *33 12, *35 9; — in ora-	155 4, 167 1, **206 17,
tione senatoria *132 5	228 7, 230 13
Cicero 27 16; M. Tullius *11 4	Licinianus **37 12; Granius
Cincius *11 1.	**44 18
C. Coelius *42 6	Lutatius *11 2
Cornelius Nepos v. Nepos	Maeceenas 89 1
Cosconius *38 1	Megasthenes 203 11, 207 20
Crates 81 1	Metrodorus **45 11
Cremutius 187 20	Nepos, Cornelius *11 2, 191
Crispus *50 10	14, <i>App.</i> **237 1
Ctesias 207 24	Philemon 104 6
Democritus physicus **17 9	Pictor *11 2
cf. **50 5	Pomponius v. Atticus
Demodamas 199 19	Posidonius 203 7
Dionysius 203 14	Praenestini libri *36 4

Punici libri 124 12, **155 3	Trogus 16 22
Sallustius v. Crispus	M. Tullius v. Cicero
Sebosus, Statius 211 6, 230 9	Varro *9 7, 22 8, 27 14,
Sextius *35 10	40 17, **63 8, 65 6, **66
Silenus *9 1	11, 86 1, 104 14, **130
Sotacus 149 8	21, **165 13; — de lito-
Statius Sebosus v. Sebosus	ralibus **81 13
L. Tarruntius *9 16	Xenophon Lampsacenus 105 3,
Theophrastus 44 11, **97 18	230 2
Theopompus 60 17	Zenodotus *36 3
Timaëus 50 9	Zoroastres **45 9, **177 10

INDEX LOCORVM A SOLINO COMPILATORVM VEL EX SOLINO DESVMPTORVM.

Solini loci qui asterisco notantur longius recedunt ab iuxta positis.

MELA	SOLINVS	MELA	SOLINVS	MELA	SOLINVS
1, 8, 7	145, 13	2, 1, 14	92, 11	2, 6, 2	115, 19. 116, 7
1, 9, 8	164, 5	2, 2, 3	74, 23	2, 6, 3	116, 5
1, 13, 3	181, 3	2, 2, 4	75, 6	2, 7, 17	*54, 13
1, 13, 4	181, 13	2, 2, 8	76, 2. 6	3, 1, 1	120, 11
1, 15, 2	183, 23	2, 2, 9	76, 9. 12	3, 1, 2	120, 17
1, 19, 20	*101, 5	2, 2, 10	*69, 4. 86, 15	3, 6, 6	112, 14
2, 1, 6	92, 4	2, 3, 3	64, 4	3, 7, 3	206, 17
2, 1, 7	91, 18	2, 3, 5	60, 18	3, 7, 4	206, 8
2, 1, 9	95, 1	2, 3, 6	66, 9	3, 8, 9	162, 14
2, 1, 10	92, 14. 95, 11	2, 3, 7	64, 4	3, 9, 1	147, 11. 13
2, 1, 11	95, 8	2, 3, 9	61, 17	3, 9, 2	147, 18
2, 1, 12	95, 13	2, 4, 1	39, 8. 14	3, 9, 3	148, 3. *9
2, 1, 13	92, 6. 12. 18	2, 4, 8	39, 16	3, 9, 4	148, 6. 9

PLINIUS	SOLINVS	PLINIUS	SOLINVS	PLINIUS	SOLINVS
2, 107	*163, 21	3, 44	40, 14. 18	3, 81	49, 1
2, 153	54, 10	3, 50	35, 2. 4	3, 82	49, 1. 6
2, 200	184, 17	3, 51	35, 5. *6	3, 85	49, 5. *50, 9
2, 218	*130, 18	3, 56	*33, 23. 34, 8.	3, 86	40, 6
2, 225	56, 12		39, 6	3, 87	52, 17. 53, 23
2, 228	*60, 18	3, 57	40, 4	3, 88	53, 21
2, 230	*66, 11	3, 59	40, 7. 42, 15	3, 89	54, 11. 55, 16
2, 231	*63, 8	3, 62	*36, 1	3, 92	59, 21. 60, 2
2, 235	*112, 4	3, 63	35, 5	3, 93	60, 2. 8
2, 236	*54, 20	3, 65	6, 15	3, 95	36, 9. 40, 15. 20
3, 3	118, 11. 14	3, 70	35, 1	3, 97	40, 21
3, 4	118, 14	3, 72	35, 8. 36, 15	3, 99	*37, 12
3, 5	40, 20	3, 73	39, 20	3, 102	35, 3
3, 7	117, 5	3, 74	119, 1	3, 104	*36, 7
3, 19	117, 6	3, 75	119, 4	3, 108	34, 15
3, 21	117, 4. 6	3, 76	117, 16. 18	3, 109	40, 17
3, 34	*47, 22	3, 77	118, 1	3, 111	36, 11
3, 41	*33, 14. 34, 2	3, 78	117, 17. 118, 2	3, 112	37, 10
3, 43	39, 13. 40, 11	3, 80	49, 12	3, 117	41, 3

PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS
3, 118	41, 10	4, 64	82, 20. 83, 1	5, 22	128, 12. 17. 19.
3, 133	*111, 14	4, 65	83, 8		*131, 13
3, 146	*111, 16	4, 66	*65, 12. 18	5, 23	128, 16. 130, 8.
3, 147	*111, 16	4, 67	85, 9. 14. 17		*131, 4. *13
3, 149	*112, 1	4, 68	85, 18. *119, 14	5, 24	131, 8. *16
4, 1	60, 14	4, 70	86, 6	5, 25	131, 7
4, 2	60, 15	4, 71	86, 7. *8. *119, 14	5, 26	130, 17. 139, 3
4, 5	61, 5	4, 72	*86, 8. 11	5, 27	139, 13. 19
4, 6	61, 2. 4	4, 75	87, 5	5, 28	131, 11. *140, 5
4, 7	61, 3	4, 76	87, 12	5, 30	131, 2. 145, 20
4, 8	61, 3	4, 79	90, 10. 13. 91, 1	5, 31	140, 10. 15.
4, 9	*64, 4	4, 80	107, 23		142, 11
4, 13	61, 15	4, 88	91, 15. 92, 4.	5, 32	130, 12
4, 16	*62, 4		96, 15	5, 33	130, 15. *141, 3.
4, 17	*62, 17	4, 89	99, 21. 100, 6		*144, 4
4, 18	*62, 19. 63, 15	4, 90	100, 1. 17	5, 34	143, 21
4, 19	63, 15	4, 91	99, 17. 100, 21	5, 36	144, 6. 145, 10
4, 20	*62, 21	4, 92	103, 19	5, 38	130, 15. 145, 4
4, 21	*63, 2	4, 93	103, 9. 15. 104, 1	5, 42	*145, 16
4, 23	64, 9	4, 94	104, 3	5, 43	153, 6
4, 24	64, 15. 20. *65, 2	4, 95	105, 3	5, 44	145, 21
4, 25	65, 9. 13	4, 96	107, 19	5, 45	*146, 2. 153, 10.
4, 26	*66, 4	4, 97	*109, 14		16. 154, 2
4, 27	66, 6	4, 100	108, 2	5, 47	183, 15
4, 28	*68, 1. 6	4, 102	112, 9. 114, 16	5, 48	154, 17
4, 29	68, 3. 6. *12	4, 103	113, 5. 114, 11	5, 51	155, 1. 4
4, 30	68, 7. *13	4, 104	114, 11	5, 52	*145, 21. 155,
4, 32	69, 16	4, 105	111, 4		11
4, 33	69, 19. 72, 14	4, 113	116, 14	5, 53	145, 20. 155,
4, 35	70, 9	4, 114	116, 16		17. 156, 11.
4, 37	70, 10	4, 115	116, 20		*153, 13
4, 38	69, 19. 70, 7	4, 116	117, 1	5, 54	156, 6. 12
4, 39	74, 2	4, 119	117, 14. 118, 3	5, 55	156, 15
4, 40	69, 19. 74, 19.	4, 120	118, 5	5, 56	157, 12
	75, 20	5, 1	121, 11	5, 57	157, 15. 158, 1. 8
4, 41	75, 20. 76, 2	5, 2	121, 7	5, 58	158, 7. 8
4, 42	76, 8. 9	5, 3	121, 16	5, 59	158, 13
4, 43	76, 19. 79, 14	5, 5	122, 18	5, 60	164, 8
4, 44	76, 21. 79, 14	5, 6	122, 20	5, 62	164, 11
4, 46	78, 8	5, 7	123, 13. 21	5, 64	156, 12. 164, 17
4, 47	78, 12	5, 8	124, 12	5, 65	165, 10. 18.
4, 48	79, 3	5, 9	123, 17. 124, 1		166, 4
4, 49	79, 7. 12	5, 10	124, 7	5, 68	170, 13
4, 50	79, 11	5, 12	128, 15	5, 69	170, 17
4, 51	79, 14. 17. 85,	5, 13	123, 19. 124,	5, 70	171, 6. *16
	21. *119, 14		6. 11	5, 71	171, 6. 12
4, 53	80, 1	5, 14	123, 6. 11. 124,	5, 72	171, 10. (17.) 18
4, 56	80, 3		14	5, 73	172, 22. 173, 10
4, 58	80, 10. 14. 18	5, 15	123, 11. 124, 8	5, 74	*173, 17
4, 59	80, 15	5, 16	123, 9. 124, 13	5, 80	173, 24
4, 60	*81, 10	5, 18	124, 20	5, 83	174, 4
4, 62	*65, 4	5, 19	128, 5	5, 84	174, 6
4, 63	84, 22	5, 20	128, 3. 6	5, 85	174, 10

PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS
5,90	174, 12	6,53	92, 19. 201, 17	6, 122	227, 16
5,92	180, 2. 181, 3.	6,54	93, 1. 202, 3. 9	6, 125	226, 8
	*15	6,55	202, 17	6, 127	175, 3
5,97	181, 19. 21	6,56	203, 4	6, 128	175, 12
5,98	182, 9	6,57	203, 7	6, 129	175, 17
5,99	182, 14	6,58	203, 5. 8	6, 130	175, 18
5,100	183, 6	6,59	203, 17. 204, 4	6, 133	226, 2. 4
5,102	183, 17	6,60	204, 9	6, 135	166, 6. 226, 3
5,106	185, 6. 8	6,62	204, 12	6, 138	166, 4. 5
5,110	*185, 20	6,65	204, 9. 14	6, 143	165, 21
5,112	186, 13	6,66	204, 18	6, 162	168, 19
5,113	*185, 14	6,67	205, 5	6, 168	*142, 14
5,115	*183, 23	6,68	205, 11	6, 169	169, 4
5,116	186, 15	6,69	205, 15	6, 172	228, 3
5,117	186, 18	6,70	206, 1	6, 175	228, 4. 8
5,118	186, 20	6,74	206, 4	6, 176	228, 7. 22
5,119	187, 1	6,76	206, 5	6, 190	146, 11
5,125	187, 11. 188, 3	6,79	206, 7. 207, 11	6, 191	146, 15
5,128	153, 6. 164, 19	6,80	206, 11	6, 192	146, 16
5,145	185, 17	6,81	216, 18	6, 194	146, 19
5,146	189, 22	6,82	217, 12	6, 195	146, 22
5,148	190, 11	6,83	218, 3. 8	6, 196	147, 11. 12
6,1	*119, 10. *20	6,84	218, 14	6, 197	148, 12
6,2	*119, 18	6,85	218, 22	6, 200	229, 12
6,3	191, 1	6,87	218, 4. 220, 22	6, 201	128, 15. 230, 9
6,4	191, 2	6,88	202, 13. 219, 7.	6, 202	230, 11
6,5	191, 10. 12		221, 1	6, 203	230, 13
6,6	191, 11	6,89	219, 12. 15.	6, 204	230, 21
6,7	191, 16		221, 2	6, 205	231, 5
6,8	192, 8	6,90	220, 3	7,2	21, 6
6,13	96, 11	6,91	219, 9. 14. 220,	7,3	21, 6
6,16	96, 3		10	7,10	96, 14. 97, 9
6,17	96, 7	6,92	223, 8	7,12	93, 5. *207, 26
6,19	96, 7	6,93	223, 12	7,14	139, 19
6,22	*200, 12	6,95	223, 14	7,15	42, 3
6,24	191, 19	6,97	223, 17	7,17	27, 20
6,25	192, 6	6,98	224, 2	7,19	41, 12
6,26	96, 11	6,101	224, 9	7,21	212, 14
6,33	226, 2	6,102	224, 10	7,22	207, 13
6,34	101, 3	6,103	224, 12	7,23	207, 20. 208,
6,35	101, 5	6,104	224, 14. 225, 1		2. 12
6,36	101, 13	6,105	224, 16	7,24	208, 13
6,38	93, 4	6,106	225, 3	7,25	208, 5
6,39	104, 21	6,107	165, 11. 225,	7,28	*207, 26
6,41	196, 1		5. 12	7,30	208, 10
6,43	197, 12	6,108	225, 12	7,33	16, 16. 24
6,46	198, 4	6,109	225, 8	7,34	16, 22. 26
6,47	198, 15	6,111	223, 17. 225, 19	7,41	19, 8. 15
6,48	198, 20	6,112	226, 12	7,42	19, 5
6,49	199, 7	6,113	226, 18	7,45	20, 4
6,50	104, 10. 200, 5	6,114	227, 1	7,47	20, 15
6,51	104, 12. 200, 13	6,116	227, 4	7,48	18, 16
6,52	104, 16. 22	6,121	227, 7	7,49	18, 16

PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS
7, 50	23, 6	7, 193	35, 5	8, 80	43, 11
7, 51	23, 8	7, 204	*81, 5	8, 83	43, 15
7, 53	23, 16. *21	8, 1	125, 2	8, 84	43, 20
7, 55	23, 24. *24, 5.	8, 2	125, 4	8, 85	136, 19
	9. 15	8, 3	125, 7	8, 86	137, 7. 138, 5
7, 56	24, 15	8, 4	204, 2	8, 87	138, 9
7, 57	18, 8	8, 6	*126, 8	8, 89	159, 22. 160, 7
7, 61	18, 11	8, 7	125, 13	8, 90	160, 11
7, 63	} 17, 9	8, 8	125, 8	8, 91	88, 4. 160, 17.
7, 64		8, 9	125, 23		161, 12
7, 65		8, 11	125, 14	8, 92	160, 19
7, 68	20, 20	8, 13	125, 18	8, 93	161, 4
7, 69	20, 11. 22	8, 16	127, 21	8, 94	161, 7
7, 71	20, 24	8, 23	126, 1	8, 95	161, 17
7, 72	21, 7	8, 27	126, 9	8, 96	162, 4
7, 73	25, 19	8, 28	126, 11	8, 97	107, 1. *162, 11
7, 74	25, 15. *20	8, 29	126, 15	8, 99	102, 19
7, 75	25, 11	8, 30	126, 20	8, 100	103, 1. 126, 18
7, 76	26, 5	8, 32	126, 21	8, 101	107, 3. 129, 22.
7, 77	26, 11. 17	8, 33	127, 1. 15		189, 2
7, 78	21, 20	8, 34	127, 9. 16	8, 104	42, 15
7, 79	21, 9	8, 37	43, 8 *	8, 105	135, 7
7, 80	21, 14	8, 38	108, 11. 14	8, 106	135, 13. 136, 3
7, 81	22, 8	8, 39	108, 19. *109, 3	8, 107	136, 5
7, 84	27, 4	8, 40	109, 1. 186, 4	8, 108	136, 12
7, 85	27, 12	8, 41	134, 11	8, 109	91, 5
7, 87	*30, 2	8, 42	133, 2	8, 112	105, 17
7, 88	29, 19	8, 43	103, 6	8, 113	106, 5
7, 89	29, 27. 30, 5	8, 45	133, 20	8, 114	106, 6
7, 90	30, 7	8, 46	132, 20. 133, 3	8, 115	106, 11
7, 92	29, 8. 15	8, 47	133, 10	8, 116	106, 13. 21
7, 93	29, 10	8, 48	*133, 11	8, 117	106, 19
7, 100	30, 19	8, 49	134, 1	8, 118	106, 22
7, 101	28, 4	8, 50	134, 5	8, 119	107, 6. 8
7, 104	} 28, 13	8, 51	134, 14	8, 120	107, 15. 188, 7
7, 105		8, 52	134, 16	8, 121	188, 9
7, 106		8, 53	135, 4	8, 122	*151, 7. 188, 18
7, 109	31, 10	8, 62	101, 17. 102, 11	8, 123	150, 19. 151, 12
7, 110	32, 6	8, 63	103, 4	8, 124	150, 20
7, 112	31, 22. 32, 2	8, 66	101, 16. 20	8, 125	151, 15
7, 113	32, 2	8, 67	200, 16. 22	8, 126	128, 21. 129, 16
7, 114	31, 27	8, 68	201, 2. 13	8, 127	129, 14
7, 118	32, 9	8, 69	149, 16	8, 128	129, 12
7, 120	30, 26. *32, 21	8, 70	149, 21	8, 129	129, 17. 21
7, 121	32, 12	8, 71	150, 4	8, 130	129, 19
7, 133	31, 5	8, 72	143, 8. 13	8, 131	128, 20. *129,
7, 137	33, 1	8, 73	209, 8. 210, 14		25
7, 147	} 15, 24	8, 74	210, 1	8, 136	134, 18
7, 148		8, 75	210, 6	8, 142	94, 1. 7
7, 149		8, 76	210, 14	8, 143	94, 4. 9
7, 150	} 33, 3	8, 77	150, 12	8, 145	94, 10
7, 151		8, 78	141, 16	8, 146	94, 16
7, 191	204, 2	8, 79	142, 5	8, 147	94, 17

PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS
8, 148	94, 21	9, 141	116, 12	12, 67	167, 9
8, 149	93, 9	10, 3	167, 15	12, 68	167, 7
8, 150	93, 18	10, 4	167, 19	12, 73	*141, 5
8, 154	193, 10. 14	10, 5	168, 3. 7	12, 80	167, 12
8, 155	193, 22. 194, 6	10, 32	*163, 1	12, 86	152, 1
8, 156	194, 4	10, 59	77, 6. *78, 3	12, 89	152, 1. 5
8, 158	194, 12	10, 60	77, 6. 20	12, 90	152, 8
8, 159	194, 18	10, 61	*84, 3	12, 91	152, 3
8, 160	194, 18	10, 62	189, 9. 17	12, 103	163, 13
8, 161	194, 23	10, 63	189, 14	12, 104	213, 14
8, 162	195, 4	10, 64	84, 3	12, 107	140, 23
8, 163	195, 6	10, 65	84, 6	12, 111	172, 1
8, 164	195, 5. 10	10, 66	84, 10	12, 112	172, 3. 6
8, 165	195, 11	10, 69	84, 18	12, 113	172, 7
8, 166	117, 1. 195, 19	10, 70	78, 15	12, 115	172, 7
8, 184	158, 17. *159, 3	10, 73	*78, 19. 79, 1	12, 116	172, 10
8, 185	159, 5	10, 74	187, 18	12, 118	172, 11
8, 186	159, 12	10, 76	82, 18	13, 3	196, 3
8, 212	166, 2	10, 78	66, 17. 104, 1	13, 24	196, 7
8, 215	142, 21. *143, 8	10, 79	*8, 2	13, 25	196, 13
8, 216	143, 6. 10. *15. 17	10, 80	78, 6	13, 56	163, 4
		10, 87	63, 9. 163, 2	13, 57	163, 7
8, 227	82, 8	10, 97	168, 12	13, 88	38, 16
8, 228	82, 8. 14	10, 100	67, 4	16, 32	116, 12
9, 4	211, 5. 12	10, 102	67, 13	16, 141	82, 11
9, 8	211, 13	10, 103	67, 14	16, 142	*81, 10. 82, 11
9, 11	170, 19	10, 117	211, 18	16, 161	*81, 4
9, 20	87, 17. 88, 2	10, 119	*212, 4	16, 162	212, 20
9, 21	87, 18. 88, 7	10, 126	46, 4	16, 168	*57, 6
9, 22	87, 23. 88, 7	10, 127	46, 4	19, 39	*141, 10
9, 23	88, 3. 8	10, 132	108, 5	21, 31	55, 11. 180, 12
9, 24	87, 18. 88, 13	10, 136	151, 19	21, 35	*181, 1
9, 25	88, 4. 13	10, 173	133, 18	22, 3?	116, 12
9, 26	89, 2	11, 79	82, 14	25, 78	*123, 9
9, 27	89, 10	11, 95	44, 15	25, 79	*123, 9
9, 28	*61, 19. 89, 20	11, 126	108, 16	28, 77	17, 24
9, 30	88, 11	11, 181	19, 12	28, 82	18, 1
9, 33	90, 1	11, 254	200, 18	28, 149	*106, 13
9, 46	211, 6	11, 270	*30, 14	28, 150	107, 4
9, 47	90, 4	12, 14	196, 19	28, 226	*106, 13
9, 50	90, 3. 7	12, 15	197, 2	30, 13	111, 10
9, 87	*151, 7	12, 16	197, 8	31, 35	180, 4
9, 106	221, 4. 222, 13	12, 20	213, 13	31, 77	*57, 3
9, 107	221, 5	12, 23	212, 16	31, 80	*116, 10
9, 108	221, 17	12, 26	213, 6	31, 85	56, 22
9, 109	221, 21	12, 32	213, 1	31, 86	57, 2
9, 110	222, 8	12, 40	213, 2	32, 22	*45, 1
9, 111	222, 10	12, 51	166, 9	32, 23	*45, 1
9, 112	222, 6	12, 52	166, 11	33, 114	116, 11
9, 116	222, 7. 13	12, 54	166, 14	33, 116	127, 19
9, 117	222, 16	12, 56	166, 20	35, 179	58, 6
9, 118	222, 19	12, 58	167, 4	35, 202	*117, 17
9, 123	223, 1	12, 66	167, 5	36, 141	115, 9

PLINIUS	SOLINVS	PLINIUS	SOLINVS	PLINIUS	SOLINVS
36, 144	153, 3	37, 68	98, 15	37, 141	59, 17
36, 149	177, 6. 11	37, 71	97, 18. 98, 17	37, 144	22, 23. *169, 22
36, 150	177, 6	37, 72	97, 18	37, 145	170, 4
36, 151	177, 13	37, 73	97, 18	37, 146	*63, 12
37, 4	*169, 7	37, 74	98, 14	37, 152	49, 15
37, 5	59, 5	37, 76	215, 21	37, 154	*178, 15
37, 23	99, 4, 11. *109, 13	37, 77	*216, 5. 7	37, 156	152, 24
37, 26	99, 6	37, 78	216, 12	37, 157	178, 1
37, 27	99, 15	37, 86?	169, 15	37, 158	149, 1
37, 28	99, 8	37, 88?	169, 14	37, 162	61, 7
37, 36	110, 14	37, 89	169, 10	37, 164	*45, 11. 178, 4
37, 42	109, 13	37, 92	*117, 9	37, 165	138, 13
37, 43	109, 18	37, 97	*117, 9	37, 167	140, 19. 153, 18
37, 46	110, 5	37, 103	215, 10	37, 168	135, 20
37, 47	110, 9	37, 104	215, 18	37, 170	82, 16
37, 48	110, 11	37, 105	85, 12	37, 173	176, 16. 178, 13
37, 50	110, 12	37, 110	110, 17. 21	37, 174	*176, 12
37, 52	44, 4	37, 112	110, 19. 23	37, 175	140, 3
37, 53	44, 4	37, 113	216, 5	37, 179	91, 12
37, 56	214, 1. 6	37, 114	169, 16	37, 180	74, 15
37, 58	214, 12	37, 119	98, 18	37, 181	176, 4. 178, 7. 10
37, 59	214, 18	37, 125	152, 12	37, 182	45, 13. 178, 16
37, 60	215, 2	37, 126	152, 12	37, 184	46, 1. 177, 1. 178, 8
37, 61	214, 2. 215, 4	37, 129	170, 6	37, 185	176, 1
37, 62	*97, 17. 20	37, 130	170, 10	37, 187	177, 17. 178, 14
37, 63	97, 22	37, 134	110, 24	37, 188	177, 4
37, 64	97, 22	37, 136	169, 19	37, 189	177, 14. 179, 1
37, 65	97, 18. 98, 11. 17	37, 137	169, 19	37, 190	179, 3
		37, 139	59, 1. 10. 18	37, 204	215, 18
		37, 140	59, 10		

APFVLEIVS FLOR. SOLINVS
2, 12 211, 18

AMMIANVS MARCELLINVS	SOLINVS	AMMIANVS MARCELLINVS	SOLINVS
14, 8, 3	180, 1	22, 15, 20	161, 3. 9
15, 3, 6	153, 15	22, 15, 21—24	161, 17
22, 8, 24	96, 3	22, 15, 25. 26	162, 11
22, 8, 31	*92, 4	22, 15, 28. 29	165, 6
22, 8, 38	101, 4	22, 16, 3	170, 13
22, 14, 7. 8	158, 18	22, 16, 7	164, 11
22, 15, 5	156, 15	22, 16, 9	164, 19
22, 15, 7	157, 3	23, 6, 38	112, 3
22, 15, 8	155, 2	23, 6, 67. 68	202, 2
22, 15, 9. 10	156, 7	23, 6, 85. 86	221, 4
22, 15, 11	156, 1	23, 6, 87. 88	222, 8
22, 15, 15. 16	159, 22	25, 3, 13	28, 4. 29, 13
22, 15, 17	159, 14	26, 1, 12. 13	14, 23
22, 15, 18	160, 17	31, 2, 13—15	92, 4
22, 15, 19	160, 11		

AVGVSTINVS DE CIV. DEI

16, 8
21, 4, 4
21, 5, 1

143, 4
214, 18
56, 22. 60, 18. 63, 13. 144, 6. 163, 7. 172, 14.
177, 14. 178, 10. 195, 19. 213, 2

SOLINVS

MARCIVS
CAPELLA

SOLINVS

6, 627 115, 19. *117, 4. 6
628 116, 20
629 116, 14. 19. 117, 1
641 39, 20. 41, 3
642 34, 7
646 54, 4
649 40, 15
654 69, 17
655 69, 19. 73, 20
656 74, 22. 75, 20. 76, 4
657 76, 4. 20. 78; 8. 79, 7
658 79, 7. 17. 80, 1
665 101, 4
666 121, 7
667 121, 14. 122, 20
668 124, 1
677 165, 10
678 165, 10
685 185, 6
686 185, 17. 186, 13. 187, 18

MARCIVS
CAPELLA

SOLINVS

6, 687 190, 3. 7. 11
688 191, 1. 5. 7
689 *191, 10
690 191, 19
691 196, 1. 17. 198, 1
692 199, 1
693 200, 5. 201, 17. 202, 2. 17
694 202, 17. 203, 4. 17.
204, 9. 12. 205, 15
695 206, 2. 5. 11
696 206, 14. 217, 8. 14
697 *202, 2. 217, 14
698 219, 9
699 223, 14. 18. 224, 2.
225, 12
700 225, 19. 226, 4
701 227, 7
702 229, 7. 13. 230, 9. 11. 15
9, 927 *106, 8

PRISCIAN.
INST.

SOLINVS

PRISCIAN.
INST.

SOLINVS

PRISCIAN.
INST.

SOLINVS

PRISCIAN.
INST.

SOLINVS

1, 28 10, 2 5, 15 167, 2 6, 44 167, 2 18, 174 10, 2
2, 61 167, 3 6, 15 112, 18 10, 50 10, 2 18, 213 10, 2

PRISCIAN. PERIEG.

SOLINVS

PRISCIAN. PERIEG.

SOLINVS

PRISCIAN. PERIEG.

SOLINVS

V. 202—205 144, 6 V. 473 50, 2 V. 883 169, 22
248. 249 163, 13 489—491 56, 14 980. 981 176, 16
254—258 138, 13 492—494 55, 1 982. 983 177, 1
277. 278 108, 5 495—498 56, 22 984 176, 12
283. 284 110, 10 499—501 57, 17 985. 986 177, 6
316—320 112, 3 502—504 59, 1 987 177, 14
390—395 60, 18 528 81, 12 988 178, 7
415 63, 10 529. 530 82, 12 989. 990 178, 10
416—418 63, 13 533. 534 86, 8 1027. 1028 206, 21
428—431 66, 11 581—584 115, 8 1029—1032 207, 13
433—438 71, 14 596 *217, 8 1033. 1034 211, 18
439—441 74, 15 698—703 97, 9 1059—1062 213, 2
450—452 61, 7 704 99, 4 1063. 1064 214, 1
467—469 52, 2 707—709 93, 12 1065—1070 214, 18
472 49, 16 882 169, 16 1071. 1072 215, 10

ISIDORI ORIGINES

SOLINVS

2, 12, 4	*27, 12
8, 11, 86	158, 18
9, 2, 62	200, 5
9, 2, 65	93, 2
9, 2, 87	37, 9
9, 2, 88	42, 3
9, 2, 124	145, 16
9, 2, 129	229, 7
9, 2, 130	147, 1
9, 2, 131	229, 7. 223, 14
9, 2, 132	201, 17
11, 1, 140. 141	17, 9
11, 3, 7	21, 2
11, 3, 16	146, 22
11, 3, 17	154, 8
11, 3, 18	148, 4
11, 3, 19	105, 11
11, 3, 20	147, 5
11, 3, 25	105, 9
11, 3, 26	206, 2
12, 1, 18	106, 22
12, 1, 19	106, 8
12, 1, 20	107, 15
12, 1, 21	106, 2
12, 1, 29	210, 1
12, 1, 33	108, 15
12, 1, 34	108, 16
12, 1, 35	200, 16
12, 1, 39	136, 12
12, 1, 43	193, 1. 194, 1. 12
12, 1, 47	134, 2
12, 2, 4	132, 20. 134, 1. 4. 14. 17
12, 2, 6	133, 11
12, 2, 7	101, 17. 175, 8
12, 2, 8	102, 12
12, 2, 10	103, 5
12, 2, 12	210, 14
12, 2, 16	125, 3. 126, 12
12, 2, 17	97, 9
12, 2, 19	149, 17
12, 2, 20	44, 4
12, 2, 22	129, 7. 19
12, 2, 24	43, 18. 150, 18
12, 2, 26	94, 1. 16
12, 2, 31—33	143, 4
12, 2, 34	134, 18
12, 2, 35	151, 15
12, 2, 36	160, 11
12, 3, 4	51, 6

ISIDORVS

SOLINVS

12, 3, 9	150, 15
12, 4, 4	148, 18
12, 4, 5	127, 2
12, 4, 7	141, 17
12, 4, 12—17	137, 13
12, 4, 18	136, 19
12, 4, 19	137, 9
12, 4, 20	137, 3
12, 4, 28	43, 1
12, 4, 29	162, 16
12, 4, 39	137, 22
12, 4, 44	138, 9
12, 5, 4	138, 2
12, 6, 11	87, 18. 88, 9. 160, 17
12, 6, 14	90, 7
12, 6, 19	159, 22
12, 6, 20	159, 22. 160, 17
12, 6, 21	161, 17
12, 6, 41	211, 5
12, 7, 14	77, 9
12, 7, 15	77, 9. 78, 3
12, 7, 16. 17	189, 12
12, 7, 23	168, 12
12, 7, 24	211, 18
12, 7, 28. 29	46, 4
12, 7, 30	187, 18
12, 7, 31	108, 5
12, 7, 33	162, 11
12, 7, 40	82, 7
12, 7, 64	84, 1
12, 7, 65	84, 14
12, 7, 69	63, 10
12, 7, 70	78, 17
12, 8, 10	44, 15
13, 13, 2	147, 21
13, 13, 5	58, 2. *66, 11
13, 13, 6	171, 10
13, 13, 8	58, 1. 140, 16
13, 13, 10	52, 2. 60, 18. *144, 6
13, 15, 1	118, 13
13, 15, 2	118, 11. 120, 5
13, 16, 2—9	119, 1
13, 16, 3	87, 6
13, 16, 5	79, 17
13, 17, 4	225, 12
13, 19, 5	171, 14
13, 21, 7	155, 5. 156, 13.
	157, 3
13, 21, 8	204, 9

ISIDORVS	SOLINVS	ISIDORVS	SOLINVS
13, 21, 15	180, 3	14, 4, 19	33, 21. *43, 1. *44, 4.
13, 21, 16	96, 13		*46, 4
13, 21, 20	180, 3	14, 4, 21	37, 9
13, 21, 21	186, 3	14, 4, 25	111, 6
13, 21, 22	187, 1	14, 5, 1	121, 13
13, 21, 23	185, 14	14, 5, 4	141, 14
13, 21, 25	62, 17. 63, 5	14, 5, 6	131, 18
13, 21, 26	41, 8	14, 5, 7	131, 7
13, 21, 28	90, 10	14, 5, 9	128, 12
13, 21, 31	117, 1	14, 5, 14	206, 2
13, 21, 33	116, 20	14, 5, 15	149, 1. *17. *152,
14, 3, 5	203, 4. 206, 11.		12. 24
	213, 2	14, 6, 2	114, 16
14, 3, 6	203, 4. 204, 9. *12	14, 6, 3	114, 5
14, 3, 9	226, 12	14, 6, 4	114, 12
14, 3, 11	226, 12	14, 6, 6	112, 18. 113, 1
14, 3, 12	225, 19	14, 6, 7	118, 3. 11
14, 3, 14	227, 7	14, 6, 8	230, 11
14, 3, 15	166, 4. 10. 167,	14, 6, 9	229, 13
	5. 15	14, 6, 10	122, 2. 230, 9
14, 3, 21	171, 6	14, 6, 11	206, 11
14, 3, 24. 25	172, 14	14, 6, 12	217, 8
14, 3, 27	154, 17	14, 6, 13	213, 2
14, 3, 28	153, 7. 154, 17	14, 6, 15	80, 12. 81, 3. 82, 7
14, 3, 29	201, 17. 202, 2	14, 6, 18	65, 6
14, 3, 30	199, 3. 200, 16	14, 6, 19	83, 8
14, 3, 32	96, 11. 97, 9. 17.	14, 6, 21	83, 12. 84, 1
	*98, 18. *99, 6	14, 6, 25	*80, 3
14, 3, 34	93, 2	14, 6, 26	85, 20
14, 3, 37	192, 16	14, 6, 27	85, 14
14, 3, 39	190, 3. 11	14, 6, 28	86, 6
14, 3, 40	189, 22	14, 6, 29	85, 10
14, 3, 41	185, 17	14, 6, 32	54, 4
14, 3, 42	187, 1	14, 6, 33	54, 9. 55, 12
14, 3, 43	*185, 17. 186, 20.	14, 6, 34	56, 22. 59, 1. 19
	187, 1	14, 6, 37	59, 22
14, 3, 45	179, 14. 180, 12	14, 6, 39	50, 10. 12
14, 3, 46	183, 6	14, 6, 40	51, 6. *12. 52, 2
14, 4, 1	48, 17	14, 6, 41	*49, 10
14, 4, 4	107, 22. 108, 5. 11.	14, 6, 42	49, 13. 16
	109, 13. 110, 17.	14, 6, 43	117, 16
	24	14, 7, 7	131, 11
14, 4, 5	111, 15	14, 8, 2	181, 19. 200, 8
14, 4, 6	75, 20. 79, 14	14, 8, 10	86, 12
14, 4, 8	47, 18	15, 1, 9	227, 16
14, 4, 10	64, 9. 65, 2	15, 1, 11	199, 3
14, 4, 11	68, 12	15, 1, 19	170, 16
14, 4, 12	68, 3	15, 1, 29	118, 3
14, 4, 13	68, 18. 70, 12. 72,	15, 1, 30	132, 8
	4. 74, 15.	15, 1, 34	*164, 11
14, 4, 15	62, 17. 63, 10. 13	15, 1, 35	164, 8
14, 4, 16	111, 15	15, 1, 38	180, 1
14, 4, 18	39, 13	15, 1, 39	187, 1

ISIDORVS	SOLINVS	ISIDORVS	SOLINVS	ISIDORVS	SOLINVS
15, 1, 40	96, 3	16, 8, 8	44, 4	16, 15, 5	177, 4
15, 1, 42	78, 11	16, 9, 3	152, 12	16, 15, 8	*169, 22
15, 1, 50. 51	34, 7	16, 9, 4	216, 7	16, 15, 11	178, 16
15, 1, 52	37, 18	16, 9, 7	98, 18	16, 15, 12	82, 7
15, 1, 58	37, 12	16, 10, 1	221, 4	16, 15, 17	178, 4
15, 1, 60	36, 1	16, 10, 4	61, 7	16, 15, 18	177, 17
15, 1, 65	117, 6	16, 10, 5	177, 16	16, 15, 20	178, 13
15, 1, 70	116, 14, 19	16, 10, 7	178, 10	16, 15, 25	45, 12.
15, 1, 74	*121, 7. 16.	16, 11, 1	59, 1		185, 20
	122, 18	16, 11, 5	46, 1	16, 15, 26	91, 12
15, 1, 76	128, 6	16, 11, 8	*177, 14.	17, 7, 8	196, 17
15, 2, 37	164, 19		*178, 1	17, 7, 13	140, 23
15, 3, 5	8, 16	16, 12, 2	176, 18	17, 7, 17	163, 7
15, 11, 4	165, 6	16, 12, 4	91, 12	17, 7, 58	213, 1
16, 2, 5	57, 2	16, 12, 5	153, 18	17, 8, 2	167, 2
16, 4, 3	*115, 8	16, 13, 1	99, 6	17, 8, 4	167, 7
16, 4, 4	63, 13	16, 13, 4	*177, 16	17, 8, 8	213, 6
16, 4, 5	*177, 14	16, 13, 5	110, 24.	17, 8, 10	152, 1
16, 4, 7	178, 1		117, 9	17, 8, 13	213, 14
16, 4, 21	176, 18	16, 13, 8	22, 23	17, 8, 14	172, 1
16, 7, 2	98, 17	16, 13, 9	179, 3	17, 9, 25	191, 5
16, 7, 10	110, 17	16, 14, 4	215, 18	17, 9, 26	123, 9
16, 7, 12	138, 18	16, 14, 7	149, 1	17, 9, 27	141, 8
16, 7, 13	176, 4	16, 14, 8	152, 24	19, 17, 8	127, 18
16, 7, 14	176, 12	16, 14, 9	179, 1	19, 26, 10	165, 23
16, 8, 1	*45, 12	16, 14, 10	45, 13	20, 10, 10	164, 19
16, 8, 2	85, 10	16, 15, 4	*153, 1.		
16, 8, 5	153, 3		176, 1		

ALDHelmVS ED. GILES

p. 283
291
292
323
324

SOLINVS

106, 12
77, 8
102, 16
106, 11. 113, 5. 135, 3
182, 9

BEDA HIST. ECCL. GENTIS ANGL.

1, 1
1, 25

SOLINVS

112, 7. *114, 5. *16. 115, 8
114, 5

SEMOL. AD LVCAN.

1, 197
6, 672
8, 479
8, 697

SOLINVS

9, 26
135, 7
158, 17
165, 6

DICVIL	SOLINVS	DICVIL	SOLINVS	DICVIL	SOLINVS
6, 2	154, 17	7, 6, 5, 6	216, 18	7, 11	229, 3
6, 4, 1	174, 4	7, 6, 8	*216, 18	7, 12, 2	167, 15
6, 5, 1—3	175, 3	7, 7, 1	126, 9.	7, 15, 1	103, 19
6, 6, 1	204, 9		*216, 18	7, 15, 2	92, 4
6, 6, 2	205, 5	7, 7, 3	109, 4	8, 2, 7	54, 14
6, 7, 1	211, 5	7, 8	208, 5	8, 3	130, 8
6, 7, 2	210, 14	7, 8, 2	133, 18	8, 5, 1	118, 11
6, 7, 3	150, 4	7, 8, 8	204, 4	8, 6, 1	112, 7
6, 7, 4, 5	135, 7	7, 9, 1	159, 22.	8, 6, 2	112, 14. 16
6, 8	90, 10		160, 3	8, 6, 3	113, 3
7, 2, 5	114, 12	7, 9, 2	161, 9	8, 6, 4	114, 16
7, 4	108, 11	7, 9, 3	161, 1	9, 1	68, 18
7, 6, 4	211, 12.	7, 10, 1	223, 18	9, 3, 1	122, 20
	213, 2	7, 10, 2	229, 3	9, 3, 3	*122, 20

INDEX NOMINVM ET RERVVM.

- Abalcia ins. 105 4
 Abdelum opp. 85 9
 Abdera 76 12. 15
 Abderites, Democritus 50 5
 Abellanus nucleus 214 10
 Abinna mons 118 15
 Aborigines 8 19, 33 23
 Abydos Aegypti 164 10
 Abydos Asiae 79 10
 Acarnanes 12 22
 Acarnania 61 4
 Achaëus, Myscellus 36 14; Achaei
     131 18; Achivi 6 8
 Achaemenidae 224 4
 Achaia 48 15, 62 17, *App.* 238 3
 Achais i. q. Heraclea 198 23
 Achates flumen 59 1
 achates lapis 59 1. 7
 Achelous amnis 61 5. 13
 Acherusius specus 191 7
 Achillion oppidum 187 12
 Achilles insula 104 1
 Achivi v. Achaei
 Acis flumen 56 18
 Acone portus 191 5
 aconitum 191 7
 Acra Iapygia 48 14
 Acroceraunius 41 1
 Acro rex 9 23
 Acroton opp. 87 1
 Acte 64 10
 adamans 152 24, 169 23, 214 1.
     5. 17, 215 4. 8
 Adanum insula 228 20
 Addirim i. q. Atlas 124 11
 adipos i. q. palma Aegyptia 163 14
 Adiabene 196 1
 Adiabeni 175 17
 Adriaticum mare v. Hadriaticum
 Adventus *App.* 233 7
 Adymnus 82 2
 Aeantium oppidum 187 16
 Aeetes 42 6
 Aegaei aestus 80 12; Aegaeum
     litus 183 20; — mare 64 6,
     79 16, 119 14; Aegaeus sinus
     63 19, 79 17. 21
 Aegaeon 83 6
 Aegae urbs 72 14
 Aegialus mons 64 17
 Aegilos i. q. Capraria 49 3
 Aegipanes 123 15, 154 11
 Aegyptia ficus *rubr.* 243 12; —
     palma *rubr.* 243 13; Aegyptiae
     tibiae 57 15; — undae 80 14;
     Aegyptii canes 94 21; Aegypti-
     um limen 153 7; — mare
     183 16. 21; — pelagus 119 21,
     121 11, 181 20; Aegyptius am-
     nis 174 14; — Oceanus 120 7
 Aegyptii 12 21, 156 11, *rubr.* 243
     14

- Aegyptus 16 23, 74 3, 119 7,
 141 14....
 Aemilianus, Scipio 30 24
 Aenaria i. q. Inarime 49 6
 Aeneas 6 14, 37 15, 38 3
 Aenus 76 21
 Aeolia ins. 86 7
 Aeolus 60 4. 6. 11
 Aëria i. q. Creta 81 1
 Aesculapius 62 20
 Aethiopia 131 3, 138 13, 143 11,
 148 12.....
 Aethiopicae formicae *rubr.* 242 27;
 Aethiopici lupi *rubr.* 242 28;
 Aethiopicum pelagus 228 4
 Aethiops 23 12. 13; Aethiopes
 130 5, 145 20, 146 11, 228 4,
rubr. 242 23; — Garamantici
 146 3. 8; — Macrobiani 147 14.
 15; — maritimi 146 19; —
 venatores 130 5
 aëtites lapis 177 6. 10
 Aetna 54 13. 14, 56 7. 18, 57 2,
 60 1, 183 6
 Aetolia 61 5
 Aetolus dux 47 13
 Afer 121 15
 Africa 61 19, 111 14, 130 8.....
 Africa i. q. Libya 121 13
 Africanum litus 89 2; Africanus
 limes 155 17
 Africanus prior 31 27
 Africanus, Scipio 20 16
 Africum pelagus 120 1
 africanus 225 5
 Aganippe fons 65 18
 Agathocles 6 12
 Agathyrsi 92 14
 Agelastus 21 11
 Aglaus 33 4
 Agriantina regio 194 6; Agri-
 gentinus ager 58 18; — lacus
 58 6; — sal 56 23
 Agrigentum 57 4
 Agriophagi 146 22
 Agrippa, M. 20 5. 7
 Agrippa, Postumus 16 4
 Agrippa Silvius 187 7
 Agylla 35 5
 Ahenobarbus, Domitius 130 4
 Aiax Locrius 36 10
 Aiax, Salaminus 187 15
 Aiakis sepulcrum *rubr.* 244 25
 Alabanda 99 13
 Alba amnis 108 3
 Alba 187 7; Longa Alba 38 13
 Albani 93 4, *App.* 238 25; —
 canes 94 1
 Albania 74 2, 93 13
 Alcaeus 184 18
 alce animal 108 19, 109 4
 alectoría gemma 22 23
 Alexander, Amyntae filius 72 19,
 73 14
 Alexander Magnus 27 7, 73 22,
 87 11, 89 13, 93 12. 16.....
 Alexandria Aegypti 164 11. 15,
 165 2, 184 11, 224 9, *App.*
 238 8
 Alexandria ad Caucasum 223 12
 Alexandria in Margine regione
 198 15
 Alexandria Sogdianorum 199 9
 alimos herba 82 12
 Alpheus amnis 56 12
 Alpes 39 8, 41 4, 48 3, *App.*
 234 8
 Alyattes Lydus 96 2
 Amalcus Oceanus 104 5
 Amanus mons 179 16
 Amantes 143 21, 144 2. 4
 Amazones 101 12, 183 24
 Amazonicae peltæ 212 19; Ama-
 zonicus mons 182 16
 Ambitoti 189 23
 Ambustus, M. Fabius *App.* 237 2
 ammodytae serpentes 137 22
 Amometus 203 1

- Amphiarus 35 11, 66 9
 Amphinomus 56 4
 Amphion 65 9
 amphisbaena serpens 137 3
 Amphitus 96 4
 Amsiga fl. 128 12
 Amunclae i. q. Amyclae Italiae 42 16
 Amyclae Laconiae 62 7
 Amyntas 72 19, 73 13
 Anacreon 184 17
 Anapius 56 4
 Anatis fl. 124 2
 Anaxagoras 185 3
 Anaximander 81 1
 Ancona 36 11
 Ancus Marcius 10 11
 androdamas lapis 169 22
 Andromeda 165 12, 170 18, *rubr.* 243 25
 Angerona 7 4
 Angitia 42 7, 9
 anguillae 211 5
 animal menstruale 17 10
 Annus Plocamus 218 16
 Antaeus 121 10, 17
 Antandrus 79 18
 Antemnates 9 25
 Antenor 36 8
 Anthia 62 12
 anthracites lapis 179 2
 Anthropophagi 92 18, 95 1, 147 3, 201 19
 Antichthones 217 1
 Antimachus 184 17
 Antiochia Syriae 178 24, 192 4
 Antiochus 23 16, 190 14, 15, 194 15, 198 22, 200 1
 Antiochus Seleuci filius 198 16
 Antonia Drusi 21 19
 Antonius, M. 16 3, 24 15, 20, 25 1, 37 10, 132 15
 Anystis Lacon 27 6
 Apalaei 104 11, 200 12
 Apamea 185 7, 12
 Apelles 142 9
 Aphrodisia ins. 225 20
 Apis 158 18, 159 10, 14, *rubr.* 243 7
 Apollo 31 10, 41 15, 59 8, 72 21, 83 20; — Capitolinus 103 21; — Clarius 186 16; — Delius 100 22; — Didymaeus 200 4; Apollinis area 9 11; — promunturium 130 9
 Apollodorus 11 3
 Apollonides 27 20
 Apollonitarum insula 108 19
 Appenninus mons 39 11
 Apulia 46 4
 Aquae Sextiae 48 8
 Arabia 25 16, 174 11, 200 16....
     Arabia i. e. sacra regio 166 13;
     — Beata 166 5; — Eudaemon 166 4, 9
 Arabica gemma 110 18, 170 3, 4;
     Arabicae insulae 229 8; — paludes 162 15; Arabici cameli 200 17; — serpentes *rubr.* 243 12; Arabicus Oceanus 120 5; — sinus 225 17, *rubr.* 246 18; Arabici sinus 148 4
 Arabice 166 18
 Arabs 169 17; Arabes 110 19, 164 9, 175 17, *App.* 236 10; — Ascitae 229 4
 Arachosia urbs 223 9
 Aracynthus 61 4
 Araxes fl. 96 12, 13
 Arbelitis regio 196 2
 Arcadia 33 5, 63 1, 8, 12; Archadia *App.* 238 21
 Arcas, Catillus 35 9; — Euan-der 63 1; Arcades 6 5, 7 19, 8 17, 12 22, 33 24
 Arcesilaus 62 11
 Archelais colonia 192 9
 Archelaus 73 2, 4, 12, 206 17

Archilochus poeta 31 10, 37 3
 Archimedes 55 13
 Archippe 34 15
 Arcturi sidus 85 8, 106 1
 Ardea 34 9
 Arethusa fons 54 11, 56 12, 65 17
 Aretisa lacus 175 9; Aretisæ stagnum 175 12
 Argæus mons 192 12. 13
 Argiva Iuno 35 2; — classis 85 6; — iuventus 35 10; — nobilitas 62 18
 Argivus, Falerius 35 7; — Hælus 35 6; Argivi 35 8, 54 7, 62 14
 Argolicum mare 119 16; Argolicus tractus 62 17
 Argos 37 6; — Pelægicon 68 2
 Argyre insula 206 12
 Ariani 226, 19
 Aricia 37 2, 38 13
 Arii 226 18
 Arimaspi 96 14, 97 15
 Arimphaei 101 5. 11, *rubr.* 241 9
 Arion 62 3, 89 21; — Methymnaeus 61 20
 Arios pagos 65 2
 Aristæus 50 16
 Aristoteles 74 1, 126 12, *App.* 235 29
 Armenia 74 2, 104 21, 175 4, 192 7, 227 3, *App.* 238 23; — maior 174 4, 192 6; Armeniæ utraque 192 1
 Armenicus limes 226 15
 Armenius, Tigranes 181 17; Armenii 179 12; Armeniæ portæ 182 19
 Armentarius 24 2
 Arotæres Scythæ 77 1
 Arpi 36 7
 Arsinoë ad Rubrum mare 165 18
 Artabatitæ 147 5

Artabrum prom. 116 14
 Artaxerxes 171 18
 Artemon 23 16
 Asana amnis 124 6
 asbestus lapis 63 13
 Asbytae 144 4
 Ascanius 6 14, 38 13
 Ascitæ Arabes 229 3
 Asia 16 26, 74 2, 79 10 ....
 Asiatae 95 10
 Asiatica gens 47 15; — pars 95 1; — plaga 79 9, 101 13, 104 11; Asiatica flumina 186 21; — ingenia 184 16; — templa 184 1; Asiatica Scythia 93 3; Asiaticæ clades 184 14; Asiaticum mare 119 13; Asiaticus limes 183 1
 asini feri 209 9
 Asphakites lacus 17 17, 171 9. 10
 Aspis i. q. Clypea 131 16
 aspidum species 137 14
 Assyria *rubr.* 245 5
 Assyrii 179 13, 196 1, 227 8
 Astabores fl. 156 6
 Astacanorum gens 207 11
 Astapus fl. 155 18
 Aster 69 12
 Asteria i. q. Ortygia 83 19
 Astosapes fl. 156 5
 Astramitæ 166 12
 Astrixus mons *App.* 238 15
 Astyages 96 2
 Aterius, A. 28 7
 Athamania 71 13
 Athenæ 27 5, 31 12, 64 11
 Athenienses 36 9, 65 2, 187 11
 Athos mons 70 10, 86 12. 14. 15
 Atlantes 153 11
 Atlanticae gentes 145 20; — solitudines 122 20; Atlantici aestus 118 11, 227 19; At-

- lanticum mare 229 12; —
 nomen 124 6; *Atlanticus Oceanus* 116 18, 120 6, 228 2. 6,
rubr. 246 21
Atlas mons 122 20, 124 11. 16,
 153 6; *Athlans App.* 238 9.
 15; *Atlans rubr.* 242 4
Attacenus sinus 202 17
Attacorum gens 202 17, *rubr.*
 245 15
Attica 85 5; — *continens* 65 4
Attice 64 10
Attici montes 64 15; *Atticum*
solum 67 2
Atticus, Pomponius 11 4
Atys 30 15
Auchetae 91 18
Augilae 154 4
Augusta Praetoria 40 11
Augustus 15 19. 24, 25 17, 36
 2, 222 21; — *Caesar* 12
 20; — *divus* 25 12, 88 14;
Livia Augusti 99 15
Aulidis portus 66 5
Aulochus 34 13
Aulocrene vallis 185 13
Aurunci 33 24
Ausonium mare 119 15
auster 225 5
Autolorum gens 122 19
Axinus 119 20
Azachaei 146 15
Azanium pelagus 228 3; *Azanius*
Oceanus 225 17
Babitae opp. 226 4
Babylo puer 89 10
Babylon 74 11, *rubr.* 246 20
Babylonia urbs 174 12, 227 7
Babylonia terra 227 9
Bactri 74 4, 104 18, 199 3. 17,
 200 16
Bactriani cameli 200 18
Bactros amnis 199 4
Bactrum oppidum 199 4
Baelo opp. 121 7
Baetica 118 4, 121 8
Baetis amnis 117 5
Baeton 205 20
Baiae 33 21
Baianum litus 88 19
balaenae 211 12
Balbus, Cornelius 145 10
Baleares 118 2
Balearicum mare 119 14; *Balea-*
ricus sinus 119 2
balsamum 172 1. 4
Bambotum amnis 124 7
basiliscus 141 17, 142 8
Bateni 199 2
Battius Lacedaemonius 140 11
Beata Arabia 166 5
Bebrycia i. q. Bithynia 190 5
Belus Iupiter 227 14
Beneventum 36 7
Berenice Ptolemaeo tertio nupta
 142 14
Berenice opp. ad mare Rubrum
 224 13
Bernice in Cyrenaica 142 11
beryllus 215 21, 216 1. 7
Bessi 75 21
Bias 185 2
Bistonium stagnum 76 8
Bithynia 190 3. 6. 18, *rubr.* 245 1
Bithynorum rex 20 24; *Bithy-*
nus ager 190 12; *Bithynus rex*
 190 6
bitiae, feminae 28 2
bitumen 171 10
Bius 36 12
Bizye opp. 78 13
Blemyes 154 8
boa 43 1. 9
Boarium forum 8 2
Bocchor 118 1
Bocchus 128 4
Boeoti 66 6
Boeotia 65 9, 66 11. 18, 84 22

- Boeotiae perdoes 67 3
 bonacum, animal 186 5
 Borian promunt. 131 11
 Borionstoma 90 14
 Borysthenes fl. 92 4, 104 1, *rubr.*
 241 5
 Bosporos 119 20, 191 1, *rubr.*
 240 19
 Bosporos Thracius 87 14, 103 20
 Briareus 83 5
 Brigantinus lacus *App.* 234 6
 Brilessus mons 64 17
 Britomartis 81 16
 Brittana gens 113 8
 Britannia 112 7, 113 3, 114 6.
 11. 16, 115 7; *Britannia rubr.*
 241 24
 Britannicae margaritae 222 15;
 Britannicum litus 222 13
 Brutus consul 86 4
 Bruttii 35 17, 39 9
 bubali 108 15
 bubuli utres 229 5
 Bucephala urbs 193 22
 Bucephalus equus 193 11
 Buthrotum 42 12
 Byzacenus ager 131 7
 Byzantium oppidum 78 8
 Byzantium prov. *App.* 238 12
 Byzantius 23 11
 Cacus 7 11. 12, 9 12
 Cadistus mons 81 10
 Cadmus 65 19, 186 13
 Cadrusium oppidum 223 10
 Caeculus 36 5
 Caeninenses 9 23
 Caesar 15 4, 20 18; — C. 194 1;
 — C. Iulius 196 10; — dic-
 tator 29 10, 149 20, 164 19
 Caesar Augustus 12 10
 Caesar Augusti filius 167 1, 222 21
 Caesar, Germanicus 109 16, 159 10
 Caesarea col. 128 3
 Caesariensis prov. 128 3, 155 12
 Caicus flumen 188 6
 Caieta 37 18
 Calabria 37 14, 42 20
 calami odorati 213 15
 Calidonia 112 11, *App.* 234 26
 Calidonicus angulus 112 10
 Callicrates 27 18
 Callidemus 83 2
 Callimachus 86 6, 140 14
 Callipides 91 20
 Callirhoe fons 64 20; Callirhoe
 fons 171 18
 Callisthenes 74 1
 callitriches simiae 143 17
 Calonstoma 90 14
 Calpae portus 191 2
 Calpe mons 118 15
 cameli 133 19, 200 16; — Ara-
 bici 200 17
 camelopardalis 149 17
 Camerina 56 14
 Campania 7 18, 34 10, 40 3,
 88 15, 183 6
 campus piorum 56 11
 Canaria ins. 231 5
 Candidum promunt. 130 12
 Cannense proelium 29 2
 Canopicon ostium Nili 164 18
 Canopitanum ostium 153 6
 canopos sidus 218 7
 Canopus 153 8
 Caphereus prom. 85 5
 Caphisa urbs 223 8
 Capitolina donaria 99 16; Capi-
 tolinus mons 8 11. 14
 Capitolinus, T. Quintius *App.*
 237 2
 Capitulum 38 18, 195 2
 Cappadoces 192 12
 Cappadocia 74 3, 179 12, 191
 19, 192 8, *App.* 238 23, *rubr.*
 245 4
 Caprae palus 9 26
 Capraria ins. 231 3

- Capraria i. q. Aegilos 49 3
 Capua 40 12
 Caralis 50 17
 Carambis promunturium 77 16, 191 11
 Caranus 72 11. 17
 carbasa 83 1
 Carbo, Papirius 20 21
 carbunculi gemmae 144 3
 Carbyle 226 4
 Cardamyle 62 12
 Cardia 79 6. 7
 Caria 185 16, 186 1, 187 3
 Carmania 218 18, 223 17, 224 3. 5, 225 7. 19, 226 18
 Carmenta 8 14
 Carmentalis porta 8 16
 Carmentis 8 15
 Carmentis i. q. Nicostrate 7 24
 Carpathium mare 119 14; Carpathius sinus 86 8, 183 18
 Carpathus 86 8
 Carthada i. q. civitas nova 132 8
 Carthaginense excidium 230 8; — iudicium 190 13
 Carthago 27 14, 117 6, 132 3.4.10
 Carthago secunda 132 14
 caryotae 231 8
 Carystiae aves 82 21, *rubr.* 240 10
 Carystii 83 5
 Carystos 82 20, *rubr.* 240 10
 Caspiae portae 182 19, 197 12, *rubr.* 245 7; Caspium litus 226 16; — mare 96 10. 14, 101 13, 104 10. 19, 201 17; Caspius mons 182 16; — Oceanus 120 6; — sinus 182 7
 Caspii 198 8. 4. 20, 227 3
 Cassiterides ins. 117 14
 Cassius mons prope Antiochiam 173 24, 174 2, *rubr.* 243 29.
 Cassius mons apud Arabes 165 21
 Cassius mons prope Pelusium 170 13
 Cassius Severus 24 2
 Castabalenses 94 9
 Castalius fons 61 3
 Castor et Pollux 31 20, 96 4
 castor 91 6
 Catabani 165 20
 Catabathmos 130 15
 Cathizos i. q. Gerania 77 2
 Catilina 29 6
 Catillus 35 9. 11. 14
 Catina 56 2
 Catinenses 56 4
 Catinensis regio 56 6
 Cato princeps Porciae gentis 30 20. 25
 Cato 18 14, 35 9; — in oratione senatoria 132 5; — *M.* 33 12; — Uticensis 18 16, 32 2
 catoblepas bestia 150 12
 catochites lapis 49 16
 Catopes mons 174 5
 Caucasus mons 74 3, 182 14, 200 8, 213 6, 223 11, *App.* 238 26. 30
 caudex 163 6, 172 8; cf. codex
 Caulonia 36 15
 Cebenna mons 111 5
 Celaenae 185 6
 Celtiberia 117 14
 Cenaenum prom. 85 3
 cenchris serpens 137 22
 Ceniensis regio 78 12
 Centauri 68 15
 Centuripinus crocus 55 11
 Centuripae 57 4
 Ceos 65 6
 Cephisos fl. 63 3, 66 7
 cephi monstra 150 1
 Ceras Chryseon 78 8
 cerastae serpentes 186 19
 ceraunius gemma 117 9. 10; cerauniorum genera 110 24
 Ceraunius mons 182 20; Ceraunii montes 60 14

- Cercina 145 16
 Cercinus 96 4
 cercopithecii simiae 143 8
 Ceres 55 17; Cereris horreum 112 1
 cervi 105 16. 17
 chalazias lapis 177 16
 Chalcidenses 36 14; Chalcidien-
 ses 83 6
 Chalcis 83 1
 chalcophonos lapis 178 15
 chalcosmaragdus 98 14
 Chaldaea *App.* 238 24
 Chaldaea gens 227 7
 Chaldaei 176 4. 9; Chaldaeorum
 caput 174 12
 Chalybes 93 2
 chamaedracontes serpentes 138 1
 chamaeleon 126 18, 151 7. 8,
 188 7
 Chelidonii scopuli 181 20
 Chelonophagi 225 11
 Chersonesus 79 11
 chersydri serpentes 42 20, 138 1
 Chimaera mons 183 7, *rubr.* 244
 19
 Chimaera animal *App.* 236 28
 Chios 79 17, 83 11
 Choaspes amnis 175 19, 180 4
 Choatras mons 182 12
 Chorsaci i. q. Persae 200 7
 Chryse insula 206 11
 Chryseon Ceras 78 8
 Chrysippus 181 16
 chrysoberyllus 216 4
 chrysoprasus 153 1, 216 5
 Chrysorrhoeas amnis 186 3
 Chullu opp. 128 15
 Cicero 27 16; cf. Tullius, M.
 Cicones 76 2, 203 3
 ciconiae 189 10
 Cilicia 179 5. 11, 180 13, 181 15,
 183 1, 192 4, *App.* 238 23, *rubr.*
 244 17
 Ciliciae portae 182 19
 Cilix 179 16; Cilices 179 13,
 181 18
 cilicia 165 23
 Cimbri 104 7
 Cimbricum bellum 48 1
 Cimmerii 101 12
 cinaris herba 107 3
 Cincius 11 1
 Cineas 29 23
 cinnabari 127 20
 cinnamolgius avis 168 12
 cinnamum 152 1, 168 13. 17,
App. 236 10
 Cintaretus dux 194 15
 Circe 40 4, 42 4. 7
 Circeii montes 42 7
 Cirta opp. 128 15
 Cithaeron saltus 65 16
 Clarius Apollo 186 16
 Claudia 32 28
 Claudius 25 18, 168 9, 218 14;
 — Caesar 192 10, v. 194 19;
 — divus 25 15, 43 8, 128 3
 Clazomenii 76 16
 Cleantes 185 3
 Cleolaus 35 3
 Cleopatra 137 16
 Clypea civitas 131 16
 coccum 116 12
 codex 167 9, 212 16, *App.* 237
 14; cf. caudex
 Coelius, C. 42 6
 Colchorum urbs 96 3
 Colophon civitas 186 15
 Colophonii 94 9
 Colpi *App.* 238 25
 Colubraria ins. 117 18
 Columbaria ins. 49 4
 Commagene 174 10, 192 1
 concorditer degunt 226 17
 concretum virginal 20 12
 congreges volitant 46 9
 coniugationes humanae 129 3

contabulatae crates 229 5
 Coos 65 6
 Coptos 224 11
 Cora 35 14
 Cora opp. 35 5
 corax 189 3. 5
 Corcyra 80 1
 Corinthiae tibiae 57 15
 Corinthii 54 7, 64 1
 Corinthium mare 119 17
 Cornelia 20 13
 Cornelius Balbus 145 10
 Cornelius Nepos 191 14; cf. Nepos
 Cornelius Sulla 33 3, 38 17
 corocotta monstrum 136 6
 Corpili 76 1
 Corsica 49 8, *rubr.* 239 13
 Corsicanus ager 49 15
 corus 228 11
 Corvinus, Messalla 30 8
 Corycium antrum *rubr.* 244 17
 Corycos oppidum 180 12, 131 3
 corylorum fimbria *App.* 237 7
 Cosconius 38 1
 Cottonare 224 16
 coturnices aves 84 1
 Crassiana clades 198 19
 Crassus 21 10
 Crateis flumen 40 1
 Crates 81 1
 Cremutius 187 20
 Cres rex 81 1; — Icarus 86 1;
     Cretes 81 16
 Creta 59 10, 80 5, 82 18, 119 6,
     130 14, *rubr.* 240 8
 Crete nymphe 80 18
 Cretenses 54 7
 Cretica 82 13
 Creticae leges 85 11; Cretici
     aestus 80 13; Creticum bellum
     25 26; Creticus ager 82 7;
     — sinus 63 20, 119 6, 130 13
 Crispus 50 10
 Crito 56 6

Criumetopon 77 16
 crocodilus 94 22, 124 7, 159 18.
     22, 161 2, 12, 162 9, 188 12
 crocum 180 13, 186 2
 Croesus 30 15
 Cronium mare 104 9
 Crotona 36 14
 Crotoniensis, Milo 22 17; Croto-
     nienses 36 15
 Croucasia i. q. Caucasus 200 8
 Crunesos fons 65 1
 crystallus 99 4. 12. 16, 109 13,
     169 20, 216 9
 Ctesias 207 24
 Ctesiphon 227 16
 Cumae 38 14
 Cumana, Sibylla 39 4
 curallachates lapis 59 11
 curallium 45 11, 59 11
 Curetum i. q. Creta 81 2
 Curetum rex 81 1
 Curionum familia 31 7
 Curius, M'. Dentatus 20 22
 Cyclades 83 8. 19, 85 18
 cyclopium carmen 73 19
 Cyclopus gens 55 16
 cyclos i. q. orbis 83 10
 cydnum i. q. candidum 180 9
 Cydnus amnis 180 2. 3. 8, *rubr.*
     244 17
 Cydonea 80 17
 Cyllisson 80 17
 Cyllene mons 63 3. 11
 Cynetho i. q. Ortygia 83 20
 cynocephali simiae 143 10. 13
 cynodontes 21 2
 Cynomolgi 147 4
 Cynossema 79 13
 Cypria legatio 32 3
 Cypricum mare 119 14
 Cyprius achates 59 18
 Cypros 99 13, 138 14
 cyprum 214 13. 16
 Cypselus tyrannus 64 1

- Cyrena 180 14
 Cyrenae oppidum 80 11, 140 10, 141 14
 Cyrenaica *App.* 238 11; — regio 130 12, *rubr.* 242 9
 Cyrenenses 130 16, 141 3
 Cyrus amnis 104 20. 22
 Cyrus rex 29 19. 22, 30 14. 17, 199 12, 223 9; Cyri sepulcrum 227 6
 Cythera 80 3
 Cytorus mons 191 12
 Daedalus 35 4, 54 8, 81 20
 Dahae 93 2
 Dalierus fl. 104 18
 Dalmatia 47 16
 Dalmaticum mare 119 15
 Damascus 173 17
 Danae 34 8, 180 1
 Dardani 47 17, 70 5
 Dardanus 35 5
 Danuvius 108 1
 Darius 87 14, 196 3
 Daunii 35 3
 Debris opp. 144 6. 15
 December 13 10, 225 3
 decoquunt numerum 133 22
 Delius, Apollo 100 22
 Delos 83 9. 10. 14, 85 14
 Delphi 61 3, 66 9, 72 21
 Delphica Sibylla 38 21; Delphicum oraculum 32 10
 delphin 61 20, 87 16, 88 15. 24, 89 3. 17, 160 17. 18
 delphinus 89 10
 Delta 154 19
 Democritus Abderites 50 5; — physicus 17 9, 76 13
 Demodamas 199 19
 Densetetae 75 20
 Dentatus, M'. Curius 20 22
 Dentatus, L. Sicinius 28 4
 Deucalion 72 8, 83 17
 Diacecaumene 163 20
 Diana 62 10, 81 16, 183 24; — Phidiaca 66 10; — Scythica 37 5; — Susia 226 3
 Diana flumen 56 14
 Dianium 117 17
 Diarrhytos, Hippo 89 3
 dictamnium 107 1
 Dictynnaeus mons 81 10
 Didymaeus Apollo 200 4
 Didyme 60 12
 dies liber 129 17
 Digidiorum sorores 36 6
 Dinocrates 184 10; — architecton 164 13
 Diogenes Cynicus 21 14, 30 2
 Diomedae aves 46 5, 47 14; Diomedis aves *rubr.* 239 12
 Diomedes 36 8, 38 8, 46 5, 47 12, 76 10. 12
 Dionysias i. q. Naxos 85 16
 dionysias lapis 178 1
 Dionysius auctor 203 14
 Dionysius tyrannus 32 6
 Dioscurias urbs 96 4
 dipsas serpens 137 15
 Dirce fons 65 18
 Direum locus 198 5, *rubr.* 245 8
 Dis pater 55 20
 diva praesul silentii 7 5
 Divus Claudius 43 8
 Dodonaeus Iupiter 60 16
 Dodone 61 2
 Dolabella, P. 132 15
 Dolongi 76 1
 Domitius Ahenobarbus 130 3
 Dorenses 36 13; Dorienses 54 7
 Doriscos locus 76 19
 Dorylaeus 187 2
 Dosiades 80 18
 dracones 126 21, 127 11. 18, 148 18, 149 1
 dracontias lapis 149 1
 Dravus flumen *App.* 234 9
 Drepanum prom. 228 15

Drusus 21 19
 Dumnonii 113 8
 Dyrrhachium 78 10
 eale bestia 209 14
 Ebudes insulae *App.* 234 28, 235 12
 Ebusus ins. 117 16
 echites lapis 177 17
 Edonii populi 69 19
 Elegea opp. 174 8
 Elegos locus 175 5
 elephantus 124 21, 125 2, 127 3. 7 . . . .
 elephas 109 4
 elephantiae serpentes 138 1
 Eleus 11, 10
 Elis 27 7, 72 21
 Elisa 132 10
 Elissa mulier 132 7
 Ellopieae 82 20
 Emantia 56 5
 Emathia 70 17, 72 5. 8
 Emathium solum 69 20
 Emathius 72 4
 embolismi dies 14 17
 Enetus locus 191 13
 Engada oppidum 173 12
 enhydros lapis 179 3; enhydros *App.* 236 8
 Ennius, Q. 32, 1
 Eous Oceanus 130 5
 Epaphus 120 14
 Ephesii 184 9
 Ephesus 183 23, 184 7, 186 15, *rubr.* 244 21
 Ephorus 185 1
 Epidaurus 62 19
 Epirus 60 18, 94 3
 Epirotae 70 4
 Epiroticum bellum 128 1
 Eratosthenes 11 3
 Eridanus i. q. Padus. 41 8
 erinaceus 151 16
 Eriphusa 60 12

Erycina Venus 131 18
 Erymanthus flumen 63 5, 223 9
 Erymanthus mons 63 4. 5
 Erythraea Sibylla 38 24; Erythraeum mare 165 11
 Erythras rex 165 11
 Erythrea ins. 118 6
 Eryx 54 13. 14
 Esquilinus 10 16. 18
 Essedones 95 2. 3. 14, 200 12
 Esseni 172 13. 23, *rubr.* 243 28
 etesiae 156 16, 224 11
 Euander 6 2, 7 24, 35 10, 63 1
 Euboea ins. 66 4, 83 6, 84 22, *rubr.* 240 14
 Euboenses 38 14
 Eudaemon, Arabia 166 4. 9
 Eulaeus fl. 166 6, *rubr.* 243 19
 Euonymos 60 12
 Eupatoria 191 16
 euphorbea herba 123 9
 Euphrates 96 13, 174 4, 175 19. 21, 192 6, 227 13, *App.* 238 27, *rubr.* 244 2
 Euripides tragicus 73 5
 Europa *mulier* 81 21, 82 2
 Europa 79 8, 87 7, 95 9 . . .
 Europae fluvii 48 7; — gentes 74 20; — sinus primus 40 21; — sinus tertius 60 14, 79 12, *rubr.* 239 22; — sinus quartus 87 5
 Eurotas fl. 62 16
 Euthymenes 26 5
 Eutydis femina 16 26
 Euxinus 119 20
 Exampaeus fons 91 20. 21, *rubr.* 241 4
 Fabianus 89 1
 Fabius, M. Ambustus *App.* 237 2
 Fagutalis lacus 10 19
 Falerius 35 7
 Falerii 35 7
 Falernum sucinum 110 10

Falisca 35 6
 Faliscorum ager 41 14
 Fausta 16 19
 Faustulus 9 13
 Februarius 14 7
 fecunditas conquisceat 18 11
 Feretrius, Iupiter 9 24
 Fescenninum 35 7
 fiber 91 5; — Ponticus *rubr.*
     241 2
 ficus Aegyptia 163 5
 Fidasarcida castellum 227 5
 Fidenae 38 13
 Flaccus, L. 26, 3
 Flaccus, M. Fulvius 32 24
 Flaminius, C. 52 14
 Flavianus 89 6
 Flaviopolis 78 12
 fons Soli sacer 140 16
 Fonteius 27 8
 Formiae 40 7
 formicae 150 15
 Fortunatae ins. 117 15, 230 11,
     App. 238 10, *rubr.* 246 22
 Frutis 38 7
 Fucinus 42 9; — lacus 35 1
 Fulvius Flaccus 32 24
 Gabbara 25 15
 Gabii 36 11
 Gades 40 21, 118 11, 145 2,
     228 11
 Gadir 118 7
 Gaditanum fretum 103 11, 118
     11, 123 18, *rubr.* 242 2
 Gaetula mulier 133 16
 Gaetulia *App.* 238 12
 gagates lapis 115 8, *App.* 237 19
 Gaius princeps 222 17
 galactites lapis 61 8
 Galatae 194 15, *rubr.* 244 28
 Galatia 185 18, 189 22, 190 1
 Galaticus limes 191 10
 Galatinus 36 11
 gallaica gemma 110 17

Gallia 90 11, 203 8, *rubr.* 241 23;
     plur. 111 4
 Gallicum fretum 114 6; — litus
     112 7; — pelagus 120 1; Gal-
     licus Oceanus 116 18, 120 6;
     — sinus 119 3
 Gallorum gentes 189 22; — pro-
     pago 37 9
 Gallus, Pompeius 11 18
 Gamphasantes 154 7
 Gangarides 204 18
 Gangavia ins. 109 3. 11, *rubr.* 241 19
 Ganges amnis 204 9. 10. 14,
     205 5, 208 5, 211 5, *App.*
     238 28
 Gangeticae anguillae *rubr.* 245 23;
     Gangetici vermes *rubr.* 245 24
 Garama 145 4
 Garamantes 139 19, 145 10; Ga-
     ramantum oppidum 144 6, *rubr.*
     242 22; — rex 94 7
 Garamantica regio 145 4; Gara-
     manticus Aethiopes 146 2. 7
 Gauloe insula 145 16
 Gellius 7 13
 Geloni 92 12. 14
 Gelonium stagnum 58 1
 genuinus terrae 72 6
 Georgi 95 9
 Geraestos prom. 85 4
 Gerania i. q. Cathizos 77 2
 Germani 109 14
 Germania 107 20, 109 3. 16, 110
     6. 14. 17. 21, *rubr.* 241 17
 Germanicae insulae 109 10; Ger-
     manica iuga 90 10; Germani-
     cum ceraunium 111 1; — no-
     men 107 21; Germanicus Ocea-
     nus 120 6
 Germanicus Caesar 109 15, 159 8
 Geryon 118 7
 Gesclithron 96 15
 gingrinae, tibiae 57 12
 Glaesaria ins. 109 13, 110 15

glaesum i. q. sucinum 109 14
 glossopetra lapis 178 4
 gnomonici 174 19
 Gnosii 82 4
 Gnosos 80 17
 Gomorrum oppidum 172 17
 Gorgades insulae 229 13, 230 9,
     rubr. 246 22
 gorgias i. q. curallium 45 12
 Gorgones monstra 229 15
 Gortyna 80 16, 81 21
 Gortynii 82 1. 2
 Gracchus, C. 132 12; Gracchi
     20 14
 Graecae litterae 112 12
 Graecia 34 1, 64 10, 80 11,
     182 20, 207 12, *rubr.* 239 22;
     plur. 119 9
 Graecus, Messapus 37 12; Graeci
     14 11, 37 1. 2, 41 8, 84 2,
     87 3
 Graia coniuratio 66 5
 Graii 83 10
 Graium vocamen 132 2
 Granius 44 18
 grypes 97 11
 gummi 50 5
 Guthalus amnis 108 3
 gymnosophistae 207 14
 Hadriaticum mare 39 12, 41 11,
     78 11, 119 16; — pelagus
     55 6; — salum 70 21; cf.
     Adriaticum
 Hadrumetum 132 3
 haemachates lapis 59 16
 haematites lapis 153 4. 5
 Haemonia i. q. Thessalia 68 1
 Haemus 70 9, 76 2
 haemorrhoids serpens 137 18.
 Halesina regio 57 17
 Halesus 35 6
 Halys fl. 192 10
 hammochrysos lapis 177 4
 hammoniacus humor 141 2

Hammonis cornu 140 20, *rubr.*
     242 16; — templum 140 15
 Hannibal 28 19; Hannibalis
     castra 40 16; — exitus *rubr.*
     245 1; — sepulcrum 190 13
 Hannonis libri 124 12
 Hanno imperator 230 2
 hebenum 213 13, *App.* 237 11
 Hebrus fl. 75 22
 Hecataeus 104 5, 184 19
 Hecubae sepulcrum 79 13
 Hegesidemus 89 15
 Helbesus flumen 56 16
 Helenae sidus 18 1
 Helicon lucus 65 16
 Heliopolis Ciliciae 181 15
 heliotropium gemma 138 13
 Heliutrapeza locus 147 19
 Hellas 64 9
 Hellen rex 68 2
 Hellenes 68 3
 Hellespontus 60 15, 79 7, 85
     5, 87 5. 8, 119 9. 18, *rubr.*
     240 19
 Helvetii 48 3
 Hemina 37 3, 38 4
 Heniochorum gens 96 5; — mon-
     tes 96 11
 Hennensis campus 55 18
 Hephaestia metropolis Lemni 86 11
 Hephaestia urbs Lyciae 183 10
 Hephaestiae insulae 59 21
 Heraclea opp. in Caspiis 198 21
 Heraclea Pontica 191 4
 Heracleoticon ostium Nili 164 18
 Heraclidae 36 12
 Heraclides 6 8
 Heraclitus 21 14, 185 4
 Hera 37 2
 Hercules 7 10. 22, 9 2, 11 9 ...
     Herculis columnae 118 16; —
     pugna 63 6
 Hercyniae aves *rubr.* 241 17; Her-
     cynius saltus 107 23, 108 5

Heretum 37 1
 Hermias puer 89 16
 Hermiona 70 17
 Hermus fl. 187 2. 3
 Herodotus 185 1
 Herophile 38 24
 Herostratus 184 3
 Hesiodus poeta 187 9, *rubr.* 244 23
 Hesperides 154 15
 Hesperidis filia 80 18
 Hesperidum horti 121 19, *rubr.* 242 4; — insulae 230 9, *rubr.* 246 21
 Hesperuceras prom. 229 15
 hexecontalithos lapis 153 19
 Hiberi 54 5, 117 6
 Hiberia 74 2, 104 21
 Hibericus sinus 119 2
 Hibernia ins. 112 15
 Hiberus amnis 117 4
 Hiera 60 4
 Hierichus 171 17
 Hierosolyma 171 17. 19, 172 14
 Hillyricus v. Illyricus
 Himantopodes 154 12
 Himeræum flumen 56 19
 Hippo Diarrhytos 89 3, 131 14; — Regius 131 13; Hipponenses 89 3
 Hippocrene fons 65 18
 hippomanes 195 13
 Hipponax 184 18
 Hippopodes 105 9
 hippopotamus 124 7, 161 17, 162 9, 209 20
 Hippuros portus 218 20
 Hirpi 41 14, 42 1
 Hirtius, A. 12 9
 Hispania 34 10, 50 14, 116 16... *plur.* 111 13, 119 2
 Hispanienses res 115 19
 Hister fl. 79 15, 90 10, 103 20; Histrum fl. *rubr.* 241 2

Homerus 38 23, 49 6, 68 1, 69 1, 187 5, *rubr.* 244 23; Homeri tumulus 83 11
 hyacinthizantes chrysoprasi 216 7
 hyacinthus lapis 152 12, 153 1, 216 8
 hyaena 135 7. 16, 136 3
 hyaenia lapis 136 1
 Hyanis flumen 224 3
 Hydaspes fl. *App.* 238 27
 Hydreum 224 12
 hydri marini 224 7
 Hylas flumen 190 7
 Hylas lacus 190 8
 Hylas puer 190 9. 11
 Hymettus 64 17
 Hypanis fl. 91 18, 92 1, 204 12, *rubr.* 241 4
 hyperballontes dies 14 17
 Hyperborei 99 17. 21, 101 4, 203 2, *rubr.* 241 8
 Hyperboreus 9 1
 hypnale serpens 137 15
 Hyrcani 101 16, 102 19, 198 7, 227 1, *App.* 238 25
 Hyrcania 102 11
 Hyrcanum salum 226 13; Hyrcanus mons 182 16; — Oceanus 120 5; — sinus 182 8
 hystrix 151 15
 iaculi serpentes 137 7.
 Ianiculum 10 8, 34 7
 Ianuarius 14 6
 Ianus 34 7
 Iapon rex 132 6
 Iapyges 35 3
 Iapygia, Acra 48 14
 Iapyx 35 3
 Iaso 35 2, 42 12, 93 5
 Iaso Lycius 94 4
 Iasus urbs 89 10
 Iberia, Iberus v. Hibibis 162 11
 Icarium mare 85 21, 119 14

- Icarus mons 64 16
 Icaros ins. 85 20, *rubr.* 240 16
 Icarus Cres 86 1
 ichneumon 160 15, *App.* 236 8
 Ichnusa i. q. Sardinia 50 10
 Ichthyophagi 223 15, 229 8. 10
 Icosium 128 7
 Ida mons 81 12
 Idaei dactyli 81 8
 Idaeus dactylus lapis 82 16, *rubr.* 240 9
 Idumaea 170 15
 Ilia 9 9. 21
 Ilias 27 16
 Ilienses 51 5, 54 7, 187 20
 Ilium 11 7, 38 3, 85 6, 96 1, 187 6. 18
 Illyricum 110 1, 119 9; — bellum 16 12; *Illyricas limes* 47 17
 Illyrii 70 5
 Ilva 49 2
 Imaus mons 182 12
 Inachus amnis 62 17
 Inachus rex 62 18
 Inarime 49 6
 Indi 94 17, 204 2, 206 9...
   Indi reges *App.* 237 19
 India 59 13, 74 5, 93 12...
   spatium Indiae 225 6
 Indica ballena *rubr.* 245 26; —
   ficus *rubr.* 245 28; — promi-
   nentia 228 7; Indicae harundi-
   nes *rubr.* 245 28; — res 203
   12; — urbes 223 6; Indici bu-
   buli *rubr.* 245 22; — elephanti
   126 9, 171 4; — lapides 214
   1; — luci *rubr.* 245 28; — re-
   ges 203 12, 216 12; — ser-
   pentes *rubr.* 245 18; — tauri
   210 1, *rubr.* 245 21; Indicum
   iter *rubr.* 241 14; — itinerarium
   rubr. 246 17; — mare 181 19;
 Indica maria 211 12; Indicus
 Oceanus 120 5, 209 1
 Indiges pater 38 12
 Indus amnis 199 6, 204 9, 206
   1. 11, 223 8, *App.* 238 27
 Inguaeones 107 20
 Ino 64 14
 Inventor, pater 7 11
 Iolaus 18 23, 51 4
 Iolenses 19 1
 Ion 34 13
 Iones 36 13
 Ionia 185 16; Ioniae caput 186 13
 Ionica regio 34 13
 Ionium aequor 39 15; — mare
   64 6, 119 18; Ionius sinus
   63 18, 119 5
 Ioppe 170 16, *rubr.* 243 24
 Iordanes amnis 171 7
 Iphicles 18, 18. 22
 Iphitus Eleus 11 10
 iris lapis 169 19
 Isauria *App.* 238 24
 Ismenus amnis 65 17
 Issicum mare 179 15
 Isthmos 63 15, 64 8
 Itali 59 22, 119 5
 Italia 33 12, 39 6... Italiae fames
   16 11; — longitudo 40 11
 Italica litora 38 4; Italici coloni
   132 12; *Italicus excursus* 47 15
 Ithacesia 49 5
 Iuba rex 128 4, 133 17, 155 4,
   167 1, 206 17, 228 7, 230 13,
   231 7; — Ptolemaei filius 124 13
 iubae arborum 220 23
 Iudaea 17 17, 171 6, 172 3,
   rubr. 243 26; Iudaeae caput
   171 16; — interiora 172 22;
   — terminus 173 16
 Iulius, divus 222 14; C. Iulius
   Caesar 196 10
 Iunius, Ap. 94 10
 Iuno 37 2, 230 7; — Argiva
   35 2; — Moneta 10 2
 Iunonia i. q. Carthago 132 12

- Iunonia ins. 230 21
 Iupiter 9 17, 34 12, 69 4, 72 21, 81 14, 179 19, 181 13, 206 7; — Belus 227 14; — Cas-sius 170 13; — Dodonaeus 60 16; — Feretrius 9 24; — Tar-peius 195 3
 Iuris mons 111 5
 Katabria prov. *App.* 238 12
 lac sirpicum 141 9
 Lacedaemon 27 5
 Lacedaemonius, Lysander 31 12; Lacedaemonii 62 2
 Lacinus 41 1
 Lacon, Anystis 27 6; Lacones 62 14
 Laconia 61 17
 Laconica 130 14
 Ladas 26 22
 Ladon flumen 63 6
 Laestrygones 40 8, 55 16
 Lagia i. q. Ortygia 83 20
 Lais 55 15
 Laodice 23 18
 lapidarii campi 34 11
 Lapithae 68 14
 Lapyri 198 6
 Lares 10 12
 Larisa opp. 66 8
 Larisa Thessala 68 6
 laser 141 10, 144 5
 Lathyrus, Ptolemaeus 148 10
 Latinus 36 4, 38 9
 Latium 34 8, 35 6; — anti-quum 39 6
 Latona 84 2
 Laurens ager 38 5
 Laurentes 10 3
 Lavinii 12 23
 Lavinium 37 18
 Laxates fluviu 199 16
 leaena 103 7, 133 20, 136 6
 Leleges 66 6
 Lemnii 86 10
 Lemnos 86 10. 14
 Lenaeus amnis 81 21
 leones 103 7, 132 19, 134 1, 135 2, 146 23
 leontophoni bestiae 134 18
 Lepidi 23 8
 Lepidus tribunus 16 1
 Lepte acra prom. 228 15
 Leptis magna 132 1
 Lesbii 39 3
 Lethon amnis 142 12
 Leucosia 37 17
 leucrocota fera 209 8
 Leuctrae 62 6
 Liber 65 15, 74 6; — pater 31 14, 85 17, 173 19, 199 11, 204 3, 206 8. 10, 220 10, *rubr.* 245 10
 Libera 56 1
 Libethrius fons 69 17
 Liburni 47 15
 Libya Epaphi filia 121 14
 Libya 50 13, 120 2, 146 12...
 Libycae undae 80 13; Libycum pelagus 121 12; Libycus Oceanus 120 7
 Libys Hercules 120 15
 Libyssa locus 190 12
 Licinianus 37 12
 Licinius Crassus, P. 196 9
 Ligea insula 35 18
 Ligures 41 5, 47 19, 49 11
 Liguria 34 11
 Ligusticum mare 45 1, 119 15; Ligusticus sinus 49 13, 119 4
 Lilybaetana specula 27 16
 Lilybaeum 53 1, 54 3
 Lilybitanum 54 3
 Liparae insulae 60 3
 Liparus rex 60 3
 Liris amnis 39 7
 Livia Augusti 99 15
 Lix colon. 121 16, 123 18, 125 17
 Locrenses 37 7, 40 20, 44 17, 51 5

Locri 37 1
 Locrius, Ajax 36 10
 Lollia Paulina 222 16
 Longa Alba 38 13
 Lotophagi 140 6
 Lucani 127 22
 Lucania 45 13
 Lucae boves i. q. elephantum 128 1
 Lucrinus lacus 88 19
 M. Lucullus 103 21
 Luna 9 18
 lupi Aethiopici 151 12
 Lusitania 116 14, 118 10
 Lusitanum litus 117 9
 Lutatius 11 2
 Lycabettus mons 64 17
 Lycaeus mons 63 3
 lycaon 150 19
 Lycaonia 185 19, 192 3
 lychnites lapis 215 10. 11
 Lycia 180 14, 183 7. 18. 20,
     rubr. 244 19
 Lycius, Iaso 94 4; Lycii 183 9
 Lycus fl. 191 5, 192 11
 Lyctii 36 11
 Lydia 35 4, 185 20, 186 2,
     rubr. 244 20
 Lydiae tibiae 57 14
 Lydus Alyattes 96 2; Lydi 34 15,
     179 12
 Lygdamis Syraeusanus 22 2
 Lygos prom. 78 9
 lynces 44 4. 7, 133 19
 lyncurium lapis 44 13
 Lysander Lacedaemonius 31 12.
     16
 Lysimachus rex 94 6
 lytrae 91 6
 Macaronnesos i. q. Creta 81 3
 Macedo Deucalionis nepos 72 7.
     8. 11
 Macedo Alexander 164 12; —
     Magnus 68 11; Macedones
     68 4, 70 1. 13, 72 16

Macedonia 68 4. 10, 70 3, 72 18,
     74 15, 86 12, *rubr.* 240 3
 Macedonica res 69 21, 73 12;
     — classis 217 6; Macedonicus
     sinus 70 21
 Macrobiani Aethiopes 147 14. 15
 Maeander amnis 185 14
 Maecenas 89 1
 Maenalus mons 63 3
 Maeoniae caput 186 18
 Maeotis 119 11; — ostium 87 6;
     Maeotius lacus 182 9, 183 17
 Magi 227 5
 Magnesia 69 10. 11. 18
 magnes lapis 215 5. 6. 7. 8
 Magnus, Cn. 181 18; — Pom-
     peius v. Pompeius
 Malea 80 3
 Maleus mons 205 16
 Malichu insula 228 17. 18
 Malva fl. *App.* 238 14
 mandragorae mala 129 23
 Manilius 222 20
 mantichora fera 210 6
 Mantuana carmina 196 18
 Marathon campus 65 2
 Marcellus, M. 29 13
 Marcius rex 140 12
 margarita 217 12, 221 4. 16,
     222 5. 13. 18; margaritae Brit-
     tanicae 222 15
 Margine regio 198 7, *rubr.*
     245 8
 Mariandynus sinus 191 4
 Marius, C. 47 22, 49 12, 139 18
 Maronia regio 76 9
 Mars 9 8. 9. 17, 92 10
 Marsorum gens 42 3. 13
 Marsyas fluvius 185 10
 Marsyas rex 7 15, 34 15, 185 9
 Martius mensis 13 1, 14 7
 Masinissa rex 18 13
 Massada castellum 173 16
 Massagetæ 104 11, 200 12

Massilia 47 21
 Massylicum prom. 228 5
 Mastusia 79 11
 Mathumannus 18 13
 Mauretani elephantii 126 10
 Mauretania 121 10, 147 7, 155 8,
 228 13, 230 12; Mauritania
App. 238 13, *rubr.* 242 5
 Mauretaniae provinciae 124 18
 Mauri 118 16, 124 11
 Mazaca 192 12
 meconites lapis 178 13
 Medea 42 7. 12
 Medi 74 4, 95 20, 96 8, 166 7,
 175 7. 8, 179 12, 226 19
 Media 96 2, 196 17, 197 10,
 227 1, *App.* 238 22
 Medica arbor *rubr.* 245 6; Me-
 dicum oleum 112 3
 Medii montes 203 4
 Megales Phryx 7 15. 20
 Megarensium sinus 63 15
 Megasthenes 203 11, 207 20
 Melanes sinus 79 6
 melancoryphi aves 110 20
 Meles fl. 186 21
 Meliboea 69 16
 Melita 192 11
 mellatio larga 231 9
 melopos arbor 141 1
 Melos 86 6
 Memallis i. q. Melos 86 6
 Memnoniae aves 187 20, *rubr.*
 244 25
 Memnonis regia 164 11, 188 3;
 — sepulcrum 187 18, *rubr.*
 244 25
 Memphis 159 4. 15
 Mene ins. 139 17
 Menelaus 153 8
 Menogenes 24 6. 7. 8
 Mercurii promuntorium 130 10
 Mercurius 9 17, 50 13
 Meroe 146 12, 147 11. 13, 156 4

Meros mons 206 8
 merula furva 63 11
 Mesopotamia 174 13, 175 18,
 227 8, *App.* 238 22
 Messalla, M. 24 5. 7. 8, 130 3;
 Messalla Corvinus 30 8
 Messana 53 22
 Messapia 37 12
 Messapus 37 12
 Mestus amnis 75 21
 Metapontum 36 8; — nunc Vibo
 37 8
 Metaurum 37 7
 Metellus 26 3
 Metelli 32 11
 Methymnaeus Arion 61 19
 Metrodorus 30 1, 45 11
 Milesii 191 16
 Miletos 185 16, 186 13
 Milon Crotoniensis 22 17, 23 1
 milvinae tibiae 57 13
 Mimas mons 186 16, *rubr.* 244 21
 Minnermus 184 17
 Minerva 35 17, 82 5, 85 7, 115 3
 minium 116 11
 Minoa i. q. Paros 85 10. 12
 Minos 35 3, 85 11
 Minturnenses paludes 139 17
 Misenum 37 16
 Mithridates 29 26, 96 7, 191 17
 Mithridaticum bellum 31 26, 104
 13; Mithridaticus triumphus 213
 13
 mithridax lapis 176 18
 Moesia 111 17, 186 1
 Moesiagetae 76 3
 Moesorum patria 188 5
 molochites lapis 169 17
 Molossi 60 15
 monoceros monstrum 210 16
 Morimarusa 104 7
 Moschi 96 12
 Moschicus mons 182 17
 Mothona opp. 69 10, 73 17

- Mugonia porta 10 14
 Musae novem 59 8
 mustelae 142 5
 Mycenae 70 15
 Myconus 85 22
 Mygdones 70 10
 Mygdonia 185 19; — terra 69 19;
 — i. q. Bithynia 190 6
 Myiagrus deus 8 5
 Myrina opp. 86 11
 myrmecites lapis 178 14
 myrrha 167 5, 176 13
 myrrhites lapis 176 12
 Myrteum mare 119 17
 Myrtous sinus 63 20
 Myscellus 36 14
 Mytilenaei 187 11
 nabun i. q. camelopardalis 149 17
 Naracustoma 90 13
 Narbonensis provincia 47 19,
 119 3
 nares mundi 120 22
 Naricii 37 1
 Narieli 198 7
 Nasica Scipio 30 26
 Nassamones 140 1. 4, 143 21,
 144 4, *rubr.* 242 21
 nassamonites lapis 140 3
 Naxos 53 22, 85 14. 16
 Neapolis 36 2
 Nembrodes mons 55 5. 7. 8
 Neocaesarea 192 10
 Nepos 11 2; — C. 191 14; *App.*
 237 1
 Neptunus 54 6, 63 16, 89 14
 Neptunius mons 55 5. 6
 Nero 16 13, 110 4
 Neuri 92 4. 6
 Nicomedes rex 194 13
 Nicomedia 190 12
 Nicostrate 7 23
 Nigris fl. 131 3, 145 20, 150
 12, 155 16, 156 12
 Nilides lacus 155 5
 Nilus 16 24, 61 13, 94 21 . . . .
 Niobe 186 20
 Niphates mons 182 13
 Nivaria ins. 231 4
 noctua avis 82 18
 Nola 38 13
 Nomades 95 8, 128 14, 146 13
 Nora oppidum 50 15
 Norax 50 13. 15
 Noricus ager 111 16
 Norion ins. 230 16
 Nulo mons 207 18
 Numa 10 5, 13 14
 Numicius 38 11
 Numidia 128 12, *App.* 238 12,
rubr. 242 8
 Numidici ursi 128 20, 130 4
 nux pinea 231 9
 Nymphae 190 9
 Nysa urbs 206 7
 Oaeones 105 6
 Oaxus lacus 199 1
 Oceanus 111 5
 Ochus flumen 199 7
 Oceli portus 224 14
 Odrysae 75 23
 Oeae 132 1
 Oecleus 35 12
 Oedipodia fons 65 17
 Oeenses 145 8
 Oenotrus 37 14
 Ogygus 83 13. 17, *App.* 238 4
 Olbia 18 24
 Olisipo opp. 116 19, 117 1
 Olisiponense prom. 116 15
 Olympiacae palmae 73 9
 Olympias Alexandri mater 73 21
 Olympicum certamen 11 9
 Olympus mons 68 8. 18, *App.*
 238 26, *rubr.* 240 1
 Olympus oppidum 183 11
 onagri 136 13
 Onesicritus 217 5
 ophiophagi Arabes 169 6

Opus equus 195 9
 Opuntius sinus 66 8
 Orc(h)ades ins. *App.* 235 11. 12.
     19
 Orestae populi 70 15
 Orestes 25 21, 37 4
 Orestides 70 14. 22
 Oroides 198 19
 Orpheus vates 76 5
 ortyges 84 1
 Ortygia ins. 83 18, *rubr.* 240 13
 ortygometra 84 14
 Osiris 164 11
 Ossa 68 8. 15
 Ostracine 170 14, *rubr.* 243 24
 Othryades 62 9
 Othrys mons 68 14
 ovillum pecus 66 13
 Oxistacae 199 2
 Oxus amnis 101 15, 104 19,
     199 1, *rubr.* 245 9
 Pachynus 52 18, 54 1, 57 2
 Pactolus amnis 186 3
 Pactye 79 5
 Padanae silvae 109 21
 Padus 41 3. 6
 paeonites lapis 74 15
 paederotes lapis 170 3. 6
 Paeonia 70 6
 Paestanae valles 40 2
 Paestum 36 13
 Palaemon 64 14
 Palaestina *App.* 238 23
 Palanthus 9 1
 Palatium 8 16, 63 1
 Pales pastoralis dea 8 22
 Palibothra urbs 205 11. 15
 Palibothri 205 12
 Palinurus 37 16
 Palladium 38 8
 Pallanteum opp. 8 18, 62 21
 palma Aegyptia 163 13
 palmae 213 3
 palmeta 231 8

Pamphagi 147 1
 Pamphylia 119 7, 179 12
 Pamphylium pelagus 181 21
 Panchaia 168 1
 Panda oppidum 199 7
 Pandaea gens 206 5
 Pandana porta 8 13
 Pandateria 49 1
 Pane 63 6
 Paneas fons 171 8
 Panedri montes 192 7
 Pangaeus mons 75 22
 Pannonia 111 17
 Pannonica commercia 110 2
 Pansa, C. 12 9
 pantherae 102 11, 103 1.5, 146
     23
 Paphlagones 191 14
 Paphlagonia 77 16, 183 21, 191
     10. 11, *rubr.* 245 3
 Papinius, Sex. 168 7
 Papirius Carbo 20 21
 L. Papirius Sp. f. 164 16
 papyraceae naves 217 15
 papyrus 145 21
 parandrus bestia 151 1. 3
 parasangis terras metiri 226 10
 pardaliaces gramen 103 1
 pardi bestiae 103 5, 133 3
 Parilia 9 19
 Parnasus 61 4
 Paros 85 9. 10, *rubr.* 240 15
 Parthenius portus 35 8
 Parthenope Siren 36 2
 Parthenope urbs 36 1
 Parthi 176 12, 182 13, 200 10,
     227 17, *App.* 238 25
 Parthia 226 12, *App.* 238 22, *rubr.*
     246 19; Parthiae regna 227 2
 Parthica bella 21 10; Parthicum
     nomen 226 1
 Patavium 36 8
 Paterculus 32 24
 Patrae 61 15

- Paulina, Lollia 222 17
 Paulinus, Suetonius 124 15
 pegasus ales 151 19
 Pelagonia 70 6
 Pelasgi 33 24, 35 5
 Pelasgicon Argos 68 2
 Peleus 68 17
 Pelius mons 68 16
 Pella 184 8
 Pelopidae 35 2
 Peloponnesia multitudo 72 12
 Peloponnesus 52 19, 63 17, 64 3
 Pelops 11 10, 64 3
 Pelorias 52 20, 53 1
 Peloritana ora 53 21
 Pelusiaceum ostium 165 10
 Pelusium 163 2, 170 11. 13, 179 11
 Penates 10 9
 Peneus fl. 68 7
 pennati angues 162 15
 Pentapolis *App.* 238 11
 Perdicca rex 72 17, 73 14
 perdices 66 17
 Pergameni 142 8
 Persae 47 21, 74 5, 200 6. 7
 Perseus 123 21, 165 12, 180 2
 Persicae classes 70 11; Persici reges 180 5; Persicus limes 200 6; — Oceanus 120 5; — sinus 175 20, 225 13, *rubr.* 246 18
 Persis 176 16, 177 12, 180 6, 223 17, 225 15. 19, 226 9, 227 4; Persidaprov. *App.* 238 22
 Perusina cura 16 7
 Pessinus 31 4
 Petilia 36 7
 Petrensium stagnum 58 4
 Pence 90 13
 Peucetia 37 15
 Peucetius 37 14
 phalangio 82 14
 Phalaris 80 1
 Phanesiorum ins. 105 11
 phari 165 6
 Pharos 164 10
 Pharsalici campi 68 12
 Pharsalicum bellum 158 11
 Pharusi 154 14
 Phasis 96 12, 105 1, 107 16
 Phialus fons 157 13
 Phidiaca Diana 66 10
 Philadelphia 173 17
 Philadelphus rex 203 14
 Philaeni fratres 132 1
 Philaenorum arae 140 6. 7
 Philemon 104 6
 Philippensis invidia 16 3
 Philippides 27 4
 Philippus 68 11, 73 16. 21, *rubr.* 240 1
 Philoctetes 36 7, 69 15
 Philonides 27 6
 Phlegra 71 1
 Phlegraei campi 40 3
 phlogites lapis 179 1
 phoca 90 4
 Phocaënses 35 8, 47 20
 Phoenicius sinus 182 7
 Phoenicusa 60 12
 Phoenix 179 18; — Elissa 132 7; Phoenices 119 13, 132 8
 phoenix avis 167 15, 168 8
 Phrygia 33 22, 183 20, 185 6. 17, 187 2, 191 3, *rubr.* 244 20
 Phryx, Megales 7 16
 Phthia opp. 68 6
 Phycus promunt. 130 13
 physeterae 211 13
 Pictor 11 2
 Pieria 68 3
 Pierium solum 69 20
 Pietas 32 21
 Pindarus lyricus 31 18, 73 2
 Pindus 61 5, 68 14
 piper 224 17; — album 213 11;

- longum 213 10; piperis arbores 213 8
- Pisae 35 2
- Pisidia 185 19, 192 4
- Pitane 62 10
- Pittacus 185 2
- Planasia 49 4
- Plancus, L. 23 24, 24 1, 196 15
- Platon 32 7
- Plautius, Q. 168 7
- Plocamus, Annus 218 16
- Plotius, L. 196 14
- Poeni 117 7, 118 6, 230 2
- C. Poetelius, C. f. 164 16
- Pollux et Castor 62 8; cf. Castor
- Polyce 34 9
- Polycrates rex 169 7
- Polydori tumulus 76 20
- Polymestor Milesius 26 25
- polypus 151 7. 8
- Pomona diutina *App.* 235 21
- Pompeii 34 10
- Pompeipolis i. q. Eupatoria 191 17
- Pompeipolis i. q. Solus 181 17
- Pompeius 191 17
- Pompeius Gallus 11 17
- Pompeius Magnus 31 23, 104 12, 170 14, 213 14; Pompeius, Cn. 16 26, 22 14, 23 21. 23, 150 5
- Pomponius Atticus 11 4
- Pomponius poeta 21 18
- Pontica gemma 91 12, *rubr.* 241 2; — herba 112 2; — ora 191 1; Ponticae fauces 103 16; — res 103 9; Ponticum litus 76 4; Ponticus fiber *rubr.* 241 2; — rex 29 25; — sinus 182 7
- Pontus 77 13, 79 15, 90 5. 12, 91 5. 12, 103 17, 104 10, 105 2, 191 19; Ponti exordium 190 3
- Porcia gens 30 20
- Porphyris i. q. Cythera 80 4
- Posideus canalis 165 4
- Posidonius 31 23, 203 7
- Postumus Agrippa 16 4
- Potitii 8 1
- praecentoriae tibiae 57 8
- Praeneste opp. 36 3
- Praenestini libri 36 4
- Praenestis 36 3
- Prasia gens 205 11, 217 14
- prester serpens 137 20
- Priantae 76 1
- Priapus 87 10
- Priena 185 17
- Prochyta 49 2
- Proconnense marmor 176 2; Proconnesis ancilla 18 21
- Propanisus mons 182 12, 199 5; Propanissus 104 4
- Propontis 78 12, 79 5. 16, 87 13, 119 10. 21, *rubr.* 240 19
- Protesilai turris 79 14
- Prusias rex 20 24, 190 17
- Prusias urbs 190 7
- Psamathe fons 65 17
- Psambari 146 16
- Pseudostoma 90 14
- psittacus avis 211 18, 212 13
- Psylli 139 19, 140 3
- Pterophoron regio 97 2, 99 21
- Ptolemaeus Lathyrus 148 10
- Ptolemaeus tertius 142 14
- Ptolemaei filius Iuba 124 13
- Pullius clivus 10 18
- puellatoriae tibiae 57 11
- Punica classis 27 15; Punici libri 124 12, 155 3; Punicum bellum primum, secundum, tertium 12 6—8; — secundum 116 6; Punicus mos 132 9
- Pusio 25 12
- Puteoli 88 20
- Pygmaei 77 3, 206 4
- Pylii 36 9

- pyramides 165 6
 Pyrenaeus 111 4
 pyrites lapis 177 14
 pyropus 117 11
 Pyrpile i. q. Ortygia 83 21
 Pyrrhichus 81 5
 Pyrrhus rex 29 23, 59 5
 Pythagoras 14 5, 86 3; *rubr.*
     240 16
 Pythiae palmae 73 9
 Pythonos come 189 9
 Quintilis mensis 9 27, 13 9
 Quintius, T. 190 17
 T. Quintius Capitolinus *App.* 237 2
 Quirinalis collis 10 5
 Rachia princeps 219 5
 Raeticus ager 111 15
 Ramne 66 9
 Rauraci Galliae 90 11
 Rea Silvia 9 8
 Reate 8 21
 Reatinus ager 40 18
 Regiae aquae 183 13
 Regini 40 6, 44 15
 Regini saltus 40 2; Reginus ver-
     tex 39 8
 Regium 36 14, 40 13, 53 23;
     'Ρήγιον 54 1
 Rhaphana 173 17
 Rhenus 108 2, 111 4
 Rhesus amnis 191 1
 rhinoceros 133 20, 150 5
 Rhodanus 48 2. 6
 Rhodii 187 16
 Rhodope mons 70 10
 Rhodos 86 9
 Rhoeteum litus 187 11
 Ripaea iuga 182 10; Rhiphaeum
     iugum 97 1; Rhiphaei colles
     107 19; — montes 101 4
 Roma 6 1. 9. 16, 9 7, 11 1. 7.
     15, 12 2; Roma quadrata 9 9;
     Roma graece Valentia 6 5
 Romanum nomen 9 5
 Rome 6 10. 13; Rome opp. 6 12
 Romulus 7 9, 9 8. 13. 22, 62 14
 Rubeae prom. 104 7. 8
 Rubrius 24 1
 Rubrum mare 118 6, 165 10. 18,
     218 17, 224 13, 225 5. 12;
     226 12, *App.* 236 5
 Rutumanna 195 1
 Sabaeorum pagus 166 12
 Sabini 7 21
 Sabratae 132 1
 Sacae i. q. Scythae 200 7
 Saevo mons 107 19
 sagada lapis 176 4. 9
 Sagaris 36 10
 Sagaris fluvius 191 2; Sagari
     fluminis 190 5
 Sagarius i. q. Sagaris 191 3
 Sala opp. 122 18
 Sala flumen 122 19
 Salaminus Ajax 187 15
 Salamis 26 5, 65 5
 Salernitana latebra 196 16
 Salina locus 7 12
 Sallentini 36 10
 Sallustianorum conditorium 25 14
 Salon 18 15
 Samiramis 192 11, 199 12, 223
     10, *App.* 237 28
 Samnis, Tritannus 22 10
 Samos 85 21, 86 3
 Sandalotis i. q. Sardinia 50 9
 Sappho 184 18
 Sara lacus 171 12
 sarda lapis 85 12
 Sardi agri 51 7
 Sardinia 18 23, 19 3, 28 8,
     50 9, 51 6, 52 11. 13, 130 9,
     rubr. 239 15
 Sardis oppidum 30 14
 Sardonias herba 51 12, *rubr.* 239 15
 sardonius gemma 169 7. 10
 Sardus Hercule procreatus 50 12.
     15

- Sardus homo 51 18; Sardum mare 52 16
 Sarmatae 76 3, 108 1
 Satarchae 95 11, 200 12
 Saturnalia 13 5
 Saturnia porta 8 13; Saturnia urbs 34 8; Saturnius i. q. Capitolinus mons 8 11
 Saturnus 8 9, 9 17, 34 8; Saturni aerarium 8 8
 Satyri 154 10
 satyri simiae 143 16
 Sauromatae 96 7
 Savus *App.* 234 9
 Scaeneon 228 19
 Scaenitae Arabes 165 20. 21
 Scaevola Publii filius 135 5
 Scaurus, M. 162 10, 170 21
 schoenis terras metiri 226 10
 scinci 138 3, 161 12
 Scioessa 61 15
 Scipio, L. 29 21. 22
 Scipio Aemilianus 30 24
 Scipio Africanus prior 20 16
 Scipio, Nasica 30 26
 Scipiones 117 7
 Scironia saxa 64 11
 scorpio 138 2, 145 19, 210 9
 Scylaceum 36 9
 Scylla 40 1
 Scyllacea regio 39 20
 Scyllaeum oppidum 39 20
 scytale serpens 137 9
 Scythae 76 4, 95 13, 107 21 .....
 — Aroteres 77 1
 Scythia 27 20, 98 19, 99 6, 104 5, 105 16, 192 5; — Asiatica 93 3, 97 9
 Scythica Diana 37 5; Scythicae insulae *rubr.* 241 23; Scythici amnes 91 18; — montes 204 11; Scythicus mons 182 17; — Oceanus 101 14, 120 6, 201 17
 Scythopolis 173 18, *rubr.* 243 29
 Scythotauri 95 8
 Sebosus 230 9; — Statius 211 6
 Secundilla 25 12
 Segestani 56 16
 selenites lapis 178 10
 Seleucus 185 8; — dux 199 19; Seleuci filius Antiochus 198 16
 Seleucia 173 24, 198 17
 Sempronius, C. 139 15
 sepium ictus 137 21
 Serbotae 146 14
 Seres 93 2, 202 3. 10, *rubr.* 245 13
 Sergius, M. 28 13, 29 8
 sericum 202 7
 Sericum *rubr.* 245 13; — *latus* 221 1; Sericus Oceanus 120 5
 Servilius, Cn. 139 15
 Servius Tullius 10 16
 Sestos 79 10
 Severus, Cassius 24 2
 Sextiae, Aquae 48 9
 Sextius 35 10
 Sibylla 38 14, 39 1, 54 3; — Delphica 38 22
 Sibyllini libri 32 26
 Sicana frons 130 10
 Sicania 54 4
 Sicani veteres 35 15
 Sicanus rex 54 4
 Sicilia 24 9, 35 15, 52 17, 55 9 .....
 Sicinius, P. 94 11
 Sicinius Dentatus 28 4; Sicinius 29 8
 Sicula naufragia 16 6; Siculae res 52 11; Siculi fratres 36 12; Siculum aequor 39 16; — certamen 62 3; — fretum 52 15, 59 21; Siculus sinus 63 19, 119 6
 Siculus, Archilochus 37 3; Siculi 33 24, 36 11, 40 7, 131 16

Siculus Neptuni filius 54 6
 Sicyon 27 7
 siderites lapis 178 16
 Siga opp. 128 6
 Sigeum 79 12
 Silenus 9 1
 Silis fluvius i. q. Laxates 199 17
 Silura ins. 113 7
 siluri pisces 231 9
 Silvia, Rea 9 8
 Silvius, Agrippa 187 7
 simiarum genus varium 142 18,
 143 10; — plebes 142 21
 simones i. q. delphines 88 10
 Sipylos mons 186 19
 Siren 36 1; — Parthenope 36 2;
 Sirenum saxa 40 2
 sirii ortus 157 20
 sirpe, odoratis radicibus 141 3
 Sithonia gens 76 5
 sinaragdus 97 17, 98 2, 110 23,
 169 18
 sociale bellum 12 8
 Socrates 21 12, 32 9
 Sodomum opp. 172 16
 Sogdiani 199 8
 Sol 9 18, *App.* 236 20
 solifuga 51 7. 8, 52 4
 solis gemma 178 7
 Solis insula 223 18; — urbs
 168 2
 Solus i. q. Pompeiopolis 181 17
 Sophocles tragicus 31 13
 Soracte mons 41 15
 Soranus, Valerius 7 1
 Sotacus 149 8
 Sparta 62 8
 Spartani 25 22
 Sperchivum promunt. 76 7
 sphinges 143 13
 Spilonstoma 90 15
 Sporades 85 20
 Statius Sebosus 211 6; cf. Sebosus
 Stoicae eminentissimus 185 3

Strabo 27 12
 Strongyle ins. 60 6
 Strongyle opp. 85 15
 strophilos avis 160 11
 Strymon amnis 70 8, 75 20
 sucinum 44 11, 109 13. 14. 18,
 110 5. 14. 16, 115 12
 Sucro 118 1
 Suetonius Paulinus 124 14
 Sulla, Cornelius 33 3, 38 17,
 49 12
 Sullana tempora 223 2
 Sulpicia 32 24
 Sunium 65 6
 Sura proconsul 24 9
 Susa opp. 226 3. 4
 Susia Diana 226 3
 Sybaris 36 9
 Syene 158 14
 Syphax 128 6
 Syracusae 54 9, 56 2. 5
 Syracusanus Lygdamis 22 2
 Syri 180 10
 Syria 74 3, 192 4, *App.* 238 22
 Syriatica plebs 23 17
 Syrtis maior 140 5. 10, 142 15;
 Syrtes 45 16, 130 17, 139 3.
 13, 142 11, *App.* 238 25; —
 maiores et minores *App.* 238 13
 Syrtitis gemma 46 1, *rubr.* 239 11
 Tabis iugum 201 23
 Tabis mare 92 22
 Taenaron opp. 62 4
 Taenaron promunt. 61 18, 130 14
 Taenaron spiraculum 61 18
 Tagus fl. 116 20
 Talarus mons 60 16
 Tanais 183 17, 199 18, 200 3,
App. 238 28
 Tanatus ins. 114 5
 Tantalus i. q. Sipylos mons 186 19
 Taprobane ins. 216 18, 218 14,
 223 5, *rubr.* 246 12
 Tarchon Tyrrhenus 7 14

- Tarentinae arces 39 20; Tarentinum litus 48 14
 Tarentum 36 12
 Tarpeius, Sp. 28 6
 Tarpeius Iupiter 195 3
 Tarquinius Priscus 10 13, 23 1
 Tarquinius Superbus 10 17, 38 19
 Tarracina insula 40 4
 Tarraco 117 7
 Tarraconensis prov. 117 8
 Tarruntius, L. 9 16
 Tarsos urbs 180 1
 Tartessus 50 14
 Tatius 10 2
 Taurica 37 5, 77 15, 191 12
 Tauromenia colonia 53 21
 Taurus canalis 165 4
 Taurus mons 174 8, 175 13, 179 16, 180 3, 181 19, 182 13, 192 3, *App.* 238 26, *rubr.* 244 18
 Taygeta mons 62 15
 tecolithos lapis 177 1
 Teganus canalis 165 4
 Tegea 25 22
 Telmessus Lyciae 183 18
 Tempe Thessalica 68 10
 Tempa insula 36 13
 Tenedus 79 17
 terebinthus 166 22
 Tereus rex 78 13
 terga bubula *App.* 234 22
 Terina 36 15
 Teuthrania regio 188 4. 6, *rubr.* 244 20
 Thales 96 9, 185 2
 Thebae Aegyptiae 164 8
 Thebae Boeotiae 35 12, 65 9. 16, 78 15
 Thebae Thessaliae 68 7
 Thebaica regio Aegypti 164 10
 Theophrastus 44 11, 97 18
 Theopompus 60 17, 185 1
 Therapnae Cretae 80 17
 Therapne Lacedaemoniae 62 10
 Thermaeus sinus 68 11
 Thermitani loci 57 6
 Thermopylae 190 15
 Theseus 64 13
 Thessala Larisa 68 6; Thessalus dux 187 12
 Thessalia 68 12, 70 4, 71 13, 189 18, *rubr.* 240 1; Thessalia i. q. Haemonia 68 1
 Thessalica Tempe 68 9; Thessalicae regiones 189 20
 Thetis 68 17
 Thraces 74 22
 Thracia 70 8, 74 19, 79 3. 14, 111 14, 190 4, *rubr.* 240 5
 Thracius Bosphoros 87 14; — limes 70 3
 thoes bestiae 151 15
 Thyle ins. 114 12. 14
 Thyni 76 1
 thynnus 54 1, 90 5
 Thyrae 62 13
 Tiberiadis lacus 171 15
 Tiberina ostia 39 7
 Tiberinus 187 7
 Tiberis 6 9, 8 20, 94 15
 Tiberinus 16 14, 184 14
 tibiae praecentoriae, vascae, puellatoriae, gingrinae, milvinae, Lydiae, turariae, Corinthiae, Aegyptiae 57 8—16
 Tiburtus 35 14. 16
 Ticinus 29 2
 Tigranes Armenius 181 16
 Tigris fl. 166 6, 175 3. 11, *App.* 238 27, *rubr.* 244 1; — i. q. sagitta 175 8
 tigrides 101 17, 220 16; — aversi coeunt 133 20
 Timaeus 50 9
 Tingi colon. 121 9
 Tingitana prov. 124 18
 Tiresias 74 17

- Tirida opp. 76 9
 Titanes 83 3. 7
 Tmarus mons 61 2
 Tmolus mons 186 2
 Tolostobogi 189 23
 Toranius 24 16. 21
 tragelaphi ferae 107 15
 tragopan avis 151 21
 Transalpina Gallia 24 18
 Transpadani 110 2
 Trasimennus 29 1
 Trebia 29 2
 Triballi 70 6
 Trigemina porta 7 13
 Tripolis Africae 131 18
 Tripolitana prov. *App.* 238 12
 Tritannus 22 9
 Triton amnis 140 8
 Troas 185 17, 188 4
 Troezenii 36 10
 Trogodytae 143 21, 144 3, 153 16, 229 8. 9
 Trogus 16 22
 Troia 6 8, 11 11. 15, 38 1, 140 13
 Troiana bella 38 22, 54 4; — prosapia 47 18
 Tullius, M. 11 5; cf. Cicero
 Tullus Hostilius 10 8
 turariae tibiae 57 14
 turifera regio 166 13
 tus 166 11
 Tuscum mare 39 11, 119 15; — pelagus 55 6; Tuscus sinus 119 4
 Tyle ins. *App.* 234 26, 235 19. 20
 Tylos insula 213 2
 Typhon gigas 181 14
 Tyria vellera 128 16; Tyrium mare 119 17
 Tyrii 38 14, 118 6
 Tyrrhenus rex 35 4
 Tyrrhenus sinus 119 5
 Tyrrhenus, Tarchon 7 14; Tyrrheni 35 4
 Tyrus 132 3
 Ulixes 35 17, 36 4, 80 2, 112 11, 116 20, *App.* 233 29; Ulixis specula 49 6
 Umbri 37 9
 Umbrii 37 11
 unio 221 11, 222 6. 7, 223 3
 uniocula gens 96 15
 Urbius clivus 10 16
 uri 108 15. 17
 Uticensis Cato 18 15, 32 2
 Valentia 6 3
 Valerius, M. 52 14
 Valerius Soranus 7 1
 Varro 9 7, 22 8, 27 14, 40 17, 63 8, 65 6, 66 11, 86 1, 104 14, 130 21, 165 13; — de litoralibus 81 13
 vascae tibiae 57 9
 Vaticanus ager 43 8
 Veientana gemma 46 1, *rubr.* 239 11
 Veientes 9 26
 Velia 10 8
 Veneria i. q. Clypea 131 17
 Veneris crinis lapis 178 8, *rubr.* 244 11
 Veneti 191 15
 Venus 9 17, 32 26, 54 14; Erycina 131 17; — genetrix 194 3, 222 14; — mater 38 7
 Veranius, Q. 11 18
 Vespasianus 145 8
 Vesta 10 6
 Vestales 13 2
 Vesubius mons 33 20, 183 6
 Vesulus mons 41 3
 Veturi 189 23
 Vibius, C. 23 21. 23. 24
 Vibo antea Metapontum 37 8
 Vibonensis ager 41 7

Vipsanus 27 8	Xerxes 76 19, 87 9, 184 1. 2
visontes 108 12	Zanc lenses 37 7
Vistla amnis 108 3	Zenodotus 36 3
Vopiscus 20 20	Zeugitanus limes 128 17; — pes 130 8
Vulcaniae insulae 59 22, <i>rubr.</i> 239 21	Zima 174 5
Vulcanius collis 58 10	zmlanthis lapis 176 1
Vulcanus 54 13, 60 5, 86 10, 183 9	Zmiris 224 15
Vulturnus fl. 7 18	Zmyrna 186 20, 187 4
vulturnus ventus 225 4	Zmyrnaei campi 187 1
Xanthus 184 19	zodiacus decursus 14 1
Xenophon Lampsacenus 105 3, 230 2	Zomada 175 15
	Zoroastres 21 9, 45 9, 177 10

21
GH7012

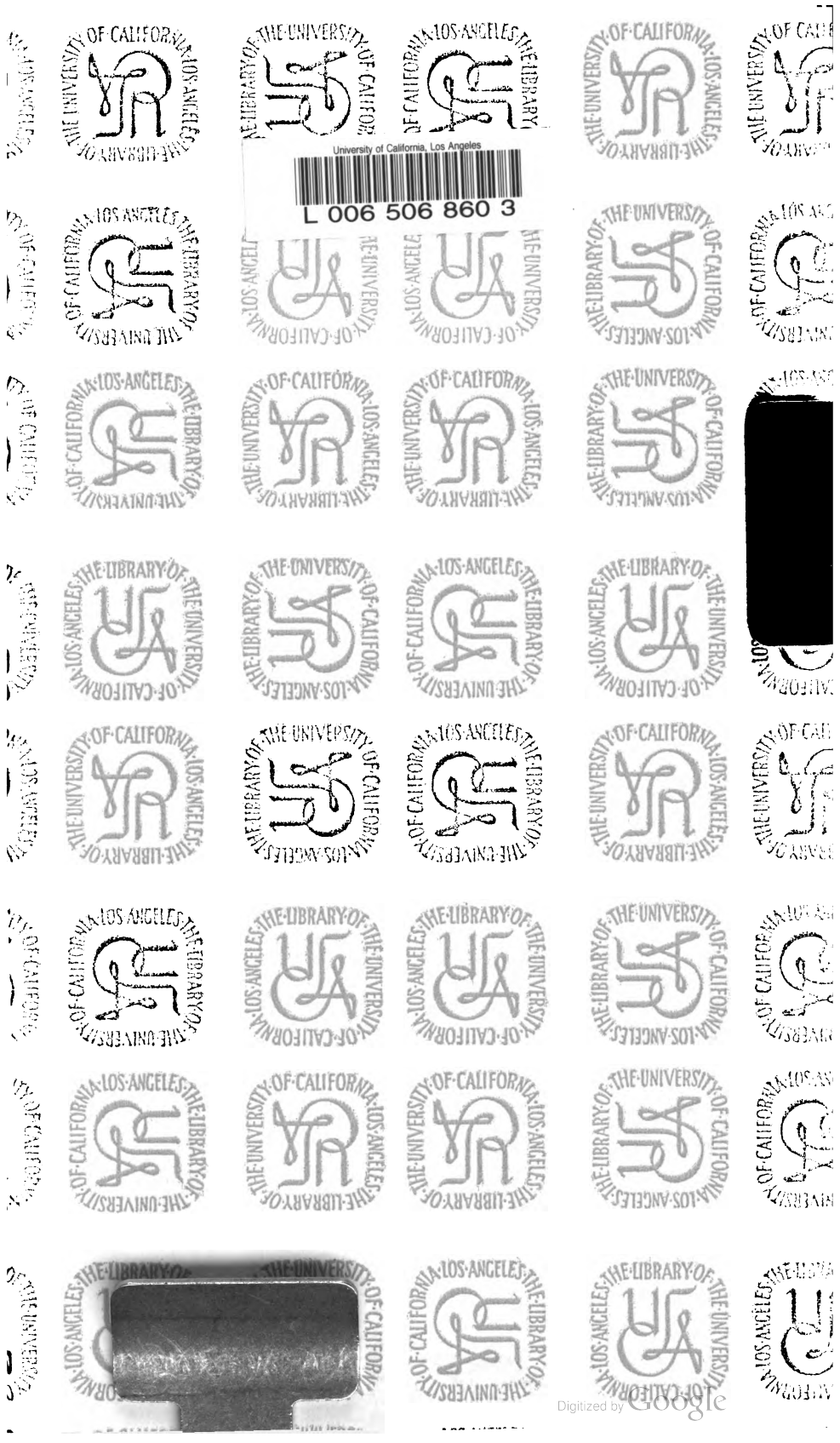
**University of California Library
Los Angeles**

This book is DUE on the last date stamped below.

**Phone Renewals
310/825-9188**

APR 07 2003

OCT 16 2006

L 006 506 860 3

